

28 282

282

Վ Ա Ր Բ

Ե Օ Ո Վ Ի Ո Ս Ի

Հարազրեալ հեղինակն 'ի Մարտինոսէ
Բլանուակ (*):

Գ Լ . Ա .

Մանկանք խախտիւք՝ էկայք 'ի հանդէս :
 * ԿՈՒՐ Ի ԼՈՐՆ ԻՐ ԴՊՐՈՅ ԻՆԷ ՎՅԷՂ
 ՈՐ ԱՆԲԱՆԻ ԿԱԼԻ ՃԱՌԷՆ ՔԻՔՆԱՊԵՆ,
 ՀԵՐԱԿԱՆՔԷԼ ԸՆԴՈՐԴ յԻՃԱՍԿԱՍ ՊԷՍՊԷՆ :

Ըստ գիտան մարդիկ գեղեցիկ քննե-
 լով մարդկային գործողութիւնները
 և անպատասխանութեանց պատճառները՝ ջա-
 նացին աշխատեցան, որ ետքի եկօղները
 պէսպէս խրատներով կրթեն և բարեկար-
 գեն : Բայց Եզրբոս քան զամենը գերազան-
 ցեց . որուն գործքին մէջ ամենէն աւելի կը

(*) Բլանուայ Մարտինոս էր Յոյն կրօնաւոր, որ
 հին բաներու գեղեցիկ ըլլալով Փիլիսոփաներուն
 սրամտորները ծուռլէն է գիրք ըրաւ յետոյ ԵՂ .

36420
16198

փայլն խնաստասիրութիւնը և բարոյական հանձարը . որ գրեթէ վերին դորութեն շարժելով զարմանալի աւանդեց մարդկանց այսչափ գեղեցիկ և օգտակար կանոններ բարոյականութե՛, որ շատ վեր են երևելի Փիլիսոփաներուն տըւած կանոններէն . որոնք որ մինչև ան ատենը աշխարհք էին եկեր : Իբր զի՝ Եզրբոս չի կամեցաւ առաջ բերել բարակ սահմաններով պատճառներ, և երևելի պատմութիւններէ օրինակներ , որմէս զի կարենայ մարդուս միայն համոզելով բռնագատել՝ որ առաքինութիւն սիրէ, ու մտութե՛ փախչի : Ուրիշ բանով չուղեց մարդկանց վարդապետել, բայց միայն առակով, որ կըսվի Առասպել (*) . որով իբր վախմը կուտայ , թէ թուգունները և այլ կենդանիներն՝ որ խելք ու միտք չունին, միայն բնական հասկացողութե՛ շարժելով շատ բաներէ հեռու կեցան . իսկ մարդիկ՝ որ ունին բանականութիւն , պէտք է ամբշնան երբոր չեն զգուշանար անանկ բաներէն , որ աղ-

Բռնի վարման հին գրեանց մէջն , և հիներուն բերնէն անում շարաբեր . որ գրասուրբն ընդիւր թարգմանած ըլլալով, մենք առաջխորհաբար դարձոյինք : Կերենայ թէ մեր մէջ ալ հին արեւել թարգմանած պիտի ըլլայ . լսան զի հին գրեանց մէջ Եզրբոսին բաներէն ինչ գրելին :

(*) Առասպել իբր լին անանկ առաջներն որ իբր լին եղած, այնչափ ողորմ են . որպէս թէ ինքուին և անշունհ բանը ինչ խօսի : Ասանկ գրասիներ հին ծանանալը շար ինչործածվէին ամեն պիտի մէջ հայոց՝ Յոանայ՝ Արարեացոյ՝ մասնաւոր ճշեից

ուենները, և ուրիշ կենդանիները զգուշանալով ազատեցան մեծամեծ վտանգներէ իրենց ճարտարամիտ խորագիտութե՛ և երբեմն շատ մեծ օգուաներ աշահեցան երբոր տախթը պատահեցաւ : Ուստի Եզրբոս իբր վարքը իբր քաղաքավարութե՛ և խնաստասիրութե՛ սրասիկը մը ձևացնելով գրաւ ամենուն առջին . և ասով Փիլիսոփաներէն երևելի եղաւ , որ առաւել գործքով, քան թէ խօսքով վարդապետեց :

Ծնաւ Եզրբոս Աթորին քաղաքը մեծին Փոխուզից (*), և սնաւ ծառայական վիճակի մէջ : Կտր շատ յարմար կուգայ Պրատն Փիլիսոփային գեղեցիկ խօսքը . որ Կորնիոս ըսված արամախօսութե՛ մէջը ճշմարտութե՛ կը խօսի, թէ || Բնութիւն ու օրէնքը շատ անգամ իրարու հակառակ են || : Վասն

ինչպէս յայտնի է Աճառնէն : Բայց գիտանները երեք րեսով ինչ բաժնէն առասպելը . և Բանական, որ մարդուս բարեւ ինչ յայտնի . և Եզրբոս բանը բարձի պէս ինչ յաւորնէն : Ինչպէս է հէ առաջ Եզրբոսին , և անոր նմանները : Բ Բարոյական, որ անբաներուն բարեբարոյութեւ լիարար ինչ հանէ, ինչպէս է Բ և այլ առաջները Եզրբոսին : Գ Խառն . որ ինչ յաւորնէն, Բէ մարդը ինչ խօսի անբանին հետ . ինչպէս է Ե առաջին, ևն :

(*) Փոխուզիս է գրասուր Ատայի՝ Գաղաթային ու հին Սքանդուլին մէջ պեղը . որ շար ուղորմեր ունի գալի . մէջ ալ է Աթորին ճաղաբը . որ ծնաւ Եզրբոս յայտն աշխարհի 5400, իբր 600 րարի առաջին թուականն . որ հին արեւելի իմեր շար երեւելի եղաւ իբրն առաջները, Բէ

ղի բնութիւնը տրւաւ Եզրբոսին մեծութե ազատ հոգի մը . բայց մարդկային օրէնքը գրաւ զայն ծառայական վիճակի մէջ . սակայն այս օրէնքը չի կրցաւ այլայլել անոր հոգուն ազատութիւնը . երբոր իր գերի վեճակը՝ զինքը մէկ գիէն մէկաւ գիւն նետելով կը չարչարէր . և զանազան վիշտ նեղութիւները՝ ոչ երբէք կրցան զայն իր բնական կարգէն փոխուել :

Բաւական չեղաւ Եզրբոսին գերի վիճակը, այլ և գեղեցիկ սիրտ դարչառեսիւրէր, անանկ որ աշխարհք չէ եկած այնտեղ ազնիւ մարդկան զի գրուին էր սրածայր երկայն, քիւթը տափակ, վիրը հաստ ու կարծ, սպիտակ քր թանձր, զոյնը սեւ, կապուտ . և այս պատճառաւ կըսէին Եզրբոս, այսինքն Էթիօփս . որ կը նշանակէ Եթովպացի (*) : Ասկէ ՚ի զատ փորն էր չամաղանց դուրս, կռնակը

պէս գերի ծնաւ . Բայց ճար ըրաւ Ալէէն գնաց Բարոյանի միւրիւստոյնութիւն սորվեցաւ, որ շաք յարգելի ուսում էր . Բայց փեսաւ որ այն վիճակին մէջ այլը Բան էի կէսար սորվեցնել, սխալ էին գրանիներուն Բերնէն խօսելով այս առաջինը շինել, որ գէթ ստուկարենայ Բարի վարձ սորվեցնել . որ շաք մեծ յարգութիւն ունեցաւ նախ Զոանաց մէջ . որ Սոյրաք փիւրհոգիան սնապենը որանաւոր դարձոց Բուր ստալիները . Եւ յետոյ ա մէն ազգ թարգմանեց արտօքելի ըլլանուն համար :

(*) Եզրբոսին ծնողքը Եթովպիայէն, ի՞նչ ա պէտք է ողբերկն եկած ծախված էին փոխ-գիւնային մէջ . ուստի իրենք որուն որ գերիին էին, Եզրբոս ալ նախ անոր էր . յետոյ ծախվեցաւ որքիւնէրուն :

Տուռ ստպատողն խամզուտ . այնչափ որ ասոր տղեղութիւնը աւելի էր քան զԹերսիստէսին . որ (*) ծիծաղելով կը նկարագրէ հոմերոս : Ամէն բանէն աւելի մեծ պահասութիւն էր դժարախօսութիւնը . որուն խօսքն էր աննշան և ճայր անորոշ (**):

Ահա այս ամէն պահասութիւնէրս յարմարեցան Եզրբոսի ծառայական վիճակին . որ այնտեղ արտարոց բաներու մէջ գանձուցելով այս տղեղ և սնեյարմար մարմնովը ի նշակես կրցաւ իր ծառայական կեանքը վարել թէպէտ ասանկ անշորհք էր դրսի տեսքը, և մարմնը այլանդակ . բայց հոգին Եզրբոսի աղիւն էր սրամտ և քաղաքավար . որ զանազան գիւտերով և խելքով լեցւած՝ չուտով կը գտներ ամէն բանին հնարքը, որչափ խրթին և նուրբ բան ըլլար (***) :

(*) Թերսիսի Զոյնը անանկ գարշապետիւ էր ի առ անշորհ, որ պարտիւնէրը ստալ էին ըրէր . ինչպէս հոմերոս Բանասպետին ալ ծառք ընելու համար անոր կերպարանքը ինչ կարագիւն : Այս պիտէր և սնապարծ մարդէր մը գնաց շերտիւն գաճին գով . անալ մէջ մը յետոյ զարիաժին պէս ընիտուտաւ . իբր 1200 արտիւրէն թոսալանէն ստալ :

(**) Բանասպ այսպէս պիտէր ինչ կարագիւն . Բայց ինչ որ ինքն, թէ Եզրբոսին ինչպէս որ խելք գեղեցիկ էր, անանկ ալ մարմնը, և խիստ յարմար գաղղրայան երաժիշտ էր ավելին վեր :

(***) Շաք առաջինը խառնուեցան Եզրբոսին առաջիններուն հետ . անանկ որ Եզրբոսին առաջ և յետոյ շինասած առաջիններուն շաք Եզրբոսին գործիին մէջ խառնեցին : Այս պարաճառաւ որ ավ

Զբոսարարութի Ելուվբոսի :

Երբորոսին առջև արն որ զննքը գնեք էր՝
 ասանկ կոչտ անշնորհք տեսնելով զայն, միտ-
 քը դրաւ թէ տանը ծառայութիւն չսխտի
 կրնայ ընել . ուստի արար խրկեց որ հոն
 երկիր փորելով աշխատի . բայց Երբորոս հոն
 դացածին սկս սկսաւ անանկ լաւ աշխատել
 սրտանց որ չի կրնայ ըլլալ : Օր մը արը գե-
 նին տունը գնաց անտեղի գործքերը զայելու
 համար . մէկ պարտեղական մը տեսնելով ա-
 նոր գալը՝ ընծայ բերաւ իրեն աման մը խիստ
 ազնիւ և պատուական թուղ, որ սիրով ա-
 ուաւ հաճեցաւ, ու տըւաւ պահելու իր մէկ
 ընտանի ծառային, որ կըսէր Ագաթօրոս
 (*), որպէս զի երբոր բարեկեցէն էլլէ՝ առ-
 ջին բերէ : Այս միջոցիս մէջ պէտք եղաւ որ
 բանիմը համար Երբորոս տունը մտնէ : Ագա-
 թօրոս այս բանն իրեն առիթ ընելով գնաց

Էլեւտի մէջ որ Բարգմանած Կայ, միախեբայ լէ . ու
 բոան մէջ աւելի է, որուն մէջ պահաս :
 (*) Ագաթօրոս ին Բարգմանի բարեկոսն պաշ-
 արտեայ . որ իբրեւնայ ին արագաւարտ աշխոյժ
 մարդ ըլլալով այս անուամբ ին Կուլիբ . և անով
 սիրելի էլաւ էր փերոնն որ համարչախեցաս այս
 զբոսարարութի ընելու Ելուվբոսին լրա :

իր ընկերներուն մէկին ըսաց թէ եկն աս
 թուղերը մենք ուտենք . երբոր մեր արը ու-
 ղէ, Երբորոսին վրան կը ձգենք, թէ տունը
 մանեղու ատենը կերաւ ծածուկ : Այս բա-
 նիս վրա մենք կրնանք շատ սուտեր շինելու,
 որ ճշմարիտ երևնայ, անանկ որ Երբորոս չի
 կարենայ այս զբոսարարութիւն զննքն արդա-
 րացնել . որովհետեւ անոր վկայութիւնը չի
 կրնար դէմ կենալ մեր մէկ խօսքին՝ երբոր
 լաւ հաստատենք . հասաւ ինչպէս պիտի կա-
 ըննայ մեզն սուտով յաղթել . մանաւանդ
 մեզն պատասխան տալու մէկ պատճառ մը
 ցուցմունք մը չունի :

Ասանկ խորհուրդ ընելէն ետե այս ըրած
 միաբանութիւն չար խորհուրդը կատարեցին,
 ու ամէն մէկ թուղն ուտելու ատենը բարձր
 ձայնով կը ծիծաղէին լսելով . || Այն քէջ
 ողորմելի Երբորոս || :

Ելաւ արը բազնիքէն և ուղեց որ թուղը
 բերեն . երբոր լսեց թէ Երբորոսը կերաւ,
 անանկ բարկացաւ, որ մէկէն հրամեց զի-
 մացը հանեն . որ տեսածին սկս կանչեց .
 այ թշուառական, ինչպիս յանդգնեցար մտար
 սեղանատունն ու կերար թուղերն որ ինձի
 համար պահած էր :

Երբորոս լսելով այս յանդիմանութիւն լաւ
 հասկըցաւ բանը . բայց գԺԷարութիւն հոն
 էր՝ որ չէր կրնար խօսքը արտաբերել ու պա-
 տասխան տալ : Այս պատճառաւ շուտով
 յաղթը վեցաւ սուտ վկաներուն խօսքով . և
 տեսաւ թէ չարաչար ծեծ պիտի ուտէ, ըն-
 կաւ տիրոջը ստըը մեծ աղաչանքով խնդրեց,
 որ քէջ մը տանն տայ իրեն : Ուստի վաղեց

կերակուր եփելու տեղն ու քիչ մը տաք ջուր
բերաւ հոն խմեց . յետոյ մատը խօթեց բեր-
նին մէջ սիրտը ետ բերաւ : Կայիս բերնէն
սպառլ ջուր եկաւ . մը զի բոլոր օրը բան չէր
կերած : Ետքը աղաչեց տիրոջն որ հրամայէ
ամբաստանօղ թշնամիներուն, որ անոնք ալ
անտակ ընեն . որպէս զն յայտնի ըլլայ թէ
ո՞վ է կերեր զանոնք, և ուրիշն խօսքով չի
խարվի :

Իսկ Կորնելիոսը զարմանալով անոր սրամիտ ու-
շնունթեր վրա, սպասելէց որ սուտ վկա-
ներն ալ խմեն այն ջրէն իրեն առջին : Անոնք
ալ խմեցին . բայց փոխանակ որկորը պօշաւը
տանելու մատը, գէտ ՚ի ընտելըր տարին, որ
չի փրսխեն : Սակայն հազու թէ խմելը ըն-
ցուցին, ներսերնին աւերելով գանկը մը եկաւ
իրենց, և ահա բոլոր կերած թուղերը դուրս
եկան . որոնց յանցանքը և անօրէն զոտը-
տութիը յայտնի եղաւ ամենուն : Իսկ Կորնելիոսը
հրամայեց մէկալ ծառաններուն, որ զանոնք
մերկացնեն, և լաւ մը ծեծեն : Արոնք ան-
ատենը իրենց վրա փորձելով լաւ հասկը-
ցան այս ճշմարտութիւնը առակին, որ կրտս .
|| Ո՛վ որ նենգութեմ չարութի կը պատրաս-
տէ ընկերին, իր գլխուն կը բերէ այն բո-
ւր չարքէն որ ուրիշին համար կուղեր || (*) :

(*) Եղբայրս այս առջի պէրը ի՞նչնայ թէ
Փոխ-գիտ գնէր եր Եղբայրս Անիէնէն դառնալէն
էրա . իսկ Անիէնէն երկալը ծնօղիին փրոջը հրա-
մանովը պիտի ըլլայ . որ մեռնելէն էրա ստոր ծախ-
ված ի՞նչնայ, իսկ այս մարդը իրա մեծաբան էր,
Բայց անիմաստ ըլլալով Եղբայրս յարգը չէր պէր :

Հիւրասիրտութիւն Եղբայրս :

Սուս օրը Կորնելիոսը քաղաք դարձաւ . և Եղբ-
այրս երկիր փորելով կաշխատէր ինչպէս որ
պատելած էր իրեն : Եղաւ որ Արտեմի-
սին (*) Քուրմերը ուրիշ մարդկանց հետ
գիպածով ճամբայէն մոլորեցան և ժուռ
գալով եկան Եղբայրսին հանգիստեցան . եր-
գումով աղաչեցին, թէ (**) Վանատուր
Գիտին համար ըլլայ քաղաքին ճամբան ի-
րենց ցցընէ : Անալ շուտ մը զանոնք նստե-
ցուց ծառին տակը՝ շուք տեղ մը, և իրենց
քիչ մը ուտելու բան հանեց լաւ մը մեծա-
րեց . յետոյ պատուելով զանոնք առաջնոր-

(*) Արտեմիս լածոսէն մեր մէջ Անասիտ իւ-
նէր . որ հայոց ազգին գլխաւոր իւրաքանչեւ էր . Ու-
նիէնիս լաւ դասնայն տրէր էին անոնք : Առա-
պաշտները իւրեքին, որ այս լածոսէն Գիտին առ-
ջին էր և Ապոլոնիէն իւրեք . որ Բուր Ասիային
պաշտպանը տրէր էին . անոր համար ստոր Քուր-
մերն ալ Շէյխերը ստանի պարտեցան Եղբայրսին :
Տէս մեր ճիւղայրսին 651 համարը :

(**) Գիտիս ի՞նչ Արտեմիս Արտեմիս ծէր լածին
որդին ըլլալով, Բուր լածներուն հայրը ի՞նչ
վէր և անոնուն գլուխը . որ հին իւրապաշտները
անոնի մեծ ի՞նչ տնէին, որ անոր անոնանը ինչ ըն-

դու թի՛ ըրաւ մինչև շտակ ճամբան հանեց։
 Իսկ ճամբորդները ուրախանալով Եզրբոսին
 մեծարանացը վրա, և անոր երախտիքը ճանչ
 նալով՝ ջերմեռանդ սրտով թմեհերին վեր
 ցուցին երկինքն ու աղօթքը ըրին պաղատան
 քով իրենց բարերար Եզրբոսին համար։ Ե
 զբոս դարձաւ իր տեղը, բայց ճամբուն աչ
 իստանքէն և տաքէն յոգնած ըլլալով սառ
 կեցաւ քնացաւ։ Բայց քունին մէջ երազ մը
 տեսաւ թէ (°) Բաղդը մտեցաւ իրեն, ու
 լեզուն բացաւ • և իրեն տըւաւ զօրութիւն
 խօսելու, և առակներ շինելու։ Ո՛հ ըսաւ
 արթննալով, ի՞նչ անոյշ քնացեր եմ, և ի՞նչ
 բարի երազ տեսայ • ա՛հա ի՞նչպէս զարմա
 նալի դիւրութի՛ կը խօսիմ • ա՛հա առանց
 դժարութե՛ կրնամ ամէն բանին անուանե
 ըր տալ եւ, եւ, Բրիւ։ Գլխէ Երկնաւորն,
 որ այս բարիքն ինձի եղաւ երախտեացս փո

տի՛ր + որ ըւլար՝ հարիւս - Իսպարելու - էր։ Ուստի
 շաք անգամ օգնել փնած հայր ի՛նչ ի՛նչէին, և եր
 Բե՛տի լանսպար, այսինքն ինտմօն։ Տէս Ճէ՛մ. 619։

(°) Որովհետեւ Բաւնապայ այս պատմութիւնը
 Իսպարաշաքեան գրեանց մէջէն հանել է • որոնց
 Գով օպարաշաքեան միւսափրիւն պատիւ օգնութի
 ընէւը՝ շաք մեծ Բան էր • ինչպէս որ ամէն ազգի
 օրէնքն է։ Ուստի Եզրբոսին ըրած Բարեբարութե՛
 մեծութե՛ հասկընելու - հասար, ի՛նչէին՝ թէ Բաղդ
 իրեն հարաւորութե՛ ըրաւ • որոնք թեպէս Իոյր ի՛նչ
 Բան ըրաւ մէ՛ Գով լըս Ինչա՛, որ շաք անգամ
 Գովաւորով Իսպար Բարին անարժանեբարն, և ի
 Գովնէր որ արժանաւորին պայ • Բայց աստի՛ն
 Գարտիին ակէն Գովն, Բարին Գովն ի՛նչ ի՛նչ

խարէնը, որ մտորած օտարականներուն ըրի
 Ուրեմն երբոր մէկը բարեբարութի կընէ,
 պիտի յուսայ թէ հարկաւ իրեն ալ բարի
 կըլայ։ Եզրբոս տեսնելով թէ այս մեծ բա
 րիքն իրեն հանդիպեցաւ՝ ուրախութե՛ լեց
 ւած սկսաւ ալ աւելի հոգ տանելով աշխա
 տիլ անոնի սրտանց, որ չէ եղած։

Գ. 1. Գ.

Վճարումն Եզրբոսի։

Օ կեսս անունով մէկը վերակացու էր
 գեղի տանը, ուր կաշխատէր Եզրբոս։ Այս
 մարդը ելաւ արտը գնաց որ տեսնէ, թէ
 ծառաները հաւատարիմ կաշխատի՞ն ինչ որ
 իրենց հրամայած է։ Տեսաւ որ աշխատող
 ներուն մէկը անհոգութե՛ իր գործքը թո
 ղուցեր չէր աշխատէր, մէկէն վրան վաղց
 սկսաւ սաստիկ ծեծել խեղճը։ Այս ան
 գլութե՛ լը չգլմացաւ Եզրբոս • սիրտը ցա
 ւելով մտեցաւ բաց ինչու համար ասանկ
 չարաչար կը զարնես խեղճ մարդուն, որ
 քեզի գեղութե՛ մը չէ ըրած • դուն այն մար
 դը չէ՞ որ ամէն օր բոլոր տանը մարդկանց
 նեղութիւն և չարչարանք կուտաս առանց
 պատճառի • իրաւ որ ըրածներդ կըսեմ մեր
 տիրոջը։ Չենաս ընելով Եզրբոսին ղուրցած
 խօսքերը շատ զարմացաւ անոր համարձա
 կութե՛ն ըրաւ • ուստի մէկէնիմէկ ինքնիրեն

մտնողտալով կըսէր • Թէ ահա Եզդրոս խօսիլ սկսաւ • ասկէ ետև իմ բանս իխտա դէշ է • մանաւանդ երբոր արս հասկընայ իմ ըրածներս : Ուրեմն պէտք է որ ես Եզդրոսէն առաջ խօսիմ, և ամբաստանու թիւ ընեմ անոր վրան • վերջև արս իմ գործքերս խնայածին պէս զես կը վերջնուէ պաշտօնէս :

Ասանկ մտածելէն ետև ճամբայ ելաւ քաղաք գնաց արը դտաւ, և մօտենալով քովը խուոված երեսով մը բարևեց : Տըր երեսը նայելով հարցուց թէ ի՞նչ պատճառէ եկած է քեզի այդ խուովու թին, որ կերպարանքէդ կերևնայ : Պատասխանեց ջենաս, թէ գեղի տունդ մէկ արտաքոյ կարգի հրէշ մը եղաւ : Ի՞նչ է ըսաւ արը, ծառերուս մէկը ատենէ դուրս պտուղ տըլաւ, թէ ձիերս ցուցանք ծնան : Չէ ըսաց ջենաս, հապա Եզդրոս որ միշտ համր էր չէր կրնար խօսիլ, հինա խիտալաւ կը խօսի : Չայնդ վար քաշէ ըսաւ արը • հրէշի տեղ ես գրեր այդ գիտւածը :

Արկնեց ջենաս, ար իմ ճամբորտ կըսեմ, որ ես լուռ թեմով անցայ, և չեմ պատմեր Եզդրոսին ինձի տըլած նախատինքները : Բայց ատե՛ր թէք և Աճներուն գէմ ըրած հայհոյանքներուն, և յանդրնական խօսքերուն չեմ գիմնար, ահա կըստատմեմ : Այս խօսքերս որ լսեց արը անանկ բարկացաւ Եզդրոսին վրա, որ մէկէն ըսաւ, թէ ահա այն թշուառականը քեզի յանձնեցի, ի՞նչ որ կուզես, ըրէ անոր կուզես ծախէ, կուզես մէկին տուր • ինչպէս սիրտտ կուզէ անանկ ըրէ • վերջև ես բու կամայդ կը յանձնեմ զայն :

ջենաս երբոր բացարձակ ար կըսաւ Եզդրոսին՝ հասկըցուց անոր, թէ իր ազատու թիւ բողբոլին անկէ կը կախվի : Եզդրոս ալ սրտատախան տըլաւ, թէ ինչ որ ձեռքէդ կուգայ ըրէ ինձի • և սր բանն որ հաճոյ է քեզի, իմ անձիս հրամէ : Այս խօսակցութիւնս վրա յանկարծ վաճառական մը եկաւ հոն անատուն գնելու համար • հարցուց ջենասին, թէ ունի՞ն ծախու անատուն : Անալ չէ ըսաց • բայց մէկ գերի մը ունիմ ծախու, որ հոս մօտ է, ուզես կրնաս գնել : Չայս բտելով կանչեց Եզդրոսը առջին : Իսկ վաճառականը երբոր տեսաւ անոր կերպարանքը սկսաւ ծիծաղիլ • Ուստի՞ գտեր էս ըսաւ այս ցուցանքը, որ պտուկի նման է : Մարդ է, թէ ծառի կոճ • թէ որ ձայն ալ չունենար՝ պիտի կարծէի թէ տիկ է հովով լեցուն • ինչո՞ւ ճամբայէս արգելեցիք • ասանկ մէկ այլանդակ մը ինձի ցըրնելու համար : Այսպէս խօսելով սկսաւ երթալ իսկ Եզդրոս ետևէն վազեց • կաղաչէր որ քիչ մը կենայ • վաճառականը բարկանալով կըսէր • գնա՛ կորի՛ր գարշելի : Պատասխանեց Եզդրոս, թէ հապա ինչո՞ւ համար այս գեղս եկար : Եկայ որ ըսաւ վաճառականը՝ ըսաւ քան մը գնեմ • բայց ինձի հարկաւոր չէ ասանկ աղեղ անպիտան մարդը, ինչպէս որ դուն ես : Չես գնէ՛ ըսաց Եզդրոս • և թէ ինձի կատաս, քեղինեղու թի մը չեմ բերեր • և անանկ ըսաւ ծառայութի մը կընեմ, որ մտքէդ ալ չէ անցած : Հարցուց վաճառականը, թէ ի՞նչ օգուտ կրնամ յուսալ քեզ մէ, որովհետև ասանկ կերպարանքի մէջ ես,

ամենուն ատելի և դարչելի կրլաս : Պատասխանեց Եզրբոս, թէ չուզին տանդ մեջ անհանգարտ կանչվըռտող լայկան տղաք . զիս անոնց վրա դիր . որոնք զիս տեսնելով կրբ մէկ զարհուրելի բանէ մը կը վախնան : Խնդաց այս խօսքիս վրա վաճառականը . ետ դարձաւ Զենասին հարցուց , թէ ի՞նչ տամ որ ինձի տաս այս ողորմելին : Անալ ըսաւ երէք դրամ (*) : Վաճառականը հանեց ստակը արւաւ ըսելով թէ ոչինչ արւի , ոչինչ գնեցի : Ուստի երկուքը միասեղ սկսան գնալ , և երբոր հասան վաճառականին տունը , երկու տղաք կային հոն , որ դեռ կաթ կուտէին , տեսածնուն պէս սկսան պօռալ : Տէս ըսաւ Երբօջը ի՞նչպէս խոստմունքս կատարվեցաւ , հիմակուց վախցան տղաքը : Վաճառականը խնդարով պատուիրեց , որ մէկալ ծառաները բարևէ . որոնք տեսնելով զայն կը զարմանային իրարու ըսելով . իրաւ որ այս մէկ մեծ գժբաղգու թի մը կը նշանակէ մեր Երբօջն որ ասանկ անշորհք մարդ գնեց . երևու թը կը ցընէ թէ տանը պիտի բերէ մէկ գէշ ձախորդու թի մը (**):

(*) Գաղտնիքին իւրն է օսու . իսկ Յոնը օսու ըս . որ ինչնախախէ՛լ դրամ Դանի նախարախիք . որ հին Յոնները ին գործածէին այս սպախը . Բայց յայտնի չէ թէ Դանի զոտոտու իարժեք մէ՛կ օսուը , Թեպէք ի՛երանայ թէ յաժ էր գինը :

(**) Որովհետեւ հեթանոսները մօեն բան իսխարդոտութի ին մէկնէին , մնւն բնախան բաներն աւայն մարտը իստանէին . զարօրինախ ալիքն խաղալու ստարտնց դիմայնին էլաժ մարդը , ևն . որ մնւն

Գ. Լ. Ե .

Ճարգարհարոտի Ելուէրոտի :

Քանի մը օրէն ետև վաճառականը կամեցաւ Ատիա երթալ . ուստի ծառաներուն պատուիրեց , որ բեռները կապեն պատրաստ ըլլան որ մէկալ օրը ճամբայ ելլեն : Անոնք ալ ամէն բան կարգաւորեցին ինչպէս որ Խորը պատուիրեք էր , և բաժնեցին իրենց մէջ բեռները ինչ որ ամէն մարդ պիտի տանէր : Եզրբոս կազաչէր որ իրեն թէ թե բեռ տան , որովհետև ամմէնէն ևտքը նորեկամ ըլլալով ասանկ բաներու սորված չէր : Անոնք ալ զինքը պարտաւորեցին որ բան մը չառնէ , և ախատանք չի քաշէ : Պատասխանեց աւնոնց թէ արգարու թի չէ առանց աշխատանքի մնալ . ամէն մարդ պէտք է իրեն բեռը տանէ : Ընկերներն ալ իրեն կամացը ձգեցին . ինչ բեռ որ ուզէ , զայն թող տանի իրեն յարմար : Եզրբոս սագին անգին նայելով կրդիտէր բեռները , ամանները և տօպրակները . աղաչեց որ հացին ամանը իրեն կուտակը տան , որ երկու հոգու բեռ էր . ուստի սկսան ամմէնքը խնդալ վրան ըսելով

Երբօջ
 86/91

հին մարտնները ին պահէն : Ահա Ելուէրոտի ին պարանսին նայելով ալիքն չի սեպեցին , իարժելով , Թէ Դանը խախորդոտութի պիտի բերէ :

ԳՅՅՐԱՍ

ԻՍՏԱՆԻ ԳՅՅՐԱՍ

Թէ այս խեղճ գերիին պէս անխելք մարդկայ արդեօք աշխարհքն մեջ. որ իր յիմաբուժելը ահա ամենուն յայտնի ըրաւ. վասն զի խնդրեց Թէթե բեռն ու ընտրեց առաւ խիստ ծանր բեռը: Սակայն պէտք եղաւ աւոր կամբը կատարել. ուստի բարձուցին վրան բեռը. որ այն ծանրութեամբ տակը աշխատելով ասդին անդին կրգլորէր: Իսկ վաճառականը այնչափ բեռն անոր կռնակը տեսնելով կըզարմանար, Թէ այս ի՞նչ ջանքով կաշխատի Եզրբոս. իրաւ որ կրտէր՝ ահա իր գինը հանեց. զի ձիւ մը բեռ մինակ կրտանի:

Երբոր հասան սանդուղի խօնակ մը, պէտք եղաւ բան ուսել. Եզրբոսին հրաման եղաւ որ ամէն ծառաներուն հաց բաժնէ. անալ որ բաժնեց ամանին կէտը հասաւ կերակրէն ետքը. և բեռին կէտը Թէթեցաւ անանկ որ շատ գիւրուժի կերթար ճամբան: Իրիկունն ալ նորէն բաժնեց ծառաներուն հաց. ուստի մեկալ օրը Եզրբոսին ամանը սրարպէցաւ. որ կռնակը զարկած առանց աշխատանքի կերթար ամենէն առաջ. որոնք չկրտէին ինչ լուսն. մինչև կը տարակուսէին, Թէ իրենցմէ առաջ գացողը Եզրբոսն էր Թէ ուրիշ մարդ. բայց երբ գիտցան Թէ այն է շատ կրզարմանային իրեն ճարտարմութեը վրա. որ անանկ տգեղ աննորհք մարդ ըլլալով ծաղը էր եղեր իրենց, ու այնպիսի խելք բանեցուց հացին ամանն առնելով. զի լաւ գիտէր Թէ այն բեռը շատ չպիտի մնայ իրեն վրան: Իսկ ընկերներն ուրիշ բեռ տանելով չէ կրցան յոյս մը ունենալ, որ բե-

ռէն Թէթեանն ճամբորդութե մեջ. որովհետեւ ծախսելու բաներ էին՝ չէին կրնար պակսիլ ուտելու բանի պէս:

ԳԼ. Զ.

Երբոր Վաճառական Եզրբոսն էր:

Վաճառականը Վսիա հասաւ, և հոն իր գերիներուն շատը ծախեց աղէկ դնով. մի այն երեք հոգի մնացին քովը. մեկը նոտար էաւ ընչ, մեկը երգիչ հանէնքէ, մեկայն ալ Եզրբոս: Վաճառականին մէկ բարեկամը իրեն խորհուրդ կուտայ, Թէ այս երեք գերի ծանր դնով ծախելու համար (*) Սամս կղզին երթայ հոն ծախէ: Երբոր հասաւ հոն աղէկ լալթեր հագցուց նոտարին ու երգիչին, վաճառանցը փառքը հանեց, որ ծախէ: Բայց Եզրբոսին յարմար բան մը չէ գտաւ հագցնելու, որ քիչ մը զարգարվի. որովհետեւ անանկ անճոռնի էր մարմինն՝ որ միայն մէկ քուրճ մազէ հագուստ մը կրցաւ

(*) Սամս կղզի ըստ քճ. սուսամ ատարը է Եթէսոսին Դիմարց Սիպիւսիէն անդին. որ հին աստուծ շէն ըլլալով վաճառականութե փեղ էր և Բնիսիւր անուանի էին. որ խաւ աման շէն է և աստի գրան իւր Գլխիտոս. այս կղզիէն էր Պիւսիսոս փիւսիտոսն:

հագցրնեւ. և անանկ այլակերպ դրաւ ընկերներուն մէջ. որոնք որ կը տեսնէին՝ զարմանալով կըսէին, թէ այս հրէա ուրիշ բանի չի գար, հասա մեկաորնք ալ կաւրէ: Եւ զորոս թէպէտ միտ սասնի ծաղը կըլլար անարգութիւնով ամէն տեսնողներէն. սակայն ամենեւին չէր այլայլէր, և ամենուն ուշ գնելով միակերպ կրնայէր: (*) Քսանդոս Փիլիսոփան անատենը Սամոս կղզին կը բնակէր. որ մը ելաւ վաճառանոցը գնաց. երբոր տեսաւ թէ այն երկու ծառաները լաւ հաբած էին, և Եզրբոս անոնց մէջ անանկ անշնորհք հագուստով շատ զարմացաւ վաճառականին հնարքին լիա, թէ այն այլակերպ մարդը դրեր է մէկաւրնց մէջն, որ անոր անշնորհք երևնալովը մէկաւրնք աւելի գեղեցիկ երևնան:

Ուստի այս Փիլիսոփան մտենալով անոնց՝ հարցուց երգիչին, թէ ինչ տեղէ ես: Անալ պատասխան տրւաւ թէ (*) Կասպագովկացի եմ: Հարցուց թէ ինչ գիտես ընեւ: Անալ

(*) Այս փիլիսոփան Ռեպեպ շաք երեւելի էր, բայց այն իղլիկին մէջ մեծ անուան ունէր. լատին գլխադրին Դաբապանը գլուխն էր, ու շաք աւելեալն էր ունէր, և շաք մեծուրէ. մինչև ամենուս ասովին ցարգելի էր:

(**) Կասպագովկիա ինչովի կայսերի. որուն բնակիչները Դասիբոս ինչովի էին: Արեւնայ Ռեայս գերերն արեւելեան իողմերէն էին. Կասպագովկիա երկար ժամով բան սորվէր է, իմ ծնողքը հոն է. ինչ ծախոված է, և իրենց դասակն ալ գերի ընլաւ լաճառասխանը գնէր է:

ըսաւ, ամէն բան գիտեմ: Այս պատասխանին լիա լիա խնդաց Եզրբոս ակռաները բանալով: Քսանդոսին աչկերաները իրեն հետ ըլլալով Եզրբոսին երեսն որ տեսան անանկ ակռաները բաց, կարծեցին թէ մէկ ցուցանքմը է. որոնցմէ մէկը կըսէր, թէ ան տարակոյս այս մէկ կատղած կենդանի մը սիտի ըլլայ, որ ակռաները բացաւ: Մէկայն ալ կըսէր, թէ արդեօք ինչ բանի համար ծիծաղեցաւ: Մէկ ուրիշն ալ կըսէր, թէ սոսկալով խոժողեցաւ ու գէտիլը ծըռեց, չէ թէ ծիծաղեցաւ: Ուստի ամէնքն ալ ուղեցին հասկընալ անոր ծիծաղին պատճառը, մինչև մէկը մտեցաւ Եզրբոսին հարցուց, թէ ինչո՞ւ համար անանկ խնդացիր: Անալ ըսաց. գնա՛ քովէս ծովու ոչխար: Այս պատասխանս անանկ ամբջուց զայն, որ տաքնալով մէկէն փախաւ:

Իսկ Քսանդոս հարցուց վաճառականին, թէ երգիչին գինը որչափ է: Անալ ըսաւ հազար գահեկան: Քսանդոս տեսաւ որ չափազանց է գինը, գնաց մէկալ գերիին հարցուց. ո՞ր քաղքէն ես: Պատասխանեց, թէ (*) Լիւրպալի եմ: Ի՞նչ բան գիտես հարցուց: Անալ ըսաւ՝ ամէն բան գիտեմ: Եւ զորոս լեւելով՝ նորէն սկսաւ խնդալ: Այս Փիլիսոփային մէկ աչկերաը չկարէր թէ ինչ պատճառաւ կըխնդայ, ուղեց հարցընեւբայց իր ընկերներէն մէկը զինքն արգելեց ըսելով. թէ որ դուն ալ կուզես ծովու նս

(*) Լիւրպալի գին արեւը ազգէին Արիֆիէ գասառին մէջ. որոնցմէ գերի էին ծ է նոպարը:

խաղ կողմը նէ հարցուր: Անտոնը Քսանդոս մտտեցաւ վաճառականին հարցուց թէ քանի՞ է նոսարին գինը: Պատասխան տրւաւ թէ երէք հազար դահէկան:

Այս չափազանց գինը Քսանդոսին սիրտը նեղացուց, ուստի սկսաւ ետ դառնալ: Բայց աշխերաները հարցուցին թէ չի հաճեցա՞ր գերիններուն. հաճեցայ ըսաւ. իմ ուղածս են. սակայն օրէնք դրած է, որ մէկ գերլի համար այնչափ ստակ չի տրուի: Եթէ այդպէս է ըսին՝ օրէնքի դեմ չըլլար, թէ որ տը գեղ գերին գնէ. որ անոնց չափ քեզի ծառայու թի կրնայ ընէլ. և մենք կըլճարենք անոր գինը թէ որ կարժէ: Պատասխանեց Քսանդոս, թէ խէլքի դեմ բան է, որ դուք գնէք՝ ես ծառայի տը ըլլամ: Ո՛ւր թողունք որ իմ ընկերս աւելի զարգարանք և մարդու թի կրտիէ, նայինք կուղէ՞ ասանկ աղտոտ և այլանդակ ծառայ: Անոնք ալ ըսին թէ այս պատճառը չի կրնար խափանել, որ չի գնես այն գերլին. որովհետև առակ մը կայ կըսէ, որ պէտք չէ հնազանդիլ կնկան խօսքին, և անոնց շատ մտիկ ընէլ:

Քսանդոս ըսաւ, թէ քանի որ չենք գնած երթանք նայինք բան մը գիտէ՞. չըլլայ թէ ծովը նետենք տրւած ստակնիս: Ուստի մտտեցաւ Եղբորոսին ըսաց. ուրախ կեցիր: Ինչո՞ւ համար՝ հարցուց Եղբորոս մի թէ ես տրտունմ եմ: Քեզի կըբարեւեմ ըսաւ Քսանդոս. անալ ըսաւ և ես քեզ կըբարեւեմ: Ամենքը զարմացան այս շնորհքով պատասխանին վրան: Հարցուց Քսանդոս, թէ դու՞ն ուստի՞ ես: Ես ըսաց՝ սև եմ: Այն չէ հար-

ցուցածս ըսաւ. ևս կուղեմ իմանալ, թէ մը քաղքէն ես, և ո՞ւր տեղէն: Ես մօրմէս եղեր եմ, ըսաց Եղբորոս:

Այն չեմ ուղեր գիտնալ ըսաւ, հապառուր տեղ ծնած ես: Պատասխանեց Եղբորոս, թէ իմ մայրս չէ պատմած ինձի, թէ ո՞ւր ծնած եմ. տանը վերը, թէ բակը (*):

Ի՞նչ բան գիտեմ հարցուց Քսանդոս: Անալ ըսաց՝ բան մը չկտեմ: Ի՞նչ բան կուղեմ հարցուց: Պատասխան տրւաւ Եղբորոս, որովհետև այս գերլիններն ըսին, թէ պմէն բան գիտենք. ինձի բան մը չի մնաց գիտնալու: Այս խօսքերուս վրա խիտո շատ զարմացան միջխոխային աշխերանները: Իրան որ, կըսէին զարմանալով, այս մարդը յայտնի ըրաւ իրեն խէլքն ու միտքը այս խօսքերովս. ո՞վ կրնայ պարծենալ, թէ ամէն բան գիտեմ. ահա այս է եղեր պատճառն որ կըխնդար և ծաղը կընէր անոնց տրւած պատասխանը:

Նորէն հարցուց Քսանդոս, կուղեն որ քեզ գնեմ. անալ ըսաւ, թէ այս խօսքդ ամեննին ինձի հարցընէլու բան չէ. կուղես գնէ, կուղես մի գներ. քու միտքդ ինչ որ կըվկայէ, զայն ըրէ. պէտք չէ որ մարդս բռնի ակամայ բան ընէ. այս գործքս բողբովին քուկին կամքէդ կըխախլի: Թէ որ կուղես զիս գնել, բայց քսակդ ու ստակ

(*) Հին արեւի իմաստասիրան մէջսովորուիքի էր այսպիսի հարցման քաղաքական ընէլ: Եւրբոս ալ անոնց սովորուիքը նայելով այս ո՞ճ բռնեց. մինչև զարմացուց իմաստասիրը:

Համբէ՛ . և եթէ չես ուղեր գնել, Հանգիստ կեցիր, ալ մի՛ խնդար վրաս : Աշկերաններն կրարու կրակին, թէ ճշմարիտ որ մեր վարսեւտին յաղթեց : Թէ քեզ գնեա՛ ըսաց Քսան գոս, սխտի ջանա՛ն փախչելու : Եզբոս ծիծաղելով ըսաց . եթէ ուղենամ փախչել, քեզն չեմ հարցըներ, խնչպէս որ քեզ ալ պէտք չէ ինծի հարցընել : Լաւ կըխօսիս ըսաց Քսան գոս, բայց խիտ այլանդակ ես : Պատասխանեց Եզբոս, թէ փելիտօփային կըվայէ որ մարդուս խելքին ու հոգուն նայի, չէ թէ գէմբին :

Ան ատենը Քսանգոս գնաց վաճառակա նին հարցուց, թէ այս գերբին գնիր ի՞նչ է : Անալ ըսաց թէ եկեր ես որ իմ գերբներս վտր զարնես, լաւ և գեղեցիկ գերբներս չուղեցիր գնելու . հինա եկեր ագեղ մարդուն ար կելլես . կուղես մէկալ երկուսին մէկը գնէ . ասալ անոնց վրա առ առանց ստըկի : Չէ ըսաւ Քսանգոս, ես սխտի զայս գնեմ : Ուրեմն տուր ըսաց վաթսուն դահէկան : Քսանգոսին աշկերանները շուտով համբրեցին ստաղը, և գնեցին Եզբոս : Մաքսաւորները Բիդապապանէրը եկան քննելու, թէ ո՞վ է ծախօղը, և ո՞վ է գնօղը . բայց երբոր հասկըցան, թէ ոչինչ գնով է ծախվածը, ամբչցան : Իսկ Եզբոս ոտքի վրա ելաւ կանչեց . թէ ահա ես եմ ծախօղը . ահա զիս ծախօղը և գնօղը . թէ որ աստիք ձայն չի հանեն, ես աղատ կըմնամ : Մաքսաւորները ծիծաղելով մաքս չառած ելան գացին :

Գ. Ե .

Եւսէլէոս երեւոյ ի գուն :

Երբոր Քսանգոս տուն դարձաւ պատերեց Եզբոսին, որ դռանը քով սպասէ, որովհետև գիտէր որ կնիկը բանի մը չէր հաւնէր, այն այլանգակն որ տեսնէ՛ չըլլայ թէ բարկանայ, ուղեց նախ անուշ քաղաքավար խօսքերով սիրտը շահէլ, ու յետոյ ներս բերել կոչու Եզբոսը : Քսանգոս ներս մտաւ, մտնեցաւ կնիկանն ըսաց, թէ Տիրուհի ապէ ետև այլ երեսս չես զարներ աղախիններու գաշխատանքը . ահա քեզն ծառայ մը գնեցի, որ իմ առջիտ անանկ աղւոր շնորհքով է, որ այնպիսի սիրուն մարդ չես տեսած . ահա դռանը քով կեցեր է : Երբոր ասանկ կըխօսէր՝ աղախինները վազեցին որ տեսնեն, և կը մամբայային, թէ որերնուն հետ պիտի բարեկամ ըլլայ : Իսկ Տիրուհին հրամայեց, որ ներս գայնոր գերբին : Աղախիններուն մէկը վազեց կանչելու համար, երբոր տեսաւ, գունն էս ըսաւ Եզբոս ծառան . թէ որ դուն ես՝ ներս մի՛ մտներ . վն դեքեզ տեսածնուն պէս ամէնը պիտի փախչին : Մէկ ուրիշն ալ դուրս ելաւ ծաղրը նկելով կրտէր, թէ գէմբոգ փոխէ, անանկ ներս մտիր :

Եզբոս ներս մտաւ գնաց Տիրուհին առ

ըին . որ տեսածին պէս աչքը դարձուց երկանն ըսաց . ո՛ր տեղէն վնտրուեցիր գտար այս ցուցանքս . վերցնուր առջևէս վերցնուր : Կալաչէր Քասնդոս , թէ մի՛ խոռովր . մի անարգէր նոր գերին : Ես ինչպէս կրնամ համբերել կրտէր կինը . ահա ասով հասկըցայ որ գուն զիս քամահրել կուզես , ու կատես . կերևնայ , թէ ուրիշ մը կուզես բերել . անոր համար այս գերին բերիր , որ ես իզմէ երթամ սնէն . ուրեմն տուր իմ բաներս , ես կերթամ :

Քասնդոս տեսաւ որ չըլլոր , սկսաւ անարգելով ըսել Եղբորսին , թէ ամէն բանի սլատասխան կուտայիր , հիմա ինչո՞ւ կնկանս բան մը չես զուրցեր : Պատասխանեց Եղբորս , թէ մէկ փոսի մը մէջ ձգէ կնիկդ : Կտրէ ձայնդ ըսաց , շատ մի՛ խօսիր սիրելի ընկերոջս գէմ : Եղբորս ոտքը գետինը զարնելով կրտէր , թէ ահա Կերին բռնըւած է կնոջմէն : Ո՛վ մեծդ (*) Եւրբրիտէս , չուսիմքու ճարտասանուիդ որ քեզի պէս խօսիմ . խիտ լաւ կըսէիր , թէ || ծոյուն կա-

(*) Եւրբիբիտէս էր Յոյն Բանաստեղծ Էրեսէլ Սաղամիս իղնիէն , ուր ծննա շաք փարի առաջ Վրտի Բոսախանէն . որ մէկ քորած ծայրի խայայել մը մեջ Կաշալ ի ըգրէր իր Բանաստեղծութիւնները , որոնք շաք մեծ յարգումի ռանեցան Յոսեայ մեջ . այս գրեւծ գիններէն մինչև հիմա ի ը գրուելին . Եւրբիբիտէս շաք անգամ ի անանց գործերը Երեսէլու անոնց դէմ շաք առաջարկուր իօսուր եւ լճիտէր ի ըսեր . այնչափ որ անոնը Երբին կանանց թշնամի , սհտ այս Բանէրէն Բերած է Եղբորս այս խօստ :

տաղու թիւ սոսկալի է , գետերուն առատանալը սարսափելի է , կրակին բռնութիւնը աղետալի է , եւ աղքատութիւնը անտանելի խեղճութի է . հազար կերպ սպտահմանքներ կան , որ տրամութի եւ վիշտ կը բերեն . սակայն անդգամ կնիկը ամէն չարութիւններէն աւելի է || : Այս գիտնական բանիս վրա մտածելով մի՛ Տիրուհի , քեզի շատ մեծ բան է որ ասանկ Տիլիսովայի կնիկ ես եղեր . խելքդ դուրսդ ժողովէ , չըլլա թէ ազոր մանուկ ծառայ առնես քեզի , որ անսլատութի մը չի բերես ընկերոջդ :

Այս խօսքս կնկանը խելքը տարաւ , անանկ որ չէր գիտէր ինչ սպտասխան տայ . մինչև գարձաւ Երկանն ըսաւ թէ ուստի՞ դըտար այս շնորհքով գերին . իրան կըսեմ , որ չափ տգեղ եւ պղնդակ է , այնչափ սիրելի եւ անոյշ է . ուրեմն ես հետը կը վարվիմ կուղեմ : Քասնդոս գարձաւ Եղբորսին ըսաւ , թէ ահա Տիրուհիդ քեզի հետ հաշտուեցաւ : Պատասխանեց Եղբորս , թէ ուրեմն այնչափ խեղճ մարդ չեմ եղեր ես . որովհետեւ մէկ կին մը հաշտեցընելը սղօսիկ բան չէ : Չայնդ վարքաչէ ըսաց Կոր . ես քեզ գնեցի , որ ինձի ծառայութի ընես , չէ թէ գիմագարձութիւն :

Պատասխանաբանութի Եզրվեոսի :

Քրիստոսնոր մէկալ օրը հեան առաւ Եզր-
 բոսն ու գնաց պարտեզ մը բանջարեղէն գը-
 նելու համար : Եզրբոս առաւ ձեռքը պար-
 տեզպանին ժողված կանանչեղէնները . Քը-
 սանդոս ստակը տալու ատենը , պարտեզպա-
 նը այս խօսքս ըսաց . Կաղաչեմ , մէկ բան
 մը պիտի հարցնեմ , ինձի պատասխանն սուր :
 Ի՞նչ է տարակիցսդ հարցսր ըսաւ : Չեմ
 հասկընար՝ կրեսր , ինչո՞ւ համար բանջարե-
 ղէն բոյսերն , որ այնչափ հոգ տանելով կը
 անկեմ , կը ջրեմ , ու ասանկ ուշ , և դժեա-
 լաւ առաջ կուգան . և ընդհակառակն՝ ին-
 քիրմէ բուսած խոտերը առանց փորելու և
 ջրելու շուտ առաջ կուգան . ինչ է պատ-
 ճաւոր :

Այս խօսքս թէպէտ Ֆիլիստփայական
 խնդիր է , բայց Քրիստոսն չի կրցաւ լուծե-
 լու . այլ մէկ ընդհանուր պատասխանն մը
 տրուաւ , թէ նայնախախնամու թեան դործքն
 է , որ ամէն բան կը կարգաւորէ (*) :

(*) Կախախնամութիւնը կը սովորեցնէ անհոգութիւնը .
 հին ժիւղիստփանեբը ասով ինձանային անօրոյնիւ
 անախարհութիւն , որ ամէն բան իր նախաձեռնութեամբ
 կը արգատէ : որ իրենց լախճանին կը հասնին : Կր-
 պաշտ ժիւղիստփանեբը էի կըրցան ուրանալ անօրոյնիւ

Եզրբոս ընելով սկսաւ այս պատասխանիս
 վրա խնդալ : Զիս ծաղր կընես , ըսաց փի-
 լիստփան , թէ կը ծիծաղես : Պատասխան տը-
 ւաւ Եզրբոս , թէ իրաւ ծաղր կընեմ , չէ
 թէ հրամանեք . հասաւ քեզն սորվեցնողը .
 վն զի անանկ մէկ հասարակ պատասխանն մը
 տրելի , որ գիտունները ամէն հարցմունքի
 կրնան տալ . որոնք բաւական կը կարծեն ը-
 սել , թէ ամէն բան նոյն նախախնամու թիւր
 կը կառավարէ : Ինձի հրամանն տուր ես պա-
 տասխանսմ պարտեզպանին . անանես թէ
 ի՞նչպէս կը հանդէս սիրող : Ան ատենը Քը-
 սանդոս դարձաւ պարտեզպանին ըսաւ , թէ
 վայելուչ բան չէ , որ ես երեւելի դարձաւու-
 ներու մէջ Ֆիլիստփայու թիւր ըրած եմ , հիմա
 կենամ պարտեզի մէջ բան վարդապետեմ .
 ահա իմ ծառաս ալ կրնայ քու հարցմունքդ
 քակել , թէ որ իրեն զուրյես . վն զի հմուտ
 է ասանկ բաներու պատասխանն տալ :

Կրկնեց պարտեզպանը , թէ բէ՛հ կրնայ ըլլալ
 որ ասանկ անշուրհք կուտ մարդը կարգալ
 բան գիտնայ . որչափ խեղճ՝ բան է ասանկ
 տգեղ ըլլալը : Տեանեք կրնաս իմ տարա-
 կուսանքս լուծել , և սիրտս հանգչեցնել
 այս ըսած բանիս վրա : Եզրբոս սկսաւ ա-
 սանկ պատասխանն տալ . երբոր մէկ կրնմը
 երկու անգամ կը կարգը վի , ու առջի երկը-

նախախնամութիւնը . զի սպեւծողը պէտք է սպեւ-
 ծածնեբը նախաձեռնելով խնամել կընէին : Ահա
 այս մտքով պատասխանն նոսրայ Քրիստոսն . որ
 բուն ժիւղիստփայանն պատասխանն էն , ինչպէս
 Եզրբոսին :

նէն զաւակներ ունի , և առած մարդն ալ առջև կնոջմէն զաւակներ ունի . յայտնի է որ այս կնկանը հարազատ զաւակները հետը բերածնեն են . և էրկանը զաւակները իրեն խորդ են . այս սրտածառաւ տարբեր կերպով զանոնք կը նայի . մեծ հոգ կընէ , որ լաւ սրահէ աղէկ կերցընէ . և մեծ սիրով խնամէ իր ծնածները : Իսկ էրկանը զաւակները չէ թէ միայն այնպէս չի նայիր , հասարակտ անգամ կատէ , և ոտքի տակ կառնէ . տնանկ որ զանոնք կը զըկէ , անոնցմէ կը քաշէ , ու իր զաւակներուն կուտայ . և այն պիտի բնական գուժ մը կը յըջնէ իրեննէրուն , որ կարծես թէ իր մարմինն կտորվանքն են . ասոր հակառակ , մէկայոնք օտարի աչքով նայելով միշտ կը ջրախէ : Ասանկ ալ հողը մայր կը սեսպիլ ամէն բուսած բաներուն . բայց բու տնկածներդ անոր խորդ զաւակներն են . և իր բուսուցածները բուն հարազատ զաւակ ըլլալով աւելի հոգ կը տանի , ու կածեցընէ . ուստի քու տնկածներդ խորդ ըլլալով քիչ սնունդ կուտայ , որ շատ չեն կրնար աճիլ . վը զի օտար են :

Այս սրտաստիպանը անանկ հանգչեցուց սարտեղպանին սիրտն որ մէկէն կանչեց Եղբորին , թէ ես քեզի մեծապէս շնորհակալ եմ , որ մեծ տարակուսանքէս զիս աղատեցիր , և սիրտս հանգիստ ըրիր : Ուստի երթաս բարով , որչափ բանջար պատրաստ կուզես՝ առ գնա՛ առանց սորկի , և որ ժամանակ պէտք ըլլայ՝ եկիր առ . ասկէ ետեւ քու սարտեղեդ պէս պիտի գաս հոս բան առնես :

Գ. Լ. Թ .

Խորանայութի Եղբորս :

Վրանի մը որ անցնէէն ետեւ Քասնդոս բաղնիք գնաց , հին մէկ քանի բարեկամներ գտաւ . պատուիրեց Եղբորսին , որ վաղելով երթայ տուն՝ իրեն ոսպ մը եփէ : Եղբորս մէկէն տուն գնաց , ու սասանու թէ բանեցընելով , մէկ հատ ոսպ մը առաւ պտուկին մէջ գրաւ եփեց : Իսկ Քասնդոս բաղնիքէն ետեւ աղաչեց բարեկամներուն , որ կերակուրը տունն ուտեն , և հասկըցուց , թէ ես մէկ հարկիք մը չունիմ . միայն թէ թե ոսպէ սարուր մը պիտի ուտենք : Ասալ ըսաց , թէ չի վայելը շատ տեսակ կերակուրներով բարեկամ փորձել . հասպա աւելի սէտք է սիրտը նայիլ :

Անոնք ալ Քասնդոսի հարկիքն ընդունեցան , առնը եկան : Տիր կանչեց Եղբորսին , թէ մեզի մէկ բաղնիքի ջուր մը բեր , որ զովանանք քիչ մը : Ապեց Եղբորս գնաց բաղնիքին լըւայված ջուրը բերաւ տիրոջը սրբաւ . երբոր բերանն առաւ , գարշահոտին չգիմանալով ըսաւ . ուստի բերիր այս ջուրը : Բաղնիքէն բերի ըսաց , ինչպէս որ ինձի պատուիրեցիր : Քասնդոս բարեկամներուն առջին բունեց բարկուէն , ու հրամայ Եղբորսին , որ իրեն մէկ կոնք ւէյէն մը բերէ : Ա

նալ բերաւ, ոտքի վրա կեցաւ : Չի լըւանս,
 ըսաց արք. չէ՛, ըսաւ. վնձ զի ինձի ինչ որ
 ըսիր, այն ըրի. թող ըսէիր, թէ ջուր լինց
 կոնքը, ոտքս լըւանս. բեր Տողաթամիներս, և
 բոլոր բաներս : Քսանդոս դարձաւ բարե-
 կամներուն ըսաւ, թէ այս գնած մարդս
 գերի չէ, հասար վարդապետ է : Երբոր սե-
 ղան նստան Քսանդոս հարցուց Եզրբոսին,
 թէ եզրն ոտքը : Եզրբոսն ալ բերաւ գբա-
 լով մէկ ոտքն որ եփեր էր : Տիր բռնեց մա-
 սովը սփակց, ըսաց. թէ լաւ եփած է բեր :
 Եզրբոս լեցուց ջուրն ու բերաւ ամանով
 սեղանը : Հարցուց Քսանդոս, թէ ո՞ւր է
 ոտքը : Քեզի տըւի ըսաց : Ինչ, մէկ հան
 մը եփեցիր : Հրամարես ըսաւ. վնձ զի գուն
 որոշ ըսիր, թէ ինձի ոտք մը եփէ. ոտքեր
 եփէ՛ չքովր : Այս խօսքովս խնտ տաքցաւ
 Քսանդոս. մինչև ըսաց բարեկամներուն,
 թէ թողութի ըրէք ծառայիս յիմարութենը,
 որ մարդը խննթ կը գարձընէ :

Հոս եկոր ըսաց Եզրբոսին անդգամ ծա-
 ռայ. գնա՛ խողի չորս ոտք գնէ. և շուտ մը
 եփէ, որ ուտենք : Եզրբոս գնաց շուտով
 բերաւ. երբոր ոտքերը կեփէին՝ Քսանդոս
 գնաց ծածուկ ոտքին մէկը գտցցաւ Եզրբո-
 սին հոն չեղած ատենը. որպէս զի պատճառ-
 ընեւ լըւան մը ծեծէ զայն :

Քիչմը կանցնի Եզրբոս ալ կուգայ կը
 նայի, որ պտուկին մէջ երէք ոտք կան. կը
 հասկընայ խարէութենը. ուստի վաղէ կեր-
 թայ տանը պահած խողին մէկ ոտքը կըտրէ՝
 քերթէ, կըգնէ մեկալոնց հետ կեփէ : Քը-
 սանդոս կըվախնայ, որ Եզրբոս տեսնելով

ոտքին մէկը պահաս, չըլլայ թէ փոխելու պա-
 հած ոտքը կըբերէ մէջը կը ձգէ : Եփած
 ոտքերն որ առաջ բերաւ, Քսանդոս տեսաւ
 թէ հինգ են : Ինչ է այս ըսաց Եզրբոսին.
 Ես քեզի չքով՝ որ չորս ոտք գնես : Հրամար-
 ես ըսաւ. բայց երկու խողին ոտքերը քա-
 նի կըլլան. ութը. ահա դուն հինգ հատ
 տեսար հոս. երէք ալ վարի խողն ունի, որ
 կըպահէ :

Քսանդոս այս խօսքիս վրա սաստիկ բար-
 կանալով կըտէր բարեկամներուն, թէ ես ի-
 բաւուր չունիմ, որ կըսեմ, թէ այս ծա-
 ռան իմ խելքս գլխէս պիտի տանի : Եզր-
 բոս ուղեց պատճառով խօսիլ տիրոջը հետ.
 Տիր իմ ըսաց, չիտես որ թուարանութեան
 մէջ որչափ հանում ըլլայ քանակութենէ,
 այնչափ ալ յաւելում որ ըլլայ, գումարը
 սխալ չըլլար : Ուստի Քսանդոս չի կըցաւ
 պատճառ մը գտնել, որ Եզրբոսին ծեծ մը
 տայ, սկսաւ սիրտն ինջնիլ (*) :

(*) Եզրբոս երբո՞ւ պատճառաւ այս խաբէու-
 թիները բանեցո՞ւց. նախ ուղեց քերթուց աւել
 վախոցնել, և իր ինչպիսի մարտ ըլլաւ անոր
 հասկընել, որ անորո՞վ երբեք հեք. երբորտ՝
 ուղեց վերծնեցիք ըլլաւ անոր ըրած անարգա-
 նայը. անով հասկընայ, որ եթէ անանոյնի իրեն
 նեղութի պաւ ուղե, մարտու մէջ շինեք ծաղը
 ընելով քեզը ինչ հոնէ :

Վերէնիսիոսի Եղբայրացիներին :

Եղբայրացիք որ Քրիստոսի մէկ աշակերտք մեծ հարկիք մ'ըրաւ իր վարպետին, և բոլոր ընկերներուն : Քրիստոս սեղանին վրա որչափ լաւ և համով կերակուրներ կար, մէյմէկ քիչ կը վերցընէր Եղբայրացիներին կուտար, որ ետին կայնած էր : Աստուծոյ տուն տար կըսէր իմ բարեարտիս տունը : Եղբայրացիք առաւ դնաց, բայց ճամբան ինքիքն մոմրտալով կըսէր, թէ ահա խիստ աղէկ տեղն էկաւ, որ վրէժխնդիր ըլլամ մեր Տիրուհին. որ հասկընայ անանկ իմ վրաս անողորմ խնդալն, ու սիրտ ծակէր՝ երբոր զիս առջի անդամ տեսաւ. Էս ալ հիմա սիրտն, նայինք կը սիրէ՞ սըրտանց մեր Թոր : Երբ տուն հասաւ Եղբայրացիներէն Տիրուհին, և Քրիստոսի տըրած կերակուրները առջին դրաւ ըսաց, ահա աստուծոյ իմ Թոր խրկեց. բայց քեզն չի խրկեց, իրեն բարետիրտ սիրականին խրկեց : Շուտ մը կանչեց սիրովը պզտի շունն որ հոն կը կենար. առ աղարիկ կըսէր, կեր, Թոր հրամայեց, որ քեզն տամ. և այսպէս բոլորը կերցուց շանը : Յետոյ դարձաւ գնաց սիրովը ըսաց, որ աղբի և բոլորն իմ առջիս կերաւ : Ուտեղու ատենը բան մը զուրցէ՞ց, ըսաւ

Քրիստոս : Չէ ըսաց, բայց մտքովը շնորհակալ կըլլար տերու թէր :

Իսկ Քրիստոսի կնիկը աստիկ նեղացաւ, որ ընկերն իրեն բան մը չի խրկեց հարկիքէն. միտքը գրեթէ թէ այս եղած բանը նշան է թէ զինքը աչքէ ձգէր է. և իր սէրը պաղած է. որովհետև հոգ տարաւ աւելի շանը, բան թէ իրեն. ուստի սոսկալի արտունջներ կընէր, և վտանալով բարկաւ նար ու կըսէր, թէ այլ չալիտի նայի երկանն երեսը. և այսպէս իր խուցին մէջ փակված անանկ կուտար, որ աշխարհք կըվերջնէր, և ամեննին չէր ուզէր միտքովը այս ըրած բանին համար :

Բայց հարկիքը լաւ մը շէնցաւ գինին իմելով. երբոր զըւարճու թէ մէջ էին սկսան ամէն մէկը իրարու հետ հակաճառու թի ընել զանազան բաներու վրա : Աստուծոյ մէկը աւելի բարակամիտ և հետաքրքիր ըլլալով հարցուց թէ ո՞ր ատեն կըլլայ աւելի հակառակու թի և անկարգութի մարդկանց մէջ : Եղբայրացիք այս հարցընտղին ետին ըլլալով պատասխանեց, թէ անատենը կըլլայ երբոր մեռնելէրը յարու թի կառնեն. վն զի ամէնքը ինչ որ ունէին (*) աշխարհքիս մէջ մէկ

(*) Կոստանտնուպոլիսի Կոնստանտնուպոլիսի շաքար գիտէին, որ մէկ օր մը մեռնելէրը արտու թի պիտի առնեն. որովհետև ինչոյնին որ աղէկ մարտիկ հոս նեղաւթի ինչպէն մարտիկ, և գիշ մարտիկ լաւ փայտին հարկու աստուծոյ հարկուցում պիտի ըլլայ ինչոյնին. մանաւանդ Պղարտիսի աշխարհքէրը. որոնք Աճաշունը Կոնստանտնուպոլիսի Կոնստանտին :

դմէկէ կըստհանջեն : Քսանդոսի աշկերտները խնդարով այս խօսքիս վրա, միաբան խոստովանեցան, թէ Եզրբոս խիստ մտաւոր մարդ է :

Մէկ ուրիշն ալ հարցուց, թէ ինչու համար երբ մտադործը կըբաշէ ոչխարը չի պռնար, ու խողը սոսկալի կըսուայ : Պատասխան տրւաւ Եզրբոս, թէ ոչխարը սորված է որ կաթը քաշեն, և վրայի բուրդը խողեն . ուստի ձայն չի հաներ, թող կուտայ, որ զինքը բռնեն քաշեն ոտքէն . ինքն ալ լուսուածի կերթայ էտենուն, անտարակոյս գիտէ թէ իրեն նեղութիւն պիտի տան : Բայց խողը ոչ կաթ կուտայ, ոչ բուրդ, ոչ կըկապեն, և ոչ ոտքէն կըքաշեն . գիտէ որ մարմինէն ՚ի զատ ուրիշ բան մը չունի . ուստի այս պատճառաւ կըսուայ, կըկանչէ երբոր իրեն կըդպչի մտադործը : Սկսան այս պատասխանիս վրան ալ խնդալ Քսանդոսի աշկերտները . և մեծ գովեստներ տուին Եզրբոսին :

Կերակուրը ըմնցածին պէս Քսանդոս տուն դարձաւ . հարցուց թէ ո՞ր է կնիկն որ հետը խօսի, ինչպէս սովորութիւն ունէր : Բայց կնիկը ծուռ ծուռ նայելով անոր ըսաց . հեռու գնա . տուր ինձի իմ բաներս, որ երթամ քու անէդ . ասկէ ետքը ես չեմ կրնար քու սանդ մէջ քեզի հետ մնալ . դուն գնա քու շունդ սիրէ, որուն որ հարկիքին բաները խրկեցիր : Քսանդոս խիստ զարմանալով ասանկ անմիտ անարգանացը վրա, չէր գիտէր ի՞նչ ընէ . և ի՞նչ պատասխան ապ . կըսէր թէ առանց կարծեաց Եզրբոս

ալ բանմ' ըրեր է : Ղարձաւ կնկանն ըսաւ, թէ Տիրուհի, ես խմեցի՞ դուն գինովցար . ես այն պատուական բաները որուն խրկեցի . քեզ չի խրկեցիր : Երբու՞մ կընեմ ըսաց կնիկը, թէ ինձի բան մը չեկաւ, հապա չա նը եկաւ : Հոս եկոր ըսաց Եզրբոսին . որուն տըլը այն կերակուրները : Արուն պիտի տամ ըսաւ, քու սիրականիդ տըլի :

Ղարձաւ Քսանդոս կնկանն ըսաւ, թէ դուն բան մը չես առած : Ամենեկն բան առած չեմ ըսաց : Տր իմ, ըսաւ Եզրբոս դուն սիրականիդ չի խրկեցիր : Կանչեց շունն ըսաւ . ահա բարետրտ սիրականդ . որ ամենէն աւելի քեզ կըսիրէ, և քեզի բարի կուզէ : Սկսան զի թէպէտ կինդ կըվկայէ, թէ քեզ շատ կըսիրէ . բայց սրբի բանէ մը նեղացածին պէս, քեզի դէմ կըլէ կըխառով . կըպարտաւէ անարգելով, կըչարանայ, որ քեզ ձգէ : Իսկ շունը թէպէտ ծեծ ուտէ, անտի մնայ, վաճնտիլ, ամենեկն չի վախճիր . բոլորը կըմոռնայ, քեզ կըսիրէ շողբորթելով, և ամէն երախտագիտութե նը շանները կուտայ :

Ուստի պէտք էր որ ըսէիր աէր իմ, թէ կնկանս տուր, չէ թէ բարեսրտիս : Քսանդոս դարձաւ ըսաց կնկանը . կըտեսնեն Տիրուհի, այս պակասութիւն իմն չէ, հապա Եզրբոսին է . ուրեմն համբերէ, հանդարտ կեցիր, ես ծեծով անոր վրէժխնդիր կըլամ : Ես պատասխանը բաւական չեղաւ անոր սիրտը հանգչեցնելու . նայիս ծածուկ մը անէն ելաւ գնաց հօրը տունը : Անտեսնը դարձաւ Եզրբոս ըսաւ տիրոջը, թէ ես քե

դէ չքսի, թէ քու շունդ կնոջմէդ աւելն քեզ կըսիրէ :

Գ.Լ. Ժ.Ա.

Եւրժէոս դարձեցանէ պիկիւնն 'ի գունն :

Քանի մը օր անցաւ Քասնդոս չի կրցաւ կնկանը սիրան առնել ոչ աղաչանքով և ոչ շողջորթելով. ուստի դրաւ իրեն ազգականները խրկեց որ հաշտեցնեն, և մոռնայ սրբալին նեղութիւնը. բայց ամենեւին մոռիկ չըրաւ. ալ աւելն կատղեցաւ : Այս ըրած անդգաւ մոռթիւնը խիստ ցաւցուց Քասնդոսին սիրտը :

Եզրոսու եկաւ քոյն ըսաց մի վշտանարտոր խո, մի արտմիր պարբայ տեղը . ես քեզն խօսք կուտամ, որ կնիկդ վաղը ինքիրեն կուգայ հոս : Քանի մը գրամ առաւ անկէ գընաց գնելու հաւեր՝ թուռուններ՝ որսեր, և այլ հարկաւոր բաներ մեծ հարկիքի մը : Զասնը բերելու ատենը սնէ տուն պըրտեղով կուգար, յետոյ եկաւ Տիրուհիին հօրը տանն առջևէն անցաւ, այս մտքով, որ տեսնեն առած բաները սուսնց իմացնելու, թէ ինքը գիտէ որուն տուն ըլլալը, և Տիրուհիին հոն ըլլալը :

Յանկարծ հանդիպեցաւ անոնց ծառային հարցուց, թէ արդեօք ունին ծախու բաներ հարսնեց հարկիքի համար : Որուն հա-

մար կուղէս ըսաւ ծառան : Պատասխանեց, թէ Քասնդոս ձիւխտիային համար, որ վաղը պիտի կարգըվի : Ծառան շուտով ներս վազեց պատմեց կնկանը. որ առանց ուշա՛նալու մէկէն ելաւ գնաց երկանը տունը : Եւ այնպէս խոտոված անհանգիստ էր, որ արանջեղով կըսէր Քասնդոսին, թէ քեզն կըվայէ՛ կարգըվի ուրիշին հետ քանի որ ես կամ : Ահա այսպէս մնաց երկանը քով Եզրոսին հնարքովը . ինչպէս որ անոր պատճառովը գացեր էր, անանկ ալ եկաւ :

Գ.Լ. Ժ.Բ.

Սդոս Եւրժէոսի :

Քասնդոս ուզեց օր մը իր աշկերտներուն կերակուր ընել. Եզրոսին պատուիւրեց որ երթայ որչափ լաւ պատուական բան կայ զանոնք գնէ : Եզրոսու երթալու ատենը կըսէր թէ պիտի հասկըցնեմ տիրոջս, որ ուրիշ անպամ ինձի ասանկ անիւնք բան չի հրամէ : Ուստի գնաց մէկ քանի խողի լեզու առաւ պատրաստեց հարկիքին համար, և ամենուն առջին դրաւ մէյմէկ լեզու խոր ված համեմով պահարէ : Աշկերտները հաճեցան, որ ձիւխտիայի գործք է առջև կերակուրը լեզու բերել. ինչպէս լեզուն ամէն լաւ խորհուրդները կըլայտնէ : Իսկ Եզրոսու երկրորդ կերակուրն ալ խաշած լեզու-

բերաւ : Երբոր երրորդ կերակուրն ուզեցին, նային լեզու բերաւ : Այս բանիս վերա սրտերնին նեղացաւ . վասն զի լեզու ուսեալով ձանճրացեր էին . մինչև բարկանալով ըսին Եղորոսին, թէ մենք մինչև իրիկուն լեզու սիտի ուտենք : Բայց Եղորոս առանց նայելու անոնց տրտուեցին նորէն լեզու գըրաւ անոնց առջին : Ուստի Քսանդոս բարկանալով կանչեց, թէ ուրիշ բան մը չի կայ որ բերես : Պատասխանեց Եղորոս հանգիստ սրտով մը, թէ չի կայ : Ի՞նչ կըխօսիս թըշուառական կրտէր, ես քեզի չխաբաւիրեցի՞ որ պատուական համով բաներ դասեա . սկսաւ անարգել զինքը վիճակաւաներուն առջին :

Շնորհակալ եմ բաւ Եղորոս՝ ըրած նա խատանրիդ վրա . բայց խնդրեմ՝ լեզուէն ա՛նոյշ և պատուական ի՛նչ բան կայ աշխարհքիս մէջ . ահա ամէն ուսում և խմաստու թի լեզուով կըլլայ . ամէն բան անով կառնենք կուտանք, աղօթք, ատենաբանութի, մարդավարութի, հարսնախօսութի, և ամէն ճոռոմութի լեզուով կըլլայ . քաղաքներ անով կըշինվին . և ամէն մարդ լեզուով կըվճարէ իրեն դործքը : Ուրեմն ես կըհաւատամ և լաւ գիտեմ, թէ լեզուէն դերազանց բան չի կայ աշխարհքիս մէջ : Բոլոր նստողները հաւանելով այս պատճառներուս միաբան մըճոեցին, թէ Եղորոս իրաւունք ունի, և Քսանդոսի բարկութիւն անիրաւ է : Եւ այսպէս ամէն մարդ սուս դարձաւ :

ԳԼ. ԺԳ .

Երբոր սրտս Եւրմոսի :

Քսանդոսի աշխրանները քանի մը օրէն ետև երեսը զարկին ըրած հարկիքը : Անալ անպարտ զինքը ցըցուց ըսելով թէ այդ բանը մորքես ալ չէր անցած . իմ ծառայես չարութիւն անանկ եղաւ . բայց փորձը ախար ամէն բան կըլլայանէ . ահա ձեր առջին իրեն կըպատուիրեմ : Այս խօսքիս վրա Եղորոս ալ հոն եկաւ : Տրն ըսաց որ գնա՛ սրճախ գէշ բան դասեա գնէ, որ հարկիք ընեմ այս պարտներուն :

Եղորոս գնաց նոյնպէս լեզու գնեց, պատրաստեց սեղան բերաւ : Ամէնքը տրտնջալով սկսան իրարու զուրցել, թէ այս ի՞նչ պէս բան է . միշտ լեզուն սիտի ուտենք : Վիչ մը անցաւ, նորէն լեզու բերաւ : Երբորք անգամ ալ լեզու բերաւ սեղանը : Այլ չգիտնացաւ Քսանդոս բարկութեամբ կըսուար . դուն ի՞նչպէս խօսք կըհասկընաս Ե՛ղբ . երբոր քեզի ըսի պատուական կերակուր գնէ, դուն դացիր լեզու գնեցիր . և երբոր պատուիրեցի սնչահան կերակուր գնէ, նոյնպէս դացիր լեզու գնեցիր :

Ճշմարիտ է խօսքդ ըսաց Եղորոս . բայց լեզուէն գէշ բան ի՛նչ կըլնայ դասելով . լեզուն չէ՞ որ աշխարհք կըկործանէ, և սուս

կալի մարդիկ կրկորսնցնէ • Ինչով կըլլան այնչափ սուտերը՝ հայհոյութիւնները՝ անիրաւութիւնները, և խարբէութիւնները • Լեզուով կըլլան : Ասով սրտակեանքը կըբերակվին • Խորութիւններ թագաւորութիւնները կըկործանին • և այլ անհամար չարիք միշտ լեզուն կըպատճառէ, տրամութիւն խեղճութիւն երգում • բամբասանք • որով մարդուս կեանքը լեցւած է :

Ան առեւեր հատորաց մէջէն մէկը կանչեց Քասնդոսին, թէ դպիշ կեցիր՝ այս ծառագրու խելքիդ բան մը կըբերէ • զի կընայիմ որ հոգին ալ մարմինին նման այլանդակ է : Եղբորս մէկէն պատասխան տրուաւ թէ այլանդակ անմիտ դուն ես, որ հետաքրքրութիւն ուրիշ բանին կրխաւնրվիս, և չար խօսքերով կըջանաս անմիաբանութիւն ձգել տիրոջն ու ծառային մէջ :

ԳԼ • ԺԴ •

Հնարագիտութիւն Եղովբոսի :

Քասնդոս Եղբորսին այս խօսքերը լսելով անանկ տաքցաւ, որ պատճառ կըլինար ուէր լաւ մը ծեծելու : Գորշչի ըսաց, որ լովհետեւ դուն իմ բարեկամն պարսաւեցիր, թէ՛ հետաքրքիր ըլլալով ուրիշ բանին կը խաւնրվիս, գտիր ինձի մէկն որ հետաքրքիր չըլլայ : Եղբորս հասկըցաւ բանը, մէ-

կալ օրն էլաւ դնաց վաճառանոցն բազմու • թէ մէջ ուշադրութիւն ամենուն կընայէր • տեսաւ թէ մէկ մարդ մը երկար ժամանակ կեցէր է մէկ տեղ մը : Հասկըցաւ որ խիստ սարգամիտ խեղճ մարդմ' է • մտեցաւ իրեն ըսաց, թէ արա կըհրամայընէ, որ իր տունը կերակուր ուտես : Այս կողմ մարդը առանց հարցնելու, թէ ով էս, և որն ալ նէն եկեր էս, էլաւ դնաց հետը • և աղտոտ կօշիկները ոտքը դնաց անանկ սեղանը նըստեցաւ :

Քասնդոս հարցուց, թէ ով է այս մարդը : Պատասխանեց Եղբորս, թէ առանց հետաքրքրութիւն մարդ է, որ ուրիշ գործքին չի խաւնրվիր : Ան առեւեր Քասնդոս ծածուկ կնկանն ըսաց, որ էս քեզի ինչ բան ըսեմ'նէ՝ հնազանդելով պիտի ընես • որպէս զի պատճառ մը գտնեմ, ու լաւ ծեծ մը տամ Եղբորսին : Ուտի ամենուն առջին ըսաց կնկանն, որ դնա ջուր բեր՝ օտարականին ոտքը լըւա • վտան զի կարծէր, թէ այն խեղճ մարդը չպիտի թող տայ որ Տիրուհին ոտքը լըւա • պէտք է որ մեծ շնորհակալութիւն ընելով հրաժարի : Եւ ասանկ ընելով յայտնի կըլլար, որ հետաքրքիր մարդ է, ոչ թէ անհոգ • Ինչպէս հասկըցեր էր Եղբորս այս բանը կըլլար օրինաւոր պատճառ Եղբորսը պատժելու : Իսկ կնիկը բերաւ ջուրն, ու պատրաստեցաւ որ օտարականին ոտքը լըւայ : Բայց այն թանձրամիտ տեսաւ թէ Տիրուհին իրեն ծառայութիւն կընէ, ինքիւրեն կըսէր, որ ահա զիս կուգէ պատու, ուրիշին ընել չի տար, ինքը կընէ • և

այսպէս երկընցուց ոտքերն, ու կըսէր՝ Ը-
ւա՛ Տիրուհի. որ Ըւացելէն ետև սեղան
նստաւ : Քսանդոս հրամայեց, որ իրեն խմած
գինիէն օտարականին տայ : Գարձեալ կը
մամլտար գեղըուկը, թէ պէտք էր որ ա-
ռաջ իրենք խմեն : Բայց որովհետև այսպէս
հրամայեց բարեսիրտը՝ ինձի չկյնիր . քննել այս
քաղաքաւարուէը . ուստի առաւ խմեց :

Բերին առջին կերակուր մը, որ շատ կը
սիրէր, ու ակորժանքով կուտէր : Տըը կան-
չեց խոհարարը ա՛ճի՛ երեսը զարկաւ, թէ
ինչո՛ւ համար գէշ եփեցիր . և պատկերեց
որ պատժեն ու ծեծեն : Գեղըուկը անհոգ
կուտէր և կըսէր . թէ այս կերակուրս խիստ
պատուական եփած է, մէկ սպիասու թիւն
մը չունի . բայց թէ որ արը իր սիրտը հանդ-
չեցրնէրու համար կուզէ առանց պատճառի
ծեծել խոհարարը, ինքը գիտէ . իմ ի՛նչ վե-
րաս պէտք է, ինչ կուզէ, թող ընէ :

Քսանդոս այս անհոգ մարդուն վրա խիստ
կընեղանար . որ ամենևին հետաքրքրու թիւն
մը հոգ մը չէր ընէր, և բանի մը ետեւէն
չէր ըլլար . բայց կը համբերէր նեղու թիւնը
չէր ցցընէր : Բերին սեղանը կարկանդակ
պողաւ . օտարականը ուտելը չէր գիտէր,
սկսաւ հացի պէս ուտել : Քսանդոսին սիր-
տը սրբամբլելով կանչեց ըսաւ հացեփողին .
յի՛մար, ինչո՛ւ համար կարկանդակին տակը
մեղք ու համամ չի ըլցուցիր, որ քիչ մը հա-
մով ըլլար : Անալ պատասխան տրուաւ, թէ
տէր իմ, թէ որ գէշ եփեցի, զիս պատժէ,
բայց թէ համեմ չէ զրած՝ մեր Տիրուհին
պիտի գիտնայ, իմ բանս չէ, անորն է : Ե-

թէ իմ կինս է պատճառը՝ հիմա ողջ ողջ
կերեմ՝ կըսէր Քսանդոս : Աչք ըրաւ կըն-
կանն որ իրեն հնազանդի . որպէս զի պատ-
ճառ ունենայ Եղբորս պատժելու :

Ուստի բերել տրուաւ փայտի կտորվանք .
որ երբ վառեցան՝ Քսանդոսի Տիրուհին բե-
րին կրակին մօտ, և ձևացուցին, որ մէջը
պիտի ձգեն . նայելով թէ ի՛նչ կընէ օտա-
րականը այս բանիս մէջ, գէթ հոգ տանե-
լով բան մը կը հարցընէ, կամ կարգիլէ որ
չէրի կինը : Բայց այն առանց այլայլելու
հոգ մը չունէր այս սքաւոր բանին վրա . և
իր սովորական անհոգութե՛ք կեցեր կըսէր
մտքովը . թէ որ պատճառ մը չունի բարկա-
նալ ընկերովը գէմ, ինչո՛ւ ասանկ տաքցեր
է : Ելաւ գնաց Քսանդոսին քով ըսաւ, թէ
որ պարտք է ասանկ ընել կանանց, քիչ մը
համբերէ երթամ իմին ընկերս ալ բերեմ,
որ երկուսը միատեղ երես :

Պիլիսոսիան լսելով այս մարդուս խօսքը,
զարմացաւ, թէ ասանկ առանց հետաքրք-
քութե՛ք անհոգ և պարզամիտ մարդ կրնայ
ըլլալ . այնչափ որ այլ չգիտնացաւ կանչեց
Եղբորսին, թէ իրաւ որ գուն պարապ տե-
ղը մարդ չես ճանչար . ահա՛ ճշմարիտ ան-
հոգ անհետաքրքիր մարդ, որ ամենևին բան
մը հոգը չէ . յաղթեցիր Ե՛զոր, և վաստը
կեցար յաղթու թիւ : Ահա՛ ասկէ ետև գոհ
եմ բու վրագ, կըմոռնամ ըրած բաներդ,
կընեբեմ, և ազատ կընեմ . քեզ ծառայու-
թենէդ :

ԳԼ . ԺԵ .

ԽՅԻԿ ԵՂՈՒԲՈՒԻ ԸՆԴ ԴԱՍՏԱՍԻԱՆԻՆ :

Քսանդոս պատուիրեց Եզրբոսին , որ եր-
թայ բաղնիքը նայի , թէ բազմութիւն շատ
կայ . վասն զի կուղէր բաղնիք մտնել : Եզր-
բոս երթալու ատենը ճամբան հանդիպեցաւ
դատաւորին . որ գիտէր թէ Քսանդոսին
մարդն է , հարցուց թէ ո՞ւր կերթաս : Չէյ-
տեմ ըսաց Եզրբոս , ո՞ւր կերթամ : Դատա-
ւորը կարծեց թէ զինքը ծաղր կրնէ , բար-
կացաւ սրւած սրտասխանին վրա . հրամեց
որ բանտը դնեն : Երբոր դարձուցին Եզր-
բոսը , սկսաւ բարձր ձայնով պօռալ : Տէս
կրէր տէր իմ , ահա իմ պատասխանս նայէ
ի՞նչպէս ճշմարիտ ելաւ . ուրեմն իրաւունք
ունէի որ ըսի թէ չկտեմ ուր կերթամ . ես
գիտէի թէ բանտը պիտի երթամ . գիպա-
ծով քեզ տեսայ , որ իմ բանան երթալուս
պատճառ եղաւ :

Դատաւորը զարմանալով անոր խելացի
պատասխանին վրա , թող սրւաւ : Եզրբոս
բաղնիք դնաց տեսաւ որ շատ բազմութիւն
կայ . ամէն մէկին ուշադրութիւն կրնայէր .
բաղնիքին դռանը քով մեծ քար մը տեսաւ
որ ամէն մտնող ելլողին ոտքին դպչելով նե-
ղութի կուտար , որ մէկը չէր վերջընէր ան-
կէ . մէկ մարդ մը ներս մտնելու ատենը

վերցուց անկէ ուրիշ տեղ գրաւ : Եզրբոս
դարձաւ տուն ըսաց տիրոջն , որ խիտ հան-
գիտ կրնաս լըւացվիր . վասն զի ես՝ մինակ
մէկ մարդ մը տեսայ հոն :

Քսանդոս դնաց բաղնիք երբոր տեսաւ
այնչափ բազմութիւն , որ կը լըւացվէին . ի՞նչ
է այս կանչեց Եզրբոսին . դուն ինձի չքոյր
որ մէկ հոգի մը կայ . ճշմարիտ է ըսաց .
բայց տէր իմ տեսայ այն քարը բաղնիքին
դռանը մէջ դրած , ամէն մտնող ելլող անոր
զարնելով կանցնէր , այնչափ բազմութեան
մէջէն մէկ մարդ մը գտնուեցաւ , որ այն
քարը վերջընէ անկէ անդին դնէ : Ահա
այս պատճառաւ ըսի , որ մէկ մարդ մը տե-
սայ այսչափ բազմութե մէջ , ամենէն վեր
դնելով զայն : Քսանդոս ծիծաղելով ըսաց ,
թէ Եզրբոսին պատասխանը խելքով լեցուն՝
միշտ պատրաստ է :

ԳԼ . ԺԶ .

ՀԱՆՃԱՐ ԵՂՈՒԲՈՒԻ :

Երբեմն Քսանդոս իր աշկերտներովը ե-
րևելի հարկիք մը գնաց . երբոր գինին խմե-
ցին հարեցան , սկսան իրարու հարցմունք-
ներ ընել կերպ կերպ բաներու վրա : Քսան-
դոս տաքնալով կը խօսէր գինիին ուժովը .
Եզրբոս քօնը ըլլալով ըսաւ . Ա՛միրայ քեզի

կուզեմ հասկըցնել, թէ (*) Բարոս երեք
 յառկու թի, կի՞ երեք զանազան աստիճան
 ունի . առաջինն է զըւարձու թի . երկրորդն
 է արեցու թի, երրորդը՝ կուի թնամանք .
 դուն ուղածիդ չափ խմեցիր լաւ մը զըւար-
 ձացար, ուրեմն գոհ կեցիր այդ աստիճա-
 նին մէջ, ալ առաջ մ'երթար : Քսանդոս որ
 սկըսերէր գինովլալ, այս խրատս ծուռ
 մտքով հասկըցաւ, որ բարկանալով ըսաւ .
 կտրէ՛ ձայնդ՝ գնա գժոխքին մէջ եղողներուն
 խրատ սուր : Պատասխանեց Նղըզոս, թէ
 կարծեմ դուն պիտի երթամ անոնց քով :

Հոն նստողներուն մէկը տեսաւ որ Քսան-
 դոսի գլուխը տարցեր է . Պարոն, ըսաց, կըր-
 նայ գտվիլ անանկ մարդ, որ բոլոր ծովուն
 ջուրը խմէ : Պատասխանեց Քսանդոս, թէ
 ես մինակ կրնամ խմել : Անալ ըսաց . թէ
 որ չի կրնաս նէ ինչ կուտաս : Բոլոր տունս
 կուտամ ըսաւ : Այս դաշինքս հաստատե-
 լու համար երկուքն ալ հանեցին իրենց մատ-
 նին գրին գրաւ ըռէկին . ետքը ամէն մարդ
 տեղը դարձաւ :

Առաւօտուն Քսանդոս ելաւ լըւացվեցաւ
 տեսաւ, որ մասնին մատը չէ՛ զարմանալով

(*) Բարոս Դիոսփն որդին էր . որ կուսպաշ-
 ները խաղողի և գինիի և՛ ծրբեր էին, ու Դիո-
 նիտոս ի ըսէին . իսկ հայերը Սոյանդարամք կա-
 նուանէին . որովհետև ասոր քօնին օրը շաք ինչ
 դանիներ զուհի ընէին . որոնք արջանն էր ճանո-
 րողայ : Բայց շաք անգամ գրոց մէջ գինիին քեղը
 Բարոս ի ըրնէն . ինչպէս Եղբոս ասգինին ըսե-
 լա՝ քեղը, ի ըսէ Բարոս երեք յափնուի՞ր օտի :

հարցուց Նղըզոսին, թէ ինչ էրաւ : Պա-
 տասխան սըւաւ, թէ չկտեմ . բայց այսչափ
 գիտեմ, որ դուն առնդ կորսնցուցիր : Ին-
 չու համար ըսաւ : Երէկ գինովու թէ մէջ
 պարտաւորեցար, որ ծովը խմես . ասոր հա-
 մար մասնիդ գրաւ գրիր (*) : Պատասխա-
 նեց Քսանդոս, թէ ինչ ընելու է որ այս
 բանէս ազատիմ . իրաւ որ մարդու կարողու-
 թի վեր բան է . կապաւեմ, մէկ խելք մը բա-
 նեցնուր, ու բոլոր խմաստու թիդ և փորձովդ
 ետ առ իմ խօսքս, այս փորձանքէն զիս ա-
 զատէ, որպէս զի իմ՝ սըւած գրաւս ետ առ-
 նեմ՝ առանց անարգանաց : Իրաւ որ անկա-
 բեր է ըսաւ Նղըզոս, որ կարենամ քու
 խօսքդ ետ առնել, բայց կրնամ դաշինքդ
 աւրել :

Երբոր այսօր ամէնքդ մէկտեղ կուգաք՝
 դուն խօսքիդ մըս կեցի՛ր համարձակ, ամե-
 նելին մի վստիսար : Արեցու թէ մէջ ինչ որ
 ըսիր, հոն ալ ըսէ բազմու թէ մէջ, հրամայէ՛
 որ ծովուն քով սեղան դնեն . պատուիրէ՛
 ծառաներուդ, որ աման մը ծովու ջուր բե-
 րեն քնզի խմելու համար : Ար տեսնես որ
 բոլոր ժողովուրդը հոն ժողւած են, հրա-
 մայէ՛ քովի եղողներուդ, որ գաւաթը ծովու
 ջուր լեցնեն՝ ամս . ձեռքդ սու, բարձր ձալ-
 նով հարցնուր դաշինք ընողին, թէ ինչ էր
 միւր պայմանը . անալ պիտի ըսէ, թէ բոլոր

(*) Արովհետև հին իբրիստոսները ժողովուր-
 դին մէջ շաք մեծ յարգութի և գերազանցութեան
 ունէին, անոր համար գինովու թէ մէջ լըած խօսքի
 ալ ընդունելի էր, և եր ասունը անխարելի :

ծովը խմելը Ան ատենը դարձին հասողներուն
ըմէ՛ . Սանոսացիք, դուք գիտէք թէ՛ սրջափ
գետեր կը լեցւին այս ծովուն մէջ . իրաւ
ես պարտաւոր եմ միայն ծովուն ջուրը խմե-
լու , չէ՛ թէ գետերուն . ուրեմն պէտք է որ
այս մտորդս նախ գետերը կտրէ , որ ծովը չի
վաթին , հասցա թէ էս ալ խմեմ ծովը :

Քսանդոս տեսաւ , թէ այս հնարքս ան-
տարակոյս կրնայ դաշինքն աւրել , և մասնին
ես տալ , մեծ յուսով սկսաւ ուրախանալ :
Ուստի երբոր ժողովուրդը ծովուն մօտ դիզ
վեցաւ , բոլոր քաղաքը հոն լեցւեցաւ . որ
այս չի լուսած բանը տեսնեն , թէ ինչպէս
Քսանդոս զինքը պիտի այս բանէն փրցրնէ :
Բայց Քսանդոս ինչ խրատ որ առաւ Եզը-
բոսէն՝ կատարեց ըրաւ ժողովուրդին առ-
ջին : Սանոսացիք զարմոցան Եզրբոսին խել-
քին հնարքին վրա , և մեծապէս դովեցին :
Իսկ դաշինք ընօղը Քսանդոսին ոտքն ըն-
կաւ , խոստովանեցաւ , թէ յաղթըւեցայ , և
աղաչեց , որ դաշինքն աւրէ : Քսանդոս ժո-
ղովուրդին աղաչանքովը յօժարեցաւ աւրել
դաշինքն , ու հաշտուեցաւ անոր հետ :

Գ Լ . Ժ Ի .

Ապերախոսութեան Քսանդոսի ընդդէմ
Եզըբոսի :

Երբոր տուն դարձան , Եզրբոս ըսաց Քսան-
դոսին . Եր իմ քեզի ըրած այս աղէկութեան
դէմ , արժան չէ՞ որ էս ինչպէս քեզ աղա-
տեցի , գուն ալ զիս ազատես գերութէս :
Տըր խոստութիւն վարեալ ըսելով կարծես ,
թէ էս չեմ ուզեր քեզ ազատելու : Ելլը
դուռը նայէ՛ թէ որ երկու ազուաւ միատեղ
կեցած են , բարի նշան է . հասցա թէ մեկ
ազուաւ մը կայ , գէշ նշան է (^h) : Եզր-
բոս երկուսը միատեղ տեսաւ կեցած ծառին
վրա , եկա սպասեց Քսանդոսին . բայց եր-
բոր Քսանդոս ելաւ նայեցաւ , մէկը կար ,
մէկալը թռեր էր : Թշուառական ըսաց Ե-

(*) Հին ապենը հասերոսն և Ռուսաներոսն
ինչաժառ և յայնը որիպետով խախտութիւն իւ-
նէին , ընշած բաները իւ գոռալէին իւրոյ իւրոյ
խաբէութիւն . որ իւստի հաւատանայուին . որ հասե-
րոսն յայնէն և շարժանութիւն իւրոսալէին լա-
որիպի ըլլայ , ինչ գէշ : Եւ երբեմն խոր բանա-
լով աղիտներոսն շարժաժառն և լերդին գոռնէն
գոռալութիւն իւնէին : Ահա Քսանդոս ալ ագ-
ոսաւ նշան դնելով գէշ սեպեց ազապ ընել Ե-
զրբոս . որ է խաբէութիւն :

զորոսին, դուն ինձի երկուք են ըսիր, ուր է: Պատասխանեց, թէ ես ճշմարիտն ըսի, բայց մէկը թուաւ: Անանկ չէ, հասա գարշէլէ դուն զիս ծաղր ըրիր: Բարկութիւն պատկրեց ծառաներուն որ հանդէսընեն Եզորոսն ու ճեճէն: Երբոր կը զարնէին խեղճին, տեղէ մը կանչէցին Քսանդոսն, որ կերակրի երթայ: Սկաւ Եզորոս կանչէ. վայ անբաղդ ողորմելուս, ես որ երկու ադուաւ տեսայ, ճեճի արժանի եղայ. դուն որ մէկ ադուա մը տեսար՝ հարկիք ուտելու կերթաս. ահա իմ փորձս յայտնի ըրաւ, որ ըրած կախարդութիւղ սուս է: Քսանդոս զարմանալով անոր բարակ մտայը վրա դադրեցուց ճեճը:

Գ. Լ. Ժ. Ը.

Փորձէ Եւովէոս գիտնականս:

Եզու որ Քսանդոս կերակրի հրամայուց շատ փիլիսոփաներ և ճարտասաններ. Եզու բոսին պատկրեց, որ դուռը կենայ, և պատիւ ըլլալու համար միայն իմաստուն մարդիկ ներս առնէ. իսկ Եզորոս դուռը գուցեց, ու ներսը կեցաւ. նայիս հրամայուցած մարդուն մէկն եկաւ. դուռը զարկաւ: Եզորոս առանց դուռը բանալու ներսէն հարցուց, թէ շունը ինչ կը շարժէ: Անալ զըրտէն կարծեց, թէ իրեն շուն կըսէ, բարկա-

նալով ձգեց գնաց: Արչափ մարդիկ որ եկան, ասանկ բարկանալով ետ դարձան, կարծէին, թէ զիրենք կը նախատէ. մը զի Եզորոս ամենուն ալ այս հարցմունքը կընէր: Զետոյ մէկն ալ եկաւ դուռը զարկաւ. տնոր ալ հարցուց Եզորոս, թէ շունը ինչ կը շարժէ: Անալ դրսէն պատասխան տըւաւ, թէ պոչն ու ականջները: Եզորոս տեսաւ որ յարմար պատասխան տըւաւ, բացաւ դուռն ու տարաւ ներս տիրոջը քովը, ըսաւ. թէ մէկ փիլիսոփայ մը չեկաւ քու հարկիքդ ասկէ ՚ի զատ:

Քսանդոս սաստիկ բարկացաւ՝ կարծելով թէ մէկալոնք զիւրը ծաղր ընելու համար չէն եկած: Մէկալ օրը բարեկամներն եկան դարոցը, և երեւոյ զարկին Քսանդոսին, որ զիրենք անանկ անարգելով գոնէն ետ ճամբեց. ինչո՞ւ համար՝ կրտէին այն աստիճանը մեզ անարգելցիր. դրիր դուսնը քով այլանդակ գերեզ, որ մեզ թշնամանելով ետ դարձուց: Հարցուց Քսանդոս, թէ քուն էք ի՞նչ էք. իրաւ է ըսածնիդ: Պատասխանեցին ամէնքը մէկ ձայնով. Ճշմարիտ է քեզի ըսածնիս: Ըուս մը կանչեց Եզորոսն հարցուց բարկանալով, թէ ինչո՞ւ համար ասանկ անարգելով ետ դարձուցիր բարեկամներս: Պատասխանեց Եզորոս, թէ դուն չի պարտաւորեցիր, որ յիմար մարդիկ թող չխամ ներս մտնելու. որ միայն գիտուն իմաստուն մարդիկ նստին հարկիքդ: Իրաւ այդպէս է ըսաւ Քսանդոս. բայց ասոնք ամէնքը գիտուն չէն: Պատասխանեց Եզորոս, թէ ես այս գիտեմ, որ դուռը զար-

կած ատենը, ես իրենց կըհարցընէի, թէ շունը ի՞նչ կըշարժէ. մէկը չի կըցաւ հասկընալ, և հարցմունքին պատասխան տալ. ուստի կընայէի որ ազէտ մարդիկ են, դուռը չէի բանար. միայն անոր բացի դուռն, որ ըստ պատասխան տրուաւ :

Եզրբոս խօսքը ըմբոցուց, բայց մէկը չի կըցաւ գէտ խօսիլ. և ամէնքը խոստովանեղան, թէ ճշմարիտ է ըսածը :

Գ. Լ. Ժ. Թ.

Հնարագիտութիւնի Ելու՛մբո՛ւի :

Քսանդոս օր մը Եզրբոսին հետ գերեզմաննոցը գնաց, որ գերեզմաններուն վայելի դովեսաները կարգալով կը զըւարձանար : Եզրբոս տեսաւ, որ մէկ գերեզմանի մը վրա գրած էին այս գրերս Յունաց . α Ύψω . β Αχρω . δ Σελω . ο Ορθοδω , ε Ήρτιε . ρ Թիդω . χ Ιουή : Եզրբոս այս գրերը ցըցուց Քսանդոսին , հարցուց , թէ ասոնք ի՞նչ կը նշանակեն : Քսանդոս ուշադրութեամբ նայեցաւ . բննեց մտախոսաց . չեմ հասկընար ըստ ի՞նչ ըսել կուզէ : Անտոնը գարձաւ Եզրբոս ըսաց . Ա՛միրաց եթէ այս գրերուն ուժովը հոս դանձ գտնեմ, ի՞նչ կուտաս ինձի : Անալ սիրտ տալով ըսաւ , թէ կէտը կուտամ և քեզ ալ կաղատեմ : Եզրբոս այս խոստմունքը լսելով չորս քայլ աքը՛ հեռացաւ անկէ՛ փո-

րեց գանձ գտաւ . տարաւ Քսանդոսին ըսաւ , թէ կատարէ խոստմունքդ . զիս ալ ազատ ըրէ : Պատասխան տրուաւ , թէ քեզի չեմ ազատեր , մինչև որ այն գրերուն զօրութիւնը չի մեկնես ինձի . վի՛ զի ասելի կուզեմ անոնց իմաստը հասկընալ , քան թէ ոսկին ժառանգել :

Եզրբոսն ալ ըսաց թէ ով որ այս գանձը հոս թաղեր է, իմաստուն մարդ ըլլալով այս գրերը փորել տրուեր է. որ կընշանակեն . α Ύψωս գնացեալ . β Αχρωσ քայլս . δ Γεωμετρικα չորս . ο Ορθοσμοս փորեալ . ε Ήρτιε քայլս . ρ Թիդաս քանձ . χ Ιουήրτιε քանակոյ : Քսանդոս ալ ըսաց . որովհետև այսպէս հնարագէտ բան գիտցող ես դուն , յիմար կըլլամ ես թէ որ քեզ աղատեմ : Արկնեց Եզրբոս . թէ որ չընես՝ այս գանձը չես կրնար ժառանգել . վի՛ զի կըրթամ Բիւզանդացոց (*) թագաւորին կիմացը նեմ . որ անոր համար պահած էր : Ուստի՞ գիտես ըսաց Քսանդոս : Ահա՛ գրերը յայտնի կը ցըցնեն ըսաց . α Ύψωս տուր . β Αχρωս քիւն թագաւորին . δ Σελωսիս Գիտնէսիրտս . ο Ον զոր . ε Ήրτιե գտեր . ρ Թիդաս քանձ . χ Ιουήրτιε քանակոյ : Քսանդոս այս բանը լսելով հասկըցաւ որ ձեռքէն սխալ

(*) Բիւզանդիոն իբու՛ի սփամպու՛ Ալիպան Իլիսանին անոսամբը . որ նախ շինեց պալատի՛ քաղաք մը Ապոլոնիոն պարգատմով . յետոյ իսպանութեանոս նորագեց մեծոց . շին պալատն ուս նըստօր թագաւորը ինքսամպեր մօպ էլած իլիպնեբոն . ինչպէս Եզրբոս ալ իլիպանէ :

երթայ . ան ըսաց կէսն , ու ձայն մի հաներ :
 Դուռն չէս ինձի արւօղը ըսաւ Եղորոս . հա-
 պա ոսկին թաղօղը արւեր է : Մտնի գիր
 նայէ ինչ կը նշանակեն գրերը . ա Անէօմէ-
 նի դառեանն . թ Վարդանանդէս գնացեալ . ծ
 Տիէէնէնէ բաժանեցէք . օ Օն զըր . է Խորէ-
 դէ գտիր . Տ Թիսուսըն գանձ . Ճ Խորիսիս
 ոսկոյ :

Եկր տուն երթանք ըսաց Քսանդոս , որ
 բաժնէնք ոսկիները , և քեզ ալ աղատ ընեմ :
 Բայց երբոր եկան՝ վախցաւ Քսանդոս , չը-
 լայ թէ բանը դուրս հանէ Եղորոս . ուստի
 քանտը գնել հրամայ խեղճը : Երբոր բանտը
 կը տանէին Եղորոս կրօնք , թէ փիլիսո-
 փաները այցակէս կըստահեն իրենց ըրած
 խոստմունքը : Չէ թէ միայն չազատեցիր զեւ ,
 որ խոստացեր էիր , հապա բանտն ալ գնել
 կուտաս : Այս խօսքովս սիրտը շարժեցաւ
 Քսանդոսին , շուտ մը սրտուիրեց , որ թող
 տան ըսելով , անտարակոյս երբոր դուռն ա-
 զատիս , զեւ չարչար սխալ բամբասես և
 ամբաստանես :

Պատասխանեց Եղորոս . հիսնս սրչափ գէ-
 շու թն կուղես ինձի ըրէ . բայց գիտնաս որ
 օր մը զեւ ահամայ սխալ աղատես :

ԳԼ . Ի .

Աստուծոյ Եղովնոյ :

Այս ժամանակս Սամոս կղզին զարմանալի
 գիպւած մը սրտահեցաւ . երբոր մէկ չհա-
 նուր երևեց ի տն մը կընէին , յանկարծ ար-
 ծիւ մը ինչաւ բարձրէն իջեց տէրութեան
 մասնին , տարաւ ծառայի մը ծոց ձգեց :
 Բոլոր ժողովուրդը զարմանալով այս սքան-
 չեղեացս վրա , եկան միտքան աղաչեցին
 Քսանդոսին , որ իրենց մէջ խիտ երևեցի
 իջեան , և մեծ փիլիսոփայ էր , մեկնէ ա-
 նոնց , թէ ինչ կընշանակէ այս հրաշալի
 գիպւածս :

Քսանդոս չէր գիտեր ինչ ստոասխան
 տայ , ժամանակ ուղեց որ մտածէ : Երբոր
 տուն դարձաւ միշտ անհանգիստ արտմութե
 մէջ մտալով սկսաւ մտաճոտիլ : Եղորոս տե-
 սաւ թէ իր տըր արտմութի կը մտչի հար-
 ցուց թէ ինչու համար ասանկ արտում էս-
 այս բանս ինձի ձգէ , և արտմութեդ մէկ գի-
 դիր , որ քեզ կը տանջէ : Գննս վաղէ զուրցէ
 Սամոսայինըուն , թէ իմ բանս չէ հրաշք
 մեկնել , և դուշակութի ընել . սակայն ես
 մէկ ծառայ մը ունիմ տունս , որ ասանկ
 բաներու լաւ տեղեակ է , այն կընայ տալ
 ձեզի մեկնութիը գիպւածին , և ձեր տա-
 բակուսանքը քակել : Տէր իմ , թէ որ էս

անոնց տարակոյսը մէրցընեմ՝ բոլոր սպառի-
վը քեզի կըլայ, որ ասանկ բան գիտցող
ծառայ ունիս . թէ որ չի կրնամ, միայն ինձի
կըլայ սպասուանքը :

Քասնդոս մեծ ապէս ուրախանալով գնաց
միւս օրը քաղաքացոց ժողովքը, և անոնց
սպասմեց Եզդբոսին խօսքերը : Անոնք ալ ա-
ղաչեցին . որ շուտով բերել տայ : Երբոր Ե-
զդբոս եկաւ մտաւ Մամոսացոց ժողովքին
մէջ, կերպարանքին նայելով սկսան ամենքը
ծիծաղել, մինչև ծաղը ընելով ըսին, թէ
կրնայ ըլլալ, որ ասանկ այլակերպ կոչտ
մարդը այս հրաշքին մեկնուածիւր տայ : Ա-
սանկ ցուցանքաւոր բերնէն ինչպէս պիտի
բարի բան լսենք . ուստի նորէն սկսան կա-
տակելով խնայալ Եզդբոսին վրան :

Իսկ Եզդբոս ձեռքը շարժելով կաղաչէր
ժողովքին որ լուռ կենան . ո՛վ Մամոսացիք
կըսէր, ինչո՞ւ զիս կանարգէք կերպարանքիս
տգեղ ըլլալուն համար . հոգին պէտք է
նայել չէ թէ կերպարանքը . բնութիւր շատ
անգամ գեղեցիկ հոգին տգեղ մարմինին մէջ
կը դնէ . դուք ամանին ձեռն կրնայիք, թէ
մէջի եղած սպառուական գինիին : Բոլոր ժո-
ղովքին մարդիկը այս խօսքերս լսելով ըսին
որ, եթէ դուն ունիս մեղի օգտակար բան
մը խօսելու, որ կարենայ ամենուս սիրտը
հանգչեցընել, խօսէ : Ան ատենը մեծ համար
ձակուածի մը այսպէս խօսեցաւ Եզդբոս . Ո՛վ
Մամոսացիք որովհետև երբոր Բաղդը սիրէ
երկպառակութիւ և խռովութիւ ցանեւ, կը
դնէ մէկ առիթ մը վառաւորութե տիրոջն
ու ծառային մէջ . եթէ պատահի որ ծառան

իյնի իշխանութե տակը, վիշտ կը բաշէ . և
թէ տիրոջմէն վեր ըլլայ, նոյնպէս վիշտ կը
քաշէ ծեծ կուտէ . անանկ որ բանը որ դին
դառնայ, ծառան նեղուածին պիտի քաշէ :
Դուք մինչև որ զիս ազատ չընէք . իմ սիրոյս
իշխանութեը տակէն չի հանէք, ես համար-
ձակ ձեզի չեմ կրնար յայտնելաւսնց վախու՝
դայն, որուն կը վախաբիք : Այն կետին բո-
լոր ժողովուրդը մէկ ձայնով կանչեց Քասն-
դոսին, թէ ազատ ըրէ Եզդբոսը, կատարէ
Մամոսացոց կամքը . ասով բոլոր քաղաքը
ազատ կընես :

Քասնդոս ստատոսխան չի տըւաւ . Դատա-
ւորը մէկէն կանչեց Քասնդոսին . թէ որ
դուն ժողովուրդին մտիկ չընելով ազատ չը-
նես բու կամքովդ՝ հիմա ես ազատ կընեմ
իմ իշխանութիւս . որ քեզի հաւատար կըլ-
լայ :

Այլ չի կրցաւ դեմ կենալ Քասնդոս՝ ա-
կանց կամքով ազատ ըրաւ . որ փողերով
պարտաներով քաղքին մէջ կրկանչէին, թէ
Քասնդոս փիլիսոսիան ազատ ըրաւ Եզդբո-
սը Մամոսացոց աղաչանքին համար : Եւ այս
պէս կատարեցաւ Եզդբոսին մարդարեւ-
ութիւ . որ Քասնդոսին ըսեր էր, թէ ահա
մայ զիս պիտի ազատ ընես : Եզդբոս ազատ
ըլլալէն ետև սկսաւ ասանկ խօսիլ ժողո-
վուրդին :

Ո՛վ Մամոսացիք՝ ինչպէս գիտէք, (*) օր-
ծիւն է թուրքներուն թաղաւորը . որ իշ-

(*) Աճծիւս, որ է խարցալ Ռուսներ, ինչով
Ռուսներն իրո՞ւ Ռաֆասոր, որ ունի ան ամենէն պարտ-

խանական մտանին վերցուց տարաւ ծառային ծոցը ձգեց . այս բանս կը նշանակէ՝ որ հիմական թագաւորներէն մէկը կը մտածէ , որ ձեր ձեռքովը ձեր իշխանութիւն կործանէ , և ձեզ գերի ընէ եղծանկէով ձեր օրէնքը : Այս խօսքս ահի դողն մէջ ձգեց բոլոր Սամոսացիք :

Քանի մը օրէն ետև Սամոսացիք թուղթ առին Արեսոս թագաւորէն (*) Լիւդիայի . որով իրենց կը պատելիէր , որ ամէն տարի իրեն տուրք տան . եթէ չի տան՝ պատերազմով վրանին պիտի ելլէ . պատրաստ կենան : Այս բանիս վրա ժողովք ըրին որ մտածեն ճամբայ մը գտնեն . վի՛ զի եթէ հնազանդէին , ազատուիլ կը կորսըլէր . և կը վարս-

ւոր եւ սոսիւսի է . ու ամենուն ի՛նչ յաշխէ . նաև Վիտոսին ընծայ եղած է , ինչպէս պիտի բացարբենք :

(*) Արեսոս լիւդիայի Ռաֆաուորն էր 550 րաբի սոսալ քսի Ռոսալանէն . որ Արտային մէջ շաբաբէրոս քիբելով Բուրք Յոնիբեր հարկաբոս բոսայնուտի գանձ մեծութիւն զիւրեք , որ շաբ մեծ եղաւ հարստութիւն : Իմաստուններոս հնախ խօսիլ շաբ ի՛նչ պիբէր . օր մը մեծութիւն լրոս ուրար ճանախով ըստց Սողոմ գիլիստիային , թէ ինչի պէս գոտաւոր մարդ պետած էս : Անուըսաց , թէ մինչև 'ի մահ պեպք լի , որ մարդ իրեն երանի րայ : Յեպոյ Աիբոս Ռաֆաուորն յաղիւընելով ճաղաքի սոտին . երբոր մէկ ուրիւոր մը լրիպանուտաբը լիբոցոսց պիպի պարնէր Արեսոսին , իր պաւն քովը գանընէրաս , որ լիւրան իսպած էր լիբ խօսիբ . սրպին ինիբոտան լիւրան բայ լիբոտաս . մի պարնէր բաց լի

նային Արեսոսին իշխանութիւն տակն իյնիլ . մինչև հարկ եղաւ խորհուրդ հարցընել Եղբ բոսին . և անոր տրած խորհուրդին հետևիլ ամէն բանի մէջ : Անպ պատասխան տըւաւ , թէ Պարսներ ձեր իշխանները խորհուրդ կուտան , թէ տուրք տանք Արեսոսին . և օգտակար է հնազանդիլ անոր , ու պատերազմին թշուառութիւն ազատիլ , ուստի իմ ձեզի տալու խորհուրդս պարսպ է . սակայն բաւական է ձեզի մէկ բան մը պատմել . որ հասկընաք թէ ինչ պէտք է ընել այս բանիս մէջ : Այս աշխարքիս մէջ բաղդը երկու ճամբայ յայտներ է մէկըմէկու հակառակ . մէկն է ազատութիւն ճամբան . որուն սկիզբն է դժւար և խիստ , և վերջը գիւրին ու զըւարձալի : Երկայն է ծառայութեան . որուն սկիզբն է գիւրին և հանգիստ , բայց ետըր դժւար և խիստ : Այս բանս որ լսեցին , ամէնքը մէկ ձայնով պոռաջին թէ մեկը ազատ ենք . ծառայութիւն տակ չէնք իյնիլ : Եւ այսպէս թագաւորին խրկած գեապանը ետ ճամբեցին առանց տուրք տալու : Արեսոս երբոր բանը հասկըցաւ՝ ուզեց Սամոսացոց վրա պատերազմ բանալ . բայց գեապանն իրեն ըսաց , թէ ար իմ , չեմ կարծէր թէ կարենաս անոնց յաղթելով վրա ել

նոտրին . իմ հարցս է Արեսոս : Զ ինոտրը բոնեց քարաս Աիբոս Ռաֆաուորն առնին , որ հրամեց իբալ լառէն ուղ ուղ երեն . իբալին քոն որ բեբին՝ միպն ընիսա Սողոմին խօսքն ու սխաւ ուոտաւ , Սողոմ Սողոմ : Թափաուորը հարցոսց . երբոր իմացաս Սողոմին խօսքը , ուղար ըրոս :

լէս որչափ որ Եզրբոս իրենց քօլն է . վն զի անոր խորհուրդին կը հետեւին , որ ամմէն բա նի տակէն կեղէ . ուստի իմ խորհուրդս այս է , որ ամէն բանէն լաւ կըլլայ . գեսպան խրկէ Սամասացոցմէ Եզրբոսն ուղէ , և խօսք սուր իրենց հետ հաշտութիւն ընելու . պար գեւներ ալ խոստացիր առանց յիշելու տուրքը՝ ձգէ հիմն պատերազմը : Երբոր Եզրբոսը ձեռք ձգես ան տոներ առանց աշխատանաց կը յաղթես անոնց : Կրեսոս հաւանեցաւ այս հնարքին , և գեսպան խրկեց ուղէց Եզրբոսը : Անոնք ալ հաւանեցան խրկելու :

Եզրբոս հասկընալով անոնց միտքը եկաւ ժողովքին մէջ այսպէս խօսեցաւ . Ո՛վ Սամասացիք ինձի մեծ պատիւ է , որ թագաւորին երթամ ոտքն իյնիմ , պատուեմ . սակայն երթալէս առաջ կուղեմ ձեզի առակ մը զուրցել : Հին տոները երբոր կենդանիները համաձայն էին՝ գայլերը պատերազմ բացին ոչխարներուն դէմ . որ շներուն հետ միաբան ըլլալով անոնց ետեւէն կերթային . իսկ շները առաջնորդ ըլլալով կը ծեծկըղէին . անանկ որ գայլերը չէին կրնար մօտեանալ ոչխարներուն : Ուստի գայլերը գեսպան խրկեցին ոչխարներուն , որ հաշտութիւն բայց իրարու հետ սիրով վարվելու համար ուղեցին , որ շները պատանդ ընէին խրկեն : Ոչխարները յիմարութիւն հաւանեցան , և խրկեցին անոնց իրենց շները . գայլերը մեկէն պատուեցին շները՝ եկան ոչխարներն ալ կերան :

Սամասացիք լաւ հասկըցան առակին միտքն ու չուղեցին որ Եզրբոս երթայ իրենց քօ-

վէն . բայց Եզրբոս չուղեց կենալ , ելաւ գեսպանին հետ գնաց թագաւորին :

Գ Ի . Ի Ա .

Եզրբոս հաւերեցողանէ զԼագաւորն :

Երբոր Լագաւոր քաղաքը հասաւ Եզրբոս ելաւ թագաւորին առջին . բայց թագաւորը զայն որ տեսաւ աւելի բարկացաւ : Մեծ ամօթ է ինձի՛ կըսէր , որ սասնկ այլանդակ մարդը զլս արդէլէ , և անանկ մեծ կղզին ձեռքէս հանէ : Պատասխանեց Եզրբոս , թէ ո՛վ մեծ թագաւոր , էս ոչ բանութիւն եկայ հոս , և ոչ վախնայուս . այլ իմ կամքովս եմ եկեր . ներէ ինձի , որ քեզ մը խօսիմ . սակայն մեր բանին վրայ չի խօսած մէկ առակ մը պատմեմ , թողու թիւն ըրէ : Մէկ մարդ մը մարտիս քիչիկ ժողովք կը մեռցընէր . զխաւածով բռնեց ճուղու ճշմարտութիւն մը . կենդանին տեսաւ թէ զինքն ալ պիտի մեռցընէ , սկսաւ աղաչել , թէ զին մի մեռցընէր պարսպ տեղը . վն զի էս ոչ ցորենի միտս ունիմ , և ոչ մէկ ուրիշ զէն մը կրնամ տալ . այլ միայն շարժելով (*)

(*) Այս պեսալ կենդանիներուն յայնք օրէն ին սասնականաց . էն չի լրայի ծախէն օրը ին պար-

մանտրարտիկ մաշկերս որ ունիմ՝ վրաս՝ քաղցր
ձայն կը հանեմ, որ անցնողները և բաները
ները զըւարձանան. ուստի ձայնէս 'ի զատ
բան մը չունիմ, և ուրիշ բան չես կրնար
վրաս գտնել: Այս բանս որ ըսեց, թողուց
որ երթայ:

Ո՛վ մեծ թագաւոր. ահա էս ալ ոտքդ
ընկած կաղաչեմ, զիս փուճ տեղը մի՛ մեռ-
ցրներ. էս մարդու գէշութիւնը քան չեմ. մէկ
յանցանք մ' ունիմ, որ համարձակ կը խօ-
սիմ, և մարդու երեսսալառութիւն չեմ ըներ.
Թէպէտ մարմինս է անշորհք, որ դրսէն
անարգ կ'երևնամ, բայց խօսքս անարգ չէ:
Թագաւորը այս խօսքիս վրա անանկ զար-
մացաւ, որ մեռցընելու մեղքըցաւ. ուստի
կանչեց. Ե՛ղբոս, էս չէ՛, հասցա՛ (*) ճա-
կատագիրը կեանքդ քեզի բաշխեց. խնդրե՛
խամէ ի՛նչ կուզես, քեզի կը շնորհեմ: Ո՛վ
մեծ թագաւոր, ըսաւ Եղբոս, կը խնդրեմ
որ Սամուսացոյ հետ հաշտութիւն ընես: Խիտ
բարե՛լըսաց կրեսոս՝ կը հաշտուիմ: Ան ատենը
Եղբոս ընկաւ թագաւորին ոտքն ու խոնար

նէն մաշկեղէն թեւերուն. և այն մաշկեղան թըր-
թեռաւովը՝ օրը իւր շարժի սաստի՛ խայն իւր հանէ.
շաք մանր ինչդանիներ ասանկ շաքիայն իւր հանէն:

(*) Ծախապագիւր ըսելով հեթանոս գիւլիսոփա-
նէրը ինչմանային ճախաքի վրա գրած ման մար-
դուն գաւիտը. որ գրածը հարկաւ պիտի ըլլար,
ինչ որ ընէս շահ չի կայ իւրեքն: Այս գիրը միայն
ածին երբ իրնային խորտաւ, Բայո լեկն իրնաւ ա-
րել. անոր համար իւրեքն, թե Գիտոս Անի-ղա-
սին մահաւանը վրա խոնար. որ ճախապագրած

հուժի՛ շնորհակալ եղաւ ըրած բարերարու-
թիւնը համար:

ԳԼ. ԻԲ.

Եւրօբոս գրէ զառաջին իւր:

Սըրբոս իր առակաները ան ատենը գրեց,
երբոր կրեսոս թագաւորին քովն էր. որ
մինչև մեր օրը մնացին: Այս առակաները
ընծայ ըրաւ թագաւորին. անալ մեծ շնոր-
հակալութիւն ըուսեց, և Եղբոսին մեծ ու-
թիւն տալով գեսպան ըրաւ, ու թագաւորաւ
կան թղթերով խրկեց, որ երթայ Սամուս-
ացոյ հետ հաշտութիւն խօսի թագաւորին կող-
մանէ, և հասկըցընէ, որ իրեն աղաչանքով
կրեսոս անոնց հետ բարեկամ պիտի մնայ:
Ասկէ 'ի զատ թագաւորը շատ պարգևներ
ընծայ ըրաւ Եղբոսին, և ճամբուն ամեն
բանը հոգաց: Երբոր Սամոս հասաւ, քա-
ղաքացիք անպատմելի ուրախութիւն ըլցեամ,
թագ պատկ տարին իրեն. և քաղաքական
հանգէտներ ըրին, որ մեծ պատիւ ըլլայ Ե-
ղբոսին:

Իսկ Եղբոս թագաւորին թղթերը կար-
դաց բոլոր ժողովուրդին առաջը, հասկըցը-
նելով թէ անոնք ինչպէս որ իրեն աղաւա-

նէր: Բայո ԻԲ խորտապետները ինչմանն ածային
նախախտութիւն՝ որ իւր խոտաւարէ աշխարհոս:

Թի շնորհեցին, ինքն ալ անոր դէմ այս բա-
նով հատուցում ըրաւ. ուստի Թագաւորին
միտքը յայտնեց անոնց և հաշտուած ըրաւ:
Յետոյ ելաւ այս կղզիէն գնաց զանազան
քաղաքներ իմաստուն մարդիկ փնտրուելով
որ հետերնին հակաճառու թի ընէ: Մինչև
ելաւ (*) Բաբելոն գնաց. հոն ալ իր իմաս-
տու թիը յայտնեց, և Ղիգերոս Թագաւորին
ստրատը մտաւ:

Այն Ժամանակի Թագաւորները իմաս-
տու թի վարելով կուխ չունէին, միշտ խա-
ղաղուած մէջ էին. և ասով շատ անգամ
կրարու առակներ, և իր թին բաներ կը-
գրէին հարցմունք կընէին այս պայմանով,
որ երբոր մէկը չէր կրնար պատասխան տալ,
կը պարտաւորէր տուրք տալու մէկալին,
ինչ կերպ որ դաշինք կընէին (**):

Եզրբոս ամեն հարցմունքին և առակնե-
րուն գիւրին պատասխան կուտար, որ Ղի-
գերոս Թագաւորին կը գրէին, և ասով մեծ
համբաւ ունեցաւ Թագաւորը: Բայց որով
հետև մէկալ Թագաւորները չէին կրնար
Ղիգերոսին ինդիլներուն պատասխան տալ,
կը պարտաւորէին դաշնադրու թեան համար
տուրքեր տալ Թագաւորին:

(*) Բաբելոն իսմ Պաղտատ այն Ժամանակը
Ժաղիսաթ ըլլալով գիպոսաներոս ցարգո-ւթիւն իար,
մանասանդ Ղիգերոս Թագաւորին օրը. անոր հա-
մար Եզրբոս հոն գնաց:

(**) Այս իերպ հարցմունքս մնչև հիմա կայ
Ա բաբաջոյ մէջ. որ դրոսի գաղապները շապ ան-
գամ Շէյխերըն Տերվիշները իերբան մեծամեծ-

Եզրբոս որդեգրէ ինքեան Ղեհնոս:

Եզրբոս տեսաւ որ զաւակ չունի. մէկ
աղնուականի մը զաւակ Եննոս անունով ի-
րէն որդի ըրաւ, տարաւ Թագաւորին յանձ-
նեց իր իր հարազատ զաւակը. բայց այս
ապերախտը շատ չանցաւ մեծ անկարգու-
թիներ ըրաւ. Եզրբոսին տանը մէջ: Եզրբոս
հասկըցածին պէս անէն դուրս ըրաւ: Իսկ
Եննոս ոխ պահեց, ու Եզրբոսին վրէժխն-
դիր ըլլալով Թուղթ մը շինեց անոր բեր-
նէն, որ կըգրէ իշխաններուն. որոնք իր թին
առակներ կը խրկէին Ղիգերոսին. և անոնց
կը հասկըցնէ, թէ ասկէ ետև ձեզի հետ
մէկ պիտի ըլլամ Թագաւորին դէմ: Այս
Թուղթը Եզրբոսին մասնիկովը կնքեց տա-
րաւ Թագաւորին ցըցուց:

Թագաւորն որ տեսաւ Եզրբոսին կնքը
Քեհիբը, կարծեց թէ անտարակոյս Եզր-
բոսն է գրեթ այն Թուղթը իրէն դէմ. ուս-
տի բարկուածը հետևելով անանկ տարցաւ,
որ մէկէն հրամայ հերմիլբոսին (*), որ ա-

նէրոսն Բան իը հարցնէն. եթէ պիտան, ին-
պարագաւորին անոնց Բան պաււս:

(*) Հերմիլբոս էր Թագաւորին մէկ հասարակ-

ուանց քննելու մեռցնէ Եզրբոսը իբր մատ
նիչ . Հերմիբրբոս ճշմարիտ բարեկամ ըլլա-
լով Եզրբոսին՝ իրեն բարեկամութիւն յայտ-
նի ըրաւ այս կերպով : Առաւ Եզրբոսը
ասարաւ մէկ գերեզմանի մը մէջ պահէց ա-
մենեւին ծածուկ . և ինքը զգուշութեամբ բան
կը տանէր անոր մարդ չխնայելով : Իսկ Են-
նոս Թագաւորին հրամանովը Եզրբոսին ամ-
մէն բանը յափշտակեց :

Ճամանակ անցնելէն ետև Կէրքէնարոս
Թագաւորը Եգիպտոսացոց լսեց որ սպաններ
են Էզրբոս , Թուղթ մը գրեց Վիգերոս Թա-
գաւորին՝ կաղաչէր որ իրեն մէկ քանի սրա-
միտ ճարտարապետ ֆալֆա խրկէ : որպէս զի
շինեն իրեն անանկ մէկ աշտարակ խաւք մը ,
որ ոչ երկինքին դպչէ , և ոչ գետինին : Կաւ
խրկէ իրեն անանկ մէկ խեղացի շարակ մարդ
մը , որ կարենայ պատասխան տալ խրթին
առակներուն : Թէ որ ըսաց այս բանս կա-
րենաս ընել , ես տուրք կուտամ քեզի . Թէ
չի կրնաս , գուն ինձի պիտի տաս : Այս
Թուղթն որ կարգաց Թագաւորը արտմու-
թեմ պաշարվեցաւ . վե զի մէկը չունէր քովն
որ կարենայ աշտարակին առակը մեկնել .
ուստի սաստիկ ցաւելով Եզրբոսին մահուա-
նը վրա՝ կրէր Թէ անոր մեռնելով իմ աէ-
րութես գլխաւոր սիւնը կործանեցաւ :

Հերմիբրբոս տեսաւ Թէ Թագաւորին կսկի-
ծը սրտանց է , եկաւ աւետիս արւաւ , Թէ
Եզրբոս կենդանի է . վե զի Թագաւորին

բիմ պաշարմադերբէր Հասասպաչը . անոր հա-
մար իրեն պատիւբեց , որ մեռցնէ Եզրբոսը :

օգտին համար չի մեռցուցի . ըսւ գիտէի ,
որ շատ սխտի զըջաս արւած վճարիդ վրա :
Այս բարի լուրը ըսածին պէս Թագաւորը
մեծապէս ուրախացաւ : Ուստի շուտով Ե-
զրբոսը գերեզմանէն դուրս հանեցին , վրան
գլուխը խեղճ աղտոտ հողոտ , մէկէն Թագա-
ւորին գէտը հանեցին . որ զայն անանկ խեղճ
տեսնելով այնպէս սիրաբ ցաւեցաւ , որ
սկսաւ լալ : Հրամայ որ շուտով ըլլան հագ-
ցնեն և ամմեն սրկատու Թիր հոգան : Եզր-
բոս Եննոսին ըրած անօրէնութիւն տուա հա-
նեց , և իր մեծարտու Թիր յայտնի ընելու
համար՝ ներուստ ինգրեց Թագաւորէն , որ
չի մեռցնէ Եննոսը :

Վիգերոս Թագաւորը հանեց եգիպտացոց
Թագաւորին Թուղթը ցըցուց Եզրբոսին , որ
հասկընալով առակին միտքը , սկսաւ ծիծա-
ղել . ետքը Թագաւորին ըսաց , որ ասանկ
պատասխան տայ : Երբոր ձմեռն անցնի՝ քե-
զի բանւորներ կըխրկեմ , որ շինեն ըսած
աշտարակդ : Կաւ կըխրկեմ մէկ գիտուն
մարդ մը , որ ամէն բանի պատասխան տայ
ինչ որ իրեն առարկեն : Անասենը Վիգերոս
ճամբայ գրաւ եգիպտոսի Թագաւորին գէւ
սլանները , և նորէն տըւաւ Եզրբոսին ամէն
մեծութիւն , իրեն ծառայ արւաւ Եննոսն
ամէն ունեցած բարիքովը :

Անյիշատարութիւն և խրատք Եղիշեանի :

Յղջրբոս նորէն տունն առաւ Եննոսը . ա՛մենևին անցած բաները չլիշէլով իր զաւակին սէս կը նայէր, և շատ գեղեցիկ խրատներ կուտար, որ բարև ըլլայ : Որդեակ կըսէր, ամէն բանէն աւելի զած պաշտէ . թագաւորին հնազանդ եղիր, որ քեզ չի նախատեն . խոյ բարեկամներուդ հեզ և խոնարհ, որ միշտ զքեզ աւելի սիրեն : Այօթք ըրէ թշնամիներուդ երբոր խեղճ կըլլան աղքատութիւն և հիւանդութիւն . որ ետքը քեզի տրամուծի չի բերեն : Շատ անգամ ալ բարեկամներուդ առողջութիւնը համար աղօթք ըրէ : Միշտ նայէ որ ընկերոջդ հետ աղէկ սիրով երթաս, որ չըլլայ թէ ցանկութիւն ուրիշ մարդու ետևէն ըլլայ . որովհետև կանայք բնապէս վտարտական և թեթևամիտ են . երբոր կըշտըքորթին, չար բան չեն մտածեր : Անխոհեմութիւն ամէն բանի մէկէն մի՛ հաւատար, քիչ խօսէ, և միշտ քու լեզուիդ տըր եղիր . մի՛ նախանձիր ուրիշներուն բաղջին . առաւել ուրախացիր ուրիշին յաջողութիւնը վրա . վն զի նախանձը աւելի վնաս կը բերէ

քու անձիդ, քան թէ ուրիշին (*) : Հողաբարձուծի ըրէ տանդ . արթուն կեցիր ծառաներուդ վրա, որ քեզմէ վախնան իբրև իրենց մեծէն, և քեզ սիրեն իբրև իրենց բարերար : Մի՛ ամբշնար միշտ աղէկ բաներ սորվելու . մի՛ յայտներ կնոջդ քու ծածուկ բաներդ . վն զի անդադար կըջնայ պատճառ գտնել, որ վրադ ելլէ, և քեզի հրամմէ : Ամէն օր բան ժողովէ քեզի վաղեան համար . զի շատ աղէկէ ունեցած բարիք թշնամուդ ձգել մեռնելէդ ետև, քան թէ ողջութեամբ քարեկամի կարօտ ըլլալ :

Որուն որ հանդիպիս բարևէ պատուով և քաղաքավարութիւն շուրջ պոչը շարժելով երբ կը շողքորթի տըր, պարտական կրնէ որ իրեն հաց տայ : Մի՛ զղջար բարեպաշտ ըլլալու . բամբասօղ մարդը տունդ մի՛ հանդիպցընէր . վն զի դուրս կը հանէ տանդ բանը, և ամէն զուրցածներդ : Անանկ բան չընես որ քեզ անարգանք և տրամուծի բերէ : Մի՛ խոտովիր աշխարհքիս պատահմանը ներուն վրա : Ուրիշին չար խորհուրդ չի տաս . և անօրէն մարդկանց չար վարքին չի հետևիս :

Այս խրատներս անանկ դպան Եննոսին, որ նետի օգի պէս սիրող խոցեցին . մինչև խիղճմտանքին խայթելովը, և Եղջրբոսին

(*) Այս Եղբոսին խրատք աւելի յարճաբնութայ մեր լեզուին սպասարարութեամբ . իբր զի նախանձ բարե արդէն ինքսարարութեանի նախանձին շնասէ . վն զի սիրար յաւելով նախ իրեն շնաս և արարա :

սուր խրատները մտմբասանով շատ չանցաւ մեռաւ :

Գ.Լ. ԻԵ .

Երբէն Իբնէ Ղաթու արժոնոյ :

Երբոս կանչեց բոլոր հաւորները և պատ-
ւիրեց՝ որ չորս հատ արծիւի ձագ բռնեն ի-
րեն բերեն : Առաւ զանոնք զարմանալի կեր-
պով անանկ կրթեց , որ մարդու հաւտաւ
լիք չի գար (*) : Անան զի կը սրտամեն , թէ
թռչուններուն սորվեցուց . որ երբ սլիտի
թռչէին՝ վիզերէն կատեց չուանով մէյմէկ
զամբիւղ ունայիլ մէջը դրաւ սզտի տղաք-
անանկ սորվեցուցեր էր ձագերուն , որ տղա-
քը ուր ուզէն , հոն երթան . վերվար կը
թռչէին տղոցը ուղածին սկսա : Երբոր ձմեռն
անցաւ , դարնան առեկը Եզրբոս ամէն հար-
կաւոր պատրաստուելի տեսաւ ճամբոյ ելաւ .
արծիւներն ալ տղաքներով հետն առաւ և
դիպտոս գնաց : Անանկ զարմանալի բաներ
ըրաւ եզխպտացոց առջին , որ տեսնողին
խելքը կերթար :

(*) Բնանոսի ին պարսիկոսի այս պատմու-
թեանս վրա . զանն ուի դժոնար բան է . բայց էիմա
Եւրոպա կենդանիներուն անանկ իրենքնէ կո-
տան , որ մարդ ինչպարմանայ , մինչև հասարակի-
ւի գար . Բնայի պայս պատմութիւն ալ շատ դժոնար
բան է :

Բայց Կէքզէնարոս թագաւորը երբոս լսեց
Եզրբոսին գալը մէկ բարեկամէն , ըսաց , թէ
զիս կը խաբէս . ես լսեր եմ թէ շատոնց
մեռած է : Միւս օրը պատուիրեց իր պալա-
տի մեծամեծներուն , որ ամենքն ալ ճերմակ
հագնին . ինքը կարմիրներ հագաւ , գլուխն
ալ դրաւ թագ մը անգին քարերով զարդա-
րած , և այսպէս մեծուէ փառքով նստեր էր
աթոռը՝ հրամայ որ Եզրբոսը բերեն . որ ներս
մտածին սկս յանկարծ հարցուց թագաւո-
րը , թէ զիս ի՞նչ բանի կրնաս նմանցընէր , և
քովննէրս ի՞նչ բանի : Պատասխանեց Եզր-
բոս . քեզ կը նմանցընեմ գարնան արևու .
և քովի իշխաններդ հասած ցորենի : Թագա-
ւորը զըւարձանալով այս պատասխանիս
վրա մեծամեծ պարգևներ տըւաւ Եզրբոսին :

Մէկալ օրը թագաւորը հագաւ ճերմակ
լավեր . և իշխաններուն ալ պատուիրեց , որ
կարմիր հագնին . բերել տըւաւ Եզրբոս մէ-
կէն հարցուց : Անը պատասխան տըւաւ
թէ դուն կը ըմանիս արեգական , և իշխան
ներդ՝ ճառագայթին : Յետոյ ըսաւ Կէքզէ-
նարոս , թէ իմ արուեստ առջին լիգերոս թա-
գաւորը բան մը չեմ սեպեր : Եզրբոս ինգաւ
լով պատասխանեց . ով մեծ թագաւոր ասանկ
դիւրին դատաստան մի՛ կորեր լիգերոսին
վրա . թէ գուն քեզ քու Ժողովուրդիդ հետ
բաղդատես , կրնաս արև ըսվիլ : Բայց թէ
օր լիգերոս թագաւորին հետ բաղդատես ,
քու լոյսդ անոր առջին խաւար կը ըլլայ :

Կէքզէնարոս զարմանալով ասոր համար
ձակ պատասխանին վրա , հարցուց թէ բե-
րիր մեզի ճարտարապետներն , որ ուզեցի

աշտարակ շինելու համար : Պատրաստ է ըսաւ Եղբորս . միայն պէտք է որ տեղը ցոյց տաս որ սկըռինք շինել : Ան ատենը թագաւորը քաղաքէն դուրս ելաւ տարաւ մէկ մեծ գաշախ մը մէջ ցըցուց տիւն , որ պատրաստեր էր աշտարակին համար :

Եղբորս հոն տարաւ արծիւները , և չորս տղաքը դրաւ դամբելահներուն մէջ գործիքներն ալ միատեղ . թուռց թռչունները . երբոր այս տղաքը վեր բարձրացան , սկսան միաբերան սլուալ , թէ բերէք մեզի քար ու կիր , և վայտ , որ շինենք աշտարակը :

Նէքդէնաբոս երբոր տեսաւ տղաքներն օդին մէջ կըստուան , արծիւներն անոնց հնազանդ՝ ուր ուղէն տղաքը , հոն կերթան . հարցուց Եղբորսին , թէ որ աշխարհքէն այս թեւաւոր տղաքը բերիր : Պատասխանեց Եղբորս . Լիւգերոս շատ ունի ասանի տղաք . հապա գուն ինչպէս բաղբատեցիր անոր , որ աններուն հաւասար մարդ է :

Յաղթընկցոյ ըսաւ Նէքդէնաբոս . ուստի այլ բան չունիմ ընելու . բայց եթէ մէկ քանի տուակ զուրցեմ . նայինք կրնան շուտով քաղել : Ես մէկ զարմանալի էգ ձի մը ունիմ , որ երբ կըլսէ բարկունին արու ձիերուն ձայնը , հոս կըսկըսի շուտով յղանալ : Թէ որ այս կարդէ դուրս գիսլւածին սլատձառը կարենաս տալ , իմաստով ինչ մեզի կը յայտնես : Ո՛ր մեծ թագաւոր ըսաց Եղբորս . մինչև վաղը ինձի ժամանակ տուր , պատասխան կուտամ հարցմունքիդ : Երբոր տեղը գարձաւ Եղբորս բունեց մէկ կատու մը սըլաւ ծառաներուն , որ բոլոր քաղաքին մէջ

ծեծելով կը սլորտցընէին : Բայց ե գիպտացիք որովհետև ասանի կենդանիները կըստուանէին (*) , տեսան որ կատուն կըծեծեն վրանին թափեցան բազմութիւն քաղցին տուին կատուն ձեռքերնուն որ չի ծեծեն . և դացին թագաւորին յայտնեցին այս սոսկալի մեղքը : Թագաւորը կանչեց Եղբորսն ըսաւ , թէ չկտէիր որ մենք ասործու սկես կըստուենք կատուն . ինչո՞ւ համար այս բանս ըրիր : Պատասխանեց Եղբորս , թէ ես անոր համար ըրի , վրանդի անիրաւու թիւնըրաւ Լիւգերոս թագաւորին . ու այս գիշեր խղճեց անոր սքաղաղ , որուն ձայնովը գիշերւան ժամանակը յայտնի կըլսար . և խիստ արթուն կտրիճ սքաղաղ էր : Կրկնեց թագաւորը . ինչ կըխօսիս Եղբորս , չէն ամբոնար շինած սուտերէդ . ինչպէս կրնայ ըլլալ , որ կատուն մէկ գիշերւան մէջ Եգիպտոսէն Բարիլոն երթայ :

Եղբորս ծիծաղելով ըսաց . եթէ բու ձիերդ Բարիլոնին ձիերուն ձայնը տանելով կը յղանան , այս բանս ինչո՞ւ ըրայ անհարկին : Թագաւորը բանը հասկընալով շատ զարմացաւ Եղբորսին դատումին , և խեղճին վրայ :

(*) Անէն Էրֆոպանի ինչո՞ւնիները հասարակօրէն մեծ պարիս ունէին Եգիպտոսի մէջ . մանասանդ ի՞նչ , ուլիարը , կոպուն , և այլն . անոր համար եգիպտացիք ժծմանս իրապէին . ասանդ մեծ լէին ինչո՞ւր ուրէլ :

Իմաստաբար Եւրոպոսի :

Վրիշմը ժամանակէն ետև թագաւորը բե-
րել արւաւ (*) Արեգ քաղքէն շատ խնա-
տուններ, և վիճաբանօղ գիտուններ, որ
Եզրբոսին հետ հակաճառուև ընեն . ուստի
ամէնքը միատեղ Եզրբոսն ալ հետերնին կե-
րակրի հրամցուց : Երբոր սեղան նստան ,
այն գիտուններուն մէկը գարձաւ Եզրբոսին
ըսաւ , ո՞վ օտարական՝ անձն որ ես կըսալա-
տեմ , զիս խրկեց որ մէկ խնդիր մը զուրցեմ ,
որ քակես : Պատասխանեց Եզրբոս թէ դուն
գէշ կըխօսիս . վասն զի անձն բան գիտէ
և իրմէ ծածուկ բան չի կայ . ուստի մարդէ
բան սորվելու կարօտ չէ , քեզի ինչու պի-
տի խրկէ . այս խօսքով չէ թէ միայն դուն
քեզ կանարգես , այլև անձդ ալ յիմար կը-
նես :

Մէկ ուրիշն ալ ըսաց , թէ մէկ մեծ տաճար
մը կար , մէջը մէկ սիւն մը տասվերկու քա-

(*) Արեգ քաղաք՝ այսինքն արեգախոյն քաղա-
քը յոանաբէն իւսլի հեղիորօղիս . հին արեւը ա-
րեգախոյն պաշտօնը հոն իլըւար , անոր համար այս-
պէս իուրեցաւ : Այս քաղաքը ներսո գետին ու
Արաբիային մէջն է . որուն բնակիչները Բուր
քաղաքին էին և գիտունները՝ որ իւրայեւոյցի
շինեցին քարտանին հրամանովը :

ղաքով . ամէն մէկը երաւուն գերան փէրէկ
ունէր , որ երկու կնիկ կըսպորտէին չորս գին :
Պատասխանեց Եզրբոս , թէ այս ինչ գեղե-
ցիկ խնդիր է , որ մեր տղաքն ալ գիտեն մեկ-
նել : Այս տաճարն աշխարհքս է . սիւնը
սարի է . քաղաքները՝ ամիսներն են . գերան-
ները ամուսն օրերն են . երկու կնիկներն
ալ , որ սիւնին չորս գին կըսպորտէին , գի-
ւեր ցորեկն է , որ փոփոխ կըգառնան :

Միւս օրը Նէքզէնաբոս պատերից , որ
իրեն իշխանները հոն դան . ես շատ կըվախ-
նամ կըսէր , չըլլայ թէ պարտաւորինք տուրք
տալու լիգերոսին Եզրբոսին պատճառաւ :
Խորհուրդ ըրին , մէկը իշխաններէն ըսաց .
թէ պէտք է մէկը ալ պարտաւորինք Եզր-
բոսն , որ մեզի անանկ խնդիր մը առաջար-
կէ , որ ոչ պատճառ ունենայ և ոչ ցուցում :
մինչև մտքերնուս անցած չըլլայ , ու լրած
ալ չըլլանք (*) : Եզրբոս խօսք արւաւ , որ
վաղը հարցմունք կընեմ : Ելլաւ տուն գնաց
մէկ թուղթ մը շինեց . որուն մէջ գրած էր
որ Նէքզէնաբոս խօսք կուտայ թէ հազար
տաղանդ լիգերոսի տալիք եմ (**): Հետև-

(*) Որովհետեւ քարէն էլաւ որ Եւրբոս ալ
իրենց ինքիք հարցունէ , և գիտէին որ անոր ինքի-
քը չէ իրան պիտի հասնէրալ , անանկ ինքիք մը
ուղեցին , որ չէ իրնայ հասնէրալի , և Եւրբոս
նեղին ըլլաւ : Ասով ինչ ինքիք որ ըլլաւ պի-
տի ըսէին . թէ մենք այդ բանը Եւրբոսն , և գի-
տէնք , անպարճաւ բան չէ . ահա այս ճամբով
պիտի յաղկէին Եւրբոսին :

(**) Եւրբոս ալ անանց միտքը հասնէրալով ու

եալ օրը բերաւ թուղթը թագաւորին իշխանները և խորհրդականները ուրիշ բան կարծելով թուղթը չի բացած միաբերան կանչեցին , թէ մենք գիտենք , և շատոնց հասկըցած ենք . այս բանը մեզի նոր չէ : Որովհետև գիտենք կրտսք , ըսաւ Եզրբոս , ես ալ ձեզի մեծապէս շնորհակալ կըլլամ և խոնարհօ՞ւք զիս պարտական կըհամարիմ ձեզի :

Բայց Նեքդէնարոս երբոր կարգաց թուղթը , շատ նեղացաւ սիրտը պարտքին համար որդրած էր . մինչև չի համբերելով կանչեց , թէ ես ի կեերոսին պարտք մը չունիմ . վըկայեցէք ամենիցիդ ես անոր պարտական եմ : Ան ատենը փոխեցին իրենց միտքն ու ըսին թէ մենք ասանկ բան ոչ լսած ենք և ոչ գիտենք : Արկնեց Եզրբոս , թէ ահա այս էր իմ խնդիրս , որ մեկնեցիք :

նանի ինդիբ մը դրաս , որ հորիսս պիտի պարգաւ աորին . վասն զի եմք ըսեն իրաս է , եւ չի ցնենն , պիտի պարգաւաորին . եմք վկայոաք ստաս հանեն թուղթը , դարձեալ ին պարգաւաորին . որովհետեւ իրենց բերնովը վկայեցին , թէ այս բանը չենք լսած : Այս ինքայնեանարկութիւնը երկայրբաւ նու թի ինչի . ինչպէս հին արեմը մանուկ մը ճարգասանի մը գով աշխերպ մասս , եւ շատ բան խոսասցաս , թէ որ անանի սորվի , մինչև իարենայ յաղթել առջի դասասպանին մը որ խօսի : Ամեն բան սորվելէն ետեւ լուսեց վարպետին բան մը ասու . եւ որ դին դարձաս նե վասարելեցաս . վասն զի եմք յաղթելը վարպետին ին վասարելեր . եմք յաղթելէր , նոյնպէս դասին քին ուժովը ին վասարելէր : Ասոր նման է Եզրբոսին աստարկութին աս :

Նեքդէնարոս անանկ զարմացաւ Եզրբոսին այս ըրած բանին վրա , որ չգիտացաւ կանչեց թէ պէտք է խոստովանինք որ երջանիկ է ի կեերոս . որ այսպիսի խմաստուն մարդ ունի իր արուժեղ մեջ . որ է իբր անհատ նուա՞ աղբւր մը գիտութիւն : Այս խօսքէս ետև հանեց տըաւ հազար տաղանդը Եզրբոսին , որ դաշինք ըրեր էին . և մեծ բարեկամական սիրով Բարիլոն խրկեց : Եզրբոս Բարիլոն հասաւ պատմեց ի կեերոս թագաւորին ամեն բանն որ ըրաւ Եզրիպտոս . և ալ լաւ ոսկիներն , որ Նեքդէնարոսէն առեր էր : Ի կեերոս այս ըրած երախտեացը համար մեկ ոսկիէ արձան մը կանգնեւ տըաւ ին պատիւ Եզրբոսին (*) :

(*) Հին արեմը շատ մեծ պտախ էր եմք մեկին անուանը արձան մը կանգնեին . իսկ ոսկիէ արձան կանգնեւ շատ գեերապանց պտախ էր : Միեջոխապէս զբարպետը ամենացոյց արուժեղ ասպապէց , բայց ոսկիէ արձան էի դրին . աստիկմացվի Եզրբոսին մեծ համարոսն որ ասեղ Բարիլոն :

Գ.Լ. Ի.Ի.

Եւր֊Լեոս Գնացի Ի Յոննս, և Ի Դեղոս =

Եզրոս Բաբելոն դառնալէն ետև՝ շատ չանցաւ միտքը դրաւ որ յունաստան երթայ ժուռ գայ թագաւորին հորմանովը . բայց մինչև որ երգուր չբրաւ նորէն ետ դառնալով՝ թագաւորը հրաման չի տրւաւ . ուստի խօսք տրւաւ Եզրոս թէ կը դառնամ մինչև Ի մահ Բաբելոն կրմամբ : Գնաց շատ երևեւիլ բաղաքներ յունաստանին մէջ բալէց, և ամէն տեղ իրեն խնաստուէն փորձերն ըրաւ . յետոյ ուղեց երթալ Գեղոս կղզին (*): Այս քաղաքացիք երբ անոր խօսակցութիւնը կրլսէին, ուրախ կըլլային . սակայն իրենց անշնորհք ըլլալովը մէկ յարգութիւն մը չբրին Եզրոսին :

Իսկ Եզրոս նայելով անոնց տամբողութեւր զուրցեց . սլ դեղոսացիք ես ձեզ փայտի կըտորի մը կընմանցընեմ, որ ծովուն վրա կերթայ կուգայ . որոնք որ հեռուէն կըտեսնեն, կարծեն թէ երևեւի մեծ բան է . բայց

(*) Գեղոս նամ զԵւոս իղզին հին Ժամանակը շափ երևեւի Կեղ եր . որ Ապոլոն լածին Ժնած Կեղն ըլլալով Կոսպոսուն հոն շինած եր շափ Ժոտոսաոր, ամէն աշխարհի հոն կերթար :

Երբոր ցամաքին կուգայ կըմտենայ, կը հասկըցվի ննջ ըլլալը : Ես երբոր ձեր քաղքէն հեռու էի, շատ կըզարմանայի ձեր վըրան, մինչև իմ համարմանս արժանի գրեր էի զձեզ . բայց երբոր հոս եկայ, շուտով հասկըցայ թէ սխալ է եղեր իմ կարծիքս . ուստի ես ալ միտքս փոխեցի . և հիմա ձեզ կըտեսնեմ ամենէն անսխտան մարդիկ :

Գեղոսացիք այս խօսքերս լսելով վախցան որ չըլլայ թէ ամէն գացած քաղաքները պատմէ, ուղեցին զբարտեւրով մեռցընեն : Այս բանը ապահով գըլուխ տանելու համար (*), Ապոլոնին երևելի տաճարէն գողցան մէկ ոսկիէ աման մը, և բերին գաղտուկ պահեցին Եզրոսին բաներուն մէջ . իսկ Եզրոս ամենեկին բան մը չգիտնալով միամիտ ելաւ Գեղոս կղզիէն ֆոբիգա երթալու : Մէկէն դեղոսացիք վրան թափեցան արգիլեցին, ամբաստանութիւն ընելով թէ գուն սրբապըզութիւն ըրիր : Եզրոս զինքն արդարաւցընելով համարձակ կըսէր, թէ այդպիսի բան չեմ ըրած : Անոնք ալ բռնուլ թէ փրկարուեցին բաներուն մէջ գտան ոսկիէ ամանը, որ իրենք զրբեր էին հոն : Ասին ամանը ձեռքերնին մեծ աղաղակով տարին բոլոր ժողովուրդին ցըցուցին : Եզրոս հասկըցաւ

(*) Ապոլոն եր Գիոսի որդին, լած երա ժըլպոսութեան և Բանաստեղծութեւ . որ այնչափ յարգելի եր հելլենոսաց, մինչև ամենից ասոր Կոսմարը կերթային, որ խնար Ժոտոսաոր շինած եր Գեղոս իղզին . քաղաքացիք այս Կոսմարով լըլպար ծէին, և իրենք անպիպան մարդիկ էին :

անոնց անօրէնութիւն և յայտնելով իրեն անմեղութիւնը աղաչեց որ թող տան իրեն երթալ : Իսկ անօրէն ժողովուրդը բանտը դընել տրւաւ զայն , և գատաւորները վճռեցին , որ գատաւարտութիւն մեռնել Եզրբոս իբր օրինադանց : Եզրբոս տեսաւ որ տեղէ մը ճար չի կայ , անանկ վտանգի մէջ ընկեր էր որ ազատուա՞ չունէր այն թշուառութիւն , սկսաւ իր անբաղգութիւնը լալ բանտին մէջ :

Գամաս անուշտով մէկ բարեկամը բանտը դնաց . տեսնելով Եզրբոսին խեղճութիւնը սիրտը ցաւեցաւ , և հարցուց , թէ ինչո՞համար կը վշտանաս կուրաս : Պատասխան տրւաւ Եզրբոս , թէ մէկ կին մը նոր թաղեր էր երկիր դնաց գերեզմանին վրա բոլոր օրը լաց կըսէր . հոն մօտ տեղը երկրագործ մը կաշխատէր , որ տեսնելով ասոր լացը՝ թողուց եղնեղն ու եկաւ ինքն ալ գերեզմանին քով կուրար : Այնը հարցուց , թէ ինչո՞համար կուրաս . անալ ըսաց , թէ ես ալ իմ կինս թաղեցի , եկայ որ լալով սիրտս ստղի : Ինձի ալ ըսաց կնիկը , այս խեղճութիւնը պատահեցաւ : Արկնեց երկրագործը , ուրեմն երբոր երկուքիս պատահածն ալ նոյն է ինչո՞համար մեկզմեկ չենք առներ , որ երկուքիս կսկիծն ալ անցնի , ես ինչ սէր ունէի ընկերոջս վրա , քեզի կը գարձընեմ , դուն ալ անանկ ըրէ՝ կը ըմբոսնայ կերթայ : Երբոր մեկմեկու հաւանուէ տալով ասանկ կըխօսէին , գուլ մը եկաւ եզները գողցաւ . երկրագործը արան որ գարձաւ տեսաւ թէ եզները չի կան . սկսաւ անանկ դառն լալ ,

Handwritten note in Armenian script at the bottom of page 82.

որ չի կրնար ըլլալ : Իսկ կնիկը գերեզմաննոցէն գարձաւ արտը նայեցաւ որ մարդը կուրայ . ո՞չ ըսաւ հինայ ալ կուրաս : Պատասխանեց մարդը , թէ ա՞նչ հիմա ունիմ՝ ճամբրիտ պատճառ լալու :

Ասոր նման է կըսէր Եզրբոս , իմ խեղճութիւն և վիճակս , վասն զի շատ վտանգներէ ազատելէս ետև եկայ հոս ընկայ . հիմա ճար մը չեմ կրնար գտնել , որ մեռնելէս ազատիմ , որով գատաւարտեցին զիս . ա՞նչ այս է սպտճառն որ կուրամ :

Գ. Լ. Ի. Ը .

Մահ Եզրբոսի :

Պէտքոսացիք բազմութիւն եկան բանտը մըտան բռնութիւն քաշեցին գուրս հանեցին Եզրբոսն , որ տանին մէկ բարձր ապարանք լեռան մը վրա հանեն , ու անկէ վար նետեն : Եզրբոս սկսաւ առականեր զուրցէլ այսպէս : Երբոր կենդանիներն իրարու հետ կըխօսէին , մուկը գորսին հետ բարեկամ եղաւ . աղաչեց , որ երթայ հետը կերակուր ուտէ . ուտի առաւ տարաւ մեծատան մը տուն , ուր լեցուն բարիք ըլլալով համբարանօցը փեղեղ , կըսէր թէ ո՞վ բարեկամ գորտ՝ հրամէ : Գորտը լաւ մը կշտանալէն ետև հրամցուց մուկն , որ անոր հարկիլէն երթայ . բայց ճամբան չի յոգնելու համար ուզեց որ ոտքը թելով մը անոր ոտքին կա-

Handwritten note in Armenian script at the bottom of page 83.

պէ . որպէս զև գորտին հետ լողալով անցնի ջրէն երթայ հոն : Ասանկ կապէլէն ետև գորտը ցաթիկեց ջրին մէջ սկսաւ լողալ . իսկ մուկը ջրին մէջ խղճովըցաւ . որ մեռնելու ատենը կրտէր գորտին , թէ դուն եղար իմ մահուանս պատճառը , բայց դուն ալ որ մը պիտի գտնես քեզմէ մեծէն : Այս խօսքս շատ չանցաւ կատարուեցաւ . վի՛ր զի մէկ արծիւ մը տեսաւ որ ջրին երեսը սասկած մուկ մը կայ , վրան ինջաւ խլեց . բայց գորտն ալ անոր հետ կապած ըլլալով միատեղ յափըջ տակեց երկուքն ալ կերաւ :

Այսպէս դուք որ զիս անիրաւութի՛ւ կը մեռցընէք , սասանկ ոտքի տակ առնելով , որ կուգայ որ կը գտնէք , և ձեզմէ իմ վրէժս առնող մը կըլլայ : Բարեկրն և բողբոյ յու նաստան իմ արիւնիս վրէժը ձեզմէ պիտի հանեն : Այսչափ խօսքերը ամենեկին անոնց սիրտը չի չարժեց , որ ողբովն իրեն :

Տեսաւ որ այլ ճար չի կայ , փախաւ Ասոր դոնին (*) տաճարը . բայց բռնութի՛ւ անկէ ալ հանեցին . և կատաղութի՛ւ կը տանէին :

(*) Ամեն ապօրինի և իրօնի մէջ քաճարին պարտաւ ըլլալու համար , հոն քախլուցը կապալէր հին ապօրինին 'ի վեր . ինչպէս Սպարսացիք հայրենեաց մարտիւնը քաճարին լի իրցան հանել , դոռաւ լեցոցին : Ապապայ ապօրին , որ ծառու իշպաշտի , այն ծառուին քախլը քախլուց գերին աղաք իշտեպէ : Բայց Ղեղոսացիք որովհէպէս Խաբուսը սրբապիշտ համարեցան , որ քաճարին անխառնութի՛ւ ըրաւ իշտեին , անոր համար բռնութի՛ւ իրցան դոռաւ հանել :

բարձր լեռան ծայրը : Երթալու ատենը կըսէր Եղբոս . մտիք ըրէք ինձի ո՞վ ժողովուրդ Գեղտի : Մէկ նասպասակ մը արծիւէն փախչելով չկտէր թէ ո՞ր պահով , որ թշնամուն ձեռքը չկնի . գնաց բզէզին ծակը մտաւ , աղաչեց որ իրեն տեղ տայ . բզէզն ալ աղաչեց արծիւին , որ ինայէ խեղճ նասպասակին՝ չի մեռցընէ . երգում ըրաւ Գիտոնի անուանը վրան , որ իր վտըր մարմինն չի նայի , աղաչանքն ընդունի : Իսկ արծիւը անոր խօսքը բանի մը տեղ չի սեպելով թաւովը զարկաւ բզէզին , և յափշտակեց նանպասակը կերաւ :

Բզէզը բարկանալով անոր անարգանացը վրա՝ թաւա ետեւէն գնաց գտաւ արծիւին բունը . մտաւ մէջն ու ծակ մը բացաւ . յետոյ արծիւին հաւկիթները վար թափեց կտորտեց : Արծիւը տաքնալով այս յանգըջ նութեր վրա ուզեց աւելի բարձր տեղ մը շինել իր բունը : Բզէզը հոն ալ ելաւ , և առջինին պէս փնաս արաւ : Արծիւը չկտէր թէ ինչ ընէ , որ այս անձանութ թշնամուն ձեռքէն ազատի , գնաց Գիտոնի (*) ուրովհէտև այս թռչունը անոր նըւերած ըլլալով իրեն պաշտպանուէր տակն է . ուստի դրաւ Գիտոնի գոգը իր հաւկիթները , և անոր յանձնելով աղաչեց , որ հոգ տանի :

(*) Որովհէպէս Գիտոս էր անձնեբոնս Ռաֆուսը , և արծիւն է Ռաւուանեբոնս Ռաֆուսուրը . ուստի հեթանոսները իշտեին , ինչ արծիւը Գիտոնի նըւերած է . անոր համար Գիտոնի առջանին քախլը արծիւն մը իշտեին :

Handwritten signature or note at the bottom of the page.

Բայց բղէղը աղբ առաւ կըտրակներ շինեց, ու թռաւ երկինքը տարաւ Գիտոսն գոգը ձգեց: Գիտո երբոր հոտն առաւ նեղանալով վեր ելաւ, որ վար ձգէ. բայց թռածէ լովը հաւկիթներն ալ վար թափեցան կտոր կտոր եղան:

Իսկ Գիտո հասկըցաւ բղէղէն, թէ այս բանս արծիւէն վրէժ առնելու համար կը ներ. որ ոչ միայն բղէղն ըրաւ անիրաւու թի, այլ և Գիտոսն, որ երգումը չընդունեցաւ երբոր բղէղն ըրաւ Գիտոսն անուանը վրա:

Արծիւն որ դարձաւ եկաւ, Գիտո անարգելով զայն երեսը դարկաւ, թէ ահա բղէղը վռէժինդիր բլբլով քեզ կըտրտմեցընէ. և իրաւունք ունի քեզի այսպէս վռէժինդիր բլբլու: Սակայն Գիտո չի կամեցաւ, որ արծիւին ցեղը կորսուի. համոզեց խօսք հասկըցուց բղէղին որ հետը հաշտուի: Բղէղը չուզեց ամենեւին հաշտուիլ: Ուստի Գիտո խեղճ բանեցընելով փոխեց ժամանակն, որ երբ բղէղը չէ ելած գուրս, անատերը հաւկիթ կածէ արծիւը:

Ո՞վ ժողովուրդ Գեղոսի, մի անարդէք տաճարը, ուր ես ապաւինեցայ. թէ սէտ և անորմեծ ու թիւր նայելով էս ոչինչ եմ, բայց դիտանաք ճշմարտութիւն որ հարկաւ կըստա՜ թէ չարագործներուն անօրէնութիւն: Գեղոսացիք իրենց կատարութիւն ամենեւին ես չի կեցան. այլ միշտ սուսջ կըտանեկն Եզրբոսը, մեւընեւելու տեղն, որ պատրաստեր էին:

Եզրբոս տեսաւ թէ ինչ բան որ խօսեցաւ,

ամենեւին անոնց ականջը չի մտաւ, և կաբող չեղաւ մտքերնին փոխելու, սկսաւ այսպէս խօսիլ: Մտիկ բրէք ո՞վ անօրէն խտտասիրտ ժողովուրդ. մէկ երկրագործ գեղացի մը գեղը ծերացեր էր, և ամենեւին քաղաքը ոտք չէր կոխած. աղաչեց մարդիկներուն, որ զինքը քաղաք տանին տեսնելու համար: Անոնք ալ եշերը սայլին կասեցին, և ծերը վրան դրին, թող արւին, որ քաղաք երթայ մինակ: Բիւ մը անցաւ մէկ սաստիկ փոթորիկ մը ելաւ. որ անանկ օդը մթնեցուց հովով անձրևով, մինչև եշերը ճամբան կորսընցուցին մտքեցան չեյաէին, թէ ո՞ր կերթան. խեղճ ծերը տարին լեռանը ծայրը հանեցին, որ վար սխտի ձգէին. ողբովն զինքն այն մեծ վտանդին մէջ տեսնելով, վայ ափսոս կնձի, կրկանչէր Գիտոսն. արդեօք քու մեծութեդ գէմ ինչ բրած ունէի, որ զես աւսանկ ողորմելի մահուամբ կըմեռցընես. զերաւոր ձիերէ, և կտրիճ ջրիներէ չեմ մեռնիր, հապա անարգ շէրէն ահա կըկորսուվիմ, որ ամեն կենդանիներէն ցած էն:

Ահա իմ վիճակս ալ այս խեղճ ծերուն նման է. որ շատ կըցաւ իմ իմ անբաղգու թէս վրա. վա զի չէ թէ իմաստուն և երեւելի մարդկանց դատապարտեցայ մեռնելու, այլ անախտան անարժան չարագործներէն: Երբոր վար սխտի նետէին զինքը լեռանը վրայէն, այս եղբի առակս ըսաւ: Մեկ մարդ մը ուղեց անիրաւութի ընել իր զաւկին. իսկ զաւակը լալով կրկանչէր, թէ շատ աւելի կուզէի այս անիրաւութիւն քաշել ուրիշ մարդիկներէն, քան թէ քեզմէ, որ իմ

ճնօղս էս : Ահա էս ալ նոյն բանը կրսեմ ձեզի ո՞վ անօրէններ • շատ աւելի կուզէի էյնիւ խորխորապը Սկիզբայի (*) կամ Պարկաւսի, և կամ ապառաժը Ափրիկէին • քան թէ ձեր անօրէն ձեռքովը մեռնիլ : Անիծած ըլլա ձեր հայրենիքը • վկայ կրկան չեմ ասնէրն, որ իմ մահուանս համար վրէժ ինզիր ըլլան ձեզի, և պատուհասեն, որ զիս այսպէս անպարտ կը մեռցնէք :

Իսկ Դեղոսացիք առանց ուշացրնելու ալ պառաժին ծայրէն վարնեաւեցին խեղճ Եզրբոսը մեռաւ : Քիչ ատենէն ետե բոլոր քաղաքը անապատ դարձաւ ժանտամահէն • մինչև գացին հարցուցին պատճառը Պատգամաւորին • (***) որ պատասխան տրւաւ թէ այս պատիժս իրենց անօրէնութենը համար եղաւ, որ ըրին Եզրբոսին • և սէտք է այս յանցանքը ջնջել, պատիժէն ալ ազատիլ •

(*) Բանաստեղծները իբրեւին, թէ Սիփղա երեւծ գաղան մը Սիւրիէայ ծովուն մէջ, որ առաջ յաւերժահարս էր • երբոր միտա առաջանը լըսաց լիւս՝ ջուրը բեղած ըլլաւ լի, քիւլիցոս գաղան եղաւ, որ իր այլանդակ իբրպարանէին սարսափել լով Բարձր Լեռանը սարէն դինք ծովը նեպեց • ահա այս է խորխորապը Սիփղայի : Այսպէս է խորխորապը Պարկաւսին, կամ ապառաժը Ափրիկէին :

(**) Այս պատգամաւորն էր Ապոլոնին Կուր մը կամ Գրմուհին • երբոր գացին խառնին հարցուցին ժանտամահին պատճառը, Կուր մը իրաքին Բերնէն պատասխանս արեաւ, ինչպէս սովորութի էր խառնապետերուն :

որ անոր մահուանը համար կըբաշէին : Իրենց խիղճմտանքն ալ ստիպեց զիրենք, որ մէկ արձան մը կանգնեցին Եզրբոսին համար :

Երբոր Յունաստանի երևելի մարդիկ և մեծամեծ փիլիսոփաները լսեցին այս անօրէնութիւնը որ եղաւ Եզրբոսին • շուտ մը Դեղոս կղզին եկան, քննեցին գտան Եզրբոս մեռցրնողները, և բոլորը չարաչար պատուհասեցին :

Յիշատակս Կից Էրնա
որ աւարտութեան Տեսչա
1604 թ. հ. Կարտ Ը
այստ Կից Ը. 62

Է. Արաղաղ և Վարդարիտ: Ը. Գայլ և Գառն:

Ը. Գորս և Վառկն: Է. Հուն և Սառեք:

Ը. Գայլ և Առունկն: Ը. Արկաղաղը և Օձ:

Ա Ռ Ա Կ Ք

Ե Չ Ո Վ Ի Ո Ս Ի

ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ՄԱՐԳԱՐԻՏ

Չանարգ վաստակ այր անխմատ
Յարգոյ գնէ քան զպերճ խմատ :

Ո՛վ որ Բանի արժէ՛ւ Լինոյի
Գե՛ն ու Լաւ թէ՛ ի լո՛ւնէ :

Է. Արաղաղ մը աղբանոցը փորելով յանկարծ կը գտնէ մարգարիտ մը, մէկ գի կը նետէ ըսելով, թէ որ մարգարտածախը այս բաղդիս հանգիսեր՝ փառք կուտար քոյ, բայց խճառջիս անանկ սղնչէ, որ աւելի երջանիկ կը լայնի եթէ հատմը գարնի դանկի, քան թէ զայս մարգարիտը :

Ասաղաղ ինչի՛ն խորոզը, որ աղբանոցին մէջ խոռոտ փառով միշտ ուսիւնալու Բան ի լո՛ւնի պարտէ, և եթէ գարի՛մը գտնէ՛, ամէն Բանէն աւելի անով ինչ

Ղըւարձանայ . որ օրինակ է ուսմի՛ Տարդիանց , որոնց առջին գիտութիւն յարգ լուսնի , և գիւ գրան Տարդն ու անխելց Տարդը մէկ է . էնէ ան ինչէն շահ յը պէսնէն , հաւար ի մասպոսնի հէպ լէն գոխէր :

Ահա անխմատ բերմունք անբանի ,
Չակինթ 'ի գարւոյ որոշէ չուսնի .
Դու մարդ բանական ընտրեա զբարի ,
Չառարկնու թի նման մարդարաի :
Բարին յանարդէ այնչափ տարեերի ,
Որչափ բանականն յողւոյ անբանի .
Մարդոյ է ընտրել զխմատ գանձ բանին ,
Իսկ արդաղին զեւր անարդ գարին :

ԳԱՅԼ ԵՒ ԳԱՌԵ

Յանգու թ գաժան սիրտ գաղանին
Ոչինչ արդէ ձայն անմեղին :

Անբա մարդն երբ շար կենէ
Սոսա մոսպ պապճառ շոսա կըգանէ :

Թ . Պայլն ու դառը վտղած ջրէ մը ջուր կըլորմէին . բայց գայլը շատ վերն էր քան զգառը , և տանձառ կըրկնտըւեր որ կեր պով մը յախշտակէ զգառը . ուստի տեսա ծին պէս մէկէն քովը վաղեց , ու սկսաւ մէ զտղրեւ , թէ ինչո՞ւ համար իմ ջուրս պրտո

րեցիր : Պատասխան տըւաւ գառը դողա լով . ևս ինչպէս քու ջուրդ կրնամ պղտո րե՛լ որ խմած տեղէդ շատ վարէն կըխմեմ . հաւաստացիր , մտքես ալ չէ անցած որ քեզն ամենեկն յնաս մը տամ : Արկնեց գայլը , թէ երէկ քու հայրդ տեսայ , որ իր ձայնովը կը յորդորեր չները որ զես հալածեն :

Գառն ալ ըսաց թէ ամիսէն աւելի է , որ զիմ հայրս մորթեց մասծախը : Ուրեմն այն քու մայրդ էր , ըսաւ գաղանը : Պատասխա նեց , թէ իմ մայրս զես ծնած տանը մե ուա : Գայլը ակունները կըճբտելով ըսաց . մեռաւ չի մեռաւ ևս գիտեմ դուն և քու աղքդ ինչպէս կառէք զես . պէտք է որ ևս ալ վրէժինդիր ըլլամ : Չայս ըսելով ցաթ կեց գառին վրա , ու պատուեց կերաւ :

Գայլը վայրենի գառն ըւտուլ շարագործ մարդոս պէս միշտնէրուէ և հալածանաց մէջ է . ու անիրաւութիւն ինչ զնայ յախշտակէ անմեղ գառնէրը . ոսսաբի օրինակ է զբոշ մեծապանց , որոնք սոսա պապճառնէրով իսպէն զբիւլ ան մեղնէրը :

Բարը է այս անգու թ պատառօզ գայլի , Պատառեւ զանմեղն՝ չսեւ ձայնի .
Հզոր չարագործք զարդարն և խոնարհ ,
Խոշտանգեալ ճնչէն նման գաղանի :
Սակայն հատուցումն 'ի գասաստանի ,
Արդարոց չարաց կըւի և պահի .
Մարդ քաղաքական մի գերթ ամէ հին ,
Խաճատեր զընկերն ասեր զբարին :

ԳՈՐԾ ԵՒ ՄՈՒԿԵ

Ը զվերեժ քինու կռուսարկաց
Լուծցեն արագ ձեռք թշնամեաց :

Կոխ սիրող իսող իբրևայ ,
Ինչ որ ընէ պան իբրանայ :

Ի. Պորան ու մուկը հակառակութի կը
նէին . գորտը կըսէր՝ թէ իրաւունք է որ
ջրոտ անդէրը ես ժառանգեմ , և ընդհակա
ռակն՝ մուկն ալ ասը կըկոխէր , թէ ինչի
կըվայլէ ժառանգել , այնչափ որ գորտը
սլիաի ելլէր ժառանգութի , և բան չուզէց
անոր ընել : Բայց վիճարանու թիւը շուտմը
տարցաւ , անանկ որ սլիաի սկըտէին կուել :
Մակայն շատ քաւ կըլլար թէ որ իրենց մէջ
միաբանէին . վստի երբոր տարցած կըծեծ
կըւէին , ու ամենեւին թշնամին չէին մտա
ծէր . ահա ուրուրը քայտաւ հեռուէն զի
տեղով յանկարծ վրա հասաւ , բռնեց կուօղ
ները երկուսն ալ յափշտակեց :

Օրինակ է իտասարց ճարդանց . որ հախառա
կուիք ընելով գիբէնս իբրձաջընէն , և անո՞վ ու
րիւք ի՞նչ ահի . Ինչպէս որ մէկ Դաբառուրի մէ դրոտան
վրա գրած էր , Եւ ճարդ ճարդու հէպ միաբա
նուիք լընելուս համար՝ դարն ոս իբրը հոս միա
բանէրան :

Այսպէս և փորրիկ իշխանաց գիսի ,
Երբ կռուին վիճէն ի վերայ գեանի .
Բայց հարսագոյնն որ մերձ դասնի ,
Յափշտակէ զայն , կռուն եղերի :
Այս արդար օրէնք է դաստատանի ,
Երկրքին կռուին երրորդըն շահի .
Որչափ դատասխազք ի սայքար մատչին ,
Այնչափ դատաւորք փաստարանք հրձուին :

ԵՂՋԵՐՈՒ ԵՒ ՈՉԽԱԲ

Որ որ ընկեր լինի չարին ,
Փոյթ ուսանի զգործըս նորին :

Ո՞վ որ ընկեր ւորին իւլայ ,
Շոտով աչկերս իրեն իւլայ :

Ի. Երբնին ընկեր ըլլալով գայլին կըրա
հանջէ ոչխարէն , թէ ինծի չափ մը գարի
տալիք էս , որ փոխ արւել քեզի՞ ա՛նոր . խն
ոչխարը գայլին աւրին վախնալուն չուրա
ցաւ . սարտըս է ըսաց կուտամ , թէպէտ
անկէ բան մը չէր առած . և ժամանակն ու
ղեց հատուցանելու : Ժամանակն որ եկաւ՝
եղնիկը կերթար անսակաս ոչխարէն կու
զէր գարին , որ ինչպէս խօսք արւաւ լճարէ
սարտըր : Բայց ոչխարը երբոր տեսաւ զայն
մինակ , սկսաւ ծաղը ընելով ըսել . Էս չեմ
սարտական խոտամուկըս պահելու . որով
հեռու նեղը մնալուս , և գայլին վախուսն

խօսք տըւի, որ քեզ ընկեր էր եղեր . գնա
բանդ քեզի պարաք չունիմ :

Եւնիին է կէշիկ, օրինալ՝ լար օրինալ առն
շին . այս խրատով պէտք է անդգոտներէն հե-
ռու տախտիւ . վասն զի աւելի դիտին է Բարի
ճարտը լար օրինալով գեւ ըլլայ, քան թէ գեւ
ճարտը Բարի օրինալով լաւ ըլլայ :

Ահա անիրաւ պահանջմունք եղին,
Որ զրկէ զոչխարն ահա գաղանկն .
Այսպէս անիրաւք ցատմամբ իշխանաց
Կողոպտեն զարդարն զրկեն սնանկին :
Արդ մի՛ նմանիր մի՛ անիրաւին,
Մի՛ ընկերանար ակնառու չարին .
Բարիք 'ի չարաց 'ի չար փոխարկին,
Եւ բարք անմեղաց փոյթ ապականին :

ԸՈՒՆ ԵՒ ՍՏՈՒԵՐ

Արդար պատիժ է ազահին
Անյագ վազել զճեա ոչնչին :

Ագահն որւտի շաքիս ցանխայ,
Այն լաթ աղտաք խեղճ ին փայ :

է . Շուն մը լողալով գետէն կանցնէր՝ կը-
տոր մը միս բերանը . ջրէն մէջ կտտանէ
մտին շուքը կարծէ թէ ուրիշ որս է . շուտ

մը կըճգէ բերնին միտն ու կըլսողէ շքին եւ
տեհն, որ իրեն մէկ պատուական կերակուր
մը կերեւնար . բայց ինչպէս յուսահատեցաւ,
էրբոր տեսաւ թէ իր ազահու թիւր փուճ է-
լաւ : Այն ինչ կրկանէր ցաւելով իր ձգած
մտին վրա . ես չգիտցայ պահէլ զայն որ ու-
նէի, ահա ունեցածս ալ կորսընցուցի :

Շունը գաստարին ինքանի ըլլալով շտապով ին
տոտիտի, որ օրինալ է շահաւէր ճարտու . որ վաւ
գասիտի սիրով մէկ Բանը ինչգէ մէկալին է պեկն ին-
վառէ . եւ անով ինչոքի է զածն ալ ինչորս ընդընէ :
Չարը ուրիշ Բիտա ինչիտոտային, ինչ մէկ է մեծա-
քան . պատասխանեց թէ այն՝ որ Բանի մէկ է
ցանխար :

Քանի՞ շահատէրք նման են սմին,
Թողուն զբաւականն յանչափս ձկափն .
Կալ զոր ինչ ունին, շատ է քուժ սնձին,
Մի՛ իբրև զանբան ցանկար ստուերին :
Ախա է մեղեկան այս ախտ ազահին,
Յոչնչ շատանալ, ոչ հանդէլ սրտին .
Յանկայ հանապաղ նորանոր օրսին,
Ձգէ զոր ունի, մաշի առ վափն :

ԱՌՒՒԾ ԵՒ ԿԵՆԴԱՆԻՔ

Մի յաճախեր առ պետ իշխան,
Յաչա նորա լինիս խոսան :

Թիչ քարեմին քով շաք էրևաս,
Անարգ և ցած առջին իշխան :

Ի. Առիւծն ու ոչխարը, և այլ կենդանիներ
միաբան կերթան որս ընելու . առիւծն եր-
գում կընէ, թէ դառնալու ատեննիս ամեն-
նուդ հաւասար կըբաժնեմ ով որ ինչ բըռ-
նէ : Նայիս որ ոչխարին որոգայթին մէջ
ընկաւ եղնիկ մը, վաղեց ոչխարը շուտով
խմացուց առիւծին, որ մէկէն հասաւ բըռ-
նեց եղնիկը չորս բաժին ըրաւ ընկերներուն
առջին : Առջև բաժինն ըսաց ինձի կիյնի,
վասն զի ես առիւծ կըվոզվիմ . երկրորդ բա-
ժինն ալ ինձի կըվայլէ, վասն զի ամենէն
քաջասիրտ ես եմ . երրորդ բաժինն ալ
պէտք է որ ես առնեմ, որովհետև ամենէն
զորաւոր եմ . իսկ չորրորդ բաժինին համար
ով որ ձեզմէ ինձի հետ հակառակութիւն
կընէ, մեկէն կըխոզում : Եւ այսպէս առիւ-
ծը բոլոր եղնիկը յախշտակեց, ու մէկը ըն-
կերներէն չի համարձակեցաւ արտունջ մը
ընելու :

Շաք մարդիկ երեսպազարսի ընելով ճիւղմեծ-
նէրուն երեսէն իջնան, որ օգոստոս մը պէսնէն .
Բայց անոնց մեջն որ բանէրնին լիննայ' անիլ է .
որն երեսնին ալ չեն նայիր : Գիտի՞նէս գիւլիս-
թան իջէր, ի՞նչ իշխանները իրախի նման էն . ու
շաք պէտք է մտնես, և ո՛ւր հետանալ :

Իշխանը մեծատունը նման առիւծին,
Ինքեանց գրաւէն զլահ օտարին,
Իսկ ուամիկը նոցուն ընկերել կամին,
Կարծեն թէ ինքեանց ելանէ բաժին :
Մի լինիր ընկեր հզորագունին,
Մի շողբորթեր զարար նորին .
Զի իբրև գործի լինիս 'ի ձեռին,
Եւ յաւարտ գործոյն մնաս անբաժին :

ԳԱՅԼ ԵՒ ԿՈՒՈՒՆԿՆ

Մի նպաստեր գործոց չարին,
Զի մի չարիք 'ի քեզ հասցին :

Ինչ որ ընես ապերախսին,
Բան չէրեւար իր ծախսին :

Է. Գայլը երբեմն ոչխար մը կուտէ անանկ
որկրամուտ թէ, որ մէկ ուկոր մը որկորին
պողպէն մէջ կըմնայ . շատ վանք ըրաւ որ
օգնութի մը դտնէ հանէ, չի կըցաւ . ուս
սի որչափ որ աղաչեց ուրիշ կենդանիներուն
փութ՝ էլաւ . վասն զի սամկը կըթողուին
անանկ՝ որ կանչէ, և մէկը ցաւակից չեղաւ

իրեն ցաւին . օխ եղաւ կըսէին , թող տան
 ջրով իր անյագու թէր : Միայն կռուակը ա-
 նոր անոյշ խօսքերուն խաբւելով ուղեց օգ-
 նու թի ընել . և իր երկան կտուռեցը խօթեց
 գայլին բերանն , ու որկորին մէջէն քաշեց
 հանեց ոսկորը , որ կըխողէր զգայլը : Յե-
 ոոյ կռուակը հատուցում ուղեց այս մեծ
 բարերարութեւս , որ գայլը իրեն խոտացեր
 էր հատուցանելու : Այս բանիս պատաս-
 խան արւաւ գայլը խնդալով . բարեկամ
 դուն չես մտածեր ինձի հատուցում ընելու ,
 որովհետև կեանքդ ինձի պարտական ես .
 երբոր կտուռեցրդ իմ բերանս էր՝ կրնայի վե-
 զըդ փրցընել : Գնա՛ անդերաստ , շատ երա-
 րանելի ես , որ իմ բերնէս դուրս հանեցիր
 կտուռեցրդ :

Առաիս ի ընդհարաբէ անգամ ճարդէն հեռու ի է-
 նաւ , և շարունակ օգնուով լընել . վէ դի ինչ
 որ ընէս աչիս լեբնետար . ու վերջը ընդհարաբ
 ըլլաւ . որեւէ բեւեմ ընդհարաբ ինչ ինչ :

Տեսեր նողակալի գործ դասերաստին ,
 որ չարիս խորհի իւր բարերարին .
 Զի փոխան բարեաց՝ որ պարտ է նմին ,
 Անտի պահանջէ զգարձ փոխարինին :
 Անմտութի է նպատակ չարին ,
 Կամ յապերաստէն յուսալ զբարին .
 Շատ է անխնայ մնալ կռնկան ,
 Յորժամ նպաստեաց ապիրատ գայլին :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ՕՁ

Բարերարին խորհիլ ըզար ,
 է գառն օձի բարբ չարացար :

Ուլար իոնէ բարբարին ,
 Վնաս ինէ իր ւար տնին :

Երկրագործ մը կըգտնէ ձիւնին մէջ
 պարած օձ մը իւր կիսամետ , կըխշայ վրան
 ու կառնէ կրտանի իր խուցը , կրակ վառէ
 կըտոքընէ օձը , և այնչափ կըխնամէ , որ
 քիչ քիչ օձը հոգի կառնէ , և իւր բնական
 ուժը կըստանայ : Բայց առջի բանը այս
 կըլլայ , որ իր բարերարին դէմ կեղէ , և
 կըցածիէ որ խայթէ : Զարմանալով ասոր
 ապերաստութեւր վրա կըսէ երկրագործը .
 ո՛վ ապերաստ , այս է երախտիք ճանչնալդ ,
 որ քեզի ըրի . ես քու կեանքդ քեզի տըրի .
 դուն կուղեւ իմն առնուլ չարագործ : Զայս
 ըսաց , և զարկաւ փայտով մեռցուց :

Որւո՞ք աշխուհի ընէս օջիս՝ որեւն որ գայ ի
 խայնէ իր բարբարը . ասանչ ալ ապերաստս ճար-
 դուն ինչ որ ընէս , շոք մը ի ընտանայ , և շար
 հաստուցում ընելու ի ընտանայ :

Այս է դժնդակ բերմունք ժանտ օձի ,
 Կեայ ի վնասէ երաստաւորի .

Չածէ զմտաւ գործս հիանալի ,
 Բառնալ 'ի կենաց զնա նկրտի :
 Արդար հատուցումն է սպերախօին ,
 Զրկիլ 'ի կենաց վատանալ յանձին :
 Որ որ չկամի վայելէլ բարին ,
 Արդ առաջիկայ հանդիպիլ չարին :

ԽՈԶ ԵՒ ԻՇ

Քաջ յաղթանակ է վեհանձին ,
 Մերժեւ խոտեւ զբան վատին :

Մեծամեծաց վայելն այն է ,
 Որ ցած մարտէն վեժ լառնէ :

Թ. () րոն էչն արհամարհելով ծաղը կրնէ զխողը . իակ խողը անանկ կըբարկանայ , որ մեկէն պիտի սպառուհասէր զայն . բայց եր բարկուելը բռնեց , ու խոժոռ աչքով ըսաւ . չարագործ ' ինձի դժւար չէ սորվեցընէլ քեւ զի քու անխեղքութիւնդ , բայց հաճոյ բան չէ , որ ես մեկ ծոյլ անշահ անասունի մը հետ կուտիմ . վասն զի աշխատանքս չաժէր :

Մեծ խոհէմունքն է պարասխանն լի քաւ ցած մարդոս խօսքին ու պարծելւ . վասն զի արնախառնութիւնն լի վայելք , որ ինչի անանիին հետ : Մոլորապ շիւղիտիանն լեց որ մեկէ երեւ գեւ լուսէր խնդի . ծեւ , միայն այսալ ըսաց , ինչ որ լինէր օրհնէլ է սորված , անոր համար խնդի :

Չէ վեհանձնութի չար առնել վատին ,
 Եւ սպառասխանել անխմատ բանին .
 Առաքինեաց է չսեւ ձայնին ,
 Եւ զբէժառու լինել տկարին :
 Քանի՞ անխորհուրդ բան աւանակին ,
 Թողեալ զվեր հեղգ անձն անգոսնէ խողին .
 Յիմար է այդ որ ընդ հզօրին ,
 Եւ ընդ վեհքան զինքն 'ի սպաքար մատչին :

ԸՆՏԱՆԻ ՄՈՒԿԵ ԵՒ ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՄՈՒԿԵ

Խորտկաճաչին կայ 'ի սեղան ,
 Խառն ընդ խորտիկ երկիւղ մահուան :

Անլախ ուսելն է չար համով ,
 Քան մեծ հարիւրէն արժ արդով :

Ժ. Այրքեմն քաղաքացի մուկն ու գեղացի մուկը՝ իրարու հարկիք կրնեն . գեղացին կրակըսի իր հարկիքը դուրսն ընել հեռու տեղ մը . և ծակէն դուրս կըհանէ իր սպառւած կան կերակուրները . քիչ մը բակայ , կը տոր մը պանիր , և քիչ մը խողի եղ . վն զի աղքատ ըլլալով որ ձեռքէն եկաւ՝ այնչափ ըրաւ ծառայելու համար իր բարեկամին . որ աւելի գոհ եղաւ անոր ըսաւ մեծարանքին վրա , բան թէ անհամ սպաղ կերակուրներուն . ուստի քաղաքացի մուկը զւարճանալով միայն ակօսյին ծայրովը կը

Գպչէր կերակուրներուն , և չէր կրնար ուտել : Ինչ իցէ՝ և կերակուրը ըննցաւ . անաչ հրաւիրեց զգեղացի մուկն , որ մեկաւ օրը երթայ իրեն տունը կերակուր ուտելու . և պարծեցաւ , թէ շատ փափուկ կերակուրներ անոր համար ըրեր է . քաղցին մէջ . ուստի գեղացին քաղաք դնաց անոր հարկիքը . և մէկ գեղեցիկ սրահէ մը մէջ տեսաւ սլասրաստած՝ սլաստառի վրա լեցուն սլաստաւիան մսեղէն կերակուրներ . բայց հաղիւ թէ սկսաւ ուտել յանկարծ մէկ ծառայ մը բացաւ սաստիկ դուռը այն տեղին , ուր որ անոնք էին , և վերիվար ըրաւ ուրախութիւն այս երկու բարեկամներուն . որ բոլորովին վախցած փախան մէկը ասդին մէկաշն անգին : Ծառան դնաց անկէ . քաղաքացի մուկը իր ընկերը կերակրի կանչեց , որ կիսամեռ կը դուրսը վախուն . և հարցուց անոր գեղացին , թէ շատ անգամ քեզի կը պատահի՞ր ասանկ վախեր : Անալ սլաստախան օրուաւ թէ ամէն անգամ կը հանդիպի , վն զի առանց նեղութե ուրախութե չըլար : Գեղացի մուկը ետ դարձաւ ըսաւ . քու կիներդ ինչ որ ըլլան , հանգիստ վայելում չունին , և անոր համար նորէն զիս փորձուէ մէջ չէն կրնար ձգել : Մնաս բարուկ ես յառաջ նախանձեցայ քու հարուստ կերակրիդ . բայց գիտնաս որ հիմա շատ մեծ կը համարիմ իմ աղքատութիւն , քան թէ քու բոլոր մեծութիւնդ :

Ժն. Արծիւ և Ագռաւ: Ժբ. Աղուէս և Ագռաւ:

Ժգ. Աղուէս և Արծիւ: Ժդ. Առիւծ և Մուկն:

Ժե. Գորտը Սըռ Ննորեն: Ժզ. Աղաւնիք և Ուրուր:

Օրինակ է հարուստ և միայն ճարտիւնը. Քէլ
 աղէն թշուաթի ունի հանգստութի լուսի, Քէլա
 ւը հանգստութի ունի թշուաթի լուսի. Բայց ա
 սոր լիճալը թէլակէն լապ լաւ է. որովէնքա ճաւ
 դոսս սրբաբ թագոսի է ճարտիւն: Երբոր հան
 գիսս իլըւայ առանց սրբաբողի, սնիկ աւելի
 թշուաթի լըւար:

Ձի՛նչ օգնու գործեայ մեծ ութի ճաշին,
 Երբ երկիւղ կասկած նմա լծակցին.
 Եւ քանի՛ բերկրանք աղքատ կերակրին,
 Երբ անհօգ զուարթ ուտեն ՚ի գաշախն:
 Մի՛ ցանկար ընչից մի՛ խորակաճաշին,
 Եւ մի՛ երաներ զբաղդ ընչեղին.
 Ձի ապշնայ և միշտ յամէն վայրկենի,
 Ուտեն և մաշեն զսիրտ և հոգի:

ԱՐԾԻՒ ԵՒ ԱԳՌԱՒ

Գիւրահաւան միտք զաղկապիռն,
 Յամէն հողմոց կայ երբուն:

Անիւս ճարտի՛ գոգոխան,
 Աղէն հովէն իբրեան իսգան:

Ժն. Արծիւն իր ճանկին մէջ մէկ ոտարէ
 սրբաբեայ մը բունէր կրտսմէր որ կեղևը կոտ
 րէ, մէջի միւս ուտէ. բայց ճար չեղաւ կոտ
 րելու. զայն տեսնելով ագռաւ մը կրմարիբ
 որ ձեռքէն աւնեւ անոր որսը. ուստի ըսաց

խորամանկութիւն: Ահա շատ աշխատած կը տեսնեմ զքեզ. թաւր բարձրացիր երկինքը որչափ որ կրնաս, և վերէն ձգէ վար ոստրէն այս քարերուն վրա. որչափ ամուր ըլլայ՝ կըկտորէ կեղևը: Արծիւը մէկ զարմանալի դիւրութիւն մը գտնելով հետևեցաւ ագռաւին խորհուրդին, ու ըրաւ: Բայց խորհուրդ տրւողը միայն իր շահին համար կրէր զայն. վասն զի ոտորէն վար ընկածին պէս կտորեցաւ և ագռաւը մէջի միսը հանեց կերաւ, ու խնդալով անոր դիւրահաւանութեւր վրա փախաւ:

Ագռաւը խորամանկ ճարտու օրինակ է, որ գիշին իր օգոստը ինչայն. ոստրէ զգոյշ է ննաւուն անանկ խաբէբայէն, և խօսքին հասարակու լէ. ինչ որ սաղածն ընեւէն է քեւ ծաղր ինչէ: Գիտ֊ գինէս ինչխոտ֊ային հարցոս֊ին, Բէ որ գաղանը զար զնաստ֊ար է. պատասխան արեւաւ, Բէ զայրէնինէրէն օջը. Իսկ ըն֊ասնինէրէն խաբէբայ ճարտը:

Երբ խորամանկ որքեզ խորհրդակցել,
 Ե՛ր կարծեր թէ նա սակս քո խորհի.
 Զամենայն օգուտ յինքեան վերբերեալ,
 Կերակրի նովաւ ծաղրէ զինի:
 Արդ մի՛ հեշտալուր լինիր խարդախին,
 Որ մթին դունով ծածկէ զնենդ սրտին.
 Որչափ շողովէ ՚ի սկզբան իրին,
 Այնչափ զընանաս ծաղրիս զերթարծուն:

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԱԳՌԱՒ

Ունայնատէրն բանիւ ունայն,
 Խօսրի ծաղրի միշտ է ունայն:

Փառասէր ճարտն էրբոր գովէի,
 Ըռաքով իտապայ ամէն խօսքի:

ԺԲ. Ագռաւը բերանն ունէր կտոր մը պատնիր. աղուէտը հօտն որ առաւ վազէց ագռաւին առջին և ըսաց զարմանալով. Ի՞նչ բան է որ կըտեսնեմ. ես լսեր էի թէ քու փետուրներդ սև են. բէ՛ տը անձ, այս ի՞նչ պէս ճերմակ են, որ կարապ Բօյ թռչուներ քեզմէ ճերմակ են, որ կարապ Բօյ թռչուներ պարոն ագռաւ ինձի ներք որ քիչմը վրադ նայիմ ուղածիս պէս. ճշմարիտ կըտեմ, որ դուն ինձի անանկ աղւոր կերևնաս, որ լեմ գիտեր ի՞նչպէս զմայիմ քու վրադ: Կորէն կրէր աւելի անոյշ խօսքերով. ես հաւաներ էմ թէ միայն գեղեցկութիւնը չէ քու յատուկ կատարելութիւնդ. այլ բնութիւն որ կամեցաւ զքեզ ուրիշ թռչուններէն աւելի կատարեալ ընել, առանց կարծեաց քեզն տրւաւ հրեշտակային ձայն մը. երդում կը նեմ, որ այնպէս գեղեցիկ երգօղ չի կայ մեր անտառներուն մէջ, ինչպէս դուն և սոխաւ կը դիւլախիւր: Այս խօսքերովս բողբոլին զըւարձացաւ ագռաւը, և ուղէց իմացնել, թէ աղուէսին ըսածը սուտ չէր, բացաւ

բերանն որ երգէ , բանալովը ձգեց բերնէն
պանիրը : Իսկ աղուէսը յափշտակեց զայն ,
ու շուտմը երթալու հրամանն ուղեց ագուա-
ւէն , և ծաղը ընեղով ըստու . շատ համառի
պանիրիդ անուշուժեանէն , քան թէ ձայնիդ
գեղեցկուժէն :

Ասան օրինակ է ունայնասիրո-
ւնէ , որ անն է
իւրաքանչեւ մարտաս միտն , որ ստաք գովասան-
տով խաբւի իւր հպարտանայ , մինչև ամենք շրան
իւր խնդան :

Ահա կուրու թի ունայնասիրի ,
' Ի պատիր բանից այլ յայլմէ լինի .
Որով յիմարեալ ձգէ զոր ունի ,
Սին սլաճուճանսօք հրճուի զոր չունի :
Միտք փառասիրաց հեշտու թի պատրի ,
Մինչ չասել զանձնէ զինչ եմ զինչ էի .
Կարծէ թէ բանիւ բնու թի փոփոխի ,
Անդէն յուր յատկէ փոյլ թ խայտառակի :

ԱՂՈՒԻՅՍ ԵՒ ԱՐԾԻԻ

Որ որ առնէ բան անօրէն ,
Փոյթ գտանէ յերկնաւորէն :

Ո՛վ անօրէն բան որ ընէ ,
Երկնասօրէն չուր իւր փոյնէ :

ժգ . Արծիւն իր բունը շիներ էր կաղնի մե-
ռէ ծառին վրա . ծառին տակն ալ աղուէս
մը իր ձագերը կընայեր . այս երկուքը իրա-
րու հետ սիրական կերևնային : Օրմը աղուէ-
սը գնաց կերակուր գտնելու . արծիւն ին-
չու յանկարծ յափշտակեց աղուէսին ձա-
գերն ու տարաւ բունը իր ձագերուն կեր-
ցուց : Երբոր աղուէսը գարձաւ բունը ; և
հասկընալով գրացինին ըրած անօրէնութիւնը՝
շատ սաստիկ բարկացաւ . բայց որովհետև
յոյս չունէր համնելու իր թշնամուն , որ
կարենայ վրէժխնդիր ըլլալ , ինչ որ կըցաւ
զայն ըրաւ . Իբր զի՛ իր բուրը վրէժխնդրու-
թէ հոգը Այլ թողուց . իսկ Աճ՝ շատ չանցաւ
անոր չարագործութիւնը սպառեց . վասն զի
քանի մը օրէն ետև արծիւը կըդիտէր , որ
երկրագործները զո՛հ զարգան կընէին մեկ
այժմը իրենց կուռքին սեղանին վրա . վազեց
էկաւ կտոր մը միս յափշտակեց . որուն վրա
մեկ քանի կրակ փակած էին , և անանկ տա-
րաւ իր բունը : Եւ որովհետև բունը շինած

էր յարդով սանահով . և ուրիշ գիւրալաւ
բաներով , մէկէն բռնկեցաւ . և արծիւին
ձագերը վար թափեցան : Անտոնը աղուէսն ,
որ կըսպասէր ծառին տակը՝ ընկաւ ձագե-
րուն վրա . և ինչպէս որ արծիւն իրեն ըրաւ ,
ինքն ալ անոր անանկ ըրաւ , մէկիկ մէկիկ
զամմէնը կերաւ :

Առտէսն է թիւրի , և արծիւն է խարզալ
օրինակ աներաւ ճարդու . որ Թոքը իւրն է Բէ Ե
դարէն լար ընելը զէն լոսնի . Բայց Աժ արդար
դարբելով ուրիշին ինչ որ ընէ , զայն իւր գործն ,
Բէ Բարբ և Բէ լար :

Տեսէր պատուհաս նենգամբտ արծուին ,
Որ ոչ խնայէ իւր մերձաւորին ,
Չածէ զմտաւ վճիռ տերունին ,
Թէ որով չափես չափի քեզ նովին :
Արդ մի ոտնակոխ լինիր տկարին ,
Թէ և ՚ի բարձունս ճախրես յեթերին .
Քանզի վրէժինդ լինի քեզ երկին ,
Հուրք հատուցանէ պատուհաս կրկին :

ԾԵՐ ԱՌԻԻԾ

Ծանր է և դառն հզոր պետաց ,
Անկեալ խոտիլ ՚ի վատթարաց :

Շաք դժուար է մեծամեծաց ,
Երբ նանարգին ցանարգ ճարդանց :

ԺԻ . **Ա**ռիւծը ծերու թի խոփելով սյրի ճա-
ղարայի մէջ ընկած կըտանջուէր . անանկ որ
հոգին բերանն եկեր էր . իսկ անտուճները
որովհետև այն սասիճանին մէջ չէին վախ-
նար անկէ , ամէն կողմէն վազեցին եկան .
որ սիրաը ծակելով նախատեն զայն . ուստի
էշն ալ եկաւ , և խրոխտալով կից շէճքե
նեակց , որ զարնէ անոր : Ան ատենը ս՛հ ը-
րաւ առիւծն ու դարձաւ գայլին և խողին
ըսաւ . ձեր ամէն նախատիկը որչափ կ՛ծու-
ըլան համբերու թի կըբարձմ . բայց էշն ալ
կը համարձակի զնս նախատել՝ ա՛հ ահա ա-
սոր չեմ կրնար գիմանալ :

Ծեր առիւծը՝ օրինակ է մեծուրէն ընկած և
ծերացած ճարդու , որ իր ծառաներէն և ըստ-
նէրէն նախարկին իւրն է ծերուրէն պարձառու .
Բայց ան ուրիշը պէտք է աւելի պարիւ ընել և
օրհնենան առնել , ինչ Բէ նախարկելով ծաղբ
ընել :

Այս է ասարացոյց հօր իշխանին ,
 Երբ թափի յուժոյ է'ի վառաց նախկին .
 Ոչ դք ակնածէ յերեսաց վէհին ,
 Բնաւ կենդանիք նախաստւղ բերին :
 Յորչափ դրուծի ունիս 'ի ձեռին ,
 Մի թշնամանօղ լինիր օտարին ,
 Զի գայ ժամանակ տեղի տաւ բարդին ,
 Քեզ ամենեքեան նախաստիչ լինին :

ԻՇ ԵՒ ՓՈՒԲՐԻԿ ՇՈՒՆ

Իւրաքանչիւր յտուուկ բնուծին ,
 Են պատշաճեալ իրք զանազան :

Անն մարդոս մէյ մէյ բան էս ,
 Որ սիբեւի անու ըւսայ :

ԺԵ . (4) արոն մը երբեմն իր պղտի շուներ սիւրբերով հետը կըխաղար իշուռն առջին . էջը զայն տեսնելով նախանձեցաւ անոր երջանկուծիքը վրայ , և ինքիբն ըսաց . Ի՞նչ կընէ այս շուռն , որ մեր տիրոջը այսչափ սիրելուն պրժանի եղած է . բայց քծնելով երբեմն թաթիկներն անոր կուտայ . հէ՛ թէ որ ասով սիրելի եղած է , էս ալ կընեմ ու քան զայն պղտի անասունը շուտ սիրելի կընամ ըլլալ : Զայս ըսելով էլաւ ետքի երկու ոտքին վրա կեցաւ , և տիրոջն առջին կոշուածք անոր պէս ըրաւ : Իսկ տէրը շատ զարմանալով մերժեց անոր կոշտ սէրը , և կան-

չեց ճառաներուն , որ վաղեցին եկան աղէկ փայտ մը քաշելով հատուցում ըրին քաղաքավարուծիքը աւանակին :

Աճ մմնն մարդոս մէյ մէյ բնուի և լիճամ պըւեր է իբենց յարմար . Թէ որ մէկին լիճամը վերնաբ մէկաւին էրնար , այն մարդն աղէկ լիբ ըւար . ապա ամէնին ալ պէտք է իբենց ունեցածին լրա գոհ ըլլան , և իրարու լի նախանշին , լի նէ իշուսն ըրովը կը ըւսայ լին :

Մի ցանկար փոխել վիճակ բնածին
 Գործեալ 'ի բնէ անստեղծ մտալին .
 Քանզի և բնուծի անցնիւր էակաց
 Ետ զանազան գործս իւր բանեց յատկին :
 Իսկ քեզ որ տէրը էս անասնոց սեռին ,
 Ես 'ի կատարել վիճակ քո նախկին .
 Զի ոչ 'ի բնուծի բնուծի փոխարկի ,
 Ոչ յատկուծի շան յէշ այլափոխի :

ԱՌՒԻԾԻ ԵՒ ՄՈՒԿԵ

Որչափ փոքրիկ առնես բարի,
Գացես յետոյ զայն ստորակն ։

Եթէ պատի Բարիք յ' ընես,
Շարաս յետոյ զայն ի զգասես ։

ԺԳ. Երբեմն առիւծը պատկեր կը քնանար-
մուկ մը մտակցաւ ըօրն ու հարկուր անգամ
բողբէն անցաւ դարձաւ . յետոյ համար-
ձակեցաւ մինչև ցածիկէլ գլխուն վայէն ։
Առիւծը արթնացաւ բռնեց մուկը . քիչ մնաց
սխտի տրորէր . բայց այս բանս անարժան
սեպէրով իր բարկութիւնը, թողուց որ եր-
թայ . իսկ մուկին որ անոր սարտական էր
իր կեանքը, շատ չանցաւ միջոց մը դտաւ
փոխարէնն ըրաւ իրեն . վասն զի քանիմը օրէն
ետև առիւծն ընկաւ որտորդներուն ցանցը
դուրսիւր . և անոր մտընչալէն սօսալու ձայ-
նէն բոլոր անտառը թնդաց . մուկը լսածին
պէս այս ձայնս վաղէց եկաւ սկսաւ կրծել
ցանցին օղակները, որով փաթթըձած էր
իր բարեբարը . և այսպէս գիւրին մը աղա-
տեց զառիւծը ։

Որչափ մեծ յարգ ըլլաս, ջանի որ ամենուս հէպ
անոյ շարժիս ու պատիւիս մեծիս աղէկութիւնը

նէս . լսան զի օր ի ըլլաս որ պատի աղէկութիւնը
մեծ բան իննէ ։

2Է. փոքր փոքուն առնել զբարի,
Երբ հարկն բերէ նպաստել այլուս .
Թէ և թագաւոր իցես յաշխարհի,
Կարօտիս երբէք նպաստից փոքուն ։
Բան զառիւծ հզօր զինչ հզօրագոյն,
Եւ զինչ քան զմուկն անզօր փանաքի .
Արդ հզօրն ահա կապի սնդագոյն,
Ազատէ անզօրն զհզօր ամենի ։

ԾԻԾԱՌԵ ԵՒ ԹՈՉՈՒՆ

Ա՛ս քեզ խրատ խորհուրդ ծիծուան,
Կըսեալ զանցեալն և զպագայն ։

Բարեկամն խօսք յաւել,
Երբ քեզ Բարի խրատ իննէ ։

ԺԷ. Պիծեանիկը տեսաւ որ երկրագործ
մը կանեփ կամ ըթանի հունտ կը ցանէր,
վաղէց գնաց ուրիշ թուշուններուն խնացընե-
լու ։ Օր կուգայ որ կրէր այս ցանած հա-
տերը ձեր գլխուն բան կը բանան . վասն զի
կանեփը կը համնի, և հաւորսը կերպ կերպ
որոգայթներ կը շինէ ու զամենքը կը բռնէ ։
Խ' խօսքս մտիկ ըրէք . ամենքդ այս արտին
վայէն թուշուն կերէք բոլոր հունտերը ։
Փուճ տեղը խրատ կուտար անոնց, որ ամե-
նեկն չուղեցին լսել . և մանաւանդ մէկ ան

պէս ձայն մը եկաւ իրենց, և ոչ թէ խոհեմ
 նախագիտութիւն: Ինչչևիցէ՛ հանեփը բուսաւ
 ծիծեռնիկը նորէն ըսաւ անոնց . թէ եկէք
 հանեցէք այս գէշ խոտը . թէ որ թողուք
 զատնը, շատ պիտի զըջաք: Պատասխան
 արւին թէ կուզես դուն հանե՛: մենք ատեն
 չունինք հանելու: Աերջպպես կանեփը հա-
 սաւ . նորէն վաղեց ծիծեռնիկն ըսաց թըր-
 չուններուն, թէ ինչ մարգարեութի որ ձե-
 ղը ըրի, շատ չանցնիր պիտի կատարվի. եթէ
 կուզէք ձեր ազատութիւնը, վախէք այս կող-
 մէն հեռացիք: Անոնք ալ ըսին . գնա՛ բանդ
 շատախօս . դու խնկա ճաթեցուցիր, երբ պի-
 տի ըլլայ որ ձայնդ կարես, գնա՛ մենք բանէ մը
 վախ չունինք: Զայս որ լսեց ծիծեռնիկը
 թողուց անոնց ընկերութիւնը ու հեռացաւ .
 իսկ թռչուններն անոր խօսքին չաւսայնուն
 համար շատ զըջացան . բայց ինչ օդուտ՝ բա-
 նը բանէն անցաւ . վասն զի քիչմը ատենէն
 ետեւ հաւորսը հանեց իր կանեփը, և ոլորեց
 որդպայթ շինեց, ու լարեց՝ զամէնը բռնեց:

Օրինակ է խոհեմ-Է, որ եպօթ գաւիթները
 մարտիւնը և բարեխօսի խօսքին մարի ընելով պէտք
 է արևոտն ինչու ապէնով յետքէ ելլածն ընել
 վասնզէն ժախլիւ. Եւ լէ նոյն վասնզի մէջ ի
 իորսւլի այն լուսանեբրուն պէս՝ որ խոհեմ բա-
 բեխափն մարի լըրին ու իորսն:

Նախատես լինել ապաղայ չարին,
 Մեծ խնաստութի յիմաստնոց դատի.

Բանդի նախատեսն հանապաղ շահի,
 Արտաքը եղեալ չարեաց բնաւին:
 Զինչ մեծադոյն գանձ գիտունք ասացին
 Բան հաւատարիմ՝ խորհուրդ մտերմի.
 Արդ մի լքաներ զիրատ պիտանի
 Նման անխմաստ թռչնոց երամին:

ԳՈՐԾԻ ԹԱԳԱՒՈՐ ԽՆԴԻՆՆ

Տրանջողին ոչ պակասին
 Տաք և վստասեք զոր տայ երկին
 Տժգո՛հ մարդու ինչ որ ընեն,
 Միշտ ինչ գանգափի ունեցածէն:

ԺԸ. Պորտերը կը ձանձրանան անանկ մտալ
 աւանց թագաւորի . օր մը միաձայն կը լաւ-
 ուան, թէ միլ Գիտս, դուն մեղն թագաւոր
 մը տուր, որ գիտնայ մեզ կառավարել: Իսկ
 Գիտս խնդաց անոնց անխոհեմութիւնը վրա,
 և երկար ժամանակ չի կատարեց իրենց խըն-
 դիրքը . բայց հուսկ յետոյ ձանձրանալով
 անոնց աղաղակէն, որունց ահամայ կաղթով
 կաղթեցին կատարելու . և ձգեց իրենց ըմբ
 մէջ գերան մը . անանկ մեծ ձայն ելաւ գե-
 րանին իյնելովն, որ գորտերը ահերնուն
 զարհուրեցան, և ջրին տակը մտան, կիսա-
 մեռ կը դողային: Բայց քիչմը ժամանակէն
 ետեւ իրենց մէջէն մէկ աւելի սրտոտ մը
 գլուխը ջրէն դուրս հանեց, և առջի բերա-

նը չի համարձակելուն հեռուէն նայեցաւ նոր թագաւորին • յետոյ այնչափ զօրացաւ որ մտակցաւ գերանին , և սպա տեսնելով թէ անշարժ է՝ սկսաւ ցաթիկել վրան ելլալինջնէլ : Ասոր հետևեցաւ ուրիշ գորտ մը • անոր ալ ուրիշ հետևեցաւ • և այսպէս բոլոր գորտերն ելան թագաւորին վրա • բայց շատ տրանջացին այս իրենց անշարժ իշխանին համար , մինչև բողբոջեցին Գիտսին , որ ուրիշ թագաւոր մը տայ , որ կարենայ շարժիլ • Իսկ Գիտս խրկեց անոնց թագաւոր արագիլը լէնլէլ • որ քիչ ժամանակին մէջ կէսը հատցուց ուսուցով : Իսկ գորտերը սոսաւցին կանչեցին ահապին ճայնով , և խնդրեցին որ զիրենք այն բռնաւորէն սղափու : Բայց Գիտս այլ չուզեց լսել ըսելով թէ որովհետև դուք չուզեցիք քաշել ձեր բարե թագաւորը , հիմա համբերեցէք չարագործին , և վախցիք որ աւելի գէշը չի դայ ձեզի :

Գիտս մեր գրոց մէջ Արամաղդ իւսկէ , որ իրապաշտուէ աստուծ երկնից մէջ ասի ի իսկէր • որ ասի աղէիսի որ իւլևայ , բուրբ Գիտս իրապաշտ իւսկէն • անոր համար գորտերն ալ ստոր ի աղաւելն որ իրենց թագաւոր քայ • ոսպի էրբոր գորտերը գիշերանց իւրոսան՝ հիւերը իւսկէն թէ իրենց թագաւորէն գանգապ իւսկէն Գիտսին : Օրինակ է գանգապ ընտելեբուն • որ ինչ ընես իւր քրտնջան , և այ ընորհալիս լին ըլլար • անոր համար գիշ իւլևայ իրենց բանը :

Երբ զնշխան և տէր տայ ումէք երկին ,
Չէ սարստ արանջալ փոխել ըստ կամի •

Քանզի պատուհաս է տրանջողին ,
Թողուլ զբարին հանդիպել չարի :
Արդ մի տրանջար ըստ առակողին ,
Երբ առաջնորդիս ի կամաց վերին •
Որ ինչ անհաճոյ ի քէն դատեսցի ,
Յօգուտ է ի խրատ այն քեզ պատրաստի :

ԱՂԱՆԻՒՅ ԵՒ ՈՒՐՈՒՐ

Համբերողին ամենայն փոշ
Ի խնի անխալթ բանջար անոյշ :

Համբերող սիրտն ամեն լեզի ,
Անոյշ ինչէ նման մեղրի :

ԺԹ • Արուրը ստակալի պատերազմ կընէր աղաւնիներուն հետ , որ իրեն գրացի էին : Իսկ աղաւնիներն այս թշնամուկեց աղաւ ըլլալու համար կարծեցին թէ ուրիշ ճար չի կըրնայ ըլլալ • բայց եթէ թուչուններուն մէջ ջին թագաւոր մ' ընտրել , որ կարենայ իրենց թշնամուն գէտ գնել • բաղէն շահիւն եկաւ թագաւոր • որ մտաւ աղաւնոցին մէջ պատճառաւ հասկընալու անոնց միաբանու թեան ուժը • և մէկէն ցաթիկեց աղաւնիներուն վրա բողբոջ խողբեց :

Ըստ անգամ ճարդ անհամբերութիւն մէջ ներդու
Բէն աղաւնու համար անանի բան մը իւրիւր • որ ա

տելի մեծ նեղութիւնք մեջ յիյնի . նաև ընտանի
յետեկն ազապելու համար, տելի լարին յետեզ
լըմարնելի :

Այս է վատ բնութի գծնեայ ուրուրին,
Յանգ թշնամանել զուր հեղ գրային .
Որչափ քաղցրակեաց լինի աղանին,
Այնչափ դառնանայ գազան թշնամին :
Սակայն համբերել է դարման նորին,
Ոչ մասնիլ 'ի ձեռս հզորագունին .
Ձի սակաւ մլատ ուրուրն գործէ,
Քան արեանարբու սաստիկէ բաղէ :

ԳՈՂ ԵՒ ՇՈՒՆ

Եթէ իցես հաւատարիմ,
Հաց նենգողաց քեզ ոչ հաճին :

Բարի ծառան հասաբարի՛մ
Ձի խաշտեր արծաթն ոսկին :

Ե. Պող մը կը ջանար մեկ տուն մը մտնել
գիշերվան մէջ, որ բաները թալէ • Բայց
պահասան շունը թող չէր խտար, անդադար
կը հաչէր • Խսկ գողը կտոր մը հաց ցըցուց
շանը կարծելով թէ անով կը պարտաւորէ
զշունն որ լուէ : Բայց շունը մերժելով քաւ
գողին • այ չարագործ ես կըխաբէի, ու
կառնէի քու տըւածդ, թէ որ չգիտնայի
թէ կ'նչ մըտքով կուտաս ինձի : Գնա՛ կորի՛ր

տակէ • վն զի լան մը չի կրնար աւրել զիմ
հաւատարմութիւն :

Օրինակ է հասաբարի՛մ ծառաներան, որ չա
կի համար հասաբարմութիւնք է Բան լին ընէր ի
բնեց քիբուլը • վան գի խաշտը իւ իւրարընէ
ճարդոս ալք :

Արդ ուր են ծառայք պահասան մանկային,
Խոհեմ մտերիմ շան հետեւողին •
Տես զխարդ մերժէ զխաշտ նենգողին,
Յանարաս պահէլ զուր գանձ բնածին :
Քանի՛ անարգանք նենգող ծառայի,
Երբ քան զըրնակն վատթար գտանի •
Անբանն 'ի սէր տեառն ինքնագրաւ մըցի,
Բանականն անիջթ խորդայ 'ի մահձի :

ԻԳ ԽՈՁ ԵՒ ԳԱՅԼ

Խորհուրդ է կամը նենգաւորին,
Ի չար առնել մերձաւորին :

Չարն երբ տեւի խորհուրդ խաբայ,
Վախոյի՛ր գլխուդ Բան իբնայ :

Խն. Պայլը կրտենէ քած խող մը ծոցուր
է ծանրած, մտնենալով քովը քաղաքավար
ձանով մը կըսէ : Մայրիկ թէ որ կամե
նաս ես քեզն օգնութի կընեմ, որ զաւակ
6

ներդ ծնիս • եթէ կուղեօ ձագերուդ ալ
 հողք ինձի յանձնէ որ պահեմ • գիտնաս որ
 իմ քովս շատ ասպանով կըմնան : Պատաս-
 խան օրուաւ խողը • կնքահայր՝ ես լաւ գի-
 տեմ զայդ • բայց թէ որ դուն իմ եղած ան-
 դէս ուղենայիր շատ հեռուն երթալ ինձի
 կերևնայ թէ ձագերս ալ մայրն ալ ասանկ
 խիստ ասպանով կըմնային :

Հարէ է միշտ հեռուա շախմախ անգամ շարեն՝
 դէ շարուսէն սորձը մարդը աղէկութիւն էի իբր-
 նար ընէլ • ինչ որ ընէ՝ իր շահուն համար ինչէ, և
 անոյւ ևնուով բարեխափն արանը խաբէ :

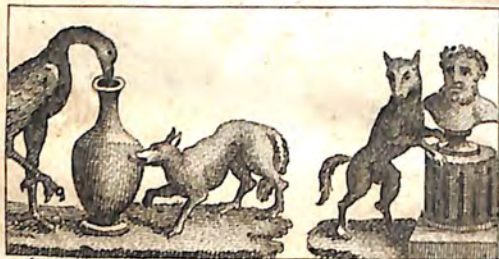
Ձ խորդ ոճրագործն խորհի ըզբարին ,
 Ո՛չ մերձաւորի այլ յատուկ անձին •
 Մանկածու ընել տենչայ ընկերին ,
 Ձ ի մանկուհին ինքեան կերակուր ըցին :
 Գայլակերպ նենգօղք որչափ քեզ մերձին ,
 Չանա հեռանալ ՚ի ստուերէ նոցին •
 Ձ ի խորհուրդք նոցա ՚ի չարիս բերին ,
 Թէ և բարեկամ քեզ երևեսցին :

Ի՞նչ՝ Որսորդ և Հուն Ի՞նչ՝ Նապաստակը:

Ի՞նչ՝ Ուլ և Գայլ: Ի՞նչ՝ Ոչխար և Հուն:

Ի՞նչ՝ Աղուէս և Արագիւ: Ի՞նչ՝ Գայլ և Ախարձան:

ՈՐՍՈՐԴ ԵՒ ՀՈՒՆ

Ոչինչ յանցանք ծեր դնուորի,
Երբ բնական յուժոյ թափի:

Թէ աշխարհի գեղ ծեր ծառան,
Յանցանքն իր չէ այլ ծերութի:

Ի՞նչ . Որսորդ մը վազեց եղնիկին վրա, և կը
Զանար թէ իր ձայնովը, և թէ փողին պօ-
ռուին ձայնովը սիրար տալ շանը, որ ծերու-
թիւ թօշնած անկար էր: Իսկ շունն որ ա-
ւելի ուժէ ընկած էր, քան թէ քաջութիւն-
եացի շանքն ըրաւ, ու անանկ արագութիւն
վազեց, որ հասաւ եղնիկին, և խաճաւ
զայն. բայց պակասութիւն ահաաներուն ե-
ղաւ, որ չի կրցաւ բռնել արգելել: Անա-
տենը որսորդը տեսաւ, թէ որսը ձեռքին
եղաւ փախաւ, վազեց շանը վրան և սկսաւ
զարնել Նախատել, թէ բանի մը պէտք չէս:
Պատասխան տրուաւ շունը, թէ ես որ աւ-
ջնը չեմ, պատճառը ծերութիւն է: Արդ-
եա կըխոստովանիմ որ հիմա զորութիւն չու-
նիմ, բայց անբրախտ, դուն ալ միտքդ բեր
զիմ քաջութիւններս որ կարըճութե աստեա
ըրեր եմ:

Մէծ անիրաւութիւն է ծեր աշխարհագրութիւն:

Երեսնէ յգէլս և լի իբնալ աշխարհելու համար
նախարհել. վասն զի անոնք ապենով իբննց պարագն
ըբեր են. անոնցմէ միայն բան սորվելու է, ու
սուղի ըրած աշխարհանքին մոռնալու լի :

Քանի՞ վշտաբեր փորձառու ծերոյն ,
Երբ թախեալ յուժոյ նախատի յայլոց .
Կամքն 'ի նա ամբողջ և միաբն է արթուն,
Իբրև անսխտան ծաղղի 'ի յեսնոց :
Արդ զինչ վիսպանք զինչ յանցանք նորուն ,
Զի սայ և բաւնայ երբ կամի բնութիւն .
Շատ է զոր արար յառոյգ հասակի :
Այժմեան զօրութի 'ի խեղճն պահի :

ՆԱՊԱՍՏԱԿԻ

Երկիւղ կասկած զգորտ շնչին ,
Ահեղ գործեն հանգոյն փղին :

Վախն ամէն բան անէր իբնէ ,
Լեռն ու ջրերն այն իւ պահէ :

Եւ . Մտառ մը սաստիկ շարժելով հովէն՝
սովորականէն աւելի ձայն կը հանէր . խոկ
հոն եղած նապաստակները վախերնուն գող
կեղէն . անանկ որ մէկը անոնցմէ կըսէ .
Փախչինք պղտփնք ահա կըլսեմ որսորդի
ձայն , և շներու ուռնալ : Ուստի բոլորը մե-
կէն ամէն կողմէն շուտով սկսան փախչիլ :
Ատնց առջին ելաւ ջրոտ սեղ մը, որ զե-

րենք արգիլեց փախչելու . վն զի գորտերը
գրսէն ջրին մէջ ցաթիկեցին . և այս ձայնով
այնչափ եւեղաւ նապաստակներուն սուաջ
նորդին վախը, մինչև չի կրցաւ առաջ վա-
զել, և չի համարձակեցաւ ալեւ դառնալ .
ուստի անանկ պաշարվեցաւ մնաց , որ չէր
գիտեր ինչ ընէ : Բայց անոնց մէջէն մէկը
սկսաւ մամլտալ այս վախուն վրա , որ զե-
րենք այնպէս սաստիկ գողցուցեր էր . և մե-
կայոնց ըսաւ թէ ահա կը փախչինք հովին ,
ու գորտերուն վախէն . ամօթ մեզի : Այս
խօսքով նապաստակները սիրտ առին , դար-
ձան իրենց անստուր :

Կապաստակն է թաւշան . որ սաստիկ վախ-
էրս ըլլալով օրինակ է անպէտ մարդանոց , որ
գոճ բանը մեծ բանի պէշ րնելով աշխարհի
Բոսնոր իւ հանէն :

Զինչ բռնական կըրք իբրև երկիւղին ,
Վ ի թխարի գործէ դաւարկայայ շնչին .
Զինուոր ցուցանէ զօճաբա 'ի դաշտին ,
Լեքինք ծով անտառ այնու պահպանին :
Արդ մի հեռուի վատ նապաստակին ,
Որում անցնիւր գորտը որսորդ երևին .
Մի՛ յետ ընկրկիլ 'ի տե՛ս ստուերին ,
Զի միշտ երկնչիլ է պատիժ վատին :

ՈՒՆ ԵՒ ԳԱՅԼ

Չարն 'ի բարին կերտարանի,
Յորսաւ զանմեզն յիւր ծուղակի :

Չարը Բարի էլ յանայ,
Որ պանծնէրն էրէն որսայ :

Ինք . Մայժը կրփակէ իր ուրը կամ ձագը
գոմին մէջ, և կերթայ դաշտը արծեւու .
Իսկ գայը կիմանայ, ու մայրը գացածին
պէս կրկողէ կուգայ գոմին գուռը կը զար-
նէ . ձայնը փոխելով այժու պէս կըսէ ու-
լին : Չագուկս երթալու ատենս մոռցայ
քեզ սիրելու . շուտ ըրէ գուռը բաց որ իմ
սէրս քեզի յայտնեմ . բաց գուռը սիրական
մորդ : Իսկ ուրը գուռնը ծակէն նայելով
ճանչցաւ, ու պատասխան տրւաւ, թէ չեմ
կրնար բանալ . իրաւ գոռն այժու ձայն ու-
նիս, բայց չարն այն է որ ես քու մարմինդ
բողբոսկին դայլ կըսեսնեմ :

Այս առաջիկա Ռոզ սորվին ծնօղջ, որ էրէնց
պատախը լար ընկերէ յեռք էի յգէն, և էրէնցմէ
չի պարեն . իսկ պատիւներն ալ Ռոզամոսն յայնէն
էի խաբէին, ու լարաւար իորսվին :

Տեսէր զօրինակ ոճրագործ չարին,
Խնդրէ միայնակ զճնուհդ այժին .

Յեղեղէ զձայն իբր յուշկապարկին,
Խարդախել զանմեզն ծախել յորկորին :
Մանկիկ խոհական մի լսէր ձայնին,
Մի քեզ քաղցրասցի բան անգգամին .
Փախիր 'ի նմանէ զի գայլ է ներքին,
Քոյ քաղցր ծնողաց հանգիր 'ի բազկին :

ՈՉԽԱՐ ԵՒ ՇՈՒՆ

Չըպարտողին մերձ գտանին,
Մաշառակուրծ վկայք կրկին :

Չարին շոքով լարէր իւրօրն,
Որ լար գործին օգնիլ ըլլան :

Ինք . Շունը գատատան կրկանչէ զըլխա-
լը մէկ քանի կենդանիներու առջին, որ ի-
րենն հաց մը տալը է տայ, և անիրաւու թիւ
կըհաստատէր, թէ փոխ եմ սըւեր : Իսկ
ոչխարը գատաւորներուն զըրցուց հաստա-
տեց, թէ շունը անիրաւու է կը պահանջէր
զայն . զի ինքը ամենեւին անկէ բան մը չէր
առած . բայց որչափ ջանաց հաստատել .
կորսընցուց իր իրաւունքը . վասն զի շունը
վրկայ բերաւ անգղը արդարայն և ուրուրը .
անանկ որ անոնց վկայուէ այն կետին ոչխա-
րը պարտաւորեցաւ հատուցանելու զայն,
որ ոչ երբէք անկէ բան առած էր :

Անիրան մարդուն հեփ փլուխն լեւելլիք . պէտք է որպէս զ ասլ, և հեռուն շախլելանիկ . որ ուր բիշ բան յ' աւ լի հանի :

- Վ կայք անիրաւ անիրաւ դատին ,
- Մասչին 'ի հանգէս առ գատաւորին .
- Որով զպատճառ թիւրեալ արդարոյն ,
- Վ ճուեն հաստատեն բան զըսարտողին :
- Վ այ որ ստուծի փոխան ճշմարտին ,
- Դենեն և սնդեն ըյս ընդ խաւարին .
- Խաւարն է այդ մուծ 'նոցա բաժին ,
- Ծնունդ ստուծե ժառանգ դեհենին :

ՕՉ ԵՒ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ

Տարապարտուց բարկացողի ,
Չէղջ ապաշաւ կայ աւաջի :

Ոչ որ շոռճ քեզ իբարխանայ ,
Ըբաժ բանէն շոք խմբնայ :

Ինչ . Երկրագործ մը կըբարկանայ օձիմը վրա , որ իր տանը քով կը բնակէր , և այնչափ կը տաքնայ , որ կայցինը ձեռքը վրան կը վաղէ , որ սպաննէ : Բայց օձը կըփախչի մօտաւոր անտառին մէջ անանկ արագուծի , որ մարդը չի կրնար հասնիլ : Եամանակէ մը ետեւ երկրագործը կըտեսնէ , որ կարկուտը բողբ իր ցորենը ջարդուբողբ ըրեր է , կըհասկընայ թէ օձին իր ըրած չարուծեանը պա-

տիժն է , որ ան զայն փոծորիկը խրկեց երկըրին վրա : Ուստի այս պատիժս հանգարտեցընելու համար սկսաւ փնտրուել օձն , որ չէտը չաշտըվի . և երբոր գտաւ ' խօղբ տըւաւ , թէ անկէ ետեւ ամենևին անորմէ վրա մը չունենայ , և աղաչեց որ դառնայ իր աւջի բունը : Բայց փուճ տեղը կաղաչէր , ու կըբարկէր զայն . վն զի օձն ամենևին մտիկ չըբաւ , և շուտ մը անկէ հեռանալով կանչեց , թէ մեծ սիրով կըդառնայի քու տունդ , թէ որ չըխանայի , թէ դուն դեռ կայցինդ պահէր ևս , և թէ որ կարենայի մոռանալ թէ դուն ինչ մտքով օր մը զայն ինձի դէմ վերցուցեր :

Բարխանին է իբր մեկ բոյ մը , որ երեսփայտու թեամբ քանաւաւ ինչառե բարխանին սիրքը , որ վրեժխնդիր ըլլայ . ոստի զէմէ ինձիմի , և բուրմէն կայայտ բաժն շէպէ . սոր հաճար Պշապուն ինչառքեր որ բարխանը մարդը հայտն եայի , բարխանի բան լնէ . որ էպէս շէ զընայ ինչպէս երկրագործին եղա :

Ահա ապաժոյժ կըբը զազանային ,
Որ զհուր բարկուծե վրաէ 'ի սրտին .
Նեղէ զմերձաւորն այլ և զընտանին ,
'ի տանէ 'ի տուն վարէ զգլացին :
Արդ մի' հաւատար դու բարկատարտին ,
Թէ և գառն անմեղ քեզ երևեսցի .
Եթէ մի անգամ վշտացար անտի ,
Փախիր 'ի նմանէ , շատ է փորձաւուն :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ԱՐԱԳԻԼ

Որչափ խաբօղն է խորամանկ ,
խորամանկին լինի կատակ :

Դռան որևէ որ խարդախ ըլլաս ,
Քեզմէ ցածիս ծառը իճլաս :

ին . Սէկ որ մը աղուէսը կը հրամցընէ զա-
րագիլը թէ իմ տունս հրամմէ կերակուր
ուտելու . կրփախաբխ որ քեղն լաւ հար-
կիբմ' ընեմ : Արագիլը դէմ չի կեցաւ սի-
լով ընդունեց անոր արատին , ու խօսք դը-
րած ատենը գնաց : Բայց պատիւը շատ քա-
ղաքավար եղաւ . և հարկիքը անքաղաքավար .
վն զի բոլոր կերակուրներն որ առաջ բերաւ
կաթէ շինած ջրի ապուր էին տափակ ա-
մանի մէջ լեցած . անանկ որ արագիլը սե-
ղանին վրա ուրիշ բան չի կրցաւ ընել , բայց
եթէ ամանը քրցըցելով գրեթէ բան մը չի
կերաւ . հաղիւ թէ կերակրին համն առաւ :
Իսկ աղուէսը բոլորը լափելով բան չի թո-
ղուց . ու կը խնդար արագիլին վրա , որ իր
բարկութիւնը բռնելով չէր յայտնէր . որով
հետեւ աւելին նեղացած էր , քան թէ անօթի :
Այս ուրախութիւնը աղուէսին շատ չի քշեց .
վն զի այն օրը արագիլն ալ հրամցուց զաղ-
ւէսն , որ երթայ անոր տունը կերակուր
ուտելու . և իրեն հանեց մէկ աման մը եր-
կան ու նեղ վիզով , և մէջը մանրած միս

լեցուն . ինքը դիւրին կերպով երկան բա-
րակ կտունցքը ամանին մէջ երկընցուց ըս-
կըսաւ ուտել հանդատութե , և խնդալ խա-
բօղ աղուէսին վրա անոր ըրածին դէմ . որ
բոլոր հարկիքին մէջ ուրիշ բան չի կրցաւ ը-
նել , միայն թէ ամանը լրեց : Ապա թողուց
հարկիքն , ու անօթի մարած դարձաւ ամրջ-
նալով գնաց :

Աղուէսը խորամանկ ըլլալով օրինակ է խաբէ-
բայ մարդուն , որ միշտ ինչայի որիչը խաբէ-
բայց լինի Բէ Ինչ որ Ընէ , զայն ինքիսէ :

Չխարդ անվայել քաղաքականին
խարդախել զընկերն ըստ խորամանկին .
Որպիսի պատրանս նիւթէ օտարի ,
Նովին պատրանօք փոյթ խայտառակի :
Աղուխու է բարք ոչ բանականի ,
խաբել և ծաղրել զընկեր բարեկամ .
Կեղծաւորելով իբրև սիրելի ,
Չրկել և լափել զօտարին սեղան :

ԳԱՅԼ ԵՒ ԿԻՍԱՐՁԱՆ

Գեղեցկու թի բանականին ,
 Ո՛չ մարմնականն այլ է ներքին :

Ի՞նչ չափ է թե գեղեցիկն է աղփոր ,
 Գլուխն անխելս պարսպ իւր :

Ը . () ր մը գայլը կըմտնէ արձան շնողին
 խանութը , և կըտեսնէ հոն մէկ կիսարձան
 մը շատ գեղեցիկ շինած . առջև բերանը կը
 զարմանայ անոր աղւորութիւնը վրա . բայց
 երբոր կըտեսնէ ու կըհասկընայ , թէ քարէ
 շինած անդգայ գլուխ մ' է , և բան չկմտ-
 նար , Ո՛չ ի՞նչ գեղեցիկ գլուխ է , կըտէր ,
 բայց մեղք որ խելք չունի :

Իմացողութիւն ընդով իբււայ , թէ որ ընդին
 բարախ էրախեբը , և ոգիբւ լաւ ըւան , խելադի
 իբււայ : Ասոր համար մշտ պէտք է մարդուս
 խելսին նայել , և թէ րբախ իբրպարանին :

Ը ի՞նչ գեղեցկու թի՛ անխնատ գլխոյն ,
 Երբ զուրկ ՚ի խելաց սլանծայ գերագոյն .
 Խնաստունք միայն գեղով գիտութեան ,
 Հրճունին գեղապանծ շատ ներքին մարդոյն :
 Քանիք կան սարծին իբր անդրդ ասուն ,
 Այլ զուրկ յինաստից են զերթ անասուն .

ԸԹ. Կաշաղակ և Սիրամարգ. ԸՇ. Կապիկ և Աղուէս:

ԸԹ. Գորտ և Կով: ԸՇ. Աղւանի և Բազէ:

ԸԹ. Աղուէս և Գայլ: ԸՇ. Փայտահատ և Անտառ:

Արտաքուստ միայն գեղեցիկ վառու՛ն,
Բայց անխել յաւէտ արձան ըստնէրբոյն:

Կ Ա Չ Ա Գ Ա Կ Ե Ի Ս Ի Ր Ա Մ Ա Գ

Որ ոչ գիտէ զլափ անձին,
Նախատանօք չափ տան նմին:

Նայէ ըստ սիրուն խելով,
Չէս աղւորնար օրսր զարդով:

ԸԹ. Սիրամարգ մը փետուր փոխելու աւտնը՝ իր փետուրները կը լծափէ. իսկ կաշաղակը սափառանք զանոնք կը ժողկէ, ու վերան կառնէ կը զարգարվի. և զինքը գեղեցիկութիւն շատ մեր կը զնէ քան զսիրամարգը. մինչև հարտուէք փքանալով կը լծողու իր ընկերներն, ու կուգայ սիրամարգներուն ընկեր կը լայ: Բայց սոյս հարտուութիւնը շուտ մը խայտառակ եղաւ. վն զի սիրամարգները ճանչցան անոր կեղծաւորութիւնն, ու սուտ փետուրները վրայէն փեթտեցին, և շատ քրքրեցելով վերնտեցին իրենց ընկերուն: Իսկ կաշաղակը փեթտած և ծեծը կերած՝ չի կրցաւ մեկը կաշաղակներէն ալ ցաւակցութիւն արժանի ըլլալ, որովհետև զանոնք անարգէր էր առաջուց:

Առաջն օրինակ է բռնաճակին . որ ուրիշին
բանովը ինչպարսպանայ, և ի լուսարծի . միշտ ի
նայի որ դրսէն պարտարված ըւսայ . Բայց երբ
ինչ եղածը շտապով ինչանկանն ուրիշները :

Աճա՛ տեսարանս պճնող հպարտին ,
Պճնի զարդարի զարդու օտարին ,
Որով թեկն անէ հանդոյն չքնաղին ,
Պանծալ զընկերօք անցեալ 'ի կարգին :
Արդ զինչ շահ բերէ այն փառասիրին ,
Օտարին է զարդ ո՛չ յառուկ անձին .
Երբ իւրաքանչիւր զիւրն առնու 'ի բաց,
Մնայ խայտառակ մերժեալ յընկերաց :

ՃԱՆՃ ԵՒ ԿԱՌԻԲ

Յիմար ճանճիկն կարծէ զինքն ինչ ,
Սակայն յինքեան է սին ոչինչ :

Պայտ ճարդի է ձեծ ի լեւօսին ,
Կարծեն քոսերն ի բեն + ըբն :

Շ. Կառավար մը երբեմն իր կառքը արապան
կրտանէր մէկ աւաղոտ տեղ մը, որ երկու
զօրաւոր ձիեր կըքաշէին արագութեամբ. ճանճ
մը կրտանէր զայն, և բզլաւով կուգայ կը
նստի կառքին վրա, ու միտքը կըդնէ թէ ինքը
մինակ կըքաջընէ զայն . հօ տեսէք, կըսէր,
որչափ փոշի կըհանեմ ահա :

Շաք ճարդի է իմն որ յեռու ընուն բան լի փար,
ու ձեծ ձեծ ի լեւօսին . և ուրիշին ըրած Բանը
ի բեն + ըրածի պէս ի լուսարծին ճանճին նման . ա
սանիներուն ի ըսեն, որ պայտ ճարդի է ձեծ երազ
ի ըրեսնէն : Արիստոթէլ պեսսու հայրք պղայ մը,
որ ձեծ ի լեւօսեր՝ ըսաւ . երանի թէ մտէր ան
ցած Բաները ես ունենայի :

Տէս զանմիտ արարս անպէտ տկարին ,
Պանծայ թէ իցէ կառավար մեկին .
Ոչինչ հայելով յիւր անձն չնկն ,
Հողվէ կարծէ զանկա աշխարհին :
Առ քեզ 'ի խրատ զառակին իմաստ ,
Ծանիր զքեզ կշռեա՛ զինչ ես և ուր կաս .
Մի համեմատեր զքեզ կարողաց ,
Զի մի ծարղեսցես յաչս տեսողաց :

ՃԱՆՃ ԵՒ ՄՐՋՈՒՆ

Որ զինքն վէհ դնէ այլոց ,
Մերժի խոտի և 'ի փոքունց :

Քեզ թէ դնէր իարգ ձեծին ,
Ծաւր ի ըսաւ ձեծին բորբն :

Ը. Ճանճը կըքանար մեծութեան իրաւունք
ունենալ, որ իր աստիճանը մը ջունէն շատ
վեր դնէ . ուստի հպարտութեամբ կըսէր մըր
ջունին, թէ ես առանց պատճառի չեմ ու
ղեր քեզմէ վեր ըլլալ : Մտածէ 'ի նչ վիճաւ

կի ար եւմ ես . որ ստեղծւած ինծի պէս ազ-
նուական է : Ո՛չ երբէք կաշխատիմ . ուր որ
ուզեմ կրմտնեմ պալատներու մէջ ըլլայ
տաճարներու մէջ ըլլայ . և թէ ինչպիսի՞
կերակուրներով ես կրնանիմ , տէրը գի-
տէ . ի՞նչ սուկուրներու և դէմքերու վրա
կըհանգչիմ : Իսկ դուն , սրբոյն , զատնը
տեսնելով կրնաս զքեզ ինծի նմանցնէր ,
դուն որ ծախի մը մէջ կըքնակիս , ուրիշ
ասրուստ մը չունիս , բայց հաղիւ թէ վրթ-
տած հատիկներով կատրիս . և անալ ուրիշ
կերպ չես կրնար ունենալ , բայց և թէ մեծ
աշխատանքով և յոգնելով : Պատասխան տը-
ւաւ մը չունը . ճշմարիտ է թէ դուն պա-
լատներուն մէջ կըքնակիս . բայց ձանձրա-
ցուցիչ ես ամմենուն առջին : Այն գեղեց-
կուհիները՝ որոնցմէ իբր թէ անուշութիւն
կըգողնաս , քեզ կըհալածեն և կանխեն :
Ես կընդունիմ թէ դուն ամառը քան զիս
լաւ կեանք կըվարես . բայց ձմեռն ի՞նչպէս
կատրիս գիտես : Երբոր ցրտէն հալածւած
պատին մէջ խեղճ կըստակիս անթի ծա-
րաւ , ես հողին տակը իմ կերակուրներովս
կատրիմ . և այն գեժար եղանակին մէջ իմ
աշխատանքիս սրուղը կըվայելմ ու կուրա-
խանամ : Ուրեմն պատանձէ՛ ծոյլ , այլ զիս
մի՛ անարգեր . թէ որ քու ասորելուդ կեր-
պը ազնուական է , իմինս ալ աւանց ծան-
րութե շատ ասպհոլ է :

Անիպ մեծապատանէն իբեց հարստութեանս
լով Բանարները մարտա պեղ լին դնեք . ոսկայն

մարտա մեծապատանէն հարստութեանս լուս
ազնայ իայ , որ մեծապատանէն շատ վեր է մարտ-
կութի :

Ամպարիշտ պարծանք սնասարծ վատին ,
Պանծայ իբր ունակ բարեաց բոլորին .
Ճգնի վերագաս լինել ընկերին ,
Եւ դատարկութիւն ուտէ զօտարին :
Գնա՛ աւ մը ջիւնն ստի ՚ի գրին ,
Ուսիր անտեսնել զպիտոյս անձին .
Մի՛ վերթ ճանձն անմիտ սովամահ լինիր ,
Մի՛ անմտութիւն զժողն երաներ :

ԿԱՊՈՒԿ ԵՒ ԱՂՈՒԿՍ

Թագաւորաց յժ զօրութիւն ,
Արուեստ հանձար իմաստութիւն :

Եւ իմապութի որ լուսինս ,
Արտայ ըլլաս ու ինչ ունիս :

Ըբ . () որ մը կենդանիները ժողվեցան , որ
իրենց մէջէն թագաւոր ընտրեն . կատկեր
կըմարիր որ ինքն ըլլայ թագաւոր . ուստի
անոնց առջին մէկ զարմանալի խաղ մ' ըրաւ ,
և անանկ թէ թեութիւն զաթկոտեց խաղաց ,
որ իր ճարտարութիւն բոլոր ժողովքին սիր-
տը շահէլէն ետև վիճակն ալ իրեն ելաւ ,
թագաւոր կըվեցաւ : Սակայն աղուէսը չի
քաշեց , որ խաբեբայ հնարքով արժանի է
ղաւ կատկին այս մեծութիւն . ուզեց որ

գայթ մը լարել կասկիկին, և անոր ցըրուց մէկ փոս մը, որուն մէջ որոգայթ մը պատ ըստեր էր, վրանալ տերևներով գոցեր էր: Տէր ըսաւ՝ դուն գիտես որ անցած օրեր այս ծահին մէջ մէկ անպատմելի դանձ մը գտայ: Արդ ինչպէս նորութիւնդ լաւ գիտէ, օրէնքով ամէն դանձ թաղաւորին կիցնի. դուն ես մեր թաղաւորը. այս դանձին նոր որ ըլլաս ամենևին բան մը չի պակսիր. քու կին մեծնալուն: Ասանկ խօսքերով կասկե կը խարվեցաւ. ցածկեց փոսին մէջ. բայց չէ թէ միայն չի տեսաւ զայն՝ որ կըլնուդեր, այլ և աղուէսին որոգայթին մէջ բռնուլեցաւ: Իսկ աղուէսը ծիծաղելով կանչեց աւոր. խեղճ յետըր ի՞նչ խեղճով միտքդ գրկը որ ուրիշները կառավարես, երբոր դուն ըզբեզ չիյտես կառավարել:

Օրինակ է անմիա մարդիանց, որ ըստաւորի պէս հանգստութիւն ունին, ու գանձ գործելու երես չըլլան, և ունեցածնին նորանցնելէն ետե խեղճ խայտառակ չըլլան:

Իմաստութիւն է տիրող աշխարհաց,
 Եւ ոչ արութիւն իշխանաց զօրաց.
 Ուսիր զիմաստից գտանել զբանձ,
 Եւ մի աղուխուն թակարթիք ՚ի ցանց:
 Ոչինչ շահ գործէ մեծութիւն փառաց,
 Երբ անթուսակից չեն հանձար իմաստ.
 Քի իմաստնոց է նախ տիրել ինքեանց,
 Աստ թաղաւոր դու աղբաց աղանց:

ԳՈՐՏ ԵՒ ԿՈՎ

Որչափ հպարտն ուռնուլ ջանայ,
 Պայթի հողմով ո՛չ մեծանայ:

Մեծ ըլլաւու շար մ' ջանար,
 Թէ չէ պարտիս ու չէ մեծնար:

Ըբ. Պորտը երբեմն կովմը տեսաւ, որ խոտ կուտեր ջրոտ տեղի մօտ, սկսաւ ուռնուլ բոլոր ուժովը, և ուռնելով կանչեց ձագին, թէ սրգեակ այս բանը չի կրնար ըլլալ, և չեմ կրնար քաշել, որ ես կովէն պզտիկ մը նամ. լաւ նայէ՛ ինձի կրտէր ես ինչպէս կը կարծեմ, ա՛հ անոր պիտի հաւասարիմ մեծութիւն: Պատասխանեց ձագը, թէ դուն անոր չես կրնար հասնիր, հանդիստ կեցիր: Ուրեմն ըսաց ահա տես ի՞նչպէս կրնամ: Անալ ըսաւ. պարտալ տեղը կաշխատիս: Իսկ գորտը միշտ ուռնելով կըսէր. ո՛հ կամ անոր կը հասնիմ. կամ թէ... Անխեղք գորտը այս խօսքս չի կրցաւ ըմբոստել. վասն զի ուռնելով այնչափ մեծցաւ, որ մինչև ճածելու ցաւ:

Ո՛վ որ իրմէ մեծին նայելով ինչպէ մեծալը փոխել, և մեծերուն նմանիլ գորտին պէս չըլլայ մի պի տմեռան իրեն յարմար մի՛շտ: Գրեւոր է ան:

Քանի՞ այլանդակ, գիտունք սասցին,
 Հոգի փքացեալ 'ի փոքրիկ մարմին.
 Որ Բանայ լինել նման վեթխարին,
 Ոչինչ խորհելով թէ գորտ է չնչին:
 Այս դժնգակ կիրք ոգւոյ հսարտին,
 Խորհի հանապաղ վեհ լինել յանձին.
 Արքայից սեփաց նմանիլ տենչայ,
 Սահայն սպլթուցեալ նանրանայ ինքնին:

ՉՂ, ԶԻԿԱՆ ԵՒ ԹՌՁՈՒՆՔ

Այր անհաւատ՝ զերթ չզընկան,
 Զուրկ 'ի լուսոյ կայ 'ի մթան:

Թէ լէս մեծի՞դ՝ հասապարի՞մ,
 Անարգ 'իւլսոս՝ ա՛մբէն ապօրին:

Ըբ. Թ՛ուչուններն ու չորրոտանիները իրաւ
 ըուհեա կուիւ ունենալով սրտերազմբա
 ցին, երբոր երկու դաս բաժնորվեցան, և
 սկսան ծեծկրելու չզընկ կամ գիշերահա
 ւը 'ի՛նչ գոհին անոնց կողմէն ելաւ, թշնա
 միներուն կողմն անցաւ, որ թուչունները աը
 կար մնան. վասն զի անոնց կորուստը կու
 զէր: Բայց երբոր տեսաւ, թէ յալթուլթիւ
 թուչուններն ըրին, որ զանոնք թողուցեր էր,
 շատ զըջացաւ: Իսկ յալթուլ թուչունները,
 և յաղթըված կենդանիները իրաւամբ բար
 կացան անոր անշահանհաւատարմութեանը
 վրա, ու հալածելով սրտուրեցին որ կէ

նացը մէջ անոնց առջին շերեւնայ: Ասկէ ե
 դաւ որ չընկիր չի համարձակիր ցորեկն ե
 ըննալու, գիշերը միայն կըթռչի:

Խրատ լեռն առնէն անհասապարի՞մ մարդի՞,
 ու գիշերն չափնէն. վասն զի ասանիները մէկուս
 րով հասապարի՞մութի լուսին, և ամբնէն լեռնա
 խաղձին:

Տեսեր՞ զըրնակ խաւարտիրաց,
 Որ ատեան զլոյս գնան խարխափած.
 Զի չեն արժանի անհաւատարիմք,
 Վայելել 'ի լոյս ընդ առաքինեաց:
 Արդ չքննող զաշխարհս զինչ չինչ տասպալեաց:
 Անհաւատարիմ՝ այր ընկերատեաց.
 Որ ատեայ զիւր ազգ խառնի ընդ օտարաց,
 Յօտարաց մերժեալ մնայ խաւարած:

ԱՂԱԿՆԻ ԵՒ ԲԱԶԻ

Որ արդարոյն չարխա խորհի,
 Չարագունին ինքն հանդպի:

Երբ անմշի՞ն դուս լար 'իսիս,
 Քեզի՞ն լարին յեռո՞ւ ինի՞ս:

Ըբ. Բաղէն երկար ժամանակ աղաւնիին
 ետեւէն ընկաւ, բայց չի կրցաւ բռնել. վեր
 ջապէս խեղքը դարձած եկաւ ընկաւ հա
 ւորսին որոգայթին մէջ. իսկ հաւորսն բըռ

նամ թին պէս պատրաստուեցաւ որ սպաննէ :
 Բազէն կրսէր անոր . ո՞վ անողորմ էս . քեզի
 ի՞նչ գէշուածի ըրած էմ , որ զիս մեռցընեւ
 կուղես : Պատասխան սըւաւ հաւորար . թէ
 ի՞նչ գէշուածի ըրեր էր . քեզի այն աղանին ,
 որ այնչափ ետեւէն ընկար . և տեսայ որ կը
 հալածէիր . մեռնեւր . արժանի էս դուն ը-
 սելով խղճեց :

Երբէն ան թոյլ իոսպայ անպատճառ , որ անմե-
 շը հաւածէն . Բայց յեպոյ աննոց դէմն ալ մէկը
 էր հանէ , որ անպատճառն անպատճառ էր իորսը-
 լին . միայն անմեշին համբերութիւն իւրասովին :

Այս տարացոյց է անդգամ չարին ,
 Պնդի հանապաղ ըզհետ անմեղին .
 'ի կեղեքեւ զայն յեւրում ճիրանին ,
 Ինքն կեղեքի ձեռամբ որսողին :
 Մի անիրաւիր էր թոյլ տայ երկին ,
 Եւ մի հանդիպիւ Քեզ լնցի չարին .
 Քանզի չարքն յաւէտ չարաւ կորնչին ,
 Եւ անորինօք անօրէնք պատժին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որ խորխորատ փորէ այլում ,
 Ինքն անկանի չարեօք 'ի նոյն :

Ով որ մաքնիւ իւրայ եւբօր ,
 Իրէն գլխուն իոսպայ սե օր :

Ըն . Պայլմը բունին մէջ նստած իրեն կե-
 ղակուրներովը կապրէր , որ հոն ժողվէր
 սաշէր էր : Իսկ աղուէսն խմացաւ , վազեց
 եկաւ անոր հետ տեսուածին ընելու . այս
 մտքով որ սատանուածնով ձեռքէն կերա-
 կուրը յափշտակէ : Բայց գայլը շատ զգու-
 շում թի նայելուն համար , աղուէսը չի կըր-
 ցաւ բան մը ձեռք ձգել : Մտմտաց որ այս
 չեղաւ նէ , ուրիշ ճամբայ մը գտնէ : Գնաց
 հովիւին տունը , և անոր խմացուց գայլին
 կեցած տեղն ու առաջն ընկաւ տարաւ հոն .
 խորհուրդ սըւաւ որ այն չար գազանը մեռ-
 ցնէ . վստն զի կրսէր շատ անգամ քու լաւ
 ոչխարներդ կերեր է : Իսկ հովիւը հետեւե-
 ցաւ աղուէսին խորհուրդին , ու գնաց հոն .
 նախ զարկաւ գայլը մեռցուց , յետոյ աղուէսն
 ալ սպաննեց . որ իր շահին համար ուրիշին
 մատնիչ եղաւ :

Հովիւն արժանապէս սափնեցոց մաքնիւր .
 որ ուրիւր մաքնեւում իարժէց թէ յետոյ բան պի-

դի ինչի: Ասան: ալ օր յը սափանան դիդի ընէ
Տափնէնէրուն . որ ուրիշը մէկմէկ յգեւով մե
դայ պապաճառ իւլլան :

Ալուխաբարոյ նենդամիտ քուն ,
Տքնի խարդախել զընկերին զուուն .
Խառովէ ձգէ զեղբայր ընդ եղբոր ,
Զի կերակրեսցէ 'ի նոցունց զեւր վոր :
Արդ մի խարդախին ըւեր ձայն քաղցրիկ ,
Թէ և զերթ թողլէ սուրբացէ հեղինկ .
Քանզի նա միայն սակա իւր խորհի ,
Մասնէ զմերձաւորն 'ի սէր գոյզն օգախ :

Գ Ա Յ Լ Ե Ի Ո Ձ Ի Ն Ա Բ Բ

Թէ հաւատաս յսակալին ,
Փոյթ 'ի Ժանեայ ծախիս չարին :

Մի քար զէնքըտ շարին յեռոյց ,
Քեւ ի ընգէ մահին ճանիւց :

Ը . Շ ներն անանկ լաւ պահպանութիւն
կրնէին ոչխարներուն բորբոքին , որ գայ-
լէրը չէին համարձակեր մօտեցալ անոնց .
որոնք ուրիշ բան չէին մտմտար , բայց թէ
ի՞նչպէս կրկայ որ ուտեն դանոնք : Որով
հետև առանց մեծ վտանգի չէին կրնար գայ-
լէրը յայտնի բռնութիւն գլուխ տանել բանը ,
պէտք եղաւ որ խորամանկութիւն ընեն . տես
թէ ի՞նչ սատանութիւն բանեցուցին : Ոչխար

ներուն առջին դրին որ հաշտութիւն ընեն իւ-
րարու հետ . անոնք ալ ընդունեցան . և ալ
մենուէն սպահովութիւնը համար կամեցան որ
երկու կողմէն ալ պատանդ ընէ հին տան իւ-
րարու : Շները պատանդ գային գայլերուն
դին գայլին : Ոչխարները կարծեցին թէ ա-
սանկ խիտ սպահով եղան . բայց շատ գեշ
եղաւ իրենց բանը . վն դի քանի մը օրէն ե-
տև գայլերը ընցին լակոտներուն աղաղա-
կը , որ իրենց մօրմէն գառմէնուն համար
կը պոռային . այս բանն իրենց պատճառ ա-
ռին , ու խղթեցին շները քնեցնուն մէջ .
յետոյ վաղեցին եկան ոչխարներուն վրան
ընկան պատճառելով , թէ ինչու համար գա-
լինքն աւրեցիք , ու մեր լակոտներուն նեղու-
թի տըւիք : Եւ որովհետև շները չի կային
որ ազատեն ոչխարները . թնամիներուն ձեռ-
քը մատնըվեցան , որ գիւրութիւն յափշտա-
կեցին զամենէրը :

Օրինակ է միմիայն ճարտիւնց , որ լեռնաման
խօսին հասարակ Քարեխաճերէն հեռու իջիւ-
նան , և իրենց զէնքը ունոց խաբան , ու շարա-
ւար ին ճափնէլին անգիտաբերուն յեռոյց . առանի
նէրէն միշտ հեռուէն խախտու է , և ուրիշ բա-
րեխամանք ընէլ :

Ահա բռնութիւն անգութ գաղանին
ճգնի կրանել զերամս ոչխարին .
Չխարդ քաղցրութիւն գաղանկցի նոցին ,
Մինչև որասցէ զիրտ անմեղին :

Եւ զի՞ պիտոյ էր հաւատալ նոցին,
 Կամ զի՞ ապահով հաշտիլ ընդ գայլին.
 Քանզի թշնամին գայլ է մարդախանձ,
 Դժնեայ քանասար դժբող անմեղաց :

ՓԱՅՏԱՀԱՏ ԵՒ ԱՆՏԱՌ

Չոր ինչ գործես կռեա՛ զվախճան,
 Չունի ինչ շահ զեղջն անադան :

Մի ասր շարին յաջողութիւն,
 Վեւի ինչ նախ շարութիւն :

Ը. Մէկ փայտ կտրող մը աղաւեց անտա-
 ուին, որ իր փայտերէն անոր փայտ մը տայ
 կացինին կոթը շինելու համար. իսկ անտա-
 ուը խիստ աղէկ ըսաց գլխուս վրա. բայց յե-
 տոյ շատ զիջեցաւ երբոր հասկըցաւ թէ այս
 ըրած բարերարու թիւնը իրեն կործանմանը
 սլառաճառ պիտի ըլլայ : Որովհետեւ փայտ
 կըտրողը կացինին կոթն անցուցածին պէս
 սկսաւ անտառին ծառերը ջարդել, որ մը
 մէկը կտրէց որ մը մէկալը. և այսպէս բո-
 լոր անտառը կործանեց :

Պէտք է մշտ պահուի ինչաւ լինաւ Էիսթ Բանին,
 և շար մարդոսն յետո՛ւ դէն՝ էի ասլ, որ քուն
 աւելուս էրուէ է. սասնի մարդոսն ո՛վ որ օգնուի

Ը՞մ. Աղուէս և Խաղող: Ին. Գայլ և Շուշ:

Ինք. Կապիկ և Աղուէս: Ինք. Չի և Կշ:

Ինք. Եղն հայի՛ն ջուր: Ինք. Ափս և Աղուէս:

Ընէլով յանողոսն ի տարայ՝ իր շնասին ալ պարս
ճառս իւրաց:

Այսպէս անխոհեմք նման անտառին
Կպաստեն չարեաց զէն տան 'ի ձեռին.
Որով և ինքեանք ինքեանց կործանման,
Օտարաց համայն սպառճառօղ լինին:
Սակայն իմաստունք գիտող վախճանին,
Չոր ինչ գործեացն կշռեն նախ խորհին.
Չգաստ գող ընդդէմ վնասաբերին,
Չգեն զամենայն յօգուտ շահ անձին:

ԱՂՈՒԻՏՍ ԵՒ ԽԱՂՈՂ

Յորժամ չունի վասն դրարին,
Անգոսնէ զայն իբրև շնչին:

Յած ճարդն էրբ ևս Բան սորձած չէ,
Աւոյ Բառին Լար իւր գարնէ:

Ը՞մ. Աղուէս մը երբոր անօթի կամարիք,
կը տեսնէ խաղողին կուղերը կատուած բարձր
փայտերու վրաս, և բոլորը հասած. խորա
գէտը կը բազայն որ ձեռք ձգէ. բայց որչափ
որ վեր կը ցածկէ, չի կրնար հասնիլ որ ու
տէ: Ուստի տեսաւ թէ իր կարողութիւնը
չախտի հասնի, ետ գտնուելով գլուխը վեր
ցուց ըստց. Այս խաղողները ես ուղենայի՛
հեշտ կրնայի սուները ուտել. բայց ինձի ա
նանկ կանանչ չի հասած կերակնան, որ չն

արժեք այնչափ աշխատանք ինծի տալով զա-
նոնք փրցընեմ:

Նախանձոք մարտը երբոր բան մը ին փեանէ ,
ու լիբնար առնելու , ինչուաի վար դարեւեւ այն բա-
նը . Բայց լեւ որ յետո՛ յգէր , քննչէս Ինրախա-
նար : Այսպէս էն յիմար ուսմիջեբը , որոնց խել-
քը Իարճ ըււաւով գիտո-նէան չի հասնիբ . անոր
համար գիտո-նէբը եւ գիտոան մարտը վար ինչար-
նէն :

Իմաստ առակիս խոտէ զնոսին ,
Որոց այլ է միաք այլ ինչ 'ի լեզուին .
Տենչան 'ի սրտէ ունել զբարին ,
Ազգա զայն մերժեն երբ յուսահատին :
Մի ատեր զլաւն հանգոյն խորդակիսն ,
Յորժամ չէ 'ի .քեզ այլ կայ յօտարին .
Նախանձու է բերք այս ախա մողեզին ,
Երբ չունի մերժէ զամէն ցանկալին :

ԳԱՅԼ ԵՒ ՇՈՒՆ

Ազատուծիւնն է ձիրք բնութեան ,
Նա եւ անբանք այնու պանծան :

Աշարու-նիւնն է գանձ բնական ,
Մի շո-ր ծախէր դայն դոռ ածան :

Ին . Գ) Կայլը խօսակցութիւն կընէր շան մը
հետ աղէկ ապրելու վրա , և անոր երանի

կուտար գիրուծեբ համար : Բարեկամ կը
սէր , քեզ ասանկ գէր և գեղեցիկ տեսնելով
պէտք է ըսել թէ .քուկին վիճակն իմինէն
շատ վեր է : Պատասխան արւաւ շունը , թէ
ամենեկն մի տարակուսիր ասոր վրան : Ի-
րաւոր , սիրելի երբոր միաքս կըբերեմ , թմ
դուն ուրիշ տեղ չես պառկիր , բայց միայէ
անտառի մէջ միշտ բաց անդեր , և շատ ան-
գամ ալ անօթի կըմեռնիս , ամէն աշխարհք
.քեզ կատեն կըվարնտեն ու կըհալածեն ,
խմ միաքս չի հասնիր թէ դուն ինչպէս կը
տանիս ասանկ խեղճ կեանքը : Իսկ ես ամե-
նէն լաւ կերպով կապրեմ . աղէկ կըպառ-
կիմ . աղէկ կուսեմ պարոնի մը տուն , որ
զիս շատ անգամ կըսիրէ : Ուրեմն դուն
մտմտա՛ իրաւունք չունիմ որ զիս ամենէն
երջանիկ համարիմ : Սակայն հաւատա՛ ին-
ծի , և որոշէ որ հիմա իմ հետս գաս , ես
ինչոր ընեմ՝ դուն ալ բրէ գացած տեղս . ա-
հա առանց գժւարութե իմ երջանկութե
մասնակից կըլլաս : Պատասխանեց գայլը թէ
ինչ բան պէտք է ընել գրեթէ ոչինչ , բաւ ,
շունը . միայն թէ աւաղակութեց մէկ գի
գիր , և ատեն ատեն շողորթութէ գմեր ան-
ը . այլ ուրիշ բան չի մնար .քեզ ընելու ,
բայց եթէ ուստը խմել հանգիստ .բնանալ :
Վրկեց գայլը բողբոլիլն զըւարձանալով ,
բարեկամ , թէ որ ուրիշ բան չի կայ , միայն
այս բաներով երջանիկ կրնամ ըլլալ , բողբոլ
կընեմ .քեզմէ լաւ : Չայս ըսաց ու գնաց
շանը ետուէն , ճամբան երթալու ատենը գայ-
լը տեսաւ որ շանը վրին մաղբըր թափած
էին , հարցոց պատճառը : Պատասխանեց

շունը թէ այդ տեսածդ կըստաճառի օղա-
 կէն Բասմայէն, որ զիս կըկապէ: Կըկապէ՞
 ըսաւ գայլը. ուրեմն դուն ուր որ ուղէս
 չես կրնար երթալ: Միշտ չէ՞ ըսաց, բայց
 գրեթէ ամէն ուղածս ունիմ: Ըէն մնաս
 ըսաւ գայլը՝ ճամբայէն ետ դառնալով. ես
 բու վիճակիդ այլ չեմ ցանկար. զի իմ ա-
 խորժակս այն է. որ քիչ բարկը ունենամ՝
 ու շատ աղատուծի: Չայս ըսելով առաւ
 քալեց:

Բնական է, որ ամէն կենդանի կուսէ ազատ
 ըլլալ. Բայց Բուն ճարտու ազատութիան է ինչն
 էր Բնութիւնը հրամայէ, ու անխորժ Բուն
 ԼԸԻԵՆ և Քիչ ազատ ըլլալ է ինչն:

Ուսիր յառակէս չմոռուլ հեշտին,
 Չկու աղատուծի օժիտ ընածին.
 Ազատ կալ յախտէ ազատ ՚ի կրկի,
 Բուն աղատուծիւն է բանականին:
 Մի՛ փոխանակեր զայն ընդ ուտելին.
 Մի՛ ընդ հեշտուծեան զներ ՚ի կըսին.
 Չի զտառուծիւնն ՚ի կըսու եղին,
 Համայն դանձը երբրի ոչինչ կըսեցին:

ԱՆԴԱՄԻ ԵՒ ՈՐՈՎԱՅՆ

Որ անհնազանդ է իւր պետին,
 Վազ նանրանայ ջնջի ինքնին:

Շափ ձծ ժառ ինչ է իրեն,
 Որ իւր ասէ գլուխ ձծէն:

Իմ. ()ը մը մարմինն անդամները բարկու
 նալով որովայնին կամ փորին դէմ ըսին.
 մէկը միշտ աշխատանքով կըտանջուլինք որուն
 համար, բայց էթէ մէկ որկրամոյլ մը հա-
 մար, որ ամենեւին մեր աշխատանքին ձեռք
 չի զարներ, ու բոլոր պտուղը մինակ ինքը
 կուտէ: Ասկէ ետև թնդ դանէ իր ապրուս-
 տըն ու ապրի՛ կըսէր ձեռքը. ես այլ բան մը
 չպիտի տամ անոր: Ոտքը կըսէր՝ թէ ես այն
 ծուլն համար որչափ քալեր աշխատեր եմ,
 և անանկ յոգնած եմ որ այլ պիտի հանդ-
 չիմ: Մրուռքն ալ մեկալ դիէն կըսէր. ինչ
 կուղէ ըլլայ, ես այլ չեմ կրնար տեղէս շար-
 ժիլ: Եւ այսպէս որովայնը երեսն ընկած
 շուտմը սկսաւ ակարանալ. երբոր որովայ-
 նը ուժը կորսնցուց, ամէն անդամուալ ի-
 րենց ուժը կորսնցուցին. և մէկէն հալե-
 ցան մաշեցան, ու ետքը անոր հետ ոչնչացան:

Այս գեղեցիկ ատակն պէտք է սորվինս հնա-
 ւանդ ըլլաւ ձծերնաս, որուն միշտ մեր օգոտար

ի ը հրաշքէն . որ լաւ խոստովարձէն : Ո՛վ որ մեծին հնազանդ լաւեր ըլլաւ շահով ի շիրտ ըլլի :

Քանի՞ գեղեցիկ խրատ սխտանի,
խրատէ զմտդ սրատկառ կալ սետին,
Յորչափ է հնազանդ իւրում իշխանին,
Պայծառ ՚ի լաւ անդր կայ անդրգուելի:
Չքնաղ զարդ հոգւոյ է բանականի,
Այս ունակութի ըստ որում ասի .
Քանզի այր հնազանդ սրտով զյաղթուն,
Հնազանդեալ իւր ան յաղթէ աշխարհի:

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ԱՂՈՒԻՍ

Յիմարութիւն է ցանկալ յինչ,
Որ կարևոր ինքեան չէ ինչ :

Ան բանն որ տեւ ընդ պիտանս,
Ինչո՞ւն իտպէս որ տեւի րան :

Խն . Սապիկը կողաչէր պորուսին, որ իր սրտէն քիչ մը տայ անոր : Աղբարիկ, կըսէր, ահա տես ես ամենեւին չունիմ ու դուն շատ ունիս : Իսկ աղուէսը այս անոյշ խօսակցութեան վրա սկսաւ բոլոր ուժովը ծիծաղել, և ասաւ սրտատխան տըւաւ, թէ որ ունենայի հարկւր անգամ աւելի շատ սրտ, առ ուսուել կախորժէի դեպիմն աւելը . քան թէ մէկ կապիկի մը ետին գոցել :

Օրինակէ անոնց, որ իրենց պէտք չէ զած բաւին երեսն իշխին . և երբեք ռաֆիները իտպէն իմաստ անան իրենի բաներ, որ ոչ խեղճերն ի ըհասնի, և ոչ իրենց պէտք է :

Խրատէ առակս ոչ ցանկալ այլում,
Շատանալ այնու զոր ինչ էա բնութիւն .
Չի իւրաքանչիւր կատարելութիւն,
Իւրաքանչիւրում չէ յարմարացոյն :
Կապիկ է այս բարք և ոչ իմաստնոյն,
Յանկալ զոր ետես օտարին բարոյն .
Որով և լսէ զոր ինչ ոչ կարծէ,
Չանարդանաց բան ծաղրող յընկերէ :

ՁԻ ԵՒ ԻՇ

Թշնամանօղն ամբարտաւան,
Դժբաղդութեանց լինի արժան :

Որսա՞ գոռուէ հպարտանայ,
Այնչա՞ք սնարգ ունի ի ըլլայ :

Խն . Ձի մը գլուխը վեր բռնած հանգէ սով կերթար, և վրան ծանրագին զարդարանքներ լեցուն ըլլալով հարար կը շարժէր : Եկէ էջ մը անդուշութի անկէ անց ներով ձիուն ճամբան կարգիլի : Իսկ ձին գոռոզութի կըսէր անոր . մի՛ անպիտան՝ դուն մնացիր իմ ճամբաս արգիլող . կորսը մէ՛ սրկէ, չէ՛նէ վրագ կոխելով կանցնիմ :

Սատիկ վտինայուն էջը շուտով մէկ դի կը
 փախչի : Ան ատենը ձին ուղեց իր զօրութիւնը
 յայտնել թէ որչափ վեր է էշէն . սկսաւ
 բոլոր ուժովը վազել . բայց վաղէրովն ա-
 նանկ չարաչար աշխատեցաւ , որ մարմինը
 վտանգեցաւ , և անկէ ետեւ անշահ անպիտան
 եղաւ . մինչև տէրը տեսաւ որ բանի չի դար
 հանեց երկրագործի մը ծախսեց : Երբոր էջը
 դարձաւ ջաղացքը , քանի մը օրէն ետեւ տե-
 սաւ ձին որ արօրը կը քաշէր գետինը փո-
 բելու համար , շատ դարմացաւ . և անոր ը-
 բաժ անարդանքին դէմ կրնար ինքն ալ ը-
 նել . բայց մարդավարութե համար ամե-
 նևին բան չքսաց , ու մեծապէս ցաւակից
 եղաւ անոր :

Օր ճը Եւրբոսին հարցոցին , Թէ Աճ Ինչ
 էնն . անալ պարտախան քըսաւ , Թէ խոտարն
 ներք իջ Բարձրաջնէն , և հարգութեք իջ խոտարն
 օրնն : Ահա այս իջ օրնն առաջին Բարձր :

Խրատ պիտանի 'ի բանէս ուսիր ,
 Մի հպարտանար այլ յաւեա երկիր .
 Բաղդին է այն ձիրք այնոյս զաղփաղիտուն ,
 Որ տայ և բառնայ ըստ շարժիլ հողմոյն :
 Զխորդ նաղէրով ճեմէր չքնաղ ձին ,
 Քանի անարդամս ձգէր օտարին .
 Ո՛վ ահա ձգէ զարօր 'ի դեպին ,
 Արժանի եղեալ թշուառ վիճակին :

ԵՂՆ ԵԿԱՏԷ ԶՆԵՐՆ Ի ԷՐԻ

Միշտ սխալը ինքնահաւանն ,
 Եւ ոչ գիտէ զինչ կայ յինքեան :

Հաս մի հասնիր ունեցածիդ ,
 Որ շար զնա լի գայ անիդ :

Ինչ . **Ե**ղնիկ մը մարդու ջրին մէջ իրեն նայ-
 երով անանկ կը հաւանի եղջիւրներուն բարձ-
 րութեքը , մինչև կրակը սրունքները պաճախ
 ներք անարգել . որ խիստ բարակ ըլլալով
 իրեն անհամեմատ կերևնային : Երբոր սիր-
 սը կտարած ասանկ կրնայէր ոտքերուն վրան ,
 ահա որսորդ մը հասաւ հոն , և շները ձգեց
 անոր ետեէն : Եղնիկը մեկէն սկսաւ վազել
 դէպ 'ի անառքը , ուր տեղ սովոր էր փախ-
 չելու . և երբոր թեթև սրունքներուն վա-
 զելովը պիտի ազատէր , եղջիւրները խառ-
 նը վեցան խիտ սել ծառերուն մէջ , անանկ
 որ արգիլվեցաւ մնաց : Ան ատենը եղնիկը
 տեսաւ որ շները զինքը պիտի բռնեն , միտքը
 փոխեց որ սկսաւ անարգած սրունքները
 գովել , և գոված եղջիւրներն անարգել :

Ինքնահաւանն հպարտ մարդը իրեն զնա բերե-
 լաւ բանին վրա խորախանայ , ու իր գեղեցի-
 Թիք իջ գալէ - Բայց շար մարդոս խրատն ապար-

Ճառ եղեր է գեղեցիկ-ութիւն . ըս ղի մարդոսն գեղեցիկ-ութիւն է խելու, իս: ինչիսն գեղեցիկ-ութիւն է պարիւն-պարիւն:

Խորատ է այս գործ անխնատ եղին ,
Կանայնի բնութիւն յիմար պճնողին .
Որ թողեալ զլեր գործ կայ առ հայելին,
Պշտու Դոգ գեղ մարմնոյն ոչ լի գեղ բանին:
Սակայն մի միայն չքնաղ զարդ ներքին ,
Է գեղեցկութիւն բանեղէն մասին .
Քանզի գեղ մարմնոց առ թ կործանման,
Բաղմիցս լինի ինքնահաւանին :

ՕՐ ԵՒ ԽԱՐՏՈՅ

Որ հարկանի ընդ հզօրին ,
Ի հզօրէն փշի հեշտին :

Շաք մի դաւիթի ամէն բանին ,
Կը հանդիպի մէ: ուժովին :

խն . Սէկ օձ մը կը մտնէ դարբինին խա-
նութիւն . և հոն կը գտնէ խարտոցը քեօրիւն
ու կը սկսի կրծէլ : Խեղճ յիմար, կըսէ խար-
տոցը, գիտեն ի՞նչ է կրծածդ . չէն տես-
ներ որ ախտաներդ զիս չէն կրնար մաշել .
որովհետեւ ես երկաթը կը մաշեմ, դուն զիս
ի՞նչ պէս սխախ մաշես :

Օջին ախտային ասիւն լոյն ըլլաւ ի՞նչ ըլլայ
կոպէ լոտանաւորել . որ օրինա: է ար լեզու բամ

Բասողաց, որոնք զամենեւն խաճնելով վար ին վար
նեն . Բայց օր մը մէ: դժբախտին հանդիպելով
անոր շնաս դատու պեղը իրեն: ին շնասին :

Քանի՞ յանդրուը յար նման ամին ,
Հարեալ ընդ վնայ փշրել նկրտին .
Եւ զայն ոչ գիտեն, թէ ինքեանք մաշին ,
Նոքա անխնատ կան յիւրեանց կային :
Արդ մի յիմարեալ կարէր ընդ վեհին ,
Կամ ՚ի վեգ մատչիւր ընդ առաքինին .
Ուսիր յառակէս գիտել չափ անձին ,
Զի մի հոռեայիս յերեսաց նոցին :

ԱՌԻՍ ԵՒ ԱՂՈՒԻՍ

Որ քան զչափն ուսէ մոլի ,
Սովալըրուկ անդէն տուժի :

Ագահութեամբ լի է որ մուխ ,
Չո՞ւ պահելով պէտք է իրիս :

խն . Սէկ վատուժ տղուէս մը խիստ նեղ
ծակէ մը կը մտնէ ցորենին արալին մէջն , ու
հոն մեծ ուրախութիւն շատ օր կը նստի կու-
տէ . և այնչափ կախորժէ որ քիչ ատենին
մէջ շատ կը գիւրնայ . անանկ որ երբոր
պէտք եղաւ անկէ դուրս ելլել, անկարելի
եղաւ որ ծակէն կարենայ անցնիլ, ուր սե-
ղէն որ ներս էր մտեր . մինչև մեծ տարա-
կուսանքի մէջ ընկաւ չկտէր թէ ի՞նչ ընէ:

Երբոր ասանկ մէկ դիէն մէկալ գին կը
վազէր, չէր գիտէր ինչ պիտի պատահի ի-
րեն, աբխա ինչի՞նչի մը գիտացը կելէ, ու
այս խորհուրդը կուտայ : Բարեկամ կըսէր
ինդալով մինչև որ ծով պահէրով առաջնան
պէս վատուժ չըլլա ինչպէս հոս մտեր էիր,
անկարելի է որ կարենաս ազատիլ ասկէ .
չէ նէ պարաս սեղը կաշխատիս :

Ինչ մուսնիան որ ունի մարդ, պէտք է անոր
պարիթը գաւել որ ազատի . էնէ հպարտ է, պէտք
է խոնարհուիլ ընէլ . էնէ որբմալ է, պէտք
է պատ պահել ծով բռնել, որ մարմինն ալ ազա-
տի, հոգին ալ :

Տէս զարդարացի պատիժ անյագին,
Անյագ խճողն կերակրով արտին :
Ոչ գիտէ թէ այն կորուստ է անձին,
Եթէ ոչ պահօք հիւժեացի մարմին :
Ահա իրաւունք օրինաց վերին,
Որով որ գործէ նովին իսկ պատժին .
Եթէ կերակրօք, էթէ հէշուութեամբ,
Եւ էթէ բերմամբ զանազան ախտին :

Ընէ՛ Մերամարդ և Սոխակ ինք՝ Ոարեակ և Հաւորս։

Ծ՛՞՛ Առ իւծ և Ու՛ւ՛ : Ծ՛՞՛ Կարաւ և Աքաղաղ։

Ծ՛՛՛ Հայրուսն և Մըղիւն։ Ծ՛՞՛ Ագուս և Ալխար։

ՄԻՐԱՄԱՂԻ ԵՒ ՍՈՒՆԱԿ

Միրա նախանձոտ փառասիրին,
Այրի մաշի նոգ փառս ընկերին :

Նախանձոտին իւրի հոգին
Եւք իւր Գեանէ այլոց Բարին :

Ընէ՛ . Մերամարդը կը տրանջար Հերային, թէ
ինչու համար անձնէրն ինձի տըւին կոչոտ և
անհամ ձայն մը, իսկ սոխակին տըւին ա-
նոյշ ձայն : Այս քաղցր ձայնը կըսէր՝ այն
պղտի թռչունէն առաւել էս արժանի էի
ունենալ . էս որ աւելի գեղեցիկ եմ ամէն
թռչուններէն , որ օդին մէջ կը թռչին : Պա-
տասխան տըւաւ չածուհին, թէ ճշմարիտ է
լրամդ , որ դուն ամէն թռչունէն գեղեցիկ
էս և ամենէն գէշ դուն կերգես . բայց սո-
խակը՝ որուն ձայնին կը նախանձիս դուն ա-
նիրաւու թէ, ամենեւին չի ցանկար քու փե-
տաւրներուդ . վն զի գիտէ թէ ան իր պար-
գէւը ամենուն ալ բաժնէր է , և ինչ որ կա-
մեցեր է տալ՝ ամենքը պարտական են որ ի-
րենց ունեցածին վրա գո՛հ ըլլան : Ուրեմն
լուէ՛ , այլ մի՛ արանջար . վախցիր որ քու
հպարտութեանդ պատժելու համար չըլլայ թէ
փետուրներդ ալ առնէ , որով այսչափ ամ-
բարտաւան էս եղեր :

Կոստանդնուսէր լեւեհին, Թէ Հերայ Գիտսին
ինիկն ըւտաւ բուր անժնեբանն մայրն էր. և
աւխարհիս աղէկոմի արարողն ինքար:
Աստուածատուս խրատարն աւանոր լեպրոնջայ-
որ օրինակ է արժգորհինսն, որ ուրիշին լրա-
ին և արհեսն ինքն ոսնենաւ:

Ահա տարացոց աժգոհ հարարին,
Յանդգին ընդդէմ կալ ճակատադրին,
Չամենայն զվառս զոր գեան յայլում,
Տրանջայ Թէ հին ինքեան ոչ ետուն:
Արդ զի փառասերք ինքնատանջ ծիկին,
Անիրաւ զընանս ս արար նոցին.
Հալին և մաշին ոչ զի զուրկ ինքեանք,
Այլ Թէ զի օտարք հրճուին ՚ի բարին:

ՓԱՅՏԱՀԱՏ ԵՒ ԳԱՅԼ

Ոչինչ արդեն խօսք ցնդական,
Երբ ընդ գործոց ոչ միանան:

Ի՞նչ շահ լեզուով բարի ուղել,
Գործո՞ւմ անոր ներհան ընել:

Խո. Որտորները գայլն մը ետեւ կէյնին
որ բռնեն. Իսկ գայլը կրիտակն փայտ կարող
զն մը խուց կը սրահվը, և կաղաչէ որ զինքը
մարդու չի յայտնէ. անալ խօսք կուտայ
անոր: Նային մեկէն որտորները հոն հա-
սան ու հարցուցին փայտ կարողին, Թէ ո՞ւր
է գայլը՝ բու խուցդ չի սրահվը: Մէկ հա-

մարձակ ճանով մը ուրացաւ փայտ կարողը,
Թէ հոս չէ՝ բայց միանգամայն մատովն ալ
ցըցուց գայլին սրահված տեղը: Ատրեցին
հոն որտորները, բայց զինքը հոն չի գտան
միայն տեղը տեսան. վն զի գայլը երբ տե-
սաւ Թէ փայտ կարողին մատնուլ թէր յայտ-
նըվեցաւ, շուտով փախաւ գնաց իր տեղը:
Քանի մը օրէն ետև փայտ կարողը հանդի-
սեցաւ գայլին, ու երեսը զարկաւ, Թէ ի-
րեն ըրած բարերարուլ թէր համար ի՞նչպէս
չորհակալուլ Թէ մը չըրած փախեր գացեր
էր խուցէն: Պատասխանեց գայլը, Թէ ես
ամենեւին չէի սրահար այս սարտքէս, սի-
տի ընէի. քեզն շատ չորհակալուլ Թէ, Թէ
որ չի տեսնէի, Թէ խօսքդ շատ լաւ էր,
բայց գործքդ մեծ չար:

Օրինակ է մեր ժամանակի մարդկանց, որ խօսք
կոսիան ու խօսքերին լին պահեր. և շար խա-
բեբաներ ալ լան, որ խօսքերին ուրիշ է, գործ-
քերին ուրիշ. սակայն մարդուլ վէլան մարդուս
խօսքն ըլլալով շար մեծ ստի է մարդուս պէս
խօսք պալ, և անասունի պէս խօսքին լրա ըի-
կենալ:

Իրաւամբք մերժի մասնիչ խաբեբայն,
Յորժամ խոտանայ ոչ սրահ զեւր բան.
Ձի լոկ բանք ոչինչ գիտեն վճարել,
Գործով սրակի ամենայն վախճան:
Խոտանալ սրահլ մարդոյ է պատկան,
Ոչ ստել մերժել զեւր խօսս իբր սնբան.
Քանզն անասունք զեղծերաց կապին,
Լեզուաւ և բանիւ մարդ կասի միայն:

ՍԱՐԵԱԿ ԵՒ ՀԱՒՈՐՍ

Հետաքրքիրն ընդ այլոց բանն,
Չլուր կործանուան ածէ ինքեան :

Շապ մէ անեւր ուրիշին բան,
Թէ լէ ինչին յահին բերան :

խթ . Սարեակ մը կը տեսնէ հաւորսր, որ
կը որոգայթը կը լարէր . հող ինչ կընես
լուսաց : Պատասխանեց հաւորսր, թէ քաղաք
կը շինեմ : Այս խօսքովս հետաքրքրուծին
մը ունեցաւ սարեակն ու եկաւ որոգայթին
քով, և անանկ մտեցաւ որ տեսնէ . բայց
մէկէն բռնըվեցաւ որոգայթին մէջ : Ան ա
տենը կանչեց հաւորսին . ով անօրէն, եթէ
միշտ ասանկ քաղաքներ որ շինես՝ դուս ա
մենեւին քաղաքացի չսխտի տեսնես անոնց
մէջ :

Շապերը իան որ իրենց բանը գործոք իւր յգեն
ուրիշին բանին եպեւ ինչին, և մէկին ըրածը
մէկաւին առջին դապեւում սապանային յետոք ինչ
նին անագոյն սարեակին պէս, որ է խարածա
ւուխ : Եւրիշիքեան հարցոցին իւր ԱՅ ինչ բա
նով իւր ըւարձանայ . անաւ ըստա թէ դայս մայն
գիտեմ որ հետաքրքիր ճարտը իտի ու լի սիրելի :

Մի հետաքրքիրն զարարս օտարին,
Խրատէ առակս կալ զբոյշ յանձին .
Քանզի որոգայթ լարեալ խարդախին,
Կախարդէ զքեզ ձգել ՚ի նմին :
Չլինչ օգուտ գործէ դիտել զընկերին,
Երբ ոչինչ գիտէ զինչ աւել յանձին .
Լաւ է հետամուտ ելանել ինքեան,
Քննել զիւր դնայս ուղղել զնոսին :

ԱՌՒՒԾ ԻՇ ԵՒ ԱՐԱՂԱՂ

Որ խեղախէ ընդդէմ վեհին,
Անդէն լինի կոխան ոտին :

Մի դէմ էլէր Կեւմ մեծին,
Կոխան իւրաւս ներսն ոտին :

Ծ . Առիւծը կը վախնայ կրտնն աքաղաղին
ձայնէն . որ մը աքաղաղը երբոր սկսաւ եր
դել առիւծ մը կանցնէր անկէ, առիւծը
ձայնը լսածին պէս անանկ սաստիկ վախ
ցաւ, որ չուամբ սկսաւ վախչել . ան առենը
մէկ էշ մը տեսաւ ասոր վախչելը, որ իր
ճամբան կերթար : Անխելք էջը տեսնելով
առիւծին անանկ վաչելը, կարծեց թէ իր
մէ վախնալուն կը վախչի, սկսաւ ետեւէն
իյնիլ : Բայց առիւծը նայեցաւ որ աքաղա
ղին ձայնը այլ չի դարձ մէկէն դարձաւ բըռ
նեց էջը վարատեց : Իսկ էջը մեռնելու ա
տենը սկսաւ սրուալ . վայ ինձ կրտնն ես

Ընդ անխելք եմ եղեր. Ինձի պէտք էր որ
քաջու թիւն ցցընելու համար յիմարու թիւ
գամ առիւծի մը հետ խնկմ:

Ո՛ւր էր արժէք և ճանաչար, և էր մէջին
հետ Ինչի շար անխելք է. ինչ արժէք և
էր Բոր մէկն էր են արժէք գեղարթի ընել էր մէկ
վարնայ. և ինչի և շար մարդ շար Բան էր նայ
ընել և է որ ուղի նայ:

Տեսեր պատուհաս յիմար ակարին,
Որ իբրև հզոր 'ի ճակատ մատչի.
Դառնայ ընդ կրունկն հզոր ամեհին,
Գիշատէ զնա անդ 'ի ճակատի.
Ուսիր ճանաչել զղոժ և չափ անձին,
Եւ մի խորտանար ընդդէմ առիւծին.
Բազումք յիւրեանց սան խեղախենի սուր,
Անդէն կորանան 'ի տես հզորին:

ԻՇ ՀԻԻԱՆԴ

Գիշակերաց խորհուրդ և կամք,
Ի պարարիւ այլոց մահուամբ:

Շահասէրին Բող շահ ըլլայ,
Հոգ և է այլոց ժեսս ըլլայ:

Ծան. Եւ վրանդաւոր հիւանդութի մէջ
էր. բայց երբոր սկսաւ աւուղըութի դին

գառնալ, ձայն մը տարած վեցաւ դայլերուն
և շնորուն մէջ, թէ էջը հոգեվարք է: Շնե
ըր մէկէն վաղեցին որ մեռածին պէս կաշին
յափշտակեն. երբոր կրտսակէն անհամբե
րութիւ թէ ինչ ձայն կայ, և իշուն պառ
կած տեղին դռանը ծակէն ներս կը նայէին,
սեսան հոն իշուն ձագը. կանչեցին անոր
այս բարեկամներս, թէ որդեակ կաղաչենք
մեղի խնայուր ինչպէս է մայրդ. գիտնաս
որ մեծ ցաւ ունինք անոր համար: Պատաս
խանեց ձագը խտու թիւ. շատ լաւ է՝ ձեր
չուզածէն աւելի:

Որեմա՛ն անշահ մարդիկ ինչային, որ էր ենց
ի որը իշանայ ուրիշին ինչ իլլայ ըլլայ՝ ընե
հոգար ակնեին: Մարդ մարդու զգնութի ընե
լու համար ծնած է. ինչի ինչ խառն:

Այս գառարկակեաց բարք պորտաբուծին,
Տքնի կերակրիւ մարմնով ակարին.
Իբրև բարեկամ ցաւակցի նմին,
Պատասէլ զնա մնայ առ սեմին:
Մարդ ընկերական, մի՛ ըստ գազանին
խոշտանգեր զընկերն առ օգտի անձին.
Վարեկից ընել ուսար 'ի բնուստ,
Բընու թենակից վշտաց օտարին:

ԿԱՏՈՒ ԵՒ ՄԿՈՒՆԻՐ

Մի՛ մերձենար նենդամսին,
Մանրիս ծախիս 'ի ճիրանին:

Մի՛ հասաբար Կրսէն սուրբին,
Նայէ՛ Ինչէր սրբէն Խնջնին:

Ծի՛. Ստտու մը գրեթէ միներունցեղը ջրն ջեր էր. կամեցաւ որ մնացածներն ալ ջարգէ հատցընէ: Բայց կատուին անբաղդու թիւր միներն աւելի խորագէտ էին. ուստի կատուն մեծ զգուշու թէ կընայէր որ ձեռք ձգէ, և չէր յաջողէր որ զանոնք բռնէ: Սակայն ես զանոնք պիտոր բռնեմ ըսաց կատուն՝ ուզէն չուզէն: Չայս ըսաւ ու վրան ալուր ցանեց, կծկեցաւ մտաւ խմորին սաշտին մէջ: Մէկ մուկ մը տեսաւ այն կըր ճերմակ բանը, կարծեց թէ մնի կտոր է, մօտեցաւ քովը. իսկ կատուն թաթիկներուն վրա զայն գանեց ըսնեց ճանկերովը. և ուրիշ մուկ մ' ալ մօտեցաւ հոն. և ասոր ետևէն բոլոր միները հոն ժողվեցան. բայց ասոնցմէ մէկը ետ չի դարձաւ, բոլորը հոգաց: Ամէնէն ետև մէկ խոփած ծեր մուկ մը գլուխը ծակէն դուրս հանեց, ու մէկէն չորս դին նայելով առանց առաջ երթալու սիսաւ այն ալըրոտ գունտին վրա մտնուտալ: Հուսկ յետոյ գլուխը շարժելով ը-

սաց. բարեկամ քուկին ասանկ ճերմակնալը խմ առջիս բան մը չարժէր. կուզես ալուր եղեր, կուզես պարկ կ'մտաջա եղեր, քնչ որ կուզես եղեր, հազար տարի անցնի մէկ անգամ մը չեմ մօտենար քեզի:

Կեղծասոր և խաբէբայ մարդէն Քչա պէտք է հեռու քախլիլ, Բեպէպ Կրսէն սուրբ երեսնայ: Փորջ և խոհեմ մարդիկ լաւ է ճաննան ասանկ մարդու պէտք է անոնց խբապին հեպեիլ:

Տեսանէն հնարս հնարագիտին,
Որոգայթ լարէ ընդդէմ ոտխին.
Որչափ խորագէտ իցէ թշնամին,
Այնքան դառնանայ ծախել զնոսին:
Ուսիր 'ի ծերոյն չմերձիլ չարին,
Թէ և լուսաղբեաց իցէ արտաբինն.
Արտաբուստ բաղու՛մք պայծառ երևին,
Այլ ներքին նոցա չար և խաւարին:

ԱՌԻՒԾ ԵՒ ՈՒԼ

Խորխառլ հեռուստ դէմ առիւծին,
Ի անխոհեմ գործ տկարին:

Հեռուէն Դէմ խօսիլ Ռծին
Անխեյս Գործ + է յի՛տար պըշին:

Ծի՛. Սոյժին ձագը մէկ բարձր պատուհանէ մը նայելով կը տեսնէ առիւծ մը, որ

կանցնէր վարէն : Բայց բաղգ ունեցաւ , որ
 բարձր տեղը զինքն ազատեց անոր ձեռքէն :
 Ուստի սկսաւ կծու խօսքերով անարգել
 դատել ընդ և թշնամու թի՛ նախատել : Իսկ
 առիւծը տեսաւ որ չի կրնար հանիլ խո-
 ժոտ նայելով ըսաց . ո՛վ անզգամ չար , դուն
 զիս չէիր կրնար նախատել , աղօթք ըրէ՛
 կեցած տեղիդ , որ զքեզ իմ ձեռքէս ազա-
 տեց . թէ որ քեզ ձեռք ձգէիր , շատ տար-
 բէր պիտոր խօսելիր :

Տէր Ժորժը միշտ հեռուէն շար բան ի խօսի .
 և մեծաբանելով ուրիշը նորհամարհե . Բայց եր-
 բոր ծոյքն իրագայ լեռին ի յապտի վախան : Զի
 խաճնող շունը հեռուէն ին հաւէ , ի ըսէն :

Այս յիմարական գործ է անփորձին ,
 Որ փախեալ 'ի տան գրգռի ընդ վեհին .
 Բայց իբրև արտաքս ելանէ անտի ,
 Զինչ ունի առնել առաջի նորին :

Մի հակառակիր ընդգէմ հզօրին ,
 Մի զբարիօւթիւնն ամէր քում անձին ,
 Քանզի մեծարանք պատել 'ի փոքուէ ,
 Եւ սչ անարգանք մեծայ պատշաճին :

ՄԱՐԿ ԵՒ ԱՌԻԻԾ

Անիրաւ է պարծիլ ընդ գործ ,
 Զոր այլքն առնեն , ինքն է անգործ :

Ի՞նչ շահ պարծիլ նախնեաց վրան ,
 Երբ ինքն անխել է ինքն մէ՛ Բան :

Ծի . Սարգն ու առիւծը միատեղ ճամբօր
 գութի կրնին . Եղաւ որ ճամբուն վրա աւ-
 տան արձան մը , որ կը ձևացընէր կարիճ ըւ՛
 բիշ ինչիւնն մը , որ կըստաններ մէկ առիւծ
 մը : Զայս որ կը տեսնես՝ ըսաւ մարդն ա-
 ռիւծին , քեզ կ'իմացնեն , թէ մենք ձեզմէ
 շատ աւելի կարիճ , և աւելի սրտոտ ենք :
 Պատասխանեց առիւծն անոյ՛ ձայնով մը .
 Թէ որ մեր մէջն ալ գանդիք քարակոյ՛ ,
 կի՛ արձան շինող ինչպէս ձեր մէջ կայ , գուք
 ալ պիտի տեսնէիք շատ աւելի մարդիկ ա-
 ռիւծէ մեռած , քան թէ առիւծ մարդէ
 սպանված :

Հին ապենը հերթուէս անանով կարծը ա-
 տիւծ մը մեռցողեր էր . ասոր քարէ շինած ար-
 ձանը շար քեղ Երած նար , որ քեանողները սիրո
 առնեն : Օրինակ է անոնց որ իրենց նախնեացը
 մեծու՛ ըրա իշտարծին , և իրենք բանի մը շահ
 լուին :

Զինոջ օգուա պարծիլէ դործ դիւցազանց ,
 Պանծալի վերայ նախնեաց և ազանց .
 Յորժամ ինքն է զուրի յառաքինու թեց ,
 Աննանն նոցին քաջու թեանց խեղաց :
 Յամօթ սերնդոց անմիտ անարեաց ,
 Որ նախնեաց զարարս համարին ինքեանց .
 Որով և ընին վեհափառ զարմին ,
 Վախճան և աւարտ աղնիւ պերճու թեց :

ՄԱՐԳ ԵՒ ԼՈՒ

Փոքր վնաս ապիկարին
 Մեծ համարի ընդդէմ մեծին :

Թէ չափ Բան գար յեռէն յորդին ,
 Տէս Բէ Ինչէր իշէր մեծին :

ծե . Լուս մարդու մը թե խածաւ . ցաւն
 որ խնայաւ մարդը անանի անհանգիստ և
 դաւ , որ ուղեց բռնել և մէկէն ճղմէ . ուս
 տի ձեռքն երկնցուցածին պէս բռնեց , ախ
 տի ճղմէր . լուս ըսաւ , թէ մտմտաւ , որ ես
 քեզ միայն խածայ , դուս կուղես զիս մեռ
 ցնել . ախոսն ինձի . ան ասանը ես այս
 բանին արժանի կըլլայի , թէ որ ուղենայի
 քու կեանքդ վերցնել : Պատասխան տրուաւ
 մարդը . և թէ ունենայիր կարողութի ընե
 լու , անտարակոյս կընէիր : Զայս ըսելով
 սխմեց մեռցուց :

Որւա՛ր յորդ յանցանք ճը մարդն ընէ ան դե՛հ ,
 մեծ ին սեպւի . վն ուն ան մեծոսութիւն ին լա՛րձի
 մեղք . Բե որ կարողութի ունենար սպեղծողին
 դե՛հ աւելի լարող ընէլա՛ւ իշէր . Բե պէս գոր
 ծօղը ունէլ է , անոր համար օրէնադատութիւն ին
 պատժելին շարաւար :

Ահա՛ հատուցումն արդար օրինին ,
 Որ մահու պատժէ խայթիչ վանաքին .
 Փանաքի մարմնով այլ խայթին է ուժգին ,
 Եթէ էր կարող դաւէր զմարմին :
 Օրինակ է այս օրինազանցին ,
 Մարդոյն ընդդէմ՝ կալ օրինաց վերին .
 Որւա՛ր այն է մեծ և մարդն է շնչին ,
 Այնչափ մեծ յանցանքի՛ դործոց չափին :

ԿԱՔԱՒ ԵՒ ԱՐԱՂԱՂ

Թէ խիտ ինչ է անտանելի ,
 Համբերութեամբ է տանելի :

Որւա՛ր Գծաբ խիստ Բան ըլլայ ,
 Համբերուէն ին խուշնայ :

ծղ . Լրտի տերը մէկ կաքաւ մը պնէ կը դնէ
 տանը բալին մէջ . զայն որ տեսան աքաղաղ
 ները , որոնք չեն քաշեր ասանի օտարական
 ները , վաղեցին վրան ու կտունցքով ծեծե
 ցին . անիկ ետև ամէն օր ասանի կը նեղէին
 խեղճը : Ուստի կաքաւը քաշվեցաւ հաւնոցին

մէկ կողմը արամած երբոր կուլար, տեսաւ որ պըղաղներն իրենց նախանձին համար ի ըսարու հետ կը ծեծկըլէին ըսաց կաքաւը. ահա ես ալ միտքս գրի որ սակէ ետե համբերեմ. որովհետե ասանկ կոււարարներն երբոր իրարու միս կուտեն այնչափ կատղելով, ինչպէս կրնան ինձի հետ անուշու թի վարովիլ:

Կաթան է քէքիկ Ռուսներ. խոնարհ ըլաւով օրինակ է համբերողին. որ ուրիշներուն նայելովին, գինիք ին միտիւարէ գիպնաւով, Ռէ ամէն մարդ մէկ քաշելիք մը պիպի ունենայ:

Ձխորդ դժնդակ բարք կուուսիրաց,
 Կուինն հարկանեն զընկեր բարեկեաց.
 Երբ ոչ գտանեն զայլ ոք յօտարաց.
 Անհամբոյր դահլիճ լինին իրերաց:
 Իսկ յարթօղ նոցին սիրտ համբերողաց,
 Որ զերթ սպառած անբեկ կայ յարեաց.
 Որչափ հարկանեն կոհակք եղերաց,
 Անդէն ընկրկեալ գառնան խորտակած:

ՃՊՈՒՌՆ ԵՒ ՄՐՋԻՒՆ

Որ ոչ գործէ յամարայնի,
 Ի ձմերան սովու նքթի:

Թէ ապենին բան լի հոգաս,
 Յէպոյ աղքատ խեղճ ին փաս:

Ճէ. **Տ**պուռը բոլոր ամառվան մէջ ուրիշ բան չէր մտածէր, միայն թէ ձայնովը միշտ կը զըսարձանար. այս կենդանին ձմեռվան մտ մեծ նեղութի մէջ գտնուլէցաւ, որ բան մը չունէր ուտելու: Ուստի մտմըտալով, թէ ձմեռն ինչպէս պիտի ապրի. գնաց մըջունին աղաչէց որ իրեն քիչ մը ցորեն փոխ տայ. թէ որ ըսաց ինձի բան չի տաս, գիտնաս որ իմ անօթի մեռնեալ կուղես. վն զի երգում կրնեմ որ ամենեին սպրուստ մը չունիմ պա հած: Պատասխան տըւաւ մըջուներ, թէ շատ դէշ բան է ըրածդ. զի պէտք էր գաղիքը մտածելով ինձի պէս ընել. ատենով աշխատիլ, և կերակրով համբարները լեցընել. հասպա դուք ինչ կրնէք ամառվան այն գեղեցիկ եղանակին մէջ: Ես գիշեր ցորեկ կեր գեւմ ըսաւ ճպուռը: Ծայր ընելով ըսաց մըջուներ. իրաւ է որ դուք ուրիշ լաւ բան մը չէք կրնար մտածել, բայց միայն ուրախանալ. ուրեմն ինձի մտիկ ըրէ, ինչպէս որ սկսար կատարէ այս տարին. որովհետե ժա

մանակիդ կէսը ծախեր էս երգելու համար-
և մէկալ կէսն ալ քեզ կը մնայ որ պար
խաղաս :

Ճպոտն է ճըւճըւ պէօճէին • որ օրինալ
է դապարէ և շաքախօ մարդիանց , որ ստորին
անդին ժամանակին Խնոցընէն քոճ Բաներոճ-
յեփոյ Իերնան ուրիշներուն գլխարդաստեղի Իճ-
նէն , որ պահէն զիբէն : Ո՛վ որ Լուել Գիփէ ,
շաք Բան Գիփէ Իճնէն :

Վայելուց իրատ է անդործ ծուլին ,
Որ գատարի ծախէ զիւր կենաց բարին •
Այլ գայ Ժամանակ դառն եղանակին ,
Կարօտի սլոց ծաղը եղեալ նոցին :
Ձի՛նչ շահ սին ձայնիւ ընու զվայր օղին ,
Եւ գատարի թողուլ զիւր առն զիւր անգին
Ջանս 'ի Ժամուն գործել զպլտանին ,
Ամբարեալ պլտոյս վանն սպագայլին :

ԱԳՌԱԻ ԵՒ ՈՉԽԱԲ

Ձուարձու թիւն անիրաւին ,
Ի վշտագինեղ զհեղահոգին :

Անպահ ի որախանայ ,
Եբ Խոհարհին շեստ ի որպայ :

ՃԸ • Լ գուս վը խաղալով կը թռչտեր ոչ-
խարին բոլորտերը • և շատ անգամ կոռուց

քոլ ալ զարնելով կը ըլլար ճանար : Ես քեզ
զըւարձացրնելու համար եղեր եմ ըսաւ ոչ-
խարը • Ինչու համար միշտ իմ վրաս կուգաս
ու այս շանը վրա չես երթար , որ կը նայի
ոչխարները : Անոր համար ըսաց ազուաւը
ասանկ կընեմ , որ քեզմէ շատ անկէ կը վախ-
նամ • գիտնաս որ էս աւելի աղէկ կը վար-
վիմ չարերուն հետ , քան չարերը բարինե-
րուն հետ :

Օրինալ է անպահ մարդիանց , որ հեղահոգի
մարդուն վրա իւր խոհան ու ծաղը Իճնէն • Բայց
շաք անպահ ըրածնին իւր Գիփէն : Ո՛վ որ այժէ իւր
վախնայ , դուս անիլ մի վախար • իւրն Գիփէ-
սոքան :

Ահա այս է գործ չար անիրաւին ,
Որ չարիս գործէ ընդդէմ խոհարհին •
Քանզի վըտ հարուած առնել անմեղաց ,
Միտի զբօսանը է չարասիրաց :
Արդ մի նմանիբ դու անպատուց ,
Մի՛ վնասաբեր ընիր անմեղաց •
Ջանս հետեւիլ բարուց խոհարհին ,
Որ խոհարհու թեամբ տանի իւր նեղչին :

ԿԱՂՆԻ ԵՒ ԵՂԻԳՆ

Մեծաբանին փոյթ հասանէ,
Ծաղը լինել յիւր վէճ բանէ :

Մի շար պարծիքի մէ աճող էս,
Հովն ի գոգայ իւր շէ կնէ Կեւ :

ՃԹ. Սաղնի ծառը կը բնորար եղէ գին վա .
և նախատելով կը բեր , թէ սղտիկ հովն մը
կը շարժի . ես շատ կը խոյճամ քու վաղ .
երբոր կը տեսնեմ ջրին քով տնկած . ուր
տեղ ուրիշ կերպ չես կրնար կենալ , բայց է
թէ գլուխդ ծռած տկար հովերուն առջին :
Ինձի նայէ տես ուր եմ բարձրացեր . և
ինչպէս հաստատ է իմ բունս և սրմաստ ,
որ սաստիկ հովերու փոթորիկներու գէմ
կը շնեն : Երբոր այսպէս կը պարծենար , յան
կարծ փոթորիկ մը ելաւ եկաւ կաղնիին և
եղէ գին զարկաւ : Այս հովը որպէս որ վէճ
չի կրցաւ մնառել եղէ գին . որովհետեւ հովն
առջին խոնարհելով , ուրիշ բան չեղաւ մնայն
թէ շարժեցաւ : Իսկ բոլոր մնասը կաղնիին
եղաւ . վասն զի երբոր խիտ դէմ կեցաւ
հովն , ու կարծեց հաստատուն մնալ փո
թորիկին դէմ , մէկ կատարած հովմը զարկաւ
անոր , և անանկ ցնցեց , որ շրջեց պառկե
ցուց ծառը : Եւ այսպէս ահա այս հոգարտ
ծառը եղէ գին ոտքն ընկաւ , որ այնչափ նա
խատեր էր զայն :

ՃԹ. Կաղնի և Եղէ գն : կն. Ողնի և Գայլ :

կն. Աղուէս և Աբաղաղ : կն. Աբաղաղ և Հնդկանաւ :

կն. Գայլ և Հոււնք : Տն Կատու և Աբաղաղ :

Խորացի է մեծամեծ հարուստներուն, որ հպարտ
 պոռնիք Իանարգին աղջտարները • Բայց շաք ան-
 գամ աստիք իրենց վիճակով հանգիստի ին մնան •
 և հարուստները աշխարհիս հովերով ին Իոր-
 ծանին իննին :

Այս է պատուհաս ամբարտաւանին ,
 որ խայտառակի յիւր հոյտրտ բանին •
 Այն մեծարանող ամբարձեալն յերկին ,
 Տես իբր 'ի հովմոյ շրջի 'ի գեալին :
 Քանի՞ մեծատունք նման են սմին ,
 Անարգէն զաղքատն սանձան 'ի բաղդին •
 Բայց 'ի գաղ հովմոյ հովովեալ սնուին ,
 Խոնարհք կան կնդուն ինքերնք կործնին :

ՋՈՐԻ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որ գուռ վորեւ այլոց ջանայ ,
 Ինքն սահեալ 'ի նոյն մնայ :

Ով ին Ժրե Ժոս ուրիշին ,
 Ինքն իննի մեջ Ժոսին :

Կ. Պայլը կը տեսնէ մէկ ջորի մը, որ խոտ
 կուտէր դաշտին մէջ. մէկէն պիտի յափըշ-
 տակէր զայն • բայց երբոր տեսաւ ջորիին
 զգուշութիւնը, և հասակին զօրութիւնն որ կըր-
 նար ինք զինք պաշտպանելու՝ միտքը դրաւ,
 թէ ալ լաւ կըլլայ խորամանկութիւն ձեռք
 ձգել, քան թէ ուժով: Ուստի շուտով մտաւ

ցաւ անոր, և զինքը խիստ վարպետ բժիշկ
 ձեւացնէրով ուզէց իրեն դեղ ընել: Ես ը-
 սաւ անանկ վարպետ եմ, որ էթէ ունիս
 հիւանդու թի մէկէն կառողջացնեմ: Իսկ
 ջորին, որ վախ ունէր անկէ, սրատախանեց
 թէ դուն զիս մեծապէս կամեցցնէիր, թէ
 որ կամենայիր հանել իմէ մէկ փուշ մը, որ
 խոցոտեր է ոտքս: Զայս ըսելով վերցուց
 ետևի ոտքը ցըցուց գայլին. իսկ գայլը որով
 հետև ուրիշ բան չէր ուզեր, միայն յարմար
 ժամանակ կրփնարուէր, որ ջորինն վրա ցած-
 կէ, մօտեցաւ անոր, և երբոր սկսաւ նայել
 ջորին անանկ կից մը զարկաւ գայլին, որ
 քիթը բերանը ճղմեց փախաւ: Ան ատենը
 գայլը բոլորովին տրտմած ըսաւ ինքիւրեն.
 արժանապէս այս բանն ինձի եղաւ. պէտք
 էր որ բժշկուեթ ընէի ես, որ ուրիշ բան
 չէմ, բայց միայն մնալործ:

Արևուտն էինքի որ անսգամ մարդոս յնոս էին
 նիս. և ինչ ընկար, նայել որ խելի մը Բանեղընէ-
 լով անսգամին յնոսէն սպարիս. վասն զի մար-
 դոսս զնէն է իրեն խելի:

- Քանի՞ զխլաւոր այն անդգամին,
- Կրել զայս չարիս զոր նիւթէր նմին.
- Քանզի վրիպտիք խորամանկ չարին,
- Չարաչար ընի՛ ըստ առասկողին:
- Այս դաժան բնութէ է քանասարին,
- Պնդիլ զհետ այլը սլատառէ մարմին.
- Որչափ որ ցանկայ զայլս կեղեքէլ,
- Այնչափ և յայլը կրէ զարժանին:

ՎԻՇԱՊԻ

Բազում գլուխը և տանուտեարք,
 Են իրերաց խախանարարք:

Թէ քան ճը մէջ շափ գլուխն իսյ,
 Տանը Բանը շափ գեւ իւլայ:

Կա. Արկու վիշապ կուղէին ցանկէ մը կամ
 մշոտ անդէ մը անդին անցնել, որ աւելի
 խիտ սէն ըլլալով արդիւնը էր անոնց ճամ-
 բան: Մէկ վիշապն ունէր մէկ գլուխ մը
 և շատ սուչ. մէկայը մէկ սուչ ո՛ր ունէր, և
 շատ գլուխ: Այս ետքինը բոլոր ուժովը
 ջանաց՝ չի կրցաւ անցնելու. վասն զի շատ
 գլուխ ըլլալով մէկմէկու արդէլք կուտային.
 ուստի ուրիշ բան չի կրցաւ ընել, բայց էթէ
 մէկ ծակ մը բացաւ, որ մինակ մարմինը հա-
 ղեւ կրնար անցնել: Իսկ մէկալ վիշապը քիչ
 աշխատանքով բացաւ իր ճամբան. վասն զի
 մինակ գլուխը բացաւ. ծակմը հանգստուեթ
 անցաւ, ու քաշեց սուչըն ալ անկէ անցուց.
 և անանկ լաւ ըրաւ որ անցան անկէ գլու-
 խը, սուչերը և բոլոր մարմինը:

Խրափ ըլլա՛ ամենան, որ քնէրնան մէջ էր-
 իս մէջ, և շափ գլուխ լինէն, որ իրարոս չի
 հասնելով իսրբէն քանը. ինչ որ մէկ Բանին գը-

լուսնը մէջ մարդ ըլլայ ամէն Բան կարգի րոնելով,
Բուրն իրեն հնազանդ ի ըլլան, և Գիւրջին Բանը
յառաջ կէրթայ :

Տէս զհարդ բարձում գլուխը մի մարմնին ,
Են արգէլը միմեանց 'ի գործ պիտանին .
Չի իւրաքանչիւրք են ինքնագլուխ ,
Ոչինչ վճարեն՝ մնան անգլուխ :
Այս օրինակ է իշխանաց պետաց ,
Որ տիրել կարծեն անկախ յերեսաց .
Բայց երբ չեն կարգեալ ընդ միով գլխով ,
Են բազմագլուխ անբաժ 'ի բարեսաց :

ԿՐԻԱՅ ԵՒ ՆԱՊԸԱՍՏԱԿ

Աշխատութի միշտ շարունակ ,
Յաղթէ առնու ըլլալով անակ :

Թէ անհանգիստ ըսնաս յոգնիս ,
Ամենէն շաք Գոռն իջ շահիս :

կթ . () ր մը նապաստակը կրկնագր կրկայ-
ին վրա , ու երեսը կը զարներ անոր խիտ
ծանրաշարժութիւնը : Եկիր ըսաց կրկան դա-
շինք պէս բռնէնք . ես քեզմէ շուտ կը հաս-
նիմ այն ծառին , որ անկամ կը տեսնես ար-
տին ծայրը : Պատասխանեց նապաստակը
Թէ մէկ կրկայ մը ինչպէս պիտի նապաստա-
կին հետ վազելու ելլէ , քու խեղդ դարձեր
է կղբայր , զնա՛ բանդ : Այս կարգէ գուրս
բանին զիս հրամցընէէդ առաջ պէտք էր
մտմբտալ , Թէ ես չորս անգամ՝ ցածիկեմ այն

չափ ճամբայ կրկնեմ , որ դուռն չորս շարժը
վան մէջ չես կրնար ընել : Հոգ չէ , ըսաւ կրկ-
ան . և առեն չի կորսընցընելով սկսաւ եր-
թալ : Իսկ նապաստակն առանց հոգալու-
թողուց որ կրկան առաջ անցնի , երբեմն խաղ
կրկեր , երբեմն ետ կը դառնար , և խոտ ու-
տելով կը զուարճանար . ինքիւրեն կըսէր Թէ
ես սպասով եմ , որ կորսընցուցած ժամա-
նակա՛ շուտով կրնամ շահիլ . սակայն կրկան
միշտ առաջ կէրթար : Երբոր տեսաւ նապաս-
տակը Թէ երկու մատ մնացեր է , որ կրկան
հասնի ծառին , շուտով ցածիկեց ու կայծա-
կի պէս վազեց . բայց բանը բանէն անցեր
էր . վասն զի կրկան հոն հասնելու վրա էր .
և ինչ որ բրաւ նապաստակը չի կրցաւ , կրկան
առաջ հատեր էր . և սյսպէս կորսընցուց իր
գտնիքը :

Արլան այսինքն թօսալովին օրինակ է աշխա-
րաւոր մարդուն , որ մշտ աշխատելով որչափ
խեղճ ըլլայ յառաջ իրագայ : Իսկ նապաստակն է
օրինակ անհոգ մարդուն . որ ծայլ ապէնն անցը-
նելով ուրիշները իրագայն զինքն ինքն
անանի իջ Ժայ : Ամէն Բանի յաղթող է աշխա-
րաւորը , ինչէ ինչիւրոգն :

Ահա տեսարան ինքնահամ հեղբին
Ինքնապանծ խոտէ զնացս օտարին .
Բայց նա անխատակ գողով յիւր ուղին ,
Յաղթէ հասանէ իւր նապաստակին :
Գանի պատկառանք այն դանդաղկոտին ,
Երբ ինքն է մեղկեալ , այլք յառաջ ձգին .

Չկ'նչ օգուտ ուսանուլ լինեն էլ լերին,
Չի աշխատասերն հասանէ կիտին :

ՈՁՆՒ ԵՒ ԳԱՅԼ

Ոչ վայրասար բաշխէ բնութի
Իւրաքանչեւր զէն զօրութի :

Ինչ որ ոսնիս աշէի պահէ,
Թր Գործածես էրԳոր պէտէ է :

կի֛ • Սէկ գայլ մը կը հանգիտի ողնիին, և շատ անօթի ըլլալով առաջ կը վազէ որ ուտէ : Իսկ ողնին տեսածին պէս զայն՝ վրայի վիշելը մէկէն շտկեցուց : Գայլը կատողելով չէր գիտէր ուր տեղէն բռնէ • ուստի խորամանկութիւն ըսաց անոր, եթէ կամենաս քեզմէ հանել ըտը որ այս վիշելը՝ շատ աղւոր կը ըլլաս • վասն զի սառնք զքեզ խիստ գեշ կերեցընեն • ինծի մտիկ ըրէ՛ ու սակէ ետեւնետէ՛ զսառնք : Ա՛՞՞՞ չբնէ, ըսաւ ողնին, աւելի շտկեցընելով վիշելը • բարեկամ, թէպէտ այս վիշերս զես գեշ կերեցընեն, բայց շատ բաւ կը ստանաս անէն քու ձեռքէդ :

Ունին է քիվրի • սասոր մէի պեսալը խայ շան լափ, որ Գեբըն ինչեպէ ինչեն թնամիին ինչ պարէնէ նեպի պէս : Օրինակ է խոհեմ Տարդոն, որ Գայն իր ապահովութիւն ինչ նայի, և ամենին

աւրիւն խոսի մտի լընէր, որ Գոս մը մէ Գայն ինչ :

Խրատէ առակս զգոյշ կա՛լ յանձին,
Չթափել զգէնս բանիւ խորագտին •
Չի նենգել ուտել է խորհուրդ նորին,
Ոչ թէ կարեկցել իրն մտերիմ :
Արդ մի ապահով կար ընդ թշնամին,
Եւ մի հետեւիր խորհրդոց նորին •
Չինեսց հանճարով ընդգէմ ոստին,
Չի զէն մարդոյն է հանճար բնածին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԱՔԱՂԱՂ

Որ ոչ ումէք բարի առնէ,
Յայլոց բարիս ոչ տեսանէ :

Մէն որ մարդոս Բարիք լընէ,
Ուսինքն Բարիք պիտի Գրնէ :

կի֛ • Սըրուէս մը շատ հուէր յափշտակէլէն ետեւ վերջապէս ընկաւ որոգայթին մէջ • որ հողագործ մը լարեր էր անոր համար տանը բակին մէջը : Երբոր անօգուտ կաշխատէր և կը ջանար որ աղտոխ, տեսաւ աքաղաղ մը : Ե՛ղբայր ըսաւ զգոյշ կեցիր, կերգւընցընեմ քեզ որ զիս չի յայտնես • թէ որ կուղես ինչ ձի հարկաւոր և մեծ ծառայութիւն ընելու, վաղէ՛ շուտով գնա՛ խնայուր աղուէնեքուն՝ իմ գլխուս եկած վտանգը • և ըսէ՛ իրենց որ

կալաչէմ գան զիս ասկէ ազատեն : Իսկ աւ-
քաղաղը գոցեց իր սրտին մէջն եզած ուրա-
խութիւն որ կարենայ վերջ առնել անկէ .
էրզում ըրաւ անոր խորհուրդը լաւ պահե-
լու , և իմ կերպով գրած ստորագր կատա-
րելու . բայց շատ հեռու էր խօսքը պահե-
լէն . վասն զի վաղեց գնաց շխտակ տանտի-
րոջը պատմեց բոլորը . անալ մեկէն եկաւ
բռնեց սպանեց աղուէոր , որ մեռնելու ատե-
նը լալով կըտէր . վայ գլխուս պէտք , էր որ
էս օգնութի խնդրէի աքաղաղէն , որուն այն-
չափ հաւերը խղեր եմ :

Պէտք է յաղողութի մէջ Բարեխաճ ունենալ ա-
մենուն Բարեբարութի ընելով , որ Յախորդութի
մէջ ինչն աւ գրեմ է : Ասոր համար Աշխատնոր
Բագաւորը ինչեք Բէ ամէն Բանէն վեր հասարա-
բիճ Բարեխաճն է :

Ահա գեղեցիկ պատուհաս չարին ,
Ոյր գործն է լարել թակարթ ընկերին .
Հուսկ յետոյ և ինքն 'ի նոյն թակարթի ,
Արաչէ գնա գալ օգնել նմին :
Քանի՞ լըրութի Ժտէ խօսնակին ,
Ոյր ծծէր զարիւն թէ էր 'ի ձեռին .
Որպէս յօտարէն նպատ որ յուսայ ,
Երբ այոց բարի չարար բնաւին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԿԱՏՈՒ

Պատիր հանճար խորագիտին
Ոչինչ զորէ օգնել նմին :

Շապգէպ Տարբիլ չափ Բան ինչն ,
Բայց դեռ ինքայ որ Բան վիպէն :

կէ . Աղուէան ու կատուն միատեղ ճամբոր-
դութի կրնէին . երթալու ատենը սկսան
խօսիլ զանազան բաներու վրա . վերջապէս
աղուէան ըսաւ մեկալին թէ բարեկամ . քու-
կին քիչ մտածելուդ համար պարտական ես ,
որ յայտնի խոստովանիս թէ իմ մտքս բա-
րակուի՞նք որչափ գերազանց է , և խելքս քու-
կինէն շատ վեր է : Պատասխանեց կատուն
թէ ես կաւտամ . բայց կալաչէմ նայինք
ինչ օգուտ այն քեզի կրնայ ընել հիմա . կը
տեսնես որսորդին երկու շներն որ շխտակ
մեր վրա կուգան , ինչպէս ինձի կերուայ :
Ահա թէ որ չեմ սխալեր , քու խորաման-
կութիդ պիտի ըննընեն . ինձի որ հարցը-
նես՝ ահա իմինս . իմ ունեցածս մինակ այս
է , որ բոլոր քուկին ունեցածներէդ լաւ կը
բռնեմ : Չայս ըսելով ցածկեց ծառին ծայ-
րն ելաւ . իսկ աղուէան որ այնչափ յաջող
էր , այս բանը չբխոցաւ ընելու , թէպէտ
շատ անգամ իր հնարքներովը խաղուց ար-
դիւնեց շները , և քսան անգամ առաջներնուս

Վիսաւ . բայց վուճ եղաւ . վի զի վերջաւ
սկես չի կրցաւ աղատիլ , բռնեցին զինքը
սպտուեցին :

Միշտ ջանա՛ որ շիբախի ճամբայն լեւելես . վի
դի որա՛ք խորամանկ ըլլաս , զեզմէ խորամանկ
խայ , և սպե՛ն ի ըլլայ որ շաքֆիպուսիք քեզ շահ
մը լի իրնար ընել : Կըսեն գիպուանները , թէ շաք
մեծ յիմարումիք է պարծիլ խելիքն Վրա :

Ձխորդ անիրաւ սարծանք հստարտին ,
Որ աղատ պանծայ ընդ հանճար անձին .
Բայց երբ ժամանէ արկած իւր բաղդին ,
Անդէն նանրանան այն պանծանք չնչին :
Պանծալէ խնատ դոյ յառաքինին ,
Որ խնատու թի՛ք վայլէ 'ի բանին .
Ոչինչ յեղեղեալ յարկածից բաղդին ,
Ոչ նսեմացեալ 'ի մահու անուին :

ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ՀՆԴԿԱՏԱԻ

Սիրտ նախանձոտ սանջի՛ համայն ,
Ի իւր ինքեան սանջանարան :

Թէ՛ լէս քանի՛ր այլոց գործիքն ,
Նայէ՛ ընէս դոան առելիքն :

կի՛ . Մ . քաղաքը բնու թեամբ նախանձոտ է .
բայց հինտու սքաղաղին հետ բակին մէջ

միատեղ կը վարվէին . որ մը անսաւ որ վեր-
ցուց փետուրներն ուռեցաւ մէկալը հաւե-
րուն առջին . այս բանէն սքաղաքը կասկած
գնաց ու ըսաւ անոր . նենգաւոր՝ սպարապ
բան չէ , որ դուն իմ հաւերուս առջին փե-
տուրներդ վերցուցի . առանց կարծեաց
կուղես իրենց հաճոյ ըլլալ , և խամբ զանոնք
հանել : Անալ սպտասխան արւաւ թէ բան
մը կրես , որ ամենեկին մտքէս ալ չէ ան-
ցած , և անմտութի՛ք տարցեր ես : Ինչո՛ւ հա-
մար չես կրնար քաշել , որ ես հաւերուդ
առջին փետուրներս ուռեցընեմ . հասկա ես
կը համբերեմ՝ որ դուն երբոր կուղես իմին
հաւերուս առջին միշտ կերպես :

Նախանձը անանկ անարգ անսպ է , որ ին պըրպ
մեղընէ ուրիշին բարումէն Վրա . ոսսպի նախան-
ձոպը լի իրնար քաշել ուրիշին գեղեցի՛ումէ գի-
պումիք և սպե՛ն բան . լաւեր որ իրեն հասա-
սար ըլլան , և սուղ միշտ սիրաբ ին իրծէ գո՛ւճ
խարծիքներով ապաշաշին պէս :

Անյագ է նախանձ ըստ անսուտ վճռի ,
Որ բռնեալ 'ի սիրտ սպառէ զոգի .
Մաշէ ընդ յաջող բաղգըս ընկերին ,
Չի սպախի՛ նորա է այլոց բարին :
Ուսիր կեհակցիլը քաղցր ընդ ընկերին ,
Եւ մի՛ նախանձիր ընդ գործս նորին .
Չի ամօթ մեծ է թողեալ զիւր գերան ,
Ընդ օտարս կապել զշուղոյ սկան :

ԿՈՎ ԵՒ ՇՈՒՆ

Չարակն հիւծի ընդ բաստ մարդկան,
Յոր ենչ հայի սիրան է դաժան :

Ծախալան այլոց Բան չի կամիր,
Թեպէս էրեն Բան չի պախիր :

կէ. Շուն մը սլառկեր էր խոտի գեղին
էճընին վրա, կոյն ալ եկաւ. քիչ մը խոտ ու
տեղու որ անթի կըմարիր. բայց շունն ար-
գիլէց ու ահապէս կըմարտարէր խոտի
ցածիկէն : Ո՛վ նախանձնա կենդանի բաց
կողմ, ի՞նչ էս կատարէր ու չէս կրնար քա-
շէլ որ քիչ մը խոտ ուտեմ, որովհետեւ քեզին
ամենեւին հարկաւոր չէ :

Օրինակ է լարախոտի, որ ուրիշին աղէկու-
թիւն չուզէր, ու գէշ աւելում էր նայի ուրիշին =
Փիւլիտոյ մը պէտաւ ասանի մէջը պրոպոստ, ըստա-
նէ այս մարդուս կամ գէշ Բան մը պարտաւոր է,
կամ թէ ուրիշին աղէկութի մը եղած է :

Ով զեւրդ չարակն զտիւ գերեկուն,
Առ չար նախանձու կողկանձէ անքուն.
Չի երբ տեսանէ զընկերն ՚ի բարին,
Իւր մնող զառնութի գեղանի յարին :
Մի՛ ուտեր զհաց ասէ խնաստուն,
Ընդ վտա չարակնին բարեաց թշնամոյն .

Չի հաճոյք նորա զընկէլ քոյր սեղան
Թէ և ինքն յարեալ ննջէ խոր ՚ի քուն :

ԲՈՒ ԵՒ ԹՈՒՉՈՒՆԻ

Որ զայլս ասէ յայլոց ասի,
Իբրև զբու ընդ մութ շջի :

Դուսն ուրիշին ինչ որ ընէս,
Ուրիշեցին պան իւր Գրեմ :

կէ. Ինչ թառուներ կընայի, որ ընդ հանրա-
պէս բոլոր թառուները զենքը կատեն. աստ
տիկ նեղութիւն կըքաշվի կայնի ծառին խո-
ւռչին խօջախին մէջ կը նստի, ու ալ չի հա-
մարձակիր ցորեկը դուրս ելլելու, մնայն
գիշերը կեղծէ : Մէկ անգամ մը գիւլաւածը
բերելով ցորեկն անկէ դուրս ելաւ. բայց
բանը շատ գէշ եղաւ. վասն զի թառուները
զայն տեսածնուն պէս ամեն կողմէն վազե-
լին վրան թափեցան, և յետոյ մեծէն մինչև
սլոտիկը սկսան զըւարձանալով ծեծել զայն
կտուկըքով. և այնպէս հալածեցին :

Բուն այսինքն պայլուշը մնայն մութ պեղը
իւր թուլէ, և գիշերը Բան իորայն իրաք. ըստ
խաւարտներ ըլլալով նման է արեւոյշ մարդուն,
որ մշտ ուրիշը արեւու լամբնին աւելի էր կարեն :

Այս օրինակ է ատելն անձին ,
 Որ զանխուռ կրծէ զսիրա ընկերին ,
 Որով յամենից կրէ զարժանին ,
 Զրիեալ 'ի լուսոյ՝ շրջի խառարին :
 Քանի՞ վայելուչ սիրել և սիրել ,
 Օտարաց համայն ցանկալի լինիլ .
 Զինչ հանգիստ չարաց ատել և ատիլ ,
 Հալածեալ խաղառ 'ի միժան թաքչիլ :

ԳԱՅԼ ԵՒ ՇՈՒՆՔ

Որ կրաժեալին միայն թախարթ
 է կերակուրն եղեալ 'ի կարթ :

Ո՛ւր դուրիշն ուրեւ ցանկայ ,
 Ինչ էրախոր անոր իլլայ :

իթ . Գայլ մը հեռուէն կըտեսնէ երկու
 շուն որ իրարու հետ կռիւ կընէին . կռիւն
 որ աւել տարցաւ՝ մոմըտաց , որ երթաց
 մօտենաց անոնց և երբոր իրարու վրա ել-
 լէն՝ գիւրութի՞ զանոնք յափշտակէ : Այս
 խորհրդով շխտակ անոնց քով վազեց . բայց
 հակառակն եղաւ . վասն զն շներն այն կե-
 տին հաշտվեր էին . գայլն որ մօտեցած տե-
 սան՝ շատ ուրախացան , և յետոյ երկուքը
 միաբան վաղեցին ընկան գայլն վրա սպա-
 սեցին :

Որ իրամուկն իրոտարը մշտ էրախորէն իլլայ .
 մն գի շաք ուրեւ շաք հիւանդոտէր պարճառ
 լլլայէն 'ի շաք , շաք Բորթոմ մէջ յիլլու վեր-
 ջապէս գլուխը իրարէ գայլին եղածին պէս .
 այսպէս իլլան ուրիշ անոքի երեւեցն ալ :

Ահա անհամբոյր բարբ գազանային ,
 Յայլոց գիտութեց հանէ զիւր բաժին .
 Քանի՞ շահասէրբ համանման ամին ,
 Կուռողաց բարիս դրաւէն հեշտին :
 Բայց արդարութի չթողու նոցին ,
 Փուլթով հասանէ կշիւ 'ի ձեռին .
 Տօկոսիս արգար պահանջէ կրկին ,
 Եւ անդէն մասնէ ժանեաց ոսոխին :

ԱՐԾԻՒ ԵՒ ԱԳՈՒԱԻ

Որ յանդգնի գործել մեծ ինչ ,
 Նշաւակի լինի ոչինչ :

Զեռս մի դարներ մէջ բաներու ,
 Կը պարտախն սե օրերոս :

հ . Արծիւն ինչու ոչխարի մը վրա , ու ա
 ուալ վեր հանեց . զայն որ տեսաւ ագուաւը
 ինքիբնէն ըսաց . միթէ ես ալ չեմ կրնար ը-
 նեկ ատանի մէկ բան մը : Զայս ըսելով թը-
 ուալ գնաց մէկ գէր ոչխարի մը վրա . բայց
 շատ հեռու մնաց արծիւին ըրածէն . վասն
 զի անանի ոչխարին բրդերուն փաթարվե-

ցաւ, որ չի կրցաւ ազատել. մնաց անանկ
ոչևսարկն վրա: Երբոր կըշարժէր, որ ազա-
տի՛ հովնէն խնացաւ, վաղեց եկաւ բռնեց
գրաւ վանդակին խափէ՛սին մէջ, տըւաւ տղոցն
որ խաղան:

Օրինակ է ցոնրոսօ մարտոս. որ Վին՝ը և է
ճաննատով ինչ որ պէսնէ՛ կարծէ թէ ինչն ալ
իբնայ ընէլ. Բայց երբոր վասնօրի մէջ ի՛նչի, ան-
տպէնը ի՛մանայ ինչ և և և և և:

Խրատ է այս գործ յանդուգն յիմարին,
Որ ոչ ճանաչէ զըժ և չափ անձին.
Ի գործ մեծագործ միսիլ յանդգնի,
Մինչև ի ներքոյ ճմլի ծանրոցին:
Պիտանի յաւէտ իմացականին,
Ճանաչել զիւր կար և ոչ հզօրին.
Քանզև հզօրաց գործն է մեծագործ,
Չնչին և թեթև է գործ ակարին:

ԿԱՏՈՒ ԵՒ ԱՌԱՂԱՂ

Ձրկողը թիւնը անողամին,
Սուտ պատճառք արդար դատին:

Չարագործ մարդն ինչ որ ընէ,
Ձին՝ը սոսորով արդար ինչ է:

Հն. Սատուն բակը կըմանէ, և հոն տեսնե-
լով աքաղաղ մը վրան կըցաթկէ, ճանկովը
կըբռնէ որ իրեն ընէ մէկ լաւ կերակուր
մը: Ինչո՞ւ համար ասանկ կընես ինձի ըսաւ
աքաղաղը. ամենևին չեմ յիշեր թէ քեզի օր
մը գէշուցի ըրած եմ, որ արժանի ըլլամ
ասանկ սպանվելու քու ձեռքդ: Պատասխան
տըւաւ կատուն հանգիստ ձայնով մը. թէ
որ օրնաւոր բան մը չի գտնեմ քեզմէ տըր-
տընջալու, և չի պատժեմ քուկին գողու-
թիւներդ որ տեսած եմ, պարտական կըմնամ
ոչ առջին. ո՞վ անօրէն դուն չէն որ ամեն
որ կերթաս սիրօջգ արտին մէջ կըստըտիս,
որ ցանած ցորենն ուտես. մահու արժանի
ես դուն ըսելով խղճեց կերաւ:

Ձրիպուսի ընողը մըս մէկ սոսոս պատճառ
մը իւրփանէ, որ ըրած Բանը արդար էրևնայ. և
որչա՞ր ազաւանտ ընէս, սիրքը և իտիւրնար. վո՞
զի մայն ինչնայ, որ ուրիշը գրիւնով իրեն շահ
հանէ, չէ թէ ցոնրոսօս անէ:

Այսպէս և զըկողք զինքեանս համարին ,
 Արդար դատաւոր լինել սնանկին .
 Սուտ ստատճառանօք խաբէն զմարդիկ ,
 Սակայն չիք խաբել յանխար ատենին :
 Ո՛ւր յայնժամ՝ էրկար ստատունթիք բանին .
 Եւ նրբին ստատճառ փաստ փաստաբանին .
 Արդ՝ ճշմարտութիւն անցեալ՝ի բեմին ,
 Պահանջէ համար գործոց զըկողին :

ՀԱԻ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐ

Գործ խոհական հասուն մտաց ,
 Զփոքրն ընտրէ յերկուց չարեաց :

Բարի ծնօղչ գաւինն սիրուն ,
 Գեբի իւրան օգարներուն :

ՀԻ՛ . Հաւ մը նոր հանած ձագերը կառնէ
 կըտանի արտերուն մէջ , և իր տեղէն շատ
 կըհնուանայ . երբոր անհող կըպտաւեր , ա-
 հա բաղէն հոն երեցաւ , և մէկէն ստարաստ
 վեցաւ , որ ինչնի ձագերուն վրա : Անտու-
 նը հաւն ինչոր կրնար ընել ըրաւ , որ աղք-
 տէ ձագերը . մինչև փախաւ աղատեցաւ մէկ
 ապահով դոց տեղ մը , որ մօտ էր , և հոն
 գտաւ մէկ վանդակ խափէս մը , մտաւ ձա-
 գերոյն անոր տակը սահվեցաւ : Իսկ երկ-
 րագործը տեսնելով զայն՝ շուտ մը վազեց
 բռնեց հաւը ձագերոյն առաւ տարաւ : Բայց
 հաւին մխիթարութիւն այն էր որ գոնէ ձա-

գիրս տղատեցի կըտէր անողորմ՝ թշնամուն
 ճանկէն :

Ինչպէս որ հաւը առաւել կ'աղեցաւ գեբի ըւ-
 տալ , գաւն լե յագերը բաղէին յետոք յգեւ . ա-
 սանկ ալ ծնօղչ պէտք է իբեկց գաւիններն անանկ
 նային որ լեւամտան , և շար ընկերներուն յետոք
 ընդին խորըլին շարաւար :

Այս օրինակ է խոհեմ ծնողին ,
 Որ սրահէ զորդիս ՚ի ձեռաց չարին .
 Յանձն առնու գերլի լինել օտարին ,
 Զի մի՛ այն անմեղք մահու մասնեացին :
 Եղունկ ծնողաց որ անհող նստին ,
 Մանկունք մասնեալ կանառ չար ընկերին
 Զորս ՚ի խոր խոցեալ զանաղան ախտին ,
 Կերակուր առնէ անյագ գազանին :

ԿԱՊՈՒԿ ԵՒ ԹՈՒԹԱԿ

Որչափ ճարպիկ խաբօղն իցէ ,
 Սուտն անդէն զինքն յայտնի առնէ :

Ճբագ և մո՛՛ վարպէտերուն ,
 Հաւիտ Էերթայ միւլ իբիխան :

ՀԻ՛ . () ր մը կտակին ու թուծակը մտաւ
 ծեցին որ բանական ըլլան , և խեղքերնին
 գրին որ զիրենք մարդ ձևացընէն : Կապիկը

կարծէր թէ մարդու ըսթ որ հաղնի՞ մարդ
կըլլայ, թու՛թակն ալ կարծէր թէ մարդու
պէս որ խօսի կըլլայ մարդ: Ուստի կասի-
կը ըսթը հագաւ. իսկ թու՛թակն ալ քանի
մը խօսք սերտեց. յետոյ երկուքը միատեղ է-
լան իրենց բուննէն գացին բաղմու՛թն մէջ
Քապարէ երևցան: Տեսնօղը մէկէն կըխաբ-
վէր. բայց որովհետև կասիկը բան չէր կըր-
նար խօսիլ, և թու՛թակն ալ միշտ մէկ բան
մը կըսէր, շուտ մը խաբէու՛թիը յայտնի է-
ղաւ: Եւ այսպէս որոնք առաջուց իրաւ
մարդ կարծեցին զանոնք, քիչ ատենէն ետև
ինչ ըլլալնին հասկըցան:

Յիմար և իռչա մարդը խարժէ, Ըն հագոսս
սո՛ւ մարդու մէջ մտնելով երևելի էրեւնայ,
էնոք Ըն էր շարժւածս ու խօսք մէկէն ինչ
ըւսաւ իմացընէն:

Խրատէ առակս գոհ ընել յողին,
Մի՛ խաբէու՛թք նմանիլ վէհին.
Չոր ինչ էտ բնու՛թն այն է բուն անձին,
Որ ոչինչ իւրք փոխի բնաւին:
Չէ՞նչ շահ զգեատուք ծածկել զարտաքին,
Բարեձև կեղծիլ ՚ի զարդ օտարին:
Երբ ներքին նորա անկիրթ իբր անբան,
Վաչ խայտաւակէ զանխմաստ հողին:

ԳԱՅԼ ՄՂՈՒԻՏՍ ԵՒ ԿԱՊԻԿ

Յաջողամիտք յանհնարինս,
Չեղս իրաց հէշտ հնարին:

Գիտուն մարդը երբոր սաւէ,
Ամէն բանին ճար է զգոնէ:

հփ. Պայն ու աղուէսը կասիկին առջին
հակաճառուէ կընէին իրարու գէմ: Գայն
ամբաստանու՛թի կընէր, թէ աղուէսը դող-
ցեր է իմ կերակուրս: Անալ կուրանար թէ
սուտ է: Իսկ կասիկն որ կը ճանչնար եր-
կուսին ալ բնու՛թիը, մեծ տարակուսան-
քի մէջ ընկաւ, թէ որուն հաւատայ. ուս
տի միայն ասանկ աղատեցաւ: Երկու կողմն
ալ շատ հակառակու՛թիւն ընէէն ետև,
պարտք դրաւ իրենց որ չի խօսին, և ա-
սանկ պատկերեց անոնց: Ո՞վ գայլ կը պար-
տաւորեմքեզ, որ հատուցու՛մ ընես. որով
հետև դուն աղուէսէն կը սահանջես զայն,
որ քեզմէ բան մը չէ առած. և դուն ալ ո՞վ
աղուէս պէտք է որ հատուցում ընես. վէ
ղի կուրանաս պարտքդ գայլն որ դող-
ցեր էս:

Անխելէ էն անոնք որ գիտութիւն բանի պէշ
նի գնելով էն աշխարհի զաւինելբուն բան սոր

Այդ ժամանակ քանի որ զի Գորգոնի մարդը ամեն Բանին ճամբան գործելով անունի չի փար, և ամենուան առջին յարգութիւնն ունի: Եւ ամաստութիւնն է նմա նուաճի այ, կըսէ Իմաստուն յը:

Այս խնամանոց է և ոչ անգիտին,
Գտանել հնարս յանհնար դատին.
Չի երբ խորամանկք ընդ միմեանց վիճին,
Գործ է դատանել անշուշտ զվիճին:
Ահա առ յայտնի միտք հանձարեղին,
Որ շահի զվրտ վիճողաց կրկին.
Ուսիր ընդ գիտնոց նասիլ կենակցել,
Հանձարոյ նոցին բաժանորդ լինել:

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ՄՈՐԵՆԻ

Ի աղգային օրէնք ընական,
Պատուէլ զճիւր զօտարական:

Մարդիւնն էրէ՛ շաք գէւ բան է,
Որ հիւր օտար չի փժարէ:

Տէ. Մէկ մարդ մը աղուէսին տուէն ընկաւ որսալու համար. անալ փախաւ գնաց մորմենիին մէջ մտաւ պահկեցաւ, որպէս զի կարենայ աներևոյթ ըլլալ հալածողին տեսութիւն. բայց նայեցաւ որ մորմենիին փշէրը վրան գլուխը պատուեր են՝ ըսաւ ինքիրեն. այս ի՞նչ անխելութիւն է իմն ըրածս, որ այս անղգամին ապաւինեցայ.

Տէ. Աղուէս և Մորենի: Տէ. Մարդ և Կուռք:

Տէ. Ուրուր և Կուսին: Տէ. Հերմէս և Վայտամաս:

Տէ. Կրկայ և Արծիւ: Տէ. Գորտ և Աղուէս:

նո՞ց այնչափ արուն թափեցի հոս, որ չէր
կրնար որսորդն այնչափ հանել իմէ :

Մորմէին օրէնսի է անհարի՛ի մարդունց, որ
օտարախոնին ընդէր պարտն ընել. բայց ամեն
ազգաց մէջ օրէնս է, պարտել հիւրը միւսափել
ըը, եւ յէտօքն եկած օգնութիւն ընել :

Իմաստ առակիս իրատէ զնոսին,
Պատուել զհիւր օտար ըն բերման առ թին.
Քանզի իրաւունք օրէնք ազգային,
Զայս ուսուցանեն ամենայն ազին :
Զի՛նչ շահ ընդ յարկաւ ընեւ ընկերին,
Եւ պատարիւր ՚ի ձեռաց դայլին.
Յորժամ տանուտէրն դաւնայել յանձին,
Մերժէ հալածէ նման գաղանին :

ՄԱՐԴ ԵՒ ԿՈՒՌԻ

Չայնես մաղթես հիմ զանզգայն,
Զի լսելիս չունի յինքեան :

Խոսարարին խօս էի դուլի,
Ին՛ որ ըսես տար իւրի :

հի. Մէկ մարդ մը չէր հեռանար իր կուռ-
քին առջևէն. եւ միշտ կը շողջորթէր կաղա-
չէր ու կաղօթէր. օր մը խունկ կը ծխէր,
օր մը զո՛հ կընէր անոր համար որ կուռքը

իրեն ոսկի և գանձ սայ • բայց վուռճ անղը
կաշխատէր • վն զի կուռքն անանկ խլացեր
էր, որ ստակ մը չի տըւաւ խեղճին: Ուստի
մարդը հարստանալու տեղը՝ աղքատացաւ =
Բայց և այնպէս ետ չի կէցաւ, ալ աւելի
սկսաւ արժեք ընել և պաշտօն մատուցանել
կուռքին • Բայց բան մը չի հասաւ ձեռքը =
Ճամանակ մը շարունակեց այս բաներն ը-
նելու, սակայն պարտալ ելաւ: Վերջապէս
համբերութիւնը հատաւ, օր մը յուսահա-
տելով առաւ կայմիր զարկաւ կուռքը կտոր
կտոր ըրաւ • մէյմնալ տեսաւ որ կուռքին
մէջէն ոսկիի կտորվանք թափեցան • ո՛հ ո՛հ
կրտէր ժողովուր՝ ինչ է այս, այս ի՞նչ -
պէս բան է • ուրախութիւն խեղքը գլխէն
գնաց: Ահա կըսէ իրաւի մէկ անձոռնի
ած մը • ես կրնայի՞ հաւատալ թէ աւելի
պիտի վաստրկիմ եղեր զայն ծեծելովս, քան
թէ աղաչելովս:

Խոսքստիրք անգուռն ճարտը աղաւանդով չի
խախտար, այլ Բռնուռնի • Ինչպէս արժանաւեր
ճարտը ոսկին անանկ սրբին մէջ իւր ժախի որ ճար-
դոս օգնութի մը լընէր • Բայց մահին Բռնութիւն
այնպէս ինչէ, որ զիրոսանի իլլան պահած ոս-
կիները:

Տէս զիարդ ձայնէ անլուր արձանին,
Ում լըն ոչ ետ մատ քանդակողին •
Միայն 'ի պատիւ եդ 'ի լանջս ոսկին •
Զոր և տալ չուենի թէ ոչ փշոտցին =
Այս օրինակ է անդուր թագահին,
Որ ամուր փակէ զուսկն 'ի սրտին •

Բանք ողջքանաց ոչ աղդէ նմին,
Արկածիւք ևէթ հանէ զայն ոսկին:

ՄԱՐԴ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ԿԱՆԱՅՑԻ

Վայ որ մասնէ զինքն կանանց,
Հանեն յիւրմէ խելս ընդ հերաց:

Թէ որ գէշ ինչոց մարէս,
Խելէի մարէ շարով իլլէս:

Հէ • Երկ մարդ մը սիրուեր էր հալւորնալ և
կընայեր որ հաճոյ ըլլայ՝ իրեն երկու սի-
րելի կնիկներուն • որոնց մէկը պղտիկ էր, ու
տարիքը քիչ • խկ մէկալք տարիքն առած
տեղքն ալ գացած էր: Ասոնք կախորժէին
որ երկնին իրենց յարմարցնեն • և երկուսն
ալ իրենց ակորժակին հետևելով մեծ հոգ-
ունէին որ փոփոխ սանտրան անոր գըւսխը =
Բայց մարդուն բանը շատ գէշ եղաւ • վն
զի պղտի կնիկը երբոր անոր գըլտուն վրա կը
տեսներ ծերութիւն նշան շերտակ մազ, բար-
կանալով կը փեթտէր որչափ որ գտներ =
Մէկալ կնիկն ալ երբոր կը տեսներ սև մազ
բոլոր կը փեթտէր: Եւ այսպէս քիչ ժա-
մանակին մէջ մարդուն գըւսխն եղաւ կըն-
տակ քաւ:

Արիստոսէլ Իլլիոսիան ինէր, ին մէկ ար-
ին մը իարտ է ինչադիներս ալ իրաւնընէս

հասցա երէնուսը երեքը մէկ որ ըստն ինչէն էնն կըր-
նար ընէլ անոր համար Չճրաբաբէլը վիճաբա-
նուելի ըրաւ, ինչ ինչիկն «բաւար» Բան լի կայ
աշխարհոյն մէջ :

Ո՞վ ըբանի՞ ստուշ մեղկ կնամարդին ,
Մասնեալ կայի՞ ձեռս վատ կանանց կրկին .
Չգի ընդ տոռամբ ուր նորա կամին ,
Թափեալ ՚ի խեղաց զերթ խեղագարին :
Ուսիբ արթուն կալ ՚ի վերայ անձին ,
Չմտանիլ ՚ի ձեռս քաղցր յուշկարարկին .
Ոյր այնչափ է կար շրվանց և լեղուկն ,
Յաղթէ խնամտոց արքայլց բաղկին :

ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻՒՐ

Քան բերդ ամուր զն՛նչ հաստատուն ,
Բայց միաբան եղբայրութի :

Որւա՞ր էդբարք միաբան էն ,
Ամեն Բանի միշտ ինչ աղբէն :

Հիւ . Սէկ սան մը ծեր շատ որդիք ունէր .
Երբոր հասաւ վերջնն ծերութե՛ն, և տեսաւ
Թէ մօտ է վախճանին, կանչեց քովը բոլոր
որդիքը . նայեցաւ որ ամենէնքը քոյն էն ժող-
ված, բերել տըւաւ մանար ցուպեր լպոսի-
նէր, և բոլորը միատեղ կապեց ու տըւաւ
մեծ որդուն, հրամայ որ կտորէ : Անալ
յանձն առաւ . բայց որչափ որ ջանաց՝ և
շատ անգամ ուժ տըւաւ որ կտորէ, չի

կրցաւ կտորեր էր : Ապա տըւաւ զայն երկ-
րորդին . անալ տըւաւ երրորդին . ոչ մէկը
ոչ մէկալը կրցան կտորել զայն կապոյը :
Ասանկ որ եղաւ ծերն առաւ զայն կապը
քակեց, ու զատեց . ամեն մէկին մէյմէկ
հատ տըւաւ, և հրամայ որ երկրորդ ան-
գամ փորձեն, ու կտորեն . բայց անոնք ա-
ռանց դժւարութե՛ն մէկէն բոլորը կտորե-
ցին : Անտունը գարձաւ ծերն ըսաւ . Ո՞ր-
դեալ, երբոր էս այս աշխարհքէս ելլեմ, ա-
սանկ սխաի ըլլայ ձեզի . որչափ որ դուք
ամէնքնիդ միաբան մնաք, այնպէս զօրաւոր
կըլաք որ մէկը չի կրնար ձեզի շարժել .
բայց անմիաբան եղածնուդ պէս, անանկ
սխաի ակարանաք, որ սլախի փորձանք մը
ձեզ կրնայ կործանել :

Որւա՞ր Ռաֆաւորութիւնէր իան աշխարհոյն
մէջ՝ որ միաբանութիւն ինչա՞ք էն, անմիաբանութիւն
ի՞նչ ինչօնին : Հայոց Ռաֆաւորութիւն Կանի որ
միաբանութիւն կար՝ այնչափ մեծոյաւ որ աշխարհոյն
պիւրեց . Բայց անմիաբանութիւն փէլ ժամանակի մէջ
ունէնայաւ :

Չլինչ հաստատութիւն գոյ երկրի երկնից,
Որ քակել զօրէ զկապ միաբանից .
Զի երբ միաբան եղբարք գտանին,
Դիմադրեն ուժոյ բոլոր աշխարհին :
Յէր վերայ կանգնի գու՛նտ ակեղերին,
Բայց ՚ի միաբան տարերց չորեքիկն .
Ի.բախիլ սոցա քակի և աշխարհ,
Ի.բախիլ եղբարց քակի տուն տեղին :

ՀՈՎԻՒ ՍՏԱԽՕՍ

Զինն զքօսանք ստախօսին .
Երբ հաւատայ ոչ դք նմին :

Այն է շատաւ սոսի խօսողին ,
Որ յարդ շատար էրէն խօսիին :

ՀԹ. Տօլիւ մը իրեն զքօսանք էր ըրէր , որ
ատենատեն կը պօռար գայլին դէմ , թէպէտ
բան մը չէր տեսնէր : Այս ձայնը երբոր
կառնէին գրացիները վաղէին կուգային :
Իսկ հովիւը շնորհակալ ըլլալով անոնց աշ-
խատանքին համար՝ կը խնդար զըւարձանա-
լով , և շատ անգամ այսպէս ընելով կը խա-
ղար : Սակայն եղաւ որ օր մը իրաւ եկաւ
գայլը մտաւ ոչխարներուն մէջ . սկսաւ կան-
չել պօռալ հովիւը որչափ որ ձայն և ուժ
ունէր . բայց սրջափ իրեն օգնութի կանչեց
պարսպ ելաւ . վն զի գրացիները կարծե-
լով , թէ սուտ կը պօռայ չուղեցին երթալ
անոր օգնութի ընելու : Աւտի յաջողեցաւ
գայլին , որ բոլոր ոչխարները պատուեց :

Ստախօս յարդուն շահը , այն է որ շէփայ
խօսիին ալ յարդ շատար , և մէկին քով հաւա-
գար մտնէ լուսնի . որովհետեւ սոսիք՝ այ ճշմար-
տութիւն հակառակ է : Ոստի հին արեւը սոսի
երդամ ընողին մեղան ին իբրեւին :

Ահա շահ արտուղ խարոզ սուտ լեզուին ,
Որ 'ի սուտ փոխէ զիսկութի իրին .
Հակառակ գորով անխաբ ճշմարտին ,
Անհաւատարիմ լինի բոլորին :
Արդ մի հետեւը դու ստախօսին ,
Որ զիսկն եղծանէ զիւր ստոյգ բանին .
Զի որ միանգամ սովոր է խարէլ ,
Բնաւ բանք և գործք անհաւան լինին :

ՈՒՐՈՒՐ ԵՒ ԼՈՒՍԻՆԵԱԿ

Երբ և նուագ չեն ընդունակ
Ի կերակրել զօրկոր դատարկ :

Ամէն բանին արեւը իայ .
Արեւի գորդ սիւս գեւեւելայ :

ձ. Ուրուր մը շատ անօթի ըլլալով կը բըռ-
նէ ճանկին մէջ մէկ լուսինեակ պիւպիւս մը :
Ո՛ր ուրուր , կըսեր , լուսինեակ իմ կեանքս
ինձի բաշխէ , ես քեզի մէկ բան մը երգեմ
որ զմայլին . վն զի իմ ձայնս դուն գիտես
որ նծներն ալ կըզմայլեցնեն : Պատասխա-
նեց սուրուրը , ես առանց կարծեաց յօժար
սրտով կը լսէի .բու ձայնդ , թէ որ չկանայի
ներսէն , թէ հիմա աւելի կարօտութի ու-
նիմ կերակրի , քան թէ եղանակի : Զայս
քսելով կերաւ :

Ամեն Բան խոսմանս անուխ, ապենով Էդանք Բա-
նը միշտ լսաւ ի լըւայ . շատ մարդ էայ որ գործով
ապեն չոտած Բաներոս հետ ըլլալով հարկաւոր Բա-
նէն էր ինչ Ժամայ եւ ինչեղծ լըլլայ :

Ուսիր չլինել թոյլ 'ի սիրտանին ,
Գնալ 'ի զբոսնուլ յերգս ընդ 'նուազին .
Այլ է ժամանակ վատասկել շահիլ ,
Եւ այլ ժամանակ խօսել եւ հրճուիլ :
Քանիք հեղք 'ի գործս դնան զմայլին
Ի լուր քաղցր երգոց ձայնի հուետորին .
Թողուն լըք դատարի զիւրեանց որովայն ,
Ղնուն զսեղիս բաղնամայ լոկ օղին :

ԱՌՒԻԾ ԵՒ ԱՂՈՒԻՄ

Բնութի շոգմոգ նման ձիթոյ
Յանգ ելանէ յերես ջրոյ :

Կեղծաւորներն եղի մման ,
Կընեն ի լըլլան երես ի լըլլան :

ձն . Երբոր առիւծ մը թագաւոր սկսի
պսակվէր՝ ծանուցում ըրաւ ամեն կենդանի
ներուն , թէ պէտք է որ դան իրեն հպատա-
կուի , եւ ծառայուի յցընին . ուստի ամենքն
ալ վաղէցին եկան , ու խոտաղան որ հնա-
զանդ մնան մըտ : Մինակ աղուէն ուշա-
ցաւ , եւ ամենէն ետեւ երեցաւ առիւծին :
Իսկ առիւծը երբոր բարկու թԷ կը մըլն-

չէր՝ աղուէսը խոնարհ ձանովը ըսաւ : Տէր
խո՛ , ժամանակ չունեցայ երեւնալու տերու-
թե՛դ առջին . վն զի սերն՝ որ ունիմ՝ քու
վրագ մի միայն ստոծաւ եղաւ իմին ուշա-
նալուս . որովհետեւ լրածիս պէս թագաւոր
րեց . վաղէցի գնացի կուռքին հարցընելու ,
թէ սրջափ պիտի թագաւորես : Իսկ կուռ-
քը՝ որուն ամենն օր քեզի համար կաղաչէի
ն՛ի թագաւոր՝ ինձի վկայեց ուրսիս թիւ ,
որ սրտիս մէջ ունէի . վն զի հաստոտեց ,
թէ առիւծներուն մէջ մէկ թագաւոր մը
չէ եղած , եւ չսկսի ըլլայ անանկ երջանիկ
եւ երկան ժամանակ թագաւորութի ընօղ ,
ինչպէս գուն : Եւ ահա այս լուրս ժամ մի
առաջ տերութե՛դ ուղեցի հասցընել . բոյց
կուռքին քով ուշանալս թնոյ չի տըլու ընե-
լու : Այս անմեղադիր խօսքս անանկ շտտ
հաճելի եղաւ առիւծին , որ չէ թէ միայն
չի բարկացաւ , այլ եւ շորհակալ եւս եղաւ ա-
նոր աշխատանացը վրա , եւ ամենէն աւելի
սիրով ընդունեց զայն :

Առիւծը օրինակ է անանկ իշխաններուն , որ
երեսպաշտօղ իեղծաւոր մարդուն խօսքն աւելի
խաբան ու ինչ դապաւեն , զան Ռէ հաստաբեմ
Բարեխօսի , որ անոնց զահուան համար իաշխա-
պին . վն զի անանկները ամեն Բան ինչէն , ու
ըրէն երեսն ալ ինչէն :

Օրհնոր հեշտալուր ձայն փաղաքողին ;
Ի լուր լսելեաց արքայից վէհին .

Ձի յաւէտ նոցա պատիւ յարդուծի ,
 Եւ ոչ խմաստնոց տան աւագանին :
 Այս է գեղեցիկ վիթպանք նոցին ,
 Որ շոգմոգ բանիւ խարին և հաճին -
 Եւ զայն ոչ գիտեն թէ բանիւ միայն ,
 Ի միտքս ծանակ լինին շոգմոգին :

ՄՐՋԻՒՆ ԵՒ ԱՂԱՒՆԻ

Բարերարօղն զգուղնադոյն ,
 Գտցէ բարիս ըստ իւր չափուն :

Բարին ընէ ծուլն եփէ ,
 Շոպով իոպայ քեւ իւր Գպէ :

ձգ . Սէկ մըջուն մը անդգուշուծի կէյնի
 պղտի գետի մը մէջ . երբոր կը խղճվէր
 հոն՝ աղաւնի մը կը տեսնէ զայն , և ծառի
 ճիւղիկ մը կը ձգէ ջրին մէջ , որուն վրա
 կայնած էր ինքը . և այն կըլլայ մըջունին
 իբր նաւ մը , որ ցամաքը հանելով կազա
 տէ զայն : Յամաքն ելլելու ատենը որսորդ
 մը կը լարէր աղեղն ու աղաւնիին կը նայ
 էր . երբոր պիտի նետէր զարնէր , մըջունը
 հասկըցաւ իր քարերարին մտառը , շուտով
 վաղեց եկաւ որսորդին ոտքը խածաւ : Իսկ
 որսորդը վերվար ըլլալով ձայն էլաւ , ա-
 դաւնին խմացաւ թուաւ : Եւ այսպէս մըջ-
 ունն որ պարտական էր իր կէանքը աղաւ-
 նիին , փրկեց զայն փոխադարձ . և այս մը-

Ղոցով հառուցում ըրաւ անոր բարերարու-
 թէքը , որ տեսեր էր անկէ :

Օրինակ է փոխադարձ արդարութիւն , որ մէկ
 ինչ առէկոտնէ ըրաւ մէկինին , անաւ անոր պայն
 ըրաւ իրեն մեծութեան լափոսն նայելով . վն զի
 ամեն գործի՝ ընողին աստիճանէն իւր լափովի :
 Ոսպի ամեն ճարդ պէտք է ըսպ իւր լափոսն է-
 բախտի ճաննաւով հապոսոցում ընել :

Աստ է տեսանել պատգամ տէրունւոյն ,
 Որ կըսէ բարիս ըստ արդար չափուն .
 Թէ արար՝ յորմէ չունէր ակն առնուլ ,
 Յաննիազ գանձէն կըսի չափ նորուն :
 Եթէ բաժակաւ ջուր չափես փոքուն ,
 Անդրէն քեզ ջամբին լծաթաղուն գեղուն .
 Եթէ նպաստ ինչ առնես կարօտին ,
 Անկարօտ մնաս ՚ի վիճակ կրկին :

ՄԱՅՐ ԵՒ ԳՈՂ ՈՐԴԻՆ

Որ ոչ զորդւոյն չար գործ պատժէ ,
 Գարը ոճրագործ զնա առնէ :

Ովիւր պատիւն առէ ի ուղե ,
 Ամեն պատիւս միշտ իւր շափէ :

ձգ . Սայր մը իր որդին չէր պատժէր բնաւ
 պղտիկ գողուծիէ համար . որ մանկուծէն

սկսաւ ընել, և իրեն սովորուծել եղաւ : Ուստի որչափ որ հասակն աճեցաւ, այս չարութիւն ալ հետը աճեցաւ : Տղայու թէ ատենը խնձոր մը առաւ, և մէկը չի մտածեց զինքը պատժելու : Երբոր գնաց դպրատուն ընկերներուն գրքերը կը դողնար ու կը տանէր մօրը ցոյց կուտար . իսկ մայրը խնդալէն 'ի զատ ուրիշ բան չէր ընէր : Աւելի որ մեծցաւ՝ սկսաւ դրացիներուն տունը թաւրել, և ծանրազին բաները դողնալ . սակայն խրատ մը կամ նախատինք մը չի լսեց մէկէն : Շատ չանցաւ, գէշն գէշն եղաւ . և անանկ չարացաւ, որ սկսաւ քաղաքներուն մէջ և մեծ շամբաներուն վրա առաւ զսկուծի ընել . մինչև դատաւորը բռնեց զինքն, ու արդարուծի դատապարտեց, որ կախուելով մեռնի : Երբոր վեր պիտի հանէին կախողանէն, քաղաքը բովի եղողներուն, որ մայրը բերել տան, ուր է նէ ջրհորհը ընեն գանեն իրեն համար, որ ետքի անգամն ալ տեսնէ : Մայրն որ տեսաւ խնդրեց որ իրեն մօտենայ, և ձևտոցուց թէ կուզէ գրիելով բարեւել : Բայց ակռաներովը բռնեց անոր ականջն ու քաղեց փրոցուց . յետոյ դարձաւ ժողովուրդին ըսաւ : Պս՛րոններ, թէ որ այս թշուառականը զիս պատժէր խրատէր մանկուծիէն ատենը, որ չափ անգամ որ այս չարութիւնը կընէի, հիմա ես ասանկ դարչելի մահուամբ չէի մեռնէր . ուրեմն դադարեցէք այլ մի՛ զարմանաք ըրած բանիս վրա . վս՛ զի ես մայր չեմ՝ ճանչնար ինձի ստիկա, այլ մեծ թշնամի :

Խրատը ըլլայ ճնողաց, որ արդարին մանկուծի տրենը լաւ նային ու պատժեն երբոր գէշ բան չի վրանին ինչ արեանէն . վս՛ զի մեծ ինքնանին աւանգ, քանի որ խնդալէն՝ ինչ որ սորվեցընէս դայն ինչնէ . երբոր մեծնան անանկ ինչ քան : Ոչ որ զարնէլ խրատէլ տուէր՝ խաբէ իր դատալն . ոչ որ ինչ սիրէ՝ ինչ խրատի, ինչ Սողոմոն :

Ահա դառնաղէտ տեսիլ ահադին,
 Մայրն է դժնդակ դահիճ՝ զաւակին .
 Պատժի և պատժէ զիւր ծնող որդին,
 Հատուցումն ատեն մահաբեր կաթին :
 Ո՛վ ըսանկ պարք են խոհեմ՝ ծնողին :
 Ուղղել խրատել զիւր անսաստ մանկտին .
 Եթէ միանգամ խնայէ նմին,
 Ողբայ զայն ապա առ կախաղանին :

ՃԱՆՃ

Հատակերին կոտող է իւր յագ,
 Ուտէ սլայթի մնայ անյագ :

Ծախալէ մարդիկ են ծախ կարաս,
 Որւա՛ լընէս փշոք է պախաս :

Ճք . Սէկ առաւել շատուկեր ճանճ մը կը մանէ կերակուր եփելու տեղն ու հոն չափէ դուրս ուտելու համար պտուկին մէջ կը խրխովի, և այնչափ շատ կուտէ կը խմէ չափաղանց, որ մինչև ճաթի հոն կը մնայ :

Օրինակ է գինէ՛մո՛ւ և շաքա՛նէր ճարդիանո՛յ որ
ոսփելով խմելով ինանգերնին իոսփեն, և հոգառով
ճարմով ի ի որսւլ ին. Ժանասանդ երբոր ուրիշին
Բանը գոնեն ոսփելով ին ի շաքանար. և ինչպէն թե
ճարդիային ախորժակն իրախն նման է, որչաք շաք
ոսս, այնչաք առելի ի ը բորբոքի, մինչև որ հասնի:

Ապաժոյժ անյագ կիրք շատանդերին,
Յանկայ զծով ընուլ յորովայն ճանձին. Եւ
Որչափ շատ է կերն այնչափ ի զքք աճին,
Մինչ անյագու թէ սպայ թիւ զլնովին:
Ուսեր չափ գնեւ անյագ որկորին,
Մի սպայ թուցաներ զայն 'ի յուսեղին.
Զ ի բազումք աստի բարձան 'ի միջոյ,
Կերակոր եղեալ որդանց զաղաղին:

ՀԵՐՄԻՍ ԵՒ ՓԱՅՏԱՏԱՏ

Ճշմարտախօսն առ զիւզազանց,
Եւ առ մարդկան միշտ գերազանց:
Շիփակ ճարտը մշտ ի ը շահի,
Եւ առնուսն է սիրելի:

ՃԵ. Փայտ կտոր զմեկ կորսնցընէ կացինը,
Եւ որովհետև անուլիը հացը կը վատըկէր,
աղքատ մարդն սկսաւ յուսահատելով աղա
ջէւ Հերմէս (չածին): Իսկ Հերմէս խղճա
լով անոր աղաղակին վրա կերևնայ իրեն, ու
մէկ սրծը թէ կացին մը ցցընելով կըսէ. այս

չըլլայ կորսնցուցած կացինդ: Պատասխա
նեց մարդը առանց տարակուսի, թէ չէ:
Դարձեալ անը ցըցուց իրեն մէկ ոսկիէ
կացին մը, թէ արդեօք այս է: Ասալ չէ,
ըսաւ մարդը: Յետոյ ցոյց տըւաւ իրեն եր
կը թէ կացին մը: Աղաղակեց փայտ կտորը,
թէ ահա այս է որ կը փնտրուեմ, և ասոր
համար միայն քեզի կաղաչէի: Ա՛ռ, ըսաց
անը, և քու բարի հաւատքիդ համար ան
մէկալ երկուսն ալ: Եւ այսպէս ստիպեց
որ իրեքն ալ առնէ երթայ:

Կուսպալանէրը ինչին թէ Հերմէս էր որդի
Ղիկոսին, և զանազան արուեստներու լած ին
վէր. այս պարճառուս խոյս կորուր անոր կաղա
չէր: Որ օրինակ է շիփակ և արտար խօսողի,
ասանկ ճարտը մշտ բարի ի ը գոնէ:

Տեսեր զպերճու թի ճշմարտախօսին
Չխորդ խկաբան դտաւ 'ի բանին,
Ոչ եղծանելով զիսկն առ ցանկու թէ,
Պանծայ և շահի զարծաթն և զոսկին:
Վայ որ 'ի շահեւ զանցաւոր ոսկին,
Երդուն և խառնեն սուսն ը ճշմարտին.
Որով և խաւար է նոցա բաժին,
Որդի ստու թէ խաւարասիրին:

ՄԱՅՐ ԵՒ ՏՂԱՅ ԼԱՅՕՂ

Ի վայելուց ազնիւ ծնողաց,
Ժուժալ ձայնի անմեղ մանկանց :

Մի գէշ արարէր լացող փղուն ,
Որ լար վրանս գ լի գայ գլխուն :

ձգ. Տղայ մը օրոցքին մէջ պառկած անանկ
կուլար որ մօրը համբերութիւն հատաւ , և
սպառնալով ըսաւ արուն . Թէ որ ձայնդ
չի կարես հիմա քեզի գայլին կուտամ որ ու-
տէ : Այս խօսքս որ կըսէր՝ դայլն ալ տանը
պատուհանին սակէն կանցնէր ու կը ընէր
սպառնալիքը . ուստի մէջէն վազեց ուրա-
խութեամբ գունն եկաւ , որ յամբարանէ տուն
որուն կը փախաբէր : Բայց չարաչար խար-
վեցաւ . վն ղի մայրը զայն տեսածին պէս
շուտ մը կանչեց զբացիկները , որոնք զէնքով
եկան օգնութիւն , և գաւազանով երկաթնե-
րով ծեծելով հարածելին զգայլը :

Պէտք է ինչ որ մէջ մայր մը փոփոհալով փղուն
անէծք Կայ . և բարձրութիւն գէշ խօսք Բերնէն հա-
նէ , որ ընկալ թէ լար պարսկականս մը հանդի-
պի . վն ղի օրհնէնս ալ ըսաւ ինչ հասնի , ու
անէծքն ալ հոգեւոր և մարմնաւոր ծնողաց : Ա-
րիւնքս ինչ ինչ , Թէ աշխարհիս ու գէշութիւն
փղին մօրն ինչ ծանօտը լի . որովհետեւ որդուն
ինչ մայրն է :

Ձխորդ վաղ լուեալ կրից մօրն գէշոյն ,
Վաղէ մերձ առ դուրս խել գաղայն .
Այս գործ է չարաց որ գնան շրջին ,
Դաւել խարդախել ծնունդս բնկերին :
Սակայն ազնիւ գութ ծնողականին ,
Չժուժայ մերձիլ առ նա թշնամին .
Մերժէ հարածէ անդէն առ նմին ,
Ձի գան և հարուած են չարաց բաժին :

ԿՐԻԱՅ ԵՒ ԱՐԾԻԻ

Որչափ հարստն ի վեր ճախրի ,
Այնչափ սաստիկ գահազմի՞ժի :

Թէ վեր էլէս հարստնս ,
Վէրէն ինչիս ուրիշ ինչս :

ձէ. Սրբան օր մը աւաղին վրա բարձ գալով
կերթար կաղաչէր արծիւին , որ զնիքը վեր
հանէ օդին մէջ . և որչափ կարելի է շատ վեր
բարձրացընէ իրեն հետ : Իսկ արծիւը անոր
խօսքը չի կոտրելու համար առաւ զայն իր
ճանկերուն մէջ , հանեց բարձրացուց ամպե-
րէն վեր : Սիրելի , կըսէր , անհանգարտ կրիան՝
ես վարն եղած ատենս ամէն կենդանիները
զիս կանարդէին . բայց հիմա առանց կար-
ծեաց նախանձելով ինձի կը նային , որ ա-
նոնցմէ շատ վեր ելած եմ : Երբոր ասանկ
կը պարծենար , արծիւը հոգնեցաւ զայն
բռնելու , և ճանկերը բացաւ ձգեց վար :

Անտեսնը հարարտ կրիան ընկաւ շուտմը քա-
րերսուն վրա , ցըրելն ցըրելն եղաւ :

Փիւխտո՞ջանի ճը հարցոողին , թէ անժ ինչն հա-
ճար թոյլ էոոոոյ լար հոյարս ճարդիինէրուն , որ
ձեծնան ու քարճբանան : Անաւ պարասխան քը-
սաս , թէ անոր համար , որ քարճբէն ինչեւի՛ւ լա-
ճը էպոր էպոր ըլլան . ինչպէս եղան իբիան :

Ահա գաղափար ամպարհաւաճին ,
Որ պանծայ ընդ ճախր յաճիլ յեթերին .
Ոչ գիտէ թէ այն բարձրագոյն վիճակ ,
Գուշակէ նմա կործանումն ուժգին :
Զի՞ բերկրի հարսուն 'ի թուիչ բաղլին ,
Երբ քան դայլ 'ի վեր բարձրանայ յերկին .
Երկեւղ ոչ բերկրանը նմա պատշաճին ,
Զի՛ չար է անկումն գերամբարձ կային :

ԽԱՉԱՓԱՌ ԵՒ ՉԱԳ ԻՒԻ

Բարի ծնողաց անաբխին ,
Լինին որդիք անաբխին :

Չասին ինչ որ ծնողէն քեանն ,
Չար թէ քարի սորձի իննն :

ՃԵ՛ . Սաչափաւը կրսեր իր ձագին , թէ
պէտք է որ գունը զքեզ շտկես այդ մեծ պա-
կատուէդ , որ շատ ժամանակէն 'ի վեր քու

վրագ կրտեսնեմ : Այան զի կընայիմ որ
միշտ ծուռ ծուռ կըգալես ետևորանց . ինչ
չու համար ուրիշ կենդանիներուն պէս զէտը
'ի առաջ չես երթար : Պատասխան տըւաւ
ձագը . մայրիկ , ես ուրիշ բան չեմ ըներ ,
բայց ինչ որ կընես դուն կրտեսնեմ՝ ես ալ
անանկ կընեմ : Թէ որ կուզես ես զիս շոտ-
կեմ , նախ դուն սկսէ՛ք զքեզ շտկել :

Խաւաճառն է չաղանոց . որ բնապէս խոսոր-
նայ քան լու՛ւր օրինայ է անանկ ծնողաց , որ ի-
րենք շխարհ լինէ երևար արտաքինուեամբ , ե-
նչուէն որ դասախին շխարհ էրթան . Բայց անհը-
նար է , թէ քան ծնողաց լար օրինայ ը քեանն լու՛ւ
առէն ըլլայ . վ՛ն զի ծնողաց պէս լաւ վարժապէս
էն ինար ըլլաւ , թէ որ ծնողք ճը ինչն քառն
արտաքինն ըլլաւ , նախ ինքը թող ընէ արտաքինու-
թի՛ որ անաւ սորձի :

Այսպէս օրինակ ծնողաց կրկին ,
'ի գիրք սիրտ մանկանց խոր տպաւորին .
Քանզի օրինակ յաւաւ քան խրատ
Լինի ուսանել 'ի դպրոց ծնողին :
Քանի՞ նախատինք անտաւոր ծնողաց ,
Երբ կամին զորդիս առնել բարեկեաց .
Ինքեանը զուրկ դուրձ յառաքինութեանց ,
Ուղղել նկրտին զնոցին ընթաց :

ԻՇ ԵՒ ՏԼԻԲ ԻՒԻ

Չգետս և զարդ զարմնւղն անզօր
Չառնեն արի առիւծ հզօր :

Ի՞նչ ասի հագնիլ յորևն առիւծին ,
Երբ որ վախի՞ր Էւ ի ներսին :

ձԹ . Սէկ էջ մը առիւծին մերթը քոսսը կը
հագնի , ու ջաղացքէն դուրս կեղէն , և ան-
տառէ անտառ կերթայ անանկ այլակերպ
որ ամեն կենդանիները կըլախցընէ . որոնց
որ կերենար կըմամբայցին , թէ ի՞նչ բանի
կըմանի . ուստի սոսկալէ բան մը երևնա-
լով իրենց՝ շուտ մը կըվախչեն դողալով :
Վախը հասարակ էր անոնց մէջ , մինչև ա-
ռիւծներն ալ կըհալածէր : Երբոր ջաղացալ
նը քէյրի մէջին կըկնորուէր էջը , կըհանդի-
պի անոր՝ ու մէկէն իմէկ հեռուէն կարծէ
թէ իրաւ առիւծ է , շատ կըվախնայ . բայց
մտաէն որ նայեցաւ՝ տեսաւ իշուռն ականջնե-
րուն ծայրը դուրս ելած , հասկըցաւ անոր
խաբէութիւնը : Ան ատենը շիտակ վըսն վաղէց ,
և առանց խնայելու լաւ փայտ մը քաշելով
խօթեց ջաղացքին մէջ :

Մարդոսս պէտք է որ առաքինութիւն էրեն
բնութիւն ընէ սովորութիւն . որքա՞տ որքանի՞ն շուտ

լաւ Բան մը պէտք է , թէ որ ջանայ՝ ինքն ալ իրնայ
ընել : Ինչ թէ անխելչ իշուռն պէս հագնուստով
Վայն գաջ էրևանալ , ու գաջութիւն լուսնեանալ : Քիչ
լիսողանէն ըսին թէ ամեն Բան Բարսէութիւն
իւրերի . մարտը Վայն հասար ըլլաւ իւր Իրարի :

Տէս յիմարու թի վատ ասիկարին ,
Կարծէ զգետուք վէհ լինել յանձին .
Այն արտաքին է ոչ յատուկ ներքին ,
Մերկանայ լինի որպէս առաջին :
Արդ ջանա՞ ունեղ զարու թի վէհին ,
Գրեալ քանդակեալ 'ի սիրտ և յոգին .
Չի թէ զանայ բնութիւն զբարին ,
Գու ունակու թիւ զթերին :

ԳՈՐՏ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Եթէ իցես բժիշկ ճարտար ,
Արդ արա՞ նախ անձին . քո ճար :

Թէ Դոսն լիցան քեզ լաւ ընել ,
Ի՞նչպէս ինչոս որքան ընել :

իլ . Ղորտ մը ճանչնալ սխաւ մէկ քանի
բժշկական խոտեր , որ բուսած էին իր լճին
քովերը : Յետոյ միտքը գրաւ որ կենդանի
ներուն հասկըցընէ , թէ սորված է ինքը բու-
լոր բժշկութիւն արուեստը : Երբոր ամեն գի-
ծանուցում կընէր , թէ գիտէ բժշկել անալ
խալ ամեն կերպ հիւանդութիւն որչափ ան-

բժշկելն ըլլայ . մէկ աղուէս մը՝ որ գեշ հիւ-
 ւանդութիւմ՝ ունէր, ուղեց անկէ դեզ առ-
 նել : Չայն որ տեսաւ գորտը սկսաւ սպառ-
 մել : Թէ զօրմանայն բժշկու. թիւններ ըրեր
 է . որը ըռընացուցեր է, որը ազատեր է,
 քիչ մնացեր է որ յարու. թիւ ալ սայ : Երբոր
 պատմութիւն ըմնցաւ, յորդորեց հիւանդն
 որ բոլորովն անոր դեղերուն յանձնէ ղին .
 քը . պէտք է որ, կրէր, քիչ ժամանակին մէջ
 ըռընանաս : Իսկ աղուէսը մեծ ուշադրութի
 մտիկ կրնէր, մինչև խօսքը ըմնցաւ . յետոյ
 այս պատախանը տըւաւ ծաղը ընելու կեր-
 սով մը : Դուն շատ արեկ բաց . րեցիր,
 իրաւ որ ըսածներուդ շատին կաւայցի, թէ
 որ չի մտածէի . քեզ տեսած ստենս . վասն
 զի կրտեսնեմ սրկուհիքներդ դեղնած և կա-
 ղուտ, որ ստոյգ նշան է, թէ դուն գեշ
 արամագրութեան մէջ հիւանդես : Հասպա
 ինչպէս կրնաս ղես բժշկել, երբոր չես
 կրնար դուն զքեզ բժշկել : Ասանկ զուրցե-
 լով թողուց գնաց :

Օրինակ է անոնց, որ իբեից պայմանութեանը
 իւ Ռոդան, ուրիշիւնը շտիւտ . իւնային . Բայց
 ծաղը իււնան ամենուն, որ իւնան իբեի Ռէ Բժէն
 Բժշկեա՞ր գնայն Գ :

Այս տարացոյց է աստաւոր անձին,
 Որ զայլոց զլէրս բուժէլ վաստակին .
 Եթէ ունիս դեզ զարմանիչ աստին,
 Դէր զայն ՚ի վերայ քոյդ անբուժ վերին :
 Բանի՞ շաղակիրատք նմանեալ սմին,
 Բանիւ իմաստուն երևեւ տքնին .

Սակայն գիտնոց է սակաւ բարբառիւ,
 Զի միշտ լի ձայն գատարկ անօթին :

ՇՈՒՆ ԵՒ ԳԱՒԱԶԱՆ

Թուք անարգանք յերես չարաց
 Վարդ համարին և զարդ գիմաց :

Որուն ԳՈՂ որ խօնիւնէի Խայ,
 Զի ամենաբ ինչ որ ըլլայ :

ղիւ . Աստղած շուն մը կրխածներ բոլոր
 անցնողները . տէքն որ այս ըրած անկարգու-
 թին իւնացաւ, ուրիշներուն հասկըցնելու
 համար մէկ գաւազան մը կախեց վիզն որ
 ամմէն տեսնող զգուշանայ անկէ : Իսկ շունը
 կարծելով թէ այն մէկ պատուի մը նշան է
 որ վզին վրա կրտանէր, սկսաւ հպարտա-
 նալով երթալ ճամբաներէն գլուխը վերցու-
 ցած, և նախատանքով կրնայեր ուրիշ շնե-
 րուն : Անոնց մէջէն մէկ շուն մը չի կրցաւ
 քաշել ասոր անմիտ հպարտութիւնը, ըսաւ ի-
 րեն . խեղճ յիմար ինչ է ըրած անխելքու-
 թիւ . անանկ բանի մը վրա կը պարծենաս,
 որ քեզ պէտք է ցածընէր . վի ղի վիզդ ան-
 ցած գաւազանը չէ նշան քաջութե, այլ
 նշան բու չարութեդ :

Աճի՞ն լուսնեցող մարդուն ինչ որ ընես իբեի

222
 Ռեծու-Ռիան էլ սեպէ, և աւելի գէշ էլուայ =
 Անոր համար գիտութիւնները ամեն լարէն վեր էլու-
 նէին անսոթը. և աղբի էլունին թէ մի գանիբ
 ամեն էրէնէն =

Սոյնպէս փառասէրը որչափ նախատին,
 Չայն շուք և սարծանք վերագրեն անձին.
 Թէ առ չարութեան 'ի ճակատ խարին,
 Իբրև քսլու թեան նշանակ' պարծին =
 Չինչ անհամբոյր բարք, զինչ գաղանային,
 Իբրև անպատկառ խածատող ժանտին .
 Գանդի յերեսաց էրք ամօթ մերթի,
 Ազատ զամենայն առնէ ըստ կամի :

ՈՒՂՏ ԵՒ ԴԻՈՍ

Այր գանգատող հաչէ մաչի .
 Որչափ խնդրէ միշտ վնասի :

Տծգոհ ճարճը որւա՞ր որ ւայ,
 Այնւա՞ր խնայ էրէն ինգոյ =

դէ. Օր մը ուղար քէվէն կը արտնջար Դիո.
 սին, թէ ինչո՞ւ համար չածնե՞րը ցուլն կի՞
 եղն եղջիւր արւին, ու ինձի մինակ ականջ
 արւին . կերևնայ թէ կըսէր արտնջողը, ել-
 ջիւրնէն ինձի այն կենդանիէն շատ աւել-
 լն կըվայլէին . և եթէ անոնք գլխուս վրա
 բուսած ըլլային, շատ աղւոր սկտի էրևնայի.
 որ ինձի կրնային ծառայելու թէ վարդա-

դէ. Ուղար և Դիոս : դէ. Սիրամարգ և Կոռնիկն :

ճ. Եղևին և Տորենի : ճն. Չկնարս և Չուկն փոր :

ճբ. Արծիւ և Բզէզ : ճճ. Ագռաւ ծարսի :

րանքի և թէ սրաշուպանու թեան համար :
 Տրուունջն որ ըննցաւ կարծեց, թէ Ղիտս
 սխտի նայի իրեն խօսքին . բայց հակառակն
 եղաւ, վասն զի բարկանալով անոր անխելք
 դանդաւանացը վրա՝ չէ թէ միայն եղջիւր
 չի տըւաւ որ խնդրեց, այլ և ականջներն ալ
 մանտրըցուց :

Տժգոհ մարդը որչափ մեծ ութիւն ունենայ՝
 Բան ինչ ինչ գործէ արդիւնաւ . Բայց պէտք է ամ
 մէն մարդ իրեն ունեցածին վրա գոհ ըլլաւ, և
 այ գոտի գաւ . որ ըլլաւ թէ այ բարձրութեան
 նեցածն ալ իր սրբոյնն է :

Ըստք ըլլաւ նման տրանջան թէ հիմ՝
 Ոչ առնէ Աճ զայս ինչ զոր կամիմ .
 Չգիտեն զկարգ ամենիմաստին ,
 Որ բախով կըւէ զբախ բոլորին :
 Զի՛քեզ սիլ յիմար զի՛ ձայնես ուժգին ,
 Կամիս փոփոխել զկարգ անբաւին .
 Դու կաւ ես անարգ և որդն ճնչին ,
 Իսկ նա տնտեսիչ զեղեւոց բարին :

ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐԻ

Որ ոչ կռուէ զվախճան իրին ,
Իւր վնասուք վորձի յանձին :

Ամէն Բանի մէջ մի ծայեր ,
Աստուծոյն էրնսն ընէր :

դէ . Սէկ մուշտակ կարող մը կրօնորուէր
արջու մորթ Կէրի . մի աշխատիր, ըսին, իրեն
երկու գրայինները, մենք հիմա կերթանք
հոս մօտ անտառը կըղարնենք մեծ արջ մը
կըբերենք : Ասանկ խօսելով ծախեցին ար-
ջուն մորթն ու պարտական էղան որ անոր
ձեռքը տան : Ուստի էլան գացին անտառը .
բայց ներս մտածնուն պէս, մէկ մեծ արջ
մը էլաւ իր բունէն, վազեց շտակ ատնց
վրա . այս երկու կտրիճները մոռցան իրենց
ըրած առուտուրը, և ուրիշ բան չի մտա-
ծեցին, միայն թէ աղատին . մէկը փաթար
վեցաւ ծառն էլաւ, մէկաւն որ գլտեր թէ
արջը մեռած մարմինն չի մօտիր, ընկաւ
գետինն ու շունչը բռնեց մեռելն պէս էղաւ :
Արջն որ եկաւ տեսաւ զայն գետինը բըռ-
ված, հոտվրտալով ասգին անգին դարձուց .
և մեռածի տեղ զնելով ձգեց գնաց : Երբոր
հեռացաւ մէկաւ ընկերը ծառէն ինջաւ ե-
կաւ ընկերօջը հարցուց, թէ արջն ի՞նչը
սաւ անկանջդ ՚ի վար, երբոր քովդ էր մօ-
տեցեր : Ան ալ կիսամեռ սրտասխան տը-

ւաւ, թէ ըսաց որ ամենևին չի ծախեք ար-
ջուն մորթը, մինչև որ գետնին վրա ձգած
չըլայ :

Պէտք է ամէն Բանին վերջը հասցնել և ա-
նանկ ընել . զապ մեծ պատասխանք է Երբ ըն-
հասցնելով ինչին էլալին ընել ինչնառնք, որ
զապ մարտիկ գըջացեր են :

Այս գործ անխոհեմ վաճառականաց ,
Որ գին հատանեն անծանօթ իրաց .
Է զի նկրտին զըկէլ օտարաց ,
Բայց ինքեանք զըկին արտաքոյ մտաց :
Զինորդ վայելուչ ընկերականաց ,
Հաւատարիմ գոլ խոհեմ ՚ի գնացս .
Զամենայն արարս արդար կըռելով ,
Շահին միշտ գովին յազանց և յազգաց :

ԱՆՕԹ ԵՐԿԱԹԻ ԵՒ ԱՆՕԹ
ԽԵՅԵՂԻՆ

Որ ոչ է գոհ ընդ իւր վնձակ,
Չ'ինքն արկանէ 'ի մեծ վտանդ :

Ու որ Գոհ է ի Վնձակի,
Շոտ ի Բերէ վա ի Գվիտն :

ՂԻ. () Որ մը երկըծէ ամանը հողէ ամա-
նին ըսաւ, թէ եղբայր մենք խոհարանին ա-
չէ վիտն մէկ կողմէն 'ի զատ ուրիշ բան չպի-
տի տեսնենք . ով որ բան չէ տեսած , բան
չեյտէ սրտամէլ , նա և կրովն թէ ճամբորդու-
թեւը միտք կըբանայ : Ես կրպիտաբխմ որ
քաղաք տեսնեմ . թէ որ դուն ալ ունիս
այս հետաքրքրութիւն միատեղ ճամբորդու-
նենք : Կըտեսնե՞ս այն ջուրը , որ վարէն
կանցնի . պէտք է որ մէջը մտնենք , յետոյ
թող կուտանք զմեզ ջրին , որ վաղելով տա-
նի . և այս կերպովս խիստ քիչ ժամանակին
մէջ շատ ճամբայ կրնանք ընել . և այն՝ ա-
ռանց աշխատանքի ինչպէս կըտեսնես : Հո-
ղէ ամանը շատ հաւնելով այս հնարքիս ե-
լաւ անկէ երկըծէ ամանին հետ մտաւ ջրին
մէջ . անոր ետևէն կերթար , բայց չի կրցաւ
շատ հեռուն երթալ . վասն զի երսուն ոտք
անդին չի գացած կտոր կտոր եղաւ : Իսկ
երկըծէ ամանն ալ երբեմն ալ զին , երբեմն

Ճախ գին ալէկոծելով միշտ քարէ 'ի քար կը
զարնրվէր :

Փոփոխանիք ճարտէ մէ Բանը ի Բողոս մէկաւ
ի ընէ . մէ Կեղէն մէկաւ Կեղ ի Բայ . Բայց Ինչ
որ ընէ՝ ուրիշ է : Մեկը հարցոց քիչ քիչ Կայն
մը , թէ շատ Կեղ Կանցնի Ինչու համար Բան մը ը-
վասարելեաց : Անալ պարտախան պըսաւ , թէ
Դոտն Կեղ Կեղտ պըբայ ընելուտ համար այդպէս
Կանցի :

Դժուրակ բերմունք փոփոխամտին ,
Որ սասանդական ցանդ տարուբերին .
'ի գիտեալ զաղուս՝ մտորեալ շըջին ,
Յօտարութեան անդ մաշին կորնչին :
Քանդի արարչն էից բնաւին :
Ես զանազան դորմս լը անցնիւր յատկին .
Որ դժգոհ ընի ընդ իւր վնձակին ,
Անվնձակ եղեալ քանդի իւրովին :

ՄԿՈՒՆՔ ԽՈՐՀՐԴԱԿՅԻՆ

Ճողով վաստց որջախ խորհի ,
Ոչնչ քարի վնձուել ունի :

Վասնիք ճարտի խոր ին քանէն ,
Բայց լաւ Բան մը ընել Լիյպեն :

ղէ. Ս կնեբը խորհուրդ կընէին , պիտի ո-
րոշէին թէ ինչպէս կրնան ազատիւ կատ-

ւին ճանկէն , որ գրեթէ իրենց ազգին իրէք մտին երկուսը ըստդեր էր . երբոր ամմէն մէկը կը մտնուտար իր կողմնէն , մէկ աւելի ծէր մը իրենց մէջէն վեր էլու , ծանր ձայնով մը խօսեցաւ : Ես կարծեմ , թէ կրտէր պէտք է այս անդգամ գազանին վիզը բոժոժ շնչեքս կախել , որ բովերնիս չի մտնեցած բոժոժը կիմացընէ մեզի շատ հեռուէն անոր գալը . և այս միջոցով ամմէն տտեն կրտանք փտխչի . դուք ալ կըհասկընաք լաւ , որ մեզի շատ դիւրին կըլլայ այս ճամբով գմեղ պաշտպանելու անոր ամմէն խաբէութեանէն : Ուստի բոլոր ժողովքը շատ գովեցին այս խորհուրդիս օգուտը , բայց դժարութեամբ մնաց մէկ մուկ մը գտնելու , որ կարենայ համարձակիլ և բոժոժը կախել կատունի վզէն . մի զի ամէնքնալ հրաժարեցան , մէկը կրտէր թաթս մերաւորած է , մէկալը աչքս հեռուէն չի զօրեր . մէկն ալ ըսաւ թէ էս շատ սրտոտ չեմ . մէկ ուրիշն ալ ըսաց , թէ չիյտեմ ի՞նչպէս ընելու է : Ուստի ալ մէնքն ալ զանազան պատճառներ առաջ բերին . անանկ որ առանց բան մը որոշելու բաժնըվեցան դային :

Տէր և անահ մարդիկ որևէ շաք ըլլան , և շաք մարտէն մէկ լաւ բան մը չեն կրտար սահմա նել . վասն զի ինչոր մարտէն չեն կրտար գլուխ րանիլ , անխաբար կընդդան :

Սաակս է տխար ժողովոց վատաց ,
 Որք նստին վճռել շահ հասարակաց .

Բայց զիայդ հնար այնց ժողովակաց ,
 Խորհել կատարել զօգտակարն ինքեանց :
 Զինչ օգուտ խորհել բազմատանը մտաց ,
 Եւ թողուլ անգործ զպիտանին խորհած .
 Որ ոչ աշխատի յօգուտ ընկերաց ,
 Ոչինչ վճարէ զուրկ յօգտակարաց :

ՅՈՒՆ ԵՒ ՆՈՒՍԱՅ

Որ փակէ զգուծն ընդդէմ եղբոր ,
 Ոչ գտանէ զսարխս բոլոր :

Թէ չես գլխար խորս եղբօր ,
 Ոչ քեզ գլխար խեղճութեդ օր :

դի . Միւսը մէկ ցուլի մը էտուէն կիյնի .
 Իսկ ցուլն անկէ ազատելու համար , ուզեց
 փախչիլ նոխաղին դունը կամ անոռը . բայց
 նոխաղը դուռը գոցեց , ու յանդիմութե
 ելըլուրնն ալ ցըցուց անոր : Ետ քաշվե
 լով ըսաւ ցուլը . անդգամ թէ որ դուն չի
 տեսնէիր ինձի հալածօղը , շատ պիտի զգու
 շանայիր զիս այսպէս վաճնաւելու : Գիտնա՞ս
 որ եթէ չի կրնամ հիմա բու կամօքդ տունդ
 մտնել , բռնութեալ կրմունեմ . թէ որ ա
 սեն ունենայիր , քեզի կը սորվեցընէի :

Յոռն է պուղայ , և նոխառն է սրտայն .
 որ օրինակ է խաբասիրս անօգուտ մարդու . որ

Տէրին շահ իւ լւնէնէն 'ի դաս' շնամ ալ ասլ իւս
զէ, Բէպէս քէն-քէն ալ Բան էի գայ :

Տիպ է այս առաւի անողորմ անձին ,
Որ փակէ դրուռն ընդդէմ ընկերին .
Փոխան նպաստել փախստականին ,
Եղջևուր դառնուածէ ամբառնայ նմին :
Ուսիւր օգնական ընել տրնանկին,
Մի՛ դառնար ընդդէմ վշտատես սրտին .
Զի որ ողորմի՛ ողորմին նմին ,
Պարսաւոր անէ զլարձօն երկնային :

ԴՌՈՍ ԵՒ ԿԵՆԴԱՆԻԻ

Ջանամբ զայլոց թերին ուղղել,
'Ի սեպհականն ոչ նշմարել :

Այլոք Գրծիւ շախէս իւս-զէն ,
Մերինները Գորս իւ նեպէն :

զէ . () ր մը Դիոս ըսաւ թէ բոլոր կենդա-
նինները թող ժողովին առջև . վի՛ զի կու-
ղէմ հասկընալ իրենց տրտուհիւ ու պակա-
սու թիւր . և ինչ պակասուածի որ ունենան՝
կրկեցընեմ : Անոնք ալ հնազանդելով եկան
առջևն . բայց Դիոս կարծեց, թէ շատ դանդը-
սող սխաի գանէ անոնց մէջէն . փիղը սխաի
գանդաի պոչին համար, ուղորդ ականջին
համար, մանաւանդ արջը՝ իր անշնորհք
կազմածքին համար : Բայց մեծ զարմանքն

այն եղաւ, երբոր տեսաւ թէ ամէնքն ալ
այնչափ հաճոյ էին իրենց վրա, մինչև որը
տերնին ալ արխարկեցաւ, թէ ինչո՞ւ Դիոս
իրենց վրա ասանկ կարծիք գացեր է : Սա-
կայն ըաւ կրցան իրարու պակասուածինը
գտնել, թէ անոր պէտք է բան եւեջընել .
մէկալէն պէտք է բան պակասընել : Իսկ
ամէն մէկը մասնաւորապէս իրենց կողմանէ
անանկ դոհ կեցան, որ շտկելու բան մը չի
դատաւ Դիոս : Կապիկն ալ հպարտուած թէ չը-
նորհակալ եղաւ Դիոսին . և զինքն այնպէս
գեղեցիկ դրաւ, որ չի կրնար ըլլալ :

Միշտ ուրիշի պատասխանէր իւր փնէն ,
զիւր փախուաւ Գրծիւն . Խիստ արաւ իւր փնէն
ուրիշին ըրածը, Բէպէս փոյր էն քերիւն լնն
պէսներ . Բայց երանի թէ նայէնք քերիւն շախէ-
նն , ասն թէ ուրիշին :

Այս գանգատանոց տեսիլ է ուսովին ,
Որ աժգոհուած թամբը վշտանան յանձին .
Բայց իբրև ինդրես թէ յի՛նչ պակասին,
Բերեն զընկերաց ոչ զւերեսնց թերին :
Զի՛ քեզ անխաւս, զի՛ դոչէս ուժգին ,
Զի՛նչ պակաս 'ի քեզ և զի՛նչ յընկերին .
Մեկին նշմարեալ զայլոց ըզթերին ,
Ուսղէս ոչ զքոյս , միայն ըզնոցին :

ՍԻՐԱՄԱՐԳ ԵՒ ԿՌՈՒՆԿԿԸ

Թող գովեսցեն օտարք համայն
Ձփոյդ սերճուժիւն մի քո բերան:

Գո՛ւ Բերանը տեղւի գովէ,
Թո՛ղ ուրիշը տեղ մեծընէ:

դ՞Ե . Սիրամարգը մէկ օր մը առատապէս կը պատուէ զկռուակը . երբոր պատուական կէտակուրները կըտայնային, ինքն սկսաւ խօսիլ թէ ի՞նչ բանով կը զանազանի ուրիշ թռչուններէն: Յետոյ ուղեց հասկը ցընել այս բարեկամին իր գերազանցութիւր, թէ սրջափ անկէ վերէ . բացաւ սրջը և ցըցուց անոր բոլոր վրայէ գեղեցիկ գունները: Իսկ կռուակը խոժոռելով անոր ունայնութիւր վրա բաւ . Բարեկամ ես կըհաւանիմ քեզի, թէ իմ վեատուրներս քուկինէդ շատ վար են գեղեցկութե՛ր . բայց երբոր կը մտածեմ, թէ դուն գժտարուէ՛ կըթօնցես հաղել տան մը երգիքին վրա, և ես ամպերէն վեր կը բարձրանամ, երդում ըլլա՛ քեզի, որ շատ ուրախութե՛ր կըլինիմարովիմ:

Սիրամարգը այսինչն թաւուղ գուշին օրի-նայէ և հպարտ խոտասիրին, որ խրճէ թէ իրմէ

վեր մարդ լի էայ . Բայց լինիլէ, թէ ուրիշին տուինք բաներ իսն որ ինչը արանի:

Այսպէս մոլեգնեալ ինքնապանծ ոգին,
Գեր ՚ի վեր կարծէ զինքն բոլորին .
Մինչ զերանուժիւն գնել խնդագին
Յառերևոյթ գոյն ցորման արեգին:
Ձխարգ վաղանցուկ սերճուժիւն նորին,
Ընդ շարժիլը լուսոյ այն տեսիլք փոխին .
Ձանս սերճանալ էրանդօք ներքին,
Առաքինանալ ՚ի թիւ թէթեկին:

ՎԱԳԻ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որչափ յանդուգն իցէ հըզօր,
Ընդգէմ բազմաց մընաց անզօր:

Մի՛ ձագահիբ Գոհն Գոհ ուժին,
Վա՛նդիբ թէ այլ ինչէր ունին:

դի՞թ . Սազը գազանը ժողվեց իր մօտաւոր կենդանիները, և անոնց գլուխ եղաւ, ու դնաց որտորներուն գէմ այս մօքով, որ նախատանաց վրէժը անոնցմէ հանէ. որ աւան օր կրնէին իրեն: Երբոր իր զօքբովն երեցաւ անոնց առջին, ըսաւ կենդանիներուն . ո՛վ բարեկամներ ես կուզեմ հոս ձեզ մէ բաժնըլիլ, ու մնա՛կ թշնամիներուս վերա յարձակիլ . որովհետեւ ես այնչափ զօրութի ունիմ, որ առանց ձեր օգնականու-

Թէր կրնամ հարածել թշնամիներս . ուստի
 դժոյշ կենայք , հոս կեցէք կաղաչեմ , ետևես
 չի գտք : Իսկ գայլը հասիըցուց անոր թէ
 կերթաս , բայց կրնասիկ չարաչար . զի մի
 նակ ըլլալովք որսորդներն զորաւոր չես
 կրնար ըլլալ : Բւստի թէ որ այսպէս միա
 բան երթանք վրանին յարձակինք , դիւրուք
 կրնանք անոնց յաղթել : Այս խորհուրդս
 բանի տեղ չի դրաւ վագրը . և ինքիքն վըս
 ասհելով վաղեց շտակ որսորդներուն վրա :
 Բայց որսորդները զայն տեսածնուն սէս՝
 կարկրախ նման վրան մտայցին նետերը . ու
 բոնց մէկը դարաւ իրեն , և խոր վիրաւորեց :
 Ան տանը ստիպեցաւ ետ դառնալ , ու ա
 մընալով եկաւ դայլին քով , որ շատ երե
 սը զարկաւ ըրած յանդգնուէր . բայց վագ
 րը սուանց զզջալու չի ցաւեցաւ իր թշուա
 ու թէր վրա :

Վագր՝ այսինչն մէկէնկ գապանն է խիստ փա
 րաշի եւ ցանդոգ . որ ամէն էինդանին երոս հէպ
 էը Խոտի , մինչև առիծի հէպ աւ իբնմարջանի
 Խոտի : Օրէնակ է Էպսը Էի մասծող ցանդոգ
 մարդու , որ խելիքն էիածը իբնէ , եւ ամենեին
 ուրիշի մփի լընէր . Բայց շապ անգամ աւ խայ
 րասակ իբնէ : Այսպէս Էն հիմայ վան մարդի ,
 որ Բարեխոտի խոտին մփի լընէլով խելիքն
 Բարածը իբնէ :

Զինչ շահ խիղախել խոտել զթընամին ,
 Մերժել չըլլուել ձայն խըրատատուն .

Յորժամ էլանէ յասպարէղ մարտին ,
 Կարելէր խոցեալ ծաղըն ՚ի զընին :
 Արդ մի վստահէր ՚ի զէն յոյժ բաղկին ,
 Եւ մի անխորհուրդ կագեր ընդ բազմին .
 Չի զէն զըրու թէ յուրվագուենին
 Խորասակէ միայն զըրուէ ուժգին :

ԵՂԵՒԻՆ ԵՒ ՄՈՐԵՆԻ

Խոնարհ ոչին յամէն վայրկեան
 Կայ ՚ի չարեաց աներկւան :

 Խոնարհ մարդի՛ ուր ո՛ր ըլլան ,
 Ամէն շարէ միայ արապ փան :

Ճ . Երկին ծառը կանարգեր զմորմենին ,
 ու կրտէր . Անտիտան ցուցանք բնութեան՝
 տես իմ գլուխս մինչև ուր հասուցեր եմ .
 մամըտան , ես ճիւղերովս ողջախ տեղ գեանին
 վրա գոցեր եմ : Չէ թէ միայն նաւերուն
 կայմեր փրէկներ կըրտարատում , այլ և անե
 բուն տաճարներու գերաններն ալ ես կը
 շինեմ . մանաւանդ ի՞նչ գործք կայ , որ ես
 յարմար չըլլամ : Բայց դուն ողորմելի ծա
 ուիկ , չորս ոտքէն աւելի չես կրնար բարձ
 բանալ դաշտին մէջ , ուր որ քեզ կըտեսնեմ՝
 չորցած . հասար ի՞նչ օգուտ քեզմէ կրնայ ըլ
 լալ : Պատասխան տըւաւ մորմենին , թէ ի սմէ
 բան մը չըլար , բայց իմ մտի թարուես այն է ,
 որ քեզմէ քեզ կըլտխնամ փայտ կարողէն ,

որ շնորհակ մեր վրա կուգայ : Ահա մէկէնիւ
մէկ եղևինին բերանը գոցվեցաւ . վրան զի
միայտ կտրողը շուտ մը կայցինը վերցուց ա-
նոր գէմ . և քիչ ժամանակին մէջ ջարդու-
բուրդը ըրաւ վար ձգեց , դարձաւ գնաց ա-
ռանց գպչեցու մորմէնին . զի հարկաւոր
բան մը չունէր , որ առնէր :

Եղևին չամ ծառը օրինակ է պարծընքոս
մարդոս , որ զինքն մեծցընելու համար ուրիշը
վար ին պարնէ պարծենալով . Բայց օր ինգոս որ
լի հաւանած մարդուն ոսքը կիցնի : Ուրբեշ խո-
նարհութի ից , հոն իմաստութի ին գպնւնի , ին-
սէ սողմնն :

Ահա սուտ պարծանը ունայնասիրին ,
Պանծայ պարսաւէ զվեճակ խոնարհին .
Բայց նա միշտ է նոյն յանասան կային ,
Ինքն անդէն սահեալ ձրգի ՚ի գետին :
Առ ինչ ճոխանալ յամբող սահմանին ,
Ատի ՚ի խոնարհ սասանիլ հեշտին .
Բարի է աղքատ կալ անդրդուել ,
Քան ճոխ ՚ի բարձուէ խորոտակել յերկրի :

ՁԿՆՈՐՄ ԵՒ ՁՈՒԿՆ ՓՈՔՐԻԿ

Գուզնաբեայ որս աւուր սերկեան
Շատ է քան մեծ որս ինչ վարուեան :

Այս օրան հասը քոքր ալ լուայ ,
Վաղան գառնէ մեծ որս ի լուայ :

Ճառ . Սէկ ձկնորս մը կըձգէ իր կարթը
օլնան գետին մէջ , կըբունէ սղտի ձուկ մը .
որ իր սղտիկուէն անոր առջին գնելով կա-
ղաչէր որ զինքը թող տայ : Խօսք կուտար
որ եթէ թողու զինքն աւելն մեծնալ , քանի
մը շաբաթէն ետև նորէն պիտի դար խած-
նէր անոր կարթը : Այս անանկ բան է որ ,
կըսէր , քեզի օգուտ է . վն զի յետոյ աւելի
լաւ կերակուր կըլլամ քեզի : Պատասխան
տըւաւ ձկնորսը , թէ ես չեմ կարծեր թէ
գուն այնչափ յիմար ըլլաս , որ խօսքիդ վտ
կենաս . բայց լաւ գիտեմ թէ ես ալ այն-
չափ անխելք չեմ , որ քեզի հաւատամ ու թո-
ղում սնեցածս ունենալուքիս համար :

Շաք մարդիկ ինն , որ բռնի վն հասնիր , և
աւելնին մեծ բռնի վրա է . այս պարծառու
պըպրիկն ալ ին զբլնէն , ու խեղճ ին քանն :
Անոր համար այս սառուր հասը վաղանն սագէն
շաք աղէկ է ինչի :

Իմաստասիրել յառակէս ուսիր,
 Շատացեալ և գոհ լեր ընդ շահեալ իր .
 Զի մեծ է սերկեան շահ գուզնագունին,
 Քան զանըստոյդ շահ վաղուէան մեծ իրին:
 Շտոք անգոհոյ թեամբ թողուն զոր ունին,
 Կարօտեալ մընան հանդիպել մեծին .
 Որ չէ հաճ ը փոքր սարգև իւր բաղքին,
 Արատքոյ լինի մեծին և փոքրին :

ԱՐԾԻՒ ԵՒ ԲԶԻԶ

Զրկանք չարեաց անիրաւին
 Կա և որդւոյն հատուցանին :

Ու ինչ բերէ արեւելիս քան ,
 Իբ դաւելն երեւելուս անքան :

ՃԷ . Ըրծիւը երբեմն մէկ ճագար մը վեր
 կը վերցընէր առանց նայելու բզէղին աղա-
 չանքին , որ միջնորդութի կընէր բարեկա-
 մին համար . կաղաչէր արծիւին , որ անոր
 կէտնքը բաշխէ : Իսկ արծիւը առանց լու-
 լու անոր ձայնին՝ յափշտակեց տարաւ . բայց
 շատ չանցաւ խիտա զըջացաւ . մն զև քանի
 մը օրէն ետև բզէղը տեսաւ , որ արծիւը
 հեռացեր էր իր բունէն . թուաւ հոն , բու-
 լոր անոր հաւկիթներն ստրականեց , որը
 ծակեց , որը կտորեց . և իր բունը բորբո-
 վին կործանելով՝ բարեկամին մահուանը վը-
 րէժն առաւ :

Ճագարն է առա թաւշանի, իսկ բզէնն է պէտ-
 ճէն . ու արծիւը օրինակ է անոնց , որ դիտողու-
 թեամբ հարստութի ինձ գէն դաւելն երան . և որով
 հեքաւ անոնց համար եղաւ այս անօրէնութիւն՝ ար-
 դարութիւն ինչ պատժել պատանի աւ . ինչպէս ինչե-
 այն առաջը , թէ հարգ սուրբ ինքան , և որդւոյ
 պատմանի տոռն :

Տես զարդար սպտիթ անըրը զնրոզն ,
 Պատրաստէ ձագուց ըզմիս ճագարին .
 Սակայն իրաւունք ոչ թողուն նմին
 Դարմանել զածածն , աճիլ զաւակին :
 Այս հատուցումն է զըկողաց բաժին ,
 Որ գանձին որդւոյ յանկրաւ շահին .
 Սովին անժառանգ անորդի լինին ,
 Որդիք փոխան հարց դառնաղէտ պատժին :

ՊԱՏԱՆԻ ԵՒ ԳՈՂ

Ճարտար մտաց չիք ինչ դժուար ,
 Ամէն չարեաց գտանէ ճար :

Վնաս էի գար ինչպիսի ճարտան ,
 Զանա՞ րան աւ ըւստի գիպան :

ՃԴ . Պատանի մը ջրհորին քովը քարին վրա
 երբոր պառկեր էր , մէկ գող մը շիտակ վրան
 կուգայ , որ զննքն հանվեցընէ . իսկ պատա-
 նին հասկընալով անոր չար միտքը՝ սկսաւ
 լալ : Ան աստեղ հարցուց գողը , թէ ինչ

պատճառի համար կուլաս : Ան ալ պատաս-
խան տըլաւ թէ վայ ինձի, ահա այս հորին
մէջ ոսկիէ աման մը ձգեցի : Շուտ մը գողը
հանեց լաթերն, ու հորն ինչու զայն հանե-
լու համար, որ մէկալը կըսէր՝ թէ ձգեցի
կորսընցուցի : Բայց երբոր կըվնասըռէր,
ժողկեց պատանին գողին լաթերն, առաւ
փախաւ :

Խեւաղի ճարգի՛ն ճարգը ամեն Բանին հնարք
էն գրին - Իսկ յիմարը պաշարվի՛ն ին փայ - անոր
համար իմաստուն ճարգը ամենուն ցանկալի է, և
ամեն ազգի մէջ մեծ յարգումն է պէտք է ունենաս
ինչպէս ինչւի, Բէ իմաստունը աշխարհի էն
տիրէ :

Արդ գողն 'ի գողէն յորժամ գողանայ,
Միտք հողածընայ ախի զարմանայ •
Բայց սակայն գողոց գողունի իրաց,
Գողք են ժառանգող ըստ ճիշդ օրինաց :
Եղնակ որ զիւր գործ թողու և գընայ
Կողոստել զընկերն կեղեքելը զնա •
Ոչ գիտէ թէ գանձ անկրաւ վաստակ
'ի չեք փոխարկեն և զոր 'ի սան կայ :

ԱՌՒԻԾ ԵՒ ԱՅԾ

Մի հաւատար ձայնի բաղմոց,
Զի բանք այլը են վն ինքեանց :

Ամեն խօսի մի հաւասար,
Շարին խըրտան է իր համար :

Ճի՛ք . Ահիւծը կըտեսնէ մէկ այծ մը, որ ամ
մէն դիէն ապառաժ բարձր քարի մը վրա
խոտ կուտէր, հասկըցաւ առիւծն որ հոն
եղեղ չի կրնար, շուտնը կանչեց անոր խոնարհ
ձայնով : Բարեկամ ինչու այդ բարձր տալա-
ւաժներուն վրա կը ճանկես • ուր տեղ ան-
համ մամուռէն էօտունէն 'ի զատ բան մը չեն
կրնար արծեղ - շատ լաւ կընէիր, ինչպէս
ինձի կերևնայ, վար ինջնէիր այս դաշտին
մէջ, ուր ես կարծիմ • զի խոտերը մատաղաւ,
և դարմանալն համով են, ինջիկ վար նորէն
կըսեմ քեզի : Պատասխան տըլաւ այծը ծաղը
ընելով • բարեկամ, ահա շատ յօժարու թք
կուղեմ ընել ըսածդ • բայց ան առենը կը
նեմ, երբոր քեզ չեմ տեսներ հոգ ընաւ :

Պէտք է ինչաման անոյլ խօսելուն հա-
պաւով խաբվիլ • Ին զի սիրտը ար ըլլաւով հար-
խառն է իր իր ընդէն • և որչա՛ք բարեխաբեա-

նայ, սոսոր է • միայն իր շահը իշխածն է : Հասարակական է հասարակարիմ մարտ գրքն էլ, ինչն է մասնական :

Վա՛շ որդեկա առիւծ ցաւակցի այծին ,
Թողու՛ւ զապաւած խայտալ ՚ի դաշտին •
Բայցնա ծանուցեալ խորհուրդն են գողին ,
Զարժանին առնէ սպտառտանն նմին :
Ո՛րքանիք խաբեալ առ սէր որիորին ,
Ի վանեն ՚ի վայր ճարակէլ յախտին •
Եւ անդէն ինքեանք լինին կերակուր ,
Գազան թշնամեոյ ժանտ կլանողին :

ԱԳՈՒՍԻ ԾԱՐԱԻ

Հարկն է գտիչն որ արուեստից ,
Ելլ հնարէ անէլք ելից :

Երբ որ հարէ մարտ իշխողն ,
Ամէն բանին ճար իբրինն է :

Ճն • Մգուաւ մը ինստ ծարւրցած ջուր կը գտնէ ամանին տակը , որուն վիզն երկան է . նեղ ըլլալով կտունցքը չէր կրնար ջրին հասցընէլ որ խմէ : Այս դժւարութեան ճարը գտնել անհնարին կերևնար , բայց որովհետև ծարաւէն կրմարիք , ծարաւն անցընելու հարկը իրեն ճար մը գտնել սորվեցուց : Ուստի ժողովեց շատ մանտրախիքարեր , ու մէկիկ մէկիկ կտունցքով բերաւ աւանին մէջ ձգեց . ասով կամաց կամաց ջու-

րը վեր ելաւ , այնչափ որ վերջապէս ագուաւը ջուրը խմեց գիւրու թիւ :

Հարկատրուութիւնը մարտոս միտք սրելով շատ բան իբրինն , եւ շատ արուեստ հնարել ինքուրն • Ինչպէս Թորէն Արամայ Թորուր արուեստն էր արեւնոսնէն պէտք է մարտոսն է պէտք է զանա գրաստաններն • ասոր փոյրը արուեստ որ մտնուիւնէր բան ին գործէն , եւ գիտցաւ որ կարաւ շատ հարկատրու : կարա գործէն հնարէն , Են :

Այսպէս հարկն եղև ըստ բերման առ թին ,
Գտող արուեստից դեղոց դարմանին •
Որով հանձարեղք յիւրաքանչիւր դար ,
Պտանի մարդկան գիւտ հնարեցին :
Արդ մի՛ անարգեր ըստ հեղգամխտին ,
Զգիւտար նախնեաց զառակըս նոյնին •
Այլ ընտրեա՛ զբան հետևեանց նմին ,
Հանձարեա՛ զգիւտս ըստ բնաշխտին :

ՅՈՒՆ ԵՒ ՄՈՒԿՆ

Որչափ անարդ է փանայքին,
Գործեւ կարէ վրաս մեծին:

Մէ պարծիր թէ ուժեւ շափ է,
Մէ՛ պարտի՛ ճէ բեւ իւ յաւրէ:

ՃՂ. Յուլ մը խոտին վրա պառկած կըմը տածէր իր ուժին վրայով: Բնոյ փխլն ու առիւծը չըլլան կըսէր ինքիւրեն, իրաւ որ ա մէն կենդանիներէն զօրաւոր և ահագին էս էմ. այս երկուքէն ՚ի զաւ ամենեւին մէկէն ալ չեմ վախնար: Երբոր ասանկ կըհստար ասնար, մէկ մուկ մը ախոռին ծակերէն դուրս ելաւ, և կատողած եկաւ խածաւ ցու լին ոտքն ու յետոյ վազեց մտաւ ելած ծա կը: Անտեսը ցուլն անանկ սասախկ ցաւ խնացաւ, որ չի կըրցաւ զինքը բռնել և չի պոռաւ: Ուստի մէկէն բերանը փոխեց յու սահաստեցաւ տեսնելով, թէ մուկնալ կըր. ցաւ զինքը նախաստը. և այսպէս ինքզինքը դրաւ վախցող կենդանիներուն կարգը:

Ո՛վ նապար թէ մէկ մուկ ճը իննայ այսպէսի
ուժով կենդանիին ասանկ բան ընէւ. Բայց փեպ
նան ինքնահասան ճարտիլ, որ պղտի թնամին
ի՞ննայ մեծ լար ընէւ. և ասով պէպ է խոտարհիւ:

ՃՂ. Յուլ և Մուկն: ՃԺ. Սագ և տէրն:

ՃԳ. Գայլ և Շուն վտիտ: ՃԺ. Արապիկ և ճագ իւր:

ՃԻ. Ուղևորը և Սօսի: ՃԳ. Չկնորս և Չկուկը:

Պարծանք սընտի վէս մեծամբարն ,
 Ձխարդ 'ի փոքուէ նանրացաւ դիւրին •
 Ձի որ վեհ գնէ զինքն ամենեցուն ,
 Նաւ 'ի փոքուեց ընկճի հէշտագոյն •
 Քանիք ինքնապանծ զանձինքս եղին ,
 'Ի կշեռ վեհից դիւցազանց կարգին •
 Բայց 'ի գոյզն առ թէ սահեալ 'ի խոնարհ ,
 Ծանեան թէ զինչ են և զինչ կարանձին :

ՄՈՒԿՆ ՓՈՒԲՐԻԿ ԵՒ ՄԱՅՐՆ

Եթէ տեօք իցես անփորձ ,
 Խրատ ծնողաց լիցին .բեղ փորձ :

Թե՛ ճանաչի՛ ես՝ սորվի՛ մեծէն ,
 Մի՛ պարծենար լե՛ք Բան գիպե՛՛ :

Ճէ • Մէկ մկան ձագ մը մօրը կը պատմէ ինչ
 որ իրեն հանդիսեր է ճամբորդութեանը
 մէջ, որ գացեր եկեր էր : Կըռէր թէ օր մը
 հետաքրքրութիւն բերաւ որ մտնեմ բակի մը
 մէջ . և հոն գտայ մէկ կենդանի մը , որ չէի
 ճանչնար • Բայց խիստ գեղեցիկ ըլլալով շատ
 հաճեցայ անոր վրա • Վս զի կերպարանքն
 էր անոյշ և համեստ , նայվածքը շնորհալի,
 վրան գունաւոր և սրչն երկան , գրեթէ
 մերինին նման : Ահա ասանկ շատ գեղեցիկ
 տեսք ունէր • Խսի ես անանկ սիրեցի որ մէ-
 կէն սխտի մօտենայի անոր հետը ճանչնորու-
 թիւն ընելու համար • Նայիս մէկ անգամ

Թռչուն մը, որ գլխուն վրա կտոր մը ճըխ
 քրտած միս ունէր • խռովեց, և սուր ձայնով
 նոխ անանկ վախցուց զիս, որ գողալով
 փախայ : Ո՛րդեակ, ըսաւ մայրը, այ փառք
 տուր, որ քեզ պահէր է այս չար սրտասահ
 մուկընէն, որ չի կրնար ըլլալ • վասն զի այն
 կենդանին, որ քեզն անոյշ երեւցեր է՝ կա
 տուն է • իսկ Թռչունն է սքաղաղը, որ մե
 զն փնաս մը չի տար • բայց կատուն մեր կո
 բուստէն ՚ի զատ ուրիշ բան չի մտածէր :
 Ուրեմն ծանցելը, թէ ի՞նչ անխոհմտութե
 մէջ ես, որ անգուծ լծնամուգ ձեռքը զքեզ
 սխախ մասնէկը :

Ուրիշին գեղեցիկութեանը մէջ նայի, և մէ սէ
 բուն պէսոսով և անոյշ լեզուով և խաբէր •
 պէտք է իմաստութի ճանչնալ բարեկամ և լեզու
 մի, որ լըլըլայ լէ սասանի մէջնոս ինչիս • շաք
 բան պէտք է որ այս խելաց սորվին խորշով :

Օրինակ է այս խախամի մանկանց,
 Որ կարծեն լինել հմուտ աշխարհաց •
 Բայց անխորձ գորով յորով դիտեմաց,
 Փորձ հասուն լինել կարօտին բաղմաց :
 Խրատ է այս քեզ մանուկ ինքնասպանծ,
 Մի՛ խաբիր տեսեամբ դեղափայլ դիմաց •
 Զի զդայու թիք խաբիս և փորձիս,
 Միայն փորձ լինիս խորհրդով ծնողաց :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ԵԶՆ

Թէ և զեղջիւր հատցես ժանտին,
 Կուռի սորբք փնասէ կրկին :

Ե՛նէ կարես յեռոս արիւն,
 Որոշ ձնս ինքսս ինչին :

Ճըրկրագործ մը ուղեցեղին եղջիւրնե
 րը կարել, որ միշտ իրեն գէտ կրվերցնէր •
 բայց կարելէն ետև աւելի չարացաւ եղը •
 վն զի տեսաւ թէ եղջիւրները կորսնցուց,
 որով կըլնասէր անոր • սկսաւ ոտքերովը
 գետնը փորել անանկ կատղելով, որ հա
 նած փոշին ու հողը երկրագործին աչքը
 կըլցովէր : Ուտտի ըսաւ խեղճ մարդը • ո՛հ
 ի՞նչ սգուտ ինձի եղաւ ըրած զգուշութիս •
 վասն զի այս չար կենդանին հիմա աւելի
 փնաս արւաւ ինձի ոտքերովը, որ անցած
 օրերը այնչափ փնաս չէր տուած գլխովը :

Բարխախրի մարդուն հեթ պէտք է պտուղութի
 վարժիլ, և լի կարգեցնել, ինչն է լըրած է ի
 մնար • գլխովը փայլէ ուրովը ինչ ինչ • ուսք
 փայլէ լեզուովը : Ինչպէս որ գաղանին ճանչի
 բերնէն գեւ ինչ պատու, այսպէս ալ բարխախրին
 լեզուն տեսիլ ինչ ձնասէ, ինչն գիտան մը :

Ուսիր շիպեւ ընդ բարկասրտին,
 Հեզ կենակցութիւն շահիւ զսիրտ ժանտին
 Զի ոչ վերջ հարուածք վերօք բժշկին,
 Ոչ հուր բարկութիւն հրդհք շիջանին :
 Զեղծիւր ամբառնալ ընկեր ընկերին,
 Ոչ մարդոյ է գործ այլ գաղանային .
 Որք խայթեն խեթիկն յօտար տեսակին,
 Մարդ միայն ըմպէ զարիւն իւր սեւին :

ԱՐԾԻԻ ԵՒ ՆԱՊԱՍՏԱԿ

Չարագործաց չարն է բաժին,
 Զոր ինչ գործեն 'ի նոյն պատժին :

Չար ընօլը ւար իւր գրեւ,
 Իրեն գործէ շինք իւր պարթէ :

ՃԹ. Արծիւն իր բունին մէջ կեցած տեսաւ
 հեռուէն որ նապաստակին ձագերը խոտ
 կուտեն, մէկէն վրանին հասաւ յափշտակեց
 տարաւ իր ձագերուն : Իսկ անոնց մայրը
 կաղաչէր արծիւին, որ խնայէ, և իրեն տայ
 ձագերը : Բայց արծիւն առանց անոր աղա-
 ջանքին նայելու, մէկիկ մէկիկ մեռցուց ձա-
 գերը աչքին առաջ : Մայրն ալ կսկըծուն
 կատղեցաւ, և ուրիշ ճար չի գտաւ վրէժ-
 խնդիր ըլլալու, սկսաւ ծառին տակը հօլը
 փորել : այնչափ փորեց որ մինչև հօլը զար-

կածին սկսա ծառն ընկաւ, և արծիւին ծայ-
 գերը վար ընկան մեռան :

Խրատ է անոնց, որ իրենց մեծութեւն ապա-
 նելով անխրատութիւն իրենն աղտապին . շինքն ինչ
 աղտապին յայնչ շրտա վեր ինչէն, ու մէկն քոտն
 աւրոգին քոտն յոխիւր իւր քարձնէ :

Չափ է գեղեցիկ անձնապատանին,
 'ի փորուէ անտի կրէլ զորժանին .
 Որ քանդէլ ջանայ զառն անանկին,
 Քանգի նանրանայ զըկանօք նովին :
 Մի քեզ վտասիր թէ կաս 'ի գահին,
 վերանցեալ 'ի կայս իշխանականին .
 Երկիր 'ի շնչմանց արէբեր հողմին,
 Որ կործան առնէ զաթոռ հպարտին :

ՍՆԳ ԵՒ ՏԻՐՆ

Սիրտ ագահին ոչ գիտէ յագ,
Թէ և իցէ յոսկի համակ:

Ագահ սիրտը յոսկին Ռաւէլ,
Չի նշարանար, աւ շար էսօք:

ՃԺ. Սէկ սագ խառ մը ամմէն օր մէյմէկ
ոսկիէ հաւկիթ կածէր սիրողը. խկ տէրը
միտքը գրաւ, թէ սագին ներքը լեցուն ու
կի է: Այս մտքով բռնեց խղճեց զսագը.
բայց ինչպէս յուսահատեցաւ երբոր բացաւ
փորն ու բան մը չի գտաւ որ կըրնոգրէր:

Ագահութիւնը երբոր ագահին սրտին մէջ Ռա-
գահութիւն, ինչ նորացնէ զայն. և որչափ շարանայ
ոսկին, այնչափ այս մտքովին ալ ինչ սաստիկանայ.
Չէր ըստե՛ս հոգին ալ կէրէ, մարմինն ալ: Դիւր
գինէն ինչիւն իսոթային հարցոցին, Ռէ ոսկին ին-
չու՞ր էրէ՞րն է: Պարասխտանեց Ռէ շար քնարու-
ոսնէն ալուն համար վախտան Դեղնէր է:

Ո՛վ քանի՛ անյագ սիրտ ոսկիսերին,
Ոչինչ շատանայ ընդ ձիրս բաղդին.
'Ի մի ուսուց ըմպէր թէ էր 'ի ձեռին,
Չոսկի և զարծաթ գանձ տիեզերին:

Ի զն 'ի ցանկաւ հանդիպել շատին,
Թողու զբաւականն որ կայ 'ի ձեռին.
Եւ է զն յոսկի համակել սրտին,
Ճնշել և մաշել նոյն սիրտ նոյն հոգին:

ԸՆՁԱՌՈՒԻԹ ԵՒ ԱՂՈՒԻՍ

Մեծ և չքնաղ է գեղ հոգւոյ,
Քան վաղանցուկ տեսիլ մարմնոյ:

Մի՛ գարծիբ սոսա մարմնոյ շրտ,
Նայէ՛ հոգիբ պայծառու ըլլալ:

ՃԺ. Ինչպէս ինչ կըրնոգրէր, թէ աղուէ-
սէն շատ մէր է ինքը. լաւ նայէ կըսէր խմ
վայելիս աղորուծէր. կըտեսնէն ինչպէս
փայլուն գունաւոր և խառուտիկ է մերթս.
բարեկամ առանց կեղծաւորութիւ մտածէ,
քուկինդ խմինիս առջին կընայ շուք ըլլաւ
բաղդատու թէ: Պատասխանեց աղուէսը,
թէ էս անանկ տգեղ կըտեսնեմ զին, որ
կընայի աղատ խառուտիկ թէ քեզմէ շատ
վար եմ, թէ որ չգիտնայի թէ խեղճիները
քիչ մը աւելի մեծ կըհամարին հոգին, քան
թէ մարմը:

Ընդամենը խառնակ ինչպէս ըլլաւ ինչ
Բէնեռութիւն սոսիւթի նման է, իսկ մարմնը ընդ

խափանի . որ հապար Բն-ԲԷԸ օրինակ է պար-
ծընոյք անանց , որ մայն իբեց դարդարանքնե-
րուն լրա կը պարծենան , ու առաքին-ԲԷԸ և
պարկեչառ-ԲԷԸ մէկտի են յգէր , որ է Բուն մար-
դուն գեղեցի-ԲԷԸ :

Անխնատ դատմունքը մնաց յխնարին ,
Որ 'ի գեղ մարմնոյ զնէ զեւր բարին .
Պանծայ վեհ ընեւ այն բազմագիտին ,
Չի պերճ երևի տեսին արտաքին :
Բազուկը 'ի մեր դար յայս խորհուրդ բերին ,
Յարգեն զգեղ մարմնոյ և ոչ զհոգին .
Թողեալ զներքին սըննէն զարտաքին ,
Չուրի գլուխ բարեաց իմացականին :

ԵՐԿՈՒ ԲԺԻՇԿԻ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴ

Արդ մի այլոց ըզքեզ մասներ ,
Բերեն 'ի գլուխ քո մահ և վեր :

Մի մայնիք թեւ ուրիշներուն ,
Շուսո՛ւ իերեսս ծոցը հողուտ :

Ճժի . Տիւանդ մը իր հիւանդութե՛ն զանա-
զան ցաւերը կրպատմէ երկու բժշկին , որ
զնիքը նայելու եկեր էին : Ամէն մէկ պատ-
մած բանին մէկ բժիշկը միշտ կրտէր , շաք
լաւ . մէկան ալ կրտէր շաք գէշ : Հիւանդը
լաւ հասկըցաւ թէ այս բժիշկներն ինչ
կարծիք ունեցան իր հիւանդութե՛ր վրա . որ

մէկին կարծիքը մէկալին հակառակ էր :
Ուստի կապվեցաւ մնաց՝ որն ընտրէ . վասն
զի դժւար էր ընտրուել . երկու կողմի կտր
ծիքն ալ հաստատելով պինդ ունեկին , և ստ-
կաս չէր իրենց պատճառները , թէ պէտ առ-
հաստատ , բայց մեծցուցած և երկան պատ-
ճառներ էին : Այս ընդդիմութեց մէջ հի-
ւանդը . քրտնեւելով չէր գիտէր որ կողմը
բունէ : Արջապէս յանկարծ գէշ ըսողին
հեռուեցաւ , և ամէն զգուշութիւն տնոր կար-
գազրութե՛ր յանձնրվելով՝ դեղ առաւ ան-
կէ մեռաւ . իսկ բժիշկներն ասոր մահուա-
նը վրա երկու պատճառ տրւին . գէշ ըս-
ողը կրտէր . տեսնըես ինչպէս ճանչցայ . լա-
ւաւորն ալ կրտէր որ անխալ կազատեր հի-
ւանդը , թէ որ ինքիր գլուխը բան չընէր :

Շաք զգուշանալու է , որ օտար մարդու խօս-
քին հապարտ զգեւ չի մայնէս ուրիշին յետո՛ր-
Բեպէք շաք մարդու Բան հարցո՛ւր , խրապ ան-
բայց ինչ մարդու հեպեկ , և նայէ որ մարդու
յետո՛ւ լինին :

Այսպէս որ տենչայ այլոց դարմանին ,
Մատնեալ զանձն 'ի ձեռս տգէտ բժշկին .
Փութով կորնչի ըստ առականին ,
Գնայ և նստի 'ի մահու բանտին :
Խի գու որ իշխան և տէր էս անձին ,
Մի մատներ զքեզ օտարաց հեշտին .
Որ ոչ 'ի լաւ անդր փոխարկել ունին ,
Եւ ոչ անպատճառ մատնեն գեհեկնն :

ԱՅԻՆԱԳՈՐԾ ԵՒ ՆԵՐԿԱՐԱՐ

ՍԼատեսիլ ածխադործին,
Ոչ երևի իւր սեաւ փոշին :

Թէ պէտք մտնան ցածր ըլլաս,
Բեւեմի ճերմակ լաս կերեանս :

Ճժճ. Սէկ ածխադործ մը կրտէր ներկա-
րարին , թէ բարեկամ իմ տունս քեզի շատ
յարմար է . հրամայ հոն նրտես , հաւատացելի
որ շատ զարմանալի հանգիստ կըլլաս : Պա-
տասխանեց մէկադը շնորհակալ ըլլալով ա-
նոր բարերարութիւնը վրա . թէ ես կաւտամ,
որ քու տունդ ինձի շատ աղէկ կըլլայ .
բայց ինչպէս կերեանայ , ես աւելի լաւ կըլ-
լամ ասանկ մէկ տեղ մը նստիմ , ուր որ քու
ածուխդ չի կրնար սեցընել իմ կաւաներս :

Պատասխանոր մարդը իր պատասխանից լի պէս-
նէր , կընայի որ ուրիշն ալ իրեն նման ընէ՛լ՝ կար-
ծելով թէ իրեն պէտք զպա որ ըլլան , իր պատասխա-
նից ին գոյժի : Ասանկ լաւ ընելիքն պէտք է
հետոս գիտնելի , որ ըլլալով թէ ինչն ալ անոր
պէս սենայ :

Այս օրինակ է սրկատաւորին ,
Որ ոչ տեսանէ զուր ինքեան թերին .

Կուէ զմերձաւոր նստիլ առ նմին ,
Համակել զնա 'ի մուր սեւազին :
Սոյնպէս ակտաւորը շաղկալ 'ի աղմին ,
Մարուր ձեւացեալ արդարոց մերձին .
Փախել 'ի ճահ է մերժել զայնպիսին ,
Բանդն աղտեղն զանմեղաց հոգին :

ՄՈՐԵՆԵՒԻ , ՀՈՂԱՄԱՂ ԵՒ
ԶՂՂԻԿԱՆ

Ամէն իրաց գոյ ինչ պատճառ ,
Բնեան զժերոց բան նախաճառ :

Անի Բանի մէջ պարճառ էայ ,
Կուռնս սորձիւ . գիրգեր կարճ :

Ճժճ. Սորմենին , հողամաղը , և չըջիկը
ընկերացան որ վաճառականուէ ընեն . մոր-
մենին տարանը առաւնաւը գրաւ , որ հընդ-
կատսան խրկէ . հողամաղը գրաւ իր կողմա-
նէ գուռտ մը ոսկի . չըջիկն ալ իրեն համար
արծաթ ժողվեց գրաւ նաւը : Եամանակն
որ եկաւ՝ ճամբայ ելաւ նաւը . բայց շատ
չի հեռացած մէկ ալեկոծութի մը հանգի-
պեցաւ , անանկ որ բոլոր մէջն տարանքովը
գնաց նաւը ծովն տակը : Ասկէ եղաւ որ
հողամաղը միշտ ծովն քովերը կրպարտի ,
յուսարով թէ ոսկին տեղէ մը գտնէ : Զըջ
ջիկն ալ կը վախնայ ցորեկն երեւալով չըլ-
լայ թէ փոխ տըւողը արծաթն ուղէ : Իսկ

մորմենին, որ միշտ կրմտածէ իր սարանքը
գանելու, ամմէն անցնողներուն փէշը կը
փակչի :

Հողամաղն է խորասլաթախ Թուռանը, որ
երեսինցադ ըւլալով միշտ գրեթէ ծովուն փոփերն
է : Այս առաին օրէինս է հասկնալիք մարդիւ
ներան, որ մինչև թեանին լախ կընեն իորսընցաւ
ցած Բաներուն լրա : Նաև սակէ հրած է ուս
միներուն մէջ . թէ որ մորմենին փուլը մէկին
լրա փակէի՝ կընեն թէ պարպիտ պար :

Ահա դաղափար ընչաբաց անձանց,
Որք մինչև ցահճ շահէլ նկրտին .
Եթէ միանգամ կորուսին ինչ գանձ,
Հեծեն և ողբան մինչ 'ի կէտ վերջին :
Են որք մահանան ընդ կորուստ իրաց,
Եւ են որ մոլեալ մտաթափ ջրջին .
Բայց աւանդ ոչ մարդ սակս մետաղաց,
Ի վասն մարդոյ այն գանձ այն ոսկին :

ԵՐԿՈՒ ՄԱՐԴԻԿ ԵՒ ԻՇ

Հակառակօղք յայնժամ հաշտին,
Երբ վնասիւք իւնք տուժին :

Կուսասեր մարդ լի հաշուէի,
Մինչև մեծ դէն լի պարասի :

Ճժէ . **I**Ն մը մոլորած կերթար, երկու
մարդ կը գանեն զայն, և կըսկրսին վիճաւ
բանութիւն ընել, թէ որուն կկնի . երբոր
կը ջանային մէկզմէկէ յափշտակելու՝ ըսին
թէ սը որ աւելի զորաւոր է՝ այն թող աւ
նէ . ուստի սկսան ծեծկըվել իրարու հետ .
բայց շատ անխէբութի ըրին . վն զի երբոր
մէկզմէկ դետինը կը զարնէին՝ էշն ելաւ ձեռ
քերնուն փախաւ . և ատուհաշտը վեցան սի
րով այս երկու կուօղները :

Կուսարար մարդիկ այնչափ մէկ Բանին լրա
հակառակուսի կընեն, որ վերջապէս ունեցած
նին կը իորսընցեն ու հապս կը մտաբանին :

Այս արդար սրտիժ է կուռասիրաց,
Որք տքնին կորդէլ զահ յերերաց .
Բայց երբ ելանէ այն ինչ 'ի ձեռաց,
Շըւարեալ հաշտին ամաչեն յինքեանց :

Առ քեզ ՚ի խրատ այս դործ ատելաց ,
Մի ատեր զընկերն առ սէր օգտու թեանց ,
Գաղանաց է բարբ, որբ թողուն զորանս ,
Անխնայ կռուին խաճատեն զինքեանս :

ԳԱՅԼ ԵՒ ՇՈՒՆ ՎՏԻՏ

Անյադ որկոր ցանկայ շատին ,
Բայց միշտ կարօտ կայ սակաւին :

Որ ոն Գորն լին ունեցածին ,
Ունեցածին ին ւերելին :

Ճժիլ. () ր մը մէկ գայլ մը կըստասհի
խիստ աղւոր շան մը . բայց անանկ վատուծ
էր, որ ոսկորն ու կաշին էր մնացեր . եր
բոր սխտի պատուէր զայն՝ ըսաց շունը . սը
պարոն գայլ ինչ կընես . չէս տեսներ թէ
հինա ես անանկ վիճակի մէջ եմ, որ մէկ
ակապելդ կերակուր չեմ ըլլար : Սակայն
հաւատաս ինձի, համբերէ տեղս դառնամ .
երդում ըլլայ քեզի, որ կըջանամ զիս ըս
կերակրելու . թէ որ քիչ մը ժամանակէն ե
տե ակորժիս հոն գայ, զիս այնպէս դեր
ցած պիտի դահես, մինչև չտխտի զըջաս որ
անշահ կերակուր մը թողուցիր՝ աւելի ըս
կերակուր ուտելու համար : Իսկ գայլը հա
ւատաց, և թողուց զայն : Քանի մը օրէն
ետե գնաց գայլը շանը տեղը, և դռանը ծա
կէն տեսաւ կանչեց որ դուրս ելէ, տըւած

խօսըր կատարէ : Պատասխանեց շունը, թէ
կուղես վաղն էկոր, զի այսօր չեմ յուսար թէ
այն աստիճանը գերցած ըլլամ, որ քեզի
յարմար կերակուր ըլլամ . և չեմ կարծեր
թէ դուն ալ իմով գոհ ըլլաս : Իսկ գայլը
այս խօսքս լսեց չի լսեց, կանչեց ականջներն
ու ետ դարձաւ, և երդում ըրաւ որ մէյ մը
նալ բան մը բռնէ՝ բնաւ չսխտի թողու :

Պաշի Բանին ևի հասնողը մեծէն աւ իւրելե
լի՛ պըտիլէն աւ . վասն զի պըտիլեճեոտէն իւ
ճգէ, մեծն աւ ևի գպիւր, ին ժայ Դապարէ : Գիւ
պուսի մը հարցոյցին, թէ աշխարհիս վրա մը
է խեղճ . ան ալ ըսաց թէ Բանի ևի հասնող ծայ
ճարբը :

Ապաժոյժ բերնունը որկորաժեալին ,
Թողու զբաւականն, վաղէ անչափին .
Որով և նըթեալ հիւճի առ վտին ,
Արժանի պատիժ անյադ որկորին :
Արդ մի նմանիլը գիշտասանձ չարին ,
Որ մարմնով այրոց սնանի յանձին .
Ի սնունդ մարմնոյ շատ էս ձեռք կրկին ,
Քրտամբք երեսաց սնանկ լինքնին :

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ՁԱԳ ԻՒՐ

Որ քան զլափ սիրէ զըրդին ,
Կրկին զնաս առնէ նմին :

Թէ լափէ Դոբրա զաստի սիրես ,
Անաս Իողեպ որդի իշնես :

ՃԺԷ . Սէկ կատիկ մը խեղքը տըւեր էր
իր մէկ ձագին . անանկ որ գելէր ցորեկ կը
սլազնէր , և գրկելով կըստմէր . բայց այս
անխեղք սէրը շատ գէշ ըրաւ ձագին . վասն
զի օր մը սատարի սիրելով գիրկն առաւ ա-
նանկ ուժով սիմեց գրկին մէջն , որ շունչը
բռնըվէցաւ մեռաւ խեղճ ձագը :

Կապիւն իշնէն Բէ այն լափ սաստիկ ին սիրէ
Յագն , որ երբէնս սխտելով ին մեռցնէ : Օրե-
նակ է անանկ ծնողաց , որ սաստիկ սիրելով զա-
ստիկն անխեղք իշնէն . որոնք ստուտնց իրենու՛նէան
մեծաստով արիաստոր իշնէն , և բռնի մը զսգ լու-
նին . մինչև մարդո՛ւնել մեջ՛ մեռած ին սեպլին :

Տեսանէս զոխյ յխնար ծնողին ,
Որ գգուէ այնչափ փայտայէ զըրդին ,
Սինչ շիջուցանել զեռանդուն ողին ,
Առնէ զայն անմտ իբրև լոկ մարմին :
Ձինչ օգտեն գգուանը յխնար զաւակին ,
Երբ անկիրթ աճէ նման անբանին .

Բանզի անխրատը ոչ մարդ համարին ,
Թէև կերպարան մարդու ունիցին :

ԱՒԱԶԱԿ ՀԵՂԶԵԱԼ

Թէ և սրտիժք անաղանին ,
Բայց ոճրագործք ոչ ազատին :

Չարէն որափ պաթէն Բախին ,
Հարխա Իոգաս Իորոսսոն տնին :

ՃԺԸ . Պատաւորը մէկ աւազակի մը է
անէն կիյնի որ բռնէ . խակ աւազակը ա-
նանկ արագութիւն կըխախչի որ չէն կրնար
բռնել . ուստի կազատի , և միտքը կըզնէ
չարագործը՝ Թէ այլ տեղէ մը վախնալու
բան չունի . կարծէ Թէ իր գործած չարու-
թիւններն առանց սլատփի պիտի մնան :
Բայց երկնաւորը լաւ գիտէ հատուցումը
նշու . վասն զի երբոր այս Թռուտականը
մէկ գեւնի մը մէջ մտեր անզին կուզէր անց-
նել , չգիտնալով անոր խորութիւնը , ոտքը սո-
ղաց գնաց տակը խոզըվէցաւ :

Թող խրատիկն ասիւն լարագործները , որոնց
Իորոսսոն էի սխտելի , հարխա պիտի ըլլայ . վասն
զի աս է իրենց Բնասին , այն յեռոսէն ո՛ր պիտի
Բախին . աս է խրատիկ իշնէն Կի գիրդը :

Այս է հատուցումն օրինաց Ինն ,
 Ար կըռէ էկց ըստ դործոց նոցին .
 Թէ կցէ բարի՝ այն մնայ նմին ,
 Իսկ եթէ չար է՝ հանդիպի չարին :
 Ա՛լ զնարգ ստարաստ կայ դասող վերին
 Դասեւ և սատժել դործ չարագործին .
 Թէ հալին արգարք յերեսաց նորին ,
 Թշուառ մեղաւորք զն՛նչ առնել ունին :

ԵԶԻՆԻ ԵՒ ԼՈՒԾ

Ա՛րչափ բեռն է անտանելը,
 Համբերատար սիրան տանի :

Անհամբերին +իւ յէ վէշս գայ ,
 Տրքունն շէրով ի Խոսք ին գոռայ :

ՃԺԹ . Երկու եղևեր լծած էին մէկ խխու
 բարձրւած սայլի մը վրա , և շատ աշխատան
 քով կըքաշէին . իսկ լուծը անանկ սաստիկ
 ձայն կըհանէր , որ եղևերը ձայնէն վախցան
 ու կեցան : Յետոյ դարձան լուծին ըսին ,
 Թէ սո՛վ անհանգարտ , ի՛նչ ունին որ սասանկ
 կըպոռաս . գրեթէ գուն աշխատանք մը չու
 նինս . մենք որ բոլոր այսչափ բեռը քաշելու
 կաշխատինք , մէկ ձայն մը չենք հաներ :

Համբերող մարդ հընա՞ծ ծանր բեռան րա՞ն
 ըւնայ , յայն՛ը վէւեր . Իսկ անհամբերին յայն՛ը +իւ

Բանէ յէ վէւէ : Երանի՛ անոր , որ համբերո՞ւք էր
 Բեռը ին Բեթեւոյնէ , և առանց րքոննէւա՞ն ին
 րանի :

Ահա տարացոց համբերատարին ,
 Ար ընկճեալ բեռամբ վատասկի լուին .
 Իսկ եթէ ոմանք մատամբ յինչ մերձին ,
 Չայն գանդատանաց արձակեն ուժգին :
 Չանա՛ աներզու տանիլ քրոյ բեռին ,
 Ենթարկեալ ձեռաց ամենակալին .
 Լսողք սրտնջողք մխալէս տանին ,
 Մին արդիւնատրի միւսն է անբաժին :

ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ԱՂՈՒԿՍ

Խարդախն որչափ նենդէլ ջանայ ,
 Ծանակ լինի անհետանայ :

Ա՛րւա՞ր որ շա՞ր Բան ին Խորհիս
 Չարութենով ին Խորշիս :

ՃԻ . Ա՛բարդաղ մը նստեր էր բարձր կաղնի
 ծառին վրա . մէկ աղուէս մը հոն գալով
 տեսաւ որ չի կրնար անոր հասնիլ , վաղեց
 ծառին տակն ու կանչեց անոր : Բարեկամա
 ւեախն աւեախն , խաղաղուիր հաստատուեցաւ
 երէկ ձեր մէջն ու մեր մէջը . ուրեմն կաղա
 չեմ քեզի ասկէ ետև առանց ռիս պահելու
 պարտական ենք մէկզմէկ սիրել եղբօր պէս ,
 և մենք ալ սկըսինք հաշարվելու ուստի եկիր ,
 սիրելի , ին՞չոր որ պագարվինք : Պատասխան

տըւաւ աքաղաղը • բարեկամ չիլտեա թէ որ
 չափ զիս ուրախացուց աւետարտք • կարծեմ
 թէ իրաւ է, ինչպէս ինձի կերեւնայ • վասն
 զի կրտեսնեմ որ վարէն երկու սուրհան-
 դակ Խաթար կուգան մեզի այս աւետարտ
 տալու համար • ուստի քիչ մը կեցիր կաղա-
 չեմ, անոնք հոս հասածնուն պէս ես ալ
 վար կ'ինջնիմ • չորս մէկ տեղ կուրախանանք:
 Եւ այս սուրհանդակներն են երկու որսօղ
 չներ: Չայս որ լսեց արուեստ գող ելաւ,
 ու ճորով փախաւ անկէ, խոկ աքաղաղը վե-
 զը վերցուց, սկսաւ երգելով խնդալ անոր
 վրան:

Անգամ իբ ըրած չգրանէ • որչափ ուրի-
 շին կեղծաւորութի ընելով խաբէւ ջանայ, այն
 լափ ինչ ինչի խոս:

Տէս զպատուհաս խարդախօղ չարին,
 'Ի նենգել զընկերն հալածի ինքնին •
 Քանզի լոյս ճրագ նենգաւոր անձին,
 'Ի մուսա արևու անդէն շիջանին:
 Արդ սոյժմեան մարդիկ նման են սմին •
 Միայն առ երես շոք սան ընկերին •
 Այսու քայցրու թի՛ք երբ զսիրտ շահին,
 Լարեն անխնայ զորոգայթ նմին:

ՎԱՐԴ ԵՒ ԾԱՂԻԿԿ

Զինչ փառք փթթիլ չքնաղ վարդի,
 Երբ յերեկուն ընդ փոյթ խամրի:

Ինչ ասի բայժիլ վարդի նման,
 Երբ քառսն ու կեսնսն է մի ջրան:

Ճիւ • Սողկըները մտածեցին վարդին վը-
 րա, և անոր գուներուն մէջ անանկ կենդա-
 նի պայծառութի մը գասն, որ գրեթէ ա-
 ռանց նախանձելու խոնարհեցան, ու գե-
 ղեցկուծէ պասին իրեն տալ ուղեղին: Ամ-
 մենքը միարերան կրտէին, թէ մեր գուները
 անոր պէս մէկ հատիկ գեղեցիկ չեն, մենք
 անոր անոյշ հոտը չէնք կրնար հանելու •
 ուստի քեզի կըվայլէ պասկը, ազնիւ վարդ,
 քեզի կըվայլէ մինակ անոյշ հովին սիրուն
 գգուանքը: Վարդն ալ ըսաւ հառաչելով •
 սի՛ ծաղկըներ՝ որովհետեւ ես մէկ աւուր մէջ
 կը ծնիմ, ու կըթուսիմ, ինչպէս պէտք է իմին
 այսչափ գեղեցկութիւն • ո՛չ աւելի կուզէի
 ձեզմէ վար ըլլալ, և ձեզի չափ գիտնալ:

Օրինակ առնեն անոնք, որ իբեց աղաւորս-
 թիւն ինչիւն ն ըրապիւն ապաստելով կընայաւ
 քանան • որովհետեւ մէկ բողբոջ մէջ ամենքն ինչ
 նին իբնան • էմէ աղէիւնիւն մը ունին, միայն
 այն իբ քայ:

Ահա՛ քեզ տխար փառաց տշխարհի ,
 Որ փախչի գնաց նման սոռուերի .
 Մինչև է փթթեալ խամրի շիջանի ,
 Ի քթթեալ ական լը չեղեալ խառնի :
 Թէ պանծանք ծաղկանց ոչինչ համարի ,
 Զինչ ասա մարդոյն զլուրեղծանելի .
 Որ այսօր 'ի կառս վաղիւն 'ի դագաղս ,
 Լքեալ զամենայն յաւիտեան հանդչի :

ԿԱՐԱՊ ԵՒ ԿՌՈՒՆԿՆ

Թէ կեանք մարդոյ է բարեղի ,
 Լինի օրհասն ուրախալի :

Թէ որ վարսդ է առանց մեղսի ,
 Մահըդ իւրաց ասուրբն էի :

Ճի՞ք . Սարապ թռչունը մեռնելու առնելը
 կերդեր ինչպէս իր սովորութիւն է : Կռոււ
 կը զայն տեսնելով ըսաց իրեն , թէ չկրտմ
 ի՞նչ կըմտմըտաս որ ասանկ վիճակի մէջ ալ
 կուրախանաս : Պատասխանեց կարապը , թէ
 կըհասկընամ որ պիտի մեռնիմ . միթէ ճամ
 բէ դուրս անկարգ բան է յայտնող ուրա
 խութիւս . երբոր զիս կըտեսնեմ այս ետքի
 կէտիս մէջ , որ բոլոր իմ թշուառուէս պի
 տոր ազատիմ :

Օրէնսի է առանիւ երջանիի մարդոսն , որ մեռ

նելու ապենն ըրած Բարեգործութիւնը միտ
 Բերելով խորախանայ , որ աշխարհսիւն ըլլաւ
 ուրմէն խաղափ . Ինչպէս հին ապենը ապր ի
 իսր , որոնք պղայ որ իւ ծնանելը՝ իռւային . Ե
 երբոր մէկ իւ մեռնելը՝ իորախանային :

Լաւ է օր մահու քան զօր ծննդեան ,
 Արդար օրինոք դիտուելը վճռուցին .
 Քանզի յօր ծննդեան վիշտ չարիք ծաղին ,
 Իսկ յառուր մահու է չարեաց վախճան :
 Երանի՛ մարդոյ որ յառուր մահուան ,
 Գնդ գործըս բարեաց հրճուի խնդազին .
 Սիրտ առաքինեաց ցնծայ 'ի բարին ,
 Վայ անօրինաց մահու անվախճան :

ԶԻՇՈՒՆ ԵՒ ՇՈՒՆ

Պահ գործոց է կէտն յետին .
 Եզք և վախճան իրաց բնաւին :

Ամէն Բանին վերջն նայն ,
 Որ Գործէրը իւ պատիւն :

Ճի՞ք . Սէկ շուն մը կիյնի ջրանն ետեւն .
 և ջրունը անոր ձեռքէն աղատելու համար
 զինքը ջուրը կընետէ . շունն ալ անոր ետե
 ւէն ջուրը նետվեցաւ լողալով գնաց անոր
 հասաւ . և այնչափ մտուցաւ , որ բերանը
 բացաւ պիտի բռնէր . Իսկ ջրունը մէկէն
 մտաւ ջրին տակն , ու աներևոյթ եղաւ : Եւ

այսպէս շունը կորսնցուց որսը այն կէտին,
որ ձեռքովը գրեթէ էր թէ բռնեցի :

Կրէսոս Լաֆաւորը հարցոց օր ի ը Մուշն փէ-
լիսոփային, Բէ ինծի պէս Երջանիչ ի ը փախելի
աշխարհիս մեջ. անաւ պարասխանս արւաս, Բէ
միւս Եփփի ի կար պէս Երջանի քայ Վարդս
ի Բեթոմէլ. Վասն քի ամեն գործս Վախճանով
ի ը պատիւի :

Աստ է անանել լճիւ Սողոմին,
Թէ վախճանն է եղը պրակիչ իրին.
Մինչև է հաստալ գործ ինչ այն կիտին,
Մի՛ վատահանար տեղի տայ հէշտին :
Ո՛վ զկարդ ոմանք ՚ի մտի եղին,
Յնծալ հանապաղ ՚ի դահոյս բաղդին.
Բայց ՚ի թարթ ահան լճհատեալ անուին,
Վէր ՚ի վայր արար խորհուրդ հողածնին :

ԱՅՐ ԱՆՀԵՐ

Թէ չէ ինչ քո յատուկ անձին,
Ոչև օգտեն իրք օտարին :

Թէ քո Բանըդ քեզ չահ լընէ,
Օբարէնն է՛նչ պիտի ընէ :

Ճի՛ց. Մէկանհէր մարդ մը հարկադրեցաւ,
որ գլուխն օտար մաղ դնէ. երբոր օր մը
պար կրխաղար ընկերներուն հետ, անանկ

ուժով ցաթիկեց, որ մարմինը ցնցրվեցաւ.
Ե սուտ մաղերը գլխէն վար ընկան : Զայս
որ տեսան ամմէնքն սկսան խնդալ, իսկ պար
խաղցօնն ուղեց անոյ խօսքով մը այս ծիծա-
ղը գաղթեցնել անոնց ըսելով : Պարոններ
պէտք չէ այսչափ զարմանալ, թէ այս մա-
ղերը ուրիշ մարդու գլխուն վրա չեն կենար
կէյնին. որովհետև բուն տիրոջը գլխուն վրա
չեն կրցած կենալ. մանաւանդ թէ իմ յա-
տուկ մաղերս գլխուս վրա չեն մնացած,
ուրիշներն պիտի մնայ :

Ուրիշին Բանը մեծոմէլէ ինչքը մարդու
գոսպ լուսի. Զանս որ դոսն ունենաս այն ինչ
քը այն մեծոմէլէ արդարումէ՞ որ մեզս հեպտ ըւ-
լայ, ե զանի ընէրոտ աւ շահ ընէ :

Այսպէս որ ցանկայ ընչեց օտարին,
Խարի ե մնայ աղքատ ե մերկին.
Զի այն որ չօգտէ իւր վատակողին,
Զխորդ օգտեցէ օտարաց անձին :
Զանս ամբարէլ քեղ բարիս ներքին,
Եւ մի՛ մոռբանար առ դուրս ընկերին.
Դեր զմաստուժի պատկ ՚ի գլխին,
Զառաքինուժիւն զարդ ինչ գագաթին :

ՈՒՂԵՒՈՒԹ ԵՒ ՍՕՍԻ

Զոր ինչ առնես ապերախտին,
Միշտ ապերախտ է յիւր բանին :

Ապերախտին ինչ բան ընես,
Բաւոր ըրածոր ծով ինչ ետես :

Ճի՛նք . Շնիկ աստղին մէջ մէկ խիստ տաք
օր մը երկու ճամբորդ զովանալու համար
սօսի շար ծառին շուքը նստան . արեգակին
տաքութի՛ն ազատելով հոն քաջվեցան կե-
ցան : Երբոր ծառին ճիւղերուն վրա կընայ-
էին, որ ստուղ չի կար վրանին, սկսան իրա-
րու ըսել . ահա անսովորան ծառ մը, որ բա-
նի մը շահ չունի . թէ որ մեզի իյնիր, հիմա
կը կորէինք կրակը կը ձգէինք : Պատասխան
արեւու ծառը . ո՛վ ապերախտաներ՝ հապա-
սոյ շուքն որ իմ տերևներս ըրեր են բան մը
չէ՛, որ զձեզ ասանի ատեն արեգակին տա-
քութի՛ն աղտոնեց, որ երեւով հաղիւ վախաք
հոս հանդ չեցաք :

Ապերախտ մարդուն ինչ որ ընես աչքին լե-
րեալ, եւ իրեն առեկոսութի՛ ընողին գեւ ինչ համե-
նայ . վասն զի ինքը մարդ լի, առեկոսութի՛ լուսի,
որ մարդիութի՛ ճանչնայ, անոր համար միշտ ապե-
լի է այն եւ մարդոս : Երբոր արեգակը յո-ւնի
17 ինչնի՛ն ասպիտակ ինչ մարտի, ինչոք արտ-
իշտայ :

Տես որպէս խոտի բարերար սօսին,
Յատերախտ անձանց յոր պատասպարին .
Քանզի որ առնէ բարիս ընկերին,
Չարիս ընդունի դարձ փոխարինին :
Արդ մի՛ մոռանար ըստ անգգամին,
Շնորհս երախտեաց քոյ բարերարին .
Մի՛ հետաքննե՛ր զյատեղութիւն անձին,
Այլ թէ զինչ բարիք անտի քեզ քաղին :

ԶԿՆՈՐՍ ԵՒ ԶԿՈՒՆԹ

Որք քաղցրութի՛ ոչ ամբքին,
Բռնի ուժով անդէն կակղին :

Զի կախարհոյն անոյն խափով,
Մո՛մ ինչ դատանայ բռնաութեամբ :

Ճի՛շ . Մէկ ձկնորս մը նստեր էր ջրին մօտ
սրինգ փեթիկ կըչալէր, կարծելով թէ ձկներն
ասոր ձայնէն կըզմայնին . Եւ անանկ կը մօտե-
նան իրեն, որ ձեռքով կըբռնէ զանոնք . բայց
որչափ որ չալէց, մէկ ձուկ մը չեկաւ . Ան
տենը ձկնորսն առաւ իր ուռկանն, ու նե-
տեց ձկներուն վրա . ահա բոլոր ձկները
բռնըլլեցան ուռկանին մէջ . զատոնք դուրս
քաշելով կըսէր ձկնորսը, խեղճ ձկներ, ես
կարծէի թէ գուր երաժշտութի՛ կըսիրէք .
բայց հիմա աղէկ հասկըցայ թէ աւելի լաւ
կըխաղաք եղեր ուռկանով, քան թէ սրին-
գով :

Անուշո-Բէ՛լը ամեն Կեղ շահ լընէր. զապ' ան-
գամ պէտք է Բռնո-Բէ՛լ Բան Կեանէլ. Վասն Կի
իան ճարդիի: որ մինչև Բռնո-Բէ՛լ էի Կեանէն լին-
իսի զընար:

Քաղցրութիւն բանից ոչ յամենայնի,
Յօգտակարաց ինչ վճարել ունի.
Այլ 'ի ճահ յաւէտ իշխանաւորին,
Որոտալ էրբէք 'ի սաստել ռամկին:
Այսու սպտամբք ճ'նշին առ ահին,
Ստահակ զաւակք ուղղին խրատին.
Զի որ ոչ բանիւ գայ յուղիղ կարգին,
Գանիւ բռնութեամբ ուղղի խստագին:

ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍ ԵՒ ԱՂՈՒԻՍ

Վայ որ զընկեր քո անարգես,
Ամենեցուն գու անարգ ես:

Վայ անոր որ Կիսի էի ճաննայ,
Սոսի պարծանսով ծառք իւլայ:

Ճիէ. Սկիորդիւք զաղուէսն անարգելով
միայն իր աղնուական ցեղին վրա կրխօսեր.
և հպարտ ձայնով մը կըտէր անոր. այ ողոր-
մելն, էս զքեզ անանկ լըրք կըտեսնեմ, որ
մինչև կըհամարձակիս ինձի հետ բարեկա-
մութիւն ընելու. դուն գիտո՞ն էս սի՛ւ եմ.
գիտո՞ն որ իմ աղնուականութիւն գրեթէ աշ-
խարհքիս պէս հին է: Պատասխան արւա-
տուէսը զարմանալով, թէ այդ բանը ի՞նչ

պէս կրնաս ցընել ինձի: Հատ գիւրկիս
կրնամ բաւ կոկորդիլոսը, վասն զի գիտնաս
որ հականերուն կուուին ատենը ամենք Աճ'նե-
րէն փախան. եկան կոկորդիլոս եղան, հե-
ղոս գետին մեջ պահիլեցան, ահա էս ալ շե-
տակ անոնց ցեղէն եկած եմ. բայց դուն
թշուառական ուսով՝ կուգաս: Պատասխա-
նեց աղուէսը, իրաւ որ այս բանը ամենակին
չիտէի, և չէի լրած. բայց հաւատան պարոն
կոկորդիլոս, որ էս շատ աշխատանք կը քա-
շեմ գիտնալ, թէ ս'ը կերթամ, քան թէ
ուսով՝ կուգամ:

Ինչ շահ պարծենալ ծնողաց մեծութիւն վրա,
էրբոր ինքը ճարդ լի: Հարուստի ճը անշահ դա-
սակ ուղեյ մէի իշխան ճը վար պարնել. պարծե-
նալով էրեսը պարխա անոր վար ճարդոս դասակ
ըլաւը. անալ պարասխան քըւաս, իէ էս իմ յե-
շիս առջի աղնուականն էմ. իմ ապա իսմէ իւր-
իւրի, ետոս ապքդ 'ի քեզ պիտի վերջանայ: Հայա-
ներուն պարմութիւն Կեան ճեմ. 642 համարը:

Տէս զընայնութի զբարան վատին,
Կախատե զընկերն իբրև զիւցաղին.
Երկրաբարզ գորով սողայ ընդ գետին,
Պանծայ թէ իցէ յԱճոց կարգին:
Ելընի այնոցիկ որ նման սմին,
'ի վերայ լամջաց ճարակէն յախտին.
Պարծին ընդանեաց գործս աղնիւ զարմին,
Ոչ գիտեն, այն է նախատիկը նոցին:

ՈՒՒՍՏ ՀԻՒԱՆԴԻՆ

Ոչ է հաճոյ երկնաւորին,
Ուստեւ լ' վեր քան զոյժ անձին :

Թէ ւրէ՛ր Գորս ունիք քեր,
Ասորո՛ւր Գորս Գորս Գորս :

Ճիշտ . Սէկ երկրագործ մը վտանգաւոր կը հիւշնդնայ , և հարկեր կով ուստ կընէ Ասիկէպիտոնն՝ այս դաժինքով որ եթէ առողջ ջանայ բոլորը զո՛հ ընէ անոր : Հարկեր կու վը ուստի՞ պիտի գտնես՝ ըսաց կընիկը . գուն չէն մտածեր ամենեկն . տէր Մծ՝ էս մէկ հատ մը չեմ տեսներ գոմին մէջ : Պատասխանեց հիւանդը թէ կըտրէ ձայնդ . թող իմ ինզիլըքս կատարվի , հարկաւորասկս անանկ բարի է Մծ՝ , որ եթէ հաճի մեր հորթովը ալ գոհ կըլլայ :

Հին ապենը Ասիկէպիտոն էր Բժշկութեան Լաճ . որ Ապոլոն Լաճին որդին ըլլալով ինչ կերպ հիւանդութի՛ն որ ըլլար իրար Բժշկելու ինչեկն : Այս պարստաստեան երկրագործին ալ անոր ունիք քեր է իր կարողութեան վեր , որ հաճոյ բան չէ . ինչպէս կան միամիտներ , որ անխելի ունիք քեր ինչեկն պարսպ փեղը :

Ահա՛ . քեզ բերմունք մտաց յիմարին ,
Կշուէ մարդկօրէն զբան անբանն .

Ոչ գիտէ թէ նա յամենայն վայրի ,
Ներկայ և զննիչ է շարժման սրտի :
Ուսիր երկիւղիւս սրտակաւ կալ նմին ,
Ուստիւք զարարիչ պաշտել ջերմագին .
Որու՛մ զո՛հ ընտիր է եռանդն հոգւոյն ,
Եւ ոչ բարձրաթիւ երամ անբանին :

ՁԿՆՈՐՄՔ

Որ լու յուսով ուրախանայ ,
Յամբով գործոյն անոյցս մնայ :

Մինակ յաստվ երէ՛ր երեսս ,
Աճին բանէն պարսպ ինչուս :

Ճիշտ . Ձկնորսները իրենց ուսկանը ջրէն գորս կը քաշեն . բայց սովորականէն ծանր ըլլալով մեծ յոյս ունեցան , և մէկմէկու կը սեկին թէ առանց կարծեաց լաւ որս ունինք : սով գիտէ հիմա ի՞նչ ձկներ պիտի տեսնենք մեր ուսկանին մէջ : Ատոնց ուրախութիւնը շատ չի քշեց . վասն զի երբոր շատ աշխատանքէն ետեւ նայեցան ուսկանին մէջը՝ որ ինչ բան չի գտան , բայց մէկ մեծ քար մը որ ջրին ընթացքը բերեր էր հոն :

Օրինակ է անոնց , որ իրենց հարկաւոր բանէն ետեւ չեն ըլլար , ու ինչային որ հօրերնուստ ար .

բանքը յաճախակէն : Բայց հայրերնին մեռնելէն
էտես պարտաւ թղթերէն 'ի պար ուրիշ բան չի
հար յեռաւերնին :

Գանկը յուսալից դնան խնդադին,
Գլխովն յեցեալ գիւրասահ բաղդին .
Ձամենայն դէործս յաջող ենթագրեալ,
Յետոյ չարաչար յուսոյ վերսկին :
Յուշ լիցի վճիռ խնաստասիրին,
Իբրև բարեկամքեղ աղջ արարին .
Սիրտ դգուշաւոր ստէ կասկածի,
Հակառակ կողման իւր յաջող բաղդին :

ԳՈՐՏԻՐ

Միտք խոհական խորհի զվերջին,
Համեմատէ զելս ընդ մտին .

Խելացի ճարդ շոպ բան լինէ,
Երբն ու առաջ լաս թող չընէ :

ՃԸ . Գորտերը ամառվան մէջ տեսան որ
իրենց ջրոտ տեղը կը ցամքի՝ սկսան պօռալ,
Թէ ուր պիտի երթանք բնակիլնք : Իրենց մե-
ջէն մէկ ձագ մը պատասխանեց, թէ այս մօտ
եղած հորն երթանք, որուն մէջ լէցուն ջուր
ըլլալով մինչև բերանը շատ գիւրին հոն կըր-
նանք մտնել : Խիստ լաւ, ըսաց մէկ ծեր մը
իրենցմէ . բայց երբոր ջուրը ցածնայ մենք
հորին տակն որ մտանք՝ որուն խորութիւնը

քսան ոտքէն աւելի է, ինչպէս կրնանք
անանկ գիւրին դուրս ելլել, որ ատանկ
գիւրին պիտի մտնենք :

Խելացի խոր ճարդը մշտ ամէն բանին էր
իւր յաճախ . իսկ անխորձ պատանին խելացի
ծը ինչէ, և մշտ իւր պիտաւի : Ուստի պէտք է
ծերոց բան հարընէլ և անոնց խորաբով բան պէս
նէլ, որ լի սխալինք :

Տես զհատուն մտաց խորհուրդ գերազանց,
Խորհի դժուարինս 'ի վախճան իրաց .
Գանդի փորձ գողով խիթայ յապառնեաց,
Զի մի անխորհուրդ գիպեցի չարեաց :
Արդ մի հեռանար դու 'ի ծերունեաց,
Ո՛ւնին մատուցես բանից փորձառուաց .
Որք ոչ վայրապար խորհին և խօսին,
Թէ և չեն յարգոյ առ անմիտ մանկանց :

ԵՐԿՈՒ ԹՇՆԱՄԻԲ

Որ սոս ունի ընդ ընկերին,
Գաշակից է սատանային :

Որ պահելով ուլար իսպէ,
Չարին բերան դինք իւր յէրէ :

ՃԸ . Երկու մարդ մէկըմէկ մահուցափ կա-
տէին, եղաւ որ այս երկուսը մէկ նաւով

Ճամբորդութիւն ըրին : Երբոր լեցուն հովով
 կերթային, ալէկոծութիւն մը ելաւ անանկ
 սաստիկ՝ որ նաւը հովին բռնութիւնը ծովին
 զարնելով փառատեցաւ, տակը բացվեցաւ :
 Այս վերջին խեղճութիւն երբոր երկու ճամբ
 բորդները ջրին մէջն էին ընկեր և իրաւ
 կը անանկէին որ պիտի խղճովին, սկսան մտիւ
 թարմիլլ. զի կրտէին մոքերնուն մէջ, թէ
 որ ես կորսովիմ, ահա թշնամիս ալ ինձի
 հետ կը կորսուի :

Ապելուութիւն անանկ էր իրարացընէ ճարտն, որ
 միշտ մահին դռուը էր հասնի, և որը սրբէն
 էի հաներ, ու սաքանային կերպիւրը իւրայ : Փէ
 ւիստայ մը իւրեր, թէ որ իրարու ինչամիւր
 վերջ առնէն՝ անիկ առիկ է իւր :

2. Խնորդ արագոյժ կիրք դժոխային,
 Անճամբորդ սրտի ատելեաց կրկին.
 Մինչ հասեալ ժամեաց սեւա մահաբերին,
 Լինին վրիժառու յայն կէտ խաւարին :
 Բարէ կուրութիւն խորհրդոց նոցին,
 Ոչ հային մը կան յոր սահման հասին.
 Այս դործ է ահա սիզմնաչարին,
 Որ այսպէս զմարդ առնէ իւր բաժին :

ԱՌԻԻԾ, ԱՐՋԵՒ ԱՂՈՒԻՍ

Խոռվարարք միշտ փնտան,
 Այլ որ շահի ինքեանք ծաղրին :

Կոռու ճարտիկ մըս զէն իւրէն ;
 Անձ այսոց շահ իւր բերէն :

Ճիւ. Ասիւծն ու արջը իրենց մէջ խոռվե
 ցան մեղքն փեթակին համար, որ դտեր էին
 կաղնի ծառին խոռուցին մէջ. երկուսն ալ
 կը ջանային որ յախշտակին առանց իրարու
 բաժնելու : Շատ լաւ կըլլար թէ որ երկու
 բաժին ընէին. վասն զի երբոր իրարու հետ
 կը կուէին մէկ աղուէն մը կանացուկ մը եւ
 կաւ մտեցաւ մեղքին, բոլորը լափելով կե
 րաւ փախաւ :

Շապ անգամ երկու էգբայր, և երկու բարե
 փամ իրարու հետ զն հաշտուիւր, միշտ որ մէկը
 նուս մէկը էի մեռնի, կամ մեծ փաս մը էի բառէն
 վասն զի անապէնք իրենք իրարու, և
 շաբ մը կը հաշտուին :

Ահա հատուցումն անմիաբանից,
 Չրկեն զմիմեանս 'ի սիրոյ ընչից.
 Այլոց առնէն շահ, ինքեանք մերկ թափուր,
 Երբ օտարք շահին վերջ ըննի վեճից :

Քանի՞ շահաբեր է միաբանից,
 Մասնակցել սիրով միմեանց զբարին .
 Զի զինչ քաղցրու թիև զինչ բերկրակց,
 Քան սիրել սիրել Կոչ չարազատից :

ԱՍՏՂԱԲԱՆԽ

Զ ի՞նչ շահ զննել զատողըս մերին,
 Ոսկւբ սահել ՚ի գուբ խորին :

Ի՞նչ շահ մեծ մեծ Բաներ խօսիլ,
 Պղպի Բանով թոսել ինիլ :

ՃԼԳ. Ս էկ աստղաբաշխ մը քաղցրով կը դե-
 տեր աստղերը . բայց շատ լաւ կը լլար եթէ
 եր ոտքին վրայնայեր : Վասն զի երբոր աչքը
 վերցուցեր միակերպ երկինքը կը դետեր ,
 ահա մէկ հոր մը փորած էր ճամբուն վրա՝
 որ առանց նայելու անանկ մտեցաւ , մինչև
 ընկաւ մէջն ու խղճը վեցաւ :

Թաղէս քիլիսոբան օր յը գործիւք յետեւ եւ-
 թաղով ասպղերը իւր դիպեր , ընկաւ թոսի յը մեջ .
 Ժառան հասաւ որ զինչ անկէ հանէ , ըսաց՝ եր-
 ինչքին Բաները դիպելաւ Կեղծ ոպօրդ Կախէ Լե-
 նային : Խրատ է անոնց որ իրենց Բանը իւր
 դասն , ու իրենց մէկ Բաներու երեսն իւրանն ,
 և երբեքն հասապի վրա ալ հայաճառութի իւ-
 շենն , որ մէկին թոսել իւր Գուբին :

ՃԼԳ. Աստղաբաշխ : ՃԼԳ. Առիւծ և Գորտ :

ՃԼԳ. Արաղաղ և Բազէ : ՃԼԳ. Ագահ և Անցաւոր :

ՃԼԳ. Եղն և ձագ իւր : ՃԼԳ. Աղուէս և Կինծ :

Օրինակ է այս ընդվայր շրջողն ,
 Թողեալ զօգտակարն քննէ ըզվերին .
 Ոչ գիտէ թէ ո՞ւր իւր վիճակք յանգին ,
 Եւ ընդ իմանալ զբան օտարին :
 Մի՛ հետաքննէր զոր քեզ ոչ օգտին ,
 Պնդեա՛ս զինի վայելչականին .
 Եւ օգտակարին և՛ փառաւորին ,
 Որով սերձ՝ մնաս ՚ի քոյդ վիճակին :

ԴԼԻՒՆ ԵՒ ԴՈՆ

Մի՛ պահանջեր վրէժս յայլմէ ,
 Զի մի՛ և քեզ նոյն չար հասցէ :

Վրէժինդէր այլոջ յւար ,
 Զէ եէ՛ իսգայ գլխոսդ ձեժ ւար :

ՃԼԻ . ԴՂԸԻՆ ձուկը ետեւէն էր ընկեր մէկ
 դոն ձկան մը , վրէժինդէր ըլլալով նախա-
 տանացն որ անկէ տեսեր էր : Դոն ձուկը
 փախաւ ծովն եզերքը քնարը , դՂԸԻՆն ալ
 ետեւէն վազեց : Իսկ դոնը անոր ձեռքէն ա-
 ղատելու համար ցաթիկեց աւազն վրա ,
 դՂԸԻՆն ալ անոր ետեւէն ցաթիկեց . բայց
 ինչպէս պատժեցաւ իրենց յանցանքը , էր-
 բոր երկուան ալ անանկ ձգած մնացին հոն :
 Որովհետեւ իրենք ջրէն դուրս ըլլալով օդն
 մէջ մնացին , ու անանկ տկարանալով մե-
 ռան . և շատ զըջացան որ իրարմէ վրէժ առ-
 նելէն ՚ի զատ ուրիշ բան չի մտմբտացին :

Տեւեր զպատուհաս ռխակալ չարին ,
 Զխորդ յայն պատիժ կորեաւ ընդ նմին .
 Զի որ ոչ ներէ չարեաց ընկերին ,
 Ոչ թողցին յանցանք իւր յատուկանձին :
 Այս քեզ է խրատ մարդ ընկերական ,
 Մի առեր զընկերն ըստ ձկանց բերման .
 Սկրեւ և սիրել քեզ է սեպհական ,
 Կեալ որպէս զմարդ և ոչ զերթ գաղան :

Դւբիին է Եօնուզ , և Դոնն է միաբանուս
 յաւել . որ օրինակ էն ապելի մարդանոց . Բայց
 շաք անգամ երկու ինչնաթի այնպի իբարու հեպ
 ինչնին , որ մէշն իբարու գլուխն կոտորեն :

ՄԵՌԵԼԱԹԱՂ ԵՒ ԲՈՒՆԿ

Որ անիրաւ ջատագովն ,
 Զերթ շաղակրատ յայլոց ծաղրի :

Մի պարծենար թէ Բան գիտես ,
 Հապա դէր թէ Բան մը լինարես :

ՃԼԷ . Մէկ մեռել թաղող մը կը թաղէր իր
 դրացին . երբոր գերեզմանը կը ընկող
 ներ լեցընելու , տեսաւ բժիշկը , որ գէղ
 ըրեր էր մեռելին երբոր հիւանդ էր . ուս
 տի ըսաւ անոր , ես զքեզ անանկ վարպետ
 կը տեսնեմ , որ կարծեմ թէ կընայիր հի
 ւանդն ըռնողընէ : Պատասխանեց բժիշ
 կը , թէ որչափ որ կըլոցայ նէ ըրի . բայց

այդ մարդը գէշ հիւանդութեան մէջ էր :
 Կրկնեց մեռել թաղողը գլուխը շարժելով .
 Թէ որ անանկ չըլար քու ձեռքդ կիյնիր :

Լեւոստանի մարդը Կարծի թէ խօսող գործած
 յանցանք ին գործ . Բայց շաք անգամ ալ ծաղր
 իւլայ և իր խօսողը ինչի : Ասանկ մէկ լեւոստ
 նիին ըսաց Ձեռնն թէ ասանցներդ լեւոս են
 Դարձեր :

Այսպէս և զրկողք արդար երեւին ,
 Պատճառ տան գործոց ոչ զերաւացին .
 Որով 'ի բազմաց իբրև շաղակրատ .
 Արդար օրինօք մերժին հալածին :
 Արդ մի հեաւելր ունայնախօսին ,
 Որ բազում բանիւք խաբել հնարին .
 Քանզի բանը ոչինչ վճարել ունին ,
 Թէ ոչ ընդ գործոց արդեամբք լծակցին :

ԹՈՒՉՆՈՐՄ ԵՒ ՕՁ

Որ ընկերին չար ինչ խորհի ,
 'Նովին չարեօք պատուհասի :

Ո՛վ որ եւբօր ւար ին իտի ,
 Ինչն աւարով ին իտուի :

ՃԼԷ . Մէկ թուչուն որսողը կաշխատէր
 որ թուչուն բռնէ . երբոր վար ծուեցաւ որո

դայլով լարելու, օճ մը խածաւ ոտքը . ո՛հ
կանչեց մարդը ես արժանի եմ այս բանիս,
որ ինձի եղաւ . ի՛նչպէս կրնամ տրանջաւ
թէ կուղէ օճը իմ կեանքս վերջընել . որով
հետեւ ես ուրիշ բան չեմ մտածեր, միայն
այլոց կեանքը վերջընելու կընայիմ:

Անսխալ օրէնք է, թէ որ հոռուս քեզի աշէի
ըլլայ, դոռն աւ ուրիշին աշէի ըրէ՛ . թէ որ հոռ
ուս քեզի մէջը գեղտութիւն ընէ, դոռն աւ ուրի
շին մընէր . վասն զի ինչ որ ընէս, զայն իճգանէս:
Առաջ է թէ սոր սորնօղը սրով իճերմայ:

Այս արդար սլատիժ է չարակամին,
Միայն զչարիս այլոց խնդրողին .
Ձե որ չար կամի չարն է իւր բաժին,
Ձոր ինչ եւ կշռէ՛ կշռի չափ նովին:
Թէ խնդրես բարիս՝ բարիք քեզ պահին .
Գործք քո եւ քո սիրտ զքեզ ուղիղ դատին .
Մի ցանկար այլոց չարիս այլ բարին,
Ձե արկածք չարեաց ՚ի քէն հեւասցին:

ԱՆԱՆԱԿ ԵՒ ԴԻՈՍ

Որ ոչ է գոհ յիւր վեճակի,
Ուր եւ գնայ յաւէտ ծանրի:

Թէ մէկ վէշտէն քախել ուռես,
Աւ մեծին մը քեզ իճ յգես:

ՃԸ . **Պ**արտէզպանին էջը կը ձանձրանայ
ամեն առտու գիշերանց ելլել խոտ տանել
վաճառանոցը: Օր մը աղաչեց Դիոսին, որ
զինքը անանկ մէկ մարդու մը տայ, որ կա
րենայ գէթ քնանալ: Ըսաց Դիոս թէ ա
նանկ թող ըլլայ . նայիս որ ըսածին պէս
էջը գործելն ծախողն մը տուն գանրվեցաւ:
Երկու օր չի կրցաւ կենալ հոն՝ սկսաւ զզը
ջալով միտարուել զպարտէզպանը . ես անոր
տունը կըսէր երբեմն կաղամբի լահանայի տե
րւներ գաղտուկ կառնէի կուտէի . բայց
հոս ի՛նչ կըլտասարկիմ գործելն տանելովս,
ծեծ ուտուլէն ՚ի զատ ուրիշ բան չի կայ:
Ուրեմն պէտք եղաւ անոր ուրիշ վեճակ
խնդրել: Դիոս գրաւ զայն մէկ խաղա
խորդի մը Թապախի տուն . իսկ էջը չէր գի
մանար կաշիներուն գէշ հոտին, որ կը
կրէր: Ուստի անանկ ուժով պօռաց որ չի
կրնար ըլլալ, եւ խնդրեց երրորդ անգամ
մէկ ուրիշ տէր մը: Անտանը Դիոս ըսաւ
անոր, թէ դուն խէլք ունենայիր առջի

տիրոջ տունը կըկենայիր : Թէ որ քեզն
ուրիշ նոր տերմ' ալ տամ, գուն գոհ պի-
տի չըլլաս ինչպէս մէկաշնոնց ըրիր : Ապա կե-
ցի՛ր ուր ես նէ . չըլլայ թէ ուրիշ տեղ ա-
նանկ առի՞թ մը գտնես որ աւելի տրտնջաս :

Անտարար գանգառ ճարտը խործն , Լե պեղ
գոխելով ին հանդարարի . Բայց պէտք է իր սիրտը
ն գեշ Բնութիւն գոխել որ հանգւի . ուստի ասանկ
ճարտան գլխին գործութիւն ի պակտիր : Հար-
ցոցին ինչիստոյն Լե աշխարհս Ինչ ծանր
Բան ունի վրան . անալ ըստոյ, Լե ծոյն և իռպ
ճարտը :

Այս գործ է տժգոհ ծոյլ հեղափոխին ,
Ջանայ անվաստակ կալ 'ի քուն խորին .
'ի փոխել վիճակ կարծէ թէ փոխի,
Իւր անամնական յատկութի ներքին :

Արդ մի՛ դանդափոր ըստ արանջողին ,
Ձի մի՛ դիպեսցի քեզ չարիք կրկին .
Ուր և լինիցես գու ընդ քեզ սանկն ,
Յոր վիճակ մոցես ընդ քեզ կամք քոյին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ԳՈՐՏ

Է զի երբէք զառիւծ հզոր ,
Ահաբեկէ գորտ ինչ անզոր :

Ըստ հեղ անանկ Բան ին պենես ,
Չի կարծածէր որ խնարգես :

Ճը . Սէկ առիւծ մը ջրոտ տեղն մը քով
պառկած ըլլալով քունը հոն կը տանի : Եր-
բոր խորունկ քունի մէջ էր՝ մէկ գորտ մը
սկսաւ պոռալ . այս ձայնէն առիւծն ար-
թընցաւ , կարծեց՝ թէ զորաւոր կենդանի
մը եկեր է հետը կուտելու , մէկէն ելաւ չորս
դին կը նայեր . բայց ի՛նչպէս զարմացաւ
երբոր տեսաւ թէ մէկ գորտ մը զինքը ա-
նանկ սաստիկ վախցուցեր էր :

Որչա՛ մեծութի ունենաս՝ պէտք է ուրի պակ
ասունս աղտաբար . վասն զի շատ անգամ վար ճարճ
դի՛ Ռաֆաւորները ին Դողաջընէն : Եւ երբէ՛ք
երեսն յգած ճարտի՛ անանկ Բաներ իննն որ ճար-
տը կ'աճընէն :

Տես զհարդ հզոր առիւծ ամէհին ,
Դողայ 'ի ձայնէ կենդանուոյ նշին .
Որ օրինակ է փարթամ հզորին ,
Չաղքատս զփորքունս յաւէտ ծաղրողին :

Արդ մի ոսնհար լինիր տկարին ,
Թէև յարբայեց բազմես 'ի դահին .
Չի փոքունք երբէք արտաքոյ կարգին ,
Ահաբեկ առնեն զտիրա արքային :

ՀՆԴԻԿ

Օճառ և ջուր արջափ խցեն ,
Մաքրեւ զհնգրիկ ոչնչ զըրեն :

Ինչ շահ ինչ է հինէն ըսին .
Սեխն սապոն խրատ խեղին :

Ճլթ . Սէկ մարդ մը միտքը գրաւ որ ճերմակընէ սև հնգրիկ մը . ուստի ջուրը խօթէր կը լըւանար և կաճըռէր , բայց փուշտեղը աշխատեցաւ . վասն զի շատ աճըռվելովը անկէ ետև առաջւահն աւելն սև երևցաւ :

Հնգրիկ իմ սև մարդիկ օրինակ են պինդ գլուխ մարդոս , որ ինչ ընեն լես ինքսր խօսք հասնելունէն ինչպէս որ սևն աւելի ճերմակնար . վասն զի ինչն թէ անոնց խաշիին պակե բարակ մաշի մը էայ , որ մենք լուսնինքս անիէ է սևութիւ . որ էրենց պեղէն և արեգափին սօժէն իլլայ :

Չի՞նչ շահ լըւանալ զոտաւ ավորիկեցի ,
Որ զսևութն ընդ մորթով ունի .

Չի՞նչ շահ խրատեւ զյիմար կամակոր ,
Որք ուղիղ գնեն զոր ինչ և խորհին :
Արդ մի վայրագոր ուղղեր զայնպիսին ,
Ոյր անուղղութն է կանոն անձին .
Բէզ լինին կանոն վերպանք նոցին ,
Առաքինանալ ըստ ուղիղ բանին :

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԵՒ ԾՈՒՎ

Փորձեւ զփորձեալն է յիմարին ,
Որ կրկնակի փորձի յանձին :

Փորձած բանը խորձեւ լուսն ,
Որ նոր խորձանքս քեզ լի բերէն :

Ճի . Սաճառական մը կը բարձրնէ նաւը ապրանքով դէպ 'ի հնգրկաստան կերթայ : Երբոր առտոգաստը բացին հովը յաջող էր , և ծովը հանդարտ . բայց հազիւ թէ նաւաւ հանգստէն հեռացան մէկէնիմէկ հովը փոխվեցաւ , և ծովն ելաւ , անանկ որ նաւը միւց բերաւ մէկ աւազոտ տեղ մը զարկաւ հոն նստեցուց : Իսկ վաճառականը բոլոր ապրանքը կորսնցնելէն ետև , նաւուն մէկ տախտակովը ճորով աղատեցաւ : Քանի մը օրէն ետև երբոր ժուռ կուգար ծովուն ըով , ուր տեղէն որ նաւ նստեր էր տեսաւ ծովը հանդարտ . իրեն կերևնար թէ կըսէ որ նորէն նաւով տեղ կըրթայ . ուստի սկսաւ պուսալ : Անգրամ ծով փուշտ տեղը կաշխաւ

տիս զիս խաբէրու՝ սուտ հանդարտ ըլլաւ լովիք : Ա՛յլ որ կուզէ թող հաւատայ, իմ՝ կողմանէ եւ ամենեւին չեմ մոռցած անցած օրեր ինձի ըրածներդ . եւ այնչափ փոփոխամիտ չեմ, որ հաւատամք եղի երկրորդանգամ, որուն անհաւատարմութիւն փորձել տեսեր եմ :

Ծռու է օրինակ աշխարհիս, որ անոյշ հանդարտ երեսնաւով շար ճարդիկ խորշումէ մեջ յգլեր իորսնոցնէր է . Բայց ափսոս որ ամեն անգամ անխորշումէ մեջ իջնինք, եւ լինք արևունար լաճառանկանին պէս . որ առիթներէն հեռու կէնաւով մոյշաւ լինիս քորշումէ մեջ :

Ահա իմատունն ըսն խոհականին,
Որ զգուշանայ փորձ զնել անձին .
Զի որ ոչ փախչի յառթից փորձողին,
Անդէն անկանի ՚ի վտանգ կրկին :
Ծով է այս աշխարհ ըստ տարացուցին,
Նեղիկ ծածանմամբ քաղցր է անփորձին .
Առդ մի հաւատար տեսեան արտաքին
Զի մի՛ ընկրուզցէ զքեզ յուր կոհակին :

ԱԲԱՂԱՂ ԵՒ ԲԱԶԻ

Ի՛՛ վաղանցուկ պարծանք չարին,
Անդ ՚ի հրճուիլ փութով պատժին :

Մի՛ գոռոզնար այլոց լբան,
Զի պարծանքը լեբնար երկան :

Ճիւն . Երկու աքաղաղ չարաչար կը կուռէին մէկ վառեկի մը համար, որ մէկզմէկու կը նախանձէին : Ինչ և իցէ մէկ աքաղաղը յաղթեց մէկաւին . յաղթուողը փախաւ բակին մէկ կողմը քաշվեցաւ կեցաւ : Իսկ յաղթողը աքաղաղը թռաւ ելաւ հաւնոցին վրա որ երդելով իր յաղթութիւնն իմացրնէ . բայց այս ուրախութիւնս երկար չի կրցաւ վայելել . վասն զի երբոր թռեցը կը զարնէր, և ուրիշ բան չէր մտածէր, բայց եթէ իր ուրախութիւնը յայտնել ամենուն, ահա բազէն՝ որ զայն յայտնի տեսեր էր հաւնոցին վրա, յանկարծ վրան հասաւ յափըջ տակեց :

Ամբարասան ճարտը յաջողութի՛ն որ գրնէ աշխարհի էի սեպելով ամենուն դարնել ինքնէ . Բայց նոյն յաջողութիւնը վերջապէս իր գլուխը ինքնէ : Շար ամբարասան ճարդիկ իրենց գործին վրա պարծելու արնէն շարունար պարտահաներն :

Արժանի պատիժ է անդգամին,
 Անդ հրձուիլի շարն հանդիպի չարին.
 Խոնարհք յանկեան ինչ սառհաղ նամին,
 Հպարտք 'ի բարձունս չարացար ծախին:
 Ձկնն օգուտ գործեաց այն յաղթականին,
 Երբ նոյն յաղթութի առթեաց մահ նմին.
 Ձկնն շահ ճոխանալ 'ի վերայ այլոց:
 Ուր այլքի կեանս են իսկ ինքն յորհասին:

ԲԵՇԿ ՄՇԿՈՅ ԵՒ ՈՐՍՈՐԴԻԿ

Լաւ է տալ մասն ընդ բոլորին,
 Չոհեւ զգործն առ սեր մեծին:

Շաք աղէի է մաս մը յգէւ,
 Բայր մարմինն ամբողջ պահէւ:

Ճիսք. Որսորդները մէկ ջրշան մը ետևէ կիյնին, որ որսան, և իր անդամէն դեղեր շինեն. որովհետև սովորութիւն է, որ ասոր մարմինը կը գործածեն օգտակար դեղի համար շատ հիւանդութեց դէմ: Իսկ ջրշունը գիտնալով անոնց միտքը՝ հասկըցածին պէս թէ չպիտի կրնայ աղատիլ անոնց ձեռքէն. բռնեց իր անդամը ակռաներովը փրկցուց վար ձգեց: Չայն որ տեսան որսորդները առին իրենց ուղածը, և անով շատացան ու ալ ետևէն չի գացին ետ գարձան: Եւ ասանկ իր խոհեմութիւնը ջրշունն աղատեցաւ, որ շատ իմաստութիւն մտածեց մէկ

անդամը պակսեցընէլ, երբ չէր կրնար պահէլ, և բոլոր մարմինն ազատէլ:

Ջրշունը իշուի բէշի մէջ գունատուց որ է երկաթէնցառեւ շան նման կենդանի. բայց պուշ յիան իշանի. որ որովայնին քալու լուս պարէ ունի, և երեսն հոգիանալ հիւսով որ միսկ կըսվի. և իր անդամը ունի բծախաւսն պրոսթի շաք հիւանդութեանց դէմ: Ասոր գործակէն պիտի սորվինք, ինչ գործ շնասով մեծը խախտել մեծ խելացութի է:

Գործ է խոհական 'ի լինել առթին,
 Փոքր չարն ընարեւ խաւիան տալ մեծին.
 'Ի ճահ է զոհել զանդամն ստորին,
 Պահել զգլուխ մասն էականին:
 Գլուխ և բոլոր ըստ տիրականին,
 կրօն և հաւատք են որսէս ասին.
 Արդ 'ի պահել զայն յաւէտ պատշաճի,
 Չոհեւ զամենայն զկեանս աշխարհի:

ՀՈՎԻՒ ԵՒ ՇՈՒՆ

Շահատիրին սրտի բերկրանը,
 Են օտարաց չարիք զղկանք:

Անխտակէրը մշա իւր բաղձայ,
 Այլը շնաս իւր շահ ըլայ:

Ճիսք. Սէկ հովիւ մը շատ անդամ իր շանը կուտար՝ որչափ որ թշխարներէն կը մեռնէին

294

Հիւանդութիւն : Օր մը խիստ գէր ոչխար մը
 կը հիւընդնայ . անասունը շունը սողորակաւ
 նէն աւելի տրտում երեցաւ : Հովիւը եր-
 բոր հարցուց անոր պատճառը , պատասխան
 տըւաւ , թէ այս է պատճառն որ չեմ կըր-
 նար առանց տրտում թէ տեսնել ասանկ մէկ
 հատիկ պատուական ոչխար մը , որ մեռ-
 նելու վտանգի մէջ է : Պատասխանեց հը
 վիւր , թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ այս երեսպաշ-
 տութիւն որ կընես ինձի : որովհետեւ դուն
 քու շահդ իմինէս շատ աւելի կը նայես ,
 փուճ տեղը կեղծաւորութիւն կընես . գնն
 սրկէ ես լաւ գիտեմ , որ դուն չես ցաւիր
 իմ ոչխարնս համար , հասցաւ կը վախնաս որ
 չըլլայ թէ ըսնանայ , ու ձեռքէդ ելլէ :

Շահասէր կամ ինչնասէր ճարտէ ինչնայն , որ
 իրեն շահ ըլլայ . որքէն ինչ ըլլայ ըլլայ , ւն
 ցաւիր ամենին որքէն յախորդութիւն լըս . որ
 է շահ բնութիւն :

Շահասէր ժրտք համանման սմին ,
 կեղծեալ վտանան ընդ մահ ընկերին .
 Բայց յորժամ անտի ելանէ բաժին ,
 Հրճուին ՚ի հոգի ընդ օգուտ անձին :
 Զ ինչ քան զայս զաղեր գործ որկրաժեական ,
 Ուր չարիք այլոց է ինքեան բարին .
 Դառն է այնտիսուոյն զիտե՛լ յաղցակցին ,
 Բարին որ միակ է պատիժ պտին :

ԱԳԱՀ ԵՒ ԱՆՅԱՒՈՐ

Վայ որ թաղէ սիրտն ընդ գանձին ,
 Անդ ՚ի գեհեանն աստ ՚ի գետին :

Թե որ գնես սիրտդ ՚ի ոսկին ,
 Շոքով ի ըլլաս Գիտաց Բաժին :

Ինչ . Մտահ մարդ մը կը թաղէ իր գանձը
 մէկ արտի մը մէջ . բայց չի կրցաւ անանկ
 ծածուկ ընել , որ իր դրացին չի տեսնէ :
 Ուստի երբոր ագահը գնաց անկէ , գրա-
 ցին հասաւ հոն , հանեց ոսկին առաւ տա-
 րաւ : Սէկալ օրը ագահն եկաւ որ նայի
 իր գանձը . բայց ի՞նչ կսկիծ եղաւ երբոր
 բացաւ , ու բան չի գտաւ հոն . աշխարհք
 չի կրնար պատմել անոր ըրածը . ի՞նչպէս
 կը կանչէր , ի՞նչպէս կուլար , և մտքերը
 կը փեթտէր . մինչև յուսահատեցաւ : Այս
 ձայնն որ առաւ մէկ ճամբորդ մը հոն վա-
 զեց , ի՞նչ կորսնցուցիր ըսաց անոր , որ ա-
 սանկ կեանքէ կըլլես : Պատասխանեց թէ
 գանձս կորսնցուցի . որ ինձի հազար հեղ
 աւելի սիրելի էր քան իմ կեանքս , որ այս
 քարին քով թաղեր էի : Արկնեց մէկալը .
 թէ առանց քեզի աշխատցնելու բերելով
 այսչափ հեռու տեղ , ինչո՞ւ համար տունդ
 չի պահեցիր , որ ամէն անգամ երբոր սէտք
 ըլլար կարենայիր դիւրութեամբ հանել ու-

կիր: Հանել իմ ոսկիս, պուսայ ագահը .
 բէհ, ես այնչափ խեղճ եմ որ հանելի . ա.
 մենեկն չի դպչէի սիրտի անոր: Անալ ըսաւ
 թէ երբոր չսիրտի դպչէիր, ինչո՞ւ համար
 այսչափ կը ցաւիս . ո՞վ բարեկամ քար դիր
 դանձիր տեղը, անալ անոր բանը կընէ
 քեզի:

Բիսս ժիւիտո՞ւնիս հարցասցին, լե՛ք մ՛վ է
 աղքատ ողորմելի . անալ ըսաց լե՛ք ագահն է, որ
 սիրտն ա հագին մաշէլէն էրև, դիպած սարսու
 թը լի իրար ամենեւին վայելէլ . ե ինչո՞ւն ալ հո
 գին ալ անոր համար ի՛նչ իրարեցնէ:

Աւալ կուրու՞թէ մտաց ագահնն ,
 Ամիրտիէ 'ի հող զտիրաւ և հոգին .
 Այն որ է կարգեալ 'ի գիւր մարդկուէ ,
 Տէս զնորդ քաղէ զհոգի անմտին :
 Գանձի այն ոսկի առ անունդ անձին ,
 Կա մաշէ զայն անձն առ սեր մտուցչին .
 Արդ մի՛ մատներ զայն դներ 'ի հողին ,
 Առ անբան սիրոյ առ անբան ոսկին :

ԵՂՆ ԵՒ ՉԱԳ ԻՒՐ

Որ ոչ է վորձ ոչ դիտէ չափ ,
 Չանձին իւր կար դատի անչափ:

Ո՛վ որ իրեն լա՞՞ք լիտէ ,
 Չինո՞ս ամենէն վեր ի՛նչ դնէ :

Ճինէ . Եղնիկին ձագը կըսէր իր մօրը , թէ
 ըսու՞թին ինձի անանկ մեծու՞թիներ տրուեր
 է չնէն աւելի, որ անկէ ամենեկին վախ մը
 չունիր: Թէ որ պատահի կըսէր շանը հետ
 կուուէլու, գրէթէ առանց աշխատանքի սլի
 տի յաղթեմ անոր . վասն զի ես շատ բարձր
 և անկէ զօրաւոր ըլլալէս 'ի դատ, իմ գլուխս
 զէնք մը ունի եղջիւրէ, և շուրջ բան մը
 չունի: Պատասխանեց մայրը . որդեակ ըզ
 դ'ոյշ կեցիր անոր հետ իյնելու, դուն անոր
 չես հասնիր . թէսլէտ ան զգուշացաւ իրեն
 եղջիւր տալու, և քեզի տրւաւ . բայց անոր
 անանկ սիրտ մը տրւած է, որ դուն չունիս
 ամենեկին :

Վարդապետ մարտը շափ բան ի՛նչ ի՛նչի գանձ
 մէջ, Բայց լեզուսին որ գետնէ, Լեզին ի՛նչ պարտի:
 Անխել է որ ի՛նչ լա՞՞ք լի ճաննաւով զին՞ք
 բաւարներոսն իարգը ի՛նչ դնէ :

Այս թերակատար բերմունք են մանկանց ,
 Որք դնեն զանձինս 'ի չափ վեհազանց .
 Ամեն գեոուարին հեշտ թուի ինքեանց ,
 Զի խակ և անփորձ են բաղորձ իրաց :
 Մի՛ դներ զբեղ 'ի կշիւ քաջաց ,
 Եւ մի՛ անխորհուրդ լինիր ինքնապանծ ,
 Կշուեա՛ խորհրդով զայլը զօրու թիւն ,
 Գոտանես յորով գործս սքանչեւեաց :

ԱՂՈՒԻՄ ԵՒ ԿԻՆՃ

Խոհեմ՝ բնութի հնարէ ճարտար ,
 Նախ քան զարկած նպաստ և ճար :

Խէւս ունողին լիայ ինչւոր ,
 Զէն մը լեխած իբրանէ ճոր :

Ճխն . Մէկ լեռան խողմը կը սրէր ակուա
 ները ծառի մը կոճի վրա , զայն տեսնելով
 աղուէան , ըսաւ իրեն , թէ որուն հետ կը
 պատրաստարվիս ծեծկըլէլու . որովհետեւ հի
 մա ոչ շուն կը տեսնես , և ոչ զօրորդ : Պա
 տասխանեց խողը . հէ՛ պէ՛տք է սպասել , որ
 անոնք ետիս հասնին ես հապա իմ զէնքս
 սրեմ , երբոր անատենը մտածելու ժամա
 նակ ալ չեմ ունենար :

Ամեն մարդ պէտք է ասինով իբ բանը հոգալ
 իբնն որիպառաջն բանը գիտնալ , եւ ունենած

Խելութիւն զինչը կատարել խոհեմութի , որ
 յանիարծ իրոյնով մը լըտն գալու խելոճ լըլւայ :

Գեղեցիկ խորհի նախատես բնութիւն ,
 Պահել յարկածից զլայրագ անասուն .
 Զի յամենեւին գոյ զէն զօրու թիւն ,
 Թէ 'ի գէպ գործէ յողթէ թշնամեցն :
 Միտք և լոյս բանին է քաջ զէն մարդոյն ,
 Միակ կառավար բանական դատումն .
 Սրեա՛ փայլեցն զայն ոյժ զայն ցոլմունս ,
 Լիցի՛ քեզ պաշտպան 'ի դիպող ժամուն :

ԿԱՐԿԱՏԻՉ ԲԺԻՇԿ

Բանն է շնորհեալ ամէն լեզուի ,
 Բայց սակաւուց իմաստ բանի :

Ամեն մարդու խօսք է պըւած ,
 Բայց ինչ մարդու խէւս իմացած :

Ճխն . Մէկ կարկատիչ ետիճի մը խիտտ տը
 դէտ չաջողած ըլլալով իր արուեստին մէջ՝
 անանկ քէչ շահ ունէր իրեն եկած վատա
 կէն , մինչև մտմտաց որ արհեստը փոխէ :
 Օր մը խեղը դրաւ , թէ բժիշկ ըլլայ և
 քանի մը բժշկական բառեր սորվելով բժիշկ
 եղաւ , և ճանչցրոլեցաւ . որ իր լրբութիւնը
 շատախօսութիւն , և անծանօթ ըլլալը շուտ
 մը վնասն ըրին մէկ շատանյարմար բժիշկ մը .
 բայց խիտտ յարմար շատախօս մը : Ամեն

դի ծանուցում՝ ըրաւ, թէ իր գեղերուն
 ղորուծիքն չի կրնար սխալուլ, և ամէնքն ա-
 սոր խօսքին հաւատացին: Եւ գրացին երէն մէկ
 վարպետորդի մը ուղեց ծաղց ընել զայն
 այս կերպով: Սաստիկ դիտացաւ թի ու-
 նիմ ըսելով բերել տըւաւ այս բժիշկը •
 անալ եկաւ սկսաւ երկան երկան խօսիլ ա-
 նոր սուա հիւանդուծիքը վրա պատճառնե-
 րով • յետոյ հաստատեց հիւանդին, թէ
 ղինքը կազատէ այս ցաւէն . քիչ ժամանակին
 մէջ, միայն թէ կամենայ յանձնել ղինքն ա-
 նոր հողաբարձուծիքը: Վարպետորդին ալ
 խնտալով ըսաց • խեղճ անխելք, ես ի՛նչպէս
 կրնամ քեզի յանձնել իմ գլուխս, որովհե-
 տև միայն ոտքս ալ քեզի չեմ հաւատար:

Օրինակ է անոնց որ շնու ջանար իբեկց գործ-
 քին մէջ երեւելի ըլլաւ, այլ մեծ Բանի յետոյ վար-
 նելով ին շնասին: Ո՛ր Բողոքանքս պանոնք որ վաս-
 րակ շնանենանոն համար եկեղեցական ինչան •
 իբեկ: Գիտեմ որ ծաղիւղաբոյն ի՛նչ պիտի
 սորեկընեն • իոյն իտրի աստիճանք երկանս ալ
 խորիորասս ինչին:

Ահա արժանի բան անխնատին,
 Զանձին բրտուծի ոչ նկատողին •
 Հեղեղ ոչ գիտէ ասուս արվարետին,
 Բազմի սիւլալով յիմաստեց դասին:
 Արդ բանի՛ անզօքք յայս մտաբերին,
 Մոռանան ղկար ղորուծի անձին •
 Միայն բան դատարկ ՚ի բերան նոցին,
 Հեռի ՚ի խելաց հանձար լոյս բանին:

ՓՈՂԱՀԱՐ

Որ որ գրգռէ ղընկերն ՚ի չար,
 Կովին պատժի չարեօք խապառ:

Ով լար պարձառո այլոց ինչայ,
 Շար մեծ շնաս շարին իտարայ:

Ճիւղ • Սէկ փողահար պոռոռան մը պատե-
 րազմին բաները չալելէն ետև բռնըվեցաւ:
 Երբոր մէկն անոնց մէջէն թևը վերցուց
 որ սուրը խօթէ անոր, պոռուց գերի բըւ-
 նըվոյր, թէ ո՛վ ղորական մամլտան, որ ես
 ուրիշ բան չըրի, բայց եթէ փող չալեցի •
 ուստի ոչ մարդ եմ մեռցուցեր, և ոչ ձեզ
 մէ մէկին զարկեր եմ: Պատասխանեց մէ-
 կալը, թէ գուն ալ քիչ արժանի չես մա-
 հու • և թուրը փորը խօթելով կրտէր անօ-
 րէն իրաւ մարդ չի մեռցուցեր, բայց ո՛վ
 ժողովեց զանոնք որ մեռցընեն:

Աւելի պիտի պարտահասին անոնք որ ուրե-
 շին գեղու՛նէր պարձառ ինչան, եւ ին գրգռեն
 լարու՛նի ընելու • ասանկերուն մեղքը իբեկցմե
 ասալ զարարասս իբեկայ:

Այս են հատուցումըք խեւ պատանեկաց,
 Որ գրգռեն ՚ի չար ղընկեր բարեկեաց •

Ոչ գիտեն զերկնից պատիժ պատուհաս ,
 Գանձեալ կան նոցա 'ի մահու արկած :
 Ձկնն ունի տալբան յայն սահման չարեաց ,
 Ձկնն զման անձին քո և զկնն զընկերաց ,
 Մի սուլեր զփող չարին գրգանաց ,
 Ձի մի կորկցես 'ի սուր թշնամեաց :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ՇՈՒՆՔ ԻՒԻ

Ձայլոց չարիս երբ տեսանես ,
 Այնու և դու ուղղեա՛ զքեզ :

Թե՛ որ պախանն այլոց քեանսս ,
 Շարի՛ն պեղ . Դոռն աւլէյնսս :

Ճիւթ . Երկրագործ մը կարճըկէ լծէն իր
 կովերը , սովն ատեն կը մտրթէ զանոնք , որ
 սնով ապրըլի ինքը և իր ընտանեքը : Երբոր
 զայն տեսան իրեն չնէրը շուտով ցաթկեցին
 իրենց տեղէն քաղաք փախան : Փախչլնք աւ
 զատինք կըսէին իրարու , թէ որ այս մար
 դը չի խնայեց մտրթեց կովերն , որ իր գործ
 քին շատ հարկաւոր էին , մեղն ի՛նչ չընէր ,
 որ գրեթէ անանկ շատ սխուական մը չենք
 սնոր :

Թե՛ որ ուրիշին վրա գէշ Բան մը քեանսս՝ մի
 գայլախնդելով դառեր , այն նայէ որ Դոռն լընէս ,

և անոնց ինչելով Դոռն շէփլընս : Այլոց
 Բշտառաւթէն նայելով , էս աղէկ էղայ . ինչ
 քիւնսս քան :

Այս սահման վճիռ իմաստասիրին ,
 Հրահանգիլ ասէ սահմամբ օտարին .
 Ձի որ հանգիլիլ երբէք տեսակին ,
 Հանգիլիլ գիտէ նաև անհատին :
 Բանական դատիս մասնակցեալ բանին ,
 Մի օտար դատիր գործ բանականին .
 Արթուն կաց գիտեալ գործածս աշխարհին ,
 Փախիլ 'ի յառթից փասաբերին :

ԱՌԻՒԾ , ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԻՇ

Ձկնն զօրաւոր քան միտք խոհեմ ,
 Որ աշխարհի յաղթել գիտեն :

Խոհեմաւթ մշտ յաղթող է ,
 Ամէն Բանին վրան կէտէ :

ՃԾ . () ր մը առիւծը աղուէնն ու էջը որ
 սորդութէ երան միատեղ , և բունեցին մեկ
 եղնիկ մը . որ գետինն ընկածինսկէս մեկէն
 էջը կարրտեց զայն . բաժինն որ եղաւ նախ
 էջը յախշաակեց աւաւ քան զամէնն աւելի
 մեծ բաժինը : Այս անկարդութիս անանկ
 կատղեցուց գառիւծն , որ նոյն կետին ցաթ
 կեց իշուն վրա պատուց : Անատենը հաս
 կըցաւ աղուէսը գլխուն գալիքը . անոր հա
 մար զգուշացաւ իրեն բաժինն առնելու

նակ տարաւ զան սլ խառնեց առիւծին և իշուն բաժինին հետ, և բոլորն ընծայ ը բաւ առիւծին: Այս քաղաքավար վար մուսքս որ տեսաւ առիւծը խաղաղեցաւ. որ քիւժ՝ առաջ իշուն ըրածը սողեւորին ալ պիտի ընէր: Մանաւանդ երբոր դոճ էղաւ բոլոր եղնիկն յափշտակելուն համար, ըսկըսաւ շնորհակալութի ալ ընել անոր մարդավարութեք: Եւ այսպէս ազատեցաւ աղուէսն իր ճարտարութիւնը անանկ վտանգէ մը, և էշը կորաւ իր անխելքութիւնը:

Խեղճի մարդը զինքը վասնգէն կարեցընէ ինչու՞ր. իսկ անխելք մարդը զինքը վասնգի մէջ ինչ գիէ. ահա այս է պանսպանութիւն ինչու՞ր ու անխելք, իմաստուն և ուսմիջ մարդիանց:

Ահա զօրութիւն հզօր առիւծին,
 Անսողապ խիղախ ճիրանաց նորին.
 Տէս ՚ի հանճարոյ զխորդ նուաճին,
 Զի միտք ոչ ճիրանք են պաշտպան անձինս:
 Իսկ դու որ տէր ես աշխարհաց ծրին,
 Մի ընկճիր փութութով ՚ի տես հզօրին.
 Շողացո՛ յաւէտ զայն ուր հանճարին,
 Ար յաղթել գիտէ ուժոյ աշխարհին:

ՊԱՌԱՎ ԵՒ ԱՂԱՍԻՆ

Որչափ փախչիս յաշխատանաց,
 Վաստակք ընինք քեզ զուգընթաց:

Թէ գրված է որ վիշտ քաշէս,
 Ո՛ր որ քիտիս քաշելու էս:

ՃճԻՃ. Սէկ պառաւ մը իրեն աքաղաղին ձայնը առածին սէս՝ ամէն առտու կերթար կարթընցնէր իր աղախինը հաւայելը առաւօտէն ժամ մը առաջ կանուխ: Անալ կը հարկապէր որ մէկէն ելլէ բոքն ուռէն աւնէ մանէ. և թող չէր տար ձեռքէն ձգել՝ մինչև որ արեւ մտնէլէն ետև ժամ մը չանցներ մեթ չըլլար: Իսկ աղախինը հալեցաւ մաշեցաւ քուն չըլլալով և աշխատանքով ուստի օր մը բռնեց աքաղաղը խղղեց այս մտքով, որ երբոր սառաւը կը կորսնցընէ արթընցնողը կրնայ անկէ ետև հանգիստ քնանալ: Բայց հակառակն եղաւ: Վասն զի աքաղաղն որ մեռաւ, սպառաւ ալ չի լսելով ձայնը՝ կարգը կորսնցուց. ուստի բոլոր գիշերն ոտքի վրա էր, կը վազէր կարթընցնէր աղախինը. անանկ որ հաղիւ կտոր մը ժամանակ կրնար սառկիլ:

Պէտք է միշտ հետպահը ըլլալ մեծաւորին ոտ-

լաթ խիստ ըլլայ, և ինչ աշխարհային բնութեամբ
համար խելացիքն էլ անհոգ և անապական գեղեցիկ
լայ . վասն զի երբ որ ինչ անհոգիք որ ունենայ,
բնական շատ և անհոգի :

Խնդրել ըզհանգիստ ըստ մարմնականին ,
Խորշել 'ի կրեւ է գործ տկարին .
Քանզի 'ի սկզբան 'ի դրել մարմին ,
Կայն սահման երկանց գրեցաւ նմին :
Պատրաստ կալ ձայնի հրամանաց վեհին ,
Մեայն դիւրուածի երկոց ծառային .
Արդ մի ընդհակեց ընկր հեղուածի ,
Չի մի գիտեսցես գգաւարագունին :

ՁԻ ԵՒ ԻՇ

Չայլոց վեճակ մի՛ զարտաբերին ,
Ուշիմ մտօք կշռեա զներբքին :

Մեծ ևնասն յիսն աւ մեծ է ,
Հարուստին աւ հոգը շատ է :

ԸճԲ . Փառաւոր ծածկոցով զարդարլած
մեկ ձի մը կերթար տէրը դասնըւս համար
պատերազմին մէջ . տար անցնելը տեսաւ
էշ մը՝ սկսաւ հաւաչանքով նախանձիլ ձիուն
երջանկուածը վրա : Ձին որ լսեց և հաս-
կը ցաւ զայն . ետեւէս եկոր ըսաւ , որ իմ
փառքն մասնակից ըլլաս , ինչպէս ես ար-
ժանի եղեր եմ այս զորդարանքիս , իսկ է

չը լածին պէս վաղեց ետեւէն գնաց , և
հասան պատերազմին բանակը՝ նախ տեսաւ
զօրքերը զէնքերը վրանները շարքերը փո-
ղերուն թմբուկներուն ձայնը , շատ հաճե-
ցաւ , ամենուն վրա կուրխասնար զըւար-
ձանալով : Բայց քանի մը օրէն ետե տե-
սաւ որ ձին սպարաւորեցաւ տէրը տանելու
պատերազմին կրակոտ տեղը և վտանգաւոր
ծեծին մէջ . սկսաւ տարակուսելով զըւար-
ձու թեր ձգել , և միտքը բերել իրեն առջի
թողուցած տեղը . քիչով՝ ալ անցաւ կախեց
ականջներն , ու ետ դարձաւ . ինչ որ ըսաւ
իրեն ձին՝ որ չերթայ հոն մնայ , ամենեւին
մտիկ չըրաւ . և յետոյ սաստիկ վաղելով
ձեռք առաւ ջաղացքին ճտեղան գնաց :

Օրինակ է մեծապահ հարուստին , որ քրակն
անանկ փառասոր էրեանայ , միշտ ամենքը երա-
նի պաւլովի նախախիչին . Բայց ներսը նայիս՝ հա-
զար հոգ ներդուրի ունի անհանգիստ . որ միշտ
երանի փոքրայ միշտ մարդանոց :

Այսպէս և ռամիկը ընդ տես արտաբերն ,
Պնուն զմայլին իշխանաւորին .
Երբ քննեն զկայս ներքին վեճակին ,
Այլադք գտանեն տխուր վշտագին :
Մի ցանկար փառաց վեճամուտնին ,
Եւ մի՛ փայլուածեց աշխիլ բարբին .
Չի այն շողողանք են սոսկ արտաբերն ,
Այլ ներքին նոցա թախիծ խաւարին :

ՀՈՂԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՐԱԳԻԼ

Կենակցութիւն անդամին ,
Անաս բերէ մերձաւորին :

Անպատիւ լուսաւ ընկեր ,
Գլխոստ ինպայ լար ու քարեր :

Ճճի . Երկրագործ մը լարեց իր որդայութը ,
և մէկ արագիլ մը քանի մը որսող թռչուն
ներով եկաւ մէջն ընկաւ : Անտունը բըռ-
նեց երկրագործը մեռցուց թռչունները .
երբոր սրտորաստվեցաւ արագիլն ալ մեռ-
ցնելու՝ աղաչելով կրտէր արագիլը , թէ ես
ոչ չարագործ եմ և ոչ մեղսակից աւազակ
ներուն . մէջ զի որոնց մէջ որ գտնուելով
բռնովեցայ՝ անոնք սորվեցնելով ակամայ
ղիս հոս բերին . ուստի մեծ անիրաւութիւն
կրկայ , թէ որ անոնց ըրածդ՝ ինձի ալ ընես
և անոնց հետ զիս կորսնցնես : Պատասխա-
նեց երկրագործը . գուն մեռնելու արժանի
ես , ինչպէս կրնամ ես քեզի բարի ըսել ,
երբ չար ընկերներու հետ գտայ զքեզ : Զայս
ըսելով վաղը վրցուց :

Խրատ է անոնց , որ ինչն ինչ էս աշխի լուս-
ւէս երես Գեւ ընկերն ինչի ինչ պիտի ընէ : Ա-
սան ճարտի ինչ ինչն ինչ ըսեն . Գեւ ինչ հետ

Ինչու Գեւ ինչն , աշխի հետ Ինչու աշխ
ինչն :

Այս ահա պատգամ է գուշակողն ,
'ի վերուստ անտի մեղ աղք առնողն .
Թէ ոք ընդ չարաց կենակցել կրթին ,
Չարեօք 'ի կենաց զլաւիլ ունին :
Հեռի 'ի վատաց մերձիք 'ի բարին ,
Կցորդեալ յաւետ ընդ առաքինին .
Որով և արդար լինիս ընդ նմին ,
Ազատ յարկածին վնասաբերին :

ՍՈՒՄԱՄԱԳ ԵՒ ԿԱԶԱՂԱԿ

Յիմարք պանծան ընդ զարդ մարմնոյ ,
Խնկ խնաստունք ընդ գեղ հոգւոյ :

Խեւտի ճարտ մեծն աւելի ,
Իր բարեւ մեծն ւինեւ ինչի :

Ճճի . Սոր մը թռչունները ժողվեցան իրենց
մէջէն թագաւոր ընտրելու համար , որ յար-
մար ըլլայ զիրենք կառավարելու : Իւրա-
քանչիւր թռչուն ժողովքին ընտրութիւնն
իրեն քօշելու համար ըսին թէ այն ըլլայ
թագաւոր , որ ընապէս աւելի կարողութիւն
ունի . ուստի արծիւը խօսեցաւ իր ուժին
վրա , պքալողը՝ քաջարտութեւր վրա , թռչ-
թակը յիշողութեւր վրա , և կաչաղակը մողթին
վրա : Բայց պարաստ տեղը կը պարծէին ժո

զովքին մէջ ամէն մէկը իրենց կատարելու
 թեր վրա • մէկին խօսքը բանի տեղ չի դնե-
 լէն 'ի զատ՝ գլխացառու թի եղան զուրցըւած
 խօսքերը : Ամենէն ետև եկաւ սիրամարդը
 բանալով գեղեցիկ սոյճը • երևնալուն պէս
 թռչունները զմայլելով գոյնզգոյն փետուր-
 ներուն վրա, իրեն արւին մեծութիւր առանց
 նայելու կաջալակին ցուցմունքներուն • որ
 կը պնդէր, թէ սիրամարդը սոյճէն 'ի զատ
 ուրիշ կատարելութի մը չունի • բայց անոնք
 դովասանքը սիրամարդին արւին և մէկէն
 թագաւոր կոչեցին :

Խեչ ունեցողը պէտք է աւելի հոգուն գե-
 ղեցիւմէն և բնական աշխատանքը նայել, քան
 թէ մարտնչի • վասն զի մարտնչի գեղեցիւմէն
 ծառիի պէս շոտով կանոնի, միայն հոգունը
 չըմայ :

Անբան ընտրութիւն աշխարհասիրին,
 Ընդ աեսիլ մարմնոց յաւէտ պնդողին •
 Որ զուրի 'ի լուսոց տիրական մասին,
 Ոչինչ նշմարէ զգեղ հոգեկանին :
 Կուրք հանձար մտաց միակ դանձ անգին,
 Մի՛ փոխեր զարդուց ըստ մարմնականին :
 Թէ վառ է հոգւոց նշոյլ բնածին,
 Ոչինչ գեղ և զարդ նմա զուգադրին :

ԴԼԻՒՆ ԵՒ ԿԱՊԻԳ

Մի՛ խռոզեր զայն որ չէ քեզ անկ,
 Զի մի անկցիս յանել վտանգ :

Անպէք Բանին քննող լըլլաւ,
 Օր մը մահին քոսը ինչնաւ :

ՃճԷ . Ս՛էկ գլբին մը ցամաքին խիստ մօտ
 լողալով կերթար, տեսնելով զայն կապիկ
 մը, շատ լաւ միջոց է ըսաւ, որ գիւրու թի
 երթամ բոլոր ծովը քայլեմ՝ վասն զի բնաւ
 չեմ տեսած, պէտք է որ սիրտս հանգչի :
 Զայս ըսելով ծովուն մօտեցաւ, յետոյ ցաթ
 կեց ձկանը կռնակն հեծաւ • իսկ գլբինը
 որովհետև մարդս կը սիրէ, կարծեց թէ
 մարդ է վրան՝ առաւ շատ հեռուն տարաւ
 ղկապիկը, որ առաւելապէս կուրախանար
 ժուռ գալով ուլկխտտսին մէջ, մինչև խըն-
 դալու ձայն մը հանեց : Այս ձայնէս գր-
 բինը գլբինն որ վերցուց նայեցաւ կապի-
 կին, ճանցաւ և զարկաւ պոչովը վեր նե-
 տեց վրայի բեռը, մէկէն մտաւ ծովուն տակը :

Ո՛ւ որ իր Բանը և քոսը ին յգէ, ուրիշին
 քանը Բանին էպեսէն ինչի իմաստաւ համար և
 պէտք ընած Բանը պեսնելաւ համար, անխեչ

Հասկնիս պէս որքիւնն պատճառուիլ իւր իրարէի :
 Շատերը փեւսնէ որ այս ճամբան բռնելով փնէր
 նին աւրեցին մարտիան էղան :

Բարբ անասնական ընդվայր շրջողն ,
 մուսնայ վեր գործ քննէ զօտարին .
 Թողու քաննէ զտուն և տեղին ,
 Ձի գիտակ լիցի թէ այլք յինչ բերին :
 Ձի՞ կաս ո՞վ յիմար 'ի վայր անտեղի ,
 Աւ ի՞նչ յօտարաց շրջիս վիճակի .
 Դարձ 'ի սեպհական արարս և տեղի ,
 Ձի մի՞ ծովակուր լիցիս անտեղի :

ՀՈՎԻԻ ԵՒ ԳԱՅԼ ՓՈՒՐ

Մի՛ նպաստեր չարասիրին ,
 Ձիմի՛ չարիք 'ի քեզ դարձցին :

Թէ՛ գաղանին փռնելու փեղ փաս ,
 Ձասի՛նէրուտ ի որոսս փոսսս :

Ճճի՞ . Տողիւ մը կը գտնէ գայլն ձագ մը, որ
 մայրը ձգեր էր, կառնէ կը տանի եր խուցը,
 և հոն կը մեծցընէ . ետքը կը գնէ զայն շնե-
 բուն մէջ, որ կը նայէին ոչխարները . բայց
 շատ լաւ կըլլար, թէ որ սատկեցընէր . վն
 ղն առաջ քանի որ պղտիկ տկար էր, բան
 չէր ընէր . կատարեալ գայլ եղածին պէս
 մէկէն 'ի մէկ շները խղեց, և երբոր հովուը

ՃԾԷ. Օձ և տուտն: Ճկդ. Երկտասարդ. և Բաղդ:

Ճկդ. Հաւ պարարտ: Ճնն. Երկրագործ և Աղուէս:

Ճնն. Չիարարմ և Չի. Ճնդ. Արտավար և Կարապ:

բուն էր՝ վաղեց ընկաւ ոչխարներուն վրա բոլորը ջարդեց :

Խրնայ ըսաւ Վարդապետայ, որ աշխարհներուն յետո՛ւ չի քան գարշէլէ աղանդաւորներուն գրեւ Վածո՛ւ. որ Եւեթեպ առջի Բերանը անշնաս իբրեւ նայ, Բայց իմանց իմանց իսպախանէ ճանկանց միպո՛ւր = Կ՛մանապէս ծնողքն ալ իր պոռնը գիէ՛ ճարգը չի հանդիպոյրնէն, որ անոյ՛ւ լեզուով և Բարի է բնեւարժի՛ր Լեանասարէ Բուրբ պոռնը :

Ձորավիզ լինել դժնկայ գաղանին,
Գործ է դժնդակ սրտի անմտին .
Չի խնամ և գու՛թ տեղադրանին,
Ըստ տեղոյն առնել է խոհականին :
Իսկ դու հոգածու մանկանց երամին,
Մի խառներ ընդ այն ըզճնունդ չարին,
Թէև ապիկար իցէ չարածինն,
Սկիսյն է անգու՛թ սերմնն գաղանին :

ՕՁ ԵՒ ՏՈՒՑԵ

Երբ ոտքն իջես իջևող գլխոյն,
Ելնուկ և վայ բոլոր մարմնոյն :

Ուր քեզ իջնիս ին և ծառայ,
Հոսքս լինէն քափն ոս վրայ :

ՃԾԷ. () ր մը կը նայի օձն, որ սրը իր գլխուն դէմ կեցէ . ի՛նչ ամբարտաւանու .

Թէ է կրսէր պօքը գլխուն, որ միտքդ գրեր
 էս Թէ էս քեզ անանկ լաւ չեմ կրնար կառաւ
 վարելով տանել, ինչպէս դուն զիս կը տա
 նիս. ուր Թէ իմ խելքս քուկիմնէ շատ վար
 է: Յայտնի է որ շատ ժամանակէն 'ի վեր
 էս քեզ կը հետևէի, հիմայ ալ դուն ինձի
 հետևէ կարգով. տեսնես որ ասանկ լաւ
 բան չի կրնար ըլլալ: Զայս ըսաց պօքը և
 քառեց գլուխն սկսաւ ճամբայէն ետ տա
 նել, որ ճամբուն վրայի բաներուն զարնե
 լով տարաւ. քարի մը զարկաւ պատուեց մար
 մինը. «քիչմ' ալ առաջ գնաց ձգեց զայն
 ծակի մը մէջ: Եւ այսպէս քսան ոտք ա
 ռաջ չի գացած' վայն 'ի վրան եկաւ բոլոր
 օձին: Անպտենը ետ կէցաւ պօքը կառավա
 րելու, և խոնարհելով հետևեցաւ գլխուն
 ինչպէս կարգն էր. ուստի շատ լաւ բոլոր
 մարմինը կառավարվեցաւ գլխուն առաջնոր
 դու-Թիլը, քան պօքին:

Ելէ մէջ գաղափ իմ քան մը մէջ պղպի՛ւն ու
 ղէ հրամայել մեծին, հարկաւ այն պիտի իրծա
 նի. ասանկ ալ մարդոսս զգայութի՛ն բանախոս
 լէն որ պիտի' այն մարդը ին իրաւունք. ուր՛նէ
 րաւ զգայութի՛ն ծառայ է, և բանախոսութի՛ն
 իմ հոգին պէր է. Բայց վախ որ շատ անգամ հո
 գան ուղածը ԼԸԼԱՐ, ու մարմնինը իԸԼԱՅ:

Անօրէն օրէնք ըստորնագունին,
 Որ իշխէ լինել կառավար գլխին.
 Բայց ո՛ր տուն քաղաք կայցէ 'ի կային,
 Երբ կին և ծառայք տիրէն տիրովն:

Տէր իշխան կարգի բան մտաւորին,
 Ի քաղաք մարմնոյ կառավար մէկին.
 Թէ թշու տաս մասանց զգայականին,
 Տիրէն կործանեն զքաղաքն ընդ պետին:

ԴԻՈՍ ԱՊՈՂՈՆ ԵՒ ՄՈՄՈՍ

Որ ձեռնարկէ 'ի գործս այլոց,
 Յետևել ծաղրի 'ի նոյն գործոց:

Մի՛ յեռա՛ զարէր այլոց գործո՛քն,
 Ծառը իԸԼԱՍ անոնց առջէն:

ՃԾԵ. Սէկ օր մը Դիոս ըսաց Ապողոնին,
 Թէ կտորմը ժամանակ' տուր ինձի քու ա
 ղեղը. զի կուղեմ քեզի հասկըցնել, Թէ էս
 քեզմէ շատ շտակ կրնամ նետել: Կը տես
 նեն այս կաղնի ծառը անկա՛ծ Ոլխնոս լե
 ոսն գլուխը. կուղեմ որ նետը օգը երթայ
 շտակ ծառին կոճին մէջ տեղը զարնէ.
 այս որ ըլլայ՝ դուն ալ ջանս անանկ շտակ
 նետել որ յետոյ Մոմոս գատաստան թո՛ղ
 ընէ, Թէ որերնին աւելի յաջող ենք: Զայս
 ըսելով առաւ Ապողոնին աղեղը նետեց,
 նետն ելաւ, բայց շտակ երթալու տեղը
 խոտորեցաւ, և Մոմոս գատաստորին երե
 սին քայլելով անցաւ գնաց զարկաւ քարե
 ղուն հարկեր ոտք հեռու նշանէն: Իսկ Մո
 մոս բոլորովն շիտթած վախուն, որ վտանգ
 էր իրեն ոտքի վրա ելելով ըսաւ Դիոսին.

Ածներուն գլուխը՝ չի կրցայ հասկընալ,
 Թէ Ապողոնին նետերը աւելի շիտան է,
 բայց զայս ստոյգ գիտեմ որ անոր նետած
 ներն ինձի վախ մը չէին տըւած, ինչպէս
 քուկինդ պատճառեց. ուրեմն ինձի մտիկ
 ըրէ. առ ձեռքդ դուն քու կայծակդ, և
 մեծդ Ապողոն, դուն ալ առ քու սղեղդ.
 ահա ասանկ շատ լաւ կըլլայ: Օայս ըսայ
 ու առանց աւելի բացատրելու, և մէկալին
 նետածքը մեծցընելու, դնաց Մոմոս: Եւ
 այս կերպովս գատաստանն անորոջ Թողուց
 Գիտոն վախուն:

Գիտոն խոյժակ ունի յետոյ, որ ինչեպէ իւ-
 սէին. իսկ Ապողոն արեգակին լածը՝ աղեղ ունի
 յետոյ. Մոմոս խեղճապատուէն լած ըլլալով,
 էրբէն լածնէրուն մէջ Դադասոր իջաւ: Օրէ
 նալ է անոնց որ իրենց արուեստը ինչպէն ու
 չգիտցած բանի ինչ խառնըմէն, և անով շարաւար
 ինչ խաբէմն ծիծաղ իջլան:

Այս շահ վատտակոց փոփոխամբոն,
 Յայլոց ՚ի վատասի վաղ ձեռնարկողն.
 Այս և կատարած ինքնահաւանին,
 Որ զայլա եսերէ, պանծացեալ յանձին:
 Բայց յիւրաքանչեւր ըստ իւր վիճակին
 Գոյ զօրութի ինչ յատուկ բընածին.
 Վառեան ըղնջլը քոյդ անկականին,
 Եւ մի նախանձու մըխիր յօտարին:

ԵՉՆ ԵՒ ԿՈՎ

Չինչ շահ անգործ նստիլ ՚ի տան,
 Եւ պարարակ լինել զենման:

Շար աղէի է հոգնիւ ջանալ,
 Քան ծողաւթէ իրոտսսն էրթալ:

ՃճԹ. Այլ մը կըջանար քաշել զսայլը արա-
 պան մէկ խիստ քարոտ տեղէ մը. մէկ կով
 մը տեսնելով անոր ջանքը՝ կըլինար վրան,
 ու կըսէր. խեղճ ողորմելի ես, չեմ տարակու-
 սիր թէ դուն օրը հարկւր անգամ կըցանկաս
 իմ վիճակիս. լաւ գիտեմ որ շատ կուղես
 ինձի սկես սիրելի ըլլալ, և առանց աշխա-
 տանքի ուստէ: Երբոր ասանկ կըխօսէր՝ մէկ
 զոհ ընօղ մարդ մը հասաւ հոն, և սկսաւ
 տաճարին ճամբան տանել զերօն, որ սեղա-
 նին վրա իր կուռքին զոհ ընէ: Անտանը
 եղն ըսաւ անոր, ո՞վ ամբարտաւան՝ նայինք
 հիմա քու վիճակդ ցանկալի կերենայ՝ քեզի.
 Ճճմարիտ է թէ ես կը բաղձամ քու վիճա-
 կիդ. բայց դուն ալ խոստովան եղիր, որ
 հիմա շատ կըխախտեցիր զքեզ իմ վիճակիս
 մէջ տեսնել:

Տեղաստեր հարոսաք ճարդի ուրիշ լաւ դար-
 նելով ինչ պարծենան իրենց հանգստութեւ լըս:

Բայց լինիլն, և և որչափ հանգիստ ապրին, այն-
չափ շուտ իրենց ին մտիւնայ հիւանդութիւն և
մահը. անոր համար աշխատաստոր մարդիկ շատ
չապրին, և շատնայնեցը շուտ ին մեռնին:

Այսպէս թուրամորթք ընդ հեշտասիրին
Մերժեն ըզվատասկ ՚ի խնջոյս հրճուին.
Որով մերձենան ՚ի սայր մանգաղին,
Խաւարին աւուրց կերակուր պահին:
Իսկ դո՛ւ որ գործել ծընար յաշխարհին,
Առաքինանալ ՚ի սէր արարչին,
Մի անգործ նատիր ըստ հեղգասիրին,
Մի պարարտանար ՚ի գարշ հեշտալին:

ԱՂՈՒԻՄ ԵՒ ՁԵՏ ԻՒՐ

Իւրաքանչիւր իւրն է սիրուն,
Ձոր ինչ ունի՛ հրճուի ՚ի նոյն:

Պախաստորն միշտ ին նայն,
Ձարբի՛ն իրեն նման ընէ:

Ծ/կ. Ըղուէս մը կիյնի թակարթին մէջ.
Մինչև որ սոցը չի ձգեց, չի կրցաւ անկէ ա-
ղատիլ: Այս պատճառաւ շատ յուսահա-
տեցաւ. վասն զի ասանկ անսոց մեկուն
չէր կրնար երևնալ, ամէնքը վրան կրխըն-
դային: Այս բանէն ազատելու համար
տես ինչ ըրաւ: Միայքը գրաւ որ իրեն պէս
ընկերներ ունենայ, ժողովեց աղուէսներն, ու

բարեկամաբար խորհուրդ տրւաւ անոնց, որ
պոչերինն ձգեն. զի աւելի արգելք կուտայ
կրակը, քան թէ զարգարանք. որովհետև ա-
ւելորդ բեռ մի է. վերջապէս ցըցուց, թէ
այս սոցը ճամբաներն աւելին ՚ի դատ՝ ու-
րիշ բանի չի ծառայէր: Փուճ տեղը այս
ցուցմունքներն ըրաւ. վասն զի բոլոր ժո-
ղովքը վրան կրննդար: Յետոյ մէկ ծէր ա-
ղուէս մը դարձաւ իրեն ըսաց. բարեկամ
չէյտեմ՝ թէ ի՛նչ կրլայ մէկ պուչն անցնե-
լով: Բայց զայն գիտեմ տոյգ՝ որ եթէ դուն
ունենայիր քու սոցը, չէիր բսէր թէ ան-
գուտ բան է սոցը:

Օրինակ է անոնց, որ իրենց պախաստորն և
աղաստորն գործելու համար, կուսեն որ ա-
մենքն ալ իրենց պէս ըլլան, Բայց ինքն անանկ
մաւէն երևին օգոստ:

Արդ մի ցանկանար զարդու օտարին,
Եթէ ոչ ունիս սեպհական յանձին.
Գիտութի՛ հանձար հոգեկան մասին,
Են բուն վայելանք խնայականին:
Ձինչ շահ բեռնակրի՛ դանձուց աշխարհին,
Ձինչ իմաստութի՛ գրքավաճառին.
Արտաքին է այն, ո՛չ ՚ի նա յանկին,
Ձի գայ և գընայ ըստ բերման առ. թին:

ԱՅԳԷԳՈՐԾ ԵՒ ՈՐԴԻՔ ԻՒՐ

Անխոնջ վաստակ հողագործին
Են հանք հողոյ և գանձ անդին :

Աշխատողին բան չի պակսի,
Շոքս կը տիւն գանձ և սփռ :

Ճկած . 1¹ յգեգործ մը տեսաւ որ մեռնելը մտ է , կանչեց որդիքներն ըսաց . սրդեակք առանց ձեզի իմացընելու իմ խորհուրդս չեմ ուզեր մեռնիլ , որ պատճառի մը համար մինչև հիսն ձեղմէ պահեր էի : Գիտնա՛ց որ էգիտա մէջ գանձ թաղեր եմ , չի մոռնաք երբոր ես մեռնիմ , դուք ալ էտքի սրարօքեր նիգ ընելէն ետև փորեցէ՛ք որ գանձք հոն = Մեռաւ բարի ծերը . որդիքը վաղեցին էգին և բոլոր հողը մէկ ծայրէն մէկալ ծայրը գարձուցին առկու վա ըրին . բայց փուճ տեղը յոգնեցան և փորեցին հողերը . բան մը չի գտան ինչ որ ըսեր էր իրենց հայրը = Անասենը մտքերնին գրին թէ ծերը խաբեց . բայց մէկէն խեղ ըրին որ ճշմարտ էր ա նոր ըսածը . վասն զի հողը այսպէս շրջելով անանկ պողաբեր եղաւ , որ շատ տարի է գին սովորականէն եռասպատիկ աւելի բարեք կուտար :

Ոսկեղէն դար իշուէր հին սպենը . երբոր ըսաքի սեր և հարկաւորութիւնք , ամէն ճար էրերագործութիւնք կայրեր . երբոր պէտք ըլլաւ Էրարմէ կը Բոնիէն և անանի հանգիստ կայրէն . ահա այս է գանձը իստե՛րինէն որ անոքս ճարդիս հողին ասիւն է ինքուրեն :

Զինչ այն գանձ հողոյ թաղեալ ՚ի ծոցին ,
Զինչ արծաթ ոսկի . քիմիականին .
Աշխատանք և քիրտն ժիր հողագործին ,
Այն գանձ այն ոսկւոյ ծնող էն ինքնին :
Թէ վաստակք ձեռացդ ընդ քեզ կենակցին ,
Մթերին քեզ գանձք մօր ոսկեբերին .
Եւ եթէ անգործ ձեռք քո կաշկանդին ,
Անչափ գանձ մղձեք փուծով ըսպառին :

ԵՐԿՈՒ ՇՈՒՆԻՔ

Որք ընդ աղմուտ վայր թարթափին ,
Ազտեղանան ՚ի բաց մերժին :

Անխայեալ փեղէր վերան ,
Որ Գարնէի . այնոյ լուսա :

Ճկք . 1¹ Երկու շուն մէկ տուն մը կը պահէին . որ մը մէկը բողբոլին ուրախանալով ըսաւ մէկալին . Եղբայր իմացայ թէ մեր տըր գէղն տունը պիտի կարգով . դուն գիտես որ առանց հարկիք հարսնիք չըլլար . ուստի թէ որ ինձի մտիկ կընես , երկուքնիս մէկ

տեղ երթանք մեր բաժինը առնենք . ո՛վ գի-
տէ թէ ի՞նչ կերակուրներ պիտի ուտենք
հոն : Չայս բտելով սկսան երթալ մէկ գէշ
ճամբայէ մը , անանկ որ հարկաւորեցան
աղտոտ և գարշելի ջրերէ անցնլլ . մինչև
բոբոր տիղմ՝ լաճաւ եղան , և ասանկ հարս-
նիք գացին : Իրենք զիրենք գրին պտուա-
ւոր հարսնիք գացողն տեղ . բայց չարաչար
խաբվեցան . վասն զի երբոր երեցան հոն՝
ամենքը պօռային անոնց աղտոտուէր վրա .
և հարկիքին տեղը չի մտեցած՝ որը փայ-
տով որը ոտքով զարկին վաճնտեցին : Այս
կերպով էտ դարձան այս երկու աղտոտ ջը-
ները , հոգնած քաղցած և ծեծ կերած :

Օրինակ է որիբաժնէրոսն և գէշ ճամբայ
գացողներոսն , որ ամենուն գարշելի կըլան .
մինև մարդ երեսնին էի նայիք . այ երեսնի աւ
ընթաց են՝ մարդոս երեսնի աւ իբենց լար վարողը :

Գեղեցիկ խրատ մանկանց անխորձին ,
Որ ընդ տիղմ՝ գնան յանվայել տեղին .
Անգէն մտըրեալ ՚ի նոյն շարախին ,
Ի մաքուր հոգւոց մերժին հալածին :
Արդ մի տենջանօք վաղեր յուտելին ,
Եւ մի՛ ուղեկցիր ընդ հէշտասիրին .
Որք գընան ընդ տիղմ՝ սղմով աղտեղին ,
Եւ ը թիւրս թիւրեպ սահին կործանին :

ՋՈՐԻ

Ունայն պարծանք ոչ ինչ զօրէ ,
Բնուածն անդէն զնկն յայտ առնէ :

Սոսք պարծանքով մարդ էի գոխլի ,
Բնուածն ինչ է՝ ինչ յայտնուի :

Ճկի . Սէկ գէր և մտտ ջորի մը միշտ կը
պարծենար մանկուծէն ատենը իր մօրը վը-
րա , թէ ձի է , ու էս ձիու դաւակ եմ . բայց
ծերուծէ ատենը երբոր ալուր կրտանէր
ջաղացքը , լեզուն փոխեց , և միաքը բերելով
չխտակ խոստովանեցաւ թէ իմ հայրս էշ է :

Հպարտ մարդը իր մեծութեան նայելով գինի
բան մը ինչ կարծէ , ու իր ապին վրա ինչ պար-
ծի , ինչպէս հին ապինի կոսպապս Ռաբառնէ-
րը յաջողութեան մէջն որ էին , կըլեն ինչ ան-
բուն յեղին էն , բայց յախորդութեան մէջ ինչ է-
ղածնին ինչոսպովանէին : Աւելի գեղեցիկ է
ազնուաման ըլլալը , քան ազնուաման ծնիւլը , ին-
չպէս Սոդոն :

Այսպէս ինքնապանծք ՚ի յաջող էլին ,
Իբր գիւցաղուն ՚ի հանգէս բաղմին .
Բայց երբ ժամանեն ՚ի ձախողակին ,
Չինչուծի ինքեանց խոստովան լինին :
Մի թեթևուծի իսբիլ զերթ ջորին ,
Կարծելով լինել ՚ի վեհնց սակին .

Թէ բարբ քո և գործք չեցեն սրանձալն ,
Անիրաւ սարծիւն է գործ յմարին :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԵՒ ԲԱՂԴ

Լէր նախատես յնթացս առթին ,
Եւ մի արատ գնէր բաղդին :

Չգոյն էրիք գալու ւարին ,
Եւ մի ասեք թէ Բաղդ ւառիմ :

Ճկի . Սէկ կորին մը պառկէր հորին բերաւ
նը կըքնանար , էրբոր բաղդն անկէ անցաւ՝
տեսաւ զայն և հասկըցաւ անոր դարձը վը-
նասը , մէկէն վաղէց եկաւ թուէն քաշեց ու
ձայն տալով կըսէր . սրդեակ թէ որ հորին
մէջ իյնէիր՝ յանցանքն իմ լըաս պիտի ձգէին .
ուրեմն քեզ կը թողում մտածել՝ յանցանքն
իմինս էր թէ քուկինդ :

Բաղդին առիւնէրը՝ աչք Բանաս գործես իտնը
նին՝ թէ յախորդ ըլլան թէ յաղող . զորօրինակ թէ
որ առիւն իայ և դռն գալու շնասին նախապէս
լըլլաս՝ հարկուս յանգի մէջ իյնին , և թէ յա-
լողողութի առիւն նախապէս լըլլաս , իանցի ա-
ռիւնը , աւ լին ինար գպնէլ այն յաղողաութի : Տին
ապնէր Բաղդը ին յնաղընէին իոյր պապանի մը մէկ
պարձ ինրակի շրա ինցած , որ ասորին անրին
դառնալով իսպայ րիպոտածով մեծութի , իսպայ
և այլն :

Այս է նշանակ անխորհուրդ անձին ,
Որ ոչ նախատես լինի վտանգին .
Անարդէ զառիթս ալէբեր բաղդին
Ի վտանգիլ անդ մէղ դնէ նմին :
Դու իմացական վիճակեալ բանին ,
կըտես զլախճան ելից և մայն .
Արա՛ ըստ տեղւոյն ըստ ժամանակին ,
Զի մի զըջասցիս ՚ի փոխիլ առթին :

ԾԻԾԱՌՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻ

Ծի հաւատար պատիր բանից ,
Զի մի ծանակ նկուռ լիցիս :

Եթէ հապաս ամէն լեզուի ,
Եղան իսպայ ըսպով քեզի :

Ճկի . Սէկ ծիծեռնիկ մը շատ փութալով
անցաւ ծովերէն , և գարնան օրերէն առաջ
եկաւ այն քաղաքը հասաւ , ուր տեղէն որ
ձմեռւան մօտ գացեր էր . մէկ պատանի մը
տղւոր օր մը տեսաւ որ ծիծեռնիկը եկեր
է . շատ լաւ ըսաւ ինքիւրեն , ահա գեղե-
ցիկ եղանակին կարասետը Բաղդին ձին ե-
կաւ . ուստի կրնամ լաթերս ձգել . զի աս
կէ ետեւ ծանրութի կուտան ինծի : Չայս
ըսելով գնաց ծախեց լաթերը և ստակն ալ
ըսայլով թի մնիսց կերաւ . բայց շատ չան-
ցաւ խիստ զըջացաւ . վի զի քանի մը օրէն
եաւ ցուրտը ետ դարձաւ անանկ սաստիկ

որ պատանին շիրթեցաւ , որ մերկ աղքատ
ըլլայով ծիծեռնիկէն առաջ մեռաւ , որ այս
գէշ գուշակութին անոր ըրեր էր :

Օրինակ է փոփոխութի մարդմանց , որ ամէն
Բանի նախան առելորդապաշտութի և լարալար
իւ խաբւիւն = Այս առաջին մասն է որ իշուի ,
Բէ մէջ ծիծեռնա գարուն էի Բերէր :

Աւաղ խորհրդոց յետամիտ ուսովն ,
Որ դատի մեծ ինչ բան գուշակողն .
Կա խաբէ զնա յերկրիսի բանին ,
Սա կարծէ ինեւ զՆաւ Երկնային :
Ձկնչ քան զայս անբան բան մտացածին ,
Ձխորդ 'ի սոց խկը հետեւեցին .
Գուշակը և քաղղեայք արբանեայք չարին ,
Կորուստ են ինքեանց և բարեպաշտին :

ԱՍՏՂԱԲԱՇԽ ՄՈՌ

Մի հետեւի ձայնի մոգին ,
Ձկն մի անկցես 'ի ցանց չարին :

Մի հասաբար խախարդներուն ,
Որոնց խօսքն է առաքով ւնեցոան :

Ճկի . Սող մը կրմանէ աստղաբաշխ կախար
դի մը տուն , և երբոր կախարդը բազմութի
մէջ կեցած թոր նրբամիտ մարդարէի պէս

գուշակութի կրնէր գալընեբուն վրա , և
կըպարծենար թէ աստղերուն նայելով ա
նանկ գիտութի ստացեր էմ , որ ամէն բան
կիմանամ որ հարիւրաւոր տարի ետեւ պիտի
ըլլան : Հոն կեցողներուն մէկն որ տեսեր էր
տունը մոնտղ գողը , կարեց անոր խօսքն ու
ըսաց . ինչ պատճառաւ հաւատամ թէ գուն
գիտես գալըները . ինձի անտարակոյս կե
րենայ թէ գուն և ոչ ներկայն կրնաս գիտ
նալ . բարեկամ թէ որ գուն գիտնայիր բան
մը շուտով տուն կըվազէիր գողը փախցընե
լու համար , որ տեսայ տունդ կրմաներ :

Մոգութիւն հին Արապներէն Գաղթ է , որ
իւրեքն Բէ որաք աշխարհիս մէջ բան իւրայ ,
ասպըրոան դառնաւուլը , և անոնց պարութիւն
պարճառի . անոր համար ասպըրոան շիրտը նայ
ելով իբր ծիծեռն Բէ գալիսները իմանան , և խա
բեութիւններ ընելով իւր պարսպիս Ժողովարդը :

Տես խաբէութի բազմագէտ մոգին ,
Կախարդէ զմիտս անհանճար ուսովն .
Ոչինչ տեսանէ որ կան առ ոտին ,
Պանծայ գուշակէլ զապառնիս խորին :
Քանիք կուրացեալ հաւատան նոցին ,
Ի կուրաց անախ ըյս առնուլ կրթին .
Իմաստ ապառնեաց թէ գոյր 'ի նոսին ,
Ոչ մերկ և աղքատ մոցեալ շրջէին :

ԳԻՈՍ ԵՒ ՄԱՐԳՐԻԿ

Այլոց թերին կայ առաջին,
Իսկ սեպհականն յետուստ բերի :

Այլոյ պախան ունինք առաջ,
Մերինն ունինք մեր եպեանոց :

Ճկէ . Սարգիկ ստեղծւելէն ետև Գիտո տեսաւ թէ անանկ մեծ մեծ պակասուելներ ունէին որ չպիտի կրնային համբերել, մինչև որ անոնց ճանաչողութիւն չի վերցրնէր իրենցմէ : Այս պատճառաւ կրնամըտար Գիտո, որ զանոնք այս կարծիքէն հեռացրնէ . ուստի ժողովեց բոլոր մարդկայինս պակասութիւնները՝ լեցուց երկու բերնէն շատ պարկերու հէյպէնէրոս մէջ . յետոյ բաժնեց՝ անմէն մեկինը իրեն տարով վրան բարձուց անանկ կերպով, որ ուրիշներուն պակասութիւնները կախւած էին տանողներուն առջին . իսկ իրենց պակասութիւնները սարկին մէկաւ զին ըլլալով ետևնին կախւած մնացին :

Մարդոս բնութիւնը եղեր է որ իր պակասութիւնը չի պէտքեր, արիւնքնը մայն իջ պէտք . անոր համար աստիճան իջնացընէ, ինչ Գիտո ասանի ըբառ . Գիտանի ըսելու ինչ այս լար սոմբրոսութիւն բնութիւնը եղեր է :

Այս անկարգ դատմունքը պակասամտին,
Որ զնէ հանդէպ զայլոց զթերին,
Սուր խուզէ զշուղական ընկերին,
Կոր է և անտես իւրուամ գերանին :
Քանի՞ գեղեցիկ լինէր ըստ կարգին
Եթէ զնէպք վրիպանս անձին,
Փութապէս արդեօք զերծ գտանէպք
Ի վրիպանաց բարոյականին :

ՀԱՒ ՊԱՐԱՐՏ

Որքան զգալն ունել կըթի,
Կորուսանէ և զոր ունի :

Եղած բարոյն ո՞վ գոհ ըլլայ,
Ունեցածն ալ յետոքէն իբրևայ :

Ճկէ . Սէկ հաւ մը ամէն որ մէյմէկ հաւկիթ կածէր տիրոջը . իսկ աէրը կրտեր որ եթէ երկու չափ գարի տամ, ինձի երկու հաւկիթ կածէ : Եւ ահա ժամէ 'ի ժամ շատ գարի լեցընելով առջին՝ անանկ ստտիկ հաւը դիպցաւ շատ ուտելուն պատճառաւ, որ մինչև շուտ մը սկսաւ քիչ ածել, և յետոյ բոլորովն հաւկիթէն կարվեցաւ :

Շաք մարդ իրեն բաասիտն բարիէն աւելընէլու համար՝ սիրոյ մաշելով ունեցածն ալ իբրևընդոյցեր է . և յետոյ մախ ընելով ցոյցեր է աւ-

խարհիչէս : Անոր համար ի ըսել մէջ իմաստուն ճշ-
՛՛նէ ինչպէս որ ծովը գեպեբով ինչեղձի եւ լի
յագեկնար , ասանի աւ շահասէր ոտահիկն սիբփը լի
իշատար :

Այսպէս ոչ յագի բողձանք անյագին ,
Ձկտի հանասպաղ յանչափից մասին .
Անասհման գորով իղճ և տենջ սրտին ,
Մինչև սպառէ զսիրան ընդ գոյին :
Մի՛ տենչար շատին մի՛ չափազանցին ,
Մի՛ զքեղ մաշեցէ ցեց տրամականին .
Ի ձկտիլ յանչափին արկածք քեղ չատին ,
հանրանան բնաւք և գու ընդ նոսին :

ԴԻՈՍ ԵՒ ԿՐԻԱՅ

Մի՛ կար ընդդէմ կամաց վերին ,
Մի՛ կրեցես սրտիժս յանձին :

Ինչ բանով որ ին վեղանլես ,
Անոր պատիժ պէտք է քաշես :

Ճիթ . () ր մը Դիոս կանչեց առջին բոլոր
կենդանիներն , որ ամենքը միատեղ տեսնե-
լով , և իրենց տարբերութիւր վրա նայելով
զըւարձանայ . որոնք մէկէն հնազանդելով
վաղեցին եկան արագութեւ , միայն կրկան
ուշացաւ , այնչափ որ կարծեցին թէ չի գայ
պիտի . բայց ինչ և իցէ եկաւ յետոյ հասաւ ,
և ինչ բանի վրա որ տրտունջ կար՝ պատճառ

բերաւ թէ գարը տունը հարկ եղաւ իր
տունը աղահոյ տեղ մը սրահէլ . ահա ասոր
համար կրտէր շատ ժամանակ կորսնցողի ,
և այսչափ ուշացայ : Բայց այս անմեղադ-
րութիւն անանկ սրաղ ընկաւ , որ միջոց չու-
նեցաւ զօրութի մը ունենալու . վասն զի
հագիւ թէ սկաւ խօսիլ տանը վրա , Դիոս
վերցուց տունը կունակը դրաւ , որ կուղէր
թէ սուանց ուշանալու հնազանդ ըլլայ լե-
րեն : Ասկէ եղաւ որ պակասութիւր պատ-
ժելու համար , մինչև հիմա իր տունը վրան
սուէր կըտանի :

Ինչ մեղք որ գործէ մէջը՝ անոր պատիժը ին
քաշէ . ինչպէս իրիան իր քունը պատճառ բե-
րաւ անհնազանդութեւ , անոր համար իտանին ա-
ռաս- դայն . այսպէս Գրիգորիւր պատճառ ին
բունեն ին Կասիի քեր ենք , պէտք է շահին ,
աժ ալ Կասաիին յեռագեղէն կտանէ , եւ երբեք
իւեղճ աղգաս ինչ . ասանի է ամեն բան :

Այս կշիւ արդար արդարագատին ,
Ոչինչ վրէպ կայ 'ի կշուոյ նորին .
Յոր ինչ որ յանցեալ զժամրուէ բեռին ,
Գնէ 'ի թիկունս այն յանցաւորին :
Ուսիլ յառակէս անլուր անբանին ,
Կոչողին ձայնի ոչ հետևողին .
Պատկաւ կալ կամաց վերին կոչողին ,
Գնալ զկնի ձայնի անբաւին :

ԵՂՋԵՐՈՒ ԵՒ ԱՅԳԻ

Որկոր անյադ կորուստ բազմաց
Կարասետէ 'ի չար արկած :

Անխորդ սեբը շափ ուսելուն ,
Սե օր Բեբաւ շափին գլխոսն :

ՃՀ. Մէկ եղնիկ մը որսորդներուն ձեռքէն
վախչելով հզին կը մտնէ և հոն տերևներ
բուն մէջ կը սրահվի . անանկ որ՝ որսորդնե-
րը զայն կորսընցուցին ետ դարձան : Իսկ
եղնիկը տեսաւ թէ վտանգէն ազատեցաւ՝
սկսաւ որթը սսման կրծեւ և տերևներն ու-
տեւ, որ զինքը պահէր էին : Այս եղաւ իր
թշուառութիւնը պատճառ . վի՛ զի այնչափ
տերևները կերաւ , որ բացն էլաւ երեցաւ .
մինչև որսորդները ետ դառնալու ատենը
տեսան զայն , հասան վրան մէկէն բռնեցին
մեռցուցին :

Օրինակ է անոնց որ ուսելէն 'ի զափ ուսելու
Բան լին մթաթեր , և խորթէն թէ որչափ ասելի
ուսելն ուսախանան այնչափ զափ կապէին , Բայց
չիտէն թէ անանկ ասելի դիւրին ին ի՞րաւելին :
Կըսէր մէկ իմաստասէր մը թէ մարդոսն ինչապէս
լու իմելու ին մեռնի , ինչսն աւ զափ հոգ ընելու :

Գործ է յետամոյս որկորութեան
Ուտեւ և ըմպելը քու տենչման սրտին .
Որով վաղվաղէ ըզկորուստ անձին ,
Փութայ ժամանէ ժանեաց օրհասին :
Սակայն որջութի գոհար է անգին ,
Թէ ոչ խամրեսցի յանկարգ հեշտալին .
Գնացք բարեխառն զբաստ յուտելին ,
Մի միայն անգիւտ գիւտ է կեցողին :

ԵՐԿՐԱՌՈՐԾ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Որ չար խնդրէ մերձաւորին ,
Նոյն չար դառնայ 'ի ծոց նորին :

Ուրիշներան սլլար իսուէ ,
Չարը իսոփայ լինի ին փոսէ :

ՃՀԻԱ. Մէկ երկրագործ մը ցանեց իր ար-
տերը , և բոլորը զարմանալի լաւ բուսաւ .
երբոր կընայէր որ հնձէ ցորենը , դրացինե-
րէն մէկն որ զնրքը կատէր , ըսաւ մտքովը .
Ես անանկ արգելեմ ցորենիդ ժողվելն , որ
գուն ալ տեսնես . ուստի առաւ վառած
կերոն մը կապեց աղուէսին պոչը , որ բու-
նին մէջ բռնէր էր իր արտին քովերէն : Յե-
տոյ տարաւ զայն հետը մեկալին արտին մօտ ,
և հրելով հասած ցորեններուն մէջ ձգեց .
կուղեր որ այս կերպովս բոլոր ցորենները
մոխիր դարձնէ . բայց տես ինչ պատահե-
ցաւ : Աղուէսը առաջը երթալու տեղը , ճաւճ

բայէն էտ դարձաւ որ իր բունը երթայ: և որովհետև չէր կրնար երթալ առանց անցնելու իր տիրոջ արանէ, որ չարութի կուղէր ընել: ահա վաղեց մտաւ անոր արտուրուն մէջ ու կրակը տըւաւ: և այսպէս բուր չարութիւն չարութի ուղղին գլխուն եկաւ, որ տեսաւ իրեն բոլոր ջորենը մոխիր դարձած իր խորամանկ չարութիւն:

Նախանձոք լար մարտի էրենց պէս մէկը էր գըպնէն. ու ինչպէն որ անու ուրիշին շատ քան. բայց ամեն մարտ բրածը էր գըպնէ:

Չարակամ խորհուրդ դաւաճանողին, գուն գործէ կարճել զօտարաց բարին. Բառնայր զարեգակն թէ էր 'ի ձեռին, Ձի մի ծագեսցի 'ի ատուն ընկերին:

Մի չարակնութե ատեր զբարին, Եւ մի նախանձու ինասեր նմին. Չոր ինչ սերմանես զիոյն հնձեսցես, Թէ չար թէ բարի գտանես զմին:

ՁԻԱԳԱՐՄԱՆ ԵՒ ՁԻ

Վայ որ այլոց փոքրն դատես,
Չբոյր մեծ չարիս առնես անտես:

Ինչ պահանջիտ աստընը դէր,
Մի ուրիշին խորն գտաիբ:

ՃճԷ. Պարոնի մը պէտք եղաւ իրեն ձին, որ քաղաքը լողուցեր էր, և հրամեց ձին նայող սպասաւորին, որ իր եղած տեղը բերէ: Այս հրամանն որ գնաց անոր ձին, առաւ մեկնեցաւ անկէ. երբոր երկուքը միաւ տեղ կանցնէին տիրոջը գաշտին մէջէն, ծառան տեսաւ՝ որ ձին գլուխը կախեր գաղտուկ խոտ կուտէր. գնող աւաղակ ըսաւ զարնելով անոր՝ չկտես որ այս խոտը մեր տիրոջն է. ասկէ խոտ ուտելը իրեն դէմ է: Պատասխան տըւաւ ձին. դուն որ ինձի կէս չափէն աւելի դարի չես խտար որ ինձի համար գներ է, չկտես որ այս գարիին կէսը անոր կկտի, և գողնալովք մեկալ կէսը ինչ պէս սովորութի ես ըրեր, ես կը վատուծնամ տեսցով, դուն մեղքի պատճառ կը ըսաս: Եւ ահա այս շատ մեծ ինաս է մեր տիրոջը, քան թէ զայն որ երեսս կը զարնես: Ուրեմն դադրէ ինձի նեղութի տալու. եւ թէ կուղես հաւատարիմ ըլլամ անոր, նախ դուն սկըսէ ինձի բարի օրինակ տալ:

Օրինակ է անպատճառաներուն, որ մէկմէկ
ւարիւնով մեծ անիրաւութիւնէր իննէն սիր-ըստոյ՞ :
Իրենց մեծ ւարիւն լին սեաներ, ու պարի բանի
մըս ին գայութիւնն :

Շահատէր ծառայն անհաւատարիմ
Այսպէս կենակցի ընդ ծառայակցին .
Կարճէ հատանէ զպարուստ ընկերին
Լցուցանել զայն յիւր անյագ փորին :
Սոցա դատաստան ոչ շատ յերկարին ,
Որ զըկողովք շահիլ նկրաին .
Երբ համար խնդրի ՚ի դալ դատողին ,
Պապանձին յայնժամ տալ պատասխանին :

ԱԳՌԱԻ ԵՒ ԹՌՉՈՒՆԻ

ՊՃՆԵՍ՝ բարեօք զչքնաղ հողին
Մի զվաղանցուկ պատիր մարմին :

Մի պարտաբեր մարմնդ ունայն ,
Այլ գեղեցիկ հոգիդ մայն :

ՃՀԳ. Ազուար օր մը զարդարվեցաւ փե-
տուրներով, որ ժողվէր էր զանազան թըռ-
չուններուն բուններէն . և եկաւ անոնց մէջ
որ փառաւորվի . իսկ թռչուններն առջի բե-
րանը զըւարձացան զանազան գունօվ փե-
տուրներուն վրա . բայց երբոր մտանց նայ-
եցան և ճանչցան անոր խորամանկութիւր,
անմէնքը բարկացած մէկէնիմէկ վրան վազե-

ցին , և շատ քըցըցըրով ոչ միայն իրենց փե-
տուրները այլև իրեններն ալ փեթեցին :
Իսկ ազուարը այսպէս փեթած ամօթով
մնաց՝ անանկ որ վաղեց պահվեցաւ , ալ չի
համարձակեցաւ անկէ ետև երևնալու նան
ազուարներուն առջին :

Օրինակ է անոնց, որ ուրիշի բանով ին պար-
դարվին և մեծութիւն ինքնայն . և մի և հոգին
ինչպէն միայն մարմնը ին պարտաբեր . երբոր մե-
հը գայ ամենք ինչոյնի կերևայ : Պարտոն պարտա-
բանք սիրուի մը ըստ . ինչևհ համար ին հոգնի
բանքը պարտաբեր :

Չարդ գեղանկար զարդ բանականին ,
Կերքին բարութիւք էն հոգւոյ մասին .
Կրթողականօք չափակցեալ բանին ,
Գերապանձ փայլի իբրև լուսածին :
Գնւ որ ճոխացար գանձու իմաստին ,
Մի ցանկար զարդու ըստ մարմնականին .
Պատկեր քո անգիւտ մտաց անբաւին ,
Մի նսեմացի ՚ի զարդ օտարին :

ԱՐՏԱ ՎԱՐ ԵՒ ԿԱՐԱՊ

Մինչ ճանաչես զյարգ բարւոյն,
Մի՛ Լբաներ զայն հեշտագոյն :

Երբ ւա Բանին յարգը գիպես,
Նայէ՛ յեռփէր զուր լի հանես :

Ճ՛հէ՛ . Մ^ըբտավարը կըրունէ մէկ կարապ մը
կարծէ թէ սագ է . երբոր վեղը պիտի կըտ-
րէր, սկսաւ կարապը երգել . իսկ մարդը
ձայնէն հասկըցաւ, և շուտով դանակը տե-
ղը գրաւ : Սիրուն կարապ, կըսէր սիրելով
այ հաճոյ չէ որ ես քեզ մեռցնեմ, որով
հետև այսպէս գեղեցիկ կերգես :

Կարապը այսինքն թոյ թռչանը սագի նման է
ևն գոռնով և լն մեծաւի՛ք, Բայց ձայնը ախոր-
ժելի է, մանասանդ երբոր մեռնելը ինչ ձօքենայ
խիստ անայլէրգէ, որ օրինակն առափնի մարդ-
խնոյ՝ ինչպէս վերն ըսինք :

Կարապ նշանակ է մաքրասիրին,
Որ յողւոյ հանէ ՚ի գալ օրհասին .
Մնձկայ Լբանել զվիճակ մահաժին,
Գնալ մտանել յանմահ վիճակին :
Ճանա՛ մաքրափայլ լինել ըստ նմին,
Լծակցիլ սրբոյ գրկիւ զբարին .
Մերթէլ զճոխուլթի զնորհս բարդին,
Թեթև թեւանալ ՚ի քաղցր անձկալին :

ՀԱՒ ԵՒ ԿԱՏՈՒ

Մի՛ ըրեր ձայն չարասիրին,
Զի մի՛ չարիք քեզ նիւթեսցին :

Շապ մի՛ ձօքիւր նենգաւորին,
Որ փեւ լենէ իրեն Բաժին :

Ճ՛հէ՛ . Մ^{էկ} հաւ մը անդգուշուլթեուտելով
թռնաւոր կենդանի մը կըհիւրնդնայ, եր-
բոր թևերը վար ձգած կերթար՝ կատուն
մտեցաւ իրեն և քաղաքավոր ձայնով մ՛ ը-
սաւ, որդեակ չի գտար քեզի ձոր մը ըռնտ
նալու : Հրամարես ըսաւ հաւը, մէկ խիստ
ապահով դեղ մը գտայ որ դուն միայն կըր-
նաս ընել . ի՛նչ է՝ ըսաւ կատուն՝ դեղդ, սի-
րելի . սխտասխանեց հաւը, թէ այս գեղն
է քու մէկ զի քաղվիլդ, այնչափ հեռու՝ որ
չափ կարելի է :

Շապ ինչծաւոր մարդիկ ինչ որ անոյւ լեզու
ով լը ձօքենան, և խորհուրդ իռաքան որ իբրպով
մը զուրիւն յախչափէն . Բայց անանիւրեն հեռու
խալուլու է :

Այս կարեկցուլթի գաւաւաւանողին,
Չէ վաճն ընկերին այլ յողուտ անձին .
Զի խորհուրդ և կամք նենգաւոր չարաց,
Մանսթից անգամ՝ չար առնել յաժին :

Քեզ խորհրդակցել մի թոյլ տար վառին,
Զի մի խորդակեւ մուտ լիցի նմին .
Որչափ հեռի կայ 'ի քէն թշնամին,
Այնչափ ապահով մնաս 'ի կային :

ՈՐՍՈՐԴ ԵՒ ՀՈՎԻԻ

Չէ արուձի՛ն 'ի տան արնծալ,
'ի ժամ մարտի վատթարանալ :

Ի՞նչ շահ ասն մէջ մեծ մեծ խօսիւ,
Բանի աբէն վախով դեռի՛ն :

Ճ՛հէ՛ . Որսորդ մը տաքցած վեր վար կերթար
կուգար, երբեմն անտառը երբեմն դաշտը կը
վաղէր . ի՞նչ կը փնտրուէս՝ ըսաւ իրեն հովիւ-
մը, որ ասանկ խռոված կը տեսնեմ՝ ղքէդ :
Պատասխանեց, թէ մեկ առիւծ մը անցած
օրեր իմ խիտ ըսաւ շունս կերաւ, կը փնտր-
ուեմ՝ որ գտնեմ սորվեցընեմ իրեն, թէ ու-
րուն հետ կըխաղայ : Իմ հետս եկո՛ւ ըսաւ
հովիւը, ես քեզի կըցցընեմ անոր բունը,
ուր տեղ որ կըգտնըվի : Որսորդը գոյնը
փոխելով ըսաց . բարեկամ, ժամանակը ուշ
է, ես ալ հիմա խիտ հոգնած եմ չեմ կըր-
նար հոն երթալ . բայց վաղը կանուխ կու-
գամ կաղաչեմ որ տանիս զիս հոն : Հովիւը
մեկալ օրը շատ սպասեց . բայց մէյնիսալ չե-
րկցաւ որսորդը :

Օրինակ է Գիտար ճարդանց, որ ամէն բանի
վրա մեծ մեծ էր խօսին . Բայց Գիտար որ Գայ Լեւոն
նին էր խաղէր . անոր համար էր մի Բէ մեծ խօ-
սողին յետոյն բան Լեւոն . Ե մեծ Գար Ենդեւ
Լի Կարնեւոն նշան է :

Այսպէս վատ մարդիկ յորժամ են 'ի տան,
Առաջի իւրոց լինին բաղմարան .
Բայց էրը 'ի հանդէս գործոց մերձեանան,
Զերթ կնամարդի վատթարեալ գողան :
Քեզ լիցի խրատ այս խնատ և բան .
Մի առ օտարաց լինիր բաղմարան .
Զի բանը ընդ գործոց էրը ոչ միանան,
Ծանակ ամենից մնաս զտարան :

ԷՇ ԲԵՌՆԱԲԱՐՁ

Մեղք յիմարաց որչափ խորհին,
Միշտ վնասու ծանրաբեռնին :

Յի՛մար ճարդուս գործախն վրա,
Յի՛մարու՞ն է նշան իւրայ :

Ճ՛հէ՛ . Մէկ էշ մը աղ բարձրված ջուրը մը-
տաւ, և շուտով վրայի աղը հայեցաւ . քանի
մը օրէն ետև սպունդ Գիտարէր բարձրված եր-
բոր կանցնէր նոյն ջրին քովէն՝ վաղէց ջու-
րը մտաւ, որ բեռնի ծանրութիւն թէ թեւեւայ,
ինչպէս առջի անգամն եղեր էր, բայց հա-
կառակն եղաւ . վր զի սպունդը ջուրը ծծեց :

ՃՆՐ. Արծիւ. նե տասար: ՃՃԱ. Առիւծ, Կինճ և Լնգը:

ՃՃԵ. Կին և Ոչխար: ՃՃԶ. Հովիւ և Այծ:

ՃՊԱ. Հովիւ և Ոչխար: ՃՊԲ. Արծիւ և Կաշաղակ:

ԱՐԾԻՒ ԵՆՏԱՏԱՐ

Ոչ որ յանկարծ դիպի չարեաց,
Երբ նախատես է ապառնեաց:

Թէ ճարճասս այնպէս գործես,
Շար շնասէ քեզ խաւարես:

ՃՆՐ. Արծիւը մէկ քանի փետուր կը փետ. սէ իր վայէն վար կը ձգէ. որսորդ մը կը ժողվէ զանոնք, յետոյ նեախն ծայրը կանցը նէ, և անով յոյն արծիւը կըզարնէ: Մեռ ներու ատենը կը կանգէր արծիւը. վայ ինձ, ես ասանկ խեղճ որորմելի կըմեռնէի, թէ որ անխոհմուծի իմ մեռնելուս պատճառ չըլլայի:

Անխոհմուծի պատառն է, որ ըրած բանին վեր ջը չի ճարճելով ճահը յետագովը կը խանէ: Շար քնգամ մէի անխոհմեմ գործի մը անանի բան իննէ, որ աշխարհի մէի քեզ գար լիբ կրտուր ընէ: Ու բնէս պէս է նախ ամէն բանին վերջը ճարճել, որ շնտելէն երես անխելութեամբ չի պըջայ պարտոյ քեզը:

ԱՏԱ տեսարան անխորհուրդ մտաց,
Չ վախճան գործոց ոչ մտառողաց.
Որով և ինքնին ղթելլա կենաց,
Կտրէ հասանէ ՚ի սայր մանգաղաց:

Բանի՛ անխոհմբ դնին յայս արկած ,
Վ աղլկաղեն զմահ հանդիպիլ անձանց .
Որ ոչ նախատես լինի ապառնեաց ,
Մաշկ զբաւի ՚ի նոյն ապառնեաց :

ՈՒՐՈՒՐ

Որ զեւրն ատէ այլոց ցանկայ ,
Եւ յերկոցուսնց վրէպ մնայ :

Այլոց բանին դռան մի ցանկար ,
Նայէ՛ քոմի՛նդ ըւտայ յարճար :

ՃճԹ . Վրովն թէ ուրուրը առաջ հիմակվան
ձայնէն շատ լաւ ձայն ունէր . բայց թէ ինչ
դիպուածով անանկ անուշուճեանէն ասանկ
խիստ անհամ ձայն եղեր է , ահա պատճառ
ուր այս թուշուրին անխոհեմութին է կրտեն :
Օր մը կը տեսնէ , որ ձին խխրնջալով ձայն
կը հանէ , միտքը կըդնէ ուրուրն որ ինքն
ալ անոր պէս ընէ . բայց սրջախ աշխատե-
ցաւ անոր ձայնը հանելու , չի կրցաւ : Գէշն
այն եղաւ , որ ուժ տալով նմանցընելու հա-
մար ձիուն ձայնին , իրեն ձայնն ալ աւրեց .
և անանկ խառնըւեցաւ , որ մինակ մէկ զար-
հուրելն աղաղակ մը կըլավի :

Օրինակ է անոնց , որ իրենց ունեցածին լին
հասնիր , իրաւուն ուրիշին նմանիլ . եւ անով ունէ

ցածնին ալ ինչ իրաւունքնէն , եւ անորի քան ի ըլլաւ :
Շատ լաւ է իր ունեցածը իսպարեւադործելու
քան թէ ուրիշին երեսէն խնիլ :

Այս անմաութեբ բերք են տկարին ,
Որ այլոց ցանկայ նմանիլ յատկին .
Թողու զյատկութի պատշաճեալ անձին ,
Ունիլ նկատի որ վնաս բերին :
Չանս կատարել . քոյդ յատուկ ներքին ,
Չանազան ձրուք իշխանականին .
Մի՛ ցանկար այլոց այլք . քեզ ցանկացին ,
Նմանիլ բարուց վեմադուեն :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ՈՐՍՈՐԴԻՔ

Իմաստ հանճար մտաւորին ,
Յաղթէ ուժոյ վէճ առիւծին :

Մարդուս ղէնք էրէն խելն է ,
Առով կրնայ աշխարհք յաղթէ :

ՃՃ . Վրիւծը մէկ քանի կենդանիներու գը-
լուխ եղաւ , և անոնց հետ միատեղ որսորդ
ներու դէմ էլաւ , որ ծեծկըվի : Երբոր մօտ
գնաց որսորդները նետեցին իրենց նետերը
առիւծին վրա , վերաւորեցին : Առիւծը հաւ
կը ցաւ , որ վերքը խորունկ է , բարեկամներ
ըսաւ էտ գառնանք . էթէ մեր թշնամիները
հեռուէն ասանկ կը զարնեն , հասպա աւելի
որ մօտենանք ի՞նչ չեն ընէր մեզն :

Ոչ որ էր ԿՐԻՍՏԻՆԵՆ ապառինելով սուրբ Բա-
նի պէշ շի գնէր, առիւծի պէս խայտառակ
էլ լուսայ . անոր համար ի լուսն, թէ լուսամիտ սրբա-
պատր լուսայ Գրան լուսայ ԿՐԻՍՏԻՆԵՆ պէշ Գրի:

Տէս զհարգ ընկճի հզօր ամեհին,
Յանդէն հանճարոյ խնայականին .
Զլի մտք և ոչ զէնք տիրեն աշխարհի,
Թէ խնայող թէ զինեալ է բանին :
Մի վստահանար 'ի քօ օյժ բազմին,
Մի 'ի վէգ բերիլ ընդ զխնականին .
Քանզի խնայող թէ և փոքրողի,
Փշքեն հանճարով զեղիւր գողողին :

ԱՌԻԻԾՍ, ԿՐԻՍՏ ԵՒ ԱՆԳՂ

Կինճ և առիւծ երբ մարտին,
Անգեղք խնդան յուտել զնոսին :

Երբ և հոգի սրբաբ Կրիստին,
Շահ ի Բերեն մի Կրիստին :

Ճճճ . Առիւծն ու խողը անանկ իրարու վը-
րա կատղած էին, որ կուռելով մեկզմեկ կը
փառատէին . իսկ անդղ թռչունները ու
շողրու թէ կը լսուէին անոնց կուռը, և ի-
րենց մեջ կը սէին, թէ որ շտտակը նայինք՝
այս յաղթու թէ մեղի համար պիտի լուսայ .
վն զի ստոնք իրար չպիտի թողուն, մինչև որ
մեկը գետինը չէնի . ուստի կամ առիւծը և

կամ խողը հարկու մեղի կերակուր կը լան .
Այս խողը պարապ չէլու . վն զի իրաւի
ստացան աւելի մեծ որս մը որչափ որ չէին
կարծէր . որովհետև առիւծը մեկէն պատ-
ուեց զխողը . խողն ալ զինքը պաշտպանելու
համար վերաւորէր էր զայն . ուստի խողը
մեռնելէն մեկ քանի օր ետև առիւծն ալ
մեռաւ իր խողէն . և այսպէս անգեղները
յախշատկեցին երկուսն ալ կերան :

Օրինակ է յախաւէն Կրիստին, որ
Իրաբ խածնելով Կրիստին գլուխին . և անոնց
Կրիստինելով խողապատէրները ի լուսն . անգե-
ղն ախայապային պէն :

Ահա անհամբոյր կիրք գաղանային,
Ածէ զատելիւ ժանեաց օրհասին .
Որով և անգեղք բնակք յեթերին,
Հանել կեր ինքեանց կան 'ի տես մարտին :
Այս է ատելեաց գեղեցիկ բաժին,
Խածատեն զերեարս յինքեանց կոտորին .
Մերժեն հալածեն զսեր ընկերին,
Մերժին տեսանել զսեր արեգին :

ԻՇ. ԿՈՒԱԲԱԲ

Ձևէ շահ տանել գանձ և բազին,
Մհալ վատթար թափուր մերկին :

Մի պարծենար թէ ունի գանձ,
Ան շուք կերթայ ին Ֆաս Բայ :

ՃճԷ. Սէկ էջ մը վրան կուռք մը բարձած
կանցներ բարձու թէ մէջէն, և ժողովուրդը
երեսի վրա ընկած մեծ յարգու թէ երկրպա-
ղու թէ կրնէին կուռքին: Իսկ էջը՝ այս սա-
տիւն իրեն սեպելով սիսաւ հարատ քաղէ
ծանր ծանր, և դըւտը բարձրացնելով ա-
կանջները վեր սնկէլ: Ատոր ըրածը մէկը
տեսաւ կանչեց իրեն. սղարն աւանակ՝ դուն
կըկարծես թէ մեր յարգու թէ արժանի ես
եղեր. քիչ մը սարսէ, մինչև որ կուռքը վը-
րայէդ վար ինջիլ, որ կըտանես. գաւաղա-
նը քեզի կըհասկըցնէ, թէ յարգու թէր որ
մէնք կընենք քու կի՞նն է, թէ սնորն է :

Օրինակ է շատասէր հպարտ մարդոս, որ դրսէն
պարիսա պէ սնէլով զինք բան ճը ին իարծէ. Բայց
պարանքը վրայէն վերջոյցածիտ պէս ին Ֆաս
ինը որ է: Փիւլիսոփաները շարձանութի՛ն արդա-
սին Բարիք ընին, որ ինգոյ կերթայ. վայ սնոր
որ ունայնութի՛ն ինգոյարդանայ :

Անբան ցանկու թի կըր փառասիրն,
Կարծիս տայ լինել ի վէհեց սակին .
Այլ ձէ մեծու թի այն բեռն արտաքին,
Բուն ներքին օժիտը են յոգւոյ մասին :
Մի ցանկար փառաց այն սնցաւորին,
Որ գայ և գնայ իրբ Բեռնակիրն .
Այնպէս զարդարեան զնշըլ բանին,
Ձի վէհ մնացես ի գնալ բաղին :

ԳԱՅԼԻԲ ԵՒ ՈՉԽԱԳ

Չէ պարտ անսալ խրատատուն,
Երբ խրատու է թշնամին :

Չար խրատով սնգոփն,
Օրոս էի նայիս Բարեկամն :

ՃճԷ. ()ը մը գայերն ըսին ոչխարներուն
բարեկամք, իրաւ որ չենք կրնար հասկընալ,
թէ ի՞նչպէս գուք կրնաք համբերել անար-
գանացն, որ ձեր շնորդանին սնգամ ձեզի
կընեն. շտակն որ նայինք, ի՞նչ ծառայու-
թի կընեն ձեզի այս սնգոփները ձեր խուժ-
բին ետեհն դարով. բայց եթէ վատցընել
միշտ և խածնել հազար նեղութի ստորով :
Մեր խօսքը մտիկ ըրէք, և շուտով զանոնք
վաւրտեցէք. ի՞նչ կը վտանաք. մի թէ գուք
բաւական քաջութի չունիք, որ ձեզ մինակ
սրաշտպանէք, և ձեզի վրաս տըւօղը հալա-
ծէք : Այս խօսքիս վրա ոչխարներն իրենք

զիւրէնք խնտ զօրաւոր կարծեցին, ու շուտ
մը վաղեցին շներուն ճամբայ տըւին. բայց
շուտով զըջացան. մն զի գայլերը տեսան,
որ շները հեռացան, մէկէն վաղեցին ոչխար
ններուն վրա, բոլորը պատուեցին:

Ո՛վ որ Բնօճանն խօսքին Կասպայ, և Բարէ-
կամին ին հեռանայ, այս ուխտաւորան պէս ին-
չայ. վասն զի մէկն որ Բնօճնէ ար է, ուրիշին
ու Բարի ինչնայ ընել, և ու Բարի խրապ ինչայ
պաւ:

- Ա յսպէս չարք պատրեն զմիտս անմեղաց,
- Իբրև բարեկամ ձայնէն լսեբեաց.
- Կարեկից ընին խրատու բարեաց,
- Մինչև ձգեսցին 'ի թակարթ իւրեանց:
- Մի՛ լսեր ձայնի մարդեջոյ չարին,
- Մի՛ քեզ մերձեսցի գազան թշնամին.
- Քանզի չարակամք միշտ չարիս կամին,
- Մի՛ ակնկալցիս 'ի նոցունց բարին:

ԳԵՏ ԵՒ ԱՂԲԻՒԲ

Մի՛ սպերտիտ ընկր բարեաց,
Զի մի՛ հասցեն քեզ տոյժք չարեաց:

Աւէի ունի Բարեբարիտ,
Գրած պահէ մե՛լը սրբիտ:

ՃճԳ. Պօետը գէմ էլաւ իր գլխուն, կամ
աղբիւրին, և անարգելով կրտէր, թէ էրբոր
կը մտածեմ իմ լայնութիւն ու խորութիւն, և
կրտեսնեմ՝ թէ իմ ջուրս աղբիւրներուն
ջրէն որչափ մեծ և որչափ շատ է, փառք
կուտամ որ էս գետ եմ. բայց դուն ոլոր
մեղն աղբիւր՝ ի՞նչ էս՝ միայն թէ մէկ բարակ
ջրէ թե՛ մը, որ արեգակին մէկ ճառագայ
թը կրնար ցամփեցնել թէ որ ասպառա՜
ները, ուր տեղաց որ կը վազես, քեզ չի պա-
հէին արևէն: Պատասխանեց աղբիւրը. լիրբ՝
իրաւի քեզ շատ կը վայլէ զիս անարգել,
դուն որ առանց ինձի ոչինչ կը լայիր. ես
թող չըլլամ, նայի՛ք քու մեծութիւնդ, և
ձկներդ ի՞նչ կը լլան:

Ապերախաբ ի՛նչ Բարիտ որ պէտէ՛լ լուսիբ
ճաննաւ, կարծելով թէ իրմէն է. անոր համար
եղած Բարիտին աւ շահը չի պէտէ՛ր. և պարզապէս
ի՛նչ է, որ մարտ մարտոս Բարեբարութի՛ լընէ:

Գժնդակ դատմունքը ասերտաւ լաւանն
 Ընդունել բերն իւր բարերարին,
 Որով և զբան բէ զարժանին,
 Թէ էս եւս սրտաճառ քեզ ստիճատին :
 Արդ մի մտանար ըստ օրինակին
 Չէրախախտ այլոց, որ քեզ արարին .
 Գրեա՛ք քանդակեա՛ն յարձան քո սրտին,
 Զի աշխարհ համայն զայն միշտ ընթեռցցին :

ԿԻՆ ԵՒ ՈՉԽԱՐ

Մի սոնակոխ լինիր հեզին,
 Որ հստատակ կայ քոյդ ձեռքին :

Ե՞նէ իշխան էս ուրիշին,
 Վիշա՞ն է զուրբի լի Կաս իւնձին :

ՃճՆ . Սէկ կին մը կրխուղէր իր ոչխարին
 բուրդը, և անանկ գէշ կրկարէր, որ կաշին
 ալ միատեղ կըքերթէր : Իսկ ոչխարը կաղաւ
 դակէր, թէ կաղաւթեմ՝ Եթէ իմ կաշիս կու
 ղես՝ զիս մտածախոսին խրկէ, և թէ բուրդս
 կուզեմ՝ խուզողը բերել տուր որ կարէ :

Օրինակ է անողորմ մարդկանց, որ անանկ Կասն
 ջնլով կաշխատողունն ծառայանէին, որ հոգին ի՞նչ
 հանէն . Բայց թէ եւս պակասաւոր ըլլայ ծառայան
 պէտք է մտնուի թէ մենք ալ պէր ունինք, որ
 Դէօք ինչպէս պէտք է ինչպէս պէտք է ինչպէս պէտք է
 րօշը :

Այսպէս էն վարմունքը դատան ակրուհեաց,
 Կուրեն կեղեքեն զաղախինս խրեանց .
 Մտանան թէ գոյ և ակրող ենքեանց,
 Մորթեղերձ առնեն այսպէս չարատանջ :
 Արդ մի խոշտանգիչ լինիր անմեղաց,
 Մի՛ն քեզ տեսցի դորձ դառն դահճաց,
 Ոչ մարդոց է այն, այլ բարձր գաղանաց,
 Ընկճել և մաշել զէնթարկեալս անձանց :

ՀՈՎԻԻ ԵՒ ԱՅԾ

Մի բարկութեամբ հարկանէր զոք,
 Զի ոչ հարուած բառնի վերօք :

Լէշի խոսով մարդ լի չափէր,
 Եւ վերք վերքով լի Բժմիւր :

ՃճԴ . Տղիւ մը բարկանալով զարկաւ այ
 ծին գլխուն անանկ սաստիկ՝ որ մէկ եղ
 ջնորը կորեցաւ . Բայց շուտով զըջացաւ ը
 բածին վրա, ու կաղաւթը այծին, որ ակրու
 ջը բան չըսէ : Պատասխանեց այժը . ո՛վ թըջ
 ու առական յիմար, էս թող անանկ բարի
 ըլլամ, որ մեր ակրոջը բան չըսեմ . իսկ այն
 աչք չունի՛ր, ջի՛ աեաներ թէ մէկ եղջնուրս
 սպակաս է :

Բարեխաբիք մարդը ինչոք ընէ՛ վերջը լի մար
 ծեր, անոր համար շտապով ի՞նչ պնջայ ըլլածին

Վրաս . մարտուն էր վայել : որ բարխոմէն մէջ ա-
նանի բան ընէ , որ ետքը լի պղծայ : Չար իշխան
է , որ իրեն Վրաս էի իրնար իշխանութի ընէն էր-
ուէ Սոռուն :

Տարապարտ ցատումն բարկասիրտ անձին
Իբրև բոց հրոյ վառի 'ի սրտին .
Չղջուան ապաշաւ հետևակ նմին
Խայթեն խռովեն փռթօթ զայն հոգին :
Արդ մի' բարկուէ գործեր զանբարին ,
Յորժամ մաղձ արեան եռայ 'ի լերդին .
Բարեխառն եղեալ 'ի բարկանալին ,
Ձի մի' զլջասցևա 'ի պարզել բանին :

ՆԱԻԱՊԵՏ

Այր նախատես ոչինչ զղջայ
Երբ յեւր յաջող զարէն խիթայ :

Արևոսն մարտիկ միշտ պարբասսի նն ,
Վրանգն որ գայ աշտս իւրանն :

Ճձէ . Երբոր հովը յաջող և ծովը հանդարտ
էր , նաւապետ մը գնաց իր նաւը նայելու .
խարխիսը լէնիէլը տեղը հաստատեց , չուան
նեղը պատրաստեց . և վեր վար կերթար
կուգարաւուգասաներուն քովերն , ու ամեն
բանին զգուշութի ընելով կրնայեր : Ճամ
բորդներէն մէկը զարմանալով բաւ . տէր ,
ի՞նչ պատճառաւ ստանկ շատ կը հողաս .
այս քրած հոգը ո՞վ որ տեսնէ , կարծէ թէ

մտմ էնք վտանգին . ահա ծովն ու հովը մեր
վրա կը ընծաղին . դուն ինչու համար կը վախ-
նաս : Հիմա բանէ մը չեմ վախնար , բաւ
խելացի նաւապետը . բայց գալիքներուն վը-
րտ միշտ կը վախնամ . վի՞ր զի բան չի մտացած
ատենն իս կրնայ մէկ ալէկոծութիւն մը ել-
լէլ : Կաղաչեմ ըսէ , եթէ յանկարծ փոթո-
րիկ մը հասնի վրանիս , մենք անանկ ան-
պատրաստ սուր կերթանք :

Խոհէմ մարտու պէտք է որ յաջողութի մէջ
յախող թիպասածներէն վախնալով քիտասսի ինչայ ,
և յախորտութի մէջ առանց յոսանապետու յա-
ջողութի պատու . ինչպէս նարպիս թաւ լու խաղ-
ցուները ինչէն . եթէ յաջողութի մէջ զայ բաղ-
վին , իսմ յախորտութի մէջ խռովին' միշտ խա-
ղը ի որսն ընեն :

Տէս զինորդ խիթայ միտք խոհականին
Չ ձախողակէն 'ի յաջող ելին .
Քանզի յանկայուն շքի 'ի ծովին
'ի կիտէ 'ի կէտ փոփոխականին :
Ծով է այս աշխարհ ծփեալ երերին ,
Ալէքեր հոյսունք 'ի նոյն փոթորիկին .
Աթոռն կսից զբաստ ըստ քաջնաուողլին ,
Ձի մի' սուղեսցի նաւ տիրականին :

ԽԱՂԱՆՈՐԴ ԵՒ ՈՍՏԻԿԱՆ

Այլոց անդէպ գործոց համբեր
Թէև իցեն քեզ վշտամբեր :

Ո՛վ որ այլոց ին համբերէ,
Լէշին իբեն Ժաշո համ Բերէ :

ՃՃԸ. Սէկ խաղախորդ մը գրացի եղաւ ու
տիկանի մը, որ ահարուծեմ մարդ ըլլայլով չե
համբերեց անոր կաշններուն գարշահոտու
ծերը. մինչև գատաստան կանչեց, և կուզէր
որ սարտաւարը գրացնուծէն հեռտնալու.
Իսկ գրացին շատ պատճառներով անտնկ
լաւ պաշտպանեց զինքն, որ գատաստանը
հեռուն ձգել սրւաւ : Սակայն ոտտիկանը
սորվեցաւ գէշ հոտին, անտնկ որ շատ ցա
ւեցաւ խարճած սորկին վրա, որ փուճ աե
ղը գատաստան կանչեց : Ուստի անկէ ետև
համբերեց գրացիին, ամենևին արտունջ
մը չըրաւ :

Ո՛վ որ Բրաթիէն կամ ընկերէն մէկ նեղութի
ն ին Կեանէ, պէտք է Կրտս Բնէ, Բէ Ինչն ալ
շատ պախասութի ունի, որ Կրտսը ինչեղէ . և
այսպէս Իրարոն պախասութիան գոցելով Կրտսին
ապրիւ ին վնայէ . վնայ Կրտսին Բան կանցնի,
Բայց Ենգութի Ինոց Կանցնի ինչն :

Այսպէս կործամաք փուծով զայրագնին
Ի վերայ թեթև բանից ընկերին .
Բայց յետոյ իբրև Ի միտս լինին,
Տեղի տան կրից սիրով կենակցին :
Արդ մի զայրանար ընդ գործ օտարին,
Մի զարուցաներ կագ ընդ գրացին .
Զի ամէն լեղի սիրով համեմին,
Եւ սովորուծեամբ անսովորք գիւրին :

ՇՈՒՆ ՊԱՅՏԱՌԻ

Անգործ հանգիստ և քուն յերկար
Ախտից լինին սննդարար :

Գործի ապէն ծոյն է Բրաթ,
Հաջն որ Կեանէ ինչն որայ :

ՃՃԹ. Պայտառին նապաստի շունը սովո
րուծիւն էր ըրէր որ միշտ պառկէր կըքնա
նար սալին քով (որ է Երս.) թէպէտ պայ
տաւը շատ անգամ երկաթ կըծէծէր սա
լին վրա, բայց շունը ամենևին չէր արթն
նար : Եւ ընդ հակառակն, երբոր պայտա
ւը գործքը կըձգէր կերակուր ուտելու կեր
թար՝ շուտ մը շունը սեղանին ձայնէն կար
թըննար, ու վեր կըցածկէր, մէկէն սեղա
նին կըլազէր :

Օրինակ է Ժողովութի . շատ մարդ կայ որ գործ

Քի ապեն Ռմբի էլ Շնայ . Բայո Էբրախի ապեն ա-
նանի արևման է , որ ուրբիւի Բան շի Ըողոս-
ոսաբի էնէ հանգիստն ու քանը շանը արևման
Բնուիլի էլ իոխեն անպիսան էնեն , հաղա մար-
դոան ինչ էն ընէր , որ հանգիստ էլ սիրէ :

Այսպէս վառթարեալ յետամիտ ծուլին
Եղծեալ զարթնու թիւնն ջէ քուն խորին .
Որով կարգն ուղիղ համբեալ բնածին
Արթուն կայ զգաստ միայն յուտելին :
Մի՛ քնամու թեամբ շիջի լոյս բանին ,
Եւ մի՛ ուտելեօք թմրանալ յանձին .
Քանզի հեղգ դնացք զբաղուան արկին
' Ի լայն որովայն կորստահանին :

ԲԱԶԻԲ

Կադ և կուի կուուսիրայ
Յօգուա կարգին բարեսիրաց :

Անգիստերն երբ էլ լուսուին ,
Բարի մարդի է հանգիստ ասին :

Ճի՛ . Երբեմն բազէներն իրենց մէջ խոռովու-
թի ունէին , որ անդադար կը կուուէին իրա-
րու հետ . և ասով ուրիշ թուշունները հան-
դիստ էին անոնց ձեռքէն : Իսկ միամիտ ա-
ղանիները տեսնելով անոնց թշնամու թիւր՝
բարեգործութի ընելու համար՝ մէջէնն ին
մոսան հաշտեցուցին . բայց շուտով զղջացան ,

վն զի անզգամները հաշտածնուն պէս մէ-
կէն սկսան հարածեղ ուրիշ թուշունները և
աղանիները . անանկ որ ամենեկին անոնց
հանգիստ չէին տար , ուստի աղանիները
ցաւելով կըսէին , թէ շատ աղէկ էր ասոնց
մէջ միշտ պատերազմ ըլլալ . քան թէ խա-
ղաղութի :

Անէն քեռ հաշտուիլ ընեն ազէլ շէ . երբեմն
իւլայ , որ հաշտուիլն ընելով աւելի մեծ զնա
էլ ծագի . որովն քան քեռ մարդի իրենց մէջ էր-
բոր իստին , Բարեպաշտները քեռ ինչ հանգիստ
էլ Շնան :

Անհանդարտ գորգուիք միշտ կուուիլ բերին ,
Եթէ ընդ միմեանց թէ ընդ օտարին .
Յորժամ խածաւան զիւրեանց զմարմին ,
Բարեսէքք անկէր և հանգիստ նստին :
Արդ մի՛ կցորդեր ընդ գործոց նոցին ,
Զի մի՛ այն հարուածքքեղ փոխարեւոյն .
Գիտեայ անզգամք երբ միաբանին ,
Խուովն զարդար զընկեր գրացին :

ՀՈՒԼԻԻ ԵՒ ՈՉԻՍԱՐ

Թէ երախալք ճանաչէին,
Արջառք ոչխարք ոչ զոհէին :

Անբաւն որ գէշ Բան ւնէէ,
Մեծ Բարոսնի պայն ին ուեպէ :

Ճղն. **Տ**ովիւ մը գաւազանով սասախկ կը զարնէր ոչխարին . ես քեզ ըսաց ոչխարը բուրդ և կաթ կուտամ, բարու թէ 'ի զատ ուրիշ բան չեմըրած . քեզն' սպերախտ, դուն Ինչու ասանկ մը զա գէշու թէ կընես ինձի : Պատասխանեց հովիւը, թէ սպերախտ դուն ես, որ զնա չես սեպեր . մն զն իմ աղէկու թէն քու կեանքդ քեզն բաշխեր է . որով հետև ամէն վայրկեան կեանքդ իմ ձեռքս է, երբոր ուզեմ կրնամ վերջընել :

Անբաւ Տարբի ինչ աղէկոսի որ ուրիշէն գետնէն, մըս պերէն արծառի ին համարին, և էնէն իրեն արբէնի գէշուսնի մը ւնէն մեծ է . բախտի և ընէպէն . Բայց այ դառաւապանն որ Բայն լի մայ իրենց :

Այս դործ է և բարք Ժանտ սալիրառին,
Կուփէ հարկանէ երախտաւորին :

Իրրև դատաւոր դառնանայ նմին,
Թէ քո կեանք և մահ ունիմ 'ի ձեռին :
Բայց գայ Ժամանակ քննել զերկոսին,
Պսակ պարծանաց պահէ անմեղին .
Արդարք աստ տանջին և անդէն հրճուին,
Զրկուք աստ հրճուին և անդէն տանջին :

ԱՐԾԻԻ ԵՒ ԿԱՉԱՂԱԿ

Բանք և զրոյցք զվարս մարդկան,
Ծածկէն յայտենն միանգամայն :

Մարդոս Էրբէ իրեն խօսի է,
Ինչ ւնէս և այն ինչայպիէ :

Ճղն. **(Ը)** Առուները պարտաւորեցին արծիւն որ զիրենք կառավարելով թագաւորէ . ա նալ անոնց հասկըցուց, թէ իրենցմէ մէկը պէտք է օգնական ըլլայ . որ իրեն աշխատանքին մէկ մասն ալ այն ընէ, որ ինքը թէ թէնայ : Այս բանիս համար կաշաղակն ելաւ անոնց մէջէն և կաւ արծիւին ծառայու թիւն ընելու . որուն առջին գրաւ, չէ թէ միայն մարմինը թէթև և յարմար է շուտով կատարելու, ինչ որ իրեն հրամէ . այլև ու նի մէկ զարմանալի յերողութի մը և բարակ սուր միտք մը : Դարձեալ յաջող է՝ արթուն, և աշխատաւոր . երբոր անհամար ուրիշ շատ կատարելութիւնները պիտի մանրամասն պատ մէր՝ արծիւը մէկէն կտրեց անոր խօսքն ու

բայց . այսչափ կատարեալ ըլլալով . դուռն
ինձի շատ յարմար ես . բայց դէշն այս է ,
որ խիստ շատախօս կերևնաս . վր զի կաս-
կած եկաւ , որ չըլլայ թէ երթաս ամենուռն
խմացրնես խմպալատիս մէջի եղած ծածուկ
բաները : Աւստի շնորհակալ ըլլալով անոր
շուտ մը ճամբեց :

Շաքախօս ճարտը որւո՞ր աւելի գինիք գովէ ,
այնչափ անհաճոյ իճլլայ , մանաւանդ մեծամեծաց
առջին . ուստի լուս . ինչալուս է , որ ուրիշները
գովէն իբ լառաւիճը , էի թէ ինչք : Խեղաղի ճար-
տը թիւ խօսիւիւն սիբէ , իսկ իմաստուն :

Այսպէս շատարանք 'ի գովեստ անձին ,
Յերևան ածեն զիւրեանց զթերին .
Կարծեն թէ բանիւ ցանկալն լինին ,
Այնու տաղտկալն յաւէտ բոլորին :
Արդ մի ինքնահաճ պանծար առ վեհին ,
Մի զքեզ առարկեր յատիծան վերին ,
Զի որք վերանան հարկիւ վայրբերին ,
Եւ ինքնահաւանք նանրանան խոտին :

ԿՆՆ ԵՒ ՄԱՏ

Մի հաւատար կանանց ձայնին ,
Որ փոյթ կոչեն զմահ անձին :

Կանանց ձայնը թե՛ք էի շարժէ ,
Որ թիւ Բանով մահ ինչ անելէ :

Ճղիք . Մէկ հիւանդ մը երբոր սխտի մեռ-
նիր , կնիկը յուսահատելով կը պօռար , և
լալով կըսէր . ո՞վ մահ հասիր ինձի , կսկիծս
վերջացո՞ւր . մի՛ ուշանար եկն արևս կարճե-
ցուր . երանի՛ էր , թէ իմ կեանքս վերջունէ-
կը ընկերոջս սայիր : Դարձեալ կըսէր , ո՞վ
մահ ինչու՞ կուշանաս , ես քեզի կըսպասեմ
ես քեզ կը փափաքիմ կուզեմ : Ահա ես՝ ը-
սաւ մահն՝ երևնալով անոր . ի՛նչ կը խնդրես
խամէ : Կնիկը տեսաւ , որ մահն իրեն կը սե-
տեանայ . պատասխանեց գողալով , ո՞հ կաղա-
չեմ , առանց երկնցընելու ընկերոջս ցաւե-
լը՝ շուտով հոգին առ , որ վերջանայ հիւան-
դու թիւնը :

Որչափ որ մահը մահկանացոս Բնութիւնն ապելի
է , այնչափ աւճօք է ամենամեծ . որ ամեն գիպոսաւ
ծով ինքնայ իճհանի . ուրեմն ո՛ւր պէտք է մահը
խանել , եւ ո՛ւր մահէն փախել :

Ձկնէ հրօրաբոյն քան զմահ ստին ,
 Որ նկուն աննէ զանյաղթ կորովին :
 Լուծանէ զսէր անբակ լծակցին ,
 Մինչ յղէ զմահ յիւր քաղցր անձկալին :
 Բուռն է սէր հօր յիւր ասպարիղին ,
 Բայց 'ի մահուանէ լուծանի հէշտին •
 Ատեղի արկած զգայականին ,
 Վէր 'ի վնջր աննէ զարուեստ աշխարհին :

ԳՈՂ ԵՒ ԱՂԲԱՏ

Որ զննէ զաչս յինչս օտարին ,
 Տոյժ և չարիք խնդրեան զխլին :

Ո՛ւ որ առաջ զբիւլէ Խուռնէ ,
 Իբեհ գլխոսն վայ ին Բեբէ :

ՃՂԳ • Պէշեր մը գող կը մտնէ աղքատի մը
 խուց • դռանը բացվելու ձայնէն կարծրնայ
 աղքատն , ու անանկ սոսկալի ձայն կը հանէ ,
 որ բոլոր տունը լծուող կեղծէ : Իսկ գողը՞ չի
 կրնար հոն մնալու • այնպէս կը վախնայ , որ
 առանց բանինայելու կը ձգէ վրայի լաթն ու
 կը վախճի անկէջ շուտով : Եւ այսպէս վրասն
 եղաւ անոր , որ բան առնել կուղէր • և շահն
 եղաւ անոր , որ կարծէր լծէ բան պիտի
 կորսնցընէ :

Անիրատուան , և գողութիւն երեսն եղօնն •

բը մեզ արժար վտարմինն իրաւնցնէնն երես
 մտիւր Գարշեր են • վասն զի անիրատուութիւն իբա
 ին պէս կերէ ուր որ ին մտնէ :

Այս է շահ գողոց ավաղակողին ,
 Ձրկիլ 'ի շահուց լուր սեպհականին •
 Քանզի անիրաւք աստ և անգ զրկին ,
 'ի կրկին վիճակ աղքատ և մերկին :
 Ա՛ռ քեզ 'ի խրատ բան զառակողին ,
 Մի՛ ցանկար ընչից վոքու և մեծին •
 Ձի գողոնք գողոց ոչինչ շահ բերին ,
 Եւ զարգար վաստակս յաճիւն գարձուցին :

ՄԱՐԴ ԵՒ ԳԱՆՁ

Արդ մի՛ մերժէր զառիւթ բաղդին ,
 Որ ո՛չ դառնայ յիւր շրջանին :

Բարին ծողմէ Բաղդ որ Բայլի ,
 Ձի էպ լի գար եբբոր խնդին :

ՃՂԵ • Սխտ հարուստ մարդ մը ճտեղուն
 վրա դանձ կը գտնէ , բայց անանկ մեծութե
 մէջ էր , որ ամենեւին չէր երեւակայեր լծէ
 օր կուգայ , որ կարօտ կըլլայ այն գանձին
 որ գտեր էր • այս պատճառաւ և ո՛չ զինքն
 արժանի սեպեց , որ ծուրի գետնէն գանձը
 վերցընէ • ուստի ձգէց գնաց : Ժամանակ մը
 անցաւ ասոր մէկ նաւն ընկղվեցաւ բոլոր
 բանովն , որ շատ ծանրադին ասրանբով բար •

ճուղեր էր. Եւ մէկ վաճառական մը բայցն
էլաւ, ու այս հարուստին շատ ապրանքք
փճացուց: Յետոյ կրակ ընկաւ տունը բոլոր
բանովը մոխիր դարձուց: Դատաստանի մը
մէջ ալ իրաւունքը կորսընցընելով շատ բանէ
էլաւ. մինչև այս բաներով աղբը տալաւ մար-
դը: Մնասենը միտքը բերաւ ձգած գանձն
ու վաղեց հոն որ առնէ. բայց բանը բանէն
անցեր էր. վասն զի երբոր առաջ այն տե-
ղէն քանի մը քայլ հեռացեր էր, մէկ ըստկէ
կարօտ մարդ մը անկէ անցնելով տեսեր էր
գանձն, ու առեր շուտով փախեր էր:

Հարոստ մարդիկ կարծեն, թէ միշտ անանի
պիպի ծնան. լինիքն թէ սպռեցի պէս ին քախէն
էնրնայ. այսօր մէկին վաղը մէկաւին քով ին
պարտի. եթէ լուսին հագեոր բարիք, անիկ շահ
՛ը ԼԸԼԼԿ:

Այսպէս է խորհուրդ անմիտ փարձամին,
Կարծէ միշտ ինքեան դաշնակցել բաղբին.
Այլ աւանդ փառաց զիւրափոխիսին,
Որ փախչի գնայ նման ստուերին:
Մի վստահանար յանցաւոր ոսկին,
Չգանձա խնաստից ժողովէա յանձին.
Չի ՚ի հողովիլ ձախողակ անուին,
Գանձք խնաստու թէ ՚ի քեզ ճոխասցին:

ՃՂԳ. Նասպաստակ և Կարաւ. մե Գայլ և Ոչխար:

մՂ. Առիւծ և Հանձ: մե՛ր. Աղուհն և Նոխար:

մՃԵ. Աղուհն և Գայլ: մՃԴ. Ողնի և Օձ:

ՆԱՊԱՍՏԱԿ ԵՒ ԿԱՔԱՒ

Որ ընդ այլոց արկած խնդայ,
Նովին չարեօք պատժի և նա :

Եբբ ուրիշին ին հասնի լար,
Գեղ աւ ի ուրաց, չափ մի խնդար :

ՃՂԳ. Մէկ նասպաստակ մը կը բռնըվի որ սորդին որոգայթին մէջ. երբոր անօգուտ տեղը ասդին անդին կը զարնէր որ ազատի. կտքաւը տեսաւ զայն և ծաղը ընէլով կանչեց. բարեկամ ուր են ոտքերդ, որոնց վըս կը պարծենայիր՝ թէ շուտ կը վազեմ. ահա գեղեցիկ առիթ զանոնք գործածելու. զգայ՛ջ կեցիր որ չէ կորսընցընես : Վազէ՛ք քայլ եղիր. ջանա՛ որ զես անցնես այս դաշտն մէջ չորս անգամ ցաթիկելով : Երբոր սասանկ կը խընդար նասպաստակին վըս, շուտով իրեն ալ անոր նմանն եղաւ. վըսն զն ասանկ անհոգ ծիծաղելու տաննը մէկալին թշուառու թէր վըս, մէկ բազէ մը տեսաւ զայն, վըսն հասաւ յախշտակեց,

Մարդկային բնութիւն իարեիք ըւսաւով պեք է իբարու օգնէն և միջեւարվին աւխարհիս դատաւորն. ո՛վ որ թշնամութիւն ուրիշի լարեացը շըս ինչոյ, իսրայիլն նման ինչորսընէի :

Այս չարանդրաց գործ վրէժառուին,
 Ընդոյն պատուհաս պատճառեաց անձինս.
 Զորինն ոք ցանկայ լինել օտարին,
 Թէ բարև թէ չար հանդիպի նմին :
 Կարեկցել այլոց է բանականին,
 Մեղմել զգառնութի վշտաց ընկերին .
 Դու մի ոտնակոխ լինիր թշուառին,
 Զի մի այն աղէտք քեզ մոխաբերցին :

ԾԵՐ ԱՄՈՒՄՆԱՅԵԱԼ

Յորժամ ծեր ոք զառամանայ,
 Միտք տղայոց 'ի նոյն գառնայ :

Ծերը Դառնայ ճանաչի իւրայ,
 Երբ էի վայսօք Բան իւ հոգայ :

Ճղէ . Սէկ մարդ մը չափահաս եղաւ , ու
 ամենեւին մտքէն չէր անցնէր կարգըսել : Եր-
 բոր ատենը հասաւ մէկին չէր հաւնեը որ
 առնէ . մինչև տարիքն առաւ : Իսկ ծերու-
 թէ ատենը տեսաւ որ տարիքին շատութե-
 նէն կնիկներուն ծանրութի կըլլայ , կամե-
 ցաւ անոնոյմէ մէկ կին մը առնել : Վերջա-
 պէս գրեթէ այլ խռ.ֆէր էր մէկ մանկահա-
 սակ կնիք կնկան մը հաւնեցաւ , և զինքն
 անանկ զորեղ հարուստ և մեծատուն ցըցուց ,
 մինչև կինն ալ հաւանութի տըւաւ առնե-
 լու . բայց շատ չանցաւ զըջացաւ մարդը .
 վասն զի պատկին ատենը ձեռնդրէքն որ

եղաւ . քէր է՛մ ըտածին պէս հասկըցաւ ծերն
 ըրած սխալմունքը , սխաւ պօռալ . վայ գըլ
 խուս կըսէր զարմանալով , կ'նչ պէտք էր
 կնձի կասկել անանկ բանով մը , որ հիմա
 ամենեւին հարկաւոր չէ կնձի . երբոր կը վայ-
 լէր այս բեռը տանել անատենը չուղեցի ,
 հիմա կ'նչ խեղքով կուղեմ :

Երբայ է անոն , որ ապենով աշխարհի լին
 մարեր , և երբոր քարիտին կառնեն կերպ կերպ
 փորձութէ մէջ իյնելով իրենց հասակին չի վայ-
 րածը իւրեն : Հասուն մարդու ըրած անխաբար
 թէ՛ն իտիսպ գէշ իւրայ իւրեն :

Այսպէս 'ի մանուկ մոխի ծերունին ,
 Գործէ զանպատշաճս իւրում հասակին .
 Զի թէ միտք արթուն չիցէ 'ի նմին ,
 Ալիք ծերութե սչ 'ի շահ բերին :

Ալիք ծերութե ասի 'ի գրին ,
 Լի իմաստութե հասակ բարե ծին .
 Զանա ծերանալ 'ի տխ իմաստին ,
 Զի մի գործեսցես անվայելս անձին :

ԱՌՒՒԾ ԵՒ ՈՐՍՈՐԴ

Մի հետեւիք անկարգ բերման ,
Զի մի նկուռն լինիս խոտան :

Անկարգ բունէն հեռան ինասո ,
Որ շար մահէն յեռաք լինասո :

Ճղճ . Առիւծ մը կուղէր որսորդին աղջիկն
առնել . ուստի վաղէջ հօրը տունը խնդրեց
որ տայ իրեն . իսկ որսորդը տեսաւ թէ այս
ստեղծել գաղանկն հետ գլուխ չէլլըվի , և
որովհետեւ կը վախնար անկէ , չէ ալ չի կըր-
ցաւ ըսելու . ուղէջ խորամանկութիւն բան
տեսնել : Առիւծին ըսաւ , թէ դուն իմ
աղջիկս կուղես , խիստ լաւ . մնաց որ քու
բաղձանքիդ չես կրնար հասնիլ . վասն զի
աղջիկս կը վախնայ , թէ կամ ակուսներդ ,
և կամ եղունգներդ զինքը կը սատուեն . ուս-
տի սարսն առիւծ , քեզի լաւ կըլլայ՝ եթէ
կամենաս ակուսներդ հանելէն ետեւ եղունգ-
ներդ ալ փրցնենք . անատենը ամէն ու-
ղածդ շատ լաւ կերպով կը կատարվի : Իսկ
առիւծին միտքը ցանկութիւն կուրացած ըլ-
լալով չի հասկըցաւ գլխուն գալիքն , որ
թշամուն ձեռքը սխալ մասնըվի . թողոց
որ զենքերն իրմէն հանեցին , ասանկ եղածին
պէս վրան թափեցան շները , որսորդը , և
աղջիկը՝ զարկին մեռուցին :

Խրատ է երկասարդաց , որ անկարգ ցանկու-
թիւն հեռուելով չի խորանան և իրենք չիբենք
իրարնոցնեն : Ասանկ եղան անյաղնելի Սամոնը .
որ քսան փարի աշխարհի Դողացուցամենուռն յաղ-
նեց . Բայց յեփոյ ինչն յեռաք մասնեցաւ , ու-
այնպէս իոյ՝ երկուններով խապած Բանբերուն
մըջ մաշեցաւ :

Այս անկարգ բերմունքը մոլեալ առիւծին ,
Զինամտի նկուռն արար զամենհին .
Այն գողացուցիւ ծովու ցամաքին ,
Տես զհարկը ընկճի բանիւ նենգորդին :
Ո՛վքանի՛ հզօրը այսպէս մոլեգին ,
՚Ի ձեռն կանանց յերկամ կաշկանդին .
Որոց կեանք արեւ փայլէր ՚ի գահին ,
Ապա մաշեցան ՚ի թախիծ բանախն :

ԳԻՏՈՒՆ ԵՒ ՌԱՄԻԿ

Յայնժամ գիտուն միայնակ կայ ,
Յորժամ ուսմիկը գնան առ նա :

Գիտուն մարդ միայն իլլայ ,
Երբ անիւնս ճ գողցի իբրնայ :

Ճղթ . Որ լրատուայ մը մինակնտած խուցին
մէջ միշտ կը մտմտար . որ մը գեղացի ուս-
միկ մարդ մը տեսաւ զայն մինակ՝ շատ դար-
մանալով ըսաց իրեն . իմ խելքս չի հասնիր
թէ ի՞նչ պատճառով մինակուած լի կը սիրես
այսչափ . երդում ըլլայ քեզի , որ ես հաղար

տարի այդ բանը չէի ընդուներ : Երեսն ան
դին դարձրնելով պատասխան տրեւա փիլի-
սոփան . թէ դուն խիտա դերին կընդու-
նէիր , թէ որ գիտնայիր թէ քուկին հոս
ըլլալդ , և քեզի պէս մարդկանց իմ քովս
դաը որչափ ինձի նեղուծի կուտան , զե
ան ատենը մինակ կը մնամ :

Օրինակ և խրատ է գիտնականաց , և Գահա-
նայից . որոնց պէպի է մշտ Գահաճի ընկալով
Գրոց հեպ խօսակցիւ . Ընդպ աշխարհական աս-
միկները պարմանալով Բան ըսեն , Տիբի ընելու լէ :

Արդ խմատասէրք երբ կան առանձին ,
Ընթերցմամբ գրոց քաղցր կենակցին .
Ձի միայն խմաստն է ճարակ մտաց ,
Ընկեր կենակից բարեկամ անդին :
Փախի՛ր յամբոխէ խառնաղանձ ռամկին ,
Յառանձնակ վայրի խօսիլ ընդ գրին .
Քանզի աղքակից աստուծոյ ասին ,
Որ ըրիկ ՚ի բանս խմատանոց յառին :

ՆԱԽԱՆՁՈՂ ԵՒ ԱԳԱՏ

Փառք ցանկալի նախանձառուին ,
Պատիժ մնան է ընկերին :

Նախանձոպին մնակ խնդում ,
Է որբէն լիւպն ու զբոնում :

մ . Նախանձոտն ու ագահը միատեղ Ղիտ
սին ոտըն ընկան աղաչեցին , որ իր բարերա-
րուծիլը յայտնելով անոնց շնորհք մ՛ ընէ .
Իսկ Ղիտս կը նայէր որ աւելի զանոնք ալա-
ժէ , քան թէ բարի տայ իրենց . այս կերպովս
զերենք պատուհասեց : Ըսաց նախանձոտին
Թէ նախ դուն բան մը խնդրէ , և ապահով
եղիր որ ըրած խնդրքդ պիտի աւնես , բայց
ասալ գիտնաս որ ես քեզի ինչ որ տամ , մէ-
կան անոր կրկնապատիկը պիտի աւնէ . ու-
րեմն որոշէ միտքդ ի՞նչ կուզես : Նախանձո-
տը չի կրցաւ որոշել , և անանկ բանի մը ցան-
կալ , որ կրկնապատիկն ըլլայ ընկերին , ու-
տի ըսաւ որ իր մէկ աչքը հանէ : Ղիտն
ալ ուղիղ դատաստան տեսնելով զարկածին
պէս մէկը միաջէնի ըրաւ , մէկալը կոյր . մէ-
կը մէկալով պատուհասեց : Սակայն նա
խանձոտը կը մխիթարուէր ուրախանալով թէ
ես մէկ աչքս կորսնցնելով ի աղահիմ երկու
աչքը փորել տրել :

Նախանշոյ մարդը անանի ին իտրանայ, որ միայն ին նայի ընկերուն զնաս մը գայ՝ որևա՞ մեծ զնաս իբեմ ըլլայ հոգը լի, լասն ըն որի լի ըն ընտանուրէն ին միտեար լի :

Ահա կոյր բերմունք կոյր նախանձողին,
Նախանձու վնաս բերէ նախ անձին .
Յանձն առնու հանել զակըն իւր անդին,
Զի բարձրէ զարև յաչաց ընկերին :
Զինչ գոհակ կիրք քան զայս մահաձին ,
Որ մահ և չարիս ծնաւ յաշխարհին .
Մի՛ քեզ մերձեցի այս կիրք մոռեգին ,
Զի մի՛ պատժեցիս ի շանթէ վերին .

ՄԱՐԴ՝ ՈՐ ԸՆԶԷ ԶՅՈՒՐՏ
ԵՒ ԶԶԵՐՄ

Զինչ գառնաշունչ քան զայն բերան .
Որ ցուրտ և ջերմ շնչէ համայն :

Անիծած է անանի բերան,
Որ ին խօսի խաբեբայ բան :

մեծ . Սխառ ձմեռվան մէջ մէկ ճամբորդ մը ցրտէն պաղելով կը մտնէ գեղացիի մը տուն, և կաղաչէ որ իրեն տեղ տայ ընդունիլ: Գեղացին սիրով ընդունեց զինքն, ու տարաւ իր խուցը հանդէցուց. մէկէն շատ կրակ վառուեց, յետոյ սեղան դրաւ և տաք տաք ապուր մը հանեց իրեն: Բայց կրակ վառուելու ատենը երբոր կերթար կուգար, տեսաւ որ ճամբ

բորդը մտովըներուն վրան շունչ կուտար . հարցուց իրեն թէ ինչ կը նշանակէ ըրածդ: Պատասխանեց, թէ մտովըներս ցրտէն պաղեր են, տաքնալու համար վրայէն կը շնչեմ ինչպէս որ կը տեսնես: Քիչ մը անցնելէն ետև տեսաւ, որ ապուրին վրան ալ անանի կը փչեր, ըսաց թէ ապուրը տաքցընելու համար կը փչես: Չէ ըսաւ, հասցա պաղել ցընելու համար: Վրկիեց գեղացին զարմանալով, թէ ի՞նչ գէ՞մ կըլլայ՝ թէ որ երկար ժամանակ իմ տունս պահեմ ասանկ մէկ մարդ մը, որուն բերնէն թէ՛ տաք կեղէն թէ՛ պաղ: Զայս ըսելով գուռը ըրաւ խուցէն, շուտ մը գուռը գոցեց :

Օրինակ է խաբեբայ մարդիանց, որոնց բերնէն միշտ ներհայ բան ինչէ՞ սոսք իբա-խառնած . երբեք մէկ բանին լա-խուեն երբեք գեղ . երբեք հա երբեք լի, որ նշան է անհասարկ մտքի և անհասարկութի :

Այս յաւէտ պատկան հակասարանին,
Որ սուտ ճմարիտ կրէ ՚ի լէզուին .
Ի՛ զի ջերմ և ցուրտ և է՛ քաղցր լէզին,
Շնչէ միապէս յոր և գէպ բերին :
Ո՛վ քանի անդէպ քեզ բանականին,
Տիրական պատկեր գրեւոյդ էին .
Արդ մի՛ ներհականն այլ բարի բարին :
Շնչեա ընդ բերան քաղցր սէր ջերմին :

ՆԱԽՈՐԴՔ ԵՒ ՆԱԽԱՊԵՏ

Ջաննա յարթել ալեաց բարդին,
Զի քեզ հասցէ աջ հզօրին:

Փորձանքի մըլ Դուն աշխարհէ,
Որ աստուած աւելի օգնէ:

մբ. Սէկ նաւ մը կը բռնադատի ալեկոծուծէ, մինչև կուգայ ցամաքը կը դարնէ. և հոն տակը բացվելով երբոր ծովուն ալբըներէն սլտի ընկղմէր, մէջի եղած ճամբորդներն սկսան սօսալով յուսահատիլ. որոնք կրնային իրենց աղափութե ճամբան մտածել. սակայն վախը զերենք անանկ շիտթեց, որ ամեն բան թողուցին, ու միայն թևերնին բացած երկինքէն օգնուծի կրխնդրէին: Իսկ նաւատէտը լաթերը հանելով կըսօտար անոնց. թէ ո՞վ բարեկամք դէշ բան չէ թևերնիդ Դիտին վերցընէլ բայց այս վտանդին մէջ աւելի աղէկ կըլար, որ ծովուն վրա շարժէիք թևերնիդ: Զայս ըսելով ծովը նետվեցաւ, ու ըղձըով ցամաքն ելաւ. և անատենը նայեցաւ, որ ծովուն մէջ ընկղմեցան ճամբորդները նաւուն հետ միատեղ որոնք օւխտ ընելէն ՚ի զատ՝ ուրիշ ճար չուղեցին փնտրուել:

Իսրայիլ է անոնց, որ հարչաւոր գործներին ին

խօսէն, ու աղօթքի երեսն իւրան, որ իրենց բանը. ասի յաջողէ ատանց աշխարհանքի. սակայն մինչև որ ճարտեսաւ աշխարհի, ասի ըն յաջողէր:

Անդու սղաղատանք անգործ պղերգաց,
Ոչինչ ժամանեն էին ըսելաց.
Զի թէ ոչ շարժին ձեռք վատապողաց,
Մի ախնկալցին նպաստ ՚ի բարձանց:
Ահա հատուցումն հեղգանիրտ վատաց,
Որ անշարժ գնան ՚ի մահու արկած.
Ջաննա յարաժամ մինչ ՚ի շունչ կենաց,
Ընդդէմ կաւուժոյ բարդին կոհակաց:

ԶԱՐ ԴՐԱՑԻ

Ի՞՞՞ շարաթոյն կին անգգամ,
Խայթէ ընաւից որպէս գազան:

Չար բնիւ խայնօղ օյ է,
Ամէն ճարտու լիւս իւր բերէ:

մբ. Մտղգամ կնիկ մը միշտ բան կը փնտրուէր, որ փուճ աեղը դրացնէրուն հետ կուխ ընէ: Անոնք ալ գացին երկանը գանդատ ընելով ըսին, թէ այս ի՞նչպէս ամբարիշտ կնիկ ունիս, որ միշտ կը կողուի կը պօուայ առտըւանց մինչև իրիկուն խոռվուծէ մէջ է, երանի թէ մեղն մէկ ճար մը գտնէիր, որ կարենայինք այս չար կնկանը հետ վարվել: Ո՛հ ըսաւ երկիր խամէ՞ ճար կուղէք վար

վերու . ես անանկ չարաչար կտալիք եմ , որ չէ միայն ցորեկը , այլև գիշեր ցորեկ ուղեմ չուղեմ պիտի . քաշեմ :

Խրապ է անոնց , որ էնէ անպատմ կնիւն , եւ շար Դրադիի հանդիպին , կամ պէտք է համբերելու եւ կամ հեռու գալուիլ : Փիւղիսոփայ Վր Կեասա Բարխաթիբի կնիւն Վր , որ կրակ էր Կասիւնի ըստ . անհա ին Կեասեմ կրակ , որ Կասի յեռոյ իրակ . Բայց Կասիւնի կերէ Կասիւնի իրակ , Կասի ին յեռոյ իրակ :

Չլինչ այլ դժնդակ քան զանդգամ կին ,
Ընտանի գաղան իւրոց ւտարին .
Մերժէ հալածէ զընկեր զբացին ,
'Ի ասանէ 'ի տուն լեռնէ 'ի լեռին :
Փախիլը յերեսաց այն չարաչարուին ,
Մի սրտասխաներ կուռարար բանին .
Սա միակ պատկեր է բեղարին ,
Որ հեղու զլծոյն 'ի սիրտ բոլորին :

ՁԿՆՈՐՄՔ ԵՒ ՁԿՈՒՆՔ

Խոնարհք յաղբից վաղ ճողոպրին ,
Եղունկ մեծաց եթէ անկցին :

Փորին Բանը խիստ դիւրին է ,
Սեծն որ ինի Բանը գեշ է :

Վի : Չկնորս մը իր թուը ծովը նետածին
պէս շատ ձկներ մէկէն բռնըլլեցան մեծ ու

պղտիկ միտեղ . և ամեն մէկը կը ջանային
որ թուին ծակերէն ելլեն փախչին . բայց
ամենքը չի կրցան ազատիլ , միայն մանար
ձկները դիւրին կերպով մը ծակերէն անցան
փախան . որովհետև թուին ծակերը մանաւ
բերուն համար լայն էին . իսկ մեծերուն հա
մար նեղ , որ ամեն դիւսանկ նեղ ծակ ըլ
լալով չի կրցան անցնիլ . ուստի մնացին թու
ուին մէջ , բոլորը ձկնորսին ձեռքն ընկան :

Առախի ին որվեցնէ , Բէ խոնարհ եւ աղփա
մարդ աշխարհիս Գործուել մէջ որ ինի , շու
րով ինչայ աղաթիւ . իսկ հպարտ եւ մեծ մարդի
նեռուն կործանումը արաւար իւրայ . եւս առա
ւել հպարտ ուսուցիչաներուն եւ վարդապե
նեռուն :

Տէս զվարդ խոնարհք անցանեն հեշտին ,
Ընդ անցս խոնարհ մահաբեր ցանցին .
Փարթամք մեծամեծք ոչ փոյթ ճողոպրին ,
Որսող թշնամուցն կերակուր սահին :
Մի ցանկար վէհից և մեծագունին ,
Որոց կենեք արև մերձ կայ օրհասին .
Թէ ոչինչ անձկաս կենաց փարթամին ,
Փուլ թող տեղը տան արկածք աշխարհին :

ԳԱՅԼ ԵՒ ՈՉԽԱՐ

՚Ի չար արկած թող զանդգամն ,
՚Ի բաց փախիր զն է գազան :

Անգամն օգնել ճշւար ,
Կընէ քեզի իբն պաշար :

մէ . Սէկ գայլ մը երկար ժամանակ շնե-
րէն հալածվելով կը հոգնի և կը թռչնայ ,
մինչև կէտնի մէկ տեղ մը հոգնութիւն առնել
լու համար , որ հեռու էր գետէն , ուր տե-
ղէն մէկ ոչխար մը ջուր կը խմէր : Որովհետև
գայլը ծարաւ և անօթի կը մարէր , ուժն
ոչ հատեր էր , որ կարենայ առաջ երթալ ,
և ուզածը գտնել . ուստի կանչեց ոչխարին
ու աղաչեց , որ իրեն քիչ մը խմելու ջուր
բերէ : Միտքը դրեր էր , որ ջուրը խմածին
պէս ոչխարն ալ ուտէ . և ասով երկու ու-
ղածն ալ պիտի գտնէր . բայց ոչխարն անկէ
կասկած ունենալուն համար խիստ զգուշա-
նալով տեղէն ալ չի շարժեցաւ , ու կանչեց
գայլին հեռուէն . սով բարեկամ , ես յօժար
կամբով քեզի օգնութիւն կրնէի . բայց որով
հետև դուն գայլ ես , կրնայիմ որ աւելի
մնի կարօտութիւն ունիս . քան թէ ջրի . ուրեմն
քեզի աղէկութիւն ընելու համար կը մտածեմ
զիս քեզի հեռացրնել քան թէ մօտ գալ :
Չայս ըսելով շուտով փախաւ , և թողուց
անանկ գայլն որ ուզածին չափ ունայ :

Անգամ ճարդիկ նեղն որ ինչին անոյշ և դու-
նախելով կաղաղակէն որ ուրիշը կարէն . Բայց
խելադին պէտք է հեռու փախել . վասն զի ու-
ղածին գոնէնէն էպես՝ վայն ՚ի վերան իւր Բերէն :

Արժանի պատիժ այն նենգաւորին ,
հիւժիւլ և մաշիւլ առ ցաւոց սրտին .
Ձի որ չար առնել փութայ անմեղին ,
Չարեաց հանդիպիլ այսպէս վշտագին :
Արդ մի մերձենար ՚ի չար թշնամին ,
Եւ մի նպաստեր այն չարասիրին ,
Որ ՚ի չար արկած գոչէ լայագին ,
Տես զինչ արասցէ երբ ըննի յուժին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ՃԱՆՃ

Թէ և յաղթես վեհ առիւծին ,
Երկիր յուժոյ փորքագունին :

Շապ մի քեաներ Ձեժ Ձեժ երաւ ,
Պղպի Բանէ անօթ իւրաւ :

մի . Ունձը առիւծին հետ պատերազմ
բացաւ , ու խելքովը յաղթեց անոր . մի զն
երբեմն կռնակը խածաւ երբեմն կուշար .
մինչև համարձակեցաւ ամեն դին խածնել .
յետոյ մտաւ ականջն ու քիթը , և այնչափ
նեղութիւն տըւաւ առիւծին , որ կատաղու-
թէն ինք զինքը պատուեց , թէ ինչուն համար
մէկ պզտի կենդանի մը զիս ասանկ կը չար .

չարէ, որ ես անոր քան մը չեմ կրնար ընել :
 Իսկ ճանճը այս յաղթու թիւն որ ըրաւ . սկսաւ
 քղալով վերեւը եւ ուտայնին սարդին թռչե-
 լով իմացնել ըրած յաղթու թիւ . մինչև խո-
 տորելով գնաց անխեղքը սարդին վրա ընկաւ
 փակաւ . տեսաւ որ վրան կը վազէ թշնա
 մին . վայ ինձ կը կանչէր, կը վայէ՞ որ սար-
 դին ոտքերը ճղմեն զեւ, ես որ առիւծին
 ճանկերէն աղատեր եմ :

Ամբարբասան յարգը վերջ տանի, ինչ որ ընէ,
 վերջապէս կը իործանի մէկ պարի պարծառով մը՝
 որ ինչ ըլլաւ հասի ընայ . որ քիչ մեծամեծ յար-
 դիէ աշխարհի որի եւ ի հպարտութի են, մէկ
 քոսճ բանէ մը իործանէր են :

Արդ պերճ յաղթու թի ունայն սարծողին,
 Զ խնորհ ՚ի փորուէ ջրեցաւ հեշտին .
 Զի որ զինքն վեհ զնէ հզօրին,
 Կոր ՚ի գլուխ սարտի յանջօրէ շնչին :
 Քանի՞ մէսք յեցեալ ՚ի սահուն բաղդին,
 Միշտ յաղթօղ լինել հանուրց կարծէին .
 Բայց ՚ի սկզբան անդ երբ պերճանային,
 ՚ի փորիկ առթէ ՚ի շնք սուզանին :

ՄՈՒԿՆ ԵՒ ՁԱԿ ԻՒՐ

Թէ փորձ սրակն ո՛չ տեսանէ,
 Զ խնորհ անխորձ ակն տեսցէ :

Փորձ մեծերուն դուն հեպու՛ն,
 Զի գար զնաս քոս եպու՛ն :

մէ . Սէկ մշակ մը մուկը կը տեսնէ, ու
 ետեւէն կիյնի, որ սպաննէ . իսկ մուկը աչ-
 քին սրտիկու թէն չէր կրնար ծակը գտնել
 փախչել, թէպէտ որչափ որ կարելի էր կը
 վազէր գէպ ՚ի ծակը : Ուստի ձագը կանչեց
 իրեն, մարիկ անկարելի է, որ դուն աղա-
 տիս, մինչև որ մէկը քեզի առաջնորդ չըլլայ .
 ուրեմն իմ ետեւս եկո՛ւ, ես քեզ կը տանիմ
 հոն, ուսկից որ ելար : Ը՛հ ձագուկս ըսաց
 մայրը . ինչպէս կրնամ քեզ առաջնորդ ը-
 նել ինձի . երբոր գիտեմ, թէ գուն իսմէ
 աղէկ չես կրնար տեսնել :

Պէտք է, որ առաջնորդին մտն ալ բաց ըս-
 ւայ աչն ալ, որ իսրեւայ նախ ինժ շիբաի էր-
 թաւ, եւ ուրիշներուն ալ շիբաի ճամբայ որով
 ջընէլ . Բէ չէ իր աշխարհ իրեն առաջնորդու-
 թի ընելով բան կը սորվեցընէ, որ խիստ մեծ ա-
 ճօն բան է :

Այս են թերակիրթ դատմունց անփորձին,
 Իշխէ առաջնորդ լինել փորձառուին .

Ուղղէ զգնացս իւր առաջնորդին ,
 Այլ ոչ գիտէ ինքն ուր յանգի ուղին :
 Արդ մի խոտորիւր յաջ և յահէկին ,
 Ուղիղ ընթացիւր ըստ ուղիղ կարգին :
 Ձի ամօթ մեծ է գիտուն ուսուցչին ,
 Երբ յայլոց ուղղն յանասլծաց ուղին :

ԵՐԿՈՒ ՇՈՒՆԻ ՊԱՅԹԻՆ

Վայ որ անյագ անհայ ուտել ,
 Մահու պատժի անդ ՚ի խնդրել :

Ուրախ որ շաք սպիւն ջանաս ,
 Անյագ շաքու լինի իւրապէս :

մը . Արկու շուն գետի մը քովէն կերթայ-
 փն , տեսան որ ջրն երեսը կըտոր մը միս
 կայ իրենցմէ հեռու . մէկը մէկայլն ըսաւ .
 Թէ բարեկամ , ջանք ընենք , որ այս որսը
 չի կորսնցնենք . Ես շատ լաւ հնարք մը
 մտածեցի զայն ձեռք ձգելու համար . մեր
 կեցած տեղէն մինչև հոն եղած ջուրն՝ որ
 կը տեսնես , կրնանք խմել . և այս ջուրը
 խմածնուս պէս լաւ գիտես , որ կը ցամբի
 մին եղած տեղը , և այսպէս մեզի շատ դիւ-
 րին կըլլայ երթալ պատուական միսն ու-
 տել . գիտնաս սիրելի որ ասանկ մեր ձեռքէն
 չեւէր միտք : Այս խօսքով սկսան երկուսն
 ալ խմել գետին ջուրը . և սաստիկ ուռե-
 նալով շուտով շունչերնին կտրեցաւ , հոն
 մէկէն ճաթեցան :

Մուսկէն անան ին իւրաքանչէր ճարտաս
 մասն , որ խենդի բաներ ինն ու լիմանար . հին
 արեւը Թագաւոր իւր արնախոյր իրաւիք
 սորված էր , որ միշտ իւրաքանչէր մէջ քիւն
 բան է ի թուրք և եր իշխանար :

Յայս յանգի վախճան ծառայից արտին ,
 Կովն կորնչել յոր անյագ բերին .
 Այնչափ կուրացելք յանկարգ բերկրայլն ,
 Մինչ պայծիւ ՚ի ջուր յանկար աննելն :
 Արդ մի հետեւի բերմանց մտեգին ,
 Որ անչափ տնջմամբ յանուորս ձգին .
 Մանձեան զաստամբն եղեալ ՚ի կարգին ,
 Ձի մի կորուսցէ զգեղ յանտեղին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ՆՈՒՍԱՁ

Մի ընկերք խորամանկին ,
 Ձգէ զբեզ յանել գբին :

Խաբէբայն լուսա ընիւր ,
 Կիւն իւր յիւ և երած քոսեր :

մթ . Աղուէսն ու այծը միտտեղ ճամբոր
 դուրս կընէին . որ մը սաստիկ ծարուէրով
 պապակեր էին , դտան մէկ հոր մը , մէկէն
 մտան մէջը ջուր խմեցին . բայց դժուարու-
 թիւն եղաւ անկէ դուրս ելլել . որովհե-
 տև հորը խորունկ էր , այծը չէր գիտեր ,
 Թէ ինչպէս պիտի վեր ելլէ : Աղուէսն ը

ապ կրեն. թէ եղբայր մի վախնար, շատ
 դիւրին է երկուքիս ալ ասկէ ելլել. քեզի
 ուրիշ բան պէտք չէ ընել, միայն երկու ոտ-
 քի վրա ել շտակ պատին կրթընէ, որչափ
 որ կրնաս վեր բարձրացուր դքեղ. ես ալ
 թաթիկներովս կունակեգ վեր կելլեմ եղ-
 ջուրներուդ վրա. յետոյ դիւրին մը կը ցած-
 կեմ հորին բերանը. անկէ ետև քեզի օդ-
 նութի ընելով մեկէն վեր կելլես: Այժմ
 հաւնեցաւ այս հնարքիս. և անանկ լաւ կե-
 ցաւ, որ աղուհար ցածիկեց ելաւ հորէն, ու
 փախչելէն 'ի զատ ուրիշ բան չի նայեցաւ:
 Ուստի թողուց անանկ ընկերն ու ծիծաղե-
 լով կըսէր. մօրուքդ երկնցընելու տեղը
 խելքդ երկընցուր. որ գլխուդ ճարը գըտ-
 նես, և միտք բանեցընելով ասկէ ազատիս:

Խարդախ մարդը մնել ոք Բանը վնասայ Բա-
 բեխմաննի իշնէ. անիէ եպիս ծառը ընելու էր
 ճամբան իերեայ:

Այսչափ է նպատ խարդախ մտերմին,
 Այս և հասուցումն չարաց ընկերին.
 Կա ընկերանայ ձգել 'ի գբին,
 Սա յուշի լինի երբ կայ 'ի նմին:
 Այս քեզ է խրատ ո՞ կանանցածին,
 Մի խաբիր փութով բանիւ նենգողին.
 Մինչ յամբոկ գործոյն քեզ է մտերիմ,
 Ապա ծաղր առնէ գնայ խնդագին:

ՈՒՐՈՒՐ ԵՒ ԹՌՉՈՒՆՔ

Մի ուսեր հաց ընդ թնամին,
 Զի կերակուր լինիս նմին:

Թնամիէր պապիսն ու հաց,
 Բեւ էր իշնէ պապստ մը հաց:

մ.թ. () որ մը ուրուրը կը հրամայենէ պզտի
 թռչուններն, որ հարկեքը գան. իբր թէ
 մեծ պատրաստութի ունէր իր տօնախմբ-
 բութիը կատարելու համար: Իսկ անխելք
 թռչունները բան մը չի մտածելով վաղեցին
 եկան, որ հարկեք տեսնեն: Սակայն յիմա-
 բութը ուրուրին ճանկն ընկան, որ զանտեք
 ժողված տեսածին պէս յանկարծակի վրա-
 նին ընկաւ՝ մէկիկ մէկիկ ջարգեց կերաւ:

Կենդանուր մարդի մեջ երեսանց պապուելու
 ուրիշէն պոսը կարեն. ուրեմ պէտք չէ ամէն
 մարդու հասարչ, ևս աստուել թնաման: Շար
 մարդի պապի գործելու համար, և հարկի պէս
 նէլու համար իորսն գաղին:

Տէս յիմարութի թռչնոց երամին,
 Որ վտահ գնան առ բուն թնամին.
 Քանզի ոչ փախեան յաղբից փորձողին,
 Անկան ծախեցան 'ի ժանս որկորին:

Արդ մի վտառիչ յանհաշտ ռիւերմ՝
Մի՛ քեզ քաղցրասցի հաց նենգաւորին
Բազումք ցանկու թէ՛ պատուոյ կերակրին,
'ի չար թշնամւոյն որովայն մտին :

ՄԱՐԴ ԵՒ ՁԻ

Վայ որ դիմէ 'ի գիրկ մարդկան,
Ընկձեն առնեն ոտից կոխան :

Վայ գեղ մարդու թէ յետոյն ինաս,
Շատ մը անոր գետի իջևաս :

մթւ. Երբեմն ձին բարկանալով եղնիկին վրա, որ անոր ջուրը պղտորեր էր՝ սկսաւ ծեծկըւել : բայց յաղթուէցաւ . երբոր յոյսը հատաւ՝ գնաց մարդուն ընկաւ աղաչեց, որ իրեն օգնու թի ընէ : Իսկ մարդը խոտասցաւ վրէժխնդիր ըլլալու թշնամուն գէմ . միայն թէ թող սոց, որ սանձ կէ՛ գնէ բերանը, որով կարենայ առաջ տանել, և կայնեցընէ զինքը ինչպէս պետք ըլլայ : Ձին սիրով յանձն առաւ սանձ գնել . ուստի մարդը սանձ դրաւ ու հեծաւ վրան, և եղնիկին է տւէն ընկաւ բռնեց մեռցուց : Յետոյ ձին շորհակալ ըլլալով մարդուն՝ ուղեց երթալ բայց մարդը տեսնելով անոր շահրամենեկն մտիկ չըրաւ ըսելով . անձ չընէ որ ես թող տամ՝ ասանկ մէկ կենդանի մը, որ այսպէս լաւ ծառայութի կընէ : Չայս ըսաւ, ու

ըստ մը քաշեց սանձը և ստիպեց, որ կամայ ահամայ երթայ քաղքին ճամբան . և այսպէս ձին կամքը կտարելով բռնագատեցաւ հնազանդիլ մարդուն, որունմէ յիմարու թէ՛ օգնու թի խնդրեր էր :

Իսրայիլ է անոնց, որ խմախորութիւնն լրէժխնդիր ըլլալու համար իրենց գետին գետի իջնին, աղասպ եւ թշնամուտն իջևաս :

Այս օրինակ է ըմբոստ յիմարին,
'ի տիրել այլոց նուաձի ինքնին .
Առ 'ի լուծանել վրէժս ընկերին,
Սանձի կաշկանդի ձեռամբ մարդկային :
Դու ազատ ծնեալք ըստ տիրականին,
Մի՛ ընկձիր դիւրաւ յախախց տիրողին .
Սանձեան զապտաւորն անսալ իշխանին,
Հրահանգ և կրթեալ հպատակ բանին :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ԳԱՅԼ

Ուսիր կռուել զժամանակ,
Քննեա՛ զպիտոցսն որ քեզ է անկ :

Անն Բանի ժամանակ խայ,
Հարցոր գնէ՛ պէն որ իողփայ :

մթք. Մտուէս մը գիշերանց կեղծ էր բուռնէն կը մտնէ արախն մէջ բան ուսուրու հա .

մար • երբոր ասդին անդին կը ստըտէր՝ ըն-
կաւ հօրին մէջ, որ չորս դիէն փորած էր :
Այս բանն եղած ատենը անկէ գալլ մը
կանցնէր • աղուէսը կանչեց իրեն , բարե-
կամ, ո՛հ օգնուածիւն ըրէ ինձի • կաղաչեմ
չուտով ասկէ հանէ : Գայլն ալ հանգիստ
ձայնով՝ ըսաւ, համբերուէն, բայց կուզեմ
խմանալ թէ ի՞նչ պատճառով հօրին մէջ ինչ
նեղու պարտաւորեցար • կաղաչեմ, որչափ
կարելի է ինձի տեղն ՚ի տեղը պատմէ ինչպէս
ըլլալ : Ո՞վ բարեկամ, ըսաւ աղուէսը • եր-
բոր զիս ասկէ հանես քեզ կը պատմեմ, որ
հետաքրքրուածիդ կատարվի • հիմա ատե՛նն
: իսմէ պատմուածի խնդրելու, երբ կը աճու-
նես որ ահա կը խղզըվիմ :

Օրինակ է անոնց, որ ուրիշին խեղճութեան
ցանախից ըլլալու փեղը հեղափոխութիւն
պատճառն իմանալ, և մեղադրելով ծաղր ընել :

Ո՞վ ասպարասան մտաց գաղտնիսն ,
Որ ո՛չ կարեկից լինին ընկերին •
Տենչայ իմանալ քատճառ արկածին ,
Զի ծիծաղեցի ընդ միշտս անբավին •
Արդ մի հետեւիդ դու օրինակին ,
Եւ մի քեզ տխար առցես գործ չարին •
Թէ կամիս գիտե՛լ զգործս օտարին ,
Գննեա՛ և ուսիր ըստ ժամանակին :

ԱՌԻՒԾ ՀԻՒԱՆԴ ԵՒ ԱՂՈՒԿՍ

Արդ հետք այլոց գնացք և վարք,
Լինին գիանոց դաստիարակք :

Ուրիշներու ընկած փեղէն ,
Խեղճիւներն իբրս փռուէն :

մծի • Մտիւծը հիւընդցաւ, և ամէն կէն-
դանինըտուն դեսպան խրկեց կանչեց, որ
գան միթձարեն զինքը նեղուածէն, որ հի-
ւանդուածիը կը պատճառէր : Ուստի ամէն-
քը շուտով վաղեցին եկան առիւծին տեղը •
որ զանոնք մեկիկ մեկիկ կը խղզէր երբոր
հոն կը հասնէին : Մինակ աղուէսը աղէկ
չէր մտքեր առիւծին երթալ • թէպէտ կա-
պիկը շատ անգամ եկեր էր առիւծին կող-
մանէ աղաչել, որ մէյո՛ր երթայ իր պարտքն
ընէ ինչպէս ուրիշներն ըրին • որուն այս
պատճառը տըւաւ • շատ անգամ գիտեցի
կէնդանիներուն ոտքի տեղն, որ այցելուածէ
գացին առիւծին • տեսայ որ ամենուն ու-
քին նշանը կը ցըրնէ, թէ ներս մտեր են,
բայց չերևնար, թէ մեկն անկէ դուրս է
էլեր :

Պէտք է որնուն կենալ թշուառներն ու լի
խաբվել, վասն զի շատ անգամ բարեխամ երեսա-
ւով մարտը ւարարար ինձի էն որոգայթի մէջ :

Ձեռքդ քաջ դիտէ միտք նրբազնին,
 Յայլոց վնասուց խրատի ինքնին .
 Ձի նշանք և հետք գործոց աշխարհին,
 Մնան խրատել չհեղեալ սպառնին :
 Ձգաստ և արթուն լճր յապագային,
 Այլոց վերսանք քեզ խրատ լիցին .
 Թէ թմրեալ շրջիս առ թակարթ արտին,
 Ի նոյն թակարթեալ կորնչիս հեշտին :

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ԿԱՏՈՒ

Ձեռք յիմարաց գործեն շահին,
 Ձապրուստ և շահ խորամանկին :

Անխել յարդիկ շոք ին խաբէին,
 Այլոց համար մշտ իաշխապին :

մժիք . Այսպիսին ու կատուն կրակին մօտ կը
 մտմբասային թէ ինչպէս կրնան առնել կրակին
 վրայէն շագանակը քեպանէն որ կըխոր
 վէր : Ե՛ղբայր բսաց, կապիկը կատունին . այս
 շագանակներն որ կը տեսնես՝ անանկ յաջո
 ղութի՛ կրնանք առնել որ չէ եղած . այս
 բանիս համար խմբնէս աւելի յարմար կը
 տեսնեմ քու թաթիկներդ , գուն միայն մը
 խիրեն գո՛ւրս քաջէ . ես սագին կառնեմ :
 Այս հնարքիս հունեցաւ կատուն . և նախ
 կրակները ետ առաւ , սպա մոխիրը . յետոյ
 թաթիկը տանելով բերելով մէկ քանի հատ
 կրակին մէջէն հանեց . կատունին թաթիկը

տաբուժէն կերէր, կապիկը հանդիստ կու
 տէր : Մէկ ծառայ մը այս բանիս վրան է
 կաւ՝ խոտլեց անոր հարկիքը . բայց կապիկը
 մեկէն փախաւ . ուստի բոլոր պատիժը կա
 տուն քաջեց , և բոլոր օգուտը կապիկին է
 զաւ :

Շահասէր յարդը մշտ իր շահը ին նայի , ու
 բէնին ինչ որ ըստ հոգ ընէր . տնոր համար
 պէտք է հետոս ինչաւ անանկներէն :

Անխնատ ուսմիկը դիւրասահ պատրին ,
 Գործեն վտան այլոց ոչ ի շահ անձին .
 Տքնին ի հաճել սիրտ շահասիրին ,
 Անկեալ ի վտանգ չարաչար պատժին :
 Ձգո՛յճ լճր ո՛վ մարդ մերձիկ յայնպիսին ,
 Որ քեզ չար խորհի և շահ իւր անձին .
 Ձի կենակցուժն ընդ խորագիտին ,
 Վնաս պատուհաս բերէ ընկերին :

ԱՌԻՒԾ ԵՒ ՅՈՒԼՔ

Ուր միութիւն իցէ անբակ,
Յաղթէ ուժոյ զերթ ամբարտակ :

Երբոր քեզ յը մոռնի իայ,
Անէ բանի յաղթող իւրայ :

մթէ . Չորս ցուլ սովորութի էին ըրեր որ միատեղ արծին . և իրենց վտանգը ճանչնալով միշտ զգուշութիւն կրնէին առխճի մը դէմ, որ կը սպըտէր մօտ անտառին մէջ, ու կըսպատէր որ զանոնք պարտալ գտնէ յափըջ տակէ : Բայց առիւծը տեսնելով անոնց զգուշութիւնը, որ միշտ գլուխնին դէպ իրեն անկած կը կենային . հարկաւորեցաւ սաւ տանութի բանեցընելու : Ուստի նախ և աւ ուսջ ձևացուց , թէ միտքը փոխած է անկէ ետև այլ չպիտի դադի անոնց . յետոյ ետ դարձաւ՝ եղած տեղէն շատ հեռուն գնաց : Յուրերն ասանկ տեսածնուն պէս կարծեցին թէ անոր այսչափ հեռանալովը ապահով եղան , և հող ջընելով իրարմէ զատեցան , դաշտին մէջ մէկն ասդին մէկալն անդին հեռացան : Անտոնը առիւծը նորէն գարձաւ յանկարծակի ընկաւ անոնց վրա . և ուրովհետև զատած էին՝ շատ դիւրին եղաւ մէկիկ մէկիկ չորսն ալ յափշտակել :

Ուր քեզ որ մոռնան իայ մէտն իւրայ
Լէ . ուր որ մոռնան իայ իայ հարկաւ իւր
Ժանի :

Բանի՞ զորաւոր անբակ միութիւն,
Յաղթող ճիրանայ անյաղթ առիւծուն .
Բայց երբ քայքայի այն ոյժ բռնագոյն ,
Յաղթի 'ի վտըռնց այսպէս հեշտագոյն :
Հոր պետութիւնը սոսնձացեալ 'ի սոյն ,
Աւսնց միութիւն եղեն անանուն .
Այն որ աշխարհի տերէր վէհագոյն ,
Արդ անկանգնել կայ յիւր կործանումն :

ՈՂՆԻ ԵՒ ՕՁ

Անզգամին թէ տաս տեղի ,
Մերժեալ առնէ զբեզ անտեղի :

Արեւիկն իւր էրէն քաս ,
Մեծ խասով շափ իւր զըլաս :

մթի . Մէկ ողնի մը որսորդէն փոխելով ժայռի խայտի մը տակ կը մտնէ , ուր տեղ օձ մը կը բնակէր . աղաչեց օձին որ իրեն տեղ տայ պահպիւրէ համար . օձը արիով ընդունեց , բայց յետոյ նայեցաւ որ անոր փշերէն անհանդիստ կըլլայ . հասկըցուց ողնիին , թէ որսորդը գնաց հիմա վտանգ մը չիկայ՝ կրնաս տեղդ երթալ . կաղաչէր որ

եղէ երթայ իր ծակէն : Ե՛ն երթամ՝ ըսաւ ողնին, քա՛ւ լըցի՛ . դիտնաս ո՛վ անխելք , որ էս հոս աւելի իրաւունք ունիմ բնակելու , քան թէ գու՛ն : Եւ այսպէս ողնին օձէն զօրաւոր ըլլալով գժուարութի՛ն չունեցաւ համարձակ անոր դէմ՝ դնելու իր ուժն , ու զընտելու անկէ :

Օրինա՛յ է անոնց , որ աներտառութի՛ք ուրիշին քան յառիւստիւնով ինչ չէին , եւ իրենց զօրութի՛ւն իբր իբր անխելքն . բայց լինի՛ն այն առիւթն , որ իբր . Զբիւժըն ապրէր է, լն՛յ չէր շին :

Այս է անիրաւ գործ բռնաւորին ,
 Զօգուա օտարաց յինքեան ձգողին .
 Որով եւ խնդայ յանիրաւ շահին ,
 Յաւերժանալ միշտ կարծէ եղիելին :
 Զի՛նչ օգուտ երբէք գործեաց զսկողին ,
 Անիրաւ վաստակ անիրաւ տեղին .
 Լքին զամենայն յայլ վիճակ մտին ,
 Սուղեցան ՚ի միոր մահու անմահին :

ԼԵԱՌԿ ՅԵՐԿՈՒՆՍ

Զի՛նչ շահ երկնէլ գործս ահագին ,
 Եւ ծնանիլ վիժած չնչին :

Մեծ խոստումն է բան մը լարժեր ,
 Երբ՛ր գործու է ի վայեր :

մի՛նչ . Արբեմն լեռանը ցաւը կը բռնէ . եւ երբոր ստակալն ձայնովը կը պօռար , աշխարհք կը գողացընէր . մինչև ամէնքը չորս դիէն եկան հոն թափեցան . կարծէին թէ մէկ զարհուրելի հրէշ մը պիտի ծնի , կամ նշանաւոր ցուցանը մը պիտի հանէ որ ճէ եղած : Բայց քանի՛ մեծ զարմանք եղաւ՝ երբոր պօռալով ետքի ճիւղն ըրաւ , տեսան որ ծնաւ լեռը , ի՛նչ ըլլայ աղէկ է . ահա մէկ մուկ մը փորէն դուրս ելաւ :

Օրինա՛յ է մեծ խոստումներան , որ խօսով մեծ քան էր ինչ խոստանան , եւ գործով ման լա՛ք բան ինչ քանն . անոր համար իբր իբր , թէ խօստին ու գործին մէջը շատ բան կայ :

Տէս պատկառելի ձայն մեծաբանին ,
 Ահէղ որոտայ յամուրց սահմանին .
 Այլ երբ ժամանէ ՚ի գլուխ գործոյն ,
 Յետնեալ արտադրէ զիւր մուկն չնչին :

Թէ ճոխաբանես կարող դու մեծին ,
Յամօթ համակիրս 'ի մեծաց զնին .
Զի չևք ինչ արդէլ զիւրաշարժ լեզուին ,
Բայց արդեամբք առնելդ որժ է գժուրին :

ՈՒՐՈՒՐ ԵՒ ՄԱՅՐՆ

Մի անարգեր սեղանս էին ,
Մի քեզ շնորհաց դրուեք վահկեցին :

Վայ որ ինչէ Աստուծոյ դէ՛՛յ ,
Դուռն ուղբմած գոց է իբ դէ՛՛յ :

մէջ . Ուրուրը սատիկ կը հիւընդնայ . Էր-
բոր վերջի շունչը հասաւ՝ կրտէր մօրը . վայ
ինձ մարիկ . աղօթք ըրէ կուսքերուն որ ին-
ձի առողջութի տան : Ո՛րդեակ ըսաւ մայ-
րը՝ շատ ըրի շատ աղաչեցի , բայց վուճը
դնաց . վնձի չէն ուղեր քեզի առողջութի
տալ , որովհետեւ շատ անգամ տեսեր էիք ,
որ դուն անոնց սեղանն անարդէլով յալիւ՛-
տակեր ես զոհերուն միսն , որ իրենց ընծայ
եղած էին :

Օրինակ է անհասարակութեան , որոնց աւ-
ր բիւրեցեցանքներուն վրա է . և մշտ ծաւր
ընելով անթան զինքն ի նախագին . Բայց երբ
ի՛նչ հիւընդնան , և գործումք մեղիքնին , ասհա-
նաները ի՛նչ քնարուէն , որ իրենց համար աղօթ-

ընէն . վայ անոնց որ անասելն ուղբումք պիտի
գրանէն :

Ահեղ պատուհաս օրինազանցին ,
Մերժել յերեսաց արարչապետին .
Զի որ մեղանչէ յաթոռ անբաւին ,
Ուստի գեղ և ճար հայթայթէ անձին :
Ո՛ր նանրախորհուրդ ժառանգ դեհէնին ,
Զի՛ր դոչէս ձայնես երբ կաս 'ի մահձին .
Խնդրես զգնու՛թի մարմնոյ աշխարհին ,
Որ յնձ մեղար հաճէլ զնոսին :

ԻՇ ԵՒ ՁԻ

Որ ոչ բաճնայ քրեան ընկերին ,
Ծանրի յաւէտ բեռամբ ուժդին :

Թէ ընէրիդ օգնող լըւաւ .
Անօգնախն ինչձ 'ի զհաս :

մթթ . () ր մը էնն ու ձին միատեղ ճամբայ
կերթային . իշուն բեռը շատ ըլլալով աղա-
չեց ձիուն , որ իրեն օգնութի ընէ ու բե-
ռանը մէկ մասն ալ ինքն առնէ , եթէ ու-
ղենայ խնայել անոր կենացը . իսկ ձին ամե-
նակն չուզեց այս աղէկութիւն անոր ընել .
ուստի էնն ընկաւ բեռանը տակը մեռաւ :
Տէրն որ տեսաւ , իշուն կաշին քերթեց բո-
ւր բեռանը հետ մէկ տեղ դրաւ ձիուն վրա :
Անտանը ձին սկսաւ սօռալ . ո՛վ թշուա-

ուութեան էս չուզեցին բեռանը մէկ մասը տալ ներու, հիմա հարկաւորեցայ՝ չէ միայն բարըը, այլ և կաշին ալ միատեղ տանել:

Օրինակ է անողորմ մարդոս: որ ինչպէս ինչն ուրիշին տղորմոր, իրմէ ալ անանի ողորմութիւն չը հեռանայ. անոր համար անողորմ մարդը գազանի ինձմանցնէն, որ ուրիշի վրա գոռով տանի:

Մհա՛ կրաւունք արժանի նմին,
Որ ոչ կարեկցի վտասց ընկերին.
Մյր ընկերատեաց իբրև անկանի,
Ոչ ուստեք նպատակ տեսցէ բնակին:
Երանի՛ կարդան ողորմած անձին,
Ձի ողորմութիւն յիւրմէ ոչ բառնին.
Թէ չափով օգնէ կարեաց կենակցին,
Անչափ օղորմութիւն ՚ի վերուստ թափին:

ԵՂՁԵՐՈՒ ԵՒ ԵՁԻՆՔ

Վայ՛ որ այլոց ապաւինի,
Ձանձին փրկանս ոչինչ հնարի:

Թէ որ յոյսըդ այլոց դէնս,
Հարէաս գլխոսդ վայ ինձ Բերես:

մն. Եղնիկ մը որսորդներէն հալածվելով փախաւ եղներուն գոմը. որոնցմէ մէկն ըսաց իրեն, ի՞նչ կընես սղորմելի, հոս կենա-

լովդ մարդու ձեռք կը մասնըվիս, և վտանգի մէջ քեզ կը ձգես: Կերեցէք ինձի բտու եղնիկը, թէ որ գուք մարդու բան չըսէք՝ ևս զիս կրնամ ազատել: Գիշեր որ եղաւ եղնապանը խոտ բերաւ եղներուն, բայց եղնիկը չի տեսաւ հոն: Տանը ծառանները և վերակացուն մտան ելան բան չի տեսան: Իսկ եղնիկը կարծելով թէ վտանգէ ազատեցաւ, ելաւ եղներուն շնորհակալ եղաւ, որ կամեցան սպահել զինքն իրենց մէջ: Անոնք ալ պատասխանեցին, թէ մենք կուզենք որ դուն բողբոլիս ազատիս. բայց զգայի կեցիր որ մեր տիրոջը ձեռքը չկնիս. վասն զի մեծ վտանգ է կենցաղդ: Շատ չանցաւ տերը տուն դարձաւ. բարեկամին հարկիքէն, տեսաւ որ քիչ օրւան մէջ եղները վատեր են, դնաց գոմն որ նայի. երբոր մտեցաւ մտուրիս, ըսաց ծառաներուն, թէ ի՞նչ է պատճառն որ խեղճ՝ եղներս քիչ կուտեն, և քիչ յարդ ըլլալով ազրը փնաս կուտայ իրենց: Վերջապէս երբոր ասդին անդին կը նայէր ուշադրութեամբ, տեսաւ եղնիկին մեծ եղջիւրները, և մէկէն կանչեց ծառաներն որ բռնեն մորթին:

Ո՛վ որ հանգիստ չի փոխուէ, իր իննացը խնայել Բերէ: Հին ապեւն Ձի երեւելի պարպէս մը երբորպա փերալմ իերեար, աշխարհի իննացընէր իր գաղտնութեամբ. և երբոր փռան իննացըն ապեւն իսկեւն երեւել ըլլալով անանի անպիսիան մարտ իննաց, որ ամենքը իննացըն անանի:

Եղևէկ խորհրդոց վատասիրտ անձին,
 Որ սպաւինի յօտարաց ձեռին.
 Ոչ ջանայ փախչիլ յսպասով տեղին,
 Անգործ սպասէ կենաց բարձողին:
 Քանի քաջ արանց ՚ի յասպարիզին,
 Աւաթուր կոխեալ հանուրց սիրէին.
 Բայց երբ փափկուածք լը յարկաւ նստին,
 Մատնեցան կորեան զերթ կնամարդին:

ԱՐՁԵՒ ՄԵՂՈՒՔ

Այր անհամբեր միշտ վնասի,
 Թէև իցէ զօրեղ արի:

Ո՛ր առ քահանա լի համբերես,
 Միշտ շնաւ քեզի իշնես:

միտն. Սէկ արջ մը քաղցած անօթի ելաւ
 անտառէն, որ կերակուր գտնէ. ճամբուն
 վրա մեղրի փեթակ տեսաւ, սկսաւ լսփել.
 փեթակէն մեղու մը դուրս ելաւ արջուն ա.
 կանջը չարաչար խայթելով ցաւցուց. արջն
 ալ կատաղուածէն կործանեց փեթակը: Ան
 ատենը բոլոր մեղունները բարկանալով դուրս
 թափեցան մէկէն արջուն վրա մաղեցան,
 և անանկ խայթեցին ղինքն, որ արուն լը-
 ւայ եղաւ վրէժխնդիր ըլլալով իրենց թշնա-
 մուն, որ փեթակը կործանեց: Եւ այսպէս
 արջը առնթով և կատաղած ստիպեցաւ ետ
 դառնալ, մեղադրելով իր գազանական ան

համբերուածն՝ որ այնչափ լծնամի իրեն
 վրա հանեցու սպառնաւ եղաւ:

Խրաք է անոնց, որ իրենց ապրուստին համար
 ուրիշին դրժմնք իշնեն. եւս առաւել որ իրաւուն
 անհամբեր ճարտիլ, որոնք շատ անգամ ուրիշըս
 սպառնառաւ ին իր սըլին:

Այսպէս անհամբերը կրեն զարժանին,
 Ըստ իւր սպաժոյժ բերմանց օրկորին.
 Զի որ կեղեքէ զտուն օտարին,
 Զրկանք և յայլոց սպտորաստի նմին:
 Մի գազանուծք բերիր յուտելին,
 Եւ մի գողանար զսպրուստ ընկերին.
 Որ թէև իցէ փանաքի չնչին,
 Ի նսխանձ բրդեալ վնասէ ուժգին:

ԽՈ՛ ԱՐԱՐ ԵՒ ՇՈՒՆ

Քաջ զօրանայ սիրտ խոհական,
 Երբ հանդիպի նմին վրեան:

Խոհեմ ճարտը ինչք իբրսանայ,
 Երբ որ իրեն շնաւ իսպայ:

միջ. Երբեմն շուն մը մտաւ խոհարանը
 կամ կերակուր եփելու տեղը, և հոն սպա-
 սելով տեսաւ թէ խոհարարը անդբուշուածք
 կէցեր չէր նայեր. խլեց անկէ կովին սիրան,

ու փախաւ : Իսկ խոհարարը տեսաւ որ շու-
նը այս չարու թիւն ըրաւ՝ կը փախչի , կանչեց
ետեւէն՝ սասանկ . դուն այսօր գիւրին կըր-
ցար զիս խաբէլ . բայց լաւ գիտնաս . ես
ասկէ ետեւ անանկ պիտի նայիմ , որ ամենեւին
բան մը չպիտի կրնաս իսմէ գողնալ . վասն
զի դուն չէ թէ իմ սիրտս տարիր , այլ մա-
նաւանդ ինձի սիրտ արելի . որովհետեւ կռ-
րուսարը և ձախորդու թիւր կը բանան մար-
դուս միտքը , և կը սորվեցնեն որ լա-
զգուշու թիւ ընելով ազատ ըլլայ դժբաղ-
դու թիւց որ կը պատահին :

Աշխարհիս փորձութիւնք Է Է պատիւ , Բայց
պէտք է որ մէկ անգամ ինչօրէ , մշտաւ Է ինչի .
վասն զի խախորդութիւնք Է փաստ լաւ կը սորվե-
ցնեն մարդոս խոհեմութիւն :

Գեղեցիկ առած բան խոհականին ,
Որ սիրտ տալ ստէ վնասն առաջին .
Այս մարդոց սրտական այս բանականին ,
Մի կրկին անգամ վնասիլ յանձին :
Թէ չես փորձ գգաստ 'ի մի նուագին ,
Անկանիլ քեզ կայ 'ի նոյն վերասին .
Եւ թէ անրնդաստ կացցես 'ի կային ,
Սահալ կործանիս կրկին չորեքիկն :

ԱՐԾԻՒՒ ԲԱԶԻ ԵՒ ՏԻՆ

Չբնաղ գործէն գործք և գնացք ,
Եւ ոչ պատիր տեսիլ զինաց :

Գործք Է ինչէ մարդ սիրուն ,
Եւ ոչ պէտքին աշխարհութի :

միջ . Տաղէն ու ցինը վնասբանութի կը-
նէին արծիւին առջին , թէ որն աւելի աղ-
նուական է , ցինը կը գովէր իր գերազանց
ուժը և սաստիկ թուցիւր , իսկ բաղէն իր
ազնիւ բարբը . և կը նայէին թէ ի՞նչ վճիռ
կուտայ արծիւը : Պատասխան տըւաւ ար-
ծիւը , թէ գնացէք մէյմէկ որս ըրէք . ո՛վ
որ ձեզմէ լաւ որս բերէ , այն է աւելի աղ-
նուական : Եւ ահա ցինը գնաց մուկ մը
բերաւ , և բաղէն աղանի մը : Անտեսնը
արծիւն ըսաւ թէ այնչափ աւելի ազնուա-
կան է բաղէն քան զցինը , որչափ աղանիս
գերազանց է քան զմուկը . որովհետեւ ուժը
չէ , հասպա գործքն է ազնուական ընօրը :

Անուստիանութիւն գործքով ի՞նչ յայտնի և ոչ
պէտքով . Ըն որ ցեղը աշխարհիսն Է՛ գործքը
աշխարհիսն , աշխարհիսն ի՞նչապ . Ըն որ անուստ
աշխարհիսն է , գործքով Է , որովհետեւ Էս . ինչ-

պէս որ յայսինքն Բաղէն ու զինք, այսինքն շա-
հինն ու չայլակը :

Նազելի գնացք գործք առաքինի,
Զքնաղ յօրինեն զերրո և հոգի .
Թէ տրբա չիցեն լծակցեալ ընդ գեղ,
Զէ ազնիւ չքնաղ այն սիրո այն հոգի:
Մի պանծար ընդ գեղ և յանուն զարմի,
Չանս զքեզ գործով գործել պանծալի .
Զի լոկ բան անուն չեն առնիւ յարգի,
Գործն է պակիկ ամենայն բանի :

ՆԱՊԱՍԱԿ ԵՒ ԳՈՐԾԻ

Քոյդ վրիպանք թէթև թուին,
Եթէ հայրս յայլոց թերին .

Ի ու պատարթ թէթև ի լուսայ,
Թէ որ նայիս այլոց լուս :

Մինք . Երբեմն նապաստակները մեկ տեղ
Եկան կուշային իրենց խեղճութեք վրա, որ
վախկոտ ըլլալով շատ վախոգի մեջ էին,
վասն զի մարդէ կը վախնանք կրտէին, շնէ,
արծիւէ, գրեթէ ամէն բանէ վախ ունինք .
ուրբեմն մենք ասանկ պիտի հասնինք . ուս-
տի աւելի լաւ է մեկ անգամ մը մեռնիլ,
քան թէ բոլոր կենացնուս մեջ զարհուրան
քով մեռնիլ : Զայս բնեւթ վաղեցին միա-
բան որ լինն խոյն խոյն լայլովին . բայց ասոնց

ուրբին ճայնէն լճին քովը գորտերը վախնա-
լով մեկէն ջուրը ցածկեցին : Անասներ մեկ
ծէր նապաստակ մը իրենցմէ կանչեց . ո՞վ
ընկերք, կեցէք մի վախնաք . ահա ինչպէս
տեսանք, մեզմէ շատ աւելի վախկոտ կեն-
դանիներ ալ կը գտնուվին եղեր . հասցա մենք
տեղերնիս դառնանք :

Ինչնեղութեք մեջ որ ըլլայ մարդ, պէտք է յու-
սանալով զինքն իրաւունքն, այլ իրմէ վարի-
նին նայել և ախիւարվիլ . վասն զի յուսանա-
լովն է թէթևամարտի և մարդիութեք գեմ
Բան : Պիլիոսոփաները ինչէին, թէ Բարի մարդը
լարլարանքի մեջ ալ ըլլայ, միայ միայնեբոյ ի լուսայ
առանց այլայլելու :

Թէ քեզ գովանակ լիցի ձեռք բաղբին,
Զլացեալ զձիրս օժիտ բնածին .
Մի կարճամիտի հայեանց 'ի ստորինս,
Այլոց թերութեք քեզ յորդոր լիցին :
Զիք ինչ անթերի յեղեղ կարգին,
Գործ է կատարել զայն թերատ ներքին .
Արդ ուշիմ մտքք քննեալ զօտարին,
Գտանես զքեզ 'ի գոհ վիճակին :

ԵՂՋԵՐՈՒ

Թե՛ և իցես յանբոյժ տեղի :
Մի՛ գնեք զքեզ յապահովի :

Ո՛ր որ ըլլաս ապահով լին՝
Մահէն հեռու գեղէի իարծես :

ժին . Սէկ եղնիկ մը ծովուն քով ժուռ
գալով բան կուտէր . որ մէկ աչքը չի տես-
նելուն համար ծովուն զին էր ըրեր , տես-
նող աչքը ցամաքին դին . և ասանկ զինքն ա-
պահով կարծելով վախ մը չունէր : Սակայն
նաւով անցնողները տեսան զայն ու նետով
զարկին ձգեցին . ուրբմեղի եղնիկը մեռնե-
լու ատենը լսով կը կանչէր , թէ ուսկից
որ կը վախնայի այն կողմանէ բան չեղաւ . և
ուսկից որ վախ չունէի , անկէ վրաս քաշե-
ցի , ու զարնովեցայ . ուրեմն վախ չեղած
տեղէն աւելի վախնալու է եղեր :

Այն անգամ և ամէն փեղ պէտք է արեւոս
էնտաւ , Բէ լէ՛ լի իարծած պեղէն նեպ իւրացոյ .
որովհետեւ իսպաժելի Բանէն այնչա՛ր յեծ շնաս
էի գար՝ որչա՛րսպս հով Բանէն : Կաւ շնասպե-
պը նասահանգսպին մեջ աւելի պէտք է վախնալ
քան Բէ ծովին մեջ . ինչէ իմաստուն մը :

Այսպէս հասանէն արեւմտք տշխարհի ,
Անիոյժ չընդաց յապահով վայրի .
Զի աներկեան չիք ուստեք տեղի ,
Յոր մէ ժամանէն վիշտք աղէտալի :
Արթուն կայ սով մարդ յանբոյժ վիճակի ,
Ի գործս ՚ի գնացս ժիր յամենայնի .
Շատք իբրև զնեքեանս անվտանգ եղին ,
Ի վտանգ մահու կորեան ցաւադին :

ՕՁ ԵՒ ԽԵՑԳԵՏԻՆ

Թե՛ մէ գնաս յուղիղ կարգին ,
Զքեզ չարաչար գործքքո գատին :

Թե՛ այլոյ հետ շիպս չիբնաս ,
Մահէն Գոհու շիպս չիբնաս :

Միչ . Սեցգետինը սագօսը օձին հետ ըն-
կեր կըլլայ , և միատեղ երթալու ատենը
կը նայի , որ օձը մէկին մէկալին չարութի
կուզէ ընել և խայթել . այս բանէն կա-
կած երթալով խեցգետինը միշտ կը խրա-
տէր օձն որ խորամանկութիւն թողու և իրեն
պէս սարգամիտ ըլլայ . բայց օձը ամենևին
մտիկ չէր ընէր : Ուստի խեցգետինը որ մը
տեսաւ , թէ օձը կը քնանայ բունեց ճանկե-
րովն անանկ սիսեց որ մեռցուց . և յետոյ
երկնցընէլով շտակըցուց , սկսաւ մեռած օ-
ձին հետ խօսիլ . թէ որ առաջ կըսէր այս-
պէս շեռակ և պարզ ըլլայիր , հիմա ասանկ

պատիժով չեիր շիտելովք • որովհետև ես
ընկերը շիտակ կուզեմ, հարկ եղաւ որ քեզ
ալ շտկեմ:

Խրատ է աննոց, որ Բողոսն լարոյն Բարոս
ԲԷ Էփեւ ըլլան • վասն զի Բարի ընօրն Բարի ին
գոյնէ, լար ընօրն՝ լար • երբեմն շատ երբեմն ուշ:

Այս են իրաւունք արդարադատին,
Չափէ 'ի գործոց չափ չարասիրին •
Զի որ ոչ դառնայ 'ի գործոց չարին,
Չարատանը ուրլն գանկեք արկածին :
Վրդ մի՛ դառնանար ընդդէմ խորաստինն,
Գանձեան 'ի սրտի խրատ մտերմին •
Փակիր 'ի գործոց վնասաբերին,
Թէ ոչ կորնչիլ կամիս յօրհասին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ԳԱՅԼ

Մի՛ զոք գրգռեր ընդդէմ եղբոր •
Զի մի՛ հասցէ քեզ խաւար օր :

Չար մի՛ խօսիք եղբօր վրա,
Չար խորհարարքդ Կեւ ին գառնայ :

մեք • Սեր առիւծ մը երբոր հիւանդ սրտ
կեր էր այրին մէջ, ամեն կենդանիները
գնացին զնրքը տեսնելու բաց 'ի աղուէսէն •
Իսկ գայլը մասնուծի կընէր առիւծին, թէ

աղուէսը քեզ բանի տեղ չի սեպելուն չե
կաւ : Այս միջոցիս մէջ աղուէսն ալ հոն
հասաւ, տեսաւ որ առիւծը մամբաւորով կը
բարկանայ իրեն, բանը հասկըցաւ ու մէկէն
առջին գնաց ըսաւ • տէր իմ, որ կենդանին
քու շահ գ մտածեց ինչպէս ես, որ աշխարհք
ստորակելով քեզն համար գեղ գտայ բժիշկ
ներէն : Ի՞նչ գեղ է, ըսաց առիւծը • քեզի
գեղ այն է, որ գայլը ողջ քերթես, ու կաշին
տաք տաք հագնիս : Առիւծը հաւտալով,
մէկէն զարկաւ գայլը սրտուէց • երբոր կա
շին կը հանէր, աղուէսը ծիծաղելով ըսաւ •
ասանկ հասկըցի՛ր որ պէտք չէ տէրը բար
կուծի շարժել, այլ բարեկամուծի յոր
գորել :

Որո՞ք որ իշխանին հաճոյ ըլլալու համար ու
րիւր ին մարնէն, Ե մեծաւորին սիրար ին շար
ժեն ԲարոսնԷ, այսպէս ին պարծւիլն :

Գրգռիչ նենդաւորք չարաչար պատժին,
Այլոց գուք փորեն 'ի նոյն գլխորին •
Որ չար խորհեցաւ ընդդէմ ընկերին,
Ե՛րբ ոչ դառնաղետ կորեաւ 'ի նմին :
Քեզ է այս խրատ ծառայդ վեհագնին •
Մի՛ մասններ զընկերն առ օգտի անձին •
Որչափ քայցրակեայ լինիս ընդ այլոց,
Այնչափ բարուծի՛ք՝ յայլոց քեզ բերին :

ԳԻՆԵՄՈՒԼ ԵՒ ԿԻՆ ԻՒՐ

Ոյր կրթութիւնը կցեն յոստի,
Զինչ և առնես միշտ է յոստի :

Երբ որ մեզ գեւ սորված է,
Ինչ որ ընես օգոստի ևն է :

Միջ. Սէկ կին մը իր գինով էրկանը գեղ
կրթնտըռեր. օր մը աեսաւ որ խնտ գինով
է, տարաւ քարէ շինած գերեզմանին մէջ
սլառ կեցուց, գերեզմանին գուռը դոցէց գը
նաց, կարծէր թէ ասով սիրտի զգաստանայ
մարդը : Բայց իրիկան գնաց գերեզմանին
գուռը զտրկաւ. գինովը ներսէն ձայն հա
նեց թէ ով էս. կնիկն ալ սրտասխանեց,
թէ էս մեռելի հաց բերող էմ : Գինովը կան
չեց անոր, թէ ինչի ուտելու բան մի բերեր,
հապա խմելու. մի զի էս շատ կը արտմամ
երբոր կերակրի անուն կառնեմ ու գինի
անուն չեմ առներ : Անտանը կնիկը գը
խուն դարնելով կրտեր. վայ անբաղդիս որ
ճար մը չի գտայ քեզի շահելու, ահա չար
սովորութիւնը քեզ անանկ կորսնցուցեր է,
որ ճար չիկայ :

Խրատ ըլլա՛ մարդան, որ չար գործի միջ
լաւ պահայ. վասն զի շատ անգամ սովորութիւնը

լաւ պահողն ալ մտի ինչ է իր սովորը. անանկ
որ բնական իրեն զարեւի բաներն ալ իշխուի ը
նէլ ինչպէս պեսնէ : Որոն է վայ, որոն է
խորովումիք, որոն է դաստաստան, Բայց մայն
գինի մը մարդան. ինչ Սողոմոն :

Որ 'ի գործ վատթար այսպէս սովորի,
Ի նոյն վատթարեալ մտի յիմարի.
Զի ունակութիւն բնութիւն փոփոխի,
Ելանէ ըստ չարի թէ չար թէ բարի,
Թէ անկար երբէք 'ի գործ ինչ յոստի,
Արա՛ զներհական բարին ցանկալի.
Եւ թէ նոյն դառնաս 'ի գործ աւաջին,
Սողեալ կործանիս յայն անկանգնելի :

ԲՈՒ ԵՒ ՉԴՁԻԿ

Թէ ըստ սեղւոյն չես նախատես,
Ոչինչ օգտիս զիր և գործես :

Որ արեւին զգոյն և և և և,
Երբի ըրածն ունի իբրևայ :

Միթ. Սէկը բռնեց բու թուցունը, և վտն
գակով սրտուհանին մէջ կախեց. որ բոլոր
գիշերը ձայն կը հաներ կերգեր. խակ գիշե
րահաւը չգիտնալով ասոր ձայնին եկաւ
քովը մտեցաւ, հարցուց թէ ինչու ցորե
կը ձայն չես հաներ, ու գիշերը կրկանէս :
Անալ սրտասխանեց, թէ աւանց մտած

414

մունքի չէ ըրածս . վասն զի ցորեկն երդե-
լուս համար բռնըվեցայ : Կրկնեց գիշերա-
հաւը ծիծաղելով, թէ ասկէ ետև քեզի ոչ
զգուշանալ պէտք է, և ոչ պահովը . ան-
խեղք այդ զգուշուածիք բռնըվեւէդ առաջ
ընելու էիր :

Բռն կամ սպաղուշը օրինակ է անխոհեմ մարդ-
կանց, որ պէտք է դաժ պեղը զգուշու-թի լին ը-
նեք, ու պէտք է դաժ պեղը իննէն : Մարտոս
որոգայթը իրեն բերանն է, որ իր խօսովը է
բռնըլի . ինչ է իմաստունը :

Ի զոր է ջանալ յանցանել առ թին,
Որոնեւ ըզճար վրկու թէ անձին .
Խորհիլ և առնել ըստ ժամանակին,
Գործ խոհեմութե է խոհականին :
Արթուն նախատես լեր ապագային,
Մինչև է եղեալ գեղ խորհեաց ախտին .
Ձի գայ ժամանակ երբ ՚ի սոյն սահա,
Ոչինչ գեղ և ճար գտանել մարթիս :

ԿԱՏՈՒ ԵՒ ԽԱՐՏՈՑ

Վայ որ լեզուն զերկրաւ ածէ,
Բոլոր մնաս ինքեան ածէ :

Ո՛վ որ այլոց լար է գործէ,
Իրեն հոգին է սեղնէ :

Մ՛ը . Վատուն կրճանէ ոսկերիչին խանու-
թը, և հոն գանելով խարտոց մը կրակըսի
լղէլ . բայց լեզուն խարտոցին ակռաներէն
քերթըվելուն համար՝ արիննոտեցաւ խար-
տոցը . խկ կատուն կուրախանար՝ կարծե-
լով թէ երկաթէն ուտելու բան կը հանէ .
մինչև բոլոր լեզուն մաշեցաւ :

Լեզուին պուշ և Բամբասանք սիրու մարդը
գլխ է զնասի, ու կարծէ թէ ուրիշին զնաս ին-
նէ . անոր համար իր լեզուն իր գլուխը իտպէ .
մանաւանդ էնէ իրկէ զբաւորին և գիտնալան
մարդկանց հեպն իննէ : Թէ որ մարդ Բամբասուց
իբալի արժանի իլւայ, հապա Կահանան Բամբա-
սուց ինչ իլւայ . ինչ է իմաստունը :

Ո՛վ զխորդ դժնեայ գործ լեզուադարին,
Լուէ և խարտէ զանուն օտարին .
Կարծէ խանդարել զայլոց ըզբարին,
Բայց ինքն մաշէ կոտորի յանձին :

Նախանձու է բերք այս գործ խաւարին ,
Դառնացեալ ընդդէմ բարեաց ընկերին .
Մի սրեր ըզու այլոց 'ի միաս ,
Զի մի անպգայ մաշեցին կրկին :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ԲԱՆՂԻ

Եթէ բարեք քեզ գիպեցին ,
Տուր միառս երկնից և ոչ բաղդին :

Թէ որ չեռա՛ւտ ապրանք ինչին ,
Ճանչո՛րք ի՞նչո՞ք պոռք բերիսաորին :

մըն . Երկրագործ մը գետննը փորելու ա-
տենը գանձ գտաւ , և այս պատճառաւ գի-
շեր ցորեկ գետնին պատիւ կընէր որ իրեն
այն բարերարութիւն ըրաւ . որ մը բաղդը
բարկանարով երեցաւ իրեն ըսաց . ո՞վ յի-
մար ինչո՞ւ համար ինձի ընելու պատիւդ
գետնին կընես . այն ոսկին էս քեզի տըւի ,
որ մարթամ ըլլաս , բայց գիտեմ՝ եթէ Ժա-
մանակը փոխվի , և այս ոսկին ուրիշին ձեռքն
անցնի , անատենը պիտի պարսաւես զիս թէ
բաղդ չուրիմ :

Ամէն ճարտ պարպախան է , որ այն պըւստք Բա-
րի՛ք ճանչնայ , և պաշտէ արարիւլը , ինչ թի՞ւ-
րա՛ծք սեպեւով ուրիշի պապին ընէ . վասն զի
ամէն Բան այն իմաստով ի վրայ : Բայց դարձանքն

այն է որ զահլ իրենց խելգինն իոսպան , և յա-
խորդութիւն այն պաշտել իբր պարանջան , ինչպէն ինչ
անաւ իրենց հոգոսն իրիւթութիւն համար իոսպայ ,
որ յախորդութիւն մըն համբերութիւն ընեն , յաջու-
ղութիւն մըն խոնարհութիւն :

Այսչափ է խորհուրդ անխնատ աւանկին ,
Որ ոչ ճանաչէ ուստի դայ բարին .
Երբ դիպի բարեաց դանձուց աշխարհին ,
Զայն երկրի դրէ զայն պարգև բաղդին :
Աղբիւր է բարեաց անասման բարին ,
Հանուրց բարերար ըստ էից հարկին .
Պատկառ կալ ձեռաց ամենակալին ,
Որ տայ և բառնայ երբ կամք են նմին :

ԵՐԿՈՒ ՈՒՂԵՒՈՐԿ

Բաղու՛մ ինդրակը յաջողակին ,
Չիք բարեկամ ձախողակին :

Յաջող Բանին խնորոջ շապ խայ ,
Չախորդին ճարտ չի յօպեւայ :

Ճի՛ւր . Երկու հոգի ճամբայ կերթային , մէ-
կը կացին մը գտաւ , ուրախանարով ամե-
նուն կըսէր , թէ կացին գտայ . իսկ ընկերք
կը խրատէր որ գտայ չըսէ , հապա գտանք
ըսէ . բայց մէկալը միշտ նոյն կըսէր : Քիչ
մը առաջ գացին՝ նայիս որ կացինին սէրը
վազելով ետևնուն կուգար . անատենը գըւ-

նօղը խօսքը վիտխեց, ու սկսաւ մէկակէն ըսել, թէ կորանք Էղբայր: Անալ սբատասխանեց թէ ինչն կորանք կըսես, հապա կոբայ ըսէ. վասն զի երբոր կացինը գտար՝ գտանք չէիր ըսէր՝ գտայ կըսէիր. ուրեմն ինչպէս յաջողուեդ զիս մասնակից չուղեցիր ընել, պէտք չէ որ ձախողուածեդ ընես:

Ո՛վ որ յաջողուե՛լ մէջ ուրիշին Բարի ինչէ, Յախորդուե՛լ մէջ դէ՛մը կոագայ. Վա՛յ այն մարդուն, որ յաջողուե՛լ մէջ հպարտանալով մարդուներէս լի նայիր:

Բարեբաղդք պանծան յեւր յաջողակին,
Ոչ զոք մասնակցեն ընդ բարեաց մասին.
Բայց թէ ժամանեն 'ի ձախողակին,
Բաշխեն և սփռեն զայն ընդ բոլորին:
Մի՛ մեծամբարիր երբ կաս 'ի բաղդին,
Մասնակցեա՛ զայն բաղդ կարօտ ընկերին.
Զի յետս յընթաղիւղիւրասահանուին,
Քեղ նշխարեսցի և բաղդ օտարին:

ԵՐԿՈՒ ԳՈՐՏՔ

Որ գոհ վարե կեանս աղքատին,
Անքայթ զուարթ կայ յիւր կային:

Ո՛վ որ գոհ է իր լիճակին,
Մահին իշուայ շուտով բաժին:

միջ. Երկու գորտ իրարու գրացի ըլլալով մէկը ըճին մէջ կտարեր ապահով և աղքատ. մէկալը ճամբուն վրա քիչ ջրի մէջ կտարէր հարուստ: Ե՛ւր մէջնը շատ անգամ կը խրատէր ընկերն, որ իրենք բով գայ ապահով ապրի, և դուրսը վասնգի մը չի գայ. բայց մէկալն ամենևին անոր մտիկ չէր ընէր՝ թէ ես հոս շատ կերակուր կը գրաւնեմ: Սակայն շատ զըջացաւ երբոր սայլ մը վրայէն անցնելով արորեց, որ մեռնելու ատենը կը կանչէր, թէ ի՛նչ անխեղբուածի է, որ շատ ուտելու համար կեանքս կարճեցուցի. թէ որ ընկերոջս խօսքը մտիկ ընէի, հիմա ողջ կըլլայի:

Որտե՛ մարդիկ որ շարին քաղաքէն զիւր քաղաքի ինչ հասնած՝ լսանգի մէջ ընկեր իրուելէր են: Իսկ իբր մը հայ հանգիստ խաղաղութեամբ, բան թէ մէկ պրան մը լեցուն բարիք խոռովուե՛լ ինչ Սողոմոն:

Աղբատը և փարթամք զմի օր շնչեն ,
 Ընդ կենաց շաւիղ այլ ոչ զցոյգ գիմեն :
 Նա գոհ յիւր փոքուն ապահով չըջի ,
 Սա անգոհ բազմաց 'ի վտանգ մաշի :
 Այս կրկին վիճակք քեզ տես են կրկին ,
 Հատանալ փոքու 'ի կեանս աղբատին .
 Թէ չես գոհ փոքուն փափաքին շատին ,
 Առաթուր փշրին 'ի մահու անուին :

ՄԵՂՂԱԳՈՐԾ ԵՒ ՄԵՂՂՈՒ

Մերթեալ 'ի բաց զայր անողտամ ,
 Մ'ի զընտանի և բարեկամ :

Հեռու ի ետից անագամեն ,
 Չէ Թէ օգնիւ բարեխամեն :

մը . Երբեմն մեղուանոցին մէջ մէկ մարդ
 մը մտաւ մեղը գողցաւ . երբոր տէրն եկաւ
 տեսաւ թէ փեթակին աւրած է , զարմանաւ
 լուր կայնէր կընայէր թէ ս'լ ըրեր է . անա-
 տենը մեղուներն ալ դարձան եկան . տեսան
 որ մեղադործը փեթակին քոլն է , սկսան
 խայթել : Ո՛վ անողտամներ կրէր մեղադոր-
 ծը ձէր մեղը գողցողին բան չըրիք , ու ձեզի
 նայօղը կըխայթէք :

Կան մարդիկ որ անմարտիք լինամբէն շնչողո-
 շանար բարեխամութիւն լինուին . իսկ բարեխամեն

երես ին դարձնեն . Բայց երբ ին հասնին ան լե-
 լաւ են ձեռք բարեխամին , Գան համբոյր լինամանոյն :

Կըռէլ զինքն և զայլս է մտաւորին ,
 Ընտրել զբարեկամ մերթեւ թշնամին .
 Իսկ սիրել զվատն ատել զբարին ,
 Գործ է յիմարաց խորհուրդ անբանին :
 Են որ գուժ խրատ մերթեն մտերմին ,
 Կենակցին անհոգ ընդ գող թշնամին .
 Բայց դայ ժամանակ յոր խաբին ծաղիլն ,
 Յայնժամ ճանաչեն զարդ բարեկամին :

ԵՐԿՈՒ ՀՈՒՆԻՔ ԿՐԹԵԱԼԻՔ

Յոր ինչ 'ի բնէ որ սովորի ,
 Այնպէս մնայ չար թէ բարի :

Ինչ բանի որ սորձած ըլլայ ,
 Գէշ Թէ աղէի անանի ինքնայ :

մը . Սէկ պարոն մը երկու շուն ունէր .
 մէկին որս ընէլ սորվեցուց , մէկաւրին տու-
 նը պահէլ . որտոր շունը միշտ որսի երթաւ
 լուր կաշխատէր , և ինչ որ բռնէր պահապան
 շունը մէկ տեղ կուտէր հետը : Ուստի օր մը
 որտորդ շունը բարկացաւ . և նախատելով
 կըսէր անոր . դուն ամիկն օր առանց աշխա-
 տանաց հանգիստ նստեր ես . իսկ ես միշտ
 կաշխատիմ , դուն կուտես : Պատասխան տը-
 ւաւ պահապան շունը՝ թէ զիս մի՛ պարտա-

ւեր, հաստ մեր տէրը պարսաւէ՛ որ ինձի
աշխատիւ չի սորվեցուց, քեզի սորվեցուց :

Խրատ է ամէն մարդու, մանասանդ ծնողաց,
որ դասախօսին պարտէ՛ր քո քոնէր քոնէրով
իբրեւն • վասն զի անասունը ինչպէս սորվին՝ ա-
նան ի՛նչ քոնն :

Ծնողք վարդապետք յայս պարսաւանդին,
Քաջիկ հրահանգել բոյս բարուց մանկին •
Ձի մանկունք ցվերձ զայն առնել կրթին,
Գովեստ եւ պարսաւ նոցա վերբերին :
Ջանա՛ սովորիլ ՚ի բարեսց մասին,
Առաքինանալ իբրև դիւցազին •
Ի քեզ նկարեալ բարեսց բողբոն,
Տենչալի տխար գտցիս անփորձին :

ԶԿՆԿՈՒԼ ԵՒ ԾՈՎ

Մի՛ հաւատար այլոց զքեզ,
Եւս առաւել զանձն քո քեզ :

Զի՛ հասարաս քեզ ուրիշին,
Եւ մանասանդ քեզ քոս անյին :

միլ • **Ձ**ինկուլ թռչունը անապատտոէր ըւ-
լալով, միշտ ծովուն քովերը կը կենցաղավա-
րի • և ծովուն քովի ժայռերուն մէջ ձագ-
կը հանէ, ինչպէս կրտէն : Եղաւ որ ձագ հա-
նած առենը՝ կերակուր գտնելու գնաց • սոյ

միջոցիս մէջ ծովը արեկոծելով, արեքները
քարին զարկեր, բունը ծովուն մէջ ձգեր էր •
երբոր թռչունը դարձաւ տեսաւ որ ձագե-
րը ջրին մէջ կորսուիլը են, վայ ինձ կրտէր,
ես ցամաքը թշնամի կարծելով ծովուն ապա-
ւինեցայ • սակայն ծովն է եղեր խմ բուն
թշնամիս, որ ես չիյտելի :

Խրատ է անոնց, որ լեւտօթէն քախչելու հա-
մար՝ անանկ սոսա քարէիտի յետք ինչ մասնը ձին,
որ լեւտօթէն աւելի վաս ինչ բերէ իրենց :

Զ ի՞նչ շահ արթուն կալ ՚ի մի վտանգին,
Յայլ վտանգ հաշիլ թմրեալ գլխովին :
Զի՛ որ ոչ դիտէ եղը սահմանին,
Անդարձ մտրուեալ դանդաչէ յուղին :
Ծով է այս աշխարհ որ ցանգ երերին,
Ալեբեր հողմունք խաղան ՚ի նըմին •
Արդ մի վտահա՛ր փոփոխականին,
Զի՛ մի՛ ծախեսցիս յանյատակ ծոցին :

ԱՅՐ ԵՒ ԿԻՆ

Ձխորդ դժնեայ կին անդգամ,
Խայթէ զընկերն օտարս համայն :

Չար խնայք էն օյի եման ,
Որոն յօրին լինա զէն իւրսան :

մէջ . Սէկ չար կնիկ մը ամենուն հետ առ տեղութիւն վարկելով կռիւ կրնէր . օր մը իւրեն ընկերն ուղեց հասկընալ , թէ արդեօք հօրը տունն ալ անանկ կրվարվի . ուստի մէկ պատճառով մը կինը խրկեց հօրը տունը . բայց քիչ օր անցաւ նայիս գարձաւ եկաւ . ընկերը հարցուց իրեն թէ անոնց հետ ինչպէս կը վարվէիր հոն : Անալ պատասխան տրւաւ , թէ ինչպէս սխալ վարվիմ , հովիւներն ալ ինձի հետ աղէկ չէին երթար : Ո՛վ անդգամ կին՝ պուռաց էրկիր , եթէ առնոց հետ ալ կռիւ ըրիր , որ առտըւանց կերթան ոչխարներուն հետ մթուն կը դառնան . հասաւ ինչ չէս ընէր անոնց , որ գիշեր ցորեկ մէկ անգ էս :

Կոտարար յարգը ո՛ր որ էրկայ զինքն հէպիւր քանի , և ամենուն հէպ իւրիւն իւր քանայ . ուստի աստի է թէ մէկ գեշը բառասուն աղէկին հէպ էի ինչու լարել , և մէկ աղէկ բառասուն գեշին հէպ իւր լարելի :

Այս բոլոր են բարուց կնոջ ժամտածին ,
Որ միշտ աղմկէ զընկեր դրացին .
Ապականել թօյն կրէ 'ի լեզուին ,
Ազգէլ զայն այլոց բերկրանք են արտին :
Բայնէ դառնութե այն անդգամին ,
Յորմէ մերձաւորը հեռանան փախչին .
Փոխան դժուանաց որ պարտ էր նմին ,
Ատեն հալածեն դժնդակ զայն կին :

ՈՒՆ ԵՒ ԳԱՅԼ

Եթէ ունիս բան և հանճար ,
Յաղթես բնաւից չիք քեզ դժուար :

Թողուս քո գործքք այլ բան ընէս ,
Շաք խնայեց քեզ իւր բերէս :

մէջ . Սէկ այծի ձագ մը իր ընկերներէն մտորած երբոր կերթար՝ գայլ մը ասոր ետեւէն ընկաւ , այծը հասկըցաւ որ տղառու՛մ չունի՝ գարձաւ ըսաց . ո՛վ գայլ լաւ գիտեմ որ քեզն կերակուր սխալ ըլլամ . ուրեմն կը խնդրեմ որ խեղճութե չի մեռնիմ . եկո՛ք քիչ մը խաղ կանչէ , եսալ պար խաղամ , անկէ ետեւ ինչ որ կուզես ըրէ : Իսկ գայլը հաւանեցաւ անոր , ու երբոր ունալու ձայն կը հանէր որ այծը խաղայ , շնորը գայլին ձայնը առին հեռուէն , և մէկէն հոն հասան հալածեցին զգայլը : Բայց գայլը փախչելով կրէր այծին , թէ արժանապէս ինձի այս

բանն եղաւ . պէտք էր երաժշտուածն ընել , որ բնական խոհարար աշխի եմ :

Ո՛վ որ էր սորձած Բանը ին յճե՛ , անսովոր Բա- նի յեռո՞ ին պարնէ : Դժբախտաբար մեջ կիյնի : Վայ անոնց որ շէփակ ճամբան ին թողան , ու խոսարը կերնան . ինչ Առաջն :

Այսպէս որ ձգեն զկերևանց առնելին , Միտ զնեն այլոց գործոց և բանին . Բայց անդէն ծաղրին առ մտաւորին , Ոյր հանձար յաղթէ բւեռուածն նոցին : Զինչ հղորագոյն . քան զէն իմաստին , Երբ հատու սրեալ է յեր յեսանին . Հատանէ զՎիղ արքայից բազկին , Ծաղրեալ զկորագէտն ածէ՛ յարկածին :

ԳՈՂԲ ԵՒ ԱՐԱՂԱՂ

Պատճառ լինել գործոց բարեաց , Ատելի է չարասիրաց :

Թէ լաւ Բանի ըլլաւ պատճառ , Կը Բամբաստեն թե՛ւ լարաւար :

մլխ . Պողէրը տուն մը մտան թաղէրու համար . բայց տանը մէջ ուրիշ բան չի գտան՝ մինակ աքաղաղ մը գտան բռնեցին տարին . էրբոր պիտի մորթէին կաղաչէր որ թող

տան զինքը . վասն զի կըսէր ես շատ պիտւ- ւական եմ մարդու , որ գիշերը կարթընցը- նեմ զանոնք , կեղեն կաշխատին : Ահա ասոր համար՝ ըսին գողերը դուն մահապարտ ես , որ զանոնք արթընցընելով չես թողուր մե- զն գողուծի ընելու : Զայս ըսելով գլուխը կտրեցին թէ ինչու համար ասանկ բանի պատճառ կրկնայ :

Բարի Բաներոս պատճառ եղօղը արելի է ան- ըպագաներոս . որ էրենց յեռոն Բարի ընել էի գար , ու Բարեգործութի ընօղը իմ ոստան է- որենն եղօղը ին Բամբաստեն : Ո՛վ որ ոստանը և հոգեւորը ին յճե՛ , էրեն պաշտ մահն մօտ ին շէ- նէ , և ճամբան Դժոխսին գով . ինչ իմաստանը :

Այսպէս թշնամիք բարեաց բոլորին , Ըզպատճառ բարեաց ատեն խստագին . Զի ոյր ակն է չար նմա չար թուին , Բարեգործ արդարք պատճառ բարեծին : Դու մի հետեւիր եղծողաց բարին , Կպաստ յարգուածին տնոր բարեսիրին . Որ պատճառ լինի բարեաց աշխարհին , Զքնաղ սրանծալի լինի նաղելին :

ԳԻՇԵՐԱՏԱԻ ԵՒ ԿՈՒՋ

Որ ըստ տեղւոյն զէն իւր փոխէ ,
Անյաղթ մնայ զերծ ՚ի չարէ :

Թի ըստ Գեղարշի Բանբոյ Ժողովն ,
Անկէն Բանի լըան իւրնս :

միս . Սըբբեմն գիշերահաւը թուչելու ատե-
նը յանկարծ վար կիլնի . կուզնալ հոն գբա-
նըլէլով կըբռնէ զինքն , որ սպաննէ : Իսկ
գիշերահաւը կուղաչէր որ զի մեռյունէ . սա-
տասանեց կուղը սանաբը՝ թէ չեմ կրնար
քեզ թող տալ . որովհետև բնութիւ ամեն
թուչունի հետ հակառակութի ունիմ : Ես՝
ըսայ գիշերահաւը , թուչուն չեմ : հասպ մուկ
եմ : Չայս որ լսեց կուղը թող տըւաւ : Ու-
րիշ անգամ երբոր ընկաւ գիշերահաւը կտ-
տուն զինքը բռնեց . կաղաչէր թէ զիս մի՛
ուտեր : Կատուն ալ ըսաւ թէ բնութիւ ամեն
միտերու թշնամի եմ . անալ կըսէր թէ ես
մուկ չեմ թուչուն եմ : Եւ այսպէս երկու
անգամ անձըր փոխելով ազատեցաւ գիշե-
րահաւը ինչի գոռոռն :

Պէտք է ժամանակին յարմարելով վրանգէ ա-
զատիւ , եւ ամեն յարգոս հեթ ինչեռով վարվելով
պէրպէս ըստիւ , ու թէ ապգի սովորութիւն Ժողովն
ընդ որիւն Բանի լի նայելն :

Յարմարիլ աւթից գործ է հանճարին ,
Մի յամուռուք պինդ կալ ՚ի նմին .
Ձի փոփոխ չնչմունք հողմոց աշխարհին .
Հարկաւ փոփոխեն պարագայս անձին :
Մի կաշկանդեացեն զքեզ բերմունք ազգին ,
Մի սովորուիք ՚ի քեզ պնդասցին .
Փոխեա՛ զայն երբեմն ըստ ժամանակին ,
Որով ՚ի լաւանդր գործք նախնեաց փոխին

ՅՈՒ ԵՒ ԻՇ

Մի երաներ բազմ մեծատան ,
Ձի տառապանք նմին մերձ կան :

Երեւի՛ մի քար մեծամեծին .
Նայէ՛ ներսէն ինչ լիւր ասին :

միտ . Սեռան էջը կը տեսնէ ընտանի էջն ,
ու քովը մտեսնալով կընայի անոր փոփոխու-
թիւր երանի կուտայ , որ քաղթի մեջ գտնու-
վելով լաւ կուտէ եւ հանգիստ կեսնք կը
վայելէ : Ուրիշ անգամ տեսաւ որ բեռնա-
ւորեալ կերթար . տէրն ալ ետեւէն գաւա-
զանը զարնելով կը բշէր , ըսայ թէ ես աս
կէ ետև քեզն երանի սլիտի չի տամ . վասն
զի կը տեսնեմ , որ առանց չարչարանքի դուռ
երջանկուիդ չես կրնար վայելել : Ուրեմն
իմ աղքատուիս քու մեծուէդ շատ վեր է ,
որ ազատուի ուղամ տեղս կերթամ :

Պէտք է որ աղագրաններն իբեցն շինանքին շրա
գորհ ըլլան, պետենելով մեծապարաններուն քաւած
նեղութիւններն, որ մշտ մարտնչութիւն քանջը
վին: Շապ աղէն է շին ունենալ հանգիստ, քան
նէ մեծ գանձ ունենալ խառնութեամբ. իբեցն ի-
մասպոանները:

Մեծատանց աղքատը երանեն բաղբին,
'Նոյնպէս մեծատունը կենաց աղքատին.
Թէ կշռես նոցուն ըզլիճակ ներքին,
Փարթամբէն թշուառք աղքատը երանին:
Մի ցանկար փառաց փարթամագունին,
Որոյ տաղանալը են լծակից սրտին.
Լաւ են կենսը անկնց որ անվիշտ վարին,
Քան զայն ցեցակեր կեանք տրամականին:

ԷՂ ԵՒ ԳՈՐՏՔ

Ծոյլ հեղգասիրտը փոյթ գանդատին,
Ոչ կնչ յայլոց վատտակ հային:

Ծայն որ նեղի գանգապ ինչէ,
Այլոց ջանքին նայել լուսնէ:

մխթ. | Եւ փայտ բարձրված երբոր ջրէ մը
կանցնէր, ընկաւ ջրին մէջ մտաց, չէր կրը-
նար ելնէ. ուստի փոխանակ աշխատելու,
սկսաւ հառաջանքով լալ: Իսկ ջրին մէջի
գորտերը ընելով անոր հառաջանքը՝ ծաղր կը-
նէին ու կըսէին. թէ որ գուն մեր սեղն

ըլլայիր, և այսչափ ժամանակ ջրին մէջ մը
նայիր, ինչ պիտի ընէիր. որ կտոր մը ժամա-
նակ հոս մնալուդ համար ատանկ կուլաս:

Խրապ է ծոյլ մարդիանը. որ շին մը բանով ի
արհմնան, և շին նայիր գիշեր ցորէի աշխատող-
ներուն վրա: Գիպոանները ծոյլ մարդը ինման
ցընեն քնիսած աւի, որ մայն ծանրութի մը ու-
նի, ամենաին բանի լիքար:

Այս բնական բերք վատ տրանջողին,
Թեթեւ նեղուկ նմա մեծ թուին.
Յայլոց մեծագոյնս եթէ հայէին.
Թեթեւագունից յօժար սանէին:
Արդ փորբագունից մատիր ՚ի զընին,
Տես զիսրդ ՚ի վիշտս սանջին վատտակին.
Յամեթ լէր սով վատ ընդ գործ քո ընչին,
Ուսիր զօրանալ ՚ի մեծագունին:

ՀԱՒ ԵՒ ԾԻԾԱՌՆ

Զօտար սերմանս հար զբարի,
Եւ մի խառներ չարն ընդ բարի:

Գեւն աչէին հեք լի խառնէս,
Զարւ Իեղն հեռու ընէս:

մխթ. () ր մը հաւը կը գտնէ օձի հաւկիթ,
հոգաբարձուն ընելով կը տարցընէ որ ձագ
հանէ: Զայս ատենով ծիծեռնիկը զարմա

յաւ անոր անխեղբուէր վրա . ո՛վ յիմար
կըսէր , ինչո՞ւ այդ բանը կըրես . չիտե՞ս որ
ձադէրն ելածին պէս նախ քեզի պիտի սկը-
սին վնաս տալ : Ան ատենը հաւը մտմտա-
լով ըսաց . այս ի՞նչ յիմարութի է իմ ը-
րածս , որ ասանկ օձ թշնամիս կը սնուցա-
նեմ . որ նախ ինձի վնաս տալով ձագերս
պիտի կտրընցընէ :

Մեծ պոռուտաբէն պէտք է նախ ծնողաց , որ
լար եւ անառախ արագը լին մօտեցընեն իրենց ան-
մեղ յանգանց . երբորդ պէտք է վարդապետին
բռն որ լուռ լին փան առաջիւրիցաց լար սիւքրանի
որովիւ , անհասար արանդատորենբռն Բանեբը
խորտալու :

Ձ խորդ . քաջ խորհի խոհեմ կենդանին ,
Մի լինիր ասէ դարմանիչ չարին .
Որոյ թոյն դժնեսայ ՚ի ներքս պահի ,
Խայթէ եւ ժայթքէ երբ ՚ի չափ աճի :
Յորատ է ծնողաց եւ քաջ վարժողին ,
Անարատ պահէլ զոիրտ անմեղին .
Որ խառնէ զթոյն . քաղցր սննդին ,
Կորուստ պատրաստէ իւր անմեղ գաւուին :

ԱՂԱՒՆԻ ԵՒ ԱՆՕԹ

Արդ մի անյագ բերիր յուտէլ :
Ձի մի անկցիս ՚ի վնաս անէլ :

Ուրեւ իմէլ զապ մի ցանկար ,
Շապին յահասան այս է պարճառ :

միտ . Մէկ աղաւնի մը խիտ ծարւըցած
ջուր կըրինորուէր այնչափ բաղձանքով , որ
երբ տեսաւ պատին վրա ջրի աման մը դը-
րած , շփոթուեցէն կարծեց թէ իրաւ ջուր
է , վեր ելաւ ուժով մը զարկաւ պատին վը-
րայի ամանին որ ի յնի . բայց շատ զըջացաւ
վանն զի անանկ սաստիկ պատին զարկաւ
թւեցին , որ վնասելով վար ընկաւ . եւ երբոր
բռնըվեցաւ , կուլար թէ պիտոս իմ անխեղ-
բութեան , որ կամ մը ջուր խմելու համար
անմտութի այս խեղճուէս մէջ զիս ձգեցի :

Խրապ է աննց , որ ասանց ճառքելու իրենց
ցանկութիւն է Երեւէն անանի ինչին , որ խնամելու
իւր իրծանին : Ինչպէս որ Գժոխին ու իրոտապը
լին ինչանար , ասանի ալ արժանին աւել . ինչ
ասանի :

Այսպէս որ անյագ տենայ յըմպելին ,
Անդէն կորնչի ՚ի նոյն հեշտալին .
Ձի բռնական կիրք կորստականին
Վաղ կարապետէ ՚ի դուրս օրհասին :

Արդ երբ տեսանես սրտիդ բերկրալին ,
Մի գահավիճիք անսանձ 'ի նմին .
Չափակցեալ զկիրս ըստ բանականին ,
Չքնաղ վայեղես զերկնաձիր բարին :

ԱՂՋԻԿ ԵՒ ԼԱԼԱԿԱՆՔ

Բազումք առ սէր ոսկւոյն անբան
Առնեն ըզբործս եղբրական :

Շաք մարդ ոսկւոյն համար ի ընէ .
Լալու Բանէր որ արժան չէ :

մխն . Ս՝ Եծատուն մը երկու աղջիկ ունէր՝
ասոնց մէկը երբոր մեռաւ լալկան կնիկներ
բերին , որ չարաչար ողբ կընէին . մէկաւ
աղջիկը տեսնելով անոնց չափազանց լացը՝
կը զարմանար թէ այս ի՞նչ խեղճու թի է . ո՛հ
մեղի պէտք էր , կըսէր , ասանկ լալ հարկաւ ,
որ կսկիծը մերն է , չէ թէ ասոնց որ ասանկ
սաստիկ կռւան : Պատասխանեց մայրը թէ
մի զարմանար , սրդեակ , ասոնց խեղճ՝ լացին
վրա , որովհետեւ ըստրկի համար կընեն . ըս-
տրկին ուժն է , որ կըլլացընէ՝ չէ թէ կըս-
կիծը :

Շաք մարդիկ կան որ արժանութիւնը եւ քա-
ռասութիւնը համար լալու Բանէր ի ընէ , ու չեն
իմանար . վասն զի ցանկութիւնը մարտնչին ին խա-
ւարէ :

Այս գործս է այժմեան դարու տրամածին ,
Յոր 'ի սէր օգտի գործեն զեղիւքին .
Աչք ամենեցուն են յանբան ոսկին ,
Միտը ամենեցուն ձգել զայն յանձին :
Ձինչ ինչ կործանէ գիրս հողագնտին ,
'ի սուսեր մաշէ մարդիկ երկրածին .
Բայց աշխարհակուլ այս հրահալէլին ,
Որ զաշխարհս ողջոյն գործէ լալագին :

ՀՈՎԻԻ ԵՒ ՈՉԽԱՐՔ

Չարիս խորհիլ բարերարին ,
Գործ է տխմար ասկրատին :

Բարեբաբին լար մ' ուղէր ,
Որ թեւ հասնին Բարի օրեր :

մխն . Ս՝ Էկ հովիւ մը ոչխարներն անտառը
տարաւ , և կաղնի ծառին տակը հանեց իր
լաթը փռեց՝ ելաւ ծառին վրա , որ պտու-
ղը վար թափէ , բայց ոչխարները սրտուղն
ուտելու ատենը անոր լաթն ալ միատեղ
կերան : Իսկ հովիւը երբոր վար ինջաւ տե-
սաւ որ լաթերը չն կան , ով անզգամ կեն-
դանիներ ըսաց , դուք ուրիշներուն բուրդ-
կուտաք որ լաթ չնեն , իմ լաթերս կու-
տէք , որ ձեզ այսչափ կըխնամեմ :

Կան անան՛ ճարդի՛ որ հարխաւոր ճարդուան, և
իբեկն ընփանեալը սեբ և բարիք ճը Էնն ուղեբ
ընէլ, օփար անարժանեբոան իընէն, որ իոճճը
իեբեայ: Ո՛ւ որ բարեբարին լար հասարոյոսմ իը
նէ, լարը իբ քնէն լի պատիւբ: իընէ իմաստանը:

Անուայ ախմարք յայս միաս բերին,
Թողեալ զընտանիս օղնեն օտարին .
Է զի գառնացեալ բանիւ նենդողին,
Ընդդէմ ելանեն խնամակալին:
Խակամիտ մանկանց խրատ է անդին,
Զընկեր և դօտար ոչ ճանաչողին .
Որ մերժեն խոտեն դուր ինամարկուին,
Անկանին 'ի ձեռս օխերիմ չարին:

ՀԱՒ ԵՒ ՁԱԳՔ ԻՒԻ

Ձիք ապահով պատասպարան
Իբրև ամուր հնազանդութե՛:
Մփիբ բերբը հնազանդութե՛,
Իբեչ լի մօփիբ փասող բան:

մխէ. Երբեմն հաւը ձագերն առաւ հեռուն
գնաց ուտելու բան գանելու համար. տե
սաւ որ ուրուրը կրպարտի օգին մէջ անոր
մանտորը ձագերն յախշտակելու համար. մէ
կէն կանչեց քօլը զանոնք ու թևերուն տա
կը պահելով ազատեց թշնամուն ձեռքէն:
Խակ ձագերը տեսան, որ ուրուրը հեռաւ

յաւ, ելան ինքնագլուխ կրպարտեին. քիչ
մը ասենէն ետև նորէն եկաւ ուրուրը. հա
ւը նորէն կանչեց ձագերն, որ գան թևին
տակը պահվին. որոնք որ հնազանդեցան ե
կան մօրը թևին տակը մտան, ազատեցան.
Խակ անոնք որ չուղեցին մօրերնուան հնազան
դիլ և քօլը գալ, ընկան թշնամուոյն ձանկը
կորան:

Խրաք է մանկանց, որոնք որ լաք հնազանդ են
ծնողաց և իբեկն մեծին, մեջ առէն իըլան. Իս
անհնազանդ եղածնուան պէս ասուն՛ իը իբուրէն:

Որդի հնազանդ ծնողաց ձայնին,
Քաջ պատասպարի ընդ թևօք նորին.
Ճիրանք և մագիլք դժնեայ ոսոխին
Ոչնչ վէրս աունեն 'ի վերայ անձին:
Խակ որ անհաւան գտանի նմին,
Ինքնակամ չըջի ուր կալք իւր բերին,
Երազէ ինքեան ճիրան գաղանին,
Մանրի կործանի 'ի նոյն գառնապին:

ՊԱՐՏԻՉՊԱՆ ԵՒ ՄՈՒԿՆ

Գործ վշտաբեր զօշաբաղին
Է միշտ քաղել զօգուան անձին :

Շահասեց ճարտն ամէն Բանէ ,
Միայն իբէն շահ իւր քաղէ :

մխլ. Պարտեղզւանը էգիլին մէջ մէկ մուկ
մը կըբռնէ . երբոր պիտի մեռցնենք , սկսաւ
մուկն աղաչել . թէ մի սպաններ զնս մեղք
կը գործես . վասն զի ես քու ծառադ եմ ,
միշտ քեզին համար կաշխատիմ ու գիշեր ցու
րեկ գետինը կը փորեմ առանց վարձքի , և
հողն ալ ուրիշ տեղ մը չեմ տանիր : Պա-
տասխանեց պարտեղզւանը թէ ինչ որ ընես,
միայն քու շահիդ համար կաշխատիս , և քե-
զն օգուտ ըլլալու համար աշխարհքի միտաս
կուտաս . այս պատճառաւ պէտք է որ դուն
անպատճառ մեռնիս :

Ամէն գործքի մէջ պէտք է դիպասորուիեանը
նայել գործողին . շաք Բան իայ որ ինքը լար էն ,
Բայց լար վախճանով ըլլալուն համար լար իւրայ :

Դժնեայ զօշաբաղը զանձանց շահ խորհին ,
'՛՛ Ի վնաս այլոց բերին ինդագլին .
Բայց երբ գործ իւրեանց յերեան ածին ,
Անտօգիւտ ընեւ ջանան յառեմին :

Ո՛ր յայնժամ լսող ձայնի զրկողին ,
Ինքեան դատախազնոյն իսկ գործ անձին .
Զի գործք թէ չիցեն կարգեալ ի վախճան ,
Հարկաւ կորնչել կայ ի վախճանին :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ՇՈՒՆ

Որ վասն այլոց չարիս խորհի ,
Չարագունին ինքն հանգիպի :

Թէ որ այլոց լար ուղենաս ,
Մեծ լարերու իւր պիբանաս :

մխլ. Սէկ աղուէս մը խորամանկութիւն
մեռել ձեւացաւ , և դաշտին մէջ ընկած մը-
նաց , որ թուչունները մօտենալով իրեն , ա-
ռանց աշխատանաց բռնէ զանոնք ուտէ :
Բայց ըրած խաբէութիւնը գլուխը կերաւ .
վասն զի շուն մը գիպածով անցաւ անկէ .
տեսաւ որ աղուէսը բռնէր պառկեր է , մե-
կէն վրան վաղեց սպաննեց . երբոր կըմեռ-
նէր կըսէր ողորմելին . ուրիշները խաբել
ուղերուս համար ահա ես խաբվեցայ , և ը-
րածս գտայ . ճշմարիտ է եղեր թէ ինչ որ
ընես՝ զայն կըգտնես :

Ո՛ր լար խորամանկ ըլլաւ և խորագիպ , այն-
լար էն ինչ խորամանկին իւր պատահիս , որուն ինչ
լարուիք որ իւր յարածէի որ իւրիշին , Բարեւ քո-
գիտար իտագայ , զի անպատիւն իրծանուած լար է :

Ձոր ինչ որ խորհի առնել ընկերին ,
 Նոյն վերադառնայ յիւր ներդարծողին -
 Ձի գործ 'ի սպասճառն բերին հողովն ,
 Թէ վատ թէ ընտիր յայն կեդրոն յանկին :
 Իակ քեզ մտախոհ վիճակեալ բանին ,
 'ի ճահ է անեննդ վարել ընդ մանկտին ,
 Որչափ խորամանկ գտցին ընդ այլոց ,
 'ի նոյն ըմբռնեալ մանրին գառնագին :

ՇՈՒՆ ԵՒ ՏԻՐՆ

Պահէլ զբոյս թէ չես արթուն ,
 Ձխարդ յայլոց խնդրես զնոյն :

Թէ չես հոգար դռան դու քարին ,
 Ինչ շահ ինչէ հոգն ուրիշին :

մծ . Սէկ մարդ մը շատ հաւ կըսուհէր
 հաւնոցին մէջ . գիշեր մը մոռցաւ հաւնոցին
 դուռը փակելու . ուստի արուեսը գիշերն
 եկաւ բոլոր հաւերը խղզեց : Առաւօտուն
 երբոր տեսաւ տէրը այս եղած վնասը , սաւ
 տիկ բարկանալով սկսաւ շունը ծեծել , թէ
 ինչո՞ւ համար անհոգ կեցար նայելու , որ
 աղուէսը զանոնք խղզեց : Պատասխան ար-
 ւաւ շունը , թէ տէր իմ դուն առանց սպա-
 ճառի զիս կըծեծես . որովհետեւ եթէ դուն
 անհոգ եղար քու հաւերդ նայելու , եւ չի
 մտածելով դուռը բաց թողուցիր , որոնցմէ
 այդչափ շահ ունէիր , ինչ կուզէիր որ ես

ընեմ . դուն քու պիտուական բանը չի նայե-
 լէն ետեւ ես ի՞նչպէս պիտի նայիմ :

Օրինակ է Ժոյլ մարդոս , որ իր բանին հոգ
 չի պահելով ուրիշին յետոք ինչո՞ք , եւ ինչեւ որ
 ուրիշը լաւ պէտէն իրեն բանը . շնորհ ինչ
 ուրիշին շահ չի իայ :

Անիրաւ դատմունք զանցառու հեղգին ,
 Որ յայլոց վերայ ձգէ մեղս անձին .
 Ձոր ինքեան անկ էր առնել ըստ կարգին ,
 Թողու հեղգու թմբ առնել օտարին :
 Թէ դու՞ չես ո՞վ վատ հոգածու անձին ,
 Հիմ յայլոց խնդրես հոգ տանիլ նմին .
 Եւ եթէ դու քեզ չես հաւատարիմ ,
 Ո՞վ որ քեզ լիցի բարեկամ ներքին :

ՇՈՒՆ ԵՒ ԻՇ

Չէ վեհապանծ տեսն արտաքին ,
 Թէ համարուն չիցէ ներքին ,

Դրսի պետք բան մը լարծէ ,
 Թէ որ ներսի սիրսն անսնի չէ :

մծւծ . Շունը գայլին հետ պատերազմու-
 նէր . տեսաւ որ գլուխ չպիտի կրնայ ելլել ,
 ուղեց ընկեր մը դասնել որ անով թնամուն
 յաղթէ : Ահա օր մը հանդիպեցաւ իշուն ,

որ կըղըռուար, և վրայի համէտը «եմբը զէնք
կարծեց. նայեցաւ որ ձայնն ալ շատ զօրաւ
ւոր է, միտքը գրաւ թէ իշուն պէս ուժով
և քաջ կենդանի չի կայ. ուստի իրեն ընկեր
ըրաւ ու միատեղ գնաց գայլին հետ սլատե-
րազմելու: Բայց էջը երբոր տեսաւ հեռու-
էն գայլը՝ սիրտը փրթեցով մէկէն փախաւ
թողուց շունը մինակ: Իսկ շունը զարմանա-
լով կըսէր ետեւէն, թէ մեղք այդ ձայնիդ
ու տեսքիդ որ սիրտ չունիս. ուրեմն դոսի
տեսքին նայելու չէ եղեր, հասպա ներսի
սրտին:

Իսրայիլ է անոնց՝ որ մեծախօս և մեծագլուխ
մարդը մեծ էր համարին. վասն զի մարտաս մե-
ծութիւնը որպիսի և հոգոսն վրա է, չէ ինչ մարմ-
նոյն:

Իրավական մտաց այս ծնունդ յետին,
Որ միայն դատի տեսլեամբ արտաքին.
Յորժամ տեսնէ զյաղթանդամ մարմին,
Կարծէ զերկնաձիւր ոգին ՚ի սրտին:
Իսկ խնամանոց է կռուել զներքին,
Վառիվաւ ճրագ փայլի ՚ի նմին.
Զի այնու մարդն է այնպիսի ՚ի մարտին,
Եւ ոչ անարև զխօքն անաղին:

ՍԱՐԵԱԿ ԵՒ ՏԱՏԲԱԿ

Մի ինչ գրեր զձայն ճողովին,
Երկիր յաւէտ որ կայ լինի:

Շաք խօսողէն դոսն մի վախար,
Անի՛ն վախոյի որ կայ խոնարհ:

մծբ. Սարեակը տատրակին հետ ընկեր ըէ
լալով տեսաւ ուրուրն որ օդին մէջ կեր-
թար զարհուրելի ձայն հանելով ինչպէս որ
սովորուածին է իրեն. ատոր ձայնէն այնչափ
ստակաց որ դողալով կըսէր տատրակին, թէ
նայէ՛ ինչպէս սաստիկ սպառնալով կերթայ
ուրուրը. ես իսկաւ կը վախնամ այս ձայնէն:
Պատասխան տըւաւ տատրակը, թէ մի՛ վախ
նար անանկ ձայներէն. մի՞ այս սպառնա-
լիքս մեզի համար չէ, հասպա մկներուն և
հաւի ձագերուն համար է. մենք պէտք է
աւելի վախնանք սուսիկ բազէին ճանկերէն,
որ ձայնէն առաջ մեզի կը հասնին:

Աւելի պէպս է լի խօսողէն վախաւ, քան
իւն մեծախօսէն. վասն զի մէկին գործքը խօսելն
առաջ էր խոսարվի. իսկ մէկւնին յայնը առանց
գործքի կը պատահայ:

Քեղեցիկ խրատ խոհեմ տատրակին,
Զգո՛յ՛շ կայ ասէ որ լուիկ նստին:

Ձի փոխան գործոց բանքն են ճողովին,
Իսկ փոխան բանից գործքն են անխօսին:
Արդ մի երկնչիր 'ի ձայնէ ուժգին,
Մի 'ի սպառնալեաց անգործ զբախօսին-
Պատկան կալ յաւէտ անձայն գործողն,
Ոյր նախ քան զձայն արդիւնք լճարին:

ՓԱՐԹԱՄ ԵՒ ԱԶԳԱԿԱՆ

Որ յոյժ տենչայ յառնուլ զբոլոր,
Կորուսանէ զբարին բոլոր:

Ո՛վ որ բուրն առնէ ի ուղի,
Քիչն ու շաբլ յեռնէն իւրի:

մճիք. Տարուստ մարդ մը իր գանձը տա-
րաւ ծածուկ անտառին մէջ թաղեց մարդ-
չիւնացաւ. մինակ իր մէկ աղջականը դիտէր՝
որ գիշերանց գնաց ոսկիները հանեց գող-
ցաւ: Ատեն անցաւ երբոր եկաւ տէրը իր
գանձը նայելու, տեսաւ որ չիկայ, հասկը-
ցաւ թէ իր աղջականն է գողցեր. մտածեց
անանկ խեղք մը բանեցընել որ ոսկին տեղն
երթայ: Ուստի կանչեց աղջականն ըսաւ,
Թէ կաղաչեմ՝ վաղը մէկ տեղ երթանք ան-
տառը փորենք գանձս եղած տեղն, ու հազար
ոսկի ալ նորէն թաղենք: Նայիս դիշերանց
աղջականը առաւ գողցած ոսկիները տարաւ
տեղը դրաւ, որ այն հազար ոսկին ալ տէրը
թաղէ հոն. անկէ ետեւ բոլորը յափշտակէ:

Իսկ հարուստը երբոր գնաց դտաւ գանձը,
վերցուց տարաւ տուն:

Ո՛վ որ ցանկանաւ ի բէւ ի բիւն ու բուրն է
առնէ ի ինի, բուրնն ի բիւնն է, և ոսնէրածն
ալ ի բուրնն է:

Այսպէս որ անյագ ցանկայ բոլորին,
Վաղ կորուսանէ որ կայ 'ի ձեռին.
Ձի երբ ոչ դիտէ բերկրել 'ի մասին,
Վրիպի բերկրել 'ի բոլոր բարին:
Մի ցանկար շատն մի չափազանցին,
Ձի մի զղկեցին 'ի չափաւորին.
Հրճուեալ ընդ բարիս նշխարեալ անձին,
Նորանոր բարիք քեզ վերագրեցին:

ՈՉՍԱՐ ԵՒ ՇՈՒՆ

Ծանր է կրել վիշտս յընկերէն,
Քան յոխերիմ դիմամարտէն:

Շափ իջաւի վերսն ընկերին,
Քան խորանի խոց ի նափին:

մճիք. Վայը երբեմն ոչխար մը բռնեց խնկ
ոչխարը ամենեկին ձայն չի հանեց կեցաւ.
Գայը ապահով ըլլալով ոչխարին վրա եր-
բոր սագին անդին ժուռ կուգար, կերպով
մը ոչխարը փախաւ ազատեցաւ գայլն ձեռ-

քէն ու ընկաւ շան մը ձեռք • բայց շունն որ զինքը բռնեց անանկ սաստիկ պուսաց, որ հովիւը ձայնն առաւ հոն հասաւ աղատեց շանը բերնէն : Ինչո՞ւ համար՝ ըսաց հովիւը երբոր գայլը քեզ բռնեց ձայն չի հանեցիր, ու շունն որ բռնեց բորոր ուժովք պուսացիր : Պատասխան տըւաւ ոչխարը թէ աւելի գըժւարեցայ երբոր շնէն մնաս տեսայ՝ քան թէ գայլէն • վասն զի գայլը 'ի բնէ մեր թշնամին է • իսկ շունը պահապան ըլլալով տեսայ թէ պահապանը թշնամու թիւն կրնէ, շատ դժուարելով պուսացի :

Շափ Գառն է զնաս եւ նեղութի խաչել Բարէն Գամէն եւ աղքատիանին, Գառն թէ օրարէն • վասն զի Բարէն Գամէն էր վասն Բարութի Գեանելն թէ Լարութիան :

Ս. Երգ գ. Բնագակ էն վերք մտերմին,
 Ար յանկարծ խոցեն զսիրտ բարեկամին •
 Եթէ թշնամին ընկեր սխերիմ,
 Աչ յոյժ մերմբեալ ցաւ գործէր խորին :
 Խրատ վայելուչ ընկերականին,
 Միամիտ սիրել զընկեր գրացին •
 Բարք է անհավերջոր գաղանականին,
 Ար զիւրսն խոցէ որպէս թշնամին :

ՏԱՒՈՐՍ ԵՒ ԵՂՋԵՐՈՒԿ

Արդ մի խորչիր տանիլ փոքուն,
 Զի մի անկցիս 'ի մեծադոյնն :

 Եմէ Գեւը Գառնել Լուչն,
 Մեծ վարայ մէջ Գեւը Գեւն :

մծէ. Տաւորսը բռնեց եղջերուկ թռչուն նը, և ոտքը չուան կապեց տանը մէջ կրպաւ հէր. իսկ թռչունը գժւարեց լմարդու քով կենալու, չուանն ոտքը թռու գնաց իր բու նը նստաւ • բայց չուանը ծառին փաթորվելով արգիլվեցաւ ալ չի կրցաւ անկէ թռու չել : Աւասի կերակուր չէր գտներ ուտելու երբոր անօթի կրմեանիր՝ սկսաւ ինքը զինքը մեղադրելով ըսել • աւսոյ ողորմելու ես չի համբերեցի մարդու ծառայութի ընելու, ահա անմտութի կրմեանիմ • որչափ որ կամեցայ ապատ ըլլալ, չարաչար կապուցայ • վասն զի կապով փախելով աւելի մնասական է եղեր, քան թէ գերի ըլլալը :

Խրատ է անոնց, որ ողբով նեղութի խաչել Գամէն Գառն համար շափ Գառն մեծին մէջ կընին • վասն զի Գառնը նեղութի Գեանելն է խաչելու : Գառն այս առաջիկա իրան Խրատ Գառնելն է ինքեղանիան, եւ երբ և մարտեպետերն, որ աւելարհիկ խաչելն

Ի՞նչ քաջութիւն . ելել արեւմտեան Կէփ արաբներն
Իտապոս ըւսայ , լայն է իրենց :

Կրե՛ւ յաշխարհն զիջտ արամաբերին ,
Հարկ 'ի սկզբանէ եղաւ մահացուին .
Որ 'ի բաց փախչի տանիլ թեթեւին ,
Կ'մին հասանէ ծանր անտանելին :
Մ'որդ ժառանգաւոր արամական մասին ,
Մի՛ օտար գրեթէ զոր . քեզ պատշաճին .
Եթէ գոհ տանիս ծանունք թեթեւին ,
Թէ փոքունց անգոհ . քեզ ծանրաբեռնին :

ԿՐԻԱՅ ԵՒ ԳՈՐՏԻ

Մի՛ մեղադրեր բնութիւն արդար ,
Թէ հիմ հանուրց բարիս չարար :

Մի՛ արարիւր լէ մեծ Բան Լուսինս ,
Թէ լաւ քննէս շաք Բան ունիս :

մծի՛ . Սրիան տեսաւ որ գորտերը արագ աւ
րագ կըցաթիկէին , արտնջալով ըսաց թէ
ինչո՞ւ համար բնութիւն արեւոր է անոնց աւ
նանկ արագութիւն , և իրեն անանկ ծանրութեւն ,
որ բեռան տակ ըլլալով կամաց կամաց քարշ
կուգայ : Բայց օր մը տեսաւ որ արագիւր մտեր
է ընն մեջն ու մէկիկ մէկիկ զանոնք ջարդէ
կուտէ . սկսաւ զինքը մխիթարելով ըսել թէ
էս ինչո՞ւղ եմ , որ կը մեղադրեմ արգար բը-
նութեւն , որ ինձի ասանկ մէկ լաւ զէնք մը

արեւոր է . որով այս վտանգնեղէս ազատ
եմ , և բանէ մը վախ չունիմ :

Օրինակ է անոնք ուսման երեսն . որ մէկին լաւ
Բարի Բան մը արեւմտեան ոչէս ի՞նչ արարչան լէ
մեծ Լուսինիս . լի պէն լէ ան արեւմտեան արգար
Բաշխեր է . ո՞վ որ շաք Բարիս ունի , շաք աւ
նեղութիւն ունի :

Այս բերք են մտաց անխորհուրդ ուսման ,
Որ պշտու ցանկաց ընդ այլոց բարին .
Երբ գեղեցիկ կնչ գիտէ յօտարին ,
Կարծէ զինքն զուրկ յիրաց բնաւին :
Մի՛ ընկեր չարակն յընկեր գրացին ,
Քոյդ չեն փոքր օժիտքնկատեալ յանձին .
Եթէ մի՛ ահամբ դիտես ձերս այլոց ,
Մի՛ւսով տես չարիս ըսակցեալ նմին :

ԱՌՆԻՏՏԻ ԵՒ ԿԱՂՆԻ

Որ ոչ խորհի զգործոց վախճան ,
Չըջայ կրէ ցաւս անվախճան :

Բան մը լերած մերձ քննէ ,
Երբի ցաւս զգոհաւ լեւնէ :

մծի՛ . Սննդաները աշխատանքէ փախչելու
համար խորհուրդ ըրին իրենց մէջ , որ կաղ-
նի ծառին արմատները կրծելով վար ձգեն .

որ ելլելու ինչնելու նեղութի չի քաշելով՝
 վարեն ուտեն պտուղները: Բայց ասոնց մե-
 ջէն մէկ ծեր մը սրասասխան տրւաւ, թէ
 մենք հիմա մեզի կերակուր տրվողն որ կըտ-
 րենք. հապա եկած տարի ո՞վ մեզի կերա-
 կուր պիտի տայ. թիչ մը նեղութի չի քաշե-
 լու համար ի՞նչ խեղճով մեզի սնուցանողը
 պիտի վար ձգէք, գնացէ՛ք բաներնիդ. այս
 միտքը մէկ բանին ետքը չի մտածելէն կու-
 գայ:

Առնէ քննէ կապուի նման ինքանի, որ ծառի
 պտուղ չի ուսի ամառը. իսկ Յիսուս ի լընէն թէ լէց
 ասիս թմբած ի լը Գնայ Բան լուսի էր: Օրինակ Բե-
 բած է անիսի մարդկանց, որ եպոս լի մթածելով
 Բան ի լընէն:

Այսպէս որ կըսէ զկիրցն և վախճան,
 Կանխաւ գուշակէ զանգոյ ապագայն.
 Որով միշտ առնէ գործ աներկեան,
 Ոչինչ վրիպի անձն խոհական:
 Արդ միանխորհուրդ տուներ գործս համայն,
 Այլ որիչ մտօք քննեա՞ զապագայն,
 Զի նախկին պատճառն է վախճանական,
 Ոյր սակա եղանին ընաւք եղական.

ԶԽՈՒՈՐ ԵՒ ՁԻ

Նորասիրաց նորն է սիրուն:
 Ընտրեն զնորն հինըն թողուն:

Փորձած Բանէն է ք մի ինտր,
 Ս' աբէր հինը նորին համար:

ԺճԸ. Սէկ զինուոր մը սրավար ձի մը ու-
 նէր, որ երկար ժամանակ իրեն լաւ ծառայ-
 ու թիւն ըրեր էր ամէն բանի մէջ. իսկ զի-
 նուորը նորէն ուրիշ ձի մը գնեց, որ անշահ
 ըլլալով մէկալ ձիէն շատ վար էր: Սակայն
 տէրը նոր գնած ձին առաջինէն շատ փա-
 փուկ կըպահէր և մեծ գուժ ունէր վրան:
 Օր մը անշահ ձին ըսաց լաւ ձիուն, թէ
 դուն իսմէ շատ զորաւոր ես և լաւ ծառայ-
 ու թիւ կընես, բայց մեր տէրը զիս քեզմէ
 շատ կըսիրէ ևս խիտ լաւ կընայի: Անալ
 պատասխան տրւաւ, թէ զարմանք բան չէ,
 որովհետև սովորութիւն է մարդկանց հինը
 ձգել նորը սիրել:

Օրինակ է մարդային մթաց անհասարակութիւն.
 որ սովոր են նորը սիրել և հինէն լէր բռնել,
 Ընկէ ք Գէն ըլլայ. սակայն նորութիւն մէջ մէջ
 զնանէր Բեբեր է շար մարդու:

Ահա նշանակ անհաստատ սրտին ,
 Որ ընարէ զնորն ատէ զընարեկն .
 Ոչինչ համարի հնու թին անգին ,
 Անհատուն մտաց այն նորասիրին :
 Նորասիրութ թէ մերժես զչինն ,
 Յեղաշարժ ոգիս ցուցանես յանձին .
 Հնագիտութ թէ զննես զնորն ,
 Հնոց և նորոց գոս հետաքննին :

ԳԱՅԼ ԳԱՌԿԱԶԳԵԱՏ

Բազում գառինք ըստ արտաքնոյն ,
 Այլ քանասար գայլ ըստ ներքնոյն :

Շաբլ Դբնէն գառն է անմէշ,
 Սախայն Կերան է գառան ահեշ :

ԺԾԹ . Երբեմն գայլը վրան առաւ ոչխարին մորթը քէրին , գնաց ոչխարներուն մէջ փառնըվեցաւ , և ամէն օր մէյմէկ ոչխար կուտէր : Տէրն որ խնայաւ սպաննեց զգայլն , ու անանկ մորթը վրան կախեց ծառէն . երբոր հովեւները կըհարցնէին , թէ ինչու համար ոչխարը կախեր էս ծառէն սպտառ խան կուտար թէ մորթն որ կը տեսնէք , իբրաւ ոչխարի է . բայց ինքը գայլ է . երևցածը անմեղ գառն է , ներսը սպտառօղ գայլ է : Ուստի գրօրնը մի նայիք , ներսնը նայեցէք , որ այս անմեղ կերսլարանքով այնչափ ոչխարներս կերաւ :

Օրէնսի է ինչօտար , և խաբէբայ մարդանոց , որ սորբ էրեւալով ուրիշին քաննէ խարէն . Բայց որ ճէ խայտառակ իւրաքանչէր ինչօտարու թիւն :

Այսպէս կեղծաւորը զերթ փարխեցին ,
 Արդար ձևանան ձևովն արտայբին .
 Քաղցրաթոյն բանիւ մաքուր երևին ,
 Այլ 'ի ներքոյ են գաղան գառնագին :
 Արդ մի հաւատար կեղծութեց նոցին ,
 Որոց այլ է սիրտ այլինչ 'ի լեզուին .
 Մի քեզ բարեձև գաղանք մերձեցին ,
 Ձի մի ծախեսցիս յանգութ որկորին :

ՁԻԹԵՆԻ ԵՒ ԴԴՄԵՆԻ

Որ փոյթ ցոլայ վաղ շիջանի ,
 Կանխաբողբօջն անդէն խափի :

Շափ Էրասածը շափ իւր Էրանայ ,
 Ուր հասածը իւր Դրանայ :

մկ . Ձիթենին կը զարմանար գրուածին վերա , որ քովը փոռած էր , թէ ինչպէս քիչ ժամանակին մէջ այնչափ աճեցաւ մինչև զինքն անցաւ երկայնութիւն , որ քսան տարի առաջ էր տնկած : Բայց շատ չանցաւ , տեսաւ որ ձմեռվան մօտ չորցաւ գրուածը . անատենը ձիթենին միտքը փոխեց ու ըսաւ . երաւի յիմարու թէ նախանձիւ ատանկ շուտ

աճողներուն վրա. վն դի մեկէն մե ծցողը, շուտ
ալ կը կորսրվի եղէր : Ուրեմն շատ աղէկ է
կամաց կամաց աճիլ, ու շատ մնալ. քան թէ
շուտ աճիլ, ու շուտ չորնալ :

Շոտորով եղած Բանը շատ էի քուէր իտնցիի .
աստի պէտք է թոռու առնէ Բանի մէջ, որ ԼԵԵ-
ւայ թէ վերջ Լուսնն առնէ ի որսւլի մէջէն . վասն
քի խորհրդով եղած Բանը, թոռով Լուսնի շատ
իւր Դիմանայ :

Զինչ օգուտ պանծալ ճոխանալ հեշտին ,
Ընդ փոյթ նուազեալ խափրիկ գլխովին .
Լաւ է անազան աճիլ 'ի չափին ,
Յերկարեւ մնալ 'ի նոյն վիճակին :
Մի ցանկար փառաց փախտականին ,
Որ փոյթ ցոլացեալ անդրէն խաւարին .
Փառք են տիրապէս փառք հոգեկանին ,
Որ փայլն ընդ ձիգս յանծայր շրջանին :

ՀՈՒՆ ԵՒ ԾԱՌԱՅ

Երբ որ այրի ջրով ջերմին ,
Խիթայ մերձիլ 'ի ջուր ցրտին ,

Երած լուսնն վախոյսս իւրեւայ ,
Պաշ ջրին ալ էի ճոպէնայ :

Մկն . Պարոնի մը տուն մէկ շուն մը կար ,
որ ամէն անգամ երբոր անձրեւ կուգար գլու

նէն գուրս չէր ելեր ծակերը կը մտնէր . օր
մը տանը ծառան ուզէց շունը գուրս ընել
անձրեւի ատեն . կաղաչէր շունն որ քիչ մը
ատեն տայ իրեն , մինչև որ անձրեւ անցնի .
վասն զի առանց պատճառի չէ կրէր այս
ըրածս : Անալ հարցուց , թէ ինչ է պատ-
ճառն որ անձրեւի ատեն գուրս չես ելեր :
Պատասխանեց թէ մէկ անգամ մը գիպուա-
ծով տաք ջրին մօտեցայ , կռնակիս կաշին խա-
չեց . անոր համար պաղ ջրէն ալ կը վախ-
նամ :

Ընտիր օրինակ է պատշաճոր մարտա - որ էնէ
մէջ Բանի մը շատ քուսնէ , ամէն Բանէն պատշաճ
թիւ իւրէն , որ նորէն շատ մը էի քուսնէ :

Գեղեցիկ հանճար մտաց փորձառուին ,
Լուրջ կայ չփորձիլ 'ի նոյն վերստին .
Եթէ որ փորձի 'ի միտմ առթի ,
Պարտի արթուն կալ յամենայն առթին :
Պատշաճ յորդորակ ժիր պատանեկին ,
Առ 'ի հեռանալ յառթից վտանգին .
Թէ առարկայ ինչ փորձեաց զբեղ դեւրին ,
Մի անփորձ մերձիլ յիր ինչ բնաւին :

ՀԱՒՈՐՄ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿ

Միտք տղայոց ձեն խոհական,
Ձոր ինչ լսեն այնպէս դեան :

Խաբէբայ Բան լընէս փղուն,
Անձեղ խօսին է անձեղայ թռն :

մկթ . Հաւորք զարկաւ տասը թռչուն ,
ու շամբունն անցուց տըւաւ տղուն որ խոր
վէ մինչև ինքը գայ . բայց երթալու ատենը
ապսպրեց որ զգնչ իենոյ , չըլայ թէ մոխի
րին մէջ ձգէ . թէ չէ՛ բորբը քեղն կըկեր
ցընեմ կըսէր : Թռչունները գրեթէ խորված
էին՝ գիպւածով տղուն ձեռքէն ընկան մո
խիթին մէջ : Տղան ալ տիրոջը խօսքին նայե
լով սկսաւ ուտել . ինը հատը կերաւ կշտա
ցաւ , մէկ հատը չի կըցաւ ուտել : Երբոր
տէրն եկաւ՝ սկսաւ տղան լալ . ան ալ հար
ցուց թէ ինչո՞ւ համար կուլաս . սրտասխա
նեց թէ յանկարծակի թռչունները ձեռքէս
ընկան , ես ալ ինը հատը կերայ մէկը չըկը
ցայ ուտել , կողաչեմ մի՛ բարկանար , վասն
զի խիստ կշտացայ : Անտենը հաւորքը մըտ
մըտալով լրաւ՝ թէ շատ զգուշութի սէտք
է եղեր տղոց բան հասկըցընելու :

Տըրբիոն-Թիւ պարզափայ ըլլալու լապ ԿԳՈՒՆ

Թիւ պէտք է վարձիւ հեփերնին . Ե գեղ օրինակ
էի ասլ իբենոյ խաբէբայն խօսքերով : Աստի՛ց իւ
սէ , թէ ինչոյններուն հեփ ինչոյն ինչոյն իւ
լայ . անպտամն հեփ ինչոյն անպտամ :

է խոհեմ մտաց վարիւ ընդ մանկտին ,
Կշուէլ և խօսիլ առաջին նոցին .

Ձի թերահատար միտք մանկականին
Ձոր ինչ և լսէ գրէ ՚ի սրտին :

Մի խօսիլ խարդախ և կամ զանտեղին ,
Ձի մի՛ չարուսոյց լցիս անմեղին .
Խօսեանց պարզ արգար ըստ հոգեկանին ,
Օրինակ բարեաց ելով համբակին :

ԴՒՈՍ ԵՒ ԿԱՊԻԿ

Իւրաքանչիւր իւրով բերկրի ,
Ձի ամենից եւրն է բարի :

Ամեն մարդու իրն է ազար ,
Թէ և ըլլայ պոխասար :

մկթ . Դիտու ուղեց իմանալ , թէ ամեն կեն
դանիներուն մէջ որուն ձաղը աւելի գեղե
ցիկ է . հրաման հանեց , որ ամեն կենդանի
իր ձագն առնէ գայ . ուստի ամենքը իրենց
ձագերովն եկան Ժողովեցան . կապիկն ալ իր
ձագը բերաւ հոն : Իսկ Դիտու անոնց վրա
նայելով սկսաւ ծիծաղել . Երբոր կապիկը
տեսաւ Դիտուն ծիծաղ երեսը՝ ուրախանա

ըով կըսէր, թէ իմ ձագս ամենէն գեղեցիկ տեսաւ, անոր համար կըխնդայ Գիոս:

Խեղճի մարտը իրեն ունեցածը Բանի Կեղևի Դնելով ուրիշին իննայի, որ իրենն ալ նախարարելու գործէ. վասն զի անխելչ մարտի միայն իրենց Բանին ինն հասնին: Սոխար գիւղի սոփային հարցոցին ինն որ էնեդանին գեղեցիկ է. ան ալ պատասխան արուստ, Բէ խրատած խորջ մարտը:

Անմիտ ինքնասէրը նմանեալ կապիկի
Ձոր ինչ և ունին համարին յարդի.
Ոչ հային յայլոց բարին ցանկալի,
Ձիւրեանցն 'ի կատար բերել անթերի:
Տէս քանի՜ չքնաղ յատարս երևի
Ձանազան օժիտ ձիրք առաքինի.
Կրթեա՞ զքոյդ ծնունդ գործով պանծալի,
Պայծառ փայլեցո՞ այլոց առաջի:

ՍԱՐԳԻ ԵՒ ԾԻԾԱՌԻՆ

Մ'ի զգեզ գնիր վէհ յաղթական,
Ձի մի վէհից լնցիս Կոխան:

Մեծերանն Կարգ Կեղևի Դնէս,
Ու ինչ ինչս ճանաչից Կեղև:

միգ. Սամուկը տեսաւ թէ ծիծեռնիկը վեր վար օդին մէջ թռչելով ճանձերը հուտէ իրեն բան չի մնար, ուղեց որ բռնէ. ուստի իրեն թէրէրէն որոգայթ մը լարեց ծիծեռնիկին ճամբուն վրան, որ ճանձի պէս բռնըվի. բայց երբոր ծիծեռնիկն անկէ անցաւ ոչ միայն պատուեց աւրեց անոր որոգայթը, այլ և մամուկն ալ հետը տարաւ զարկաւ պտտին ճղմեց. որ երբոր կրմեռնիկը, կուլար թէ իմ մահս ես ձեռքովս պատճառեցի. ճանձին յաղթելովս կարծէի թէ մեծ կենդանիներուն ալ պիտի յաղթեմ: Ահա՛ իմ տկարուիս չի ճանչնալուս համար արժեանի եղայ այս պատուհասիս:

Անիպ մարտիկ էնէ պայտի Գառու՞նի՞ ճը Գործէն, Կարծէն Բէ աշխարհս Դիմացին էի Կրնար էլէլ. Ես այս խելոյ իրենցով մեծին հէպ իրենին ու շարաւար ինն Կորսելին: Ուստի գիտուններուն առջի խրատն է. ճանաչից Կեղև:

Այսպէս ամբարիշտք կրեն զարժանին ,
 Ոչինչ չափելով զօրու թի անձին .
 Երբ իշխեն փոքունց ընդ վեհեց կռուին :
 Յորոց և անդէն կոխին սատակին :
 Արդ մի մաքաւիր ընդ վեհագունին ,
 Չի մի կորիցես նման յիմարին .
 Պատկան կ'ըլ պետաց և գիտնականին ,
 Պանծալի լըցիս 'ի շնորհս նոցին :

ՊԱՌԱՒ ԵՒ ԲՈՒՇԿ

Զանա սպահել ճրագք զառ ,
 Մի տիրեսցէ անձինդ խաւար :

Կայն՝ որ Լոյսդ որ վառ փայ ,
 Այլոյ Լոյսը Կէւ յառի ի լուսայ :

մկե . Սէկ սրտաւ մը աչքի տկարութի
 ունենալուն համար կանչեց բժիշկն , որ Ը
 ունեցընէ՛ այսպիսի պայմանով . թէ որ ա
 ուողջանայ՝ անոր ուղածը տայ . իսկ թէ չա
 ուողջանայ՝ բան մը չի տայ : Բժիշկը սկսաւ
 դէղ ընելով ամօնէն օր աչքը եղով օժէլ . բայց
 տեսաւ թէ չաուողջանար, ամօնէն գալուն մէկ
 մէկ բան տնէն գողնար կըտանէր . անանկ
 որ տանը մէջ բան չի մնաց . մինչև սրտաւն
 ալ կըցաւ տեսնել թէ տանը բաները պակ
 սեր են : Ուստի երբոր բժիշկը պահանջե
 լով կը վարձքը կը հաստատէր վկայութի .
 թէ ըւրնացաւ աչքը լաւ կը տեսնէ , պա

տատխանեց սրտաւը թէ սրտ է ամենեւին .
 վասն զի երբոր աչքս կըցաւէր , շատ բան
 կը տեսնէի տանս մէջ . հիմա որ կըտես ըւ
 ընտցար՝ ամենեւին տանս մէջ բան չեմ տես
 ներ . ինչո՞ւ պէտք է անանկ տեսնելն , որ
 ինձի պէտք եղած բաները չեմ տեսներ :

Օրինակ է անհասարկի մարդկանց . որ երե
 քէնի՛ն յ' ընելու ըլլան , իրին փաս փոքուն :
 Աստի՛ սոսք Բարբերաներէն Կփոշանաւու է , ո
 րոն՝ Բարի ընելու արենը ունեցած Բարիտ ի
 վերջենն :

Այսպէս ինքնամտան 'ի ձեռս օտարին
 Չըկի 'ի բարեաց , զոր ունէր յանձին .
 Չի սյլք վն ինքեանց տքնին վաստակին .
 Ոչ վասն ընկերին ոչ բարեկամին :
 Թէ ճրագք մարմնոյդ իցէ խաւարին ,
 Ուստի՛ քեզ ճրագք լուսատու անձին .
 Այլոց Լոյս ճրագք վասն ինքեանց վառին ,
 Ի քեզ միտագնեալ փութով խաւարին :

ՈՒՂԵՒՈՐ ԵՒ ՀԵՐԲԻՄ

Արդ մի ստեր զուխա և զերդուսն,
Ձի ոչ խաբի բարձրեան անքուն :

Հոգեորիդ սոսք մի խառնէր,
Ձի քս կրնար զԱՅ խաբէր :

մկր. Պամբորդ մը երկան ճամբորդութե մէջ անանկ կանօթենայ, որ ուխտ կրնէ թէ ինչ ուտելու բան որ գտնէ, կէսը հերմէ մին ընծայ ընէ : Կայիս որ ճամբուն վրա սլարկ մը կը գտնէ մէջը լեցուն նուշ և ար մաւ պարէ՛մ խորճայ . շուտով կը մոռնայ ուխտը ու կը նստի բոլոր կուտէ : Բայց խելքը վը սաստնութի մտածեց, ժողկեց արմաւին կուտերը և նուշին կեղևները շրտաւ սեղանին վրա, և հառաչելով ըսաց . ո՛վ մեծ հերմէս, ընդունէ իմ ուխտս, որ կատարելի . վասն զի ահա գտած բանին գրսինն ու ներսինը հաւասար բաժնելի :

Առաջին խրատ է ագահ և մաշի մարդիանց, որ հոգեոր բանի մէջ ալ խաբէրութի ին բանեցնեն : Կառայաչաները շատ անգամ հերմէս լինելու ուխտ կ'ընէին :

Տեսել զվատ խորհուրդ մտի խարդախին,
Ձխորդ արատէ զուխտն ընդ արարչին .

Կենդութի վարի 'ի հոգևորին,
Մարդկորէն չափէ զերաւունս էին :
Բարէ կյոյր մտաց նենդող ագահին
Ձրկեւ նկրտի զտիրօղ բոլորին .
Որ ըզտիրտս էից ունի 'ի ձեռին,
Դիտէ զամենայն, պատժէ ցաւադին :

ԻՆԱՄԵՂՈՒԻ ԵՒ ԿԱՔԱՒԻ

Չար է խորհուրդ չարասիրաց .
Չոր ինչ առնես, բերեն քնաս :

Երբ որ մէկին սիրքը սուր է,
Ինչ որ խօսի քնի ին բերէ :

մկր. Սլամեղուներն ու կաքաները որ մը սաստիկ ծարււցած կուգան երկրագործին կողաչեն, որ ջուր տայ իրենց . և խոտաւցան կաքաններն որ ջրին տեղը փորեն անոր էգին . իլամեղուներն ալ չորս դին ըստաւ սեղով գողերը խայթեն : Իսկ երկրագործը պատասխան տրւաւ, թէ ես երկու եղ ունիմ, որոնք աւանց բան խոտանալու իմ ամմէն բանս կրնեն . ուրեմն աւելի տղէկ է անոնց ստա՛մ բան թէ ձեզի . որ ձեք օղտին համար ինձի սուտ խոտամունքներ կրնէք :

Օրինակ է քնասիր մարդիանց . որոնց խոտաւ մտնան է աղէկութիւն ընել, իսկ գործին է քնաս

Բերէլ որբի շին : Հասարակ յարգանս ամեն ազ-
խարհի լինողն է . իսկ անհասարակն ամեն շուն
պայնս է , իբնի իմաստանը :

ժանտ վնասաբերք խոտանան բարին ,
Նիւթեւ զլարիս բերին նկրաին .
Ձի զր կամբն է չար միշտ 'ի չար հակին ,
Ոչինչ ցուցանեն 'ի բարեաց մասին :
Արդ մի թևարկու լինիր զըկողին ,
Թէև և փաղաքչէ գերթ յուշկապարկին .
Խաղապատելով յածի կաթողին ,
Մինչև ցուցցէ զկարիս անձին :

ԱՐՏՈՒՏ ԵՒ ՀԱԽՈՐՄ

Մի կերակուր և դոյզն շահ ,
Քեզ նիւթեացեն վտանգ և մահ :

Քիչ ղ հանգիստ կտոր ղ հայ
Քեզ ի լը յգէն մահին առաջ :

Ողբ . Ըրտուտ թռչունը , որ է հարեղաձաւ
դը , ամմէն օր կերթար ցորեն ուտելու . օր
մը տեսաւ զայն հաւորսր՝ որդայթ լարեց
բռնեց : Իսկ թռչունը հասկըցաւ որ աղա-
տում չունի , սկսաւ լալ . վայ անբաղբիս ,
կրակը , ես ոչ արծաթ եմ գույցեր , ոչ ոսկի ,
և ոչ մեծ չարութի մը մարդու ըրած եմ .
հասպա միայն ցորենին մէկ հատիկին համար
պիտի կորսովիմ . շատ աղէկ էր որ լեռնեւ

բուն խոտերն ուտէի , քան թէ մէկ քանի
հատ ցորենն , որ մահ հուանա պատճառ եղաւ :

Խրատ է աննոյ որ բիւ շահի համար մեծ վնաս
գի մէջ զերէն + ի լ յգէն . եւ որբի շին բիւ ղ բան
յա՛խ շահի էլու համար լարաւար ին պարթլի .
ինչպէս էլ զաւարտար չայրդ ուշու :

Որ անյագ տեն չմամբ ձկաի յուտելին ,
Սակաւ կերակուրն առ թէ մահ նմին .
Ձի անիրաւօղք յայլոց 'ի բարին
Դառն վնասին 'ի մեծի պատճին :
Մի բերիր զըկէլ զինչըս օտարին ,
Եւ մի դիմագրաւ լինիր վտանգին .
Ձի փորրիկ արկած դուզնաբեայ օգտին
Հատանէ զկեանս վերջ տայ բոլորին :

ԲՃԻՆԿ ԵՒ ՀԻՒԱՆԻ

Թէ դու չես բեղ բժիշկ ճարտար ,
Ոչինչ օգտէ բժշկաց ճար :

Երեսպաշտին երես մի գոր ,
Քեզի ինչ է իրեն պաշտ :

Ողբ . Ի՞՞ թիշկը դնաց հիւանդ մը տեսնեւ
լու , և հարցուց թէ ի՞նչպէս է . հիւանդն
ալ ըսաց թէ չափէն աւելի կը քորտնիմ . բաւ
ըն նշան է , ըսաւ բժիշկը : Երկրորդ անգամ

գնաց հոն բժիշկը երբոր հարցուց հիւանճ
դին, սրտատախան տըւաւ, թէ սաստիկ մնե-
լէն դող մը կուգայ ինձի . բարի է, ըսաց :
Դարձեալ էրբորդ անգամ գնաց երբոր հար-
ցուց, անալ ըսաւ ջրդող «Լիսայ եղայ . բա-
րի նշան է, ըսաց բժիշկը : Յետոյ իր ընտա-
նիքէն մէկը հարցուց հիւանդին, թէ ի՞նչպէս
ես : Ի՞նչպէս պիտի ըլլամ, կըսէր . ահա բա-
րի նշաններու մէջ կը մեռնիմ :

Պէտք է երես դարձնել երեսպաշտին, չէ թէ
ի՞նչ Ժամանակէն հասանելով հասապաւ խօսքին .
մասն դի տնտէն յարդիկ ամէն թի ին դատունան :

Տիպ է այս տխմար մարդահաճոյնն ,
Որ գնէրհաղանն կրէ 'ի ընդունին .
Խառնէ անպատկառ սուտն ը ճշմարտին,
Ի միում կիտի ընտրէ զերկոսին :
Քանի՞ անարգանք այն մարդէլուղին
Զիւր ուղիղ գատման զիսկն եղծանողին .
Ար 'ի սէր օգտի խօսի զանտեղին ,
Մինչև մի կարծեւ զայոն ընդ ուղին :

ԱԳԱՏ ԵՒ ՈՐԴԻ ԻՒԻ

Այլք վայելէն յինչս արհաճին ,
Ինքն է միայն սպահնակ դանձին :

Ագահն իրեն Բանին փէր չէ ,
Այլոց համար զայն ին պահէ :

մէ . Ագահ մարդ մը իր պարտէզին մէջ ու-
նէր պատուական ինձորի ծառեր . բայց մին-
չև որ ինձորները չի փթտէին մէկ հաս մը
չէր ուտէր : Իսկ որդին առատասիրտ ըլլա-
լով օր մը առաւ ընկերները պարտէզը տա-
րաւ, և ստիպելով կըսէր անոնց թէ մի՛ վախ-
նայք կերէք լաւ ինձորները որչափ կուղէք .
մինակ փթտածները մի՛ ուտէք, վն զի հայրս
պիտի ուտէ զանոնք :

Օրինակ է ագահին, որ ուրիշին համար խա-
խափի, չէ իրեն համար . Բէպէք պապասխանը
ինչը պիտի պայ այս շար ախափն համար :

Օտարը ընտանիք ժառանգ արհաճին
Քաղցր վայելէն 'ի վաստակ նորին .
Մահու չափ տքնի պահէլ զփտելին ,
Մինչև ակամայ տացէ օտարին :
Ո՛վ յիմարուէ ասպառում սրտին ,
Առի՞նչ չարատանջ յաւելու զբարին .

Երբ ոչ վայելէ զայն դանձ զայն ոսկին ,
Հին՝ վասն օտարաց տանջի դառնագին :

ՄԱՆՈՒԿ ԵՒ ԿԱՐԻՃ

Մի մերձենար յառին կենդան ,
Բազումք ունին թոյն ՚ի ստան :

Մի յօփէնար ամեն Բանի ,
Հոգո՞ւմ շնաս իոգոյ Բեւի :

մհն . Մնմեղ տղայ մը սպարտէզը կը մանէ .
և կը տեսնէ որ գեղեցիկ կը թռչէին թիթեռ
ները Բեւիէնէնէր՝ սկսաւ բռնել հետերնին
խաղալ : Յետոյ կարիճ մը տեսաւ , չգիտնաւ
լով զնայ քովն որ բռնէ : Իսկ կարիճը ըսւ
պառնալով սօջը ցըցուց ու ըսաց . հանդարտ
կեցիր , սովանելէք , ինձի մի գայիր . հիմա աւ
նանկ կը խայթեմքեզ , որ կը մեռնիս . եթէ
ամեն բանի ասանկ անխըտիր գայէլու ըւ
լաս՝ վայ է քեզի :

Երբ Է անոնց , որ ամեն յարգոս հէփ և
ամեն Բեղ միտէրպ ին վարձին . վասն Էի շափ
բան կայ որ ի ընդանաւորէ Էմարդը ինչպէս կարի-
ճը աղուէպը . ոսպի շափ անմեղ յարգի շատնի
Իրողաժ Էն :

Անմիտ պատանիք ընդ չարն ընդ բարին ,
Բերեալանկ Իորհուրդ մի աչք հային .

Բայց երբ ՚ի կարճէն մահաթոյն խայթին ,
Յայնժամ իմանան վրիպանս անձին :
Մի սպարորի անտարմը զգայականին ,
Եւ մի անտարբեր հուպ լինիր վատին .
Որչափ արտաբուստ անմեղ երեւին ,
Այնչափ մահաշունչ թիւնալից ներքին :

ԱՌԻՒԾ ԵՒ ՅՈՒՂ

Արդ մի ճաշեր ընդ թշնամին ,
Չի մահաբեր է ճաշ նորին :

Չար Բեւանան սեղան վերնաս ,
Որ Իբրոսոր Իրեն ԼԸԼԸ :

մհն . Մի ուժը միտքը դրաւ որ վարպե-
տու թի ուտէ ցուլ մը . ուստի հրամցուց ի-
րեն հարկիրը . բարեկամ , կըսէր , մէկ ոչխար
մը մորթեցի և ամեն պատրաստուեա տե-
սայ , կը լինդրեմ որ իրիկուան դուն ալ իմ
հարկիրիս մէջ գտնելիս : Յուր զնայ հե-
ռուէն նայեցաւ որ ամեն պատրաստու թի
կայ՝ բայց ոչխար չի կայ , հասկըցաւ բանը ,
սկսաւ մտախել : Ինչո՞ւ համար կերթաս ը-
սաց առեւժը . ցուլն ալ պատասխան տուաւ ,
թէ տեսայ որ հարկիրիդ ամեն բանը պատ-
րաստ է ցուլը ուտելու համար , չէ թէ ոչ
խարը :

Խաբէբայ մարտիի շար անգամ պապին ընելով,
և ընծայ աստուղի խաբէն զորիւնը. ուստի պէտք
է հետոս փախել անանի խորամանկներէն :

Դրժող դաւաճանք 'ի տիպ առիւծին ,
Յարգելով պատրեն զիրտ բարեզարդ .
Զի ճաշ և կաշառք զբազրւմն արկին ,
Յանգուծ դժբողաց կորուսիչ թակարթ :
Մի՛ քեզ քաղցրասցի ճաշ դաւաճանին ,
Մի՛ կախարդեսցի սլափն նենգողաց .
Զգնչ լեր արթուն ըստ խորագիտին ,
Թափել հնարիւք չարին 'ի ձեռաց :

ՇԽԱԿԱՆ ԵՒ ՀԵՐԻՒՒԼԷՍ

Արդ մի՛ անջան կարգար զերկին ,
Զի չիք նպաստ անգործ վատին :

Զանո՛ ընելով աղաղակ ,
Որ երկնասորն յայնչդ Է :

մհգ . Մէկ գեղացի մը իր սայլը առեր տեղ
կերթար . յանկարծ ընկաւ սայլը ջրոտ փո-
սին մէջ , որ չէր կրնար առաջ երթալ մնաց
անանկ . իսկ գեղացին թողուց զայն ու ըսկը-
սաւ Հերբիւլէս չնծին աղաչել , որ դայ սայ-
լը հանէ աղմին մէջէն : Իսկ Հերբիւլէս ծի-
ծաղէցաւ անոր վրան . ո՛ր անխելք ըսաւ ,

զարկ ձիերուդ , հրէ՛ սայլը , և հապա կան-
չէ Հերբիւլէսն , որ դայ օգնէ քեզի :

Հերբիւլէս իսմ հերակէն հին ասէնք քաջ զը-
բասոր եր , որ անպապօնի քաջագործութիւն հա-
մար հին խառպաւքները ի զպաւքին դայն , և նէ-
ղութի մէջ օգնութի ի ինչէին . որ օրինակ է
այ նախախնամութիւն , որ հարկասոր քեզը ի զ
հասնի ջանք ընողին . բայց ուր քեզ որ մարդո-
ճարը և հասրտը ի զհարնի , անպապէն ի զհասնի
վերին նախախնամութիւն . զի ծոյլ մարդէն մը
հետոս է :

Թէ խնդրես նպաստ արարող մատին ,
Վաստակեան զմատունս՛ր գործ պիտանին .
Թէ անջան կարդաս զօգնուի վերին ,
Մի՛ անկալցիս սատար երկնային :
Զանան գու ո՛վ վատ ըստ կարի անձին ,
Հասցէ քեզ յօգնել ձեռք նախագիտին .
Զի նա քեզ թողու առնել զկարելին ,
Եւ զանկարն ինքեան պահէ հրաշային :

ԳԵՂԱՋՈՒԿ ԵՒ ԽՈՋ

Թե՛ և հատցես զականջս անլուր,
Ոչ իմանայ խրատ և լուր :

Ան՝ ախանջն որ ԼԵԼ ԼԵՂԷ ,
Ին՛ և որ ընէս ԽՈՒ ԼԷ ԼԷ :

մհի . Պէ՛ղացի մը տեսաւ , որ գրացիին
խողը մտեր է արտը կապականէ ցանած գա-
րին . շատ վաճառեց մտիկ չըբաւ . անալթար
կուժի՞ զարկաւ մէկ ականջը կտրեց . բայց
խողը նորէն սկսաւ հոն մտնել , մինչև զար-
կաւ գեղացին մեկալ ականջն ալ կտրեց :
Բայց խողը՝ ամենևնին այս բանէն ետ չի կե-
ցաւ . բռնեց տիրոջը տարաւ որ մորթէ :
Իսկ տէրը երբոր գլուխը կտրեց ու ձղքեց ,
տեսաւ որ խողն ըղեղ չունի՝ շատ զարմա-
ցաւ : Մի՛ զարմանար ասոր վրա ըսաց գե-
ղացին . վասն զի թէ որ խելք և զգայութի՛ն
ունենար , երկու ականջն որ կտրեցի՛ կը հաւ-
կընար ու չէր գար նորէն իմ գարին ապա-
կաներ :

Օրինակ է պինդ գլուխն իողս մարդանց , որ
ամենախն խրատ քն ընդունի , և իրենց հասնել
լու անանկ բան ինչէն , որ պէտք է ըսել , Ի՛նչ ու
խելք անին ու մտք :

Ահա ապառու՛մ գործ անխըրատին ,
Որ ոչինչ աղքու՛մն ընդունի յանձին .
Գոյ յոյս բուսանիլ սերմն յապառածին ,
Քան յանլուր ականջ վայրագ տարտամին :
Տէս , զիտործ անգործ մնայ սերմն անգին ,
Յանհրրահանգ սիրտ ՚ի միտս անսաստին .
Ընկալ զխրատ ՚ի հերկեալ սրտին ,
Ընձիւղել բարիս զերթ սարաբտ երկրին :

ԱԳԱՏ ՀԻՒԱՆԴ

Մի գանձեր քեզ զկորստականն ,
Ձի մի՛ տացէ զքեզ կորստեան :

Զանա՛ հոգուր ոսկին շաքանայ ,
Որ երբ մեռնիս գեղի ԴԷ՛մ գայ :

մհի . Սէկ ադահ՛ մը անիրաւութի՛ շատ
հարստութի՛ն ունէր . երբոր հիւճնդցաւ , և
տեսաւ որ պիտի մեռնի , ուղեց որ իր բոլոր
գանձը բերէն առջին : Ուստի առաւ առջին
ոսկիներն ու սկսաւ հառաչելով անոնց հետ
խօսիլ . սով սիրական ոսկիներս կըսէր՝ ես
ձեզ չարացար աշխատանքներով վաստակե-
ցայ , ու դուք ինձի ամենևնին հանգիստ և
զուարճութիւն մը չի տըւիք . հասպա միշտ
տրամութիւն և նեղութի՛ն : Պատասխան տը-
ւին ոսկիները , թէ մենք զզուարճութի՛ն կըր-
նանք տալ միայն . բու ժառանգներուդ , եր-
բոր ուսելով խմելով բոլորը կը մտնեն . բայց

չլտանք թէ հոգուդ բանը՝ ի՞նչպէս սխտի
բլայ . որ հոս ալ տանջըվեցաւ , հոն ալ սխ-
տի տանջըվե :

Ո՛ւր ագահութեամբ հոս ի՞նչ գանձե՛ր հոգուդ
մարմնով ի՞նչ կորսուի . վասն զի հոս լի մեր հայ-
րենիքը , այլ երկիւնքն է . ուր պիտի ընդհարենք
յարտութան . ինչպէս ի՞նչէին հին ժիւղսո՞րաներն
ալ : Փիւղսո՞րայի մը հարցոցին , ի՞նչ հայրենիք
շաք ի՞նչ սիրեն . ան ալ երկիւնքն նայելով ըսաց .
Ի՞նչպիշաք ի՞նչ սիրեմ ի՞մ հայրենիքս :

Նանրախոհ ազահք վշտանան յանձին ,
Երրորդէլ դքանձա գործի կորուսչին .
Կարծեն թէ իշխեն ոսկոյ արծաթին ,
Բայց ինքեանք յոսկոյ դերե՛լկաշկանդին :
Քանիք ՚ի ստանալ կորստականին ,
Կորուսին զկեանս և սիրտ ընդ նսին .
Գանձե՛լքեղ լիցի ՚ի բուն հայրենին ,
Ուր յաւերժ բերկրի վերնաձեմ հոգին :

ԹՈՒ ԹԱԿ

24 մարդարէ ընդունելի ,
Եւ ոչ գիտուն յիւր քաղաքի :

Գիտուն մարդիկ պարիս լուսին ,
Իրենց քան մըջ եւ քաղաքին :

մհի . (Ո՛)ու թաղը քոսքոս գոստուն երբոր աշ
բուէլքէն եկաւ արևմուտքը՝ ամմէնքը մեծ
պատիւ կրնէին իրեն . որովհետեւ արևմուտք
չբլայր այս թուգունը : Օր մը հարցուցին թէ
ի՞նչու համար քու աշխարհքիդ մէջ քեզի
պատիւ չեն ըներ , ու հոս այսչափ պատիւ
ներ կընեն , արծըթէ և փղոսկրէ վանդակի
մէջ կըղնեն , և զանազան փափուկ կերտ
կուցներով կը պահեն : Պատասխանեց թէ
մի զարմանաք . վասն զի ամմէն տեղ վայլած
պատիւը չընելուն համար , ես հոս պատ
ւաւոր եղայ , և այս պատճառաւ գիտուն
ներն ալ իրենց քաղաքը կը ձգեն ուրիշ տեղ
կերթան , որ ընդունելի ըլլան , ու պատիւ
ունենան :

Իմաստուն մարդիկ իրենց քաղաքին , եւ ազա-
կանացը մըջ ընդունելի չեն . օտար քեզ աւելի
յարգումի ունին : Գիտունի մը հարցոցին ի՞նչ
ո՞ր ազգայններդ քեզ աւելի ի՞նչ մեծցընեն . ան
ալ պատասխան քըստ ի՞նչ մէյն գիւրգիւրս :

Բանիբուն խոհեմք գիտունք ցանկալն ր
 Չեն յարգի և մեծ յերայնոց միջի •
 Զի յաճախու թիւ ընդ մերձաւորին ր
 Գործէ զմեծարուս անարգ խոտեկն ։
 Լաւ է յարգանօք կալ յանապատի ,
 Քան անարգ մնալ 'ի մեծ քաղաքի •
 Փախիւր ուր գիտունք չնցեն յարգելն ,
 Նստեալ առ անին յառանձին տեղի ։

ԱՐԾԻԻ ԵՒ ՍԻՐԱՄԱՐԳ

Ոյժ և մաղիւ զարծիւ տգեղ ր
 Առնեն սիրուն և աջագեղ ։

Հարուստն որ լա՛ի կոչս էրենայ ,
 Քաջ իմաստան աշոբ ի ըլլայ ։

մէջէ . Երբեմն արծիւը եկաւ ուրիշ թռչուն
 ներուն մէջ նստեցաւ ու սկսաւ պարծենալ •
 չեմ կարծեր թէ կրէր ' իմէ գեղեցիկ գլու
 նըվն աշխարհքիս վրա • ահա իմ վրաս յայտ
 նի կերևնան շատ գեղեցիկ նշաններ ։ Երբոր
 իր վրայի ամմէն բանը կը գտվէր , բոլոր թռու
 չունները վախերնուն կը հաստատելին թէ
 ճշմարտ է • մինակ սիրամարդը քթին սակէն
 ըսաց կամաց մը , թէ կտուցքդ ու ճան
 կերդ քեզ գեղեցիկ են ըրեր • թէ որ ասոնք
 չըլլային , կը գտնուվէր հոս մէկն որ քեզի
 ցոյց տար , թէ ոչ միայն գեղեցիկ չես , այլ
 և խիստ տգեղ ես ։

Մեծ աւելիան անօղ մարտը գեղեցիկ ալ ի ըլլաց
 գիտան ալ որ անվէրն ամենք վախերնուն իւ
 գովէն • ինչ որ ըսէ , գլուխ ծուելով անտնի է
 ի ըսեն , ինչպէս յիմար ըլլայ • անոր համար հին
 ինչիստիաները պզեպ մեծապատաններուն անունը
 Գրեր էին անասան ասիւղէն ։

Անիմաստ փարթամք ինքեանց մէհ թուին ,
 Յանձին կարծեցեալ ունօղ բօլորին •
 Ոչ որ գիմնդիր խորհրդաց նոցին ,
 Բնաւք ծնրադիր յոխորտօղ ձայնին ։
 Այս թիւր սկզբունք թիւրեալ աշխարհին ,
 Որ զմեծուի դնէ 'ի գանձին •
 Գեղեցիկ գիտուն փարթամք համարին ,
 Թէ և խեւ տգեղ ըստ բնականին ։

ԷՇ ԵՒ ՇՈՒՆ

Որ ոչ լսէ զձայն կարօտի ,
 Չօգտի ուստեք երբ կարօտի ։
 Թէ լին հասնիբ որան արիւղի ,
 Մարտ չի հասնիբ քոս խեղճ յայնին ։

մէջ . Են ու շունը ընկեր ըլլալով միասնաւ
 կերթային • բայց իշուն վրա հաց կար բար
 ձըլած , որ աղքատներուն կըտանէր ։ Ասոնք
 ճամբան կանօթենան՝ էջը կերթայ խոտ ու
 տերու , և շունը կաղաչէ իշուն որ իրեն քիչ
 մը հաց տայ • իսկ էջը ծաղը ընտրով կըսէր

չանը, թէ խոտ կեր ինձի հետ : Այս խօսքիս վրա նայիս գայլը հոն հասաւ . սկսաւ էշն աղաչել շանը թէ չուն եղբայր, կաղաչեմ օգնէ ինձի, և հալածէ զգայլն որ զևո չի պատուէ . գիտեմ որ կրնաս այս շնորհքն ընել : Պատասխան տրուաւ շունը, թէ քիչ մը առաջ կտոր մը հաց չի տրելի ինձի, հիմա զև քեզի օգնութիւն կը կանչես . գնա կոր սըվէ ինձի անանկ ընկեր պէտք չէ, որ կարօտութեանս ատենը օգուտ մը չունի : Եւ այսպէս թողուց որ գայլը պատուեց զայն :

Խրատ է անոնց, որ որբիւն իարհամարհեն, օգնութիւն մը չեն ընէր և իբեմ աւ խեղճ իշուան . վասն զի լի է այն անանկ անպիտան, որ պէտք է զած ապենը օգնութի մը լի իարենայ ընել քոխութիւն : Շատ անգամ ունիւ աղէի քոնի մեծ բարիք Ծագեբ էն :

Բոյսք են բնական լամացականին,
 Կարեկցիլ այլոց նպաստել նոցին .
 Իսկ թողուլ զընկեր կարօտ ցաւադին,
 Բերմոնք են սրտի անասնականին :
 Թէ մատամբ մերձիս յօգուտ կարօտին,
 Բազումք թեկնածեն և բոյզ կարօտին .
 Թէ մերժես զձայն որ քեզ կարօտին,
 Կաս մնաս ՚ի վիշտս միշտ կարօտագին :

ԷՇ ԵՒ ԽՈՁ

Ջանս ՚ի գործ կրթել զմարմին,
 Մի պարարեր նման խողին :

Կրնէ զսէղ աշխատանքով,
 Թէ լէ մահին իերեսս շոտով :

մհթ . Եւ սառնիկ կրնախանձեր խողին .
 վասն զի կրտեսնէր որ առանց աշխատանաց
 բոլոր օրը կուտէր կըգիրնար . Իսկ ինքն առտուրնէ ժնչև իրկոտն բեռ կրելով հոգին կեւեր : Օր մը տէրն ուղեց մորթել զխողն, որ շատ գիրցած էր . երբոր պարկեցուցին մորթեցին, էջը զարմանալով կը նայէր . ահա պատճառը հասկըցայ թէ ինչո՞ւ համար մեր տէրը գգուելով գիրցուց խողն, որ մորթէ և իրեն կերակուր ընէ : Ուրեմն շատ աղէկ է էջ ըլլալ, քան թէ խող, և այսպէս գործ եղու իր վիճակին վրա :

Խրատ է անոնց, որ որբիւն հանգստութեց վրա ի Նախանջին . վասն զի որբաբ որսէն երջանի իբնան, այնչափ շատ նեղութեց ասի էն . անոր համար իմաստունները աշխատարաց իեանք քեքրութեան իեանքն վեր ի զբնէն :

Ահա այս վախճան է սրտաբուծին,
 Որ միայն ընու զծակ կարասին .

Բայց որչափ սարարտ լինի ժտելին ,
 Փռւթով 'ի սպանդ վարի կարգին :
 Արդ մի' նախանձիր կենաց անգործին ,
 Ջանս միշտ կրթիլ 'ի գործ պխտանին .
 Քանզի կեննքն է կեալ յօգուտ աշխրհին ,
 Այլ ոչ 'ի կորուստ բուծանել զմարմին :

ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ԱՂՈՒԻՍ

Իթէ անկոր յարկած չարին ,
 Փախիլ 'ի բաց հետոց նորին :

Թէ զէն քեսար անպսակն ,
 Հեռու գաիլից կոխած քեզէն :

Ի՛նչ . Սէկ աքաղաղ մը աղուէսին ձեռքն
 ընկաւ . բայց շատ աշխատելով և ջանքով
 փրցուց զինքն անոր ձեռքէն ու փախաւ :
 Օր մը մէկ քանի աքաղաղներու հետ երբոր
 ժուռ կուգար՝ տեսաւ աղուէսին մը մորթ ,
 մէկէն սկսաւ փախչիլ : Այն որ տեսան ըն-
 կերները՝ ամենքը մխտեղ վրան խնդացին .
 այնչափ որ աքաղաղը չդիմացաւ ետ դարձաւ
 բոսա իրենց . հը , թէ որ դուք ալ աղուէսին
 ճանկը մտնէիք , չէ թէ միայն մորթէն ,
 այլև կոխած տեղէն ալ կը փախչէիք դու
 ղաղով :

Օրինակ է պիտանաոր յարգուս որ ամեն պարս-

գաները զի պէտք է անան ի ըստ անանայ , որ նորէն
 գործունէ մէջ լինի . եւ ամեն բանի մէջ գործ
 ի ըստ :

Խոհական մտաց այս գործ փորձառուին ,
 Փախչի 'ի հետոց դատան փորձողին .
 Չի կրեալ արկածք տպանան խորին ,
 Առ 'ի ոչ փորձիլ 'ի նոյն վերստին :
 Ի էր չըջահայեաց յամենայն առթիւն ,
 Չի անսպասու կան դարանք ոտիսին .
 Թէ արթուն գնաս և հսկող յանձին ,
 Անգործ մասն հաղբք դարանակալին :

ԻՇ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որ յանտուր գործ ինչ միտի ,
 Գանկւք վշտօք ծանր տուժի :

Չի սորված բան ընել ուղես ,
 Ծաւր ի ըստ մեծ զէն ի ընէս :

Ի՛նչ . Իբրեւն իշուն ոտքը փուշ կը մտնէ ,
 որ շատ կը տանջուի փուշին ցաւէն . ուս-
 տի տեսաւ որ գայլը վրան կուգայ՝ սկսաւ
 ողորմուկ ձայնով աղաչել . ո՛վ գայլ կրտէր ,
 ահա այս ցաւս զիս պիտի մեռցունէ ու ազ-
 ուաներուն կերակուր պիտի ըլլամ , քեզմէ
 օգնուի մը կը խնդրեմ , ինձի շնորհք ընելով
 հանէ՛ տոբէս փուշը , գոնէ աւանց ցաւի մեռ-
 նիս : Իսկ գայլը ուրախանալով մօտեցաւ իրեն ,

և առջևի անուաներովը բռնեց վուշը կամաց մը հանեց ոտքէն : Սակայն էշը մոռնալով քաշած ցաւը՝ կից մը զարկաւ երեսին որ տկուաները թափելով պատուէց գայլին ճակատն ու վախաւ : Երբոր գայլին խէչքը գլուխն եկաւ՝ սկսաւ ինքիրեն ըսել թէ աղէկ եղաւ ինձի : որովհետեւ ես անասուններուն մնացործութիւնը սորված էի , հիմա ուղեցի ըլլալ անոնց վերաբոյժ ձեռան :

Որոնք որ իրենց սովորական արուեստքը ինձի են՝ ու լի սորված Բանի յետոք ինչ պարտէն՝ ծառը ինչան եւ մէջ վառնալի մէջ ինչնին :

Որ ձգէ զգործս սովորականին ,
 Միտի յանսովորն 'ի ճահ օտարին .
 Անդ խոյտառակեալ տուժի եւ ծաղրի ,
 Անազան ուրէք մեղադրի ինքնին :
 Արդ մի գահալէժ լինիր յառնելին ,
 Եւ մի ոստոստեր 'ի միոյ առ մին .
 Անասան կացեալ 'ի քոյր վիճակին ,
 Յաւերժանաս միշտ 'ի գերազուենին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԱՌԻԻԾ

Երբ յաճախէ սկսան ընդ ռամկին ,
 Կորուսանէ պատիւ անձին :

Մէջն որ ուսմիկն շաք էրեւոյ ,
 Անորդ եւ յաժ մարտ մը ինչայ :

մէջ . Այլուէսը բնաւ առիւծ չէր տեսած . եղաւ որ օր մը գիտնցն էլաւ , անանկ սաստիկ վախցաւ որ քիչ մնաց կը մեռնիր : Երկրորդ անգամ էրբոր տեսաւ , վախցաւ , բայց առաջինին պէս չեղաւ : Իսկ երրորդ անգամ որ տեսաւ առիւծը՝ ամենակին վախ մը չունեցաւ , համարձակ սկսաւ հետը խօսիլ , և ինքիրեն ըսել թէ վախն ու ակնածութիւնն է կղեր մեծութիւնը արւօղը , չէ թէ մեծ մարմինը և մեծ անունը :

Որքա՜ մէջ եւ սոսկալի Բան ըլլայ , էրբոր շաք անգամ ինչ արեսնելի , վախը իերեւոյ եւ հասարակ Բան մը ինչայ : Այս պարագայում հին ապենը էրեւելի ինքնագործութեան , եւ քորմերը ինչ անգամ մարդու իերեւոյին . եւ էրբ ժողովարարը զանոնք ինչ արեսներ , կարծէր թէ երկինքէն էլա՞ծ են :

Գլխապէտք ինչանք 'ի վե՛հ վիճակին ,
 Յանցաւ երևել ռամկաց հարկադրին .

Ձի յաճախութն կարճէ զյարդ անձին ,
 Թէ և մեծայորդ իցեն ահագին :
 Իսկ դո՛ւ վերանցեալ 'ի պատիւ կարգին ,
 Մի յաճախ նասիր 'ի ժողով առական .
 Կշռելով զանձինս զնօսս զտեղին ,
 Վէհնապանծ բաղմեաց առաջն նոցին :

ԳԱՅԼ ԾԵՐԱՅԵԱԼ

Բաղում ընկերք ճոխ մեծատան ,
 Ոչ որ մերձի յաղքատ սեղան :

Մեծ սեղանին շաք ընկեր իայ ,
 Աշտապին քով յարդ յը լերնայ :

մձի . Պայլ մը անանկ ծերացած էր , որ
 ոչ կերակուր կրնար գանել և ոչ մէկն իրեն
 բան կուտար . անանկ որ ամենքը զինքը կը
 հալածէին : Օր մը ելաւ անտառ դնաց , և
 հոն գտաւ մէկ մեռած եղ մը՝ վաղեց ուսե-
 լու : Բայց ուրիշ դայլերը մէկէն հոսն ա-
 ռին հոն թափեցան , որ ուտելով օգնեն ի-
 րեն . վան զի ընկեր ենք կրակին : Իսկ ծե-
 րը բարկանալով կրտէր . հինմ որ կերակուր
 ունիմ ամենքնիդ ինձի ընկեր եղաք . և եր-
 ըր բան չունէի , մէկերնիդ զիս ընկեր չէիք
 ճաննար ու միաբան զիս կը հալածէիք . ու-
 րեմն ունեցած իս ընկեր էք , չէ թէ ինձի :

Մեծ-նիլը աւելի բարեխոս ինքսանայ , քան
 թէ ինչպէ . և այս սոսք բարեխոսերը որւաք օ-
 գոսք քեանէն՝ ին յօքէնան . և երբոր խախու-
 րու-նեան հանդիպի մեծաբոսնը՝ դռնէն աչ լին
 անցնի , որ գիշեր ցրելի դռնէն լինի պախեր :

Ահա տարացոյց այժմեան վիճակին ,
 Որ տայ զյարգուի փառաց և պատուին .
 Ոչ որ բարեկամ բուն բանականին ,
 Այլ ամենքեան մեծութե նոցին :
 Չիք քեզ մերձաւոր թէ էս աղքատին ,
 Թէ և վեհապանծ և ճոխ յիմաստին .
 Թէ աղքատ մտօք և ճոխ 'ի գանձին ,
 Ի ծուռն իջանեն քեզ բոլորեքին :

ԳԱՌԵ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որ կայ հնազանդ ձայնի վեհին ,
 Անգործ առնէ նեաղա չարնայ :

Ո՛ւ որ հրապար է իր մեծին ,
 Վնաս և շար էի գար անին :

մձի . Պայլը տեսաւ որ գառնուկ մը կեր-
 թար այժին հետ՝ սկսաւ անոյշ խօսքերով
 լսել թէ ինչո՞ւ համար թողուցիր մայրդ ,
 ու այս գարշահոտ այժին ետեւէն կերթաս .
 դարձիր մորդ քով , որուն ստինքը կաթով
 լեցուն են : Այս խօսքերով կը ջանար այ-
 ծէն զատել , որ զիւրաւ յափշտակէ զգառն :

Ան ալ պատասխան տըւաւ, թէ մայրս զիս
առ որ յանձնեց. ուստի աւելի կուզեմ հնա
զանդ ըլլալ մօրս քան քեզի, որ կեղծաւոր
խօսքերովդ կուզես զիս ասկէ հանել ու
պատուել:

Ով որ Բնօրհան խօսքին նայելով անհնազանդ
իւլեայ, հարեալ է ի որսւելի. խրատ ըլլայ ման
կանց, որ լաք ընկերներուն հասարակով իրենց
մեծին լի հեռանան:

Այսպէս փաղաքշէ նենգօղ թշնամին,
խորամանկ բանիւ զտիրա անմեղին.
Տքնի ճողտարեւ ի ձեռաց վեհին,
Զ ի ծախեսցէ զայն ի ժանիս հեշտին:
Մի լսեր զձայն կորուսիչ թովջին,
Կազելի բանիւ զքեզ խարդախողին.
Հնազանդ եւ հլու կայ մեծաւորին,
Հարեալ զքերան գազան բանասրկուին:

ԵԶԵԱՎԱՐ ԵՒ ԵԶԵՆԻ

Որում խնդր դք կարօտի,
Զայն երազէ ի գիշերի:

Ինչ բանի որ մարդ փոփոքի,
Երազին մէջ դայն իւր փեմի:

մ.Ճ. () որ մը եղնավարը կրմանէ եզներուն
գամը, կըտեսնէ որ բողբոն ուրախու թէ մէջ
են, կըհարցընէ թէ ինչ պատճառաւ ա
սանկ կուրախանար: Անոնք ալ պատասխան
տըւին, թէ այս գիշեր երազ տեսանք, որ
մեզ մէկ խիստ զըւարձալի գաշտի մը մէջ
տարեր խոտ կը կերցընէիր՝ անոր համար
կուրախանանք: Պատասխան տըւաւ եղնա
վարը թէ ես ալ տեսայ, որ բողբո օրը ձեզ
կաշխաացընէի երկիրը փորելու. ուստի պէտք
է որ իմ երազս իրաւ ելէ, ձերինը սուտ:
Զայս ըսելով վերցուց տարաւ արտը հեր
կելու:

Օրինակ է անոնց որ անմարտէք երազի փա
սան. որովհետեւ երազը անասնեց իւր պարճառի,
էրբոր փոքր բան մը իայ որ գիշերը դայն փեմի՝
երազ իւլեայ. ինչպէս ծարաւ մարդը ջուր իւր փեմ
նէ. բայց էրբոր ըլեւը իւր ջրեայ, ու արիւնը իւ
րաքնայ՝ դարձորեւի երազ իւր փեմի: Կայն մեք
ձեմարանին 979 համարը:

Զ ինորդ պաշարն ալ միտք նախագատին ,
 Երազէ զայն ինչ որու՞մ կարօտին .
 Բերկրի հանդիսիլ բարեաց բողբին ,
 Զոր ետես ընդ կարծ յանգոյ կարելին :
 Մն զբեղ շարժեացէ անսիլ անգոյին ,
 Որ չէ ինչ պատճառ բարեոյ և չարին .
 Այլ այն գաղափար նման ստուերին ,
 Անցանէ ընդ միտս զգայականին :

ԱԳԱՏ ԴԵՍՊԱՆ

Ագահն 'ի սէր դոյզն ինչ օգտի ,
 Ծանակ լինել լաւ համարի :

Ագահը թէլ շահի համար :
 Զ ինչ և ինչ անարգ և լար :

մձի . Երբեմն ագահ մարդ մը դեսպան դը-
 նաց ուրիշ քաղաք մը . երբոր քաղքին մօ-
 տեցաւ , ամենէքը գէմ գացին նուագարան
 ներով . զի սովորութիւն էր որ երաժիշաները
 քաղքին դուռը կերթային հանդէսով բան
 կըչալէին , որ անկէ պարգև առնեն . բայց
 ագահը մարդ խրկեց որ չկրան բան չալեն .
 վասն զի սուգ ունիմ կըսէր մօրս մահուանը
 համար : Այս պատճառաւ քաղաքացիք գա-
 ցին զնէքը միտիժարելու . երբոր իրարու կը
 հարցընէին , թէ արգեօք սրչափ ատեն է որ
 ասոր մայրը մեռեր է : Պատասխան տըւաւ
 ագահը , թէ քառսուն տարի կայ . սկսան

ամենէքը ծիծաղելով զարմանալ անոր ագա-
 հու թէր վրա :

Օրինակ է ագահին , որ մէի սքսի է և թէ մը
 շահի համար անհոռի ծաշը իշուայ . Բայց մար-
 Դոսս լայլածն այն է որ ոսկին անարգէ , և ինչը
 չանարգւի : Ուր գէշ որ ոսկին ին խօտի , ամեն-
 չը ին ւտեն . ինչէ գիտոսն մը :

Այս սկիզբն յուռի մտաց ժլատին ,
 Ոյր նպատակն է յաւելուլ յոսկին .
 Մինչ գանկ մի ծախել դժուար է նմին ,
 Քան ծանակ լինել բոլոր աշխարհին :
 Եւ հիմ ժողովն այն գանձ այն ոսկին ,
 Երբ ոչինչ ծախի յօգուտ գանձողին .
 Կաշկանդէ կապէ զսիրտ և հոգին ,
 Ի նախատ բերի կծծի ագահին :

ՇԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՒԿՆ

Ընկեր ծառայ են մտերիմ ,
 Բաղդին միայն և ոչ անձին :

Շարք Բարեխմ քառս ու պարսին ,
 Մարդ մը էի իայ նէշ ապենին :

մձի . Մէկ գեղացիի մը տունն յանկարծ
 բարնկեցաւ կերէր չարաչար , և ինքը հեռուն
 կեցած երբոր կընայէր , տեսաւ որ մուկ մը

անէն դուրս ցաթիկեց կրփախէր . մէկէն
 գեղացին վրան վազեց ու բռնեց մուկը կը-
 բակին մէջ նեանց . թշուառական կրտէր,
 քանի որ տունս շէն էր կրվայլէիր, հիմա
 որ թշուառութե հասաւ, դուրս կրփախչիս-
 այն է քու բնասնու թիգ . ուրեմն ինչպէս
 որ աղէկութիւն վայլէցիր, գնա խեղճութիւն
 ալ քաշէ . քեզի պէս բարեկամին այսպէս
 պէտք է ընել:

Օրինակ է աշխարհի մէջ լռատուտութիւն, որ երբ
 մէկը խախտողութե մէջ կիսի, ամենքը երեւ ին
 Գարեհիւսէն, մէկը էի նայիւր երեսը . Բայց ճշմարիտ
 Բարեհիւսէն խախտողութե մէջ աւելի Բարեհիւսէն
 էնէ :

Ո՛ւր այն բարեկամ ընկեր մտերիմ,
 Յաջող վիճակին նոյն և ձախողին .
 Արդի բարեկամք միայն յաջողին,
 Ոչ ոք մերձաւոր ձախողակ բաղդին :
 Ո՛վ գիւրախոփոխ մտաց մարդկային,
 Որ այսպէս փոխի ընդ փոխիլ բաղդին .
 Ձայն որ յանմահից գնէին սակին,
 Յետոյ անարժան իւրեանց ողջունին :

ՎԱՐԱՁ ԵՒ ԻՇ

Տե՛ս զվնասքս վաղագոյն,
 Մինչ չև գործեալ է թշնամւոյն :

Գաւր- շնասն ապենով քէն,
 Չի Խործածէր ղէն ին Գաւրն :

մ.Յը. | Եռան խողը իր ակումներուն զօրու-
 թէր ասլալ ինելով որ խիստ երկայն զօրեղ
 էին, ուղեց իշուն հեա կուլ ընել: Իսկ
 էլը վարպետութենով մը մտեցաւ խողին,
 և անանկ կից մը զարկաւ ճակատին, որ կիւ
 սամահ գետինն ընկաւ խողը: Յետոյ խողին
 միտքը վրան գալով սկսաւ ըսել ինքիքէն,
 թէ ոտքով կուվլը մտքէս չէր անցած . սա
 ալ սորվեցայ, բայց հանդերձ վնասով:

Միշտ պէտք է մտքաբաւ, Բէ ուստի՞ ինչպ
 շնաս Գաւր, Էն Բէ Էրեւր Բանի մը Գեւ Գնելով
 Գործը Կախապէս . Վասն Էն Էի Խործած մար-
 Դիի մեծ շնաս ինչան Գաւր:

Այս պտտիժ պահի յանձնապատասխին,
 Որ զինքն յաղթական գնէ բոլորին,
 Իսկ այն ապիկար որ շրջի լսին,
 Չգեանի հարեալ յաղթէ գուողին,

Մի՛ զորք արհամարհ դնե՛ր և ճնչի՛ն ,
Զանալ անխորհուրդ կոխել առ ոտի՛ն •
Գոյ զէն զորու՛թի՛ն ՚ի սիրա խոնարհին ,
Հանէ և ծաղրէ զ՛սպարա թշնամին :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԵՒ ԷՇ

Մի՛ դնե՛ր ինչ յաւերժական ,
Զի մահն հանուրց գնէ վախճան :

Մնացա՛յտն Բան ի՛նչ էի՛ ի՛սյ ,
Ա՛նկն Բանի մահը մեք ի՛սյ :

մՃԹ . Սէկ բանաստեղծ մը կրպարծենար ,
Թէ էս անանկ վարդեա եմ և անանկ լաւ
կերպով բան կըտորվեցընեմ , որ չէ թէ միայն
մարդիկ , այլ և էջն ալ կրնայ սորվիլ իմ
բանաստեղծութիւն : Զայս երբոր լսեց մէկ
իշխան մը կանչեց զինքն ըսաց , թէ իմ իշուս
ալ բանաստեղծութի սորվեցոր , ահա՛ քեզի
տասը տարի ժամանակ , և ինչ որ կուղես
կուտամ : Բանաստեղծն ալ խոստացաւ ,
թէ խիստ ըսւ այսչափ տարվան մէջ կրնամ
սորվեցընել բան մը չէ • Թէ որ չի սորվի՛ բռ
ըր կեանքիս մէջի ըրած վաստակս քեզի կու
տամ : Այս գաշինքիս համար շատ մարդիկ
զինքը մեղադրեցին , թէ անանկ բան մը վրան
առաւ որ անկարելի է : Պատասխանեց բա
նաստեղծը թէ ո՛վ յիմարներ , տասը տար
վան մէջ կամ իշխանը կամ էջը և կամ էս
կը մեռնիմ :

Խրատ է անոնց որ աշխարհիս անդաւոր Բա
ներուն վրա հոգի ինչ քաշէն • Էի մահը շատ ինչ
հասնի ամեն Բան ինչ Երեւոյնէ : Հոգ քստեօղ մար
դուն ոսկորները ինչ ցամփին , ինչէ Իմաստունը :

Արթուն խորագէտ դիտող վախճանին
Ծաղրէ զխորհուրդ յիմար իշխանին •
Զի գիտունը միայն զներկայն ունին ,
Իսկ յիմարը զգարս խոստանան անձին :
Ունայն վաղանցուկ զինչ քան զմարմին ,
Ում կից են արկածք մանգաղ օրհասին •
՚Ի թարթեղական հասունէ նմին ,
Վէրջ տայ խորհրդոց նանրախոտն աւանդին :

ԽՈՅ ԵՒ ՅՈՒԼ

Հսկարտ յիմարն վատահ յանձին
Գայ ՚ի սպայքար ընդ հզորին :

Յիմար մարտիկ շէրէնս միայն
Մէծ ինչ իմարտէն , ծիծառ իւլան :

մՃ . Սէկ սրու ոչխար մը խիստ զորաւոր
և մեծ ըլլալով ոչխարներուն մէջ՝ միշտ կը
կուէր անոնց հետ , և ամենուն յաղթող էր •
որ այնչափ ամբարտաւան եղաւ , մինչև յան
գըգնեցաւ ցուլին հետ ալ կուլու • բայց եր
բոր իրարու գէմ էլան՝ ցուլը անանկ սաստիկ
զարկաւ ոչխարին , որ գլուխը ճղմելով եղ
ջներները թափեց գետինը ձգեց : Ուստի

Մեռնելու ատենը կրակը ոչխարը հառաչել-
լով. ո՞վ թշուառականիս, այս ի՞նչ անխելք
հսպարտութի էր ըրածս, որ համարձակեցայ
կռուել ցուլին հետ. որովհետև բնութիւն
անանկ քաջ է ըրեր զայն, որ մէկը չի հաս-
նիր իրեն :

Ո՛վ որ իբձե մեծին հեփ փոռալէ փոռէ մեծապէս
իւր շնասի, եւ ամենուս ծառը իւրւայ : Գիտաւնի
ճը հարցոցին թէ ո՞վ է լալու արժանի, ան ալ պա-
րասխան քըսաս՝ թէ լախը լի գիտցող ճարտը :

Զրախոհ յիմարք վստահեալ յանձին
Եղջիւր ամբառնան ընդդէմ՝ հզօրին,
Անդէն զինաթափ ձգեալ ՚ի գետին,
Փորձեն ՚ի մնաս զոյժ ատոյանին :
Մի՛ բերիլ կագէլ ընդ վեհագունին,
Մի՛ ընդ իշխանաց և գիտնականին .
Զի նոցին հարուածք մնասեն ուժգին,
Զգեն յայն փորեալ խորխորատ խորին :

ԱՂՈՒԻՏՍ ԵՒ ՇՈՒՆ

Գովեստ ոմանց մնասէ ուժգին
Քան զպարսաւ չարախօսին :

Գովեստ Կայ որ մեծ դէն փոքայ,
Կայ պարսաս որ շնաս լի քայ :

միշտ . **Շ**ուն մը աղուէսին ետեէն ընկեր կը
հալածէր որ բռնէ . աղուէսը տեսաւ թէ
ազատու՛ չունի՛ կանչեց շանը. ո՞վ չուն, ի՞նչ
ես ընկեր ետեէս, իմ մարմինս միս չունի
որ ուտես . ահա՛ անգին գէր նապաստակ մը
կայ, վազէ՛ ետեէն, որուն մարմինը իմինէս
չատ լաւ է : Շունը տեսաւ նապաստակն, ու
վազեց ետեէն . բայց չի կրցաւ հասնիլ, մինչև
փախաւ ազատեցաւ ձեռքէն : Քանի մը օրէն
եաւ նապաստակը երբոր տեսաւ աղուէսը,
սկսաւ մեղադրել թէ ինչո՞ւ համար զինքը
գովեց շանը : Պատասխանեց աղուէսը . թէ
որ արհամարհէի գրեզ ի՞նչ պիտի ըսէիր, որ
ազէկ ըսէլուս համար կը տրաքնջաս : Անաւ
ըսաւ թէ ալ աղէկ էր զիս վար զարնէիր,
քան թէ ասանկ չարութիւն գովէիր :

Խորամանկ՝ ճարտը սոսք գովասանում է ա-
նոյշ լեզուով իւր ճարնէ ճարտը . ոսոքի չար ան-
գամ գովեստը նախադիմէն աւելի շնաս իւր բերէ :

Այս գործ է մասնիչ սուտ բարեկամին ,
 Որ ատէ զընկերն յիւր վատ ներքողին .
 Քաղցր գեղջէղեալ զձայն մահաբերին
 Մասնէ զայն հնարիւք ժանեաց օրհասին :
 Են և անձնասէրք որ 'ի շահ անձին
 Ոչ խղճեն զրիկէ բարիս օտարին .
 Յորինչ վաստակին զօրինչ և խօսին ,
 Ձամենայն յուրեանց շքեն 'ի բարին :

ՇԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՌՆ

Ձի՛նչ զօրաւոր քան ըզկաշառ ,
 Որ շատ գործոց լինի պատճառ :

Կաշառքն այնպէ՛ զօրաւոր է ,
 Որ աշխարհի՛ն Բանը խաւրէ :

մղք . Պէղացի մը կերթար միշտ իշխանին ,
 որ իր խնդիրքը կատարէ . Բայց իշխանը ամեն
 անգամ որ կը տեսնէր զայն , չի տեսնելու
 զարնելով ուրիշ բանի հետ կը ըսար . ոչ զի-
 մացը հանել կուտար , և ոչ խօսքը մտիկ կը-
 նէր . սնանկ որ յուսահատեցաւ խեղճը : Օր
 մը խեղք ըրաւ , առաւ հետը մէկ գէր և փա-
 փուռ կ գառ մը կանուխ գնաց իշխանին . եր-
 բոր դռանը մօտեցաւ՝ ձայն հանել տըւաւ
 դառին . ծառաները այս ձայնս լրածնուն
 պէս մէկէն տարին գեղացին իշխանին . քով ,
 որ խօսեցաւ հետը ինչ որ պէտք էր խօսիլ
 և խնդիրքը կատարէ : Ան ատենը գեղացին

գարձաւ դառին ըսաց , Թէ շատ մեծապէս
 շնորհակալ եմք զի , սիրելի դառնուկս , որ
 զիս արժանի ըրիր այս բաղձալի խօսակցու-
 թեանս :

Խրատ է անոնց , որ կաշառքով ինչ փոքրան , և
 անիրաւ Բան լինեն . վասն զի կաշառքին քեանք
 Բանը մէկը չի ինտր քեանէ . Բայց արդար դա-
 րաւորը միշտ պէտք է ճշմարտութեան հետեւի :

Տէս զխոր գաղտնէ զկուրծս իշխանին
 Ապիկար մտնունը ձայնի կաշառին .
 Որով անիրաւ դատաւորք լինին
 Եւ ոչ զօրու թի՛ք ճշմարիտ փաստին :
 Այս ձայն խանդարէ զկարգ օրէնքդրին ,
 Փոխարիկ զուսն ի տիպ ճշմարտին .
 Փոխէ զլեզու և սիրտ գատողին ,
 Քաջ հանդիսանայ յայն հանդէս դատին :

ԾԵՐ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿ

Թէ ոչ յորդորն ազգէ խեռին ,
 Ուղղեացէ զայն հարուած դանին :

Թէ խրապը օգոտս լընէ ,
 Գառաւանը լաւ ինչ շքիլէ :

մղք . Երբեմն ծեր մը տեսաւ մէկ մանուկ
 աղայ մը , որ պարտեղը մտեր պտուղ կը գող-

նար . սկսաւ անոյշ խօսքերով խրատ տալ , որ
այն չարութիւնը չընէ երթայ անկէ . խի մա-
նուկը ծաղը ընելով մտիկ չէր ընէր խօսքին :
Ուստի տեսաւ ծերն որ խօսքը փուճ եղաւ ,
սկսաւ ինքիրեն ըսել թէ ես կարծէի , որ
մարդուս զօրութիւնը խօսքին և ուժին վրաս
կը կայանայ . ահա խօսքս զօրութիւն մը չու-
նեցաւ , նայինք ուժն ունի՞ զօրութիւն : Զայս
ըսելով քարեր ժողկեց կը նետէր մանկանը
վրա . նայիս մանուկը շուտ մը ծառէն ինջաւ
վախաւ : Եւ այսպէս խօսքին չի տեսած բա-
նը ուժը տեսաւ . մինչև զարմանալով կըսէր
ծերը , թէ ինչու պէտք եղաւ խմբորձ խրատս՝
երբոր տկար ձեռքին ուժը անկէ աւելի բան
տեսաւ :

Խրատ է մանխանց , որ ծերոց խօսքը բաւ պա-
հէն . որնոք ժողով ըլլալով ժողով քան լին խօսիչ ,
չաք հարխար խրատ և խորհորդ ինքսան :
Հարցողին թէ աշխարհքիս որ բանը ծանրագին
է . լճիտ եղաւ թէ խելացի և ժողով ծերուն
խրատները :

Ահա բոյս բարուց խեղ պատանեկին ,
Զոր ոչինչ չարժէ ձայն խոհականին .
Միակ բռնութիւն ուղղէ զայնպիսին ,
Զընկենուց վեղեռն աւանդ զբարին :
Արդ մի՛ հետեւիր դու ստահակին
Անլսող ելով ձայնի ազդողին .
Անբարեա՛ն սիրտ իբր ակունս անգին
Խրատ ծերունեաց և զառակ նոցին :

ՄԵՂՈՒ ԵՒ ՄԺԵՂ

Հետևեաց դու այն արուեստին ,
Որ քեզ այլոց յօգուտ կարգին :

Անտէ՛ Բան ի՞նչ սորվիւն ունի .
Որ քեզ այլոց շահ ի՞նչ բերէ :

մղո . Զմեղական մեջ մթեղը սիւժիտին է՛նչ գը-
նաց մեղունեքուն աղաչեց , որ իրեն տեղ և
կերակուր տան , խոստանալով անոնց , թէ
ձեր ձագերուն երաժշտութի կը սորվեցը-
նեմ : Պատասխան տրվին մեղուները թէ
չենք ուզեր , որ ձագերնիս այսպիսի արու-
եստ սորվին . այլ կուզենք անանկ բան սոր-
վին , որ կարենան ուրիշին կերակուր տալ
և աղքատուէ ազատել , ի՞նչ թէ երաժշտու-
թի գիտնալ որ բանի մը պիտուական չէ :

Օրինա՛ն է անոնց , որ միշտ օգտախոր բանի է
պեւ ըլլալով իրենց դասի ընդերուն անօգուտ բան
լին սորվեցընէր . որ յետոյ խեղճ լին ըլլար , և
ուրիշին աւօգուտ փնտն ընէլ :

Քաջ նազաբանէ իմաստ առակիս ,
Յունկն նազելի մանկանց անմեղին .
Ուսիր վայելուչ , առէ , զպիտանիս ,
Լի՛ք զանօգտակարն քեզ և բոլորին :

Թէ կրթիս գիտե՛լ զանսկիտանս անձին ,
Ոչ լինիս գիտուն՝ այլ վարիչ հողմին .
Թէ ջանաս գիտե՛լ գիւտս օգտակարին ,
Յայնժամ քեզ խնաստք բարեւոյ հանճարին :

ՄԱՐԴ ԵՒ ՕՁ

Թող զսպերախոն յարկած իւր չար ,
Ձի ոչ գիտէ ղեւր բարերար :

Ապերախիս օգնիչ ճշւար ,
Երբ երախիտ բան լի ճանչար :

միլ . () ք մը երբեմն քարին տակը մնացեր
երբոր կը ճզմուկէր , տեսաւ թէ անկէ մարդ
մը կանցնի , աղաչեց որ քարը վրայէն վերցընէ .
լով ղինքն աղատէ , և իրեն շատ մեծ սար
գեւնէր խոստացաւ : Մարդն ալ վերցուց
վրայէն քարն աղատեց օձը : Իսկ օձը խօսքէն
դարձաւ , ու բան մը չէր ուզէր անոր տալ ,
մինչև սկսան բարկանալով հակաճառու թի
ընէլ . անատենը վխլաճծով անկէ կասկիկը
կանցնէր , կանչեցին զայն իրենց մէջ դատաւ
ւոր գրին , որ այս վէճը կտրէ : Պատասխան
սըւաւ կասկիկը , թէ ես լաւ դատաստան
չեմ կրնար կարել , մինչև որ չի տեսնեմ թէ
կնչպէս քարին տակը սխմուլած էր օձը . այս
խօսքովս սարտաւորեց օձն որ կենայ , և
մարդը դրաւ քարը վրան : Գարձաւ կասկիկն
ըսաց , թէ ահա այս է ուղիղ դատաստան ,

որ դուն քարին տակը այսպէս մնալով սատ
կիս :

Ապերախիս օգնիչը շար անգամ ճարքը քառաւ
պանտի մէջ իւր յիգէ , և անօգնական իւր իրար շնորհ
նէ : Շար մեծամեծ ճարքիկ ապերախիս ճարքիանց
հանդիպելով օգնական բան մը լըբած աւխարհիկ
եւած էն , որ շար բան իրնային ընէլ :

Այսպէս սպերախտք գործով խաւարին
Գիտագրեն կամաց բարերար անձին .
Մերժեն զնպաստ , որ սարտ էր նոցին ,
Պատրաստեն անձանց կորուստ ցաւագին :
Ուսիր ճանաչել զգործ բարերարին ,
Որ քեզ ՚ի նպաստ բերի ինդագին .
Ձի գործ դժնդակ է դժնեայ օձին
Մերժել զբարերար մաշիլ առ վշտին :

ԻՇ

Ազքատք մնան յաջող երկց ,
Այլ կեանք նոցա միշտ ցաւալից :

Աշտապն որևաք հանգիլի ջանայ ,
Հանգիլսն իրմէն հեռու կերևայ :

Ճղիլ .] Եր ձմեռվան մէջ սաստիկ կը վշտաւ
նար ցրտէն , և մինակ յարդ սաման կուտէր ,
ուրիշ բան չէր գտնէր ուտելու . և այս պատ

Ճառաւ կը ցանկար գարնան, որ ցրտէն աւ-
զատի և խոտ դանկ ուտելու : Գարուն որ
եկաւ սարտաւորեցաւ բրուտին կաւը տա-
նել ժուռը, որ կաւէ ամաններ շինեն : սօ՛,
կըսէր, երանի թէ ամառ դար, որ քիչ մը
հանգչէի : Ամառն ալ եկաւ, սպարտաւորե-
ցաւ ցորեն և սլաուդ կրէլ : Ան ատենը ինքի-
րեն ըսաւ, թէ ինձի շատ լաւ է ձմեռն որ
տեքս ցրտէն չի կրնար աշխատել, ևս ալ քիչ
մը կը հանգչիմ :

Աղփայն ու Բանօրը պէտք է Բուր Գարնի
աշխատիլ, և իբնց Բեռը համբերութի պանիլ-
վան զի համբերութի Բեռը ին ինքնայն, և
անհամբերութի Բեռը ին Ժամերայն :

Աղքատը գործաւորը միշտ գործէլ հարկին,
Ո՛չ անգործ մնալ յաջողակ բաղդին .
Քանզի վաստակիլ կը բեալ է նոցին,
Ժրանալ քաջիկ ՚ի բոլոր սարին :
Եթէ վաժապես անգործ վիճակին,
Ջանք քո և վաստակ քեզ ծանրաբեռնին .
Զի ժիլք նաև հեղց տանիլ հարկագրին,
Կա թեթև տանի և սա ծանրագրին :

ԳՐՈՍ ԵՒ ԿՐԻԱՅ

Լաւ է փոխել զտունն յայլ տեղի,
Քան մերձ ունիլ չար գրացի :

Լաւ է քան քեզ ի գէլ երբու,
Քան գէլին հեք մէկ քեզ ի նալ :

մղի . Երբեմն Գրոս կամեցաւ ամմէն կեն-
դանիներուն ինզիրքը կատարելու աւախ ամ
մէնքն եկան իրենց ինզիրքը յայտնեցին . կը-
րկայն ալ եկաւ կաղաւքը, որ տունը իր վը-
րան դնէ, որպէս զի ուր որ երթայ չէտը
տանի : Ինչո՞ւ համար, ըսաւ Գրոս, կուզես
այդ բեռը հեռոք տանել : Անալ ըսաց, թէ
շատ լաւ է իմ հետս տանիլ այս բեռը, քան
թէ չար գրացին որ ունենամ չի կրնամ տե-
ղէս շարժիլ, և ամմէն որ անոր նեղութիը
քաշելով կծու խօսքը լսել :

Չար գրացիէն և լար ընկերէն պէտք է հե-
ռու քախիլ . վան զի որտե՞ր Բարեխոսութի ը-
նես, իմ ինչ պարտախոս քան, այնչա՞ր ին լա-
րանայ անգրամբ :

Անգրամ ընկեր և չար գրացին
Լքանն զսիրտ թողուլ տուն տեղին .
Սինչ բառնալ զտուն թեթև դատեցին
Քան կալ կենակցիլ ընդ անգրամին :

Փախիր յայնպիսեաց, թէ քեզ մերձեացին,
Մի պատասխաներ բանից բանապիտեւն.
Կագ. և թշնամանք են բերկրանք նոցին,
Զրկել զմերձաւորն հանճար համարին :

ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ ԻՒՐ

Միտ դիր ծերոց ուսիր զինաստ,
Եւ մի ընիր անմիտ գրաստ :

Թէ որ ծերոց ւտզ ըլլաս,
Խելաւ գիտան մարդ ճ ի ըլլաս :

միլք. Մէկ խելացի ծեր մը միշտ կըխրաաէր
որդին, որ ժամանակը փուճ չի ծախէ, ուս
ման միայր գնէ ու բան սորվի, և աստաւոր
չար սովորութիւնները վար գնէ : Բարի ծերը
գիշեր ցորեկ կըջանար միտքը խօթել, թէ
ի՞նչպէս աղնիւ և գեղեցիկ է առաքինուելը,
և քանի՞ զգուշել գէշ բան է մորութիւնը :
Պատասխան տրուաւ որդին լրբութեամբ. կաղա
չեմ, հայրիկ, շատ երկան մընէր. մտածէ թէ
ես որ այնչափ քարողններէ յորդորանք լը
սեր եմ առաքինի ըլլալու համար, և մտիկ
չեմ ըրած, գուշ որ քարողիչ չես ի՞նչպէս
պիտի մտիկ ընեմ խօսքիդ :

Տգէտ և ախաասոր մարդիկ խելացիներուն
խրատը Բանի գեղ ընն գնէր. որովհետեւ իրենց

լար մտաւե՛լը գնէ՛ ի. բայց օր ին-գոյս որ շատ ի՛ն
ղջճան, և ի՛ն փնտրուին այն խրատներն ու ընն
իրնար գըպնէլ : Ո՛ւ որ իր ծնօղւոյն խնարգէ՛ լայսը
ի՛ն մարի, և ալք ի՛ն խաւարի. ի՛նսէ Աւան :

Այսպէս վայրենամիտ բարը ստահակին,
Որ զինաստ ծերոց կոխէ առ ոտին.
Գետութիւնը խրատը բարոյականին,
Կերհակ են աստից ներհակ և վատին :
Թէ անուս են միտք դատմունքը խաւարին,
Չեն մարդոյ դատմունքը այլ բան անբանին.
Զի այր անխրատ ի սպառկէր շրջի,
Մարդ անբանական անբան ի բանին :

ՀՈՎԻՒ ԵՒ ՇՈՒՆ

Ծանր են զրկանք բարեկամին,
Կան մեծ չարիք դառն ոտիսին :

Շատ գարշելի ապերախ է,
Բարեբախտ որ լար ի՛նսէ :

միլք. Տովիւր ոչխարներն իր շանը յանձ
նեց, որ հոգ տանելով նայի զանոնք. և շատ
առատ կրկերակերէր շունն որ լաւ հոգայ. խակ
չունը ամեն օր մէյմիկ ոչխար կը պատուէր
կուտէր : Երբոր խնցաւ տէրը բունեց շու
նը կապեց որ մեռցնէ, շունը ոտքն ընկաւ
կաղաչէր. տէր իմ կըտէր՝ զին մի սպաններ.
որովհետեւ քեզն ընտանի ծառայ եմ : Պաւ

տախտան տըւաւ տէրը, թէ ևս առաւել մա-
հապարտ էս դուն, որ ինձի ընտանի ըլլա-
լով հաւատացիք քեզի ու ասանկ անիրաւու-
թի ըրիր ինձի. զայս ըսելով զարկաւ մեա-
յուց :

Աւելի արժանի էն պապուհասի անոնք, որ ի-
րենց քարեկամին լարումի իննեն. հասարարիմ ին
յեանան, և անհասարարիմէն շաք գէշումիան
իննեն :

Քանի անիրաւ գործ դաւաճանին,
Ձընկեր բարեկամ թշնամանողին .
Որով և կրէ զարժանիս անձին,
Գառն տանջանաց պատուհաս կրկին :
Ձիննչ գժնդակ կիրք սրտի նենդողին,
Ատէլ և ատիլ նման գաղանին .
Ձընկերսիրութի մերժեալ է ինքնին,
Որ միակ զարդ է բուն բանականին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ԿԱՊԻԿ

Չէք ինչ խոտան յէից կարգին,
Որ ՚ի պիտոյս ինչ ոչ կարգին :

Ա՛՛՛ն Բանէն օգոստիս իննէ,
Բանը իննէսու գործածէն է :

Յ. Առիւծը չորքոտանիներուն թագաւոր
ըլլալով բոլորը գլխուն ժողկեց պատերազմ
ելաւ թռչուններուն դէմ. ուստի բանակ
օրդու կազմելով բոլոր կենդանիները կար-
գի գրաւ թշնամիներուն դէմ որ պատերազ-
մի : Բայց կասկիը նայեցաւ, որ էշն ու նա-
պատտակը այն կարգին մէջն են, հարցուց
առիւծին թէ ասոնք հոս ինչու են կեցեր,
ասանկ վախկոտները կրնան պատերազմ ը-
նէլ : Ան ալ պատասխան արւաւ, թէ էշը
զուարով փողահար Բոսմէն Բաճի կըլլայ, որ
մէկալնոնք ծեծկըվին. իսկ նապատակն ալ
արագ փախչելովը տուրհանդակ Բաճուր կըլ-
լայ, խօսք տանի կը բերէ :

Աւխարհիս մէն անպէս բան ճընէ սպէշ-
ծած. ամէն բան պիտաւիան է երբոր պէնն էյ.
նի, և իննէսու գործածէն է :

Չքնաղ են ծնունդ մօր նախասուսին,
Չքնաղ ՚ի գործ ինչ կարգեալք ըլլալակին.

Ամենայն էակք 'ի գործ տիրանին ,
 Քաջ հանդիսանան երբ 'ի հարկ բերին :
 Մի ինչ արհամարհ դատիր և չնչին ,
 Չի ճիք ինչ անպէտ 'ի գործս արարչին .
 Թէ ուշիմ մտօք կռես զնեբբին ,
 Չմայլիս ընդ գործ սնցնիւր էակին :

ԲԱՐԵԿԱՄԻՐ

Քեզ բարեկամ լիցի անգին ,
 Որ ցանգ կցորդ կայքսդ անձին :
 Այն բարեխաժ Կեռի ընդրէ ,
 Որ Բէ Ինիս Կեռի Բուէ :

յո . Սէկ մեծատուն մը առատտիրտ ըլլալով միշտ իր բարեկամներուն հարկիք կը ներ . որոնք գիշեր ցորեկ քովէն չեն պակտեր , և մեծ պատուով կը բարեկէին զինքը : Օր մը կամեցաւ փորձել այս բարեկամները թէ արդեօք պէտք եղած պատեն կը հասնին օգնութի իրեն հարկաւորութեանը . ուստի ձևացուց թէ հակառակութի ունի թշնամիներուն հետ , որ զինքը պիտի սպաննեն . ազաչեց բարեկամներուն որ այս նեղութեան մէջ իրեն օգնեն : Տեսաւ որ երկու բարեկամէն 'ի զատ մէկը չեկաւ , անալ մինակ այս երկուսը բարեկամ սրահեց իրեն , մեկաւ ընդ բոլոր վաւրեաց :

Ճշմարիտ բարեխաժ և սոսք բարեխաժ յաւորբոսնէ մէջ ինչ յայտնելին . խիստ դժուար ինչ փոխելի ճշմարիտ բարեխաժ . անոր համար մշտ ցանխալէ է : Աւերաստոր Բագասորէն հարցոյն Բէ ո՞ր է փոխիչ . անալ բարեխաժէր յեոսոյ :

Ընտրեալ 'ի բերուց անգիւտ մտերիմի
 Ի կեանս և 'ի մահ կայ ընդ մտերմին .
 Չոր ընդ գանձս երկրի 'ի կշիռ եղին ,
 Ծանրեաց 'ի կշիռ յարգ բարեկամին :
 Թէ տիրես գանձուց և հանրաց երկրին ,
 Չունիս բարեկամ՝ քեզ հաւատարիմ .
 Չարժեն և ոչինչ այն հանք այն ոսկին ,
 Որ գան և գնան ըստ բերման բաղբին :

ԱՐՏԱԼԱՐ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄԻՐ

Չոր ինչ կարես գործել անձամբ ,
 Բարեկամաց մի՛ յանձներ զայն :
 Գործէ՛ որ լա՛ր յեռե՛ր Իսպայ ,
 Չի՛ ուրիշէն Կեռ շահ լի՛ Իայ :

յո . Հարեղատագըր կամ աղտուտ թռչուներ բուն շիներ էր արտի մը մէջ . օր մը կերակուր բերելու գնաց ձագերուն , պատուէրեց անոնց որ ինչ լուն իրեն պատմին : Քիչ մ'անցաւ արտին տէրն եկաւ նայեցաւ որ ցորենը հասած է , ըսաց իր զակկին՝ թէ

առաւօտուն կանուխ երթայ բարեկամները
 կանչէ, որ գան միասեղ հնձեն : Երբոր դարձաւ
 թուշուշը՝ վրան թափեցան ձագերն
 աղաչեցին, որ զերենք անկէ հանէ : Վասն զի
 բարեկամները վաղը պիտի գան հնձեն ցու-
 բենը : Իսկ մայրը սիրտ կուտար ձագերուն
 թէ մի վախնաք, եթէ արտավարը բարեկամ
 ներուն յանձնեց՝ վաղը չի հնձըլիր ցորենը,
 հանգիստ կեցիք : Արտուար մեկալ օրը նո-
 բէն գնաց կերակուր բերելու . ձագերը նայ-
 եցան, որ արտին տէրն եկաւ շատ սպասեց,
 եկող մը չեղաւ . ուստի ըսաւ որդուն թէ
 երթայ աղբակամներուն և գրացկներուն
 ըսէ, որ վաղը գան կտրեն : Չայս էրբ ըսե-
 ցին ձագերը վախնալով մօբերնուն պատմե-
 ցին . ան ալ մի վախնաք ըսաց բան չի կայ :
 Այն օրն ալ տէրն եկաւ սպասեց՝ մարդ մը
 չեկաւ . ապա ըսաւ որդուն թէ ահա ամեն-
 քը մեզ խաբեցին չեկան . ուրեմն վաղը կա-
 նուխ մէյմէկ մանդաղ առնենք մենք գանք
 հնձենք ցորենը : Չայս որ ըսեց թուշուշը ա-
 ուաւ ձագերը վախաւ՝ ըսելով թէ հիմա
 կաւտամ, որ կը հնձըվի ցորենը . վասն զի
 գործքն իրենց մնաց :

Առախս ին իրաբէ, Բէ այն Բանն որ մեր յեռ-
 չէն իռգայ, պէտք է ուրիշի ցանձնել. վն զի
 օրաբէն շահ էի իայ, ամեն ճարդ իր շահը ինձայի :

Այսչափ են խնամք սերտ բարեկամաց,
 Որ անգործ թողուն զբործ մտերմաց .
 Այժմեն բարեկամք ինդրեն շահ անձանց,
 Ոչ որ մտադրէ յօղուտ ընկերաց :

Վայ որ ապաստան լինի մտերմաց,
 Չոր անձամբ կարէ՝ թողու օտարաց .
 Օտարք վաստակին միայն առ ինքեանց,
 Մի ակնկալքի շահ յայլոց ձեռաց :

ԱՊՈՂՈՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻ

Արդ մի փորձեր զայր գիտնական,
 Մի ծաղրեցայն իբրև անբան :

Հասարթի Բան ըլլաւ իրենս,
 Բեւ գիտնոյ Բով ծառն ինձնս :

յԻ. Մէկ չարամիտ պատանի մը գնաց Դե-
 ղոս կղզին Ապողոն (չածին) կուտուշը, և
 փորձելու համար թուշուշն մը ձեռքն առաւ
 լաթին տակը պահէց, ու արձանին մօտե-
 ցաւ հարցուց, թէ ձեռքս որ ունիմ գիտցի
 չնչաւոր է թէ անշունչ : Միայք դբաւ որ
 եթէ անշունչ ըսէ, թուշուշը ողջ պիտի գուրս
 հանէ . և թէ չնչաւոր ըսէ, մեկէն խղճէ ա-
 նանկ պիտի ցոյց տայ : Ապողոնին բուրմին
 կնիկը բանը հասկընալով պատասխան տը-
 ւաւ կուռքին բերնէն . թէ ինչպէս կամիս
 անանկ ըրէ . կուռքս ողջ հանէ, կուռքս մե-
 ուած, որովհետև անոր կեանքը բու ձեռքդ է :

Օրինակ է իմաստասիրուն, որ իրենց ինչևզ-
 վն իռւնն այ անգնէն իմաստասիրո՞րէն չափէն,

ու քործել, և երբեք իմաստունները արհամարհել. Բայց միջին խոյություն իջան :

Ահա վատ խորհուրդ թերահաւատին,
Որ փորձել ժպրհի զյոժ նախագիտին .
Անդէն խայտառակ լինի 'ի բանին,
Մերժի յիմաստնոց զերթ իմաստակին :
Մի լինիր քննիչ օրինականին,
Եւ մի անգոմներ զօժեալս արարչին .
Չի դու չես կարգեալ դատաւոր նոցին,
'նա քեզ գատաւոր օրինոք վերին :

ԱՌԱՔԻՒՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՍԿԻ

Գանձ և ոսկի գործի չարին,
Դիմեն 'ի ձեռս զըկող ժանտին :

Գանձն ու ոսկին չարին իբրևան,
Որ չարութի գործի ընեսն :

յԴ . Առաքինութիւն երբեմն զարմանալով
կրտեր ոսկիներուն, թէ ինչո՞ւ համար առաւել
կուղէք չար մարդկանց ձեռքն երթալ,
քան թէ բարիներուն : Անոնք ալ սլառասլառ
խան աղւին թէ մեր աշխերաները վաշխ առնելով
զըկանք կընեն, սուտ տեղը կերդւրննան,
և այլ շատ անօրէն բաներ ընելով կը շահին
մեզ . իսկ քու աշխերաներդ ասոնց հակառակը
կընեն . անոր համար կը հարկադրինք
առաքինի բարեպաշտներէն փախ

չիլ և զըկող չարերուն ձեռքն երթալ : Առաքինութիւն
ալ ըսաւ, թէ որովհետև ասանկ է՝ ևս ալ աւելի
կուղեմ որ իմ աշխերաներս աղքատ ըլլան,
քան թէ փարթամ :

Ի՞նչպէս է անոնց որ շրջապատէն ինչպէս հարս
դանաւ. շաք աղէի է աշտար ընաւ, քան թէ
շրջա մեծապառն, վասն զի աշտարութիւն խան
նի, Բայց շրջապատէն ի շրջա յաւիտեանս յաւիտեանից :
Շաք աղէի է արտար աշտար, քան ուր
մեծապառն . ինչէ Սոռման :

Ընտրելի վնճակ գնացք աղքատին,
Անհոգ և անինչ զմայլող յանձին .
Չի ոչ մաշէ կեանս 'ի գիւտ դրամին,
Մաշէ զամենայն 'ի ստանալ բարին :
'նա կեանք անզբալ գոհար է անգին,
Մի վասներ դիւրաւ 'ի գիւտ կորուսչին .
Առ ինչ մթերել զայն գանձ փտելին,
Երբ մաշէ վասնն զփրտ և հոգին :

ԳԻՏՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ

Եթէ ինդրես խեղճ զուղուժն ,
Արդ նախ յանձին ինդրես զնոյն :

Թէ՛ Ինչե՛ս մէկն արտար ըլլայ ,
Առաջ նայէ՛ Գո՛ւ Գո՛ւր Ի՛նչ :

յէ . Երկրագործ մը մէկ հարուստի մը քով տարիներով կաշխատէր , երբոր ատենն եկաւ , որ քովէն ելլէ , ուղեց իր վարձքը : Ան ալ պատասխան տրուաւ թէ խիստ լաւ . բայց դուն ալ կերածիդ ստաիը տո՛ւր . վասն զի ինչ որ կաշխատէիր ես քեզի կրկինը կը կերցընէի , որ լաւ դատիս : Շատ վիճարանու թիւ ընէլէն ետեւ դատաւորին առջին ելան . երկրագործը կրսէր , թէ իրաւունք է որ մշակը եղած սեղն ուտէ , և իր վարձքէն ալ չի զրկուի . իսկ հարուստը կաշառքին ուժով դատաւորն իր կողմն ըրաւ , որ այսպէս վճիռ կտրեց . թէ որ կերածը աշխատանքէն քիչ է , թող պարտաւորի հարուստը հատուցանելու . իսկ թէ շատ է , ինչպէս կը վկայէր հարուստը , թէ՛ղ երկրագործը աշխատելով հատուցանէ : Զայս որ լսեց խեղճը գլխուն զարնելով կըսուար , թէ սրբարու թիւ չի կայ , խեղճմանեքը մեռաւ : Աոր սասնիկ լացը տեսաւ գիտուն մարդ մը , միև թարեւով ըսաց . ինչո՞ւ կըկանէս լալով .

խղճմտանքը չէ մեռած մի՛ լար . հասաւ բը ըրողին համբարձեր է . վն զի թէ որ մեռած ըլլար , գէթ մէկ ոսկորը կը մնար :

Արտարուժէն ե խեղճն մշտ Գժարագիտ է , մանաւանդ հիմա . Բեպէք ամենք ին ինքուտեն պայն ուրիշին Գո՛ւ , ե իրենց Գո՛ւ ամենեկն չեն ինքուտէր :

Գանի՛ պանծալի բան գիտնականին ,
Համարի զուղիղն յանուրեք վայրին .
Թէ գոյր ուզուժն լինէր 'ի նմին ,
Որ յայլս որոնէ յօտարաց անձին :
Զի՛ վայես յիմար զուղիղն ընդ խղճին ,
Որք 'ի վաղ դարուց անտեղի չըջին .
Կա զի չեն հեռի թէ կոչես յանձին ,
Անխիղճը միայն զայն յինքեանց մերժեցին :

ԾԵՐ ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

Վայ որ լար ինչ խորհի ծնողին ,
Որգիքն զնոյն առնեն նմին :

Ի՞նչ որ ընէս ծնողիդ Գէ՛մ ,
Գո՛ւ Գո՛ւսիդ ինչե՛ն Գո՛ւ Գէ՛մ :

յի . Սէկ անզգամ որդի մը իր ծեր հայրը սնէն գուբս կընէ . սն ալ կերթոյ հիւանդաւնոցը կը պառկի , երեսի վրա կը մնայ խեղ-

Ճուղ թիւ : Օր մը որդին անկէ կանցնէր կան-
 չեց ըսայ հայրը , թէ կաղաչեմ , որդի , ինձի
 ջուխտ մը կապերա +իւ՛ճ խրկէ իմ բաներէս ,
 որ վաստակովս գներ եմ : Որդին ալ մեղքը
 նարով արւաւ իր որդուն երկու կապերա՛
 խրկեց հօրը : Իսկ ծերը մէկն առաւ , մ-
 կաղը դրաւ որդուն խրկեց . և ըսաւ թո-
 ռանը թէ կուղեմ որ հայրդ լաւ պահէ այս
 մէկ կապերաը իրեն համար . վա՛ զի երբոր
 ինքն ալ հիւանդանոցը գայ իյնի՛ ինչպէս ես
 եմ եղեր , պէտք կըլլայ իրեն :

Օտաւի՛ մը ինչ որ ընէ էր ծնողացը , այն է՛
 գործէ , Բէ Բարի ըլլայ , և Բէ լար . վա՛յ այն դա-
 ւախին որ լար ընելով ծնողաց սիրտը ի՛նչ ցաւ-
 ու լարաւար ի՛նչ պապոսահասի : Սոյնապ ի՛նչ
 Բարի , Բէ պապոսահասի ծնողին , որ ջեբ
 ի՛նչ անգին պապոսահասի , իսկ վարդապետը՛ որ Բա-
 րի ի՛նչաց պապոսահասի է :

- Ո՛վ զկարդ անդու թ սիրտ ժանտ զաւակին ,
- Դառնանայ ընդդէմ իւրոյ ծնողին .
- Անտուն անտեղի առնէ ծերունին ,
- Որ ինքեան զբող բաշխեաց զտուն տեղին :
- Սակայն անյեղին օրէնք երկնային ,
- Անձին վերբերեն զոր գործեաց նմին .
- Թէ պատուասիրեաց հանդիպի պատուին ,
- Եւ թէ անարգեաց կրկին չըրէքկին :

ԾԵՐ ԵՒ ՄԱՀ

Զ ի՛նչ սոսկալի կիլը բռնական ,
 Բան զապաժոյժ երկիւղ մահառան :

Մահին գառն է դառն սահման ,
 Մինչ ծեբ պաշտն ի՛նչ սահմանին :

յի . () Օր մը մէկ ծեր մը փայտ կտրելու հա-
 մար լեռը կերթայ , և կարած փայտերը կա-
 պէ բեռ կըլինէ , որ երբ բարձրված կըբերէր
 քաղաքը , ճամբան երկայն ըլլալով խիստ կը
 հողմի . մինչև ալ չի գիմանար բեռը վար կը
 ձգէ , ու կըսկըսի մահը կանչել , որ իրեն
 հասնի : Կայիս յանկարծ մահն երեցաւ ի-
 յեն , և հարցուց թէ զիս ինչու համար կան-
 չեցիր : Պատասխանեց ծերը գողալով . անոր
 համար կանչեցի , որ դաս բեռս վրաս բար-
 ձընես :

Ո՛ր լա՛ թ թէ ինչու ինչ ըլլայ մարդ , և որ-
 լա՛ թ ծերունի լարաւորի , մահէն ի՛նչ գառն է ու
 ապրիլ ի՛նչու . վասն զի բեռունի լարաւար գառն
 լի է և հոգին մարմինէն դառնիլ . որ սոսկալի
 լի ծախ՛ մ՛ է և ամենաճշմարտի . Բայց պատասխան
 ի՛նչ իսբէ մարդը՛ հետոս դնելով մահը , որ մեղս
 մահիանացաց գող է ի՛նչ ըրնի :

Ո՛հ դժոխերես տեօղ օրհամին,
 Բուռն բռնաւոր զգայականին .
 Թշնամի կենաց հասանող թեւքին .
 Ատելի ծերոց մինչ 'ի շունչ վերջին :
 Մի գոչեր զմահ 'ի չար արկածին,
 Մի 'ի քէն եղէ յիշատակ նորին .
 Ձի մահ գիտացեալ չէ մահ այլ բաժին ,
 Մահ ոչ գիտացեալ մահ է չարածին :

ՄԱՏ ԵՒ ԾԵՐ

Բուռն և ազդու է ձայն մահուան ,
 Որ ցանդ հնչէ 'ի լուր մարդկան :

Մահն անդադար մեղձայն ի սրբայ ,
 Չէնք արևընար թէ ինչ լայն ի սոյ :

Եւ . Երբեմն մահն եկու յանկարծ ծե-
 րու մը վրա հոգին առնելու . ծերը կա-
 ղաղակեր ու կաղաչէր, որ քիչ մը ժամանակ
 տայ իրեն կտակ ընելու համար : Պատաւ
 խանեց մահը թէ չեմ կրնար քեզի ժամանակ
 տալ . որովհետեւ շատ անգամ քեզի խնայու-
 ցի, դուն ամենեկին կտակդ մտադ չի բերի :
 Երբ ինձի խնայուցիք ըսաց ծերը : Մահն
 ալ ըսաւ թէ երբոր ընկերներուդ հոգին ա-
 ուի, ինչո՞ւ մտադ չի բերի թէ օր մը ինձի
 ալ կուգայ . շատ անգամ մանուկներուն և
 կարիճներուն հոգին առի տեսար . շատ հեղ
 լտեցիր, որ զբացիմներդ վերուցի տարի .
 կը տեսնէիր որ ուժդ սրկսեր է, մարմինդ
 մաշէր գացեր է, և աշխարհք քեզի համար
 չ'ինցեր է, դուն աշխարհքին փակեր էիր .

Ես ասանկ բաներով գիշեր ցորեկ քեզի խնա-
 ցում կուտայի, դուն ամենեկին չէիր պատ-
 րաստվէր : Վեզի պէտք չէր որ անատենը
 մահդ մտածելով կարգաւորէիր բանդ, ու
 այս կետիս չի ձգէիր . ուրեմն ել եկն պա-
 տասխան տուր գործքերուդ :

Պէտք է միշտ արևուն և պարբարս ինչալ մա-
 հին գալստեանը, որ ամեն բոպէ մօք է մահաւ-
 նացաց . որ լա՛ի գալը սրոյք ճշմարիտ է, այն-
 լա՛ի ալ անգիտելի է գալուան ապենը : Երանի՛
 մարդուն, որ պարբարս գրեցվելով բարի մահուան
 արժանի իլըւայ, որ մի մայն վախճանն է մարդուս .
 որովհետեւ յաւիտենական վիճակին մէջ իլ ճպնէ,
 որ Ժայր ճով լուսի : Ահա այս յաւիտենական վի-
 ճալը իտապալաններն ալ բռնադապենց, որ խրապ-
 նելով և օրինակներով լանացին մարդի՛ յառաքի-
 նի ընել և անմահ . ինչպէս մէկն ալ ողորմելի Ե-
 ղոբուն էր, որուն խրապենըն էն բարեպաշտ, թէ-
 պէտք ինքը իտապաշտ : Այս անաւ մեր վախճանն .
 որ ի մեղանք խորի՛ աշխարհաբան առաքի՛ն
 պենել մեր մանկուանք և իմաստասէր . որպէս
 ղի բարի վարքով անընէն այս անցատր վիճախ,
 և երջանի՛ ըլլան :

Չարթիր 'ի քնոյ մարդ եղճանելի,
 Ահա աղգարարն 'ի դուռն մերձի .
 Չայնէ հանարաղ հրաժարիլ սասի,
 Գնալ յանկախձան և յանդարձ ուղի :
 Արթուն կայ ընդ ձայն գլեղ կոտողի,
 Չի մի սնապարտաս հասցէ գիւերի .
 Թէ լտե զձայնն յընկեր դրացի,
 Մերձ ծանիր զնա 'ի քէն ոչ հեռի :

Յ Լ Ե Կ

ՎԱՐՈՒՅ ԵԶՈՎԲՈՍԻ

ԳԼ. Ա.	Նանգամանք Եզովբոսի .	3
ԳԼ. Բ.	Զրպարտութի Եզովբոսի .	8
ԳԼ. Գ.	Հիւրասիրութիւն Եզովբոսի .	11
ԳԼ. Դ.	Վաճառումն Եզովբոսի .	13
ԳԼ. Ե.	Ճարտարմտութիւն Եզովբոսի .	17
ԳԼ. Զ.	Երկրորդ վաճառումն Եզովբոսի .	19
ԳԼ. Է.	Եզովբոս երթայ 'ի տուն .	25
ԳԼ. Ը.	Պատասխանատուութի Եզովբոսի .	28
ԳԼ. Թ.	Խորամանկութիւն Եզովբոսի .	31
ԳԼ. Ճ.	Վրէժինդրութիւն Եզովբոսի .	34
ԳԼ. ԺԱ.	Եզովբոս դարձուցանէ ըզախիկինն 'ի տուն .	38
ԳԼ. ՃԲ.	Սպաս Եզովբոսի .	39
ԳԼ. ՃԳ.	Երկրորդ սպաս Եզովբոսի .	41
ԳԼ. ՃԴ.	Հնարագիտութիւն Եզովբոսի .	42

ԳԼ. ՃԵ.	Խօսք Եզովբոսի ընդ Գատաւորին .	46
ԳԼ. ՃԶ.	Հանձար Եզովբոսի .	47
ԳԼ. ՃԷ.	Ասիրախառնի Քսանգոսի ընդդէմ Եզովբոսի .	51
ԳԼ. ՃԸ.	Փորձէ Եզովբոս զգիտնականս .	52
ԳԼ. ՃԹ.	Հնազխտութի Եզովբոսի .	54
ԳԼ. Ի.	Ազատութի Եզովբոսի .	57
ԳԼ. ԻԱ.	Եզովբոս հաշտեցուցանէ զԹագաւորն .	63
ԳԼ. ԻԲ.	Եզովբոս գրէ զառակս իւր .	65
ԳԼ. ԻԳ.	Եզովբոս որդեգրէ ինքեան զԵննս .	67
ԳԼ. ԻԴ.	Անյիշաւարու թիւ և խրատք Եզովբոսի .	70
ԳԼ. ԻԵ.	Եզովբոս կրթէ զձագս արւծուոյ .	72
ԳԼ. ԻԶ.	Իմաստութի Եզովբոսի .	76
ԳԼ. ԻԷ.	Եզովբոս գնայ 'ի Յոյնս, և 'ի Գեղոս .	80
ԳԼ. ԻԸ.	Մահ Եզովբոսի .	83

Յ Ա Ն Կ Ա Ռ Ա Կ Ա Ց

Ըստ Խորհրդի Արհամիտի:

Երեւ

Ագաճ Բաճակաբար և Անցաւոր .	295
Ագաճ և Նախանձող .	373
Ագաճ և Որդի Իւր .	467
Ագաճ հիւանդ .	473
Ագաճ դէսպան էւի .	488
Ագաւա գառիս և Արծիւ .	105
Ագաւա և Աղուէս .	107
Ագաւա և Ոչխար .	174
Ագաւա և Արծիւ .	191
Ագաւա ծարաւի .	242
Ագաւա և Թռչունք .	336
Աղբական և Փարթամ .	444
Ածխագործ շէօթ-բճի և Ներկարար .	254
Աղախին հաւայճի և Պառաւ .	305
Աղաւնի ինքեթիս և Ուրուր .	119
Աղաւնի և Բաղէ .	141
Աղաւնի և Մըջիւն .	208
Աղաւնի և Անթ .	433
Աղբիւր և Գետ .	351
Աղուէս Բիւթի և Ագաւա .	107
Աղուէս և Արծիւ .	109
Աղուէս և Արագիլի	130
Աղուէս և Կապիկ	137

Աղուէս և Գայլ .	143
Աղուէս և Խաղող .	147
Աղուէս և Կապիկ .	152
Աղուէս և Աքիս .	157
Աղուէս և Աքաղաղ .	183
Աղուէս և Կատու .	185
Աղուէս, Գայլ և Կապիկ .	197
Աղուէս և Մորենի .	198
Աղուէս և Առիւծ .	206
Աղուէս և Գորտ .	219
Աղուէս և Ընձառիւծ .	251
Աղուէս և Աքաղաղ .	263
Աղուէս և Կոկորդիլոս .	272
Աղուէս, Առիւծ և Արջ .	279
Աղուէս և Կինճ .	298
Աղուէս, Առիւծ և Էջ .	303
Աղուէս և Ձեռ Իւր .	318
Աղուէս և Երկրագործ .	333
Աղուէս և Նոխաղ .	385
Աղուէս և Գայլ .	389
Աղուէս և Առիւծ հիւանդ .	391
Աղուէս և Շուն .	439
Աղուէս և Աքաղաղ .	480
Աղուէս և Առիւծ .	483
Աղուէս և Շուն .	495
Աղբատ և Գող .	504
Այգեգործ պաշտէ և Որդեք Իւր .	320
Այգի և Եղջերու .	332
Այծ շէլի և Առիւծ .	241
Այծ և Հովիւ .	353
Այր անճեր .	268
Այր և Կին .	424
Անդղ սփառապ, Առիւծ և Կինճ .	346

Անդամք և Որովայն .	151
Անտառ շուքան և Փայտահաս .	146
Անցաւոր և Ագահ .	295
Անօթ երկաթի և Անօթ խեցեղէն , Գառ, պարթաւ .	226 433
Անօթ և Աղանի .	433
Ապողոն , Դիոս և Մոմոս .	315
Ապողոն և Պատանի .	511
Առաքինութի և Ոսկի .	512
Առիւծ ապան և Կենդանիք .	98
Առիւծ ծեր .	111
Առիւծ և Մուկն .	114
Առիւծ , Էշ և Աքաղաղ .	163
Առիւծ և Ուշ .	167
Առիւծ և Մարդ .	169
Առիւծ և Աղուէս .	206
Առիւծ և Այծ .	241
Առիւծ , Արջ և Աղուէս .	279
Առիւծ և Գորս .	287
Առիւծ , Աղուէս և Էշ .	303
Առիւծ և Որսորդք .	345
Առիւծ , Կինճ և Անդղ .	346
Առիւծ և Որսորդ .	370
Առիւծ և Ճանճ .	381
Առիւծ հիւանդ և Աղուէս .	391
Առիւծ և Յուլք .	394
Առիւծ և Գայլ .	410
Առիւծ և Յուլ .	469
Առիւծ և Աղուէս .	483
Առիւծ և Կապիկ .	507
Առնէտք և Կալնի .	449
Աստղաբաշխ .	280
Աստղաբաշխ մոդ. Քալէլ .	326

Արագիլ լէւիկ և Աղուէս .	150
Արագիլ և Հողագործ .	308
Արծիւ Գարշաւ և Ագաւաւ .	105
Արծիւ և Աղուէս .	109
Արծիւ և Ագաւաւ .	191
Արծիւ և Կրիայ .	215
Արծիւ և Բղէղ .	238
Արծիւ և Կապատակ .	248
Արծիւ նետահար .	343
Արծիւ և Կաշաղակ .	361
Արծիւ , Բաղէ և Յին .	405
Արծիւ և Սիրամարդ .	476
Արջ աշ, Առիւծ և Աղուէս .	279
Արջ և Մեղուք .	402
Արտավար լիճքճի և Հաւ .	194
Արտավար և Կարապ .	338
Արտավար և Բարեկամք .	509
Արտուա լալը Գաւաւ և Հաւորս .	467
Աւաղակ հեղձեալ .	261
Աւանակ և Դիոս .	285
Աքաղաղ Խօբօւ և Մարդարիս .	91
Աքաղաղ , Առիւծ և Էշ .	163
Աքաղաղ և Կաքաւ .	171
Աքաղաղ և Աղուէս .	183
Աքաղաղ և Հեղկահաս .	186
Աքաղաղ և Կատու .	193
Աքաղաղ և Աղուէս .	263
Աքաղաղ և Բաղէ .	291
Աքաղաղ և Գողք .	426
Աքաղաղ և Աղուէս .	480
Աքիս Իւլիճի և Աղուէս .	157
Բաղէ շահի և Աղանի .	141

Բաղէ և Աքաղաղ .	291
Բաղէք .	358
Բաղէ, Արծիւ և Յին .	405
Բաղդ և Երևասարդ .	324
Բաղդ և Երկրագործ .	416
Բանաստեղծ և Իշ .	492
Բարեկամք .	508
Բարեկամք և Արտավար .	509
Բղէղ քէօճէի և Արծիւ .	258
Բէշի մէկոյ գոնփոռ և Որսորդք .	292
Բժիշկ երկու և Հիւանդ .	252
Բժիշկ և Մեռելաթանդ .	282
Բժիշկ կարկասիչ էսի՛ճի .	299
Բժիշկ և Պառաւ .	460
Բժիշկ և Հիւանդ .	465
Բու պարտու և Թուչունք .	189
Բու և Չղջիկ .	413
Գայլ գորգ և Գառն .	92
Գայլ և Կռուկնի .	99
Գայլ և էգ խոզ .	121
Գայլ և Ուլ .	126
Գայլ և Կիսարձան .	152
Գայլ և Աղուէս .	143
Գայլք և Ոչխարք .	144
Գայլ և Շուն .	148
Գայլ և Փայտահատ .	160
Գայլ և Զորի .	177
Գայլ և Ոչնի .	182
Գայլ և Շունք .	190
Գայլ, Աղուէս և Կապիկ .	197
Գայլ և Վագր .	253
Գայլ և Շուն լտխտ դալիֆ .	258

Գայլ փոքր և Հովիւ .	312
Գայլք և Ոչխարք .	349
Գայլ և Ոչխար .	380
Գայլ և Աղուէս .	389
Գայլ և Առիւծ .	410
Գայլ և Ուլ .	425
Գայլ գառնաղդէստ .	452
Գայլ և Իշ .	481
Գայլ ծերացեալ .	484
Գայլ և Գառն .	485
Գառն հազիւ և Մարդ .	365
Գառն գորգ և Գայլ .	92
Գառն և Գայլ .	485
Գառն և Շինական .	496
Գառաղան քէնէնէի և Շուն .	221
Գեղջուկ և խոզ .	472
Գետ և Աղբիւր .	551
Գինէմը սարհօշ և Կին իւր .	412
Գինէրահաւ և Կռուզ .	428
Գիտուն և Ռամիկ .	571
Գիտուն և Երկրագործ .	514
Գող և Շուն .	120
Գող որդի և Մայրն .	209
Գող և Պատանի .	259
Գող և Աղքատ .	364
Գողք և Աքաղաղք .	426
Գորտ գորգաղէ և Մուկն .	94
Գորտք թագաւոր խնդրեն .	117
Գորտ և Կով .	159
Գորտ և Աղուէս .	219
Գորտք .	276
Գորտ և Առիւծ .	287
Գորտք և Կապաստակք .	406

Գորսք երկու .	419
Գորսք և էշ .	450
Գորսք և Կրիայ .	448
Էդգմենի գաղափ և Չիլմենի .	455
Դիտս և Ուղտ .	222
Դիտս և Կենդանիք .	250
Դիտս և Աւանակ .	285
Դիտս, Ապողոն և Մոնոս .	515
Դիտս և Մարդիկ .	328
Գիտս և Կրիայ .	350
Գիտս և Կասիկ .	457
Գիտս և Կրիայ .	505
Դլբին Էօնուղ և Դոն .	281
Դլբին և Կասիկ .	511
Դոն Էսլանուս և Դլբին .	281
Եզն Էօփուղ և Երկրագործ .	247
Եզնիք և Լուծ .	261
Եզն և Կով .	517
Եզնիք և Եղջերու .	400
Եզնավար և Եզնիք .	487
Եզնին լած և Մորենի .	255
Եզնիքն գափշ և Կանի .	176
Եզն Էնիի որ նկատէ զինքն 'ի ջրի .	155
Եզն և ձագ իւր .	297
Եղջերու Էնիի և Ոջխար .	95
Եղջերու և Այգի .	552
Եղջերու և Եզնիք .	400
Եղջերու .	408
Եղջերուի պուղայ գուշու և Հաւորս .	447
Երեսասարդ և Բաղդ .	524
Երկրագործ Էփրճի և Օձ .	101

Երկրագործ և Օձ .	128
Երկրագործ և Եզն .	247
Երկրագործ և Շունք իւր .	502
Երկրագործ և Աղուէս .	555
Երկրագործ և Բաղդ .	416
Երկրագործ և Գխուռն .	514
Զխուռր և Ձի .	451
Էշ և Խոզ .	102
Էշ և փոքրիկ Շուն .	112
Էշ և Ձի .	155
Էշ, Առիւծ և Աքաղաղ .	165
Էշ Տիւանդ .	164
Էշ և Տէր իւր .	218
Էշ և Երկու մարդիկ .	257
Էշ, Առիւծ և Աղուէս .	505
Էշ և Ձի .	506
Էշ բեռնաբարձ .	541
Էշ կուսբարձ .	548
Էշ և Ձի .	599
Էշ և Յիւ .	429
Էշ և Գրոսք .	450
Էշ և Շուն .	477
Էշ և Շուն .	479
Էշ և Գայլ .	481
Էշ և Վարաղ .	491
Էշ և Բանաստեղծ .	492
Էշ .	501
Ընձառիւծ գափան և Աղուէս .	251
Ընկերք երկու .	224

Թնայմիք երկու .	277
ԹուԹակ քոսքոս քոսչոս և Կապիկ .	195
ԹուԹակ .	475
Թուչնորս քոսչապ և Օձ .	283
Թուչունք և Ծիծառն .	115
Թուչունք և Չղջիկան .	140
Թուչունք և Բու .	189
Թուչունք և Ագուս .	336
Թուչունք և Ուրուր .	387

Իշամեղուք եւէ՛ք սաբուք և Կաքաւք . 463

Լարականք .	434
Լեառն յերկունս .	397
Լու քիքիք և Մարդ .	170
Լուծ պոյսանքաբաք և Եղևնք .	262
Լուսինեակ պիւլպիւլ և Ուրուր .	265

Խաղախորդ Բապագ և Ոստիկան .	356
Խաղող Իւրիւմ և Աղուէս .	147
Խաչախառ լաղանօղ և Չաք Իւր .	216
Խաբաոց քէօքքիք և Օձ .	156
Խաբաոց և Կատու .	415
Խեցդեախն ըսքաքօղ և Օձ .	409
Խոզ քոսնաւ և Իշ .	102
Խոզ էդ և Գայլ .	121
Խոզ և Գեղջուկ .	472
Խոզ և Իշ .	479
Խոչարար աշէլ և Շուն .	403
Խոյ քօլ և Յուլ .	493

Ծաղիկք և Վարդ . 265

Ծառայ և Շուն .	454
Ծեր ամուսնացեալ .	368
Ծեր և Մանուկ .	497
Ծեր հար և Որդի .	515
Ծեր և Մահ .	517
Ծեր և Մահ .	518
Ծիծառն քոսչանիք և Թուչունք .	115
Ծիծառն և Պատանի .	325
Ծիծառն և Հաւ .	431
Ծիծառն և Սարդ .	459
Ծով և Վաճառական .	289
Ծով և Չինկուլ .	422

Կաղնի քէլ և Եղևն .	176
Կաղնի և Առնէտք .	449
Կաչաղակ սաքալան և Սիրամարդ .	159
Կաչաղակ և Սիրամարդ .	303
Կաչաղակ և Արծիւ .	361
Կապիկ Տոյսան և Աղուէս .	157
Կապիկ և Աղուէս .	152
Կապիկ և ԹուԹակ .	195
Կապիկ , Գայլ և Աղուէս .	197
Կապիկ և Չաք Իւր .	260
Կապիկ և Գլջիկ .	311
Կապիկ և Կատու .	392
Կապիկ և Գիւս .	457
Կապիկ և Առիւծ .	507
Կառք աբապ և Ճանճ .	134
Կատու քէքիք և Մկունք .	166
Կատու և Աղուէս .	185
Կատու և Աբաղաղ .	193
Կատու և Հաւ .	336
Կատու և Կապիկ .	392

Կատու և Խարտոց .	415
Կարասյ Ռոյ քաղաք և Կառուկնն .	266
Կարասյ և Արտավար .	338
Կարին՝ քաղաք և Մանուկ .	468
Կարբու քաղաք և Ա.բաղաղ .	171
Կաբու և Կապաստակ .	367
Կաբու և Իշմելուք .	463
Կենդանիք և Արիւծ .	98
Կենդանիք և Գիտու .	230
Կին և Ոչխար .	352
Կին և Մահ .	363
Կանայք Էրկու և Մարդ .	201
Կին և Այլ .	424
Կին՝ Էսպան քաղաք և Աղուէս .	298
Կին՝, Արիւծ և Անդր .	346
Կիսարձան Ռուք քաղաք և Գայլ .	152
Կոկորդիլոս և Աղուէս .	272
Կով և Գորս .	159
Կով և Շուշ .	188
Կով և Եղն .	317
Կուղ սամար և Գիշերահաւ .	428
Կուռք Էրու և Մարդ .	199
Կուռնկն Ռուսիս և Գայլ .	99
Կուռնկն և Սիրամարդ .	252
Կուռնկն և Կարասյ .	266
Կրիայ Ռուսիս և Կապաստակ .	180
Կրիայ և Արծիւ .	215
Կրիայ և Գիտու .	330
Կրիայ և Գորոք .	448
Կրիայ և Գիտու .	503
Հայր և Որդիք :	202
Հայր և Որդի Լուր .	504

Հաւ և Արտավար .	194
Հաւ սարարտ .	329
Հաւ և Կատու .	339
Հաւ և Ծիծառն .	431
Հաւ և Չաղ Լուր .	436
Հաւորս և Սարեակ .	162
Հաւորս և Եղեղուկ .	447
Հաւորս և Մանուկ .	456
Հաւորս և Արտուս .	464
Հերմէս և Փայտահաւ .	212
Հերմէս և Ուղեոր .	462
Հերքիւէս և Շինակն .	470
Հիւանդ և Էրկու Բժիշկ .	252
Հիւանդ և Բժիշկ .	465
Հնդկ արաս .	288
Հնդկահաւ Կին և Ռուսիս և Ա.բաղաղ .	186
Հողագործ և Արագիւ .	308
Հողամտղ քաղաք Ռուսիս, Մորենի և Չղ .	
Ջիւան .	255
Հովիւ ստասուս .	204
Հովիւ և Շուշ .	295
Հովիւ և Գայլ փոքր .	312
Հովիւ և Որսորդ .	340
Հովիւ և Այլ .	353
Հովիւ և Ոչխար .	360
Հովիւ և Ոչխարք .	435
Հովիւ և Շուշ .	505
Չի ալ և Իշ .	155
Չի և Իշ .	306
Չի և Չիարման .	335
Չի և Մարդ .	388
Չի և Իշ .	399

Ձի և Ձինուոր .	451
Ձիթենի սեյիկն առաջ և Դղմենի .	453
Ձկնկուլ գարապարհաֆ և Ծով .	422
Ձկնորս պաւլֆճ և Ձուկն փոքրիկ .	237
Ձկնորս և Ձկունք .	271
Ձկնորսք .	275
Ձկնորս և Ձկունք .	378
Ձուկն փոքրիկ և Ձկնորս .	237
Ձկունք և Ձկնորս .	271
Ձկունք և Ձկնորս .	478
Ճանճ սիւնէ և Կառք .	134
Ճանքճ և Մըջիւն .	135
Ճանճ .	211
Ճանճ և Ասիւծ .	381
Ճսրուան ճըռճըռ պէօճէի և Մըջիւն .	173
Մահ և Կին .	363
Մահ և Ծեր .	517
Մահ և Ծեր .	518
Մայր և Գող որդին .	209
Մայր և Տղայ լայող .	214
Մանուկ և Հաւորս .	456
Մանուկ և Կարիճ .	468
Մանուկ և Ծեր .	497
Մարդարևա Ինճի և Աքաղաղ .	90
Մարդ և Ասիւծ .	169
Մարդ և Լու .	170
Մարդ և Կուռք .	199
Մարդ և Երկու կանայք .	201
Մարդ Էրկու և Իշ .	257
Մարդիկ և Դիոս .	328
Մարդ և Գանճ .	363

Մարդ որ ընէ զցուրտ և զձերտ .	374
Մարդ և Ձի .	388
Մարդ և Օճ .	500
Մեղուք առ և Արջ .	402
Մեղու և Մժեղ .	499
Մեղրագործ պաճ և Մեղու .	420
Մեռեալաթաղ և Բժիշկ .	282
Մժեղ սիւնիսիւնէ և Մեղու .	499
Մանս , Դիոս և Ասորոն .	315
Մորենի շու և Աղուէս .	198
Մորենի և Եղեկն .	235
Մորենի , Հողամաղ և Չըջիկան .	255
Մուկն և Գորս .	94
Մուկն ընտանի և Մուկն դաշտային .	103
Մուկն և Ասիւծ .	114
Մկունք և Կառու .	166
Մկունք խորհրդակցին .	227
Մուկն և Տուլ .	244
Մուկն փոքրիկ և Մայրն .	245
Մուկն և Չադ Լւր .	383
Մուկն և Պարտիզպան .	438
Մուկն և Շինական .	489
Մըջիւն գառընճա և Ճանճ .	135
Մըջիւն և Ճսրուան .	173
Մըջիւն և Աղանի .	208
Նախանձող և Աղահ .	373
Նապաստակք Խաւան .	124
Նապաստակ և Կրկայ .	180
Նապաստակ և Արծիւ .	248
Նապաստակ և Կաքաւ .	367
Նապաստակք և Գորս .	406
Նաւասպետ շուիւ .	354

Նաւորդք Իէմէճի և Նաւապետ .	376
Ներկարար պօյածի և Ածխագործ .	254
Նոխազ էրէէ* էէէի և Յոււ .	229
Նոխազ և Աղուէս .	385
Շինական Բեօյիւ- և Հերքիււէս .	470
Շինական և Մուկն .	489
Շինական և Գառն .	496
Շուն և Ստուեր .	96
Շուն փոքրիկ և Իչ .	112
Շուն և Գող .	120
Շուն և Որսորդ .	123
Շուն և Ոչխար .	127
Շուն և Գայլ .	148
Շուն և Կով .	188
Շունք և Գայլ .	190
Շուն և Գաւաղան .	221
Շուն վախտ և Գայլ .	258
Շուն և Զրուան .	267
Շուն և Հովիւ .	293
Շունք և Երկրագործ .	302
Շունք երկու .	321
Շուն սրայտառի .	357
Շունք երկու սրայթին .	384
Շուն և Խոհարար .	403
Շունք երկու կրթեալք .	421
Շուն և Աղուէս .	439
Շուն և Տերն .	440
Շուն և Իչ .	441
Շուն և Ոչխար .	445
Շուն և Ծառայ .	454
Շուն և Իչ .	477
Շուն և Աղուէս .	493

Շուն և Հովիւ .	505
Ոչնի Բիբի և Գայլ .	182
Ոչնի և Օձ .	395
Ոչխար և Եղջերու .	95
Ոչխար և Շուն .	127
Ոչխարք և Գայլք .	144
Ոչխար և Ագռաւ .	174
Ոչխարք և Գայլք .	349
Ոչխար և Կին .	352
Ոչխար և Հովիւ .	360
Ոչխար և Գայլ .	380
Ոչխարք և Հովիւ .	435
Ոչխար և Շուն .	445
Ոսկի և Առաքինութի .	512
Ոստիկան դադիդ և Խաղախորդ .	356
Որդիք և Հայր .	202
Որդի և Հայր Իւր .	504
Որդի և Ծեր Հայր .	515
Որովայն Գառն և Անդամք .	151
Որսորդ անձի և Շուն .	123
Որսորդք և Բէշի մէկոյ .	292
Որսորդ և Հովիւ .	340
Որսորդք և Առիւծ .	345
Որսորդ և Առիւծ .	370
Ուլ Բէշի Էաւրոստու և Գայլ .	126
Ուլ և Առիւծ .	167
Ուլ և Գայլ .	425
Ուխտ Հիւանդին .	274
Ուղևորք էօճու և Սօսի .	270
Ուղևորք երկու .	417
Ուղևոր և Հերմէս .	462
Ուղտ Բէշի և Դիոս .	222

Ուրուր լայնագիւղի և Աղաւնի .	119
Ուրուր և Լուսինեակ .	205
Ուրուր .	344
Ուրուր և Թուչունք .	387
Ուրուր և Մայրն .	398

Չար դրացի .	377
Չղջիկան ինչի գողութիւն և Թուչունք .	140
Չղջիկան, Մորենի և Հողամաղ .	255
Չղջիկան և Բու .	413

Պառաւ և Աղախին .	305
Պառաւ և Բժիշկ .	460
Պատանի ինչի և Գող .	239
Պատանի և Ծիծառն .	325
Պատանի և Աղտոյն .	511
Պարտիզական պահճըւան և Մուկն .	438

Ջորի գողութիւն և Գայլ .	177
Ջորի .	323
Ջրընն գողութիւն և Շուն .	267

Ռամիկ գապա տքսմ և Գիտուն .	371
----------------------------	-----

Սազ գող և Տէրն .	250
Սարդ էօրի-ճէի և Ծիծառն .	459
Սարեակ գաբուխառագ և Հաւորս .	162
Սարեակ և Տատրակ .	443
Սիրամարդ Թուրուզ գողութիւն և Ազաղակ .	133

Սիրամարդ և Սոխակ .	159
Սիրամարդ և Կոռնիկն .	252
Սիրամարդ և Կաչաղակ .	309
Սիրամարդ և Արծիւ .	476
Սոխակ պիւտիւն և Սիրամարդ .	159
Ստուեր էօրի և Շուն .	96
Սուր լընաբ և Ուղեորք .	270

Վարդ ինչի և Գայլ .	255
Վաճառական և Ծով .	289
Վարազ Էսպան գողութիւն և Էջ .	491
Վարդ և Ծաղիկք .	265
Վիշապք աշպէր .	179

Տատրակ գողութիւն և Սարեակ .	445
Տղայ լացող և Մայրն .	214

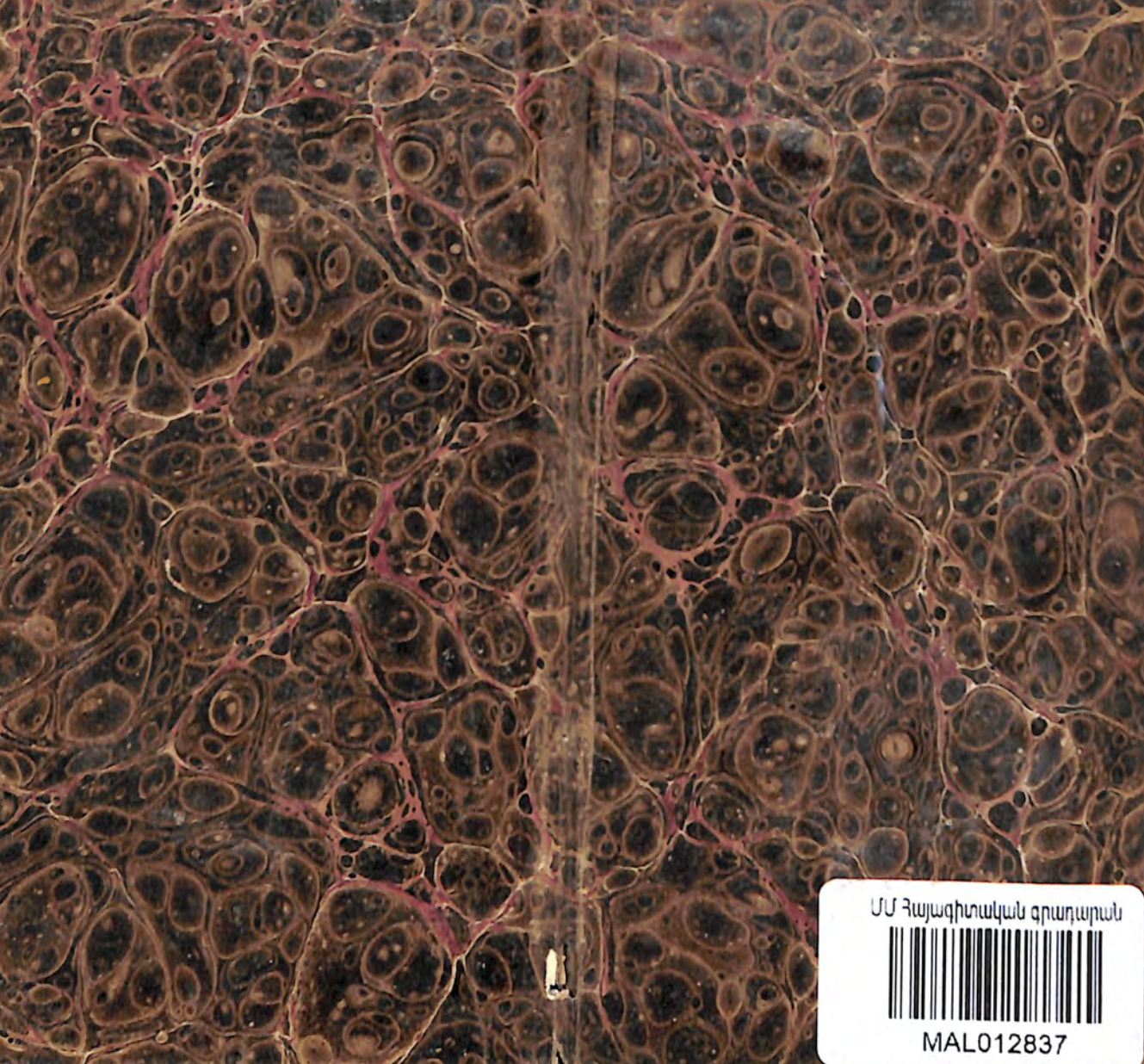
Յին լայնագիւղ, Արծիւ և Բաղէ .	405
Յիւ Էսպան էօրի և Էջ .	429
Յուլ պողս և Սոխակ .	229
Յուլ և Մուկն .	244
Յուլք և Արիւծ .	394
Յուլ և Արիւծ .	469
Յուլ և խոյ .	495

Փայտահատ օրհանճի և Անտառ .	146
Փայտահատ և Գայլ .	160
Փայտահատ և Հերմէս .	212
Փարթաւ ինչի և Աղաւնի .	444
Փողահար պողսական .	301

Օձ Էլան և Երկրագործ .	101
Օձ և Երկրագործ .	128
Օձ և Խարտոց .	156
Օձ և Թագնորս ,	283
Օձ և Տուտն .	313
Օձ և Ողնի .	395
Օձ և Խեցգետին .	409
Օձ և Մարդ .	500

ՀԱՅԿԱՆԵՐՈՅ ԴԷ ԴՆԱԿ
ՀԿԻՄԻՍ

ՄԻ Հայագիտական գրադարան

MAL012837

